

ਕਲਾਮ

ਬੁੱਲੇ ਸ਼ਾਹ

ਸੰਪਾਦਕ : ਡਾ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ

ਕਲਾਮ ਬੁੱਲੇ ਸ਼ਾਹ

SUFISM‡

Sufism teaches how to purify one's self; improve one's morals, and build up one's inner and outer life in order to attain perpetual bliss. Its subject matter is the purification of the soul and its end or aim is the attainment of eternal felicity and blessedness.

-Shaykh-al-Islam Zakariyah Ansari

The gist of their (sufis') knowledge is to mortify the self and acquire freedom from baser passions and evil attributes so that the heart may get rid of anything save God, and to embellish it with divine remembrance.

-Imam Ghazzali

Sufism is 'The grasping of realities and disappointment from what is in the hands of people.'

-Ma'aruf' Karkhi.

‡ਸੂਫੀਵਾਦ ਤੇ ਤਸਵੱਫ ਸੰਬੰਧੀ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਵੇਖੋ ਕਲਾਮ ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ (ਭੂਮਿਕਾ) —ਸੰਪਾਦਕ : ਡਾ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ : ਲਾਹੌਰ ਬੁੱਕ ਸ਼ਾਪ।

ਕਲਾਮ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ

ਸੰਪਾਦਕ :
ਡਾ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ
ਐਮ.ਏ., ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ.

ਲਾਹੌਰ ਬੁੱਕ ਸ਼ਾਪ, ਲੁਧਿਆਣਾ

Kalam Bulle Shah

Editor Dr. Gurdev Singh

© Publisher

2009

ਮੁੱਲ : ਲਾਇਬਰੇਰੀ :125/-
ਪੇਪਰ ਬੈਕ :100/-

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ :

ਲਾਹੌਰ ਬੁੱਕ ਸ਼ਾਪ

2, ਲਾਜਪਤ ਰਾਏ ਮਾਰਕੀਟ, ਲੁਧਿਆਣਾ

ਫੋਨ : 740738

ਛਾਪਕ : ਸਰਤਾਜ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਸ, ਜਲੰਧਰ

ਵਿਸ਼ਾ-ਸੂਚੀ

1.	ਕਲਾਮ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ :	6
	ੳ) ਅਠਵਾਰਾ	6
	ਅ) ਗੰਢਾਂ	10
	ੲ) ਬਾਰਾਂ ਮਾਹ	18
	ਸ) ਦੋਹੜੇ	26
	ਹ) ਸੀਹਰਫ਼ੀਆਂ	32
	ਕ) ਕਾਫ਼ੀਆਂ (ਫ਼ਾਰਸੀ ਅੱਖਰ ਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ)	52
	ਸਹਾਇਕ ਗ੍ਰੰਥਾਵਲੀ	165
2.	ਤਸੱਵਫ਼ ਦਾ ਅਸਲਾ	166
3.	ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ / ਜੀਵਨ ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ-ਦੀਖਿਆ	168
4.	ਕਲਾਮ	175
	ੳ) ਅਠਵਾਰਾ	175
	ਅ) ਗੰਢਾਂ	175
	ੲ) ਬਾਰਾਂ ਮਾਹ	176
	ਸ) ਦੋਹੜੇ	177
	ਹ) ਸੀਹਰਫ਼ੀਆਂ	178
	ਕ) ਕਾਫ਼ੀਆਂ	179
5.	ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਕਲਾਮ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਬਾਰੇ	180
	ਭਾਵ ਪੱਖ :	
	ੳ) ਇਸ਼ਕ	180
	ਅ) ਮਸਤੀ ਕਿ ਬੇਹੋਸ਼ੀ	182
	ੲ) ਤਦਰੂਪਤਾ	187
	ਸ) ਆਪੇ ਦੀ ਭਾਲ (Search for Identity)	190
	ਹ) ਪਰਾ-ਅਨੁਭਵ/ਆਤਮ-ਅਨੁਭਵ	193
	ਕ) ਸਮਕਾਲੀ ਸੰਕੇਤ	198
	ਖ) ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੇ ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਸੰਕੇਤ	200
	ਰੂਪ ਪੱਖ :	
	ੳ) ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਕਲਾਮ ਦੀ ਬੋਲੀ	211
	ਅ) ਅਲੰਕਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕ	217
	ੲ) ਉਕਤੀਆਂ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ	222

ਅਠਵਾਰਾ

ਛਨਿੱਛਰਵਾਰ

ਦੋਹਰਾ : ਛਨਿੱਛਰਵਾਰ ਉਤਾਵਲੇ ਵੇਖ ਸਜਣ ਦੀ ਸੋ¹।
ਅਸਾਂ ਮੁੜ ਘਰ ਫੇਰ ਨਾ ਆਵਣਾ ਜੋ ਹੋਈ ਹੋਗ² ਸੋ ਹੋ।

—0—

ਵਾਹ ਵਾਹ ਛਨਿੱਛਰਵਾਰ ਵਹੇਲੇ³, ਦੁੱਖ ਸਜਣ ਦੇ ਮੈਂ ਵਲ ਪੇਲੇ⁴,
ਦੂਡਾਂ ਔਝੜ ਜੰਗਲ ਬੇਲੇ, ਓਹੜਾਂ ਰੈਣ ਕਵੱਲੜੇ ਵੇਲੇ,
ਬਿਰਹੋਂ ਘੇਰੀਆਂ।
ਘੜੀਂ ਤਾਂਘ ਤੁਸਾਡੀਆਂ ਤਾਂਘਾਂ, ਰਾਤੀਂ ਸੁੱਤੜੇ ਸ਼ੇਰ ਉਲਾਂਘਾਂ⁵,
ਉੱਚੀ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਕੂਕਾਂ ਚਾਂਘਾਂ⁶, ਸੀਨੇ ਅੰਦਰ ਰੜਕਣ ਸਾਂਗਾਂ⁷,
ਪਿਆਰੇ ਤੇਰੀਆਂ।

ਐਤਵਾਰ

ਦੋਹਰਾ : ਐਤਵਾਰ ਸੁਨੇਤ⁸ ਹੈ ਜੋ ਜੋ ਕਦਮ ਧਰੇ।
ਉਹ ਵੀ ਆਸ਼ਕ ਨਾ ਕਹੇ ਸਿਰ ਦੋਂਦਾ ਉਜਰ ਕਰੇ।

—0—

ਐਤ ਐਤਵਾਰ ਭਾਇਤ, ਵਿੱਚੋਂ ਜਾਇ ਹਿਜਰ⁹ ਦੀ ਸਾਇਤ¹⁰,
ਮੇਰੇ ਦੁੱਖ ਦੀ ਸੁਣੇ ਹਕਾਇਤ¹¹, ਆ ਅਨਾਇਤ ਕਰੇ ਹਦਾਇਤ,
ਤਾਂ ਮੈਂ ਤਾਰੀਆਂ।
ਤੇਰੀ ਯਾਰੀ ਜਹੀ ਨਾ ਯਾਰੀ, ਤੇਰੇ ਪਕੜ ਵਿਛੋੜੇ ਮਾਰੀ,
ਇਸ਼ਕ ਤੁਸਾਡਾ ਕਿਆਮਤ ਸਾਰੀ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਹੋਈ ਆਂ ਵੇਦਨ ਭਾਰੀ,
ਕਰ ਕੁਝ ਕਾਰੀਆਂ¹²।

ਸੋਮਵਾਰ

ਦੋਹਰਾ : ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਰੋਜ਼ ਸੋਮਵਾਰ ਦੇ ਕਿਆ ਚਲ ਚਲ ਕਰੇ ਪੁਕਾਰ।
ਅੱਗੇ ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਸਹੇਲੀਆਂ ਮੈਂ ਕਿਸ ਦੀ ਪਾਣੀਹਾਰ¹³।

—0—

¹ ਪਤਾ, ² ਹੋਵੇਗੀ, ³ ਬਦਸ਼ਗਨੇ, ⁴ ਘੱਲੇ, ⁵ ਟੱਪਾਂ, ⁶ ਚੀਕਾਂ ਮਾਰਾਂ, ⁷ ਬਰਛੀਆਂ,
⁸ ਸੁਭ ਘੜੀ, ⁹ ਵਿਛੋੜਾ, ¹⁰ ਸਮਾਂ, ਪਲ ¹¹ ਕਹਾਣੀ, ¹² ਇਲਾਜ, ¹³ ਪਾਣੀ ਢੋਣ
ਵਾਲੀ।

ਮੈਂ ਦੁਖਿਆਰੀ ਦੁੱਖ ਸਵਾਰ, ਰੋਣਾ ਅੱਖੀਆਂ ਦਾ ਰੁਜ਼ਗਾਰ,
ਮੇਰੀ ਖ਼ਬਰ ਨਾ ਲੈਂਦਾ ਯਾਰ, ਹੁਣ ਮੈਂ ਜਾਤਾ¹ ਮੁਰਦੇ ਮਾਰ,
ਮੋਇਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦਾ।

ਮੇਰੀ ਓਸੇ ਨਾਲ ਲੜਾਈ, ਜਿਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬਰਛੀ ਲਾਈ,
ਸੀਨੇ ਅੰਦਰ ਭਾਹ² ਭੜਕਾਈ, ਕੱਟ ਕੱਟ ਖਾਇ ਬਿਰਹੋਂ ਕਸਾਈ,
ਪਛਾਇਆ³ ਯਾਰ ਦਾ।

ਮੰਗਲਵਾਰ

ਦੋਹਰਾ : ਮੰਗਲ ਮੈਂ ਗਲ ਪਾਣੀ ਆ ਗਿਆ ਲਬਾਂ⁴ ਤੇ ਆਵਣਹਾਰ।
ਮੈਂ ਘੁੰਮਣ ਘੇਰਾਂ ਘੇਰੀਆਂ ਉਹ ਵੇਖੇ ਖਲਾ ਕਿਨਾਰ⁵।

—o—

ਮੰਗਲ ਬੰਦੀਵਾਨ ਦਿਲਾਂ ਦੇ, ਛੱਟੇ ਸ਼ਹੁ ਦਰਿਆਵਾਂ ਪਾਂਦੇ,
ਕੱਪੜ⁶ ਕੜਕ ਦੁਪਹਿਰੀਂ ਖਾਂਦੇ, ਵਲ ਵਲ ਗੋਤਿਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਆਂਦੇ,
ਮਾਰੇ ਯਾਰ ਦੇ।

ਕੰਢੇ ਵੇਖੇ ਖਲਾ ਤਮਾਸ਼ਾ, ਸਾਡੀ ਮਰਗ⁷ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਹਾਸਾ,
ਦਿਲ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੂ ਆਸਾ, ਵੇਖਾਂ ਦੇਸੀ ਕਦੋਂ ਦਿਲਾਸਾ,
ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਦੇ।

ਬੁੱਧਵਾਰ

ਦੋਹਰਾ : ਬੁੱਧ ਸੁੱਧ ਰਹੀ ਮਹਿਬੂਬ ਦੀ ਸੁੱਧ ਆਪਣੀ ਰਹੀ ਨਾ ਹੋਰ।
ਮੈਂ ਬਲਿਹਾਰੀ ਓਸ ਦੇ ਜੋ ਖਿੱਚਦਾ ਮੇਰੀ ਡੋਰ।

—o—

ਬੁੱਧ ਸੁੱਧ ਆ ਗਿਆ ਬੁੱਧਵਾਰ, ਮੇਰੀ ਖ਼ਬਰ ਨਾ ਲੈ ਦਿਲਦਾਰ,
ਸੁੱਖ ਦੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਘੱਤਾਂ ਵਾਰ, ਦੁੱਖਾਂ ਆਣ ਮਿਲਾਇਆ ਯਾਰ,
ਪਿਆਰੇ ਤਾਰੀਆਂ।

ਪਿਆਰੇ ਚੱਲਣ ਨ ਦੇਸਾਂ ਚੱਲਿਆ, ਲੈ ਕੇ ਨਾਲ ਜੁਲਫ ਦੇ ਵੱਲਿਆ,
ਜਾਂ ਉਹ ਚਲਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਛਲਿਆ⁸, ਤਾਂ ਮੈਂ ਰਖਸਾਂ ਦਿਲ ਵਿਚ ਰਲਿਆ,
ਲੈਸਾਂ ਵਾਰੀਆਂ।

ਜੁਮੇਰਾਤ

ਦੋਹਰਾ : ਜੁਮੇਰਾਤ ਸੁਹਾਵਣੀ ਦੁੱਖ ਦਰਦ ਨਾ ਆਹਾਂ ਪਾਪ।
ਉਹ ਜਾਮਾ⁹ ਸਾਡਾ ਪਹਿਨ ਕੇ ਆਇਆ ਤਮਾਸ਼ੇ ਆਪ।

—o—

¹ ਪਤਾ ਲਗਾ, ² ਅੱਗ, ³ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਕੀਤਾ, ⁴ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ, ⁵ ਕਿਨਾਰੇ, ⁶ ਛੱਲਾਂ, ⁷ ਮੌਤ,
⁸ ਧੋਖਾ ਖਾਧਾ, ⁹ ਵਸਤਰ।

ਅੱਗੋਂ ਆ ਗਈ ਜੁਮੇਰਾਤ, ਸ਼ਰਾਬੋਂ ਗਾਗਰ ਮਿਲੀ ਬਰਾਤ,
 ਲੱਗ ਗਿਆ ਮਸਤ ਪਿਆਲਾ ਹਾਥ, ਮੈਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਈ ਜਾਤ ਸਫਾਤਾ¹,
 ਦੀਵਾਨੀ² ਹੋ ਰਹੀ।
 ਐਸੀ ਜ਼ਹਿਮਤ ਲੋਕ ਨਾ ਪਾਵਣ, ਮੁੱਲਾਂ ਘੋਲ ਤਵੀਜ਼³ ਪਿਲਾਵਣ,
 ਪੜ੍ਹਨ ਅਜੀਮਤ⁴ ਜਿੰਨ ਬੁਲਾਵਣ, ਸਈਆਂ ਸ਼ਾਹ ਮਦਾਰ ਖਿਡਾਵਣ,
 ਮੈਂ ਚੁੱਪ ਹੋ ਰਹੀ।

ਜੁਮਾ

ਦੋਹਰਾ : ਰੋਜ਼ ਜੁਮੇ ਦੇ ਬਖਸ਼ੀਆਂ ਮੈਂ ਜਹੀਆਂ ਅਉਗੁਣਹਾਰ।
 ਫਿਰ ਉਹ ਕਿਉਂ ਨ ਬਖਸ਼ੀ ਜਿਹੜੀ ਪੰਜ ਮੁਕੀਮ⁶ ਗੁਜ਼ਾਰ।

—o—

ਜੁਮੇ ਦੀ ਹੋਰੋ ਹੋਰ ਬਹਾਰ, ਹੁਣ ਮੈਂ ਜਾਤਾ ਸਹੀ ਸਤਾਰ,
 ਬੀਬੀ ਬਾਂਦੀ ਬੇੜਾ ਪਾਰ, ਸਿਰ ਤੇ ਕਦਮ ਧਰੋਂਦਾ ਯਾਰ,
 ਸੁਹਾਗਣ ਹੋ ਰਹੀ।

ਆਸ਼ਕ ਹੋ ਹੋ ਗੱਲਾਂ ਦੱਸੋ ਛੋੜ ਮਸ਼ੂਕਾਂ ਕੈਂ ਵੱਲ ਨੱਸੋ,
 ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਅਸਾਡੇ ਵੱਸੋ, ਨਿੱਤ ਉੱਠ ਖੇਡੋਂ ਨਾਲੇ ਹੱਸੋ,
 ਗਲ ਲੱਗ ਸੋ ਰਹੀ।

ਜੁਮੇ ਦੀ ਹੋਰੋ ਹੋਰ ਬਹਾਰ,
 ਜੁਮੇ ਦੀ ਹੋਰੋ ਹੋਰ ਬਹਾਰ,

ਪੀਰ⁷ ਅਸਾਨੂੰ ਪੀੜਾਂ ਲਾਈਆਂ, ਮੰਗਲ ਮੂਲ ਨਾ ਸੁਰਤਾਂ ਆਈਆਂ,
 ਇਸ਼ਕ ਫਨਿਫਰ ਘੋਲ ਘੁਮਾਈਆਂ, ਬੁੱਧ ਸੁੱਧ ਲੈਂਦਾ ਨਹੀਉਂ ਯਾਰ।
 ਜੁਮੇ ਦੀ ਹੋਰੋ ਹੋਰ ਬਹਾਰ।

ਪੀਰ ਵਾਰ ਰੋਜ਼ੇ ਤੇ ਜਾਵਾਂ, ਸਭ ਪੈਰੀਂਬਰ ਪੀਰ ਮਨਾਵਾਂ,
 ਜਦ ਪੀਆ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਵਾਂ, ਕਰਦੀ ਹਾਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ।
 ਜੁਮੇ ਦੀ ਹੋਰੋ ਹੋਰ ਬਹਾਰ।

ਮਨਤਕ⁸ ਮਾਨ੍ਹੇ⁹ ਪੜ੍ਹਾਂ ਨ ਅਸਲਾਂ, ਵਾਜਬ¹⁰ ਫਰਜ਼ ਨ ਸੁੰਨਤ¹¹ ਨਕਲਾਂ,
 ਕੰਮ ਕਿਸ ਆਈਆਂ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦੀਆਂ ਅਕਲਾਂ, ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬਾਝੋਂ ਦੀਦਾਰ।
 ਜੁਮੇ ਦੀ ਹੋਰੋ ਹੋਰ ਬਹਾਰ।

ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ ਦੀਨ ਅਸਾਡਾ, ਦੀਨ ਦੁਨੀ ਮਕਬੂਲ¹² ਅਸਾਡਾ,

¹ ਸਿਫਤ (ਗੁਣ) ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ, ² ਪਾਗਲ, ³ ਤਵੀਤ, ⁴ ਮੰਤਰ, ⁵ ਦਿਨ,
⁶ ਮੰਜ਼ਲ ਤੇ ਅਪੜਨ ਵਾਲਾ, ਮੁਕਾਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ⁷ ਹਫਤੇ ਦਾ ਦਿਨ (ਸੋਮਵਾਰ),
⁸ ਇਸਲਾਮੀ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕਤਾ ਦਾ ਇਕ ਸਕੂਲ, ⁹ ਅਰਥ, ¹⁰ ਯੋਗ, ¹¹ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਚ
 ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਲਿੰਗ ਦਾ ਅਗਲੇਰੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਮਾਸ ਕੱਟਣ ਦੀ ਰਸਮ, ¹² ਲੋਕ ਨਿਆਂ।

ਖੁੱਬੀ¹ ਮੀਂਢੀ² ਦਸਤ³ ਪਰਾਂਦਾ⁴, ਫਿਰਾਂ ਉਜਾੜ ਉਜਾੜ।

ਜੁਮੇ ਦੀ ਹੋਰੋ ਹੋਰ ਬਹਾਰ।

ਭੁੱਲੀ ਹੀਰ ਸਲੋਟੀ ਮਰਦੀ, ਬੇਲੇ ਮਾਹੀ ਮਾਹੀ ਕਰਦੀ,
ਕੋਈ ਨਾ ਮਿਲਦਾ ਦਿਲ ਦਾ ਦਰਦੀ, ਮੈਂ ਮਿਲਸਾਂ ਰਾਂਝਣ ਨਾਲ।

ਜੁਮੇ ਦੀ ਹੋਰੋ ਹੋਰ ਬਹਾਰ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਭੁੱਲਾ ਨਮਾਜ਼ ਦੁਗਾਨਾ, ਜਦ ਦਾ ਸੁਣਿਆ ਤਾਨ ਤਰਾਨਾ,
ਅਕਲ ਕਹੇ ਮੈਂ ਜ਼ੋਰਾ ਨਾ ਮਾਨਾਂ, ਇਸ਼ਕ ਕੁਕੋਂਦਾ ਤਾਰੋ ਤਾਰ।

ਜੁਮੇ ਦੀ ਹੋਰੋ ਹੋਰ ਬਹਾਰ।

¹ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ, ² ਗੁੰਦੇ ਵਾਲ, ³ ਹੱਥ, ⁴ ਪਰਾਂਦੀਆਂ।

ਗੰਢਾਂ

ਉਨਤਾਲੀ ਗੰਢਾਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ,
ਸਭ ਸਈਆਂ ਰਲ ਕੇ।
ਅਨਾਇਤ ਸੇਜ ਤੇ ਆਵਸੀ,
ਹੁਣ ਮੈਂ ਵੱਲ ਫੁੱਲ ਕੇ।

ਗੰਢਾਂ

ਕਹੋ ਸੁਰਤੀ ਗੱਲ ਕਾਜ ਦੀ ਮੈਂ ਗੰਢਾਂ¹ ਕੇਤੀਆਂ ਪਾਉਂ।
ਸਾਹੇ² ਤੇ ਜੰਜ ਆਵਸੀ ਹੁਣ ਚਾਹਲੀ ਗੰਢ ਘਤਾਉਂ।
ਬਾਬਲ ਆਖਿਆ ਆਣ ਕੇ ਤੈਂ ਸਾਹਵਰਿਆਂ³ ਘਰ ਜਾਣਾ।
ਗੀਤ ਓਥੋਂ ਦੀ ਔਰ ਹੈ ਮੁੜ ਪੈਰ ਨਾ ਏਥੇ ਪਾਣਾ।
ਗੰਢ ਪਹਿਲੀ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਮੈਂ ਬੈਠੀ ਬਰਲਾਵਾਂ⁴।
ਓੜਕ ਜਾਵਣ ਜਾਵਣਾ ਹੁਣ ਮੈਂ ਦਾਜ ਰੰਗਾਵਾਂ।
ਦੇਖੂੰ ਤਰਫ਼ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀ ਸਭ ਰਸਤੇ ਲਾਗੇ।
ਪੱਲੇ ਨਾਹੀਂ ਰੋਕੜੀ ਸਭ ਮੁਝ ਸੇ ਭਾਗੇ।੧।

ਦੂਜੀ ਖੋਲ੍ਹ ਕਿਆ ਕਹੂੰ ਦਿਨ ਥੋੜੇ ਰਹਿੰਦੇ।
ਸੂਲ⁵ ਸੱਭੇ ਰਲ ਆਵਦੇ ਸੀਨੇ ਵਿਚ ਬਹਿੰਦੇ।
ਝਲ ਵਲੱਲੀ ਮੈਂ ਹੋਈ ਤੰਦ ਕੱਤ ਨਾ ਜਾਣਾਂ।
ਜੰਜ ਏਵੇਂ ਰਲ ਆਵਸੀ ਜਿਉਂ ਚੜ੍ਹਦਾ ਠਾਣਾ।੨।

ਤੀਜੀ ਖੋਲ੍ਹ ਦੁੱਖ ਸੇ ਰੋਂਦੇ ਨੈਣ ਨਾ ਹੱਟਦੇ।
ਕਿਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਾਂ ਜਾਇ ਕੇ ਦਿਨ ਜਾਂਦੇ ਘੱਟਦੇ।
ਗੁਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਭ ਪਿਆਰੀਆਂ ਮੈਂ ਕੋ ਗੁਣ ਨਾਹੀਂ।
ਹੱਥ ਮਲੇ ਮਲ ਸਿਰ ਧਰਾਂ ਮੈਂ ਰੋਵਾਂ ਢਾਈਂ।੩।

ਚੌਥੀ ਖੋਲ੍ਹ ਕਿਆ ਹੁਆ ਰਲ ਆਵਣ ਸਈਆਂ।
ਦਰਦ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕੀਤਿਆ ਸਭ ਭਜ ਘਰ ਗਈਆਂ।
ਵਤਨ⁶ ਬੇਗਾਨਾ ਵੇਖਣਾ ਕੀ ਕਹੀਏ ਮਾਣਾਂ।
ਬਾਬਲ ਪਕੜ ਚਲਾਵਸੀ ਦਾਈ ਬਿਨ ਜਾਣਾ।੪।

ਪੰਜਵੀਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੂਕ ਕੇ ਕਰ ਸੋਜ⁷ ਪੁਕਾਰਾਂ।
ਪਹਿਲੀ ਰਾਤ ਡਰਾਵਣੀ ਕਿਉਂ ਦਿਲੋਂ ਵਿਸਾਰਾਂ?

¹ ਮਸਲੇ, ² ਵਿਆਹ, ³ ਸਹੁਰੇ, ⁴ ਵਿਰਲਾਪ ਕਰਾਂ, ⁵ ਕੰਡੇ, ⁶ ਦੇਸ, ⁷ ਦਰਦ।

ਮੁੱਦਤ¹ ਬੋਹੜੀ ਆ ਰਹੀ ਕਿਵੇਂ ਦਾਜ ਬਣਾਵਾਂ?
ਜਾ ਆਖੋ ਘਰ ਸਾਹਵਰੇ ਗੰਢ ਲਾਗ ਵਧਾਵਾਂ।੫।

ਗੰਢ ਛੇਵੀਂ ਮੈਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਜਗ ਦੇਂਦੀ ਹੋਕਾ।
ਘਰ ਆਣ ਪਈ ਮਹਿਮਾਨ² ਹਾਂ ਕੀ ਕਰੀਐ ਲੋਕਾ।
ਲੱਗਾ ਫਿਕਰ ਫਰਾਕ³ ਦਾ ਕੀ ਕਰੀਐ ਕਾਰਾ⁴।
ਰੋਵਣ ਅੱਖੀਆਂ ਮੇਰੀਆਂ ਜਿਉਂ ਵੱਗਣ ਝੱਲਾਰਾਂ।੬।

ਸੱਤਵੀਂ ਗੰਢ ਚਾ ਬੋਹਲੀਆ ਮੈਂ ਓਸੇ ਹੀਲੇ।
ਰੋ ਰੋ ਹਾਲ ਵੰਜਾਇਆ ਰੰਗ ਸਾਵੇ ਪੀਲੇ।
ਸੂਲ ਅਸਾਂ ਨਾਲ ਖੇਡਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋਸ਼ ਸੰਭਾਲੇ।
ਹੁਣ ਦੱਸੋ ਸੰਗ ਸਹੇਲੀਓ ਕੋਈ ਚਲਸੋ ਨਾਲੇ।੭।

ਅੱਠਵੀਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਡਾਲਿਆ ਮੈਂ ਤਾਂ ਹੋ ਦੀਵਾਨੀ।
ਜਿਵੇਂ ਮਿਸਲ ਕਬਾਬ⁵ ਹੈ ਮਫਲੀ ਬਿਨ ਪਾਣੀ।
ਦੁੱਖ ਦਰਦ ਅਵੱਲੇ ਆਣ ਕੇ ਹੁਣ ਲਹੂ ਪੀਂਦੇ।
ਬਿਰਹੋਂ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਸਾਡੇ ਘਾੜ ਘੜੀਦੇ।੮।

ਨਾਂਵੀਂ ਨੂੰ ਚਾ ਬੋਹਲਿਆ ਦਿਨ ਰਹਿੰਦੇ ਬੋੜ੍ਹੇ।
ਮੈਂ ਪੂਣੀ ਕੱਤ ਨਾ ਜਾਤੀਆ ਅਜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਗੋਹੜੇ।
ਮੈਂ ਤਰਲੇ ਲੈਂਦੀ ਡਿਗ ਪਈ ਕੋਈ ਵੇ ਨਾ ਹੋਇਆ।
ਗਫਲਤ⁶ ਘਤ ਉਜਾੜਿਆ ਅੱਗੋਂ ਖੇਡ ਵਿਗੋਇਆ⁷।੯।

ਦਸਵੀਂ ਗੰਢ ਜਾ ਮੈਂ ਬੋਹਲੀ ਕਿਉਂ ਜੰਮਦੀ ਆਹੀ।
ਸਭ ਕਬੀਲਾ ਦੇਸ ਥੀਂ ਦੇ ਵੈਸ ਤਰਾਹੀ⁸।
ਆਂਬੜ⁹ ਘੁੱਟੀ ਦੇਂਦੀਏ¹⁰ ਜੇ ਜ਼ਹਿਰ ਰਲਾਵੇਂ।
ਮੈਂ ਛੁੱਟਦੀ ਏਸ ਅਜ਼ਾਬ¹¹ ਤੋਂ ਤੂੰ ਜਿੰਦ ਛੁਡਾਵੇਂ।੧੦।

ਯਾਹਰਾਂ ਗੰਢਾਂ ਬੋਹਲੀਆਂ ਮੈਂ ਗਿਜਰੇ¹² ਮਾਰੀ।
ਗਈਆਂ ਸਈਆਂ ਸਾਹਵਰੇ ਹੁਣ ਮੇਰੀ ਵਾਰੀ।

¹ ਚਿਰ, ² ਪਰਾਹੁਣਾ, ³ ਵਿਛੋੜਾ, ⁴ ਇਲਾਜ, ⁵ ਮਾਸ, ⁶ ਸੁਸਤੀ, ⁷ ਖੁਆਰ
ਕੀਤਾ, ⁸ ਡਰਾਈ, ⁹ ਮਾਂ, ¹⁰ ਜੰਮਣ ਘੁਟੀ, ¹¹ ਦੁਖ, ¹² ਵਿਛੋੜੇ।

ਬਾਂਹ ਸਰਹਾਣੇ ਦੇ ਕਦੀ ਅਸੀਂ ਮੂਲ ਨਾ ਸਾਉਂਦੇ।
ਫੱਟਾਂ ਉੱਤੇ ਲੂਣ ਹੈ ਫੱਟ ਸਿੰਮਦੇ ਲਾਉਂਦੇ।੧੧।

ਗੰਢ ਖੋਹਲੀ ਮੈਂ ਬਾਹਰਵੀਂ ਕੀ ਹੋਗ ਤਮਾਸ਼ਾ।
ਜਿਸ ਲਾਗੀ ਤਿਸ ਪੀੜ ਹੈ ਜਗ ਜਾਣੇ ਹਾਸਾ।
ਇਕ ਗਏ ਨਾ ਬਾਹਵੜੇ¹ ਜਿਤ ਕੇ ਹਰਦੀ।
ਇਨਹੀਂ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖਿਆ ਹੋਇ ਖਾਕ ਕਬਰ ਦੀ।੧੨।

ਤੋਰਾਂ ਗੰਢਾਂ ਖੋਹਲੀਆਂ ਨੈਣ ਲਹੂ ਰੋਂਦੇ।
ਹੋਇਆ ਸਾਥ ਉਤਾਵਲਾ² ਧੋਬੀ ਕਪੜੇ ਧੋਂਦੇ।
ਸੱਜਣ ਚਾਦਰ ਤਾਣ ਕੇ ਸੋਇਆ ਵਿਚ ਹੁਜਰੇ।
ਅਜੇ ਭੀ ਨਾ ਉਹ ਜਾਗਿਆ ਦਿਨ ਕਿਤਨੇ ਗੁਜਰੇ।੧੩।

ਚੌਦਾਂ ਗੰਢੀਂ ਖੋਹਲੀਆਂ ਲਹੂ ਪੀਣਾ ਖਾਣਾ।
ਜਿਨ ਰਾਹਾਂ ਵਿਚ ਧਾੜਵੀ ਤਿਨ੍ਹੀਂ ਰਾਹੀਂ ਜਾਣਾ।
ਲੱਗੀ ਚੋਟ ਫ਼ਰਾਕ³ ਦੀ ਦੇ ਕੌਣ ਦਿਲਾਸਾ।
ਸਖ਼ਤ ਮੁਸੀਬਤ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਰੱਤ ਰਹੀ ਨ ਮਾਸਾ।੧੪।

ਪੰਦਰਾਂ ਪੁੰਨੇ⁴ ਰੋਜ਼⁵ ਨੇ ਕਰਾਂ ਨਅਰੇ ਆਹੀਂ⁶।
ਸ਼ਹਿਰ ਖਮੋਸ਼ਾਂ ਜਾਵਣਾ ਖਮੋਸ਼ ਹੋ ਜਾਈਂ।੧੫।

ਸੌਲਾਂ ਗੰਢੀਂ ਖੋਹਲੀਆਂ ਮੈਂ ਹੋਈ ਨਿਮਾਣੀ।
ਏਥੇ ਪੇਸ਼ ਕਿਸੇ ਨਾ ਜਾਸੀਆ ਨਾ ਅੱਗੇ ਜਾਣੀ।
ਏਥੇ ਆਵਣ ਕੇਹਾ ਏ ਹੋਇਆ ਜੋਗੀ ਦਾ ਫੇਰਾ।
ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਮਾਰਨਾ ਵਿਚ ਕੱਲਰ ਡੇਰਾ।੧੬।

ਸਤਾਰਾਂ ਗੰਢੀਂ ਖੋਹਲੀਆਂ ਸੂਲਾਂ ਦੇ ਹਾੜੀ⁷।
ਮੋਇਆਂ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਮਾਰਦਾ ਫੜ ਜੁਲਮ ਕਟਾਰੀ।
ਤਨ-ਹੋਲਾਂ⁸ ਸੂਲਾਂ ਵੇਰੀਆ ਰੰਗ ਜਿਉਂ ਫੁਲ ਤੋਰੀ।
ਆਏ ਏਸ ਜਹਾਨ ਤੇ ਇਹੋ ਕੀਤੀ ਚੋਰੀ।੧੭।

¹ ਮੁੜ ਕੇ ਆਏ, ² ਕਾਹਲ, ³ ਵਿਛੋੜਾ, ⁴ ਪੂਰੇ ਹੋਏ, ⁵ ਦਿਨ, ⁶ ਹਾਉਕੇ, ⁷ ਤੋਲੀ,
⁸ ਸੜ ਕੇ ਹੋਲਾਂ ਹੋਇਆ।

ਖੋਹਲਾਂ ਗੰਢ ਅਠਾਰਵੀਂ ਦਿਲ ਕਰਕੇ ਰਾਜੀ।
ਇਹ ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਖੇਡ ਹੈ ਹੁੱਜਰੇ ਦੀ ਬਾਜੀ।
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਫਰਾਕ ਹੈ ਉਹ ਵਿਹੰਦੇ ਮਰਦੇ।
ਨਕਾਰੇ¹ ਵੱਜਣ ਕੂਚ² ਦੇ ਮੈਂ ਸਿਰ ਪਰ ਬਰਦੇ।੧੮।

ਉੱਨੀ ਗੰਢੀ ਖੋਹਲੀਆਂ ਮੈਂ ਸੂਲ ਪਸਾਰਾ।
ਹੁਣ ਇਹ ਦੇਸ ਬਦਾਰਿਆ³ ਵੇਖ ਹਾਲ ਹਮਾਰਾ।
ਕਿੰਨੀ ਭੈਣੀ ਚਾਚੀਆਂ ਉੱਠ ਕੋਲੋਂ ਗਈਆਂ।
ਕੋਈ ਦੱਸ ਨਾ ਪਾਉਂਦਾ ਉਹ ਕੈ⁴ ਵਲ ਗਈਆਂ।੧੯।

ਵੀਹ ਗੰਢੀ ਫੋਲ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਹੁਣ ਕਿਤਵਲ ਭਾਗੂੰ⁵।
ਲੱਗੀ ਚੇਟਿਕ ਔਰ ਹੈ ਸੋਊਂ ਨਾ ਜਾਗੂੰ।
ਪੰਜ ਮਹਿਮਾਨ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਸੋ ਪੰਜ ਬਾਕੀ।
ਜਿਸ ਮੁਸੀਬਤ ਇਹ ਬਣੀ ਤਿਸ ਬਖਤ⁶ ਫਰਾਕੀ⁷।੨੦।

ਇੱਕੀ ਖੋਹਲੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮੇਰੇ ਮਗਰ ਪਿਆਏ।
ਤੇਲ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਸੋਜ਼⁸ ਦਾ ਅਸਾਂ ਹੋਰ ਤਕਾਏ।
ਜੀਵਨ ਜੀਣਾ ਸਾੜਦਾ ਮਾਇਆ ਮੂੰਹ ਪਾਏ।
ਐਸੀ ਪੁੰਨੀ⁹ ਵੇਖ ਕੇ ਉਦਾਸੀ ਆਏ।੨੧।

ਬਾਈ ਖੋਹਲੂੰ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਸਭ ਮੀਰਾਂ-ਮਲਕਾਂ¹⁰।
ਓਹਨਾਂ ਡੇਰਾ ਕੂਚ ਹੈ ਮੈਂ ਖੋਹਲਾਂ ਪਲਕਾਂ।
ਅਪਣਾ ਰਹਿਣਾ ਕੀ ਕਰਾਂ ਕਿਹੜੇ ਬਾਗ਼ ਦੀ ਮੂਲੀ।
ਖਾਲੀ ਜਗ ਵਿਚ ਆਇਕੇ ਸੁਫਨੇ ਪਰ ਭੂਲੀ।੨੨।

ਤੇਈ ਜੇ ਕਹੂੰ ਖੋਹਲੀਆਂ ਵਿਚ ਆਪ ਸਮਾਨਾਂ।
ਹੱਥੋਂ ਸੱਟਾਂ ਟੋਰ ਕੇ ਕਿਵੇਂ ਵੇਖ ਪਛਾਣਾਂ।
ਉਲਟੀ ਫਾਹੀ ਪੈ ਗਈ ਦੂਜਾ ਸਾਥ ਪੁਕਾਰੇ।
ਪੁਰਜੇ ਪੁਰਜੇ ਮੈਂ ਹੋਈ ਦਿਲ ਪਾਰੇ ਪਾਰੇ।੨੩।

ਚੌਵੀ ਖੋਹਲੂੰ ਖੋਹਲਦੀ ਚੁਕ ਪਵਣ ਨਬੇੜੇ।
ਸਹਮ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਰੀਆਂ ਸੋਈ ਆਏ ਨੇੜੇ।

¹ ਨਗਾਰੇ, ² ਜਾਣ ਦੇ, ³ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ, ⁴ ਕਿਸ, ⁵ ਭੱਜਾਂ, ⁶ ਕਿਸਮਤ, ⁷ ਵਿਛੋੜਾ,
⁸ ਦਰਦ, ⁹ ਪੂਰੀ ਹੋਈ, ¹⁰ ਰਾਜੇ ਮਹਾਰਾਜੇ।

ਤਿਓਰ¹ ਹੋਰ ਨਾ ਹੋਇਆ ਨਾ ਜੋਵਰ² ਨਾ ਗਹਿਣੇ।
ਤਾਨੂੰ ਦੇਣੇ ਦੇਵਰਾਂ ਚੁੱਪ ਕੀਤਿਆਂ ਸਹਿਣੇ।੨੪।

ਮੈਂ ਖੋਹਲਾਂ ਗੰਢ ਪਚੀਸਵੀਂ ਦੁੱਖਾਂ ਵਲ ਮੇਲਾਂ।
ਹੰਝੂਆਂ ਦੀ ਗਲ ਹਾਰਨੀ³ ਅਸਾਂ ਦਰਦ ਹਮੇਲਾਂ⁴।
ਵਟਨਾ ਮੱਲਿਆ ਸੋਜ਼ ਦਾ ਤਲਖ ਤੁਰਸ਼ ਸਿਆਪੇ।
ਨਾਲ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਚਲਣਾ ਬਣ ਆਇਆ ਜਾਪੇ।੨੫।

ਛੱਬੀ ਗੰਢੀ ਇਮਾਮ ਹੈ ਕਦੀ ਫੇਰ ਨਾ ਪਾਇਆ।
ਉਮਰ ਤੋਸ਼ਹ ਪੰਜ ਰੋਜ਼ ਹੈ ਸੋ ਲੇਖੇ ਆਇਆ।
ਪਿਆਲੇ ਆਇ ਮੌਤ ਦੇ ਇਹ ਸਭ ਨੇ ਪੀਣੇ।
ਇਹ ਦੁੱਖ ਅਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹੈ ਸਹੋ ਜੀਓ ਕਮੀਨੇ।੨੬।

ਸਤਾਈ ਖੋਲ੍ਹ ਸਹੇਲੀਓ ਸਭ ਜਤਨ ਸਿਧਾਇਆ।
ਦੋ ਨੈਣਾਂ ਨੇ ਰੋਂਦਿਆਂ ਮੀਂਹ ਸਾਵਨ ਲਾਇਆ।
ਇਕ ਇਕ ਸਾਇਤ⁵ ਦੁੱਖ ਦੀ ਸੋ ਜਤਨ ਗੁਜ਼ਾਰੀ।
ਅੱਗੇ ਜਾਣਾ ਦੂਰ ਹੈ ਸਿਰ ਗਠੜੀ ਭਾਰੀ।੨੭।

ਅਠਾਈ ਗੰਢੀ ਖੋਹਲੀਆਂ ਨਹੀਂ ਅਕਲ ਅਸਾਬੀ।
ਸਖਤੀ ਆਖੀ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਸਿਰ ਚਸ਼ਮਾਂ⁶ ਮਾਬੀ।
ਸੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਟੋਟੀ ਆ ਗਈ ਦੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਲਾਹੀ।
ਬੇਚਾਰੀ ਬੇਹਾਲ ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੋਜ਼⁷ ਕੜਾਹੀ।੨੮।

ਉਨੱਤੀ ਗੰਢੀ ਖੋਹਲੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਖਤੀ ਹਟਦੀ।
ਲੱਗਾ ਸੀਨਾ ਬਾਣ⁸ ਹੈ ਸਿਰ ਵਾਲਾਂ ਪੱਟਦੀ।
ਇਤ ਵਲ ਫੇਰਾ ਪਾਇਕੇ ਇਹ ਹਾਸਲ ਪਾਯਾ।
ਤਨ ਤਲਵਾਰੀਂ ਤੋੜਿਆ ਇਕ ਰੂਪ ਉਡਾਯਾ।੨੯।

ਖੋਲ੍ਹੀ ਗੰਢ ਮੈਂ ਤੀਸਵੀਂ ਦੁੱਖ ਦਰਦ ਰੰਜਾਣੀ।
ਕਦੀ ਸਿਰੋਂ ਨਾ ਮੁੱਕਦੀ ਇਹ ਰਾਮ ਕਹਾਣੀ।
ਮੁੜ ਮੁੜ ਫੇਰ ਨਾ ਜੀਵਨਾ ਤਨ ਛੱਪਦਾ ਲੁੱਕਦਾ।
ਬਿਹੋਂ ਅਜੇ ਖਿਆਲ ਹੈ ਇਹ ਸਿਰ ਤੇ ਢੁੱਕਦਾ।੩੦।

¹ ਵਸਤਰ, ² ਗਹਿਣੇ, ³ ਕੰਠੀ ਹਾਰ, ⁴ ਇਕ ਗਹਿਣਾ, ⁵ ਘੜੀ, ਸੈਂਤ ⁶ ਅੱਖਾਂ,
⁷ ਦਰਦ, ⁸ ਤੀਰ।

ਇਕ ਇਕ ਗੰਢ ਨੂੰ ਖੋਹਲਿਆ ਇਕੱਤੀ ਹੋਈਆਂ।
ਮੈਂ ਕਿਸ ਦੀ ਪਾਣੀਹਾਰ ਹਾਂ ਏਥੇ ਕੇਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ।
ਮੈਂ ਵਿਚ ਚਤਰ ਖਡਾਰ¹ ਸਾਂ ਦਾਅ ਪਿਆ ਨਾ ਕਾਰੀ।
ਬਾਜ਼ੀ ਖੇਡਾਂ ਜਿੱਤ ਦੀ ਮੈਂ ਏਥੇ ਹਾਰੀ।੩੧।

ਬੱਤੀ ਗੰਢਾਂ ਖੋਹਲੀਆਂ ਜੋ ਖੋਹਲੀ ਬਣਦੀ।
ਅੱਟੀ ਇਕ ਅਟੇਰ ਕੇ ਫਿਰਾਂ ਤਾਣਾ ਤਣਦੀ।
ਕਹੂੰ ਖੱਟੂੰ ਨਾ ਬਾਵਰੀ² ਕਿੱਥੋਂ ਲੈਸਾਂ ਲਾਵਾਂ।੩੨।

ਬਹਿ ਪਰਛਾਵੀਂ ਖੋਹਲੀਆਂ ਹੁਣ ਹੋਈਆਂ ਤੇਤੀ।
ਏਥੇ ਦੋ ਤਿੰਨ ਰੋਜ਼ ਹਾਂ ਨਿੱਤ ਸਹੁਰਿਆਂ ਸੇਤੀ।
ਰੰਝਣ ਚੜ੍ਹੀ ਰਸੂਲ ਦੀ ਸਭ ਦਾਜ ਰੰਝਾਵੇ।
ਜਿਸ ਦੇ ਮੱਥੇ ਭਾਗ ਹੈ ਉਹ ਰੰਗ ਘਰ ਜਾਵੇ।੩੩।

ਚੌਂਤੀ ਗੰਢੀ ਖੋਹਲੀਆਂ ਦਿਨ ਆਏ ਨੇੜੇ।
ਮਾਹੀ ਦੇ ਵਲ ਜਾਵਸਾਂ ਰਉਂ ਕੀਤੇ ਕਿਹੜੇ।
ਓੜਕ ਵੇਲਾ ਜਾਣ ਕੇ ਮੈਂ ਨੇਹੂੰ ਲਗਾਇਆ।
ਇਸ ਤਨ ਹੋਣਾ ਖਾਕ ਸੀ ਮੈਂ ਜਾ ਉਡਾਇਆ।੩੪।

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਪੈਂਤੀ ਖੋਹਲਦੀ ਸ਼ਹੁ ਨੇੜੇ ਆਏ।
ਬਦਲੇ ਏਸ ਅਜਾਬ³ ਦੇ ਮਤ ਮੁੱਖ ਦਿਖਲਾਏ।
ਅੱਗੇ ਥੋੜੀ ਪੀੜ ਸੀ ਨੇਹੂੰ ਕੀਤਾ ਦੀਵਾਨੀ।
ਪੀ⁴ ਗਲੀ ਅਸਾਡੀ ਆ ਵੜੇ ਤਾਂ ਹੋਗ⁵ ਆਸਾਨੀ।੩੫।

ਛੱਤੀ ਖੋਹਲੂੰ ਹੱਸ ਕੇ ਨਾਲ ਅਮਰ ਈਮਾਨੀ।
ਸੁੱਖਾਂ ਘਾਟਾ ਡਾਲਿਆ ਦੁੱਖਾਂ ਤੂਲਾਨੀ⁶।
ਘੁੱਲੀ⁷ ਵਾ ਪਰੇਮ ਦੀ ਮਰਨੇ ਪਰ ਮਰਨੇ।
ਟੂਣੇ ਕਾਮਣ ਮੀਤ ਨੂੰ ਅਜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਕਰਨੇ।੩੬।

ਸੈਂਤੀ ਗੰਢੀ ਖੋਹਲੀਆਂ ਮੈਂ ਮਹਿੰਦੀ ਲਾਈ।
ਮਲਾਇਮ ਦੇਹੀ ਮੈਂ ਕਰਾਂ ਮਤ ਗਲੇ ਲਗਾਈ।

¹ ਖਿਡਾਰੀ, ² ਝੱਲੀ, ³ ਦੁੱਖ, ⁴ ਪੀਆ, ⁵ ਹੋਵੇਗੀ ⁶ ਲੰਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਖਿੱਚ ਦਿੱਤੀ, ⁷ ਵਗੀ।

ਉਹਾ ਘੜੀ ਸੁਲੱਖਣੀ ਜਾਂ ਮੈਂ ਵਲ ਆਵੇ।
ਤਾਂ ਮੈਂ ਗਾਵਾਂ ਸੋਹਿਲੇ ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਰਾਵੇ।੩੭।

ਅਠੱਤੀ ਗੰਢੀਂ ਖੋਹਲੀਆਂ ਕਿਹ ਕਰਨੇ ਲੇਖੇ।
ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਾਜ ਸੁਹਾਵਣਾ ਬਿਨ ਤੇਰੇ ਵੇਖੇ।
ਤੇਰਾ ਭੇਤ ਸੁਹਾਗ ਹੈ ਮੈਂ ਉਸ ਕਿਹ ਕਰਸਾਂ।
ਲੈਸਾਂ ਗਲੇ ਲਗਾਇਕੇ ਪਰ ਮੂਲ ਨਾ ਡਰਸਾਂ।੩੮।

ਉਨਤਾਲੀ ਗੰਢੀਂ ਖੋਹਲੀਆਂ ਸਭ ਸਈਆਂ ਰਲ ਕੇ।
'ਅਨਾਇਤ'¹ ਸੇਜ ਤੇ ਆਵਸੀ ਹੁਣ ਮੈਂ ਵਲ ਫੁੱਲ ਕੇ।
ਚੂੜਾ ਬਾਹੀਂ ਸਿਰ ਧੜੀ ਹੱਥ ਸੋਹੇ ਕੰਗਣਾ।
ਰੰਗਣ ਚੜੀ ਸ਼ਾਹ ਵਸਲ² ਦੀ ਮੈਂ ਤਨ ਮਨ ਰੰਗਣਾ।੩੯।

ਕਰ ਬਿਸਮਿਲਾਹ³ ਖੋਹਲੀਆਂ ਮੈਂ ਗੰਢਾਂ ਚਾਲੀ।
ਜਿਸ ਆਪਣਾ ਆਪ ਵੰਜਾਇਆ⁴ ਸੋ ਸੁਰਜਨ ਵਾਲੀ।
ਜੰਜ ਸੋਹਣੀ ਮੈਂ ਭਾਉਂਦੀ ਲਟਕੇਂਦਾ ਆਵੇ।
ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ਼ਕ ਹੈ ਲਾਲ ਦਾ ਸੋ ਲਾਲ ਹੋ ਜਾਵੇ।
ਅਕਲ ਫਿਕਰ ਸਭ ਛੋੜ ਕੇ ਸ਼ਹੁ ਨਾਲ ਸੁਧਾਏ।
ਬਿਨ ਕਹਿਣੋਂ ਗੱਲ ਗ਼ੈਰ⁵ ਦੀ ਅਸਾਂ ਯਾਦ ਨਾ ਕਾਏ⁶।
ਹੁਣ ਇੰਨਅੱਲਾਹ⁷ ਆਖ ਕੇ ਤੁਮ ਕਰੋ ਦੁਆਈ⁸।
ਪੀਆ ਹੀ ਸਭ ਹੋ ਗਿਆ ਅਬਦੁੱਲਾ⁹ ਨਾਹੀਂ।੪੦।

¹ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਦਾ ਮੁਰਸ਼ਦ, ² ਮਿਲਾਪ, ³ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਂ, ⁴ ਗੁਆਇਆ, ⁵ ਬੇਗਾਨੇ,
⁶ ਕੋਈ, ⁷ ਇਨਸ਼ਾ ਅੱਲਾਹ, ਰੱਬ ਕਰੇ, ⁸ ਅਰਦਾਸਾਂ, ⁹ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਅਸਲ ਨਾਂ।

ਬਾਰ੍ਹਾਂ ਮਾਹ

?

ਹਰ ਹਰ ਦੇ ਵਿਚ,
ਆਪ ਸਮਾਇਆ,
ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ ਆਪ ਲਖਾਇਆ,
ਤਾਂ ਮੈਂ ਲਖਿਆ।

?

ਬਾਰਾਂ ਮਾਹ

ਅੱਸੂ

ਅੱਸੂ ਲਿਖੁ ਸੰਦੇਸਵਾ¹ ਵਾਚੇ ਮੇਰਾ ਪੀ।
ਗਮਨ ਕੀਆ ਤੁਮ ਕਾਹੇ ਕੇ ਜੇ ਕਲਮਲ ਆਇਆ ਜੀ।

—o—

ਅੱਸੂ ਅਸਾਂ ਤੁਸਾਡੀ ਆਸ, ਸਾਡੀ ਜਿੰਦ ਤੁਸਾਡੇ ਪਾਸ,
ਜਿਗਰ² ਮੁੱਢ ਪਰੇਮ ਦੀ ਲਾਸ, ਦੁੱਖਾਂ ਹੱਡ ਸੁਕਾਏ ਮਾਸ,
ਸੂਲਾਂ ਸਾੜੀਆਂ।
ਸੂਲਾਂ ਸਾੜੀ ਰਹੀ ਬੇਹਾਲ, ਮੁੱਠੀ³ ਤਦੋਂ ਨਾ ਗਈਆਂ ਨਾਲ,
ਉਲਟੀ ਪਰੇਮ ਨਗਰ ਦੀ ਚਾਲ, ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਦੀ ਕਰਸਾਂ ਭਾਲ,
ਪਿਆਰੇ ਮਾਰੀਆਂ । ੧।

ਕੱਤਕ

ਕਹੋ ਕਤਕ ਕੈਸੀ ਜੋ ਬਣਿਉ ਕਠਨ ਸੋ ਭੋਗ⁴।
ਸੀਸ ਕੱਪਰ⁵ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਮਾਂਗੇ ਭੀਖ ਸੰਜੋਗ⁶।

—o—

ਕਤਕ ਗਿਆ ਤੁੰਬਣ ਕੱਤਣ, ਲੱਗੀ ਚਾਟ ਤਾਂ ਹੋਈਆਂ ਅੱਤਣ⁷,
ਦਰ ਦਰ ਲੱਗੀ ਧੁੰਮਾਂ ਘੱਤਣ, ਅੱਖੀ ਘਾਟ ਪੁਚਾਏ ਪੱਤਣ,
ਸ਼ਾਮੇ ਵਾਸਤੇ।
ਹੁਣ ਮੈਂ ਮੋਈ ਬੇਦਰਦਾ ਲੋਕਾ, ਕੋਈ ਦੇਓ ਉੱਚੀ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹੋਕਾ,

ਪਾਠਾਤਰ

ਦੋਹਰਾ— ਅੱਸੂ ਲਿਖੇ ਸੰਦੇਸਰਾ, ਜੋ ਵਾਚੇ ਮੇਰਾ ਪੀਉ
ਗਵਨ ਕੀਓ ਤੁਮ ਕਹਾਂ ਕੇ, ਮੇ ਤਨ ਕਲਮਲ ਜੀਉ। ੧।
ਅੱਸੂ ਅਸਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਆਸ, ਜਿਗਰੇ ਮੁਢ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਲਾਸ
ਪੁਖਣ ਹੱਡ ਸੁਕਾਏ ਮਾਸ,
ਅਸਾਡੀ ਜਿੰਦੁ ਤੁਸਾਡੇ ਪਾਸ, ਸੂਲਾਂ ਸਾੜੀਆਂ।
ਸੂਲਾਂ ਸਾੜੀ ਰਹੀ ਬਿਹਾਲ,
ਮੁੱਠੀ ਤਦੋਂ ਨ ਗਈਆਂ ਨਾਲਿ
ਉਲਟੀ ਪ੍ਰੇਮ ਨਗਰ ਕੀ ਚਾਲ,
ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਦੀ ਕਰਸਾਂ ਭਾਲ ਪਿਆਰੇ ਮਾਰੀਆਂ । ੧।
¹ ਸੁਨੇਹਾ, ² ਦਿਲ, ³ ਲੁੱਟੀ, ⁴ ਝੱਲ, ⁵ ਛੱਲਾਂ, ⁶ ਮਿਲਾਪ, ⁷ ਤਿੰਵਣ।

ਮੇਰਾ ਉਨ ਸੰਗ ਨੇਹੁ ਚਰੋਕਾ, ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ੋਹ ਬਿਨ ਜੀਵਨ ਔਖਾ,
ਜਾਂਦਾ ਪਾਸ ਤੇ। ੨।

ਮੱਘਰ

ਮੱਘਰ ਮੈਂ ਕਰ ਰਹੀਆ ਸੋਧ ਕੇ ਸਭ ਉਚੇ ਨੀਚੇ ਵੇਖ।
ਪੜ੍ਹ ਪੰਡਤ ਪੋਥੀ ਭਾਲ ਰਹੇ ਹਰਿ ਹਰਿ ਸੇ ਰਪੇ ਅਲੇਖ।

—੦—

ਮੱਘਰ ਮੈਂ ਘਰ ਕਿੱਧਰ ਜਾਂਦਾ, ਰਾਕਸ਼ ਨੇਹੁ ਹੱਡਾਂ ਨੂੰ ਖਾਂਦਾ,
ਸੜ ਸੜ ਜੀਅ ਪਿਆ ਕੁਰਲਾਂਦਾ, ਆਵੇ ਲਾਲ ਕਿਸੇ ਦਾ ਆਂਦਾ,
ਬਾਂਦੀ¹ ਹੋ ਰਹਾਂ।
ਜੋ ਕੋਈ ਸਾਨੂੰ ਯਾਰ ਮਿਲਾਵੇ, ਸੋਜ਼-ਇ-ਅਲਮ² ਥੀਂ ਸਰਦ ਕਰਾਵੇ,
ਚਿਖਾ ਤੋਂ ਬੈਠੀ ਸਤੀ ਉਠਾਵੇ, ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ੋਹ ਬਿਨ ਨੀਂਦ ਨਾ ਆਵੇ,
ਭਾਵੇਂ ਸੋ ਰਹਾਂ। ੩।

ਪੋਹ

ਪੋਹ ਹੁਣ ਪੂਛੂੰ ਜਾ ਕੇ ਤੁਮ ਨਿਆਰੇ ਰਹੇ ਕਿਉਂ ਮੀਤ।
ਕਿਸ ਮੋਹਨ ਮਨ ਮੋਹ ਲਿਆ ਜੋ ਪੱਥਰ ਕੀਨੋ ਚੀਤ।

—੦—

ਪਾਣੀ ਪੋਹ ਪਵਨ ਭੱਠ ਪਈਆਂ, ਲੱਦੇ ਹੋਤ³ ਤਾਂ ਉਘੜ ਗਈਆਂ,
ਨਾ ਸੰਗ ਮਾਪੇ ਸਜਣ ਸਈਆਂ, ਪਿਆਰੇ ਇਸ਼ਕ ਚਵਾਤੀ ਲਈਆਂ,
ਦੁਖਾਂ ਰੋਲੀਆਂ।
ਕੜ ਕੜ ਕੱਪੜ ਕੜਕ ਡਰਾਏ, ਮਾਰੂ ਥੱਲ ਵਿਚ ਬੇੜੇ ਪਾਏ,
ਜਿਉਂਦੀ ਮੋਈ ਨੀ ਮੇਰੀ ਮਾਏ, ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ੋਹ ਕਿਉਂ ਅਜੇ ਨਾ ਆਏ,
ਸੰਝੁ ਡੋਹਲੀਆਂ। ੪।

ਮਾਘ

ਮਾਘੀ ਨਹਾਵਣ ਮੈਂ ਚੱਲੀ ਜੋ ਤੀਰਥ ਕਰ ਸਮਿਆਨ⁴।

ਦੋਹਰਾ— ਕਹੁ ਕੱਤਕ ਅਬ ਕਿਆ ਕਰਾਂਉਂ, ਬਨਿਓ ਜੁ ਕਠਿਨ ਬਿਓਗ
ਸੀਸ ਨਿਆ ਕਰ ਜੋਰ ਕੈ, ਮਾਗਉਂ ਭੀਖ ਸੰਜੋਗ।
ਚੜ੍ਹਦੇ ਕੱਤਕ ਸਈਆਂ ਕੱਤਣ, ਕਿਹਾ ਚੇਟਕ ਲਗਾ ਅਵਤਣ
ਦਰ ਦਰ ਬਹਿੰਦੀ ਧੁੰਮਾਂ ਘੱਤਣ,
ਅਉਖੇ ਘਾਟ ਪੁਛਾਏ ਪੱਤਣ, ਸਾਈਂ ਵਾਸਤੇ।
ਵੇ ਮੈਂ ਮੂਈ ਬਿਦਰਦੀ ਲੋਕਾ, ਉਚੇ ਚੜ੍ਹਕੇ ਦੇਨੀ ਹਾਂ ਰੋਕਾ
ਮੇਰਾ ਉਨ ਸੰਗ ਨੇਹੁ ਚਿਰੋਕਾ,
ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ੁਹ ਬਿਨ ਜੀਵਨ ਫੋਕਾ, ਜਾਂਦਾ ਪਾਸ ਤੇ।

¹ ਗੋਲੀ, ² ਇਲਮ ਦਾ ਦੁਬ, ³ ਪੁੰਨੂੰ ਦੇ ਭਰਾ, ⁴ ਸਾਮਾਨ।

ਗੱਜ ਗੱਜ ਬਰਸੇ ਮੇਘਲਾ¹ ਮੈਂ ਰੋ ਰੋ ਕਰਾਂ ਇਸ਼ਨਾਨ।

—੦—

ਮਾਘ ਮਹੀਨੇ ਗਏ ਉਲਾਂਘ², ਨਵੀਂ ਮੁਹੱਬਤ ਬਹੁਤੀ ਤਾਂਘ,
ਇਸ਼ਕ ਮੁਅੱਜ਼ਨ³ ਦਿੱਤੀ ਬਾਂਗ⁴, ਪੜ੍ਹਾਂ ਨਿਮਾਜ਼ ਪੀਆ ਦੀ ਤਾਂਘ,
ਦੁਆਈਂ ਕੀ ਕਰਾਂ।

ਆਖਾਂ ਪਿਆਰੇ ਮੈਂ ਵੱਲ ਆ, ਤੇਰੇ ਮੁੱਖ ਵੇਖਣ ਦਾ ਚਾਅ,
ਭਾਵੇਂ ਹੋਰ ਤੱਤੀ ਨੂੰ ਤਾਅ, ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ੋਹ ਨੂੰ ਆਣ ਮਿਲਾ,
ਤੇਰੀ ਹੋ ਰਹਾਂ। ੫।

ਫੱਗਣ

ਫੱਗਣ ਫੂਲੇ ਖੇਤ ਜਿਉਂ, ਬਣ ਤਣ ਫੂਲ ਸਿੰਗਾਰ।
ਹਰ ਡਾਲੀ ਫੁੱਲ ਪੱਤੀਆਂ, ਗਲ ਫੂਲਣ ਕੇ ਹਾਰ।

—੦—

ਹੋਰੀ ਖੇਲਣ ਸਈਆਂ ਫੱਗਣ, ਮੇਰੇ ਨੈਣ ਝਲਾਰੀਂ ਵੱਗਣ,
ਅੱਖੇ ਜੀਉਂਦਿਆਂ ਦੇ ਦਿਨ ਤੱਗਣ⁵, ਸੀਨੇ ਬਾਣ⁶ ਪਰੇਮ ਦੇ ਲੱਗਣ,
ਹੋਰੀ ਹੋ ਰਹੀ।

ਦੋਹਰਾ— ਮਘਰਿ ਘਰਿ ਰਹੀ ਸੋਧ ਕੈ ਉਚੇ ਨੀਚੇ ਦੇਖ
ਪੜ੍ਹਿ ਪੋਥੀ ਪੰਡਤ ਥਕ ਰਹੇ, ਘਟਿ ਘਟਿ ਰਮਿਓ ਅਲੇਖ।
ਮੱਘਰ ਮੈਂ ਘਰਿ ਮਿਤ੍ਰ ਨ ਜਾਂਦਾ, ਰਾਖਸ਼ ਨੇਹੁ ਹੱਡਾਂ ਨੂੰ ਖਾਂਦਾ
ਜਲਥਲ ਜੀਉ ਪਿਆ ਬਿਲਲਾਂਦਾ,
ਆਵੈ ਲਾਲ ਕਿਸੇ ਦਾ ਆਂਦਾ ਬੰਦੀ ਹੋ ਰਹਾਂ। ੨।
ਜੇ ਕੋਈ ਸਾਨੂੰ ਯਾਰ ਮਿਲਾਵੈ, ਜੋ ਕੁਝ ਮੂੰਹ ਮੰਗੇ ਸੋ ਪਾਵੈ
ਵਾਟੋਂ ਬੈਠੀ ਮੋੜ ਲਿਆਵੈ,

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਬਿਨ ਨੀਂਦ ਨਾ ਆਵੈ, ਮੈਂ ਭੀ ਸੌਂ ਰਹਾਂ। ੩।

ਦੋਹਰਾ— ਪੋਹ ਚੜ੍ਹੈ ਕਤ ਜਾਈਏ, ਅਬ ਨੇੜੇ ਨਾ ਹੀ ਮੀਤ
ਇਨ ਮੋਹਨ ਜਗ ਮੋਹਿਆ, ਤੁਮ ਪਾਥਰ ਕਰੋ ਨ ਚੀਤ।
ਪਾਪੀ ਪੋਹ ਪਵਨ ਕਤ ਪਈਆ, ਲਦ ਗਏ ਹੋਤ ਤਾਂ ਉਘੜ ਗਈਆਂ
ਨਾ ਸੰਗ ਮਾਪੇ ਸੱਜਣ ਸਈਆਂ,
ਇਕ ਤਾਂ ਇਸ਼ਕ ਜਵਾਲੇ ਲਈਆਂ, ਦੁਖਾਂ ਟੋਲੀਆਂ
ਕੜ ਕੜ ਕੱਪਰ ਕੜਕ ਡਰਾਵੈ, ਮਾਰੂਥਲ ਵਿਚ ਡੇਰੇ ਪਾਵੈ
ਜੀਉਂਦੀ ਮੁਈ ਸੁ ਪੀਆ ਦੇ ਹਾਵੈ,
ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਪੀਅ ਅਜੇ ਨ ਆਵੈ, ਜੰਗਲ ਟੋਲੀਆਂ। ੪।

¹ ਬੱਦਲ, ² ਟੱਪ, ³ ਬਾਗੀ, ⁴ ਮੁਸਲਮਾਨ ਜੋ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ ਗਾ ਕੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ,

⁵ ਪੂਰੇ ਹੋਣ, ⁶ ਤੀਰ।

ਜੇ ਕੁਝ ਰੋਜ਼ ਅਜ਼ਲਾ ਥੀਂ ਹੋਈ, ਲਿਖੀ ਕਲਮ ਨਾ ਮੇਟੇ ਕੋਈ,
 ਦੁੱਖਾਂ ਸੂਲਾਂ ਦਿੱਤੀ ਢੋਈ, ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਨੂੰ ਆਖੋ ਕੋਈ,
 ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੋ ਰਹੀ। ੬।

ਚੇਤ

ਚੇਤ ਚਮਨ ਵਿਚ ਕੋਇਲਾਂ, ਨਿੱਤ ਕੂ ਕੂ ਕਰਨ ਪੁਕਾਰ।
 ਮੈਂ ਸੁਣ ਸੁਣ ਝੁਰ ਝੁਰ ਮਰ ਰਹੀ ਕਥ ਘਰ ਆਵੇ ਯਾਰ।
 ਹੁਣ ਕੀ ਕਰਾਂ ਜੋ ਆਇਆ ਚੇਤ, ਬਣ ਤਣ ਫੂਲ ਰਹੇ ਸਭ ਖੇਤ,
 ਦੋਦੇ ਆਪਣਾ ਅੰਤ ਨਾ ਭੇਤ, ਸਾਡੀ ਹਾਰ ਤੁਸਾਡੀ ਜੇਤ^੧,
 ਹੁਣ ਮੈਂ ਹਾਰੀਆਂ।
 ਹੁਣ ਮੈਂ ਹਾਰਿਆ ਆਪਣਾ ਆਪ, ਤੁਹਾਡਾ ਇਸ਼ਕ ਅਸਾਡਾ ਖਾਪ^੨,
 ਤੇਰੇ ਨੇਹੇ ਦਾ ਸ਼ੁਕਿਆ ਤਾਪ, ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਕੀ ਲਾਇਆ ਪਾਪ,
 ਕਾਰੇ ਹਾਰੀਆਂ। ੭।

ਵਿਸਾਖ

ਬਸਾਖੀ ਦਾ ਦਿਨ ਕਠਨ ਹੈ ਜੇ ਸੰਗ ਮੀਤ ਨਾ ਹੋ।
 ਮੈਂ ਕਿਸ ਕੇ ਆਗੇ ਜਾ ਕਹੂੰ ਇਕ ਮੰਡੀ ਭਾ ਦੋ।

—੦—

ਤਾਂ ਮਨ ਭਾਵੇ ਸੁੱਖ ਬਸਾਖ, ਗੁੱਛੀਆਂ ਪਈਆਂ ਪੱਕੀ ਦਾਖ,
 ਲਾਖੀ ਲੈ ਘਰ ਆਇਆ ਲਾਖ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਬਾਤ ਨਾ ਸਕਾਂ ਆਖ,
 ਕਉਂਤਾਂ^੪ ਵਾਲੀਆਂ।
 ਕੌਂਤਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਡਾਹਡਾ ਜ਼ੋਰ, ਹੁਣ ਮੈਂ ਝੁਰ ਝੁਰ ਹੋਈ ਆਂ ਹੋਰ,
 ਕੰਡੇ ਪੁੜੇ^੫ ਕਲੇਜੇ ਜ਼ੋਰ, ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਬਿਨ ਕੋਈ ਨਾ ਹੋਰ,
 ਜਿਨ ਘੱਤ ਗਾਲੀਆਂ। ੮।

ਜੇਠ

ਜੇਠ ਜੇਹੀ ਮੋਹਿ ਅਗਨ ਹੈ ਜਬ ਕੇ ਬਿਛੜੇ ਮੀਤ।

ਦੋਹਰਾ— ਮਾਘੀ ਨ੍ਹਾਵਣ ਆਈਆਂ, ਹੋਰ ਤੀਰਥ ਬਣੇ ਹੈ ਸਾਨ,
 ਤ੍ਰਿਮ ਤ੍ਰਿਮ ਬਰਖੈ ਨੈਨ ਦੁਇ, ਮੈਂ ਉਦੂੰ ਕਰਾਂ ਇਸ਼ਨਾਨ।
 ਮਾਘ ਮਹੀਨੇ ਜੈਂਦੀ ਤਾਂਘ, ਨੈਂ ਮੁਹਬਤ ਗਈ ਉਲਾਂਘ
 ਇਸ਼ਕ ਮੁਅਜ਼ਨ ਦਿੱਤੀ ਬਾਂਗ,
 ਰਹਿੰਦੀ ਨਿਤ ਪੀਆ ਦੀ ਤਾਂਘ, ਦੁਆਈਂ ਮੈਂ ਕਰਾਂ।
 ਆਖਾਂ ਪਿਆਰੇ ਮੈਂ ਵਲ ਆਉ, ਤੇਰਾ ਮੁਖ ਦੇਖਣ ਦਾ ਚਾਉ
 ਭਾਵੇਂ ਹੋਰ ਤੱਤੀ ਨੂੰ ਤਾਉ
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਨੂੰ ਆਣ ਮਿਲਾਉ, ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਜਲ ਮਰਾਂ।

¹ ਧੁਰ, ² ਜਿੱਤ, ³ ਮੌਤ, ⁴ ਕੰਤਾਂ, ⁵ ਵੱਜੇ,।

ਸੁਣ ਸੁਣ ਘੁਣ ਘੁਣ ਝੁਰ ਮਰੋਂ ਜੋ ਤੁਮਰੀ ਯੋਹ ਪਰੀਤ।

—o—

ਲੂਆਂ ਧੁੱਪਾਂ ਪੌਂਦੀਆਂ ਜੇਠ, ਮਜਲਿਸ ਬਹਿੰਦੀ ਬਾਗਾਂ ਹੇਠ,
ਤੱਤੀ ਠੰਡੀ ਵੱਗੇ ਪੇਠ¹, ਦਫ਼ਤਰ ਕੱਢ ਪੁਰਾਣੇ ਸੇਠ

ਮੁਹਰਾ² ਖਾਣੀਆਂ।

ਅੱਜ ਕੱਲ ਸੱਦ ਹੋਈ ਅਲਬੱਤਾ³, ਹੁਣ ਮੈਂ ਆਹ ਕਲੇਜਾ ਤੱਤਾ,
ਨਾ ਘਰ ਕੌਤ ਨਾ ਦਾਣਾ ਭੱਤਾ, ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਹੋਰਾਂ ਸੰਗ ਰੱਤਾ,

ਸੀਨੇ ਕਾਨੀਆਂ⁴। ੯।

ਹਾੜ੍ਹ

ਹਾੜ੍ਹ ਸੇਹੇ ਮੇਹੇ ਝਟ ਪਟੇ ਜੋ ਲੱਗੀ ਪਰੇਮ ਕੀ ਆਗ।

ਜਿਸ ਲਾਗੇ ਤਿਸ ਜਲ ਬੁਝੇ ਜੋ ਭੋਰ ਜਲਾਵੇ ਭਾਗ।

—o—

ਹੁਣ ਕੀ ਕਰਾਂ ਜੋ ਆਇਆ ਹਾੜ੍ਹ, ਤਨ ਵਿਚ ਇਸ਼ਕ ਤਪਾਯਾ ਭਾੜ⁵,
ਤੇਰੇ ਇਸ਼ਕ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਸਾੜ, ਰੋਵਣ ਅੱਖੀਆਂ ਕਰਨ ਪੁਕਾਰ,

ਤੇਰੇ ਹਾਵੜੇ⁶।

ਦੋਹਰਾ— ਫਾਗਣ ਫੂਲੇ ਫਾਗ ਮੈਂ ਖੇਲਤ ਹੈ ਨਰ ਨਾਰ

ਪਿਆਰਾ ਨਜ਼ਰ ਨ ਆਵਈ, ਗਲ ਸੂਲੋਂ ਕੇ ਹਾਰ।

ਹੋਰੀ ਖੇਡਣ ਸਈਆਂ ਫਾਗਣ, ਮੇਰੇ ਨੈਣ ਝਲਾਰੀਂ ਵਗਣ

ਅੱਖੇ ਜੀਵਦਿਆਂ ਦਿਨ ਤੱਗਣ,

ਸੀਨੇ ਬਾਣ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਲੱਗਣ ਹੋਰੀ ਹੋ ਰਹੀ।

ਜੋ ਕੁਝ ਰੋਜ਼ ਅਜਲ ਥੀਂ ਹੋਈ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਲੱਖੀ ਲੋਈ

ਦੁਖੀਂ ਰੋਲੀਂ ਲਹਾਂ ਨ ਢੋਈ,

ਬੁਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਆਖੇ ਕੋਈ, ਜਿਉਂ ਤਿਉਂ ਜਿਉਂਗੀ। ੬।

ਦੋਹਰਾ— ਚੇਤ ਚਮਨ ਮੈਂ ਕੋਇਲਾਂ, ਬਨਤ੍ਰਿਣ ਕਰਨ ਪੁਕਾਰ

ਮੈਂ ਸੁਣਤ ਮਨ ਝੂਰ ਮਰਾ, ਕਬ ਘਰਿ ਆਵੈ ਯਾਰੂ।

ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂ ਜੁ ਆਇਆ ਚੇਤ, ਬਨ ਤ੍ਰਿਣ ਫੂਲ ਰਹੇ ਸਭ ਖੇਤ

ਆਪਣਾ ਅੰਤ ਨ ਦਸਦੇ ਭੇਤ,

ਅਸਾਡੀ ਹਾਰ ਤੁਸਾਡੀ ਜੇਤ ਹੁਣ ਮੈਂ ਹਾਰੀਆਂ।

ਹੁਣ ਮੈਂ ਹਾਰਿਆ ਆਪ, ਤੇਰਾ ਇਸ਼ਕ ਅਸਾਡਾ ਖਾਪ

ਹਰਦਮ ਨਾਮ ਤੁਸਾਡਾ ਜਾਪ,

ਬੁਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਕੀ ਲਾਇਓ ਪਾਪ, ਪਿਛੋੜੇ ਮਾਰੀਆਂ। ੭।

¹ ਹਵਾ, ² ਜਹਿਰ, ³ ਜ਼ਰੂਰ, ⁴ ਤੀਰ, ⁵ ਪਹਾੜ, ਭਾਂਬੜ, ⁶ ਹਾਵੈ।

ਹਾੜੇ ਘੱਤਾਂ ਸ਼ਾਮੀ ਅੱਗੇ, ਕਾਸਦਾ¹ ਲੈ ਕੇ ਪਾਤਰ² ਵੱਗੇ,
ਕਾਲੇ ਗਏ ਤੇ ਆਏ ਬੱਗੇ, ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਰ ਬਿਨ ਜ਼ਰਾ ਨ ਤੱਗੇ³,
ਸ਼ਾਮੀਂ ਬਾਹਵੜੇ। ੧੦।

ਸਾਵਣ

ਸਾਵਣ ਸੋਹੇ ਮੋਘਲਾ ਘਟ ਸੋਹੇ ਕਰਤਾਰ।
ਠੌਰ ਠੌਰ ਅਨਾਇਤ ਬਸੇ ਪਪੀਹਾ ਕਰੇ ਪੁਕਾਰ।

—੦—

ਸੋਹਣ ਮਲਿਹਾਰਾਂ ਸਾਰੇ ਸਾਵਣ, ਦੂਤੀ⁴ ਦੁੱਖ ਲੱਗੇ ਉੱਠ ਜਾਵਣ,
ਨੀਂਗਰ⁵ ਖੇਡਣ ਕੁੜੀਆਂ ਗਾਵਣ, ਮੈਂ ਘਰ ਰੰਗ ਰੰਗੀਲੇ ਆਵਣ,
ਆਸਾਂ ਪੁੰਨੀਆਂ⁶।
ਮੇਰੀਆਂ ਆਸਾਂ ਰੱਬ ਪੁਚਾਈਆਂ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਉੱਠ ਸੰਗ ਅਖੀਆਂ ਲਾਈਆਂ,
ਸਈਆਂ ਦੇਣ ਮੁਬਾਰਕ ਆਈਆਂ, ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ ਆਖਾਂ ਸਾਈਆਂ,
ਆਸਾਂ ਪੁੰਨੀਆਂ। ੧੧।

ਭਾਦੋਂ

ਭਾਦੋਂ ਭਾਵੇ ਤਬ ਸਖੀ ਜੋ ਪਲ ਪਲ ਹੋਵੇ ਮਿਲਾਪ।

ਦੋਹਰਾ— ਵੈਸਾਖੀ ਦਿਨ ਕਠਨ ਹੈ, ਜੈਂ ਸੰਗ ਮੀਤ ਨ ਹੋਇ
ਕਿਸ ਆਗੇ ਬਿਧ ਜਾਂ ਕਹਗੁ, ਏਕ ਮੰਡੀ ਭਾ ਦੋਇ।
ਤਾਂ ਮੈਂ ਹੋਵਾਂ ਸੁਖ ਵਿਸਾਖ, ਜੇਕਰ ਆਵੇ ਲੱਖੀ ਲਾਖ
ਕਾਛਾਂ ਪਉਣ ਪੱਕੀਆਂ ਸਾਖ,
ਕਾਈ ਗੱਲ ਨ ਸਾਨੂੰ ਆਖੀ ਕੌਂਤਾਂ ਵਾਲੀਆਂ
ਕੰਤਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਡਾਢਾ ਜ਼ੋਰ ਮੈਂ ਝੁਰ ਥੱਕੀ ਵਾਂਗੂੰ ਮੋਰ
ਕੁੰਡਾ ਪੜੀ ਕਲੇਜੇ ਜੋਰ,
ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਬਿਨਾ ਮੇਰਾ ਨ ਹੋਰ, ਮੈਂ ਕਿਥੇ ਜਾਲੀਆਂ। ੮।

ਦੋਹਰਾ— ਜੇਠ ਜੈਸੀ ਮੁਝ ਅਗਨ ਹੈ, ਜਬ ਕੇ ਬਿਛਰੇ ਮੀਤ
ਹਮ ਉਨ ਬਿਨ ਕਿਚਰਕ ਘਰ ਬਸਹਿ, ਹਮਰੀ ਉਨ ਸੰਗ ਪ੍ਰੀਤਿ
ਲੋਆਂ ਲਾਟਾਂ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਜੇਠ, ਮਜਲਸ ਬੈਠੇ ਬਾਗਾਂ ਹੇਠ
ਤੱਤੀ, ਨਹੀਂ ਠੰਢ ਕਲੇਟੇ ਪੇਟ,
ਦਫਤਰ ਕੱਢ ਪੁਰਾਣੇ ਦੇਖ, ਮੁਹਰਾ ਖਾਨੀਆਂ।
ਅੱਜਕੱਲ ਸੱਦ ਹੋਈ ਅਲਬੱਤਾ, ਸੁਣਕੇ ਆਹ ਕਲੇਜਾ ਤੱਤਾ
ਨ ਘਰ ਕੰਤ ਨ ਦਾਣਾ ਛੱਕਾ,
ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਔਰਾਂ ਸੰਗ ਰੱਤਾ, ਸੀਨਾ ਕਾਨੀਆਂ। ੯।

¹ ਸੁਨੇਹਾ ਲੈਣ ਵਾਲਾ, ² ਚਿੱਠੀ, ³ ਲੰਘੇ, ⁴ ਦੂਤ, ⁵ ਮੁੰਡੇ, ⁶ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਂਦੀਆਂ।

ਜੋ ਘਟ ਦੇਖੂੰ ਖੋਲ ਕੇ ਘਟ ਘਟ ਦੇ ਵਿਚ ਆਪ।

—੦—

ਆ ਹੁਣ ਭਾਦੋਂ ਭਾਗ ਜਗਾਇਆ, ਸਾਹਿਬ ਕੁਦਰਤ ਸੇਤੀ ਆਇਆ,
ਹਰ ਹਰ ਦੇ ਵਿਚ ਆਪ ਸਮਾਇਆ, ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ ਆਪ ਲਖਾਇਆ,

ਤਾਂ ਮੈਂ ਲਖਿਆ

ਆਖਰ ਉਮਰੇ ਹੋਈ ਤਸੱਲਾ, ਪਲ ਪਲ ਮੰਗਣ ਨੈਣ ਤਜੱਲਾ¹,

ਜੋ ਕੁਝ ਹੋਸੀ ਕਰਸੀ ਅੱਲਾ, ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹ ਬਿਨ ਕੁਝ ਨਾ ਭੱਲਾ,

ਪਰੇਮ ਰੱਸ ਚਾਖਿਆ। ੧੨।

ਦੋਹਰਾ— ਹਾੜ ਹੈਰਤ ਅਰ ਚਟਪਟੀ, ਲਗੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਆਗੁ
ਜਿਸ ਲਾਗੇ ਤਿਸ ਜਲ ਬੁਝੇ ਬਹੁੜ ਜਗਾਵੈ ਭਾਗ।
ਲੋਂਦੇ ਭੱਠ ਜੁ ਚੜ੍ਹਦੇ ਹਾੜ, ਤਨ ਵਿਚ ਇਸ਼ਕ ਤਪਾਇਆ ਭਾੜ
ਨੇਹੂੰ ਲਗਾ ਤਾਂ ਦਿਤੀ ਸਾੜ
ਜਿਧਰ ਦੀ ਵਾਹਰ ਤਿਧਰ ਦੀ ਧਾੜ, ਮੇਰੇ ਹਾਉੜੇ।
ਹਾਹੁੜੇ ਕੱਢ ਸੁ ਜਾਨੀ ਅੱਗੇ, ਲੈ ਕੇ ਕਾਸਦ ਪਾਤੀ ਵਗੇ
ਕਾਲੇ ਗਏ ਤੇ ਆਏ ਬੱਗੇ, ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹ ਬਿਨ ਜ਼ਰਾ ਨ ਤੱਗੇ
ਸੁਆਮੀ ਬਾਹੁੜੇ। ੧੦।

ਦੋਹਰਾ— ਸਾਵਣ ਸੋਹੇ ਮੇਘਲਾ, ਘਟ ਸੋਹੇ ਕਰਤਾਰ
ਸ਼ਾਹ ਇਨਾਇਤ ਛਕ ਰਹੇ, ਚਾੜ੍ਹਕ ਕਰਤ ਪੁਕਾਰ।
ਮਲਾਰਾਂ ਗਾਵਣ ਸ਼ਾਦੀ ਸਾਵਣ, ਦੂਤੀ ਦੁਖ ਲਗੇ ਉਠ ਜਾਵਣ
ਨੀਂਗਰ ਖੇਡਣ ਕੁੜੀਆਂ ਗਾਵਣ, ਰਲ ਮਿਲ ਬਾਰੀਂ ਪੀਂਘਾਂ ਪਾਵਣ
ਮੈਂ ਘਰਿ ਰੰਗ ਰੰਗੀਲੇ ਆਵਣ, ਆਸਾਂ ਪੁੰਨੀਆਂ।
ਮੇਰੀਆਂ ਆਸਾਂ ਰੱਬ ਪੁਜਾਈਆਂ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸੰਗਿ ਰਲਾਈਆਂ,
ਸਈਆਂ ਦੇਣ ਮੁਮਾਰਖਾਂ ਆਈਆਂ।
ਸ਼ਾਹ ਇਨਾਇਤ ਆਖਾਂ ਸਾਈਆਂ, ਸ਼ਾਮ ਸਲੋਨੀਆਂ। ੧੧।

ਦੋਹਰਾ— ਭਾਦੋਂ ਭਾਵੈ ਤਉ ਸਖੀ, ਪਲ ਪਲ ਹੋਇ ਮਿਲਾਪ
ਜਬ ਮੈਂ ਦੇਖਉਂ ਮੈਂ ਨਹੀਂ, ਗੁਪਤ ਪ੍ਰਗਟ ਹੈ ਆਪ।
ਲੈ ਹੁਣ ਭਾਦੋਂ, ਭਾਗ ਜਗਾਇਆ, ਸਾਹਿਬ ਕੁਦਰਤ ਸੇਤੀ ਪਾਇਆ
ਹਰਿ ਹਰਿ ਕੇ ਵਹ ਬੀਚ ਸਮਾਇਆ,
ਸ਼ਾਹ ਇਨਾਇਤ ਆਪ ਲਖਾਇਆ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਲਖਿਆ
ਤਾਂ ਹੋਈ ਆਖਰ ਉਮਰ ਤਸੱਲਾ, ਜੋ ਕੁਝ ਕਰੇ ਸੋਈ ਕੁਝ ਅੱਲਾ
ਮੰਗਦੇ ਪਲ ਪਲ ਨੈਣ ਤਜੱਲਾ, ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹ ਨੇ ਪਾਯਾ ਪੱਲਾ
ਪ੍ਰੇਮ ਰਸ ਚਾਖਿਆ। ੧੨।

¹ ਚਾਨਣ।

ਦੋਹੜੇ

ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਚੇਰੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੀ, ਹਿੰਦੂ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨ।
ਦੋਹਾਂ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਵਾਰ ਪੀ, ਜੋ ਕਰੇ ਭਗਵਾਨ।
ਦੋਹੜੇ

ਦੋਹੜੇ

ਇਸ ਕਾ ਮੁੱਖ ਇਕ ਜੋਤ ਹੈ ਘੁੰਗਟ¹ ਹੈ ਸੰਸਾਰ।
 ਘੁੰਗਟ ਮੇਂ ਵੋਹ ਛੁੱਪ ਗਿਆ ਮੁੱਖ ਪਰ ਆਂਚਲ² ਡਾਰ³। ੧।
 ਉਨ ਕੋ ਮੁੱਖ ਦਿਖਲਾਏ ਹੈ ਜਿਨ ਸੇ ਇਸ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤ।
 ਇਨ ਕੋ ਹੀ ਮਿਲਤਾ ਹੈ ਵੋਹ ਜੋ ਇਸ ਕੇ ਹੈ ਮੀਤ। ੨।
 ਮੂੰਹ ਦਿਖਲਾਵੇ ਔਰ ਛਪੇ ਛਲ⁴ ਬਲ ਹੈ ਜਗ ਦੇਸ।
 ਪਾਸ ਰਹੇ ਔਰ ਨਾ ਮਿਲੇ ਇਸ ਕੇ ਬਿਸਵੇ ਭੇਸ। ੩।
 ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਕਸਰ⁵ ਨਾਮ ਕਸੂਰ ਹੈ ਓਥੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਾ ਸਕਣ ਬੋਲ।
 ਓਥੇ ਸੱਚੇ ਗਰਦਨ ਮਾਰੀਏ ਓਥੇ ਝੂਠੇ ਕਰਨ ਕਲੋਲ। ੪।
 ਬੁਲ੍ਹਿਆ ਕਸੂਰ ਬੇਦਸਤੂਰ ਓਥੇ ਜਾਣਾ ਬਣਿਆ ਜ਼ਰੂਰ।
 ਨਾ ਕੋਈ ਪੁੰਨ ਨਾ ਦਾਨ ਹੈ ਨਾ ਕੋਈ ਲਾਗ ਦਸਤੂਰ⁶। ੫।
 ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਧਰਮਸਾਲਾ ਧੜਵਾਈ ਰਹਿੰਦੇ ਠਾਕੁਰ ਦੁਆਰੇ ਠਗ।
 ਵਿਚ ਮਸੀਤਾਂ ਕੋਸ਼ਤੀਏ⁷ ਰਹਿੰਦੇ ਆਸ਼ਕ ਰਹਿਣ ਅਲੱਗ। ੬।
 ਬੁਲ੍ਹਿਆ ਵਾਰੇ ਜਾਈਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਜਿਹੜੇ ਗੱਲੀਂ ਦੇਣ ਪ੍ਰਚਾ।
 ਸੂਈ ਸਲਾਈ ਦਾਨ ਕਰਨ ਤੇ ਆਹਰਣ ਲੈਣ ਛੁਪਾ। ੭।
 ਬੁਲ੍ਹਿਆ ਵਾਰੇ ਜਾਈਏ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਜਿਹੜੇ ਮਾਰਨ ਗੱਪ ਸ਼ੜੱਪ :
 ਕਉਡੀ ਲੱਭੀ ਦੇਣ ਚਾ ਤੇ ਬੁਗਚਾ⁸ ਘਉ-ਘੱਪ⁹। ੮।
 ਨਾ ਖੁਦਾ ਮਸੀਤੇ ਲਭਦਾ ਨਾ ਖੁਦਾ ਵਿਚ ਕਾਅਬੇ¹⁰।
 ਨਾ ਖੁਦਾ ਕੁਰਾਨ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨਾ ਖੁਦਾ ਨਿਮਾਜ਼ੇ। ੯।
 ਨਾ ਖੁਦਾ ਮੈਂ ਤੀਰਥ ਡਿੱਠਾ ਐਵੇਂ ਪੈਂਡੇ ਝਾਗੇ¹¹।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਜਦ ਮੁਰਸ਼ਦ ਮਿਲ ਗਿਆ ਟੁੱਟੇ ਸਭ ਤਗਾਦੇ। ੧੦।
 ਬੁਲ੍ਹਿਆ ਪਰਸੋਂ ਕਾਫ਼ਰ ਥੀ ਗਈਉਂ ਬੁੱਤ ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ ਕਲ।
 ਅਸੀਂ ਜਾ ਬੈਠੇ ਘਰ ਆਪਣੇ ਓਥੇ ਕਰਨ ਨਾ ਮਿਲੀਆ ਗੱਲ। ੧੧।
 ਬੁਲ੍ਹਿਆ ਗੈਨ ਗ਼ਰੂਰਤ¹² ਸਾੜ ਸੁੱਟ ਤੇ ਮਾਣ ਖੂਹੇ ਵਿਚ ਪਾ।
 ਤਨ ਮਨ ਦੀ ਸੁਰਤ ਗਵਾ ਵੇ ਘਰ ਆਪ ਮਿਲੇਗਾ ਆ। ੧੨।
 ਬੁਲ੍ਹਿਆ ਹਿਜਰਤ¹³ ਵਿਚ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਮੇਰਾ ਨਿੱਤ ਹੈ ਖ਼ਾਸ ਅਰਾਮ।

¹ ਘੁੰਡ, ² ਪੱਲਾ, ³ ਲੈ ਲੈ, ⁴ ਛਲਾਵਾ, ⁵ ਦੋਸ, ⁶ ਰਿਵਾਜ, ⁷ ਝੂਠੇ, ⁸ ਗੰਢੜੀ, ⁹ ਲੁਕਾਉਣਾ, ¹⁰ ਮੁਸਲਮਾਨ, ¹¹ ਕੀਤੇ, ¹² ਅਹੰਕਾਰ, ¹³ ਇਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਥਾਂ ਤੇ ਜਾਣਾ।

ਨਿੱਤ ਨਿੱਤ ਮਰਾਂ ਤੇ ਨਿੱਤ ਨਿੱਤ ਜੀਵਾਂ ਮੇਰਾ ਨਿੱਤ ਨਿੱਤ ਕੂਚ ਮੁਕਾਮ। ੧੩।
 ਬੁਲ੍ਹਿਆ ਇਸ਼ਕ ਸਜਣ ਦੇ ਆਏ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਕੀਤੇ ਸੂ ਡੂਮ।
 ਉਹ ਪ੍ਰਭ ਅਸਾਡਾ ਸਖੀ ਹੈ ਮੈਂ ਸੇਵਕ ਹੂੰ ਸੂਮ। ੧੪।
 ਬੁਲ੍ਹਿਆ ਆਸ਼ਕ ਹੋਇਉਂ ਰੱਬ ਦਾ ਮੁਲਾਮਤ¹ ਹੋਈ ਲਾਖ।
 ਲੱਗ ਕਾਫ਼ਰ² ਕਾਫ਼ਰ ਆਖਦੇ ਤੂੰ ਆਖੋ ਆਖੋ ਆਖ। ੧੫।
 ਬੁਲ੍ਹਿਆ ਪੈਂਡੇ ਪੜੇ ਪਰੇਮ ਕੇ ਕੀਆ ਪੈਂਡਾ ਆਵਾਗੋਣ।
 ਅੰਧੇ ਕੋ ਅੰਧਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਰਾਹ ਬਤਾਵੇ ਕੋਣ। ੧੬।
 ਬੁਲ੍ਹਿਆ ਮਨ ਮੰਜੋਲਾ³ ਮੁੰਜ ਦਾ ਕਿਤੇ ਗੋਸ਼ੇ ਬਹਿ ਕੇ ਕੁੱਟ।
 ਇਹ ਖਜ਼ਾਨਾ ਤੈਨੂੰ ਅਰਸ਼ ਦਾ ਤੂੰ ਸੰਭਲ ਸੰਭਲ ਕੇ ਲੁੱਟ। ੧੭।
 ਬੁਲ੍ਹਿਆ ਚੇਰੀ⁴ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੀ ਹਿੰਦੂ ਤੋਂ ਕਰਬਾਨ।
 ਦੋਹਾਂ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਵਾਰ ਪੀ ਜੋ ਕਰੇ ਭਗਵਾਨ। ੧੮।
 ਬੁਲ੍ਹਿਆ ਮੁੱਲਾਂ ਅਤੇ ਮਸਾਲਚੀ ਦੋਹਾਂ ਇੱਕੋ ਚਿੱਤ।
 ਲੋਕਾਂ ਕਰਦੇ ਚਾਨਣਾ ਆਪ ਹਨੇਰੇ ਨਿੱਤ। ੧੯।
 ਬੁਲ੍ਹਿਆ ਪੀ ਸ਼ਰਾਬ ਤੇ ਖਾ ਕਬਾਬ ਹੇਠ ਬਾਲ ਹੱਡਾਂ ਦੀ ਅੱਗ।
 ਚੋਰੀ ਕਰ ਤੇ ਭੰਨ ਘਰ ਰੱਬ ਦਾ ਓਸ ਠੱਗਾਂ ਦੇ ਠੱਗ ਨੂੰ ਠੱਗ। ੨੦।
 ਬੁਲ੍ਹਿਆ ਚਲ ਸੁਨਿਆਰ ਦੇ ਜਿੱਥੇ ਗਹਿਣੇ ਘੜੀਏ ਲਾਖ।
 ਸੂਰਤ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਤੂੰ ਇੱਕੋ ਰੂਪ⁵ ਆਖ। ੨੧।
 ਫਿਰੀ ਰੁੱਤ ਸ਼ਗੂਫ਼ਿਆ⁶ ਵਾਲੀ ਚਿੜੀਆਂ ਚੁਗਣ ਨੂੰ ਆਈਆਂ।
 ਇਕਨਾਂ ਨੂੰ ਜੁਰਿਆਂ⁷ ਲੈ ਖਾਧਾ ਇਕਨਾਂ ਨੂੰ ਫਾਹੀਆਂ ਲਾਈਆਂ।
 ਇਕਨਾਂ ਨੂੰ ਆਸ ਮੁੜਨ ਦੀ ਆਹੀ ਇਕ ਸੀਖ ਕਬਾਬ ਚੜ੍ਹਾਈਆਂ।
 ਬੁਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਕੀ ਵੱਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਹ ਕਿਸਮਤ ਮਾਰ ਫਸਾਈਆਂ। ੨੨।
 ਬੁਲ੍ਹਿਆ ਅੱਛੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਗਏ ਜਬ ਹਰ ਸੇ ਕੀਆ ਨਾ ਹੇਤ⁸।
 ਅਬ ਪਛਤਾਵਾ ਕਿਆ ਕਰੇ ਜਬ ਚਿੜੀਆਂ ਚੁਗ ਗਈ ਖੇਤ। ੨੩।
 ਉਹ ਹਾਦੀ⁹ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਬੋਲਿਆ ਰੁੜ੍ਹ ਪੁੜ੍ਹ ਗਏ ਗੁਨਾਹਾਂ।
 ਪਹਾੜੀਂ ਲੱਗਾ ਬਾਜਰਾ ਸ਼ਹਿਤੂਤ ਲੱਗੇ ਫਰਵਾਹਾਂ। ੨੪।
 ਅੱਲਾ ਤੋਂ ਮੈਂ ਤੇ ਕਰਜ਼ ਬਣਾਇਆ ਹੱਥੋਂ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਕਰਜ਼ਾਈ।
 ਓਥੇ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਪ੍ਰਵਰਿਸ਼¹⁰ ਕੀਤੀ ਜਿਥੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਖਬਰ ਨ ਕਾਈ।
 ਓਥੋਂ ਤਾਹੀਂ ਆਏ ਏਥੇ ਜਾਂ ਪਹਿਲੇ ਰੋਜ਼ੀ ਆਈ।
 ਬੁਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਹੈ ਆਸ਼ਕ ਜਿਸ ਤਹਿਕੀਕ¹¹ ਹਕੀਕਤ¹² ਪਾਈ। ੨੫।

¹ ਬਦਨਾਮੀ, ² ਝੂਠਾ, ³ ਛੋਟੀ ਮੁੰਜ ਦੀ ਗੰਢ, ⁴ ਮੁਰੀਦ, ⁵ ਚਾਂਦੀ, ⁶ ਕਰੂੰਬਲਾਂ ਫੁਟਣੀਆਂ, ⁷ ਚਿੜੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਖਾਣ ਵਾਲਾ ਤਿਰਮਚੀ, ⁸ ਹਿਤ, ਪਿਆਰ, ⁹ ਹਦਾਇਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ¹⁰ ਪਾਲਣਾ, ¹¹ ਭਾਲ, ¹² ਸੱਚ।

ਬੁਲਿਆ ਕਣਕ¹ ਕੌਡੀ ਕਾਮਨੀ ਤੀਨੋਂ ਹੀ ਤਲਵਾਰ।
 ਆਏ ਥੇ ਨਾਮ ਜਪਨ ਕੇ ਔਰ ਵਿਚੇ ਲੀਤੇ ਮਾਰ। ੨੬।
 ਭੱਠ ਨਮਾਜ਼ਾਂ ਤੇ ਚਿੱਕੜ ਰੋਜ਼ੇ ਕਲਮੇ ਤੇ ਫਿਰ ਗਈ ਸਿਆਹੀ।
 ਬੁੱਲੇ ਸ਼ਾਹ ਸ਼ਹੂ ਅੰਦਰੋਂ ਮਿਲਿਆ ਭੁੱਲੀ ਫਿਰੇ ਲੋਕਾਈ²। ੨੭।
 ਬੁਲਿਆ ਆਉਂਦਾ ਸਾਜਨ ਵੇਖ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਮੂਲ ਨਾ ਵੇਖ।
 ਮਾਰੇ ਦਰਦ ਫਰਾਕ ਦੇ ਬਣ ਬੈਠੇ ਬਾਹਮਣ ਸ਼ੇਖ। ੨੮।
 ਬੁੱਲੇ ਸ਼ਾਹ ਉਹ ਕੌਣ ਹੈ ਉੱਤਮ ਤੇਰਾ ਯਾਰ।
 ਓਸੇ ਕੇ ਹਾਥ ਕੁਰਾਨ ਹੈ ਓਸੇ ਗਲ ਜ਼ੁੰਨਾਰ³। ੨੯।
 ਬੁਲੇ ਚਲ ਬਵਰਚੀ ਖਾਨੇ ਯਾਰ ਦੇ ਜਿੱਥੇ ਕੋਹਾਕੋਹੀ⁴ ਹੋ।
 ਓਥੇ ਮੋਟੇ ਕੁੱਸਣ⁵ ਬੱਕਰੇ ਤੂੰ ਲਿੱਸਾ ਮਿਲੇ ਨਾ ਢੇ। ੩੦।
 ਬੁੱਲੇ ਨੂੰ ਲੋਕ ਮੱਤੀਂ ਦੇਂਦੇ ਬੁੱਲਿਆ ਤੂੰ ਜਾ ਬਹੁ ਮਸੀਤੀ।
 ਵਿਚ ਮਸੀਤਾਂ ਕੀ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਜੇ ਦਿਲੋਂ ਨਿਮਾਜ਼ ਨਾ ਕੀਤੀ।
 ਬਾਹਰੋਂ ਪਾਕ ਕੀਤੇ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਜੇ ਅੰਦਰੋਂ ਨਾ ਗਈ ਪਲੀਤੀ।
 ਬਿਨ ਮੁਰਸ਼ਦ ਕਾਮਲ ਬੁੱਲਿਆ ਤੇਰੀ ਐਵੇਂ ਗਈ ਇਬਾਦਤ ਕੀਤੀ। ੩੧।
 ਆਪਣੇ ਤਨ ਦੀ ਖਬਰ ਨ ਕਾਈ ਸਾਜਨ ਦੀ ਖਬਰ ਲਿਆਵੇ ਕੌਣ।
 ਨਾ ਹੂੰ ਖਾਕੀ ਨਾ ਹੂੰ ਆਤਸ਼ ਨਾ ਹੂੰ ਪਾਣੀ ਪਉਣ।
 ਕੁੱਪੇ ਵਿਚ ਰੋੜ ਖੜਕਦੇ ਮੂਰਖ ਆਖਣ ਬੋਲੇ ਕੌਣ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸਾਈਂ ਘਟ ਘਟ ਰਵਿਆ ਜਿਉਂ ਆਟੇ ਵਿਚ ਲੌਣ⁶। ੩੨।
 ਅਰਬਾ ਅਨਾਸਰ⁷ ਮਹਿਲ⁸ ਬਣਾਯੋ ਵਿਚ ਵੜ ਬੈਠਾ ਆਪੇ।
 ਆਪੇ ਕੁੜੀਆਂ ਆਪੇ ਨੀਂਗਰ ਆਪੇ ਬਣਨਾ ਏਂ ਮਾਪੇ।

ਪਾਠਾਂਤਰ

ਆਪਣੇ ਤਨ ਦੀ ਖਬਰ ਨਾ ਕੋਈ
 ਸਾਜਨ ਦੀ ਖਬਰ ਲਿਆਵੇ ਕੌਣ।
 ਇਕ ਜੰਮਦੇ ਇਕ ਮਰ ਮਰ ਜਾਂਦੇ
 ਏਹੋ ਆਵਾਰੋਂਗੋਣ।
 ਨਾ ਹਮ ਖਾਕੀ ਨਾ ਹਮ ਆਤਸ਼
 ਨਾ ਪਾਣੀ ਨਾ ਪੌਣ।
 ਕੁੱਪੇ ਦੇ ਵਿਚ ਰੋੜ ਖੜਕਦਾ
 ਮੂਰਖ ਆਖਣ ਬੋਲੇ ਕੌਣ?
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸਾਈਂ ਘਟ ਘਟ ਰਵਿਆ
 ਜਿਉਂ ਆਟੇ ਵਿਚ ਲੌਣ।

¹ ਸੋਨਾ, ² ਜਨਤਾ, ³ ਜੰਬੂ, ਜਨੇਊ, ⁴ ਮਾਰੋ ਮਾਰ, ⁵ ਕਤਲ ਹੋਣ, ⁶ ਲੂਣ,
⁷ ਤੱਤ, ⁸ ਸਰੀਰ।

ਆਪੇ ਮਰੇਂ ਤੇ ਆਪੇ ਜੀਵੇਂ ਆਪੇ ਕਰੇਂ ਸਿਆਪੇ।
 ਬੁਲ੍ਹਿਆ ਜੋ ਕੁਝ ਕੁਦਰਤ ਰੱਬ ਦੀ ਆਪੇ ਆਪ ਸਿਵਾਪੇ। ੩੩।
 ਬੁਲ੍ਹਿਆ ਰੰਗ ਮਹੱਲੀਂ ਜਾ ਚੜ੍ਹਉਂ ਲੋਕੀਂ ਪੁੱਛਣ ਆਖਣ ਸ਼ੇਰ।
 ਅਸਾਂ ਇਹ ਕੁਝ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਵਟਿਆ ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਤੇ ਨੀਲੇ ਪੈਰ। ੩੪।
 ਇਟ ਖੜਕੇ ਦੁੱਕੜ ਵੱਜੇ ਤੱਤਾ ਹੋਵੇ ਚੁਲ੍ਹਾ।
 ਆਵਣ ਫਕੀਰ ਤੇ ਖਾ ਖਾ ਜਾਵਣ ਰਾਜੀ ਹੋਵੇ ਬੁਲ੍ਹਾ। ੩੫।
 ਬੁਲ੍ਹਿਆ ਜੈਸੀ ਸੂਰਤ ਐਨ¹ ਦੀ ਤੈਸੀ ਸੂਰਤ ਗੈਨ²।
 ਇਕ ਨੁੱਕਤੇ ਦਾ ਫੇਰ ਹੈ ਭੁੱਲਾ ਫਿਰੇ ਜਹਾਨ। ੩੬।
 ਬੁਲ੍ਹਿਆ ਖਾ ਹਰਾਮ ਤੇ ਪੜ੍ਹ ਸੁਕਰਾਨਾ ਕਰ ਤੋਬਾ ਤਰਕ ਸਵਾਬੋ³।
 ਛੋੜ ਮਸੀਤ ਤੇ ਪਕੜ ਕਿਨਾਰਾ ਤੇਰੀ ਛੁੱਟਸੀ ਜਾਨ ਅਜ਼ਾਬੋ⁴।
 ਉਹ ਹਰਫ ਨਾ ਪੜ੍ਹੀਏ ਮਤ ਰਹਿਸੀ ਜਾਨ ਜਵਾਬੋਂ।
 ਬੁਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਚਲ ਓਥੇ ਚਲੀਏ ਜਿਹੜੇ ਮਨੁੱਕ ਨਾ ਕਰਨ ਸ਼ਰਾਬੋਂ। ੩੭।
 ਬੁਲ੍ਹਿਆ ਜੇ ਤੂੰ ਗ਼ਾਜ਼ੀ ਬਨਣਾ ਏਂ ਲੋਕ ਬੰਨ੍ਹ ਤਲਵਾਰ।
 ਪਹਿਲੋਂ ਰੰਘੜ ਮਾਰ ਕੇ ਪਿੱਛੋਂ ਕਾਫ਼ਰ ਮਾਰ। ੩੮।
 ਬੁਲ੍ਹਿਆ ਹਰ ਮੰਦਰ ਮੇਂ ਆਏਕੇ ਕਹੋ ਲੇਖਾ ਦਿਓ ਬਤਾ।
 ਪੜ੍ਹੇ ਪੰਡਿਤ ਪਾਂਧੇ ਦੂਰ ਕੀਏ ਅਹਿਮਕ⁵ ਲੀਏ ਬੁਲਾ। ੩੯।
 ਵਹਦਤ⁶ ਦੇ ਦਰਿਆ ਦਸੇਂਦੇ ਮੇਰੀ ਵਹਦਤ ਕਿਤਵਲ ਧਾਈ।
 ਮੁਰਸ਼ਦ ਕਾਮਿਲ⁸ ਪਾਰ ਲੰਘਾਇਆਂ ਬਾਝ ਤੁਲ੍ਹੇ⁹ ਸੁਰਨਾਹੀ। ੪੦।
 ਬੁਲ੍ਹਿਆ ਸਭ ਮਜ਼ਾਜੀ ਪੌੜੀਆਂ ਤੂੰ ਹਾਲ ਹਕੀਕਤ ਵੇਖ।
 ਜੋ ਕੋਈ ਓਥੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਚਾਹੇ ਭੁੱਲ ਜਾਏ ਸਲਾਮਅਲੇਕ¹⁰। ੪੧।
 ਬੁਲ੍ਹਿਆ ਕਾਜ਼ੀ ਰਾਜ਼ੀ ਰਿਸ਼ਵਤੇ ਮੁੱਲਾਂ ਰਾਜ਼ੀ ਮੌਤ।
 ਆਸ਼ਕ ਰਾਜ਼ੀ ਰਾਗ ਤੇ ਨਾ ਪਰਤੀਤ ਘਟ ਹੋਤ। ੪੨।
 ਠਾਕੁਰ ਦਵਾਰੇ ਠੱਗ ਬਸੇਂ ਭਾਈ ਦਵਾਰ ਮਸੀਤ।
 ਹਰਿ ਕੇ ਦਵਾਰੇ ਭਿੱਖ ਬਸੇਂ ਹਮਰੀ ਇਹ ਪਰਤੀਤ। ੪੩।
 ਬੁਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਚਲ ਓਥੇ ਚਲੀਏ ਜਿੱਥੇ ਸਾਰੇ ਹੋਵਣ ਅੰਨ੍ਹੇ।
 ਨਾ ਕੋਈ ਸਾਡੀ ਕਦਰ ਪਛਾਣੇ ਨਾ ਕੋਈ ਸਾਨੂੰ ਮੰਨੇ। ੪੪।
 ਬੁਲ੍ਹਿਆ ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿਚ ਨਾਹੀਂ ਜਿਥੇ ਮੋਮਨ ਭੋਗ ਪਵਾਏ।
 ਵਿਚ ਮਸੀਤਾਂ ਧੱਕੇ ਮਿਲਦੇ ਮੁੱਲਾਂ ਤਿਉੜੀ ਪਾਏ।
 ਦੌਲਤਮੰਦਾਂ ਨੇ ਬੁਹਿਆਂ ਉੱਤੇ ਚੋਬਦਾਰ¹¹ ਬਹਾਏ।
 ਪਕੜ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਰੱਬ ਸੱਚੇ ਦਾ ਜਿੱਥੋਂ ਦੁੱਖ ਦਿਲ ਦਾ ਮਿਟ ਜਾਏ। ੪੫।

¹ ਅਨਾਇਤ, ਕਿਰਪਾ, ² ਗ਼ਰੂਰ, ਹੰਕਾਰ, ³ ਪਵਿੱਤ੍ਰਤਾ ਕੋਲੋਂ, ⁴ ਦੁੱਖ ਤੋਂ,
⁵ ਯੋਧਾ, ⁶ ਬੇਸਮਝ, ⁷ ਏਕਤਾ, ⁸ ਪੂਰਾ, ⁹ ਬੇੜੀ, ¹⁰ ਸਲਾਮ ਅਲੈਕਮ (ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ
 ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸ਼ੁਭ ਇੱਛਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ), ¹¹ ਪਹਿਰੇਦਾਰ।

ਹੋਰ ਨੇ ਸਭੇ ਗਲੜੀਆਂ ਅੱਲਾਹ ਅੱਲਾਹ ਦੀ ਗੱਲ।
ਕੁਝ ਰੋਲਾ ਪਾਇਆ ਆਲਮਾਂ¹ ਕੁਝ ਕਾਰਜਾਂ² ਪਾਯਾ ਝੱਲ। ੪੬।
ਬੁਲ੍ਹਿਆ ਮੈਂ ਮਿੱਟੀ ਘੁਮਿਆਰ ਦੀ ਗੱਲ ਆਖ ਨਾ ਸਕਦੀ ਏਕ।
ਤਤੜ³ ਮੇਰਾ ਕਿਉਂ ਘੜਿਆ ਮਤ ਜਾਏ ਅਲੇਕ ਸਲੇਕ। ੪੭।
ਕਣਕ ਕੌਡੀ ਕਾਮਨੀ ਤੀਨੋਂ ਕੀ ਤਲਵਾਰ।
ਆਇਆ ਸੈਂ ਜਿਸ ਬਾਤ ਕੋ ਭੂਲ ਗਈ ਵੋਹ ਬਾਤ। ੪੮।

¹ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ, ² ਕਿਤਾਬਾਂ, ³ ਭਾਂਡਾ।

ਸੀਹਰ.ਫੀਆਂ

ਅਲਫ਼ ਆਂਵਦਿਆਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਸਦਕੜੇ ਹਾਂ।
ਜੀਮ ਜਾਂਦਿਆਂ ਤੋਂ ਸਿਰ ਵਾਰਨੀ ਹਾਂ।

ਸੀਹਰਫੀਆਂ

ਪਹਿਲੀ ਸੀਹਰਫੀ

ਲਾਗੀ ਰੇ ਲਾਗੀ ਬਲ ਬਲ ਜਾਵੇ।

ਇਸ ਲਾਗੀ ਕੇ ਕੌਣ ਬੁਝਾਵੇ।

ਅਲਫ਼—ਅੱਲਾ ਜਿਸ ਦਿਲ ਪਰ ਹੋਵੇ, ਮੂੰਹ ਜ਼ਰਦੀ¹ ਅੱਖੀਂ ਲਹੂ ਭਰ ਰੋਵੇ,

ਜੀਵਨ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਹੱਥ ਧੋਵੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਿਰਹੋਂ ਅੱਗ ਲਗਾਵੇ,

ਲਾਗੀ ਰੇ ਲਾਗੀ ਬਲ ਬਲ ਜਾਵੇ।

—○—

ਬੇ—ਬਾਲਣ ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਹੋਈ, ਇਸ਼ਕ ਨਜ਼ਾਰੇ ਆਣ ਵਗੋਈ;

ਰੋਂਦੇ ਨੈਣ ਨਾ ਲੈਂਦੇ ਢੋਈ, ਲੂਣ ਫੱਟਾਂ ਤੇ ਕੀਕਰ ਲਾਵੇ,

ਲਾਗੀ ਰੇ ਲਾਗੀ ਬਲ ਬਲ ਜਾਵੇ।

—○—

ਤੇ—ਤੇਰੇ ਸੰਗ ਪਰੀਤ ਲਗਾਈ, ਜੀਉ² ਜਾਮੇ³ ਦੀ ਕੀਤੀ ਸਾਈ,

ਮੈਂ ਬਕਰੀ ਤੁਧ ਕੋਲ ਕਸਾਈ, ਕਟ ਕਟ ਮਾਸ ਹੱਡਾਂ ਨੂੰ ਖਾਵੇ,

ਲਾਗੀ ਰੇ ਲਾਗੀ ਬਲ ਬਲ ਜਾਵੇ।

—○—

ਸੇ—ਸਾਬਤ ਨੇਹੁੰ ਲਾਇਆ ਮੈਨੂੰ, ਦੂਜਾ ਕੂਕ ਸੁਣਾਵਾਂ ਕੀਹਨੂੰ,

ਰਾਤ ਅੱਧੀ ਉੱਠ ਠਿਲਦੀ ਨੈ ਨੂੰ, ਕੂੰਜਾਂ ਵਾਂਙ ਪਈ ਕੁਰਲਾਵੇ,

ਇਸ ਲਾਗੀ ਕੇ ਕੌਣ ਬੁਝਾਵੇ।

—○—

ਜੀਮ—ਜਹਾਨੋਂ ਹੋਈ ਸਾਂ ਨਿਆਰੀ, ਲਗਾ ਨੇਹੁੰ ਤਾਂ ਹੋਏ ਭਿਕਾਰੀ⁴,

ਨਾਲ ਸਰ੍ਹੋਂ ਦੇ ਬਣੇ ਪਸਾਰੀ, ਦੂਜਾ ਦੇ ਮਿਹਣੇ ਜਗ ਤਾਵੇ,

ਇਸ ਲਾਗੀ ਕੇ ਕੌਣ ਬੁਝਾਵੇ।

—○—

ਹੇ—ਹੈਰਤ⁵ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤ ਨਾਹੀ, ਜ਼ਾਹਰ⁶ ਬਾਤਨ⁷ ਮਾਰਨ ਢਾਈਂ,

ਝਾਤ ਘੱਤਣ ਨੂੰ ਲਾਵਣ ਵਾਹੀਂ, ਸੀਨੇ ਸੂਲ ਪਰੇਮ ਦੇ ਧਾਵੇ,

ਇਸ ਲਾਗੀ ਕੇ ਕੌਣ ਬੁਝਾਵੇ।

—○—

¹ ਪੀਲਤਣ, ² ਜਾਨ, ³ ਸਰੀਰ, ⁴ ਭਿਖਾਰੀ, ⁵ ਹੈਰਾਨੀ, ⁶ ਬਾਹਰੋਂ, ⁷ ਅੰਦਰੋਂ।

ਖੇ—ਖੂਬੀ ਹੁਣ ਉਹ ਨਾ ਰਹੀਆ? ਜਬ ਕੀ ਸਾਂਗਾ¹ ਕਲੇਜੇ ਸਹੀਆ!
ਆਈਂ ਨਾਲ ਪੁਕਾਰਾਂ ਕਹੀਆ! ਤੁਧ ਬਿਨ ਕੌਣ ਜੋ ਆਣ ਬੁਝਾਵੇ,
ਇਸ ਲਾਗੀ ਕੇ ਕੌਣ ਬੁਝਾਵੇ।

—੦—

ਦਾਲ—ਦੂਰੋ ਦੁੱਖ ਦੂਰ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਛੱਕਰ ਛਰਾਕੋ² ਬਹੁਤਾ ਰੋਵੇ,
ਤਨ ਭੱਠੀ ਦਿਲ ਖਿੱਲਾਂ ਪਨੋਵੇ, ਇਸ਼ਕ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਮਿਰਚਾਂ ਲਾਵੇ,
ਇਸ ਲਾਗੀ ਕੇ ਕੌਣ ਬੁਝਾਵੇ।

—੦—

ਜ਼ਾਲ—ਜ਼ੋਕ ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਇਤਨਾ ਕਰਨਾ, ਖ਼ੋਫ਼ ਹਸ਼ਰ³ ਦੇ ਥੀਂ ਡਰਨਾ,
ਚਲਣਾ ਨਬੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਰਨਾ, ਓੜਕ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਕਰਾਵੇ,
ਇਸ ਲਾਗੀ ਕੇ ਕੌਣ ਬੁਝਾਵੇ।

—੦—

ਰੇ—ਰੋਜ਼ ਹਸ਼ਰ ਕੋਈ ਰਹੇ ਨ ਖ਼ਾਲੀ, ਲੈ ਹਿਸਾਬ ਦੋ ਜਗ ਦਾ ਵਾਲੀ,
ਜ਼ੋਰ ਜ਼ਬਰ ਸਭ ਭੁੱਲਣ ਆਲੀ, ਤਿਸ ਦਿਨ ਹਜ਼ਰਤ ਆਪ ਛੁਡਾਵੇ,
ਇਸ ਲਾਗੀ ਕੇ ਕੌਣ ਬੁਝਾਵੇ।

—੦—

ਜ਼ੋ—ਜ਼ੁਹਦ⁴ ਕਮਾਈ ਚੰਗੀ ਕਰੀਏ, ਜੇਕਰ ਮਰਨ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਮਰੀਏ,
ਫਿਰ ਮੋਏ ਭੀ ਉਸ ਤੋਂ ਡਰੀਏ, ਮਤ ਮੋਇਆਂ ਨੂੰ ਪਕੜ ਮੰਗਾਵੇ,
ਇਸ ਲਾਗੀ ਕੇ ਕੌਣ ਬੁਝਾਵੇ।

—੦—

ਸੀਨ—ਸਾਈਂ ਬਿਨ ਜਾ ਨਾ ਕੋਈ, ਜਿਤਵਲ ਵੇਖਾਂ ਓਹੀ ਓਹੀ,
ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਵਲ ਮਿਲੇ ਨਾ ਢੋਈ, ਮੁਰਸ਼ਦ ਮੇਰਾ ਪਾਰ ਲੰਘਾਵੇ,
ਇਸ ਲਾਗੀ ਕੇ ਕੌਣ ਬੁਝਾਵੇ।

—੦—

ਸ਼ੀਨ—ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ ਮੁਰਸ਼ਦ ਮੇਰਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਕੀਤਾ ਮੈਂ ਵਲ ਫੇਰਾ,
ਚੁੱਕ ਗਿਆ ਸਭ ਝਗੜਾ ਝੇੜਾ, ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਭਰਮਾਵੇ ਤਾਵੇ,
ਇਸ ਲਾਗੀ ਕੇ ਕੌਣ ਬੁਝਾਵੇ।

—੦—

ਸੁਆਦ—ਸਬਰ ਨਾ ਆਵੇ ਮੈਨੂੰ ਖੱਲੀ ਵਸਤ ਬਾਜ਼ਾਰ,
ਕਾਸਦ⁵ ਲੈ ਕੇ ਵਿਦਿਆ ਹੋਇਆ ਜਾ ਵੜਿਆ ਦਰਬਾਰ,
ਅੱਗੋਂ ਮਿਲਿਆ ਆਇ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਸੋਹਣਾ ਸ਼ੇਰ ਸਵਾਰ,

¹ ਬਰਛੀ, ² ਵਿਛੋੜੇ ਨਾਲ, ³ ਅੰਤ, ਮੌਤ, ⁴ ਤਪ, ⁵ ਸੁਨੇਹਾ

ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਅੰਗੂਸ਼ਤਰੀ¹ ਆਹੀ ਇਹ ਵੀ ਦਿਲ ਬਹਿਲਾਵੇ,
ਇਸ ਲਾਗੀ ਕੇ ਕੌਣ ਬੁਝਾਵੇ।

—o—

ਜੁਆਦ—ਜ਼ਰੂਰੀ ਯਾਦ ਅੱਲਾ ਦੀ ਕਰੇ ਸਵਾਲ ਰਸੂਲ,
ਨਵੇਂ ਹਜ਼ਾਰ ਕਲਾਮ ਸੁਣਾਈ ਪਈ ਦਰਗਾਹ ਕਬੂਲ,
ਇਹ ਮਜਾਜ਼ੀ ਜ਼ਾਤ ਹਕੀਕੀ ਵਾਸਲ ਵਸਲ ਵਸੂਲ,
ਫਾਰਗ ਹੋ ਕੇ ਹਜ਼ਰਤ ਓਥੇ ਆਵੇ ਖਾਣਾ ਖਾਵੇ,
ਇਸ ਲਾਗੀ ਕੇ ਕੌਣ ਬੁਝਾਵੇ।

—o—

ਤੋਏ— ਤਲਬ² ਦੀਦਾਰ ਦੀ ਆਹੀ ਕੀਤਾ ਕਰਮ ਸੱਤਾਰ³
ਜਲਵਾ ਫੇਰ ਇਲਾਹੀ ਦਿੱਤਾ ਹਜ਼ਰਤ ਨੂੰ ਗੱਫਾਰ⁴,
ਹੱਥ ਨੂਰਾਨੀ ਗੈਬੋ ਆਵੇ ਮੁੰਦਰੀ ਦਾ ਚਮਕਾਰ,
ਬੁਲ੍ਹਾ ਖਲਕ⁵ ਮੁਹੰਮਦੀ ਕੀਤੇ ਤਾਂ ਇਹ ਕੀ ਕਹਾਵੇ,
ਇਸ ਲਾਗੀ ਕੇ ਕੌਣ ਬੁਝਾਵੇ।

—o—

ਜੋਏ— ਜ਼ਾਹਰ ਮਲੂਮ ਨਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਦੀਦਾਰ ਭਲਾਵੇ,
ਰਲ ਕੇ ਸਈਆਂ ਖਾਣਾ ਖਾਧਾ ਜ਼ੋਰਾ ਅੰਤ ਨਾ ਆਵੇ,
ਉਹ ਅੰਗੂਠੀ ਆਪ ਪਛਾਤੀ ਆਪਣੀ ਆਪ ਜਿਤਾਵੇ,
ਬੁਲ੍ਹਾ ਹਜ਼ਰਤ ਰੁਖ਼ਸਤ⁶ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਯਾਰ ਸਹਾਵੇ,
ਇਸ ਲਾਗੀ ਕੇ ਕੌਣ ਬੁਝਾਵੇ।

—o—

ਐਨ— ਅਨਾਇਤ ਉਲਫ਼ਤ ਹੋਈ ਸੁਣੇ ਸਹਾਬੋ⁷ ਯਾਰੋ,
ਜਿਹੜਾ ਜਪ ਨਾ ਕਰਸੀ ਹਜ਼ਰਤ ਬੂਠਾ ਰਹੇ ਸਰਕਾਰੋ,
ਫੇਰ ਸ਼ਫ਼ਾਅਤ⁸ ਅਸਾਂ ਹੈ ਕਰਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਬਾਰੋ,
ਬੁਲ੍ਹਾ ਕਬਰ ਨਾ ਕਰ ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਇੱਕਾ ਨਜ਼ਰੀ ਆਵੇ,
ਇਸ ਲਾਗੀ ਕੇ ਕੌਣ ਬੁਝਾਵੇ।

—o—

ਗੈਨ— ਗੁਲਾਮ ਗਰੀਬ ਤੁਹਾਡਾ ਸ਼ੇਰ ਮੰਗੇ ਦਰਬਾਰੋ,
ਰੋਜ਼ ਹਸਰ ਦੇ ਖੌਫ਼ ਸੁਣੇਂਦਾ ਸੱਦ ਹੋਸੀ ਸਰਕਾਰੋ,

¹ ਅੰਗੂਠੀਏ ਖ਼ਾਤਮ : ਹਜ਼ਰਤ ਸੁਲੇਮਾਨ ਦੀ ਛਾਪ ਜਿਸ ਉੱਤੇ (ਇਸਮੇ ਆਜ਼ਮ) ਸ਼ਬਦ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਛਾਪ ਜਾਂ ਅੰਗੂਠੀ ਕਾਰਨ ਸਭ ਆਪ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ² ਲੋੜ, ³ ਰੱਬੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼, ⁴ ਬਖ਼ਸ਼ਿਦ, ⁵ ਜਨਤਾ, ⁶ ਵਿਦਾ, ⁷ ਸੂਬਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਸੰਗੀ, ⁸ ਰਾਜ਼ੀ ਕਰਨਾ।

ਕੁਲ ਖਲਾਇਕ¹ ਤਲਖੀ ਅੰਦਰ ਸੂਰਜ ਦੇ ਚਮਕਾਰੋਂ,
ਬੁਲ੍ਹਾ ਅਸਾਂ ਵੀ ਓਥੇ ਜਾਣਾ ਜਿੱਥੇ ਗਿਆ ਨਾ ਭਾਵੇ,
ਇਸ ਲਾਗੀ ਕੋ ਕੌਣ ਬੁਝਾਵੇ।

—o—

ਫੇ— ਫੁਕੀਰਾਂ ਫਿਕਰ ਜੋ ਕੀਤਾ, ਵਿਚ ਦਰਗਾਹ ਇਲਾਹੀ,
ਸ਼ਫੀਹ ਮੁਹੰਮਦ ਜਾ ਖਲੋਤੇ ਜਿੱਥੇ ਬੇਪਰਵਾਹੀ,
ਨੇੜੇ ਨੇੜੇ ਆ ਹਬੀਬਾ² ਇਹ ਮੁਹੱਬਤ ਚਾਹੀ,
ਖਿਰਕਾ³ ਪਹਿਨ ਰਸੂਲ ਅੱਲਾ ਦਾ ਸਿਰ ਤੇ ਤਾਜ ਲਗਾਵੇ,
ਇਸ ਲਾਗੀ ਕੋ ਕੌਣ ਬੁਝਾਵੇ।

—o—

ਕਾਫ਼— ਕਲਮ ਨਾ ਮਿਟੇ ਰੱਬਾਨੀ⁴ ਜੋ ਅਸਾਂ ਪਰ ਆਈ,
ਜੋ ਕੁਝ ਭਾਗ ਅਸਾਡੇ ਆਹੇ ਉਹ ਤਾਂ ਮੁੜਦੇ ਨਾਹੀਂ,
ਬਾਝ ਨਸੀਬੋਂ ਦਾਅਵੇ ਕੇਡੇ ਬੰਨ੍ਹੇ ਕੁਲ ਖੁਦਾਈ,
ਬੁਲ੍ਹਾ ਲੋਹ ਮਹਿਫੂਜ਼⁵ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਓਥੇ ਕੌਣ ਮਿਟਾਵੇ,
ਇਸ ਲਾਗੀ ਕੋ ਕੌਣ ਬੁਝਾਵੇ।

—o—

ਕਿਆਫ਼—ਕਲਾਮ⁶ ਨਬੀ ਦੀ ਸੱਚੀ ਸਿਰ ਨਬੀਆਂ ਦੇ ਸਾਈਂ,
ਸੂਰਤ ਪਾਕ ਨਬੀ ਦੀ ਜਿਹਾ ਚੰਦ ਸੂਰਜ ਭੀ ਨਾਹੀਂ,
ਹੀਰੇ ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਜਵਾਹਰ ਪਹੁੰਚੇ ਓਥੇ ਨਾਹੀਂ,
ਮਜਲਸ⁷ ਓਸ ਨਬੀ ਦੀ ਬਹਿ ਕੇ ਭੁੱਲਾ ਕੌਣ ਕਹਾਵੇ,
ਇਸ ਲਾਗੀ ਕੋ ਕੌਣ ਬੁਝਾਵੇ।

—o—

ਲਾਮ—ਲਾਇਲਾ⁸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਬਤਾਓ, ਇਲਇਲਾ⁹ ਅਸਬਾਤ¹⁰ ਕਰਾਓ,
ਮੁਹੰਮਦ ਰਸੂਲ-ਅੱਲਾ ਮੇਲ ਕਰਾਓ, ਬੁਲ੍ਹਾ ਇਹ ਤੋਫਾ ਆਦਮ ਨੂੰ ਆਵੇ,
ਇਸ ਲਾਗੀ ਕੋ ਕੌਣ ਬੁਝਾਵੇ।

—o—

ਮੀਮ— ਮੁਹੰਮਦੀ ਜਿਸਮ ਬਣਾਓ, ਦਾਖਲ ਵਿਚ ਬਹਿਸ਼ਤ¹¹ ਕਰਾਓ,
ਆਪੇ ਮਗਰ ਸ਼ੈਤਾਨ ਪੁਚਾਓ, ਫੇਰ ਓਥੋਂ ਨਿਕਲ ਆਦਮ¹² ਆਵੇ,
ਇਸ ਲਾਗੀ ਕੋ ਕੌਣ ਬੁਝਾਵੇ।

—o—

¹ ਖਲਕਤ, ² ਪਿਆਰਿਆ, ³ ਵਸਤਰ, ⁴ ਫੱਟੀ, ⁵ ਸੁਰੱਖਿਅਤ, ⁶ ਬਾਣੀ,
⁷ ਸੰਗਤ, ⁸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਮਾਲਕ ਨਹੀਂ, ⁹ ਰੱਬ ਹੀ ਰੱਬ ਹੈ ¹⁰ ਜਮ੍ਹਾਂ
(+), ¹¹ ਸੁਰਗ, ¹² ਆਦਮੀ।

ਨੂਨ— ਨਿਮਾਣਾ ਹੋ ਮੁਜਰਮ¹ ਆਇਆ, ਕੱਢ ਬਹਿਸ਼ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਂ ਰੁਲਾਇਆ,
ਆਦਮ ਹੱਵਾ ਜੁਦਾ ਕਰਾਇਆ, ਬੁਲ੍ਹਾ ਆਪ ਵਿਛੋੜਾ ਪਾਵੇ,
ਇਸ ਲਾਗੀ ਕੋ ਕੌਣ ਬੁਝਾਵੇ।

—o—

ਵਾ— ਵਾਹ ਵਾਹ ਆਪ ਮੁਹੰਮਦ ਆਪਣੀ ਆਦਮ ਸ਼ਕਲ ਬਨਾਵੇ,
ਆਪੇ ਰੋਜ਼ ਅਜ਼ਲ² ਦਾ ਮਾਲਿਕ ਆਪੇ ਸ਼ਰੀਹ³ ਹੋ ਆਵੇ,
ਆਪੇ ਰੋਜ਼ ਹਸ਼ਰ ਦਾ ਕਾਜ਼ੀ ਆਪੇ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਵੇ,
ਆਪੇ ਚਾ ਸ਼ਫ਼ਾਇਤ⁴ ਕਰਦਾ ਆਪ ਦੀਦਾਰ ਕਰਾਵੇ,
ਇਸ ਲਾਗੀ ਕੋ ਕੌਣ ਬੁਝਾਵੇ।

—o—

ਹੋ— ਹੌਲੀ ਬੋਲੀਂ ਏਥੇ ਭਾਈ ਮਤ ਕੋਈ ਸੁਣੇ ਸੁਣਾਵੇ,
ਵੱਡਾ ਅਜ਼ਾਬ ਕਬਰ ਦਾ ਦਿੱਸੇ ਜੇ ਕੋਈ ਚਾ ਛੁਡਾਵੇ,
ਪੁਲਸਰਾਤ⁵ ਦੀ ਔਖੀ ਘਾਟੀ ਉਹ ਵੀ ਖੌਫ਼ ਡਰਾਵੇ,
ਰਖ ਉਮੈਦ ਫ਼ਜ਼ਲ ਦੀ ਬੁਲ੍ਹਿਆ ਅੱਲਾ ਆਪ ਬਚਾਵੇ,
ਇਸ ਲਾਗੀ ਕੋ ਕੌਣ ਬੁਝਾਵੇ।

—o—

ਲਾਮ— ਲਾਹਮ⁶ ਨਾ ਕੋਈ ਦਿੱਸੇ ਕਿਤ ਵਲ ਕੂਕ ਸੁਣਾਵਾਂ,
ਜਿਤ ਵੱਲ ਵੇਖਾਂ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਵੇ ਕਿਸ ਨੂੰ ਹਾਲ ਵਿਖਾਵਾਂ,
ਬਾਝ ਪੀਆ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਹਾਮੀ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਬਾਵਾਂ,
ਬੁਲ੍ਹਾ ਮਲ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਹਜ਼ਰਤ ਵਾਲਾ ਉਹ ਈ ਤੈ ਛੁਡਾਵੇ,
ਇਸ ਲਾਗੀ ਕੋ ਕੌਣ ਬੁਝਾਵੇ।

—o—

ਅਲਫ਼—ਇਕੱਲਾ ਜਾਵੇਂ ਏਥੋਂ ਵੇਖਣ ਆਵਣ ਢੇਰ,
ਸਾਹਾਂ ਤੇਰਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਏਥੇ ਆਈ ਹੋਈ ਨੇੜ,
ਚਲ ਸ਼ਤਾਬੀ⁷ ਚਲ ਵੜ ਬੁਲ੍ਹਿਆ ਮਤ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਡੇਰ,
ਪਕੜੀਂ ਵਾਗ ਰਸੂਲ ਅੱਲਾ ਦੀ ਕੁਝ ਜਿੱਥੋਂ ਹੱਥ ਆਵੇ,
ਇਸ ਲਾਗੀ ਕੋ ਕੌਣ ਬੁਝਾਵੇ।

—o—

ਯੋ— ਯਾਰੀ ਹੁਣ ਮੈਂ ਲਾਈ, ਅਗਲੀ ਉਮਰਾ ਖੇਡ ਵੰਜਾਈ⁸,
ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਦੀ ਜਾਤ ਈ ਆਹੀ, ਕਲਮਾ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਜਿੰਦ ਲਿਜਾਵੇ,

¹ ਦੋਸ਼ੀ, ² ਮੌਤ, ³ ਹਕੀਮ, ⁴ ਰਾਜ਼ੀ ਕਰਨਾ, ⁵ ਪੁਲੇ ਸਰਾਤ, ਅਗਲੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਪੁਲ, ⁶ ਦੂਰ, ਪਾਸੇ, ⁷ ਤੇਜ਼, ⁸ ਗੁਆਈ।

ਲਾਗੀ ਰੇ ਲਾਗੀ ਬਲ ਬਲ ਜਾਵੇ।
ਇਸ ਲਾਗੀ ਕੋ ਕੌਣ ਬੁਝਾਵੇ।

—o—

ਦੂਜੀ ਸੀਹਰਫੀ

ਅਲਫ਼—ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਝ ਪਹਿਲੇ,
ਕੀ ਵਸਤ ਹੈ ਤੇਰੜਾ ਰੂਪ ਪਿਆਰੇ।
ਬਾਹੜ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੇ ਸਹੀ ਕੀਤੇ,
ਰਿਹੋ ਵਿਚ ਦਸਉਰੀ¹ ਦੇ ਦੁੱਖ ਭਾਰੇ।
ਹੋਰ ਲਖ ਉਪਾਇ ਨਾ ਸੁੱਖ ਹੋਵੇ,
ਪੁੱਛੇ ਵੇਖ ਸਿਆਣੇ ਨੇ ਜਗ ਸਾਰੇ।
ਸੁੱਖ ਰੂਪ ਅਖੰਡ ਚੇਤਨ ਹੈ ਤੂੰ,
ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਪੁਕਾਰਦਾ ਵੇਦ ਚਾਰੇ।

—o—

ਬੇ— ਬੰਨ੍ਹ ਅੱਖੀਂ ਅਤੇ ਕੰਨ ਦੋਵੇਂ,
ਗੋਸ਼ਿ ਬੈਠ ਕੇ ਬਾਤ ਵਿਚਾਰੀਏ ਜੀ।
ਛੱਡ ਖਾਹਸ਼ਾਂ ਜਗ ਜਹਾਨ ਕੂੜਾ,
ਕਿਹਾ ਆਰਫ਼ਾ² ਦਾ ਹਿਰਦੇ ਧਾਰੀਏ ਜੀ।
ਪੈਰੀਂ ਪਹਿਨ ਜ਼ਿਜੀਰ ਬੇਖ਼ਾਹਸ਼ੀ ਦੇ,
ਏਸ ਨਫ਼ਸ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰ ਡਾਰੀਏ ਜੀ।
ਜਾਨ ਜਾਣ ਦੇਵੇਂ ਜਾਨ ਰੂਪ ਤੇਰਾ,
ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਇਹ ਖੁਸ਼ੀ ਗੁਜ਼ਾਰੀਏ ਜੀ।

—o—

ਤੇ— ਤੰਗ ਛਿਦਰ ਨਹੀਂ ਵਿਚ ਤੇਰੇ,
ਜਿੱਥੇ ਕਖ ਨਾ ਇਕ ਸਮਾਂਵਦਾ ਏ।
ਦੁੰਡ ਵੇਖ ਜਹਾਨ ਦੀ ਠੌਰ ਕਿੱਥੇ,
ਅਨਹੁੰਦੜਾ ਨਜ਼ਰੀਂ ਆਂਵਦਾ ਏ।
ਜਿਵੇਂ ਖ਼ੁਬ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਹੋਵੇ ਸੁੱਤਿਆਂ ਨੂੰ,
ਤਰ੍ਹਾ ਤਰ੍ਹਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਖਾਂਵਦਾ ਏ।

¹ ਬਾਹਰ ਮੁਖੀ, ² ਰੂਹਾਨੀ ਭੇਦਾਂ ਦਾ ਜਾਣੂ।

ਬਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਨਾ ਤੁਝ ਥੀਂ ਕੁਝ ਬਾਹਰ,
ਤੇਰਾ ਭਰਮ ਤੈਨੂੰ ਭਰਮਾਂਵਦਾ ਏ।

—੦—

ਸੇ— ਸਮਝ ਹਿਸਾਬ ਕਰ ਬੈਠ ਅੰਦਰ,
ਤੂੰਹੋਂ ਆਸਰਾ ਕੁਲ ਜਹਾਨ ਦਾ ਏਂ।
ਤੇਰੇ ਡਿੱਠਿਆਂ ਦਿਸਦਾ ਸਭ ਕੋਈ,
ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਨਾ ਕਿਸੇ ਪਛਾਣਦਾ ਏਂ।
ਤੇਰਾ ਖਿਆਲ ਈ ਹੋ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿੱਸੇ,
ਜਿਵੇਂ ਬਤਾਲ ਬਤਾਲ ਕਰ ਜਾਣਦਾ ਏਂ।
ਬਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਫਾਹੇ ਕੌਣ ਉਡਾਵਰੇ ਨੂੰ,
ਫਸੇ ਆਪ ਆਪੇ ਫਾਹੀ ਤਾਣਦਾ ਏਂ।

—੦—

ਜੀਮ— ਜਿਉਣਾ ਭਲਾ ਕਰ ਮੰਨਿਆ ਤੈਂ,
ਡਰੇ ਮਰਨ ਥੀਂ ਇਹ ਗਿਆਨ ਭਾਰਾ।
ਇਕ ਤੂੰ ਏਂ ਤੂੰ ਜਿੰਦ ਜਹਾਨ ਦੀ ਹੈਂ,
ਘਟਾ ਕਾਸ ਜੋ ਮਿਲੇ ਸਭ ਮਾਹੋਂ ਨਿਆਰਾ।
ਤੇਰਾ ਖਿਆਲ ਈ ਹੋਏ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿੱਸੇ,
ਆਦਿ ਅੰਤ ਬਾਝੋਂ ਲੱਗੇ ਸਦਾ ਪਿਆਰਾ।
ਬਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਸੰਭਾਲ ਤੂੰ ਆਪ ਤਾਈਂ,
ਤੂੰ ਤਾਂ ਅਮਰ ਹੈਂ ਸਦਾ ਨਹੀਂ ਮਰਨ ਹਾਰਾ।

—੦—

ਚੇ— ਚਾਨਣਾ ਕੁਲ ਜਹਾਨ ਦਾ ਤੂੰ,
ਤੇਰੇ ਆਸਰੇ ਹੋਇਆ ਬਿਉਹਾਰ² ਸਾਰਾ।
ਤੂਈਂ ਸਭ ਕੀ ਆਖੋਂ ਮੇਂ ਵੇਖਨਾ ਏਂ,
ਤੁਝੇ ਸੁੱਝਦਾ ਚਾਨਣਾ ਔਰ ਅੰਧਾਰਾ³।
ਨਿੱਤ ਜਾਗਣਾ ਸੋਵਣਾ ਖ਼ੁਬ⁴ ਏਥੇ,
ਇਹ ਤੇ ਹੋਏ ਅੱਗੇ ਤੇਰੇ ਕਈ ਵਾਰਾ।
ਬਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਰੂਪ ਤੇਰਾ,
ਘਟ ਵਧ ਨਾ ਹੋ ਤੂੰ ਏਕ-ਸਾਰਾ⁵।

—੦—

ਹੇ— ਹਿਰਸ⁶ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਸਟਿਆ ਏ, ਤੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਪ ਭੁਲਾਇਆ ਸੂ।
ਪਾਦਸ਼ਾਹੀਆਂ ਸੁੱਟ ਕੰਗਾਲ ਕੀਤੇ, ਕਰ ਲਖ ਤੋਂ ਕਖ ਵਿਖਾਇਆ ਸੂ।

¹ ਉੱਡਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ, ² ਵਿਵਹਾਰ, ³ ਹਨੇਰਾ, ⁴ ਸੁਪਨਾ, ⁵ ਇਕਸਾਰ, ⁶ ਲਾਲਚ।

ਮਦਾ ਮੱਤੜੇ ਸ਼ੇਰ ਤੰਦ ਕੱਚੀ, ਪੈਰੀਂ ਪਾ ਕੇ ਬੰਨ੍ਹ ਬਹਾਇਆ ਸੂ।
ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਤਮਾਸ਼ੜੇ ਹੋਰ ਵੇਖੋ, ਲੈ ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ ਕੁੰਜੜੀ ਪਾਇਆ ਸੂ।

—੦—

ਖੇ— ਖਬਰ ਨਾ ਆਪਣੀ ਰਖਨਾ ਏਂ,
ਲੱਗ ਖਿਆਲ ਦੇ ਨਾਲ ਤੂੰ ਖਿਆਲ ਹੋਇਆ,
ਜ਼ਰਾ ਖਿਆਲ ਨੂੰ ਸੱਟ ਕੇ ਬੇਖਿਆਲ ਹੋ ਤੂੰ,
ਜਿਵੇਂ ਹੋਇਆ ਓਹੀ ਗਿਆ ਨਹੀਂ ਸੋਇਆ।
ਤਦੋਂ ਵੇਖ ਖਾਂ ਅੰਦਰੋਂ ਕੌਣ ਜਾਗੇ,
ਨਹੀਂ ਘਾਸ ਮੇਂ ਛਪੇ ਹਾਥੀ ਖਲੋਇਆ।
ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਜੋ ਗਲੇ ਦੇ ਵਿਚ ਗਹਿਣਾ,
ਫਿਰੇ ਢੂੰਡਦਾ ਤਿਵੇਂ ਤੈਂ ਆਪ ਖੋਹਿਆ²।

—੦—

ਦਾਲ— ਦਿਲੋਂ ਦਲਗੀਰ ਨਾ ਹੋਇਉ ਮੂਲੇ,
ਦੀਗਰ³ ਚੀਜ਼ ਨਾ ਪੈਦ ਤਹਿਕੀਕ⁴ ਕੀਜੇ।
ਅੱਵਲ ਜਾ ਸੁਹਬਤ ਕਰੇ ਆਰਫ਼ਾਂ ਦੀ,
ਸੁਖਨ⁵ ਤਿਨਹਾਂ ਦੇ ਆਬ-ਹਯਾਤ⁶ ਪੀਜੇ।
ਚਸਮ⁷ ਜਿਗਰ⁸ ਦੇ ਮਿਲਣ ਹੋ ਰਹੇ ਤੇਰੇ,
ਨਹੀਂ ਸੂਝਤਾ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰ ਸਾਫ਼ ਕੀਜੇ।
ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਸੰਭਾਲ ਤੂੰ ਆਪ ਤਾਈਂ,
ਤੂੰ ਏਂ ਆਪ ਅਨੰਦ ਮੇਂ ਸਦਾ ਜੀਜੇ।

—੦—

ਜ਼ਾਲ— ਜ਼ਰਾ ਨਾ ਸ਼ੱਕ ਤੂੰ ਰੱਖ ਦਿਲ ਤੇ,
ਹੋ ਬੇਸ਼ਕ ਤੂੰਹੋਂ ਖੁਦ ਖ਼ਸਮ ਜਾਈਂ।
ਜਿਵੇਂ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਦੇ ਬਲ ਆਪਣੇ ਨੂੰ,
ਚਰੇ ਘਾਸ ਮਿਲ ਆ ਜਾਣ ਨਿਆਈਂ।
ਪਿਛੋਂ ਸਮਝ ਬਲ ਗਰਜ ਵਾਜਾਂ ਮਾਰੇ,
ਭਿਆ ਸਿੰਘ ਕਾ ਸਿੰਘ ਕੁਝ ਭੇਤ ਨਾਹੀਂ।
ਤੈਸੀ ਤੂੰ ਭੀ ਤਰ੍ਹਾ ਕੁਛ ਅਬਰ ਧਾਰੇ,
ਬੁਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਸੰਭਾਲ ਤੂੰ ਆਪ ਤਾਈਂ।

—੦—

ਰੇ— ਰੰਗ ਜਹਾਨ ਦੇ ਵੇਖਦਾ ਹੈਂ,

¹ ਮਸਤੀ (ਅਲੰਕਾਰ), ² ਗੁਆਇਆ, ³ ਹੋਰ, ⁴ ਭਾਲ, ⁵ ਗੱਲਾਂ, ⁶ ਅੰਮ੍ਰਿਤ,
⁷ ਅੱਖਾਂ, ⁸ ਦਿਲ

ਸੋਹਣੇ ਬਾਝ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਦਿਸਦੇ ਨੀ।
 ਜਿਵੇਂ ਹੋਤ ਹਬਾਬ¹ ਬਹੁ ਰੰਗ ਦੇ ਜੀ,
 ਅੰਦਰ ਆਬ ਦੇ ਜ਼ਰਾ ਵਿਚ ਫਿਸਦੇ ਨੀ।
 ਆਬ² ਖ਼ਾਕ³ ਆਤਸ਼⁴ ਬਾਦ⁵ ਬਹੇ ਕੱਠੇ,
 ਵੇਖ ਅੱਜ ਕੇ ਕਲ ਵਿਚ ਖਿਸਕਦੇ ਨੀ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਵੇਖ ਖਾਂ ਤੂੰ,
 ਸੁੱਖ ਦੁੱਖ ਸੱਭੇ ਕਿਸ ਕਿਸ ਦੇ ਨੀ।

—੦—

ਜੇ— ਜਾਵਣਾ ਆਵਣਾ ਨਹੀਂ ਓਥੇ,
 ਕੋਹ⁶ ਵਾਂਗ ਹਮੇਸ਼ ਅਡੋਲ ਹੈ ਜੀ।
 ਜਿਵੇਂ ਬਦਲਾਂ ਦੇ ਤਲੇ ਚੰਦ ਚਲਦਾ,
 ਲੱਗਾ ਬਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਬਡਾ ਭੋਲ⁷ ਹੈ ਜੀ।
 ਚਲੇ ਮਨ ਇੰਦਰੀ ਪ੍ਰਾਨ ਦੇਹ ਆਦਿਕ,
 ਵੇਹ ਵੇਖਣੇਹਾਰਾ ਡੋਲ ਹੈ ਜੀ।
 ਬੁਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਸੰਭਾਲ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਹੋ ਜੀ,
 ਐਨ ਆਰਫ਼ਾਂ ਦਾ ਇਹੋ ਬੋਲ ਹੈ ਜੀ।

—੦—

ਸੀਨ— ਸਿਤਮ⁸ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਾਨ ਆਪਣੀ ਤੇ,
 ਭੁੱਲ ਆਪ ਥੀਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਹੋਵਣਾ ਜੀ।
 ਸੋਈਓ ਲਿਖਿਆ ਸ਼ੇਰ ਚਿਤਰੀਆਂ ਨੇ,
 ਸੱਚ ਜਾਣ ਕੇ ਬਾਲਕਾਂ ਰੋਵਣਾ ਜੀ।
 ਜ਼ਰਾ ਮੋਲ ਨਾਹੀਂ ਵੇਖ ਭੁੱਲ ਨਾਹੀਂ,
 ਲੱਗਾਂ ਚਿਕੜੋਂ ਜਾਣ ਕਿਉਂ ਧੋਵਣਾ ਜੀ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਜੰਜਾਲ ਨਹੀਂ ਮੂਲ ਕੋਈ,
 ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਭੁੱਲ ਖਲੋਵਣਾ ਜੀ।

—੦—

ਸ਼ੀਨ— ਸੁਭਾ⁹ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਜ਼ਰਾ ਇਸ ਮੇਂ,
 ਸਦਾ ਆਪਣਾ ਆਪ ਸਰੂਪ ਹੈ ਜੀ।
 ਨਹੀਂ ਗਿਆਨ ਅਗਿਆਨ ਦੀ ਠੋਰ ਓਹਾ,
 ਕਹਾਂ ਸੂਰਮੇ ਛਾਉਂ ਔਰ ਧੂਪ ਹੈ ਜੀ।
 ਪੜਾ ਸੇਜ ਹੈ ਮਾਹੀਂ ਮੈਂ ਸਹੀ ਸੋਇਆ,

¹ ਪਿਆਰੇ, ² ਪਾਣੀ, ³ ਮਿੱਟੀ, ⁴ ਅੱਗ, ⁵ ਹਵਾ, ⁶ ਪਹਾੜ, ⁷ ਭੁੱਲ ਭੁਲੇਖਾ,
⁸ ਜੁਲਮ, ⁹ ਸ਼ੱਕ।

ਕੂੜਾ ਸੁਖਨ ਕਾ ਰੰਗ ਅਰ ਭੂਪ ਹੈ ਜੀ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਸੰਭਾਲ ਜਬ ਮੂਲ ਵੇਖਾ,
 ਠੌਰ ਠੌਰ ਮੈਂ ਅਪਨੇ ਅਨੂਪ ਹੈ ਜੀ।

—o—

ਸੁਆਦ—ਸਬਰ ਕਰਨਾ ਆਇਆ ਨਬੀ ਉੱਤੇ,
 ਵੇਖ ਰੰਗ ਨਾ ਚਿਤ ਡੋਲਾਈਏ ਜੀ।
 ਸਦਾ ਤੁਖਮ¹ ਦੀ ਤਰਫ ਨਿਗਾਹ ਕਰਨੀ,
 ਪਾਤ ਫੂਲ ਕੇ ਓਰ ਨਾ ਜਾਈਏ ਜੀ।
 ਜੋਈ ਆਏ ਔਰ ਜਾਏ ਇਕ ਰਹੇ ਨਾਹੀ,
 ਤਾਂ ਸੋ ਕੌਨ ਦਾਨਸ਼² ਜੀਉ ਲਾਈਏ ਜੀ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਸੰਭਾਲ ਖੁਦ ਖੰਡ ਚਾਖੀ,
 ਜਿਸ ਚਹੇ ਫੁਲ ਤਿਸੇ ਕਿਉਂ ਖਾਈਏ ਜੀ।

—o—

ਜੁਆਦ—ਜ਼ਿਕਰ ਔਰ ਫ਼ਿਕਰ ਕੋ ਛੋੜ ਦੀਜੇ,
 ਕੀਜੇ ਨਹੀਂ ਕੁਛ ਯਹੀ ਪੁਛਣਾ ਏਂ।
 ਜਾ ਸੋ ਉਠਿਆ ਤਾਂਹੀ ਕੇ ਬੀਚ ਡਾਲੋ,
 ਹੋਏ ਅੰਡੋਲ ਵੇਖੋ ਆਪ ਚਾਨਣਾ ਏਂ।
 ਸਦਾ ਚੀਜ਼ ਨਾ ਪੈਦ ਹੈ ਵੇਖੀਏ ਜੇ,
 ਮੇਰੇ ਮੇਰੇ ਕਪ ਜੀਆ ਮੈਂ ਜਾਨਣਾ ਏਂ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਸੰਭਾਲ ਤੂੰ ਆਪ ਤਾਈਂ,
 ਤੂੰ ਤਾਂ ਸਦਾ ਅਨੰਦ ਹੈ ਚਾਨਣਾ ਏਂ।

—o—

ਤੋਏ— ਤੌਰ ਮਹਿਬੂਬ ਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਡਿੱਠਾ,
 ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੂਈ ਤਰਫੋਂ ਮੁਖ ਮੋੜਿਆ ਈ।
 ਕੋਈ ਲਟਕ ਪਿਆਰੇ ਦੀ ਲੁੱਟ ਲੀਤੀ,
 ਹਟੇ ਨਾਹੀਂ ਐਸਾ ਜੀ ਜੋੜਿਆ ਈ।
 ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਮਸਤਾਨ³ ਦੀਵਾਨ⁴ ਫਿਰਦੇ,
 ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੈਰ ਆਲੂਦ⁵ ਨ ਬੋੜਿਆ ਈ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਉਹ ਆਪ ਮਹਿਬੂਬ ਹੋਏ,
 ਸ਼ੌਕ ਯਾਰ ਦੇ ਕੁਫਰ ਸਭ ਤੋੜਿਆ ਈ।

—o—

¹ ਬੀਜ, ਤੱਤ, ² ਸਿਆਣੇ, ³ ਮਸਤਾਨੇ, ਝੱਲੇ, ⁴ ਦੀਵਾਨੇ, ਮਸਤ, ⁵ ਚਿੱਕੜ।

ਜੋਏ— ਜੁਦਾ ਨਾਹੀਂ ਤੇਰਾ ਯਾਰ ਤੈਂ ਥੀਂ,
 ਫਿਰੋ ਢੂੰਡਦਾ ਕਿਸ ਨੂੰ ਦੱਸ ਮੈਨੂੰ।
 ਪਹਿਲੋਂ ਢੂੰਡਨੇਹਾਰ ਨੂੰ ਢੂੰਡ ਖਾਂ ਜੀ,
 ਪਿੱਛੇ ਪਿੱਛੇ ਪਰਤੱਛ ਗਹਿਰੇ ਵਿਚ ਰਸ ਤੈਨੂੰ।
 ਮਤ ਤੂੰ ਈ ਹੋਵੇਂ ਆਪ ਯਾਰ ਸਭ ਦਾ,
 ਫਿਰੋ ਢੂੰਡਦਾ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਜੀਹਨੂੰ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਤੂੰ ਆਪ ਮਹਿਬੂਬ ਪਿਆਰਾ,
 ਭੁੱਲ ਆਪ ਥੀਂ ਢੂੰਡਦਾ ਫਿਰੋਂ ਕੀਹਨੂੰ।

—o—

ਐਨ— ਐਨ ਹੈ ਆਪ ਬਿਨਾਂ ਨੁਕਤੇ,
 ਸਦਾ ਚੈਨ ਮਹਿਬੂਬ ਵਲ ਵਾਰ ਮੇਰਾ।
 ਇਕ ਵਾਰ ਮਹਿਬੂਬ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੇਖਾ,
 ਉਹ ਵੇਖਣ ਯਾਰ ਹੈ ਸਭ ਕਿਹੜਾ।
 ਉਸ ਤੋਂ ਲਖ ਬਹਿਸ਼ਤ ਕੁਰਬਾਨ ਕੀਤੇ,
 ਪਹੁੰਤਾ ਹੋਏ ਬੇ-ਗਮ¹ ਚੁਕਾਏ ਜਿਹੜਾ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਹਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਮਸਤ ਫਿਰਦੇ,
 ਹਾਥੀ ਮਸਤੜੇ ਤੋੜ ਜੰਜੀਰ ਕਿਹੜਾ।

—o—

ਗੈਨ— ਗਮ ਨੇ ਮਾਰ ਹੈਰਾਨ ਕੀਤਾ,
 ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਮੈਂ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਲੋੜਦੀ ਸਾਂ।
 ਮੈਨੂੰ ਖਾਵਣਾ ਪੀਵਣਾ ਭੁੱਲ ਗਿਆ,
 ਰੱਬਾ ਮੇਲ ਜਾਨੀ ਹੱਥ ਜੋੜਦੀ ਸਾਂ।
 ਸਈਆਂ ਛੱਡ ਗਈਆਂ ਮੈਂ ਇਕੱਲੜੀ ਨੂੰ,
 ਅੰਗ ਸਾਕ ਨਾਲੋਂ ਨਾਤਾ ਤੋੜਦੀ ਸਾਂ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਜਬ ਆਪ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕੀਤਾ,
 ਤਾਂ ਮੈਂ ਸੁੱਤੜੇ ਅੰਗ ਨਾ ਮੋੜਦੀ ਸਾਂ।

—o—

ਫੇ— ਫਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸਈਓ ਮੇਰੀਓ ਨੀ,
 ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕੀਤਾ।
 ਕਉੜੀ ਵੇਹ ਸੌ ਮੂੰਹ ਚੁਕਾਇਆ ਮੈਂ,
 ਖਾਕ ਛਾਣ ਕੇ ਲਾਲ ਨੂੰ ਫੂਲ ਕੀਤਾ।

¹ ਗਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ।

ਦੇਖ ਪੂੰਏਂ ਦੇ ਧਉਲਰੇ¹ ਜਗ ਸਾਰਾ,
 ਸਟ ਪਾਇਆ ਹੈ ਜੀਆ ਤੇ ਹਾਰ ਜੀਤਾ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਅਨੰਦ ਅਖੰਡ ਸਦਾ ਲਿਖ,
 ਆਪ ਨੇ ਆਬ-ਇ-ਹਯਾਤ ਪੀਤਾ।

—੦—

ਕਾਫ਼— ਕੌਣ ਜਾਣੇ ਜਾਨੀ ਜਾਨ ਦੇ ਨੂੰ
 ਆਪ ਜਾਨਣਹਾਰ ਇਹ ਕੁੱਲ ਦਾ ਏ।
 ਪਰ ਤੁੱਛ ਦੇ ਉਪਰ ਮਾਣ ਜੇਤੇ,
 ਸਿਧ ਕੀਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਦਾ ਏ।
 ਨੇਯਤਿ ਨੇਯਤਿ² ਕਰ ਬੇਦ ਪੁਕਾਰਦੇ ਨੀ;
 ਨਹੀਂ ਦੂਸਰਾ ਏਸ ਦੇ ਤੁੱਲ³ ਦਾ ਏ।
 ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਸੰਭਾਲ ਜਬ ਆਪ ਦੇਖਾ,
 ਸਦਾ ਸੁਹੰਗਾ⁴ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਏ ਝੁੱਲਦਾ ਏ।

—੦—

ਗਾਫ਼— ਗੁਜ਼ਰ ਗੁਮਾਨ ਤੇ ਸਮਝ ਬਹਿ ਕੇ,
 ਹੰਕਾਰ ਦਾ ਆਸਰਾ ਕੋਈ ਨਾਹੀਂ।
 ਬੁੱਧ ਆਪ ਸੰਘਾਤ ਚੜ੍ਹ ਵੇਖੀਏ ਜੀ,
 ਪੜਾ ਕਾਠ ਪੱਖਾਂ ਜਿਵੇਂ ਭੂਮ ਮਾਹੀਂ।
 ਆਪ ਆਤਮਾ ਗਿਆਨ ਸਰੂਪ ਸੁੱਤਾ,
 ਸਦਾ ਨਹੀਂ ਫਿਰਦਾ ਕਿਹੜਾ ਏਕ ਜਾਹੀਂ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਬਬੇਕ ਬਿਚਾਰ ਸੇਤੀ,
 ਖੁਦੀ ਛੋਡ ਖੁਦ ਹੋਏ ਖਸਮ ਸਾਈਂ।

—੦—

ਲਾਮ— ਲੱਗ ਆਖੇ ਜਾਗ ਖਾ ਸੋਇਆ,
 ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਦੁੱਖ ਕਿਉਂ ਪਾਵਣਾ ਏਂ।
 ਜ਼ਰਾ ਆਪ ਨਾ ਹਟੋਂ ਬੁਰਾਈਆਂ ਤੋਂ,
 ਕੱਢ ਮਸਲੇ ਲੋਕ ਸੁਣਾਵਣਾ ਏਂ।
 ਕਾਂਗਾਂ ਵਿਸ਼ਟ⁶ ਜੀਵਨ ਜਾਣ ਤੁਝੇ,
 ਸੰਤਾਂ ਵੱਖੀ ਮੋੜ ਕਿਉਂ ਚਿਤ ਲੁਭਾਵਣਾ ਏਂ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਉਹ ਜਾਨਣੇਹਾਰ ਦਿਲ ਦਾ,
 ਕਰੋਂ ਚੋਰੀਆਂ ਸਾਧ ਸਦਾਵਣਾ ਏਂ।

—੦—

¹ ਮਹੱਲ, ² ਇਹ ਨਹੀਂ ਇਹ ਨਹੀਂ, ³ ਬਰਾਬਰ, ⁴ ਸੋਹ, ਮੈਂ ਉਹੀ ਹਾਂ, ⁵ ਲਹਿਰ,
⁶ ਮੰਦਾ।

ਮੀਮ— ਮੌਜੂਦ ਹਰ ਜਾ ਮੌਲਾ,
 ਤੈਸੇ ਵੇਖ ਕੇਹਾ ਭੇਖ ਬਣਾਇਆ ਸੂ।
 ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਹੀ ਤੁਖਮ ਬਹੁ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਸੇ,
 ਤੂੰ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਆਪ ਫੁਲਾਯਾ ਸੂ।
 ਮਾਹ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਖਿਆਲ ਕਰਦਾ,
 ਨਰ ਨਾਰ ਹੋਏ ਚਿਤ ਮਿਲਾਯਾ ਸੂ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਨਾ ਮੂਲ ਥੀਂ ਕੁਝ ਹੋਇਆ,
 ਸੋ ਜਾਣਦਾ ਜਿਸੇ ਜਣਾਇਆ ਸੂ।

—o—

ਨੂਨ— ਨਾਮ ਅਰੂਪ ਉਠਾ ਦੀਜੇ,
 ਪਿੱਛੇ ਅਸਤ ਅਰਬਹਾਨਿਤ¹ ਪਰਿਆ ਸਾਂਚ ਹੈ ਜੀ।
 ਜੋਈ ਚਿੱਤ ਕਿ ਚਿੱਤਵਨੀ ਵਿਚ ਆਵੇ,
 ਸੋਈ ਜਾਣ ਤਹਿਕੀਕ ਕਰ ਕਾਂਚ ਹੈ ਜੀ।
 ਤੈਂ ਬੁੱਧ ਕੀ ਬਰਤ ਤੂੰ ਹੈਂ ਸਾਖੀ,
 ਤੂੰ ਜਾਨ ਨਿਜ ਰੂਪ ਮੈਂ ਰਾਚ ਹੈ ਜੀ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਜੇ ਰੂਪ ਅਚੱਲ ਬੈਠਾ,
 ਤੇਰੇ ਅੱਗੇ ਪਰਿਕਿਰਤ² ਕਾ ਨਾਚ ਹੈ ਜੀ।

—o—

ਵੇ— ਵਕਤ ਇਹ ਹੱਥ ਨਾ ਆਵਣਾ ਏਂ,
 ਇਕ ਪਲਕ ਦੀ ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਦੇਵੇਂ।
 ਜਤਨ ਕਰੋ ਤਾਂ ਆਪ ਅਚਾਹ ਹੋਵੇਂ,
 ਤੂੰ ਤਾਂ ਫੇਰ ਅੱਠੇ ਵੱਖੇ ਰਸ ਸੇਵੇਂ।
 ਕੂੜ ਬਪਾਰ ਕਰ ਪੂੜ ਸਿਰ ਮਲੇਂ,
 ਚਿੰਤਾ ਮਨ ਦੇਵੇਂ ਜੜ੍ਹ ਕਾਚ ਲੇਵੇਂ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਸੰਭਾਲ ਤੂੰ ਆਪ ਤਾਈਂ,
 ਤੂੰ ਤਾਂ ਅਨੰਤ ਲਗ ਦੇਹ ਮੈਂ ਕਹਾਂ ਮੇਵੇਂ³।

—o—

ਹੇ— ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਵੇ ਦਿਲਦਾਰ ਪਿਆਰਾ,
 ਰੰਗ ਰੰਗ ਦਾ ਰੂਪ ਬਣਾਇਆ ਈ।
 ਕਹੂੰ ਆਪ ਕੋ ਭੂਲ ਰੰਜੂਲ⁴ ਹੋਇਆ,
 ਉਰਵਾਰ⁵ ਭਰਮਾਏ ਸਤਾਇਆ ਈ।

¹ ਅਰਬ ਦੇ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ, ² ਕੁਦਰਤ, ³ ਸਮਾਵੇਂ, ਸਿਉਂ ਸਕੇਂ, ⁴ ਰਜ, ⁵ ਉਰਲੇ ਪਾਸੇ, ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਲ।

ਜਦੋਂ ਅਪਣੇ ਆਪ ਮੇਂ ਪਰਗਟ ਹੋਇਆ
 ਨਜ਼ਾ ਨੰਦ ਕੇ ਮਾਹੀਂ ਸਮਾਯਾ ਈ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਜੋ ਆਦਿ ਥਾ ਅੰਤ ਸੋਈ,
 ਜਿਵੇਂ ਨੀਰ ਮੇਂ ਨੀਰ ਮਿਲਾਇਆ ਈ।

—੦—

ਅਲਫ਼—ਅਜ ਬਣਿਆ ਸੱਭੋ ਚੱਜ ਮੇਰਾ,
 ਸ਼ਾਦੀ ਗਮੀਂ ਥੀਂ ਪਾਰ ਖਲੋਇਆ ਨੀ।
 ਭਯਾ ਦੂਆ ਭਰਮ ਮਰਮ¹ ਪਾਇਆ ਮੈਂ,
 ਡਰ ਕਾਲ ਕਾ ਜੀਆ ਤੇ ਖੋਇਆ ਨੀ।
 ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਕੀ ਦਇਆ ਭਯਾ ਨਿਰਮਲ,
 ਘਟ ਘਟ ਵਿਚ ਤਨ ਸੁਖ ਸੋਇਆ ਨੀ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਜਦ ਆਪ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕੀਤਾ,
 ਜੋਈ ਆਦਿ ਥਾ ਅੰਤ ਫਿਰ ਹੋਯਾ ਨੀ।

—੦—

ਯੇ— ਯਾਰ ਪਾਯਾ ਸਈਓ ਮੇਰੀਓ ਈ,
 ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਆਪ ਗਵਾ ਕੇ ਨੀ।
 ਰਹੀ ਸੁੱਧ ਨ ਬੁੱਧ ਜਹਾਨ ਕੀ ਰੀ,
 ਥੱਕੇ ਬਰਤ ਅਨੰਦ ਮੇਂ ਜਾਏ ਕੇ ਨੀ।
 ਉਲਟੇ ਜਾਮ ਬਿਸਰਾਮ ਨ ਕਾਮ ਕੋਈ,
 ਪੂਣੀ ਗਿਆਨ ਕੀ ਭਾ ਜਲਾਏ ਕੇ ਨੀ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੋਹ ਮੁਬਾਰਕਾਂ ਲੱਖ ਦਿਓ,
 ਬਸੇ ਜਾਨ ਜਾਨੀ ਗਲ ਲਾਏ ਕੇ ਨੀ।

—੦—

ਤੀਜੀ ਸੀਹਰਫੀ

ਅਲਫ਼—ਆਂਵਦਿਆਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਸਦਕੜੇ ਹਾਂ,
 ਜੀਮ ਜਾਂਦਿਆਂ ਤੋਂ ਸਿਰ ਵਾਰਨੀ ਹਾਂ।
 ਮਿੱਠੀ ਪ੍ਰੀਤ ਅਨੋਖੜੀ ਲੱਗ ਰਹੀ,
 ਘੜੀ ਪਲ ਨਾ ਯਾਰ ਵਿਸਾਰਨੀ ਹਾਂ।
 ਕੇਹੇ ਹੱਡ ਤਕਾਦੜੇ ਪਏ ਮੈਨੂੰ,
 ਔਸੀਆਂ ਪਾਂਵਦੀ ਕਾਂਗ ਉਡਾਰਨੀ ਹਾਂ।

¹ ਭੋਤ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਤੇ ਕਮਲੀ ਮੈਂ ਹੋਈ,
ਸੁੱਤੀ ਬੈਠੀ ਮੈਂ ਯਾਰ ਪੁਕਾਰਨੀ ਹਾਂ।

—o—

ਬੇ— ਬਾਜ਼ ਨਾ ਆਂਵਦੀਆਂ ਅੱਖੀਆਂ ਨੀ,
ਕਿਸੇ ਓਹਦੜੇ¹ ਬੈਠ ਸਮਝਾਵਨੀ ਹਾਂ।
ਹੋਈਆਂ ਲਾਲ ਅਨਾਰ ਦੇ ਗੁੱਲਾਂ² ਵਾਂਗੂੰ,
ਕਿਸੇ ਦੁੱਖੜੇ ਨਾਲ ਛੁਪਾਵਨੀ ਹਾਂ।
ਮੁਢ ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਜਰਮ ਦੀਆਂ ਤੱਤੀਆਂ ਨੂੰ,
ਲਖ ਲਖ ਨਸੀਹਤਾਂ ਲਾਵਨੀ ਹਾਂ।
ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਛੁਪਾ ਕੇ ਤੇ,
ਜਾਹਰ³ ਦੁਤੀਆਂ ਦਾ ਗਮ ਖਾਵਨੀ ਹਾਂ।

—o—

ਤੇ— ਤਾਇ ਕੇ ਇਸ਼ਕ ਹੈਰਾਨ ਕੀਤਾ,
ਸੀਨੇ ਵਿਚ ਅਲੰਬੜਾ⁴ ਬਾਲਿਆ ਈ।
ਮੁੱਖੋਂ ਕੂਕਦਿਆਂ ਆਪ ਨੂੰ ਫੂਕ ਲੱਗੀ,
ਚੁੱਪ ਕੀਤਿਆਂ ਮੈਂ ਤਨ ਜਾਲਿਆ ਈ।
ਪਾਪੀ ਬਿਰਹੋਂ ਦੇ ਝੱਖੜ ਝੋਲਿਆਂ ਨੇ,
ਲੁੱਕ ਛੁੱਪ ਮੇਰਾ ਜੀਅ ਜਾਲਿਆ ਈ।
ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਦੀ ਗੀਤ ਕੇਹੀ,
ਆਹੀਂ ਤਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਭਾਲਿਆ ਈ।

—o—

ਸੇ— ਸਬੂਤ ਜੋ ਅੱਖੀਆਂ ਲੱਗ ਰਹੀਆਂ,
ਇਕ ਮਤ ਪਰੇਮ ਦੀ ਜਾਨਣੀ ਹਾਂ।
ਗੁੰਗੀ ਡੋਰੀ ਹਾਂ ਗ਼ੈਰ ਦੀ ਬਾਤ ਕੋਲੋਂ,
ਸਦ ਯਾਰ ਦਾ ਸਹੀ ਸਿਹਾਨਣੀ ਹਾਂ।
ਆਹੀਂ ਠੰਡੀਆਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਮੇਰਾ,
ਸੀਨੇ ਵਿਚ ਤੇਰਾ ਮਾਣ ਮਾਨਣੀ ਹਾਂ।
ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਤੈਨੂੰ ਕੋਈ ਸਿੱਕ ਨਾਹੀਂ,
ਤੈਨੂੰ ਭਾਵਣੀ⁵ ਹਾਂ ਕਿ ਨਾ ਭਾਵਣੀ ਹਾਂ।

—o—

ਜੀਮ— ਜਾਨ ਜਾਨੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਹੋਵੇ,
ਕਿਵੇਂ ਵੱਸ ਨਾ ਜਾਨ ਵਿਸਾਰਨੀ ਹਾਂ।

¹ ਓਹਲੇ, ² ਫੁੱਲਾਂ, ³ ਬਾਹਰ, ⁴ ਲਾਂਬੂ, ⁵ ਚੰਗੀ ਲੱਗਦੀ ਹਾਂ।

ਦਿਨੇ ਰਾਤ ਅਸਹਿ ਮਿਲਣ ਤੇਰੀਆਂ,
 ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਦੇਖਣੇ ਨਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰਨੀ ਹਾਂ।
 ਘੋਲ ਘੋਲ ਹੱਸ ਕਰਦਾ ਪਰ ਯੇਹ,
 ਥੀਂ ਮੈਂ ਲਿਖ ਲਿਖ ਸਾਰਨੀ ਹਾਂ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੋਹ ਤੈਥੋਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਮੈਂ,
 ਹੋਰ ਸਭ ਕਬੀਲੜਾ ਵਾਰਨੀ ਹਾਂ।

—o—

ਹੇ— ਹਾਲ ਬੇਹਾਲ ਦਾ ਕੌਣ ਜਾਣੇ,
 ਔਖਾ ਇਸ਼ਕ ਹੰਢਾਵਣਾ ਯਾਰ ਦਾ ਈ।
 ਨਿੱਤ ਜ਼ਾਰੀਆਂ¹ ਨਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰੀਆਂ ਮੈਂ,
 ਮੂੰਹ ਜੋੜ ਗੱਲਾਂ ਜਗ ਸਾਰਦਾ ਈ।
 ਹਾਇ ਹਾਇ ਮੁੱਠੀ ਕਿਵੇਂ ਨੇਹੂੰ ਛੁਪੇ,
 ਮੂੰਹ ਪੀਲੜਾ ਰੰਗ ਵਸਾਰ ਦਾ ਈ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੋਹ ਦੇ ਕਾਮਨਾਂ ਜ਼ੋਰ ਪਾਇਆ,
 ਮਜਜ਼ੂਬ² ਵਾਂਗਰ ਕਰ ਮਾਰਦਾ ਈ।

—o—

ਖੇ— ਖੁਆਬ ਖਿਆਲ ਜਹਾਨ ਹੋਇਆ,
 ਏਸ ਬਿਰਹੋਂ ਦੀਵਾਨੀ ਦੇ ਵੱਤਨੀ³ ਹਾਂ।
 ਮਤ ਨਹੀਂ ਉਠਵਾਣ ਦੀ ਮੰਤਰਾਂ ਦੀ,
 ਨਾਗਾਂ ਕਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਘੜਨੀ ਹਾਂ।
 ਤਾਣੀ ਗੰਢਨੀ ਹਾਂ ਅਨਲਹੱਕ⁴ ਵਾਲੀ,
 ਮਹਿਬੂਬ ਦਾ ਕਤਣਾ ਕੱਤਨੀ ਹਾਂ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੋਹ ਦੇ ਅੰਬ ਨਿਸੰਗ ਲਾਹੇ,
 ਪੱਕੇ ਬੇਰ ਬਬੂਲਾਂ ਦੇ ਪੱਟਨੀ ਹਾਂ।

—o—

ਦਾਲ— ਦੇ ਦਿਲਾਸ ਦੋਸਤੀ ਦਾ,
 ਤੇਰੀ ਦੋਸਤੀ ਨਾਲ ਵਿਕਾਵਣੀ ਹਾਂ।
 ਝਬ ਆ ਅਲੱਖ ਕਿਉਂ ਲੱਖਿਆ ਈ,
 ਅੰਗਰਾ⁵ ਬੰਨਣੇ⁶ ਥੀਂ ਸ਼ਰਮਾਵਣੀ ਹਾਂ।
 ਬਾਬਾ ਪੱਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਨੂੰ,
 ਹੱਥ ਦੇ ਕੇ ਜ਼ੋਰ ਹਟਾਵਣੀ ਹਾਂ।

¹ ਆਹੋ ਜ਼ਾਰੀਆਂ, ਰੋਣਾ ਧੋਣਾ, ² ਜੋ ਜਜ਼ਬ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੋਵੇ, ਮਸਤ, ਮਗਨ,
 ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ, ³ ਫਿਰਦੀ ਹਾਂ, ⁴ ਮੈਂ ਹੀ ਰੱਬ ਹਾਂ, ⁵ ਅੰਗਰੱਖਾ, ⁶ ਬੰਨ੍ਹਣ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਤੇਰੇ ਗਲ ਲਾਵਣੇ ਨੂੰ,
ਲਖ ਲਖ ਮੈਂ ਸ਼ਗਨ ਮਨਾਵਨੀ ਹਾਂ।

—o—

ਜ਼ਾਲ— ਜ਼ੌਕ¹ ਦਿੱਤੇ ਜ਼ਾਤ ਆਪਣੀ ਦਾ,
ਰਹੀ ਕੰਮ ਨਿਕੰਮੜੇ ਸਾੜਨੀ ਹਾਂ!
ਲਖ ਚੈਨ ਘੋਲੇ ਤੇਰੇ ਦੁੱਖੜੇ ਤੋਂ,
ਸੇਜੇ ਸੁੱਤਿਆਂ ਸੂਲ ਲਤਾੜਨੀ ਹਾਂ।
ਲੱਜ ਚੁਕਿਆਂ ਮਤ ਸੁਰਤ ਗਈ ਆਂ,
ਲਗਾ ਭਿਬੂਤ ਚੋਲਾ ਗਲ ਪਾੜਨੀ ਹਾਂ।
ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਤੇਰੇ ਗਲ ਲਗਣੇ ਨੂੰ,
ਲਖ ਲਖ ਸ਼ਰੀਣੀਆਂ ਧਾਰਨੀ ਹਾਂ।

—o—

ਰੇ— ਰਾਵਲਾ ਹੁਣ ਰੁਲਾ ਨਾਹੀਂ,
ਬੁਰੇ ਨੈਣ ਬੈਰਾਗੜੇ² ਹੋ ਰਹੇ।
ਮੁੱਲਾਂ ਲਖ ਤਾਵੀਜ਼³ ਪਿਲਾ ਥੱਕੇ,
ਚੰਗੀ ਕੌਣ ਆਖੇ ਮਾਪੇ ਰੋ ਰਹੇ।
ਟੂਣੇਹਾਰੀਆਂ ਕਾਮਨਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਨੇ,
ਹੱਥ ਵੱਸ ਜਹਾਨ ਨਥੇ ਰਹੇ।
ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਨਾਲ ਹਯਾਤ ਹੋਣਾ,
ਜਿਹੜਾ ਜਾਵਦਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਖੋ ਰਹੇ।

—o—

ਜ਼ੇ— ਜ਼ੋਰ ਨਾ ਜ਼ਾਬਤਾ ਹੋਰ ਕੋਈ,
ਜ਼ਾਰੋ ਜ਼ਾਰ ਮੈਂ ਆਂਸੂ ਪਰੋਨੀ ਹਾਂ।
ਮੈਂ ਥੋਂ ਚੁਕਿਆਂ ਗੈਰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਏ,
ਮੂਲੀ ਕੌਣ ਸੇ ਬਾਗ਼ ਦੀ ਹੋਵਨੀ ਹਾਂ।
ਭੋਰਾ ਹੱਸ ਕੇ ਆਣ ਬੁਲਾਵਦਾ ਏ,
ਮੈਂ ਤਾਂ ਰਾਤ ਸਾਰੀ ਸੁੱਖ ਸੋਵਨੀ ਹਾਂ।
ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਉੱਤੇ ਮਰ ਜਾਉਣਾ ਏਂ,
ਤੇਰੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦੇ ਧੋਵਣੇ ਧੋਵਨੀ ਹਾਂ।

—o—

ਸੀਨ— ਸੱਭੋ ਹੀ ਨਾਮ ਹੈ ਯਾਰ ਤੇਰੀ ਸਾਹਿਬੇ ਦੀ,
ਬੈਠੀ ਗੀਤ ਵਾਂਞੂੰ ਗੁਣ ਗਾਵਣੀ ਹਾਂ।

¹ ਸ਼ੌਕ, ਇਸ਼ਕ, ² ਵੈਰਾਗ ਵਾਲੇ, ³ ਤਬੀਤ।

ਸਜਣ ਸਭ ਸਹੇਲੀਆਂ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਨੂੰ,
 ਮੈਂ ਹੋਰ ਖਿਆਲ ਸੁਣਾਵਣੀ ਹਾਂ।
 ਜਿਹੀ ਲਗਨ ਸੀ ਇਥੇ ਲੱਗ ਗਈ,
 ਕੱਖਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਭਾਹ¹ ਛੁਪਾਵਣੀ ਹਾਂ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਅੱਗੇ ਤੇਰੇ ਪੰਧੀ² ਪਵਾਂ,
 ਨਾਹੀ ਦਵਾਰ ਅਜੇ ਬਹਿ ਸੁੱਖ ਨੁਾਵਣੀ ਹਾਂ।

—o—

ਸ਼ੀਨ— ਸੁਕਰ ਕਰੋ ਸਬੋ-ਰੋਜ਼³ ਰਹਿਣਾ,
 ਜਿਨਹਾਂ ਸ਼ੌਕ ਤੇਰਾ ਨਿੱਤ ਤਾਂਵਦਾ ਏ।
 ਭੰਗੀ⁴ ਵਾਂਙ ਉਦਾਸ ਹੈਰਾਨ ਹੋਈ,
 ਗਾਜ਼ੀ ਲਖ ਪਿੱਛੇ ਦੁੱਖ ਲਾਂਵਦਾ ਏ।
 ਤੇਰੀ ਜ਼ਾਤ ਬਿਨਾਂ ਹੈ ਸੱਚੀ ਬਾਤ ਕਿਹੜੀ,
 ਹੱਥ ਲੰਮੜੇ ਵਹਿਣ ਲੁੜ੍ਹਾਂਵਦਾ ਏ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਜੋ ਤੇਰੇ ਦਾ ਔਖਿਆਈ,
 ਉਹ ਹੁਣ ਪਿਆਰੇ ਦਾ ਮੋੜ ਜਲਾਂਵਦਾ ਏ।

—o—

ਸੁਆਦ—ਸਬਰ ਨਾ ਸੁੱਖ ਸਹੇਲੀਆਂ ਨੂੰ,
 ਭੇਤ ਯਾਰ ਦਾ ਨਹੀਂ ਪੁਛਾਂਵਦੇ ਨੀ।
 ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਸ਼ਕ ਹੈਨ ਰੱਬ ਦੇ,
 ਗੁੱਲ⁵ ਪਾਏ ਕੇ ਧੂਮ ਮਚਾਂਵਦੇ ਨੀ।
 ਜਿੱਥੇ ਭਾਹ ਲੱਗੀ ਉੱਥੇ ਠੰਢ ਕੇਹੀ,
 ਉੱਤੇ ਤੇਲ ਮੁਵਾਤੜੇ⁶ ਪਾਂਵਦੇ ਨੀ।
 ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਸਦਾ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਵਾਂ,
 ਐਵੇਂ ਆਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਲੂਤੀਆਂ ਲਾਂਵਦੇ ਨੀ।

—o—

ਜੁਆਦ—ਜਰਬ⁷ ਲੱਗੀ ਸਾਂਗ⁸ ਕਲੇਜੜੇ ਵਿਚ,
 ਕੇਹੀ ਲੱਗੀ ਅੱਗ ਮੈਂ ਖੜੀ ਰੋਵਣੀ ਹਾਂ।
 ਤੇਰੇ ਦਰਸ ਸ਼ਰਾਬ ਅਜ਼ਾਬ ਹੋਇਆ,
 ਫ਼ਾਨੀ ਹੋ ਕੇ ਤੇ ਖੜੀ ਜੀਵਣੀ ਹਾਂ।
 ਜ਼ਰਾ ਸ਼ੌਕ ਦਾ ਜਾਮ ਪਿਲਾ ਮੈਨੂੰ,
 ਬੈਠੀ ਬੇਖੁਦ ਹਾਰ ਪਰੋਵਣੀ ਹਾਂ।

¹ ਅੱਗ, ² ਰਾਹਾਂ ਉੱਤੇ, ³ ਰਾਤ ਦਿਨ, ⁴ ਪੋਸਤੀ, ⁵ ਰੋਲਾ, ⁶ ਅੱਗ, ⁷ ਜ਼ਖਮ,
 ਸੱਟ, ⁸ ਬਰਛੀ

ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਵੇਖਾਂ ਘਰ ਦੇ ਵਿਚ ਖਲੀ,
ਸਜਦਾ¹ ਕਰਦੀ ਤੇ ਹੱਥ ਜੋੜਨੀ ਹਾਂ।

—o—

ਫੇ— ਫਹਿਮ² ਨਾ ਹੋਰ ਖਿਆਲ ਮੈਨੂੰ,
ਡਿੱਠੇ ਯਾਰ ਦੇ ਤਿਤੜੇ ਜੀਵਨੀ ਹਾਂ।
ਕਦੇ ਸੀਖ ਤੇ ਕਹਿਰ ਖਲੋ ਕੇ ਤੇ,
ਜਾਮ ਵਸਲ ਦਾ ਬੈਠੀ ਪੀਵਨੀ ਹਾਂ।
ਮੈਂ ਕੀ ਜਾਣਦੀ ਇਸ਼ਕ ਅਖਾੜਿਆਂ ਨੂੰ,
ਸੱਸੀ ਵਾਂਙ ਸੁਤਰੀ³ ਕੁਰਲਾਵਨੀ ਹਾਂ।
ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਥੀ ਦੂਰ ਦਰਾਜ ਹੋਈਆਂ,
ਜੇ ਕਰ ਮਿਲੇ ਮਹਿਬੂਬ ਤਾਂ ਭੀ ਜੀਵਨੀ ਹਾਂ।

—o—

ਕਾਫ਼— ਕਬੂਲ ਜ਼ਰੂਰ ਜਾਂ ਇਸ਼ਕ ਕੀਤਾ,
ਆਹੇ ਹੋਰ ਤੇ ਹੁਣ ਕਾਈ ਹੋਰ ਹੋਏ।
ਹੁਣ ਸਮਝ ਲੈ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀ ਆਖਣੀ ਹਾਂ,
ਮੈਂ ਸੁੰਦਰ ਥੀ ਤਖ਼ਤ ਲਾਹੌਰ ਹੋਏ।
ਸੱਭੇ ਲੋਕ ਪਏ ਹੱਥ ਜੋੜਦੇ ਨੇ,
ਸਾਡੇ ਕਾਮਨਾਂ ਦੇ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਹੋਏ।
ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਭੇਤ ਨਾ ਦਸਨੀ ਹਾਂ,
ਹਮ ਤੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਵਾਂਗਰ ਮਨਸੂਰ⁴ ਹੋਏ।

—o—

ਕਿਆਫ਼— ਕੇਹੀਆਂ ਕਾਨੀਆਂ⁵ ਲੱਗੀਆਂ ਨੀ,
ਗਈਆਂ ਸੱਲ ਕਲੇਜੇ ਨੂੰ ਡੱਸ ਗਈਆਂ।
ਪੱਟ ਪੱਟ ਕੱਢਾਂ ਹੋਰ ਲੱਗੇ,
ਬੰਦ ਬੰਦ ਥੋਂ ਪਟ ਕੇ ਸੱਟ ਗਈਆਂ।
ਜਿਵੇਂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਸਾਥ ਲੁਟਾ ਦਿੱਤਾ,
ਤਿਵੇਂ ਕੁੰਜ ਵਾਂਗਰ ਕੁਰਲਾਵਣੀ ਹਾਂ।
ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਇਸ਼ਕ ਹੈਰਾਨ ਕੀਤੀ,
ਅਉਸੀਆਂ ਪਾਂਵਦੀ ਤੇ ਪਛੋਤਾਵਣੀ ਹਾਂ।

—o—

¹ ਪ੍ਰਣਾਮ, ² ਖਿਆਲ, ਸਮਝ, ³ ਉਠਾਂ ਵਾਲੇ, ⁴ ਮਨਸੂਰ ਇਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸ਼ਹੀਦ, ⁵ ਤੀਰ।

ਕਾਫੀਆਂ

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਕਾਫੀ ਸੁਣ ਕੇ,
ਤਰੁੱਟਦਾ ਕੁਫਰ ਅੰਦਰ ਦਾ।
ਵਹਿਦਤ ਦੇ ਦਰਿਆਵੇ ਅੰਦਰ,
ਉਹ ਵੀ ਵੱਤਿਆ ਤਰਦਾ।

—ਮੁਹੰਮਦ ਬਖ਼ਸ਼ : ਸੈਫੁਲ ਮਲੂਕ

ਕਾਫੀਆਂ

[ਅਲਫ਼]

1.

ਅਲਫ਼ ਅੱਲਾ ਨਾਲ ਰੱਤਾ ਦਿਲ ਮੇਰਾ,
ਮੈਨੂੰ 'ਬੇ' ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਨਾ ਕਾਈ।
'ਬੇ' ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਨਾ ਆਵੇ,
ਲੱਜ਼ਤ¹ ਅਲਫ਼ ਦੀ ਆਈ।
'ਐਨ' ਤੇ 'ਗੈਨ' ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਾ ਜਾਣਾ,
ਗੱਲ ਅਲਫ਼ ਸਮਝਾਈ।
ਬੁਲਿਆ ਕੌਲ² ਅਲਫ਼ ਦੇ ਪੂਰੇ,
ਜਿਹੜੇ ਦਿਲ ਦੀ ਕਰਨ ਸਫ਼ਾਈ।

2.

ਅਬ ਕਿਉਂ ਸਾਜਨ ਚਿਰ ਲਾਇਓ ਰੇ?
ਐਸੀ ਆਈ ਮਨ ਮੇਂ ਕਾਈ,
ਦੁਖ ਸੁਖ ਸਭ ਵੰਜਾਇਓ ਰੇ,
ਹਾਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਕੇ ਆਗ ਲਗਾਊਂ,
ਘਟ ਉੱਪਰ ਢਾਂਡ³ ਮਚਾਇਓ ਰੇ,
ਅਬ ਕਿਉਂ ਸਾਜਨ ਚਿਰ ਲਾਇਓ ਰੇ?
ਸੁਣ ਕੇ ਗਿਆਨ ਕੀ ਐਸੀ ਬਾਤਾਂ,
ਨਾਮ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਭੀ ਅਣਘਾਤਾਂ,
ਕੋਇਲ ਵਾਂਗੂੰ ਕੂਕਾਂ ਆਤਾਂ,
ਤੈਂ ਅਜੇ ਵੀ ਤਰਸ ਨਾ ਆਇਓ ਰੇ,
ਅਬ ਕਿਉਂ ਸਾਜਨ ਚਿਰ ਲਾਇਓ ਰੇ?
ਗਲ ਮਿਰਗਾਨੀ⁴ ਸੀਸ ਖਪਰੀਆ,
ਭੀਖ ਮੰਗਣ ਨੂੰ ਰੋ ਰੋ ਫਿਰਿਆ,
ਜੋਗਨ ਨਾਮ ਭਿਆ ਲਿਟ ਧਰਿਆ,
ਅੰਗ ਬਿਭੂਤ⁵ ਰਮਾਇਓ ਰੇ,
ਅਬ ਕਿਉਂ ਸਾਜਨ ਚਿਰ ਲਾਇਓ ਰੇ?
ਇਸ਼ਕ ਮੁੱਲਾਂ ਨੇ ਬਾਂਗ ਦਿਵਾਈ,

¹ ਸਵਾਦ, ² ਬਚਨ, ਗੱਲਾਂ, ³ ਦੁਹਾਈ, ⁴ ਮਿਰਗਸ਼ਾਲਾ, ⁵ ਸਵਾਹ।

ਉੱਠ ਬਹੁੜਣ ਗੱਲ ਵਾਜਬ ਆਈ,
ਕਰ ਕਰ ਸਿਜਦੇ ਘਰ ਵਲ ਧਾਈ,
ਮੱਥੇ ਮਹਿਰਾਬ ਟਿਕਾਇਓ ਰੇ,

ਅਬ ਕਿਉਂ ਸਾਜਨ ਚਿਰ ਲਾਇਓ ਰੇ?

ਪ੍ਰੇਮ ਨਗਰ ਦੇ ਉਲਟੇ ਚਾਲੇ,
ਖੂਨੀ ਨੈਣ ਹੋਏ ਖੁਸ਼ਹਾਲੇ,
ਆਪੇ ਆਪ ਫਸੇ ਵਿਚ ਜਾਲੇ,
ਫਸ ਫਸ ਆਪ ਕੁਹਾਇਓ ਰੇ,

ਅਬ ਕਿਉਂ ਸਾਜਨ ਚਿਰ ਲਾਇਓ ਰੇ?

ਦੁੱਖ ਬਿਰਹੋਂ¹ ਨਾ ਹੋਣ ਪੁਰਾਣੇ,
ਜਿਸ ਤਨ ਪੀੜਾਂ ਸੌ ਤਨ ਜਾਣੇ,
ਅੰਦਰ ਝਿੜਕਾਂ ਬਾਹਰ ਤਾਅਨੇ²,
ਨੇਹੁ ਲਗਿਆਂ ਦੁੱਖ ਪਾਇਓ ਰੇ,

ਅਬ ਕਿਉਂ ਸਾਜਨ ਚਿਰ ਲਾਇਓ ਰੇ?

ਮੈਨਾ ਮਾਲਣ ਰੋਂਦੀ ਪਕੜੀ,
ਬਿਰਹੋਂ ਪਕੜੀ ਕਰਕੇ ਤਕੜੀ,
ਇਕ ਮਰਨਾ ਦੂਜੀ ਜੱਗ ਦੀ ਫੱਕੜੀ,
ਹੁਣ ਕੌਣ ਬੰਨਾ ਬਣ ਆਇਓ ਰੇ,

ਅਬ ਕਿਉਂ ਸਾਜਨ ਚਿਰ ਲਾਇਓ ਰੇ?

ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਸੰਗ ਪ੍ਰੀਤ ਲਗਾਈ,
ਸੋਹਣੀ ਬਣ ਤਣ ਸਭ ਕੋਈ ਆਈ,
ਵੇਖ ਕੇ ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ ਸਾਈਂ,
ਜੀਅ ਮੇਰਾ ਭਰ ਆਇਓ ਰੇ,

ਅਬ ਕਿਉਂ ਸਾਜਨ ਚਿਰ ਲਾਇਓ ਰੇ?

3.

ਅਬ ਲਗਨ ਲਗੀ ਕਿਹ ਕਰੀਏ?

ਨਾ ਜੀ ਸਕੀਏ ਤੇ ਨਾ ਮਰੀਏ।

ਤੁਮ ਸੁਣੋ ਹਮਾਰੀ ਬੈਨਾ³,
ਮੇਹੇ ਰਾਤ ਦਿਨੇ ਨਹੀਂ ਚੈਨਾ,
ਹੁਣ ਪ੍ਰੀ⁴ ਬਿਨ ਪਲਕ ਨਾ ਸਰੀਏ,
ਅਬ ਲਗਨ ਲਗੀ ਕਿਹ ਕਰੀਏ?
ਇਹ ਅਗਨ ਬਿਰਹੋਂ ਦੀ ਜਾਰੀ,

¹ ਜੁਦਾਈ, ਵਿਛੋੜਾ, ² ਮਿਹਣੇ, ³ ਬੇਨਤੀ, ਬਿਨੈ, ⁴ ਪ੍ਰੀਤਮ।

ਕੋਈ ਹਮਰੀ ਪ੍ਰੀਤ ਨਿਵਾਰੀ¹,
ਬਿਨ ਦਰਸ਼ਨ ਕੈਸੇ ਤਰੀਏ?

ਅਬ ਲਗਨ ਲਗੀ ਕਿਹ ਕਰੀਏ?

ਬੁਲ੍ਹੇ ਪਈ ਮੁਸੀਬਤ ਭਾਰੀ²,
ਕੋਈ ਕਰੋ ਹਮਾਰੀ ਕਾਰੀ³,
ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਦੁੱਖ ਕੈਸੇ ਜਰੀਏ⁴?

ਅਬ ਲਗਨ ਲਗੀ ਕਿਹ ਕਰੀਏ?

4.⁵

ਅਬ ਹਮ ਗੁੰਮ ਹੂਏ, ਪਰੇਮ ਨਗਰ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ।
ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੋਧ ਰਿਹਾ ਹੂੰ, ਨਾ ਸਿਰ ਹਾਥ ਨਾ ਪੈਰ।
ਖੁਦੀ⁶ ਬੋਈ ਅਪਨਾ ਪਦ⁷ ਚੀਤਾ, ਤਬ ਹੋਈ ਗੱਲ ਖੈਰ।
ਲੱਖੋ ਪਗੜੇ ਪਹਿਲੇ ਘਰ ਥੀ, ਕੌਣ ਕਰੇ ਨਿਰਵੈਰ?
ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਹੈ ਦੋਹੀਂ ਜਹਾਨੀਂ, ਕੋਈ ਨਾ ਦਿਸਦਾ ਗੈਰ।

5.

ਆਪਣੇ ਸੰਗ ਰਲਾਈਂ ਪਿਆਰੇ, ਅਪਣੇ ਸੰਗ ਰਲਾਈਂ।
ਪਹਿਲੋਂ ਨੇਹੂੰ ਲਗਾਇਆ ਸੀ ਤੈਂ ਆਪੇ ਚਾਈਂ ਚਾਈਂ।
ਮੈਂ ਲਾਇਆ ਏ ਕਿ ਤੁੱਧ ਲਾਇਆ ਆਪਣੀ ਓੜ ਨਿਭਾਈਂ।
ਰਾਹ ਪਵਾਂ ਤਾਂ ਧਾੜੇ ਬੇਲੇ ਜੰਗਲ ਲੱਖ ਬਲਾਈਂ।
ਭੌਂਕਣ ਚੀਤੇ ਤੇ ਚਿਤਮੁਚਿੱਤੇ⁸ ਭੌਂਕਣ ਕਰਨ ਅਦਾਈਂ।
ਪਾਰ ਤੇਰੇ ਜਗਾਤਰ ਚੜ੍ਹਿਆ ਕੰਢੇ ਲੱਖ ਬਲਾਈਂ।

ਪਾਠਾਂਤਰ :

- 1 ਇਹ ਅਗਨ ਬਿਰਹੋਂ ਦੀ ਜਾਰੇ।
ਕੋਈ ਹਮਰੀ ਤਪਤ ਨਿਵਾਰੇ।
- 3 ਉਪਾਅ, ਇਲਾਜ।
- 2 ਬੁਲ੍ਹਾ ਬਣੀ ਮੁਸੀਬਤ ਭਾਰੀ।
ਤੁਮ ਕਰੋ ਹਮਾਰੀ ਕਾਰੀ।
- 4 ਇਹ ਅਜਰ ਕੈਸੇ ਜਾਰੀ ਏ।
- 5 ਅਬ ਹਮ ਗੁੰਮ ਹੂਏ ਗੁੰਮ ਹੂਏ, ਪ੍ਰੇਮ ਨਗਰ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ। ੧। ਰਹਾਉ।
ਆਪਣੇ ਆਪ ਕੋ ਸੋਧ ਰਹਾ ਹੂੰ, ਨਾ ਸਿਰ ਹਾਥ ਨਾ ਪੈਰ।
ਕੀੜੀ ਪਕੜਿ ਲੈ ਚਲੀ ਘੁਰਾਇਣ, ਕੌਣ ਕਰੇ ਨਿਰਵੈਰ।
ਖੁਦੀ ਬੋਇ ਅਪਨਾ ਪਦ ਚੀਨਾ, ਤਬ ਹੋਈ ਕੁਲ ਖੈਰ।
ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਦੋਹੀਂ ਜਹਾਨੀਂ, ਕੋਈ ਨਾ ਦਿਸਦਾ ਗੈਰ।
- 6 ਹੰਕਾਰ, ਅਹੰਭਾਵ, 7 ਪਦਵੀ, 8 ਚਿਤਰੇ ਹੋਏ, ਡੱਬੇ, ਡੱਬ ਖੜਬੇ।

ਹੌਲ ਦਿਲੇ ਦਾ ਬਰ ਬਰ ਕੰਬਦਾ ਬੇੜਾ ਪਾਰ ਲੰਘਾਈਂ।
 ਕਰ ਲਈ ਬੰਦਗੀ ਰੱਬ ਸੱਚੇ ਦੀ ਪਵਣ ਕਬੂਲ ਦੁਆਈਂ।
 ਬੁਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਤੇ ਸ਼ਾਹਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖੜਾ ਘੁੰਗਟ ਖੋਲ੍ਹ ਵਿਖਾਈਂ।
 ਅਪਣੇ ਸੰਗ ਰਲਾਈਂ ਪਿਆਰੇ ਅਪਣੇ ਸੰਗ ਰਲਾਈਂ।

6.

ਉੱਠ ਜਾਗ ਘੁਰਾੜੇ ਮਾਰ ਨਹੀਂ।

ਇਹ ਸੈਣ ਤੇਰੇ ਦਰਕਾਰ ਨਹੀਂ।

ਇਕ ਰੋਜ਼ ਜਹਾਨੋਂ ਜਾਣਾ ਏ, ਜਾ ਕਬਰੇ ਵਿਚ ਸਮਾਣਾ ਏ,
 ਤੇਰਾ ਗੋਸ਼ਤ ਕੀੜਿਆਂ ਖਾਣਾ ਏ, ਕਰ ਚੇਤਾ ਮਰਗਾ¹ ਵਿਸਾਰ ਨਹੀਂ,

ਉੱਠ ਜਾਗ ਘੁਰਾੜੇ ਮਾਰ ਨਹੀਂ।

ਤੇਰੇ ਸਾਹ² ਨੇੜੇ ਆਇਆ ਏ, ਕੁਝ ਚੋਲੀ ਦਾਜ ਰੰਗਾਇਆ ਏ,
 ਕਿਉਂ ਆਪਣਾ ਆਪ ਵੰਜਾਇਆ ਏ, ਐ ਗਾਫ਼ਲ³ ਤੈਨੂੰ ਸਾਰ ਨਹੀਂ,

ਉੱਠ ਜਾਗ ਘੁਰਾੜੇ ਮਾਰ ਨਹੀਂ।

ਤੂੰ ਸੁੱਤਿਆਂ ਉਮਰ ਵੰਜਾਈ ਏ, ਤੂੰ ਚਰਖੇ ਤੰਦ ਨਾ ਪਾਈ ਏ,
 ਕੀ ਕਰਸੇ? ਦਾਜ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ, ਉੱਠ ਜਾਗ ਘੁਰਾੜੇ ਮਾਰ ਨਹੀਂ,

ਉੱਠ ਜਾਗ ਘੁਰਾੜੇ ਮਾਰ ਨਹੀਂ।

ਤੂੰ ਜਿਸ ਦਿਨ ਜੋਬਨ⁴ ਮੱਤੀ ਸੈਂ, ਤੂੰ ਨਾਲ ਸਈਆਂ ਦੇ ਰੱਤੀ ਸੈਂ,
 ਹੋ ਗਾਫ਼ਲ ਗੱਲੀ ਵੱਤੀ ਸੈਂ, ਇਹ ਭੋਰਾ ਤੈਨੂੰ ਸਾਰ ਨਹੀਂ,

ਉੱਠ ਜਾਗ ਘੁਰਾੜੇ ਮਾਰ ਨਹੀਂ।

ਤੂੰ ਮੁੱਢੋਂ ਬਹੁਤ ਕੁਚੱਜੀ ਸੈਂ, ਨਿਰਲੱਜਿਆਂ ਦੀ ਨਿਰਲੱਜੀ ਸੈਂ,
 ਤੂੰ ਖਾ ਖਾ ਖਾਣੇ ਰੱਜੀ ਸੈਂ, ਹੁਣ ਤਾਈਂ ਤੇਰਾ ਬਾਰ⁵ ਨਹੀਂ,

ਉੱਠ ਜਾਗ ਘੁਰਾੜੇ ਮਾਰ ਨਹੀਂ।

ਅੱਜ ਕਲ ਤੇਰਾ ਮੁੱਕਲਾਵਾ ਏ, ਕਿਉਂ ਸੁੱਤੀ ਕਰ ਕਰ ਦਾਅਵਾ ਏ?
 ਅਨਡਿਠਿਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਵਾ ਏ, ਇਹ ਭਲਕੇ ਗਰਮ ਬਜ਼ਾਰ ਨਹੀਂ,

ਉੱਠ ਜਾਗ ਘੁਰਾੜੇ ਮਾਰ ਨਹੀਂ।

ਤੂੰ ਏਸ ਜਹਾਨੋਂ ਜਾਏਂਗੀ, ਫਿਰ ਕਦਮ ਨਾ ਏਥੇ ਪਾਏਂਗੀ,
 ਇਹ ਜੋਬਨ ਰੂਪ ਵੰਜਾਏਂਗੀ, ਤੈਂ ਰਹਿਣਾ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਨਹੀਂ,

ਉੱਠ ਜਾਗ ਘੁਰਾੜੇ ਮਾਰ ਨਹੀਂ।

ਮੰਜ਼ਲ ਤੇਰੀ ਦੂਰ ਦੂਰਾਡੀ, ਤੂੰ ਪੌਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜੰਗਲ ਵਾਦੀ,
 ਔਖਾ ਪਹੁੰਚਣ ਪੈਰ ਪਿਆਦੀ⁶ ਦਿਸਦੀ ਤੂੰ ਅਸਵਾਰ ਨਹੀਂ,

ਉੱਠ ਜਾਗ ਘੁਰਾੜੇ ਮਾਰ ਨਹੀਂ।

¹ ਮੌਤ, ² ਵਿਆਹ, ³ ਸੁਸਤ, ⁴ ਜਵਾਨੀ, ⁵ ਭਾਰ, ⁶ ਪੈਦਲ।

ਇਕ ਇਕੱਲੀ ਤਨਹਾ¹ ਚਲਸੇਂ, ਜੰਗਲ ਬਰਬੱਰ² ਦੇ ਵਿਚ ਰੁਲਸੇਂ,
ਲੈ ਲੈ ਤੋਸ਼ਾ³ ਏਥੋਂ ਘਲਸੇਂ, ਉਥੇ ਲੈਣ ਉਧਾਰ ਨਹੀਂ,

ਉੱਠ ਜਾਗ ਘੁਰਾੜੇ ਮਾਰ ਨਹੀਂ।

ਉਹ ਖਾਲੀ ਏ ਸੁੰਵ ਹਵੇਲੀ, ਤੂੰ ਵਿਚ ਰਹਿਸੇਂ ਇਕ ਇਕੇਲੀ,
ਓਥੇ ਹੋਸੀ ਹੋਰ ਨਾ ਬੇਲੀ, ਸਾਥ ਕਿਸੇ ਦਾ ਬਾਰ ਨਹੀਂ,

ਉੱਠ ਜਾਗ ਘੁਰਾੜੇ ਮਾਰ ਨਹੀਂ।

ਜਿਹੜੇ ਸਨ ਦੇਸਾਂ ਦੇ ਰਾਜੇ, ਨਾਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਜਦੇ ਵਾਜੇ,
ਗਏ ਹੋ ਕੇ ਬੇ-ਤਖ਼ਤੇ ਤਾਜੇ, ਕੋਈ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਇਤਬਾਰ ਨਹੀਂ,

ਉੱਠ ਜਾਗ ਘੁਰਾੜੇ ਮਾਰ ਨਹੀਂ।

ਕਿੱਥੇ ਹੈ ਸੁਲਤਾਨ ਸਿਕੰਦਰ, ਮੌਤ ਨਾ ਛੱਡੇ ਪੀਰ ਪੈਗੰਬਰ,
ਸੱਭੇ ਛੱਡ ਛੱਡ ਗਏ ਅਡੰਬਰ, ਕੋਈ ਏਥੇ ਪਾਇਦਾਰ⁴ ਨਹੀਂ,

ਉੱਠ ਜਾਗ ਘੁਰਾੜੇ ਮਾਰ ਨਹੀਂ।

ਕਿੱਥੇ ਯੂਸਫ ਮਾਰਿ⁵-ਕਨਿਆਨੀ, ਲਈ ਜੂਲੈਖਾਂ ਫੇਰ ਜਵਾਨੀ,
ਕੀਤੀ ਮੌਤ ਨੇ ਓੜਕ ਫਾਨੀ, ਫੇਰ ਉਹ ਹਾਰ ਸ਼ਿਗਾਰ ਨਹੀਂ,

ਉੱਠ ਜਾਗ ਘੁਰਾੜੇ ਮਾਰ ਨਹੀਂ।

ਕਿੱਥੇ ਤਖ਼ਤ ਸੁਲੇਮਾਨ ਵਾਲਾ, ਵਿਚ ਹਵਾ ਉੱਡਦਾ ਸੀ ਬਾਲਾ⁶,
ਉਹ ਭੀ ਕਾਦਰ⁷ ਆਪ ਸੰਭਾਲਾ, ਕੋਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਇਤਬਾਰ ਨਹੀਂ,

ਉੱਠ ਜਾਗ ਘੁਰਾੜੇ ਮਾਰ ਨਹੀਂ।

ਕਿੱਥੇ ਮੀਰ ਮਲਕ ਸੁਲਤਾਨਾਂ? ਸੱਭੇ ਛੱਡ ਛੱਡ ਗਏ ਟਿਕਾਣਾ,
ਕੋਈ ਮਾਰ ਨਾ ਬੈਠੇ ਠਾਣਾ, ਲਸ਼ਕਰ⁸ ਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੁਮਾਰ ਨਹੀਂ,

ਉੱਠ ਜਾਗ ਘੁਰਾੜੇ ਮਾਰ ਨਹੀਂ।

ਫੁੱਲਾਂ ਫੁੱਲ ਚੰਬੇਲੀ ਲਾਲਾ, ਸੋਸਨ ਸਿੰਬਲ ਸਰੂ ਨਿਰਾਲਾ,
ਬਾਦਿ-ਖ਼ਿਜ਼ਾ⁹ ਕੀਤਾ ਬੁਰ ਹਾਲਾ, ਨਰਗਸ ਨਿਤ ਖ਼ੁਮਾਰ¹⁰ ਨਹੀਂ,

ਉੱਠ ਜਾਗ ਘੁਰਾੜੇ ਮਾਰ ਨਹੀਂ।

ਜੇ ਕੁਝ ਕਰਸੇਂ, ਸੇ ਕੁਝ ਪਾਸੇਂ, ਨਹੀਂ ਤੇ ਓੜਕ ਪਛੋਤਾਸੇਂ,
ਸੁੰਦੀ ਕੁੰਜ ਵਾਂਙ ਕੁਰਲਾਸੇਂ, ਖੰਭਾਂ ਬਾਝ ਉਡਾਰ ਨਹੀਂ,

ਉੱਠ ਜਾਗ ਘੁਰਾੜੇ ਮਾਰ ਨਹੀਂ।

ਡੇਰਾ ਕਰਸੇਂ ਉਹਨੀ ਜਾਈ¹¹, ਜਿਥੇ ਸ਼ੇਰ ਪਲੰਗ¹² ਬਲਾਈਂ,
ਖਾਲੀ ਰਹਿਸਣ ਮਹਿਲ ਸਰਾਈਂ, ਫਿਰ ਤੂੰ ਵਿਰਸੇਦਾਰ¹³ ਨਹੀਂ,

ਉੱਠ ਜਾਗ ਘੁਰਾੜੇ ਮਾਰ ਨਹੀਂ।

¹ ਇਕੱਲੀ, ² ਉਜਾੜ, ³ ਖਾਣਾ, ⁴ ਪੱਕਾ, ⁵ ਚੰਦਰਮਾ, ⁶ ਉੱਚਾ, ⁷ ਪਰਮਾਤਮਾ,
⁸ ਹਾਥੀ, ਘੋੜੇ ਫੌਜਾਂ ਆਦਿ, ⁹ ਪਤਝੜ ਦੀ ਹਵਾ, ¹⁰ ਮਸਤੀ, ¹¹ ਬਾਵੀਂ, ¹² ਚੀਤਾ,
¹³ ਹੱਕਦਾਰ।

ਅਸੀਂ ਆਜ਼ਾਦ ਵਿਚ ਕੋਟ ਇਲਮ ਦੇ, ਓਸੇ ਆਂਦੇ ਵਿਚ ਕਲਮ ਦੇ,
 ਬਿਨ ਕਲਮੇ ਦੇ ਨਾਹੀਂ ਕੰਮ ਦੇ, ਬਾਝੋਂ ਕਲਮੇ ਪਾਰ ਨਹੀਂ,
 ਉੱਠ ਜਾਗ ਘੁਰਾੜੇ ਮਾਰ ਨਹੀਂ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹ ਬਿਨ ਕੋਈ ਨਾਹੀਂ, ਏਥੇ ਓਥੇ ਦੋਹੀਂ ਸਰਾਈਂ,
 ਸੰਭਲ ਸੰਭਲ ਕੇ ਕਦਮ ਟਿਕਾਈਂ, ਫੇਰ ਆਵਣ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਨਹੀਂ,
 ਉੱਠ ਜਾਗ ਘੁਰਾੜੇ ਮਾਰ ਨਹੀਂ।

7.

ਉੱਠ¹ ਗਏ ਗਵਾਂਢੋਂ ਯਾਰ
 ਰੱਬਾ ਹੁਣ ਕੀ ਕਰੀਏ?
 ਉੱਠ ਗਏ ਹੁਣ ਬਹਿੰਦੇ ਨਾਹੀਂ, ਹੋਇਆ ਸਾਥ ਤਿਆਰ,
 ਰੱਬਾ ਹੁਣ ਕੀ ਕਰੀਏ?
 ਦਾਢ² ਕਲੇਜੇ ਬਲ ਬਲ ਉਠਦੀ, ਭੜਕੇ ਬਿਰਹੋਂ ਨਾਰ,
 ਰੱਬਾ ਹੁਣ ਕੀ ਕਰੀਏ?
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਪਿਆਰੇ ਬਾਝੋਂ, ਰਹੇ ਉਰਾਰ ਨਾ ਪਾਰ,
 ਰੱਬਾ ਹੁਣ ਕੀ ਕਰੀਏ?

8.

ਆ ਸਜਣ ਗਲ ਲੱਗ ਅਸਾਡੇ ਕੇਹਾ ਝੇੜਾ ਲਾਇਓ ਈ?
 ਸੁੱਤਿਆਂ ਬੈਠਿਆਂ ਕੁੱਝ ਨਾ ਡਿੱਠਾ, ਜਾਗਦਿਆਂ ਸ਼ਹੁ ਪਾਇਓ ਈ।
 ਕੁੰਨ-ਬਾਜ਼ਾਨੀ³ ਸ਼ਮਸ ਬੋਲੇ, ਉਲਟਾ ਕਰ ਲਟਕਾਇਓ ਈ।
 ਇਸ਼ਕਨ ਇਸ਼ਕਨ ਜੱਗ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ, ਦੇ ਦਿਲਾਸਾ⁴ ਬਿਠਾਇਓ ਈ।
 ਮੈਂ ਤੈਂ ਕਾਈ ਨਹੀਂ ਜੁਦਾਈ, ਫਿਰ ਕਿਉਂ ਆਪ ਛੁਪਾਇਓ ਈ।

ਪਾਠਾਂਤਰ :

- ¹ ਉਠ ਚਲੇ ਗਵਾਂਢੋਂ ਯਾਰ
 ਰੱਬਾ! ਹੁਣ ਕੀ ਕਰੀਏ।
 ਉਠ ਚਲੇ ਹੁਣ ਰਹਿੰਦੇ ਨਾਹੀਂ
 ਹੋਇਆ ਸਾਥ ਤਿਆਰ।
 ਦਾਡ ਕਲੇਜੇ ਬਲ ਬਲ ਪੈਂਦੀ
 ਬਿਨ ਦੇਖੇ ਦੀਦਾਰ।
 ਚਾਰੋਂ ਤਰਫ ਚਲਣ ਦੀ ਚਰਚਾ
 ਲਾਦੇ ਲਾਦੇ ਭਾਰ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਪਿਆਰੇ ਬਾਝੋਂ
 ਕੌਣ ਲੰਘਾਏ ਪਾਰ। ਰੱਬਾ ਹੁਣ ਕੀ ਕਰੀਏ।
² ਹੌਲ, ³ ਮੇਰੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਖੜਾ ਹੋ, ⁴ ਦਿਲਾਸਾ।

ਮਝੀਆਂ ਆਈਆਂ ਮਾਹੀ ਨਾ ਆਇਆ, ਫੂਕ ਬਿਹੋਂ ਡੁਲਾਇਓ ਈ।
 ਏਸ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਵੇਖੇ ਕਾਰੇ, ਯੂਸਫ ਖੂਹ ਪਵਾਇਓ ਈ।
 ਵਾਂਗ ਜੁਲੈਖਾਂ ਵਿਚ ਮਿਸਰ ਦੇ, ਘੁੰਗਟ ਖੋਲ੍ਹ ਰੁਲਾਇਓ ਈ।
 ਰੱਬ-ਇ-ਅਰਨੀ¹ ਮੂਸਾ ਬੋਲੇ, ਤਦ ਕੋਹ-ਤੂਰ ਜਲਾਇਓ ਈ।
 ਲਨ-ਤਰਾਨੀ² ਝੜਕਾਂ ਵਾਲਾ, ਆਪੇ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਇਓ ਈ।
 ਇਸ਼ਕ ਦੀਵਾਨੇ ਕੀਤਾ ਫ਼ਾਨੀ³, ਦਿਲ ਯਤੀਮ ਬਣਾਇਓ ਈ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੋਹ ਘਰ ਵਸਿਆ ਆ ਕੇ, ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ ਪਾਇਓ ਈ।
 ਆ ਸਜਣ ਗਲ ਲੱਗ ਅਸਾਡੇ, ਕੇਹਾ ਝੇੜਾ ਲਾਇਓ ਈ।

9.

ਇਕ ਰਾਝਾ ਮੈਨੂੰ ਲੋੜੀਦਾ।
 ਕੁਨ-ਫਅਕੂਨੋ⁴ ਅੱਗੇ ਦੀਆਂ ਲਗੀਆਂ,
 ਨੇਹੁ ਨਾ ਲਗੜਾ ਚੋਰੀ ਦਾ
 ਆਪ ਛਿੜ ਜਾਂਦਾ ਨਾਲ ਮਝੀ ਦੇ, ਸਾਨੂੰ ਕਿਉਂ ਬੇਲਿਉਂ ਮੋੜੀਦਾ,
 ਇਕ ਰਾਝਾ ਮੈਨੂੰ ਲੋੜੀਦਾ।
 ਰਾਝੇ ਜਿਹਾ ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਨਾ ਕੋਈ, ਮਿੰਨਤਾਂ ਕਰ ਕਰ ਮੋੜੀਦਾ,
 ਇਕ ਰਾਝਾ ਮੈਨੂੰ ਲੋੜੀਦਾ।
 ਮਾਨ ਵਾਲੀਆਂ ਦੇ ਨੈਣ ਸਲੋਨੇ⁵, ਸੂਹਾ ਦੁਪੱਟਾ ਗੋਰੀ ਦਾ,
 ਇਕ ਰਾਝਾ ਮੈਨੂੰ ਲੋੜੀਦਾ।
 ਅਹਿਦ ਅਹਿਮਦ ਵਿਚ ਫਰਕ ਨਾ ਬੁਲ੍ਹਿਆ, ਇਕ ਰੱਤੀ ਭੇਤ ਮਰੋੜੀ ਦਾ,
 ਇਕ ਰਾਝਾ ਮੈਨੂੰ ਲੋੜੀਦਾ।

10.

ਇਕ ਨੁਕਤਾ ਯਾਰ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਏ।
 ਇਕ ਨੁਕਤਾ ਯਾਰ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਏ।
 ਐਨ ਗੈਨ ਦੀ ਹਿੱਕਾ⁶ ਸੂਰਤ, ਹਿੱਕ ਨੁਕਤੇ ਸ਼ੋਰ ਮਚਾਇਆ ਏ,
 ਇਕ ਨੁਕਤਾ ਯਾਰ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਏ।
 ਸੱਸੀ ਦਾ ਦਿਲ ਲੁੱਟਣ ਕਾਰਨ, ਹੋਤ ਪੁੰਨੂੰ ਬਣ ਆਇਆ ਏ,
 ਇਕ ਨੁਕਤਾ ਯਾਰ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਏ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੋਹ ਦੀ ਜਾਤ ਨਾ ਕਾਈ, ਮੈਂ ਸ਼ੋਹ ਅਨਾਇਤ ਪਾਇਆ ਏ,
 ਇਕ ਨੁਕਤਾ ਯਾਰ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਏ।

11.

ਇਕ ਅਲਫ ਪੜ੍ਹੋ ਛੁਟਕਾਰਾ ਏ।

¹ ਮੈਨੂੰ ਦਿਸ (ਹੇ ਰੱਬਾ), ² ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵੇਖ ਸਕਦਾ, ³ ਨਾਸ਼ਵਾਨ, ⁴ ਹੋ ਜਾ, ਹੋ ਗਿਆ, ⁵ ਮਸਤ, ⁶ ਇਕੋ।

ਇਕ ਅਲਫ਼ੋਂ ਦੋ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਹੋਏ, ਫਿਰ ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਹਜ਼ਾਰ ਹੋਏ,
ਫਿਰ ਉਥੋਂ ਖਾੜ ਸ਼ੁਮਾਰ ਹੋਏ, ਹਿਕ ਅਲਫ਼ ਦਾ ਨੁੱਕਤਾ ਨਿਆਰਾ ਏ,
ਇਕ ਅਲਫ਼ ਪੜ੍ਹੋ ਛੁਟਕਾਰਾ ਏ।

ਕਿਉਂ ਪੜ੍ਹਨਾ ਏਂ ਗੱਡ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ, ਸਿਰ ਚਾਨਾ ਏਂ ਪੰਡ¹ ਅਜ਼ਾਬਾਂ ਦੀ²,
ਹੁਣ ਹੋਇਉਂ ਸ਼ਕਲ ਜੱਲਾਦਾਂ ਦੀ, ਅੱਗੇ ਪੈਂਡਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਭਾਰਾ ਏ,
ਇਕ ਅਲਫ਼ ਪੜ੍ਹੋ ਛੁਟਕਾਰਾ ਏ।

ਬਣ ਹਾਫ਼ਜ਼³ ਹਿਫ਼ਜ਼⁴ ਕੁਰਾਨ ਕਰੋ, ਪੜ੍ਹ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸਾਫ਼ ਜ਼ਬਾਨ ਕਰੋ,
ਫਿਰ ਨਿਆਮਤ⁵ ਵਿਚ ਧਿਆਨ ਕਰੋ, ਮਨ ਫਿਰਦਾ ਜਿਉਂ ਹਲਕਾਰਾ ਏ,
ਇਕ ਅਲਫ਼ ਪੜ੍ਹੋ ਛੁਟਕਾਰਾ ਏ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਬੀ ਬੁਹੜ ਦਾ ਬੋਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਬਿਰਛ ਵੱਡਾ ਜਾਂ ਹੋਇਆ ਸੀ⁶,
ਜਦ ਬਿਰਛ ਉਹ ਫ਼ਾਨੀ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਫਿਰ ਰਹਿ ਗਿਆ ਬੀ ਅਕਾਰਾ ਏ,
ਇਕ ਅਲਫ਼ ਪੜ੍ਹੋ ਛੁਟਕਾਰਾ ਏ।

12.

ਇਕ ਨੁੱਕਤੇ ਵਿਚ ਗੱਲ ਮੁੱਕਦੀ ਏ।

ਫੜ ਨੁੱਕਤਾ ਛੋੜ ਹਿਸਾਬਾਂ ਨੂੰ, ਕਰ ਦੂਰ ਕੁਫ਼ਰ ਦਿਆਂ ਬਾਬਾਂ⁷ ਨੂੰ,
ਲਾਹ ਦੋਜ਼ਖ਼⁸ ਗੋਰ⁹ ਅਜ਼ਾਬਾਂ ਨੂੰ, ਕਰ ਸਾਫ਼ ਦਿਲੇ ਦਿਆਂ ਖ਼ਾਬਾਂ ਨੂੰ,
ਗੱਲ ਏਸੇ ਘਰ ਵਿਚ ਦੁੱਕਦੀ ਏ, ਇਕ ਨੁੱਕਤੇ ਵਿਚ ਗੱਲ ਮੁੱਕਦੀ ਏ।
ਐਵੇਂ ਮੱਥਾ ਜ਼ਮੀਂ ਘਸਾਈਦਾ, ਲੰਮਾ ਪਾ ਮਹਿਰਾਬ¹⁰ ਦਿਖਾਈ ਦਾ,
ਪੜ੍ਹ ਕਲਮਾ ਲੋਕ ਹਸਾਈ ਦਾ, ਦਿਲ ਅੰਦਰ ਸਮਝ ਨਾ ਲਿਆਈ ਦਾ,
ਕਦੀ ਬਾਤ ਸੱਚੀ ਵੀ ਲੁੱਕਦੀ ਏ, ਇਕ ਨੁੱਕਤੇ ਵਿਚ ਗੱਲ ਮੁੱਕਦੀ ਏ।
ਕਈ ਹਾਜ਼ੀ ਬਣ ਬਣ ਆਏ ਜੀ, ਗਲ ਨੀਲੇ ਜਾਮੇ ਪਾਏ ਜੀ,
ਹੱਜ ਵੇਚ ਟਕੇ ਲੈ ਖਾਏ ਜੀ, ਭਲਾ ਇਹ ਗੱਲ ਕੀਹਨੂੰ ਭਾਏ ਜੀ,
ਕਦੀ ਬਾਤ ਸੱਚੀ ਭੀ ਲੁੱਕਦੀ ਏ, ਇਕ ਨੁੱਕਤੇ ਵਿਚ ਗੱਲ ਮੁੱਕਦੀ ਏ।
ਇਕ ਜੰਗਲ ਬਹਿਰੀ ਜਾਂਦੇ ਨੀ, ਇਕ ਦਾਣਾ ਰੋਜ਼ ਲੈ ਖਾਂਦੇ ਨੀ,
ਬੇਸਮਝ ਵਜੂਦ ਬਕਾਂਦੇ ਨੀ, ਘਰ ਹੋਵਣ ਹੋ ਕੇ ਮਾਂਦੇ ਨੀ,
ਐਵੇਂ ਚਿੱਲਿਆਂ ਵਿਚ ਜਿੰਦ ਮੁੱਕਦੀ ਏ, ਇਕ ਨੁੱਕਤੇ ਵਿਚ ਗੱਲ ਮੁੱਕਦੀ ਏ।
ਫੜ ਮੁਰਸ਼ਦ¹¹ ਆਬਦ¹² ਖ਼ੁਦਾਈ ਹੋ, ਵਿਚ ਮਸਤੀ ਬੇ ਪਰਵਾਹੀ ਹੋ,

¹ ਦੁੱਖਾਂ

ਪਾਠਾਂਤਰ :

² ਸਿਰ ਚਾਇਆ ਪੰਡ ਅਜ਼ਾਬਾਂ ਦੀ।

³ (ਕੁਰਾਨ) ਜ਼ਬਾਨੀ ਯਾਦ ਕਰ ਲੈਣ ਵਾਲਾ, ⁴ ਜ਼ਬਾਨੀ ਯਾਦ, ⁵ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼, ਦਾਤ, ⁶ ਉਹ ਬਿਰਛ ਵੱਡਾ ਚਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ⁷ ਸਬਕਾਂ, ⁸ ਨਰਕ, ⁹ ਕਬਰ, ¹⁰ ਡਾਟ, ¹¹ ਗੁਰੂ, ¹² ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਇਬਾਦਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।

ਬੇਖਾਹਸ਼ ਬੇਨਵਾਈ ਹੋ, ਵਿੱਚ ਦਿਲ ਦੇ ਖੂਬ ਸਫਾਈ ਹੋ,
ਬੁਲ੍ਹਾ ਬਾਤ ਸੱਚੀ ਕਦੋਂ ਰੁਕਦੀ ਏ, ਇਕ ਨੁੱਕਤੇ ਵਿਚ ਗੱਲ ਮੁੱਕਦੀ ਏ।

13.

ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਦਿਲ ਜਾਨੀ ਪਿਆਰਿਆ,
ਕੇਹੀ ਚੇਟਕ ਲਾਇਆ ਈ।
ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਵਿਚ ਜੱਰਾ ਨਾ ਜੁਦਾਈ¹,
ਸਾਥੋਂ ਆਪ ਛੁਪਾਇਆ ਈ।

ਮਝੀਂ ਆਈਆਂ ਰਾਂਝਾ ਯਾਰ ਨਾ ਆਇਆ ਫੂਕ ਬਿਰਹੋਂ ਡੋਲਾਇਆ ਈ,
ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਦਿਲ ਜਾਨੀ ਪਿਆਰਿਆ।

ਮੈਂ ਨੇੜੇ ਮੈਨੂੰ ਦੂਰ ਕਿਉਂ ਦਿਸਨਾ ਏਂ, ਸਾਥੋਂ ਆਪ ਛੁਪਾਇਆ ਈ,
ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਦਿਲ ਜਾਨੀ ਪਿਆਰਿਆ।

ਵਿਚ ਮਿਸਰ ਦੇ ਵਾਂਗ ਜੁਲੈਖਾਂ, ਪੁੰਘਟ ਖੋਲ੍ਹ ਰੁਲਾਇਆ ਈ,
ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਦਿਲ ਜਾਨੀ ਪਿਆਰਿਆ।

ਸ਼ੌਹ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਦੇ ਸਿਰ ਪਰ ਬੁਰਕਾ, ਤੇਰੇ ਇਸ਼ਕ ਨਚਾਇਆ ਈ।

ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਦਿਲ ਜਾਨੀ ਪਿਆਰਿਆ, ਕੇਹੀ ਚੇਟਕ ਲਾਇਆ ਈ।

14.

ਉਲਟੇ ਹੋਰ ਜ਼ਮਾਨੇ ਆਏ,
ਕਾਂ ਲਗੜ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲੱਗੇ ਚਿੜੀਆਂ ਜੁੱਰੇ² ਖਾਏ,
ਉਲਟੇ ਹੋਰ ਜ਼ਮਾਨੇ ਆਏ।
ਇਰਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਪਈ ਚਾਬਕ ਪਉਂਦੀ ਗੱਧੋ ਖੋਦ ਪਵਾਏ,
ਉਲਟੇ ਹੋਰ ਜ਼ਮਾਨੇ ਆਏ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਹੁਕਮ ਹਜ਼ੂਰੋਂ ਆਇਆ, ਤਿਸ ਨੂੰ ਕੌਣ ਹਟਾਏ,
ਉਲਟੇ ਹੋਰ ਜ਼ਮਾਨੇ ਆਏ।

15.

ਉਲਟੀ ਗੰਗ ਬਹਾਇਉ ਰੇ ਸਾਧੋ, ਤਬ ਹਰ ਦਰਸਨ ਪਾਏ।
ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਪੂਣੀ ਹਾਥ ਮੇਂ ਲੀਜੋ, ਗੁਝ ਮਰੋੜੀ ਪੜ੍ਹਨੇ ਨਾ ਦੀਜੋ,
ਗਿਆਨ ਕਾ ਤੱਕਲਾ ਧਿਆਨ ਕਾ ਚਰਖਾ ਉਲਟਾ ਫੇਰ ਭੁਵਾਏ।
ਉਲਟੇ ਪਾਉਂ ਪਰ ਕੁੰਭ ਕਰਨ ਜਾਏ, ਤਬ ਲੰਕਾ ਕਾ ਭੇਦ ਉਪਾਏ।
ਦੈਹਸਰ ਲੁੱਟਿਆ ਹੁਣ ਲਛਮਨ ਬਾਕੀ, ਤਬ ਅਨਹਦ ਨਾਦ ਬਜਾਏ।
ਇਹ ਗਤ ਗੁਰ ਕੀ ਪੈਰੋਂ ਪਾਵੇ, ਗੁਰ ਕਾ ਸੇਵਕ ਤਭੀ ਸਦਾਏ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਮੰਡਲ ਮੂੰ ਤਬ ਐਸੀ ਦੇ, ਕਿ ਹਰੀ ਹਰਿ ਹੋ ਜਾਏ।
ਉਲਟੀ ਗੰਗ ਬਹਾਇਉ ਰੇ ਸਾਧੋ, ਤਬ ਹਰ ਦਰਸਨ ਪਾਏ।

¹ ਵਿਛੋੜਾ, ² ਬਿਰ੍ਹੀ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀ, ਸ਼ਿਕਰਾ।

16.

ਅੰਮਾਂ ਬਾਬੇ ਦੀ ਭਲਿਆਈ, ਉਹ ਹੁਣ ਕੰਮ ਅਸਾਡੇ ਆਈ।
ਅੰਮਾਂ ਬਾਬੇ ਚੋਰ ਦੇ ਰਾਹਾਂ ਦੇ, ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਵਡਿਆਈ।
ਦਾਣੇ ਉੱਤੋਂ ਗੁੱਤ ਬਿਗੁੱਤੀ, ਘਰ ਘਰ ਪਈ ਲੜਾਈ।
ਅਸਾਂ ਕਜੀਏ ਤਦਾਹੀਂ ਜਾਲੇ, ਜਦਾਂ ਕਣਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਟਰਘਾਈ।
ਖਾਏ ਖੈਰਾ ਤੇ ਫਾਟੀਏ ਜੁੰਮਾ, ਉਲਟੀ ਦਸਤਕ ਲਾਈ।
ਬੁਲ੍ਹਾ ਤੋੜੇ ਮਾਰ ਬਾਗਾਂ ਥੀਂ ਕੱਢੇ, ਉੱਲੂ ਰਹਿਣ ਉਸ ਜਾਈ।
ਅੰਮਾਂ ਬਾਬੇ ਦੀ ਭਲਿਆਈ, ਉਹ ਹੁਣ ਕੰਮ ਅਸਾਡੇ ਆਈ।

17.

ਆ ਮਿਲ ਯਾਰ ਸਾਰ ਲੈ ਮੇਰੀ, ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਦੁੱਖਾਂ ਨੇ ਘੇਰੀ।
ਅੰਦਰ ਖੂਬਾ¹ ਵਿਛੋੜਾ ਹੋਇਆ, ਖਬਰ ਨਾ ਪੈਂਦੀ ਤੇਰੀ।
ਸੁੰਢੇ ਬਨ ਵਿਚ ਲੁੱਟੀ ਸਾਈਆਂ, ਸੂਰ ਪਲੰਗ² ਨੇ ਘੇਰੀ।
ਮੁੱਲਾਂ ਕਾਜੀ ਸਾਨੂੰ ਰਾਹ ਬਤਾਵਣ, ਦੇਣ ਭਰਮ ਦੇ ਫੇਰੀ।
ਇਹ ਤਾਂ ਠੱਗ ਜਗਤ ਦੇ, ਜਿਹਾ ਲਾਵਣ ਜਾਲ ਚੁਫੇਰੀ।
ਕਰਮ ਸ਼ਰਾ ਦੇ ਧਰਮ ਬਤਾਵਣ, ਸੰਗਲ ਪਾਵਣ ਪੈਰੀਂ।
ਜ਼ਾਤ ਮਜ਼ਹਬ ਇਹ ਇਸ਼ਕ ਨਾ ਪੁੱਛਦਾ, ਇਸ਼ਕ ਸ਼ਰਾ ਦਾ ਵੈਰੀ।
ਨਦੀਉਂ ਪਾਰ ਮੁਲਕ ਸਜਨ ਦਾ ਲਹਵੇ³ ਲਅਬ⁴ ਨੇ ਘੇਰੀ।
ਸਤਿਗੁਰ ਬੇੜੀ ਫੜੀ ਖਲੋਤੀ ਤੈਂ ਕਿਉਂ ਲਾਈ ਆ ਦੇਰੀ।
ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਸ਼ੌਹ ਤੈਨੂੰ ਮਿਲਸੀ ਦਿਲ ਨੂੰ ਦੇਹ ਦਲੇਰੀ।
ਪ੍ਰੀਤਮ ਪਾਸ ਤੇ ਟੋਲਨਾਂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਿਉਂ ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰੀ।
ਆ ਮਿਲ ਯਾਰ ਸਾਰ ਲੈ ਮੇਰੀ, ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਦੁੱਖਾਂ ਨੇ ਘੇਰੀ।

18.

ਆਓ ਫਕੀਰੇ ਮੇਲੇ ਚਲੀਏ, ਆਰਫ⁵ ਕਾ ਸੁਣ ਵਾਜਾ ਰੇ।
ਅਨਹਦ ਸਬਦ ਸੁਣੋ ਬਹੁ ਰੰਗੀ, ਤਜੀਏ ਭੇਖ ਪਿਆਜਾ⁶ ਰੇ।
ਅਨਹਦ ਵਾਜਾ ਸੁਰਬ⁷ ਮਿਲਾਪੀ, ਨਿਰ ਵੈਰੀ ਸਰਨਾਜਾ⁸ ਰੇ।
ਮੇਲੇ ਬਾਬੋਂ ਮੇਲਾ ਔਤਰ, ਰੁੜ੍ਹ ਗਿਆ ਮੂਲ ਵਿਆਜਾ ਰੇ।
ਕਰਨ ਫਕੀਰੀ ਰਸਤਾ ਆਸ਼ਕ, ਕਾਇਮ ਕਰੋ ਮਨ ਬਾਜਾ ਰੇ।
ਬੰਦਾ ਰਬ ਭਿਓ ਇਕ ਮਗਰ ਸੁੱਖ ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਪੜਾ ਜਹਾਨ ਬਰਾਜਾ ਰੇ।

19.

ਆਓ ਸਈਓ ਰਲ ਦਿਉ ਨੀ ਵਧਾਈ।
ਮੈਂ ਵਰ ਪਾਇਆ ਰਾਂਝਾ ਮਾਹੀ।

¹ ਸੁਪਨਾ, ² ਬਘਿਆੜ, ³ ਖੇਡ ਕੁਦ, ⁴ ਅਰਥਾਤ ਨੇਕੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ
ਕੰਮ, ⁵ ਮਾਅਰਫਤ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ, ⁶ ਛਿਲਕਾ, ⁷ ਸੁਰ, ⁸ ਸ਼ਰਨ ਆ ਜਾ।

ਅੱਜ ਤਾਂ ਰੋਜ਼ ਮੁਬਾਰਕ¹ ਚੜ੍ਹਿਆ, ਰਾਂਝਾ ਸਾਡੇ ਵਿਹੜੇ ਵੜਿਆ,
ਹੱਥ ਖੁੰਡੀ ਮੋਢੇ ਕੰਬਲ ਧਰਿਆ, ਚਾਕਾਂ² ਵਾਲੀ ਸ਼ਕਲ ਬਣਾਈ,
ਆਓ ਸਈਓ ਰਲ ਦਿਉ ਨੀ ਵਧਾਈ।

ਮੁੱਕਟ ਗਊਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਰੁੱਲਦਾ, ਜੰਗਲ ਜੂਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਰੁੱਲਦਾ,
ਹੈ ਕੋਈ ਅੱਲ੍ਹਾ ਦੇ ਵੱਲ ਭੁੱਲਦਾ, ਅਸਲ ਹਕੀਕਤ ਖ਼ਬਰ ਨਾ ਕਾਈ,
ਆਓ ਸਈਓ ਰਲ ਦਿਉ ਨੀ ਵਧਾਈ।

ਬੁਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਇਕ ਸੌਦਾ ਕੀਤਾ, ਪੀਤਾ ਜ਼ਹਿਰ ਪਿਆਲਾ ਪੀਤਾ,
ਨਾ ਕੁਝ ਲਾਹਾ ਟੋਟਾ ਲੀਤਾ, ਦਰਦ ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ ਗਠੜੀ ਚਾਈ,
ਆਓ ਸਈਓ ਰਲ ਦਿਉ ਨੀ ਵਧਾਈ।

20.

ਇਸ ਨੇਹੂੰ ਦੀ ਉਲਟੀ ਚਾਲ।

ਸਾਬਰ³ ਨੇ ਜਦ ਨੇਹੂੰ ਲਗਾਇਆ, ਦੇਖ ਪੀਆ ਨੇ ਕੀ ਦਿਖਲਾਇਆ।
ਰਗ ਰਗ ਅੰਦਰ ਕਿਰਮ⁴ ਚਲਾਇਆ, ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਦੀ ਗਲ ਮੁਹਾਲ⁵,
ਇਸ ਨੇਹੂੰ ਦੀ ਉਲਟੀ ਚਾਲ।

ਜ਼ਕਰੀਆ ਨੇ ਜਦ ਪਾਇਆ ਕਹਾਰਾ, ਜਿਸ ਦਮ ਵਜਿਆ ਇਸ਼ਕ ਨੱਕਾਰਾ⁶,
ਧਰਿਆ ਸਿਰ ਤੇ ਤਿੱਖਾ ਆਰਾ, ਕੀਤਾ ਐਡ ਜਵਾਲ,
ਇਸ ਨੇਹੂੰ ਦੀ ਉਲਟੀ ਚਾਲ।

ਜਦੋਂ ਯਹੀਯੇ ਨੇ ਪਾਈ ਝਾਤੀ, ਰਮਜ਼⁷ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਲਾਈ ਕਾਤੀ,
ਜਲਵਾ ਦਿੱਤਾ ਆਪਣਾ ਜ਼ਾਤੀ, ਤਨ ਖੰਜਰ ਕੀਤਾ ਲਾਲ,
ਇਸ ਨੇਹੂੰ ਦੀ ਉਲਟੀ ਚਾਲ।

ਆਪ ਇਸ਼ਾਰਾ ਅੱਖ ਦਾ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਮਧੁਵਾ ਮਨਸੂਰ ਨੇ ਪੀਤਾ,
ਸੂਲੀ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਲੀਤਾ, ਹੋਇਆ ਇਸ਼ਕ ਕਮਾਲ,
ਇਸ ਨੇਹੂੰ ਦੀ ਉਲਟੀ ਚਾਲ।

ਸੁਲੇਮਾਨ ਨੂੰ ਇਸ਼ਕ ਜੋ ਆਇਆ, ਮੁੰਦਰਾ ਹੱਥੋਂ ਚਾ ਗਵਾਇਆ,
ਤਖ਼ਤ ਨਾ ਪਰੀਆਂ ਦਾ ਫਿਰ ਆਇਆ, ਭੱਠ ਝੋਕੇ ਪਿਆ ਬੇਹਾਲ,
ਇਸ ਨੇਹੂੰ ਦੀ ਉਲਟੀ ਚਾਲ।

ਬੁਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਹੁਣ ਚੁੱਪ ਚੰਗੇਰੀ, ਨਾ ਕਰ ਏਥੇ ਐਡ ਦਲੇਰੀ,
ਗੱਲ ਨਾ ਬਣਦੀ ਤੇਰੀ ਮੇਰੀ, ਛੱਡ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਹਿਮ ਖ਼ਿਆਲ,
ਇਸ ਨੇਹੂੰ ਦੀ ਉਲਟੀ ਚਾਲ।

21.

ਐਸਾ ਜਗਿਆ ਗਿਆਨ ਪਲੀਤਾ।

¹ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ, ² ਨੌਕਰ, ³ ਸਬਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ⁴ ਕੀੜੇ, ⁵ ਅੱਖੀ, ⁶ ਨਗਾਰਾ,
⁷ ਭੇਤ।

ਨਾ ਹਮ ਹਿੰਦੂ ਨਾ ਤੁਰਕ ਜ਼ਰੂਰੀ, ਨਾਮ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਹੈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ,
ਆਸ਼ਕ ਨੇ ਹਰ ਜੀਤਾ, ਐਸਾ ਜਗਿਆ ਗਿਆਨ ਪਲੀਤਾ¹,
ਵੇਖੋ ਠੱਗਾਂ ਸ਼ੋਰ ਮਚਾਇਆ, ਜੰਮਣਾ ਮਰਨਾ ਚਾ ਬਣਾਇਆ।
ਮੂਰਖ ਭੁੱਲੇ ਰੋਲਾ ਪਾਇਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਸ਼ਕ ਜਾਹਰ² ਕੀਤਾ,
ਐਸਾ ਜਗਿਆ ਗਿਆਨ ਪਲੀਤਾ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਆਸ਼ਕ ਦੀ ਬਾਤ ਨਿਆਰੀ, ਪ੍ਰੇਮ ਵਾਲਿਆਂ ਬੜੀ ਕਰਾਰੀ,
ਮੂਰਖ ਦੀ ਮੱਤ ਐਵੇਂ ਮਾਰੀ, ਵਾਕ ਸੁਖਨ³ ਚੁੱਪ ਕੀਤਾ।
ਐਸਾ ਜਗਿਆ ਗਿਆਨ ਪਲੀਤਾ।

22.

ਇਹ ਅਚਰਜ ਸਾਧੋ ਕੌਣ ਕਹਾਵੇ।

ਛਿਨ ਛਿਨ ਰੂਪ ਕਿਤੇ ਬਣ ਆਵੇ।

ਮੱਕਾ ਲੰਕਾ ਸਹਿਦੇਵ ਕੇ ਭੇਤ ਦੋਊ ਕੋ ਏਕ ਬਤਾਵੇ।
ਜਬ ਜੋਗੀ ਤੁਮ ਵਸਲ⁴ ਕਰੋਗੇ ਬਾਂਗ ਕਹੇ ਭਾਵੇਂ ਨਾਦ ਵਜਾਵੇ।
ਭਗਤੀ ਭਗਤ ਨਤਾਰੇ ਨਾਹੀਂ ਭਗਤ ਸੋਈ ਜਿਹੜਾ ਮਨ ਭਾਵੇ।
ਹਰ ਪਰਗਟ ਪਰਗਟ ਹੀ ਦੇਖੋ ਕਿਆ, ਪੰਡਤ ਫਿਰ ਵੇਦ ਸੁਨਾਵੇ।
ਧਿਆਨ ਧਰੋ ਇਹ ਕਾਫ਼ਰ ਨਾਹੀਂ ਕਿਆ ਹਿੰਦੂ ਕਿਆ ਤੁਰਕ ਕਹਾਵੇ।
ਜਬ ਦੇਖੂੰ ਤਬ ਓਹੀ ਓਹੀ ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੋਹ ਹਰ ਰੰਗ ਸਮਾਵੇ।

ਇਹ ਅਚਰਜ ਸਾਧੋ ਕੌਣ ਕਹਾਵੇ।

ਛਿਨ ਛਿਨ ਰੂਪ ਕਿਤੇ ਬਣ ਆਵੇ।

23.

ਇਹ ਦੁਖ ਜਾ ਕਹੂੰ ਕਿਸ ਆਗੇ।
ਰੁੱਮ-ਰੁੱਮ⁵ ਘਾ⁶ ਪਰੇਮ ਕੇ ਲਾਗੇ।
ਸਿਕਤ-ਸਿਕਤ-ਹੋ⁷ ਰੈਣ ਵਿਹਾਣੀ।
ਹਮਰੇ ਪੀਆ ਨੇ ਪੀੜ ਨਾ ਜਾਣੀ।
ਕਿਆ ਜਾਣੂ ਪੀਆ ਕਿਆ ਮਨ ਭਾਣੀ।
ਬਿਲਕਤ ਬਿਲਕਤ ਰੈਣ ਵਿਹਾਣੀ⁸।
ਹਾਸੇ ਦੀ ਗੱਲ ਪੈ ਗਈ ਫਾਸੀ!
ਇਕ ਮਰਨਾ ਦੂਜਾ ਜਗ ਦੀ ਹਾਸੀ।
ਕਰਤ ਫਿਰਤ ਨਿੱਤ ਮੋਹੀ ਰੇ ਮੋਹੀ।
ਕੌਣ ਕਰੇ ਮੋਹੇ ਸੇ ਦਿਲਜੋਈ।
ਸ਼ਾਮ ਪੀਆ ਮੈਂ ਦੇਤੀ ਹੂੰ ਧਰੋਈ।

¹ ਚਿਣਗ, ² ਪਰਗਟ, ³ ਬਚਨ, ⁴ ਮਿਲਾਪ, ⁵ ਮੁੜ, ⁶ ਜ਼ਖ਼ਮ, ⁷ ਸਿਸਕ ਸਿਸਕ
ਕੇ, ⁸ ਲੰਘੋਗੀ।

ਦੁੱਖ ਜੱਗ ਕੇ ਮੋਹੇ ਪੂਛਣ ਆਏ।
 ਜਿਨ ਕੇ ਪੀਆ ਪਰਦੇਸ ਸਿਧਾਏ।
 ਨਾ ਪੀਆ ਆਏ ਨਾ ਪੀਆ ਆਏ।
 ਇਹ ਦੁੱਖ ਜਾ ਕਹੂੰ ਕਿਸ ਜਾਏ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਘਰ ਆ ਪਿਆਰਿਆ।
 ਇਕ ਘੜੀ ਕੇ ਕਰਨ ਗੁਜ਼ਾਰਿਆ।
 ਤਨ ਮਨ ਧਨ ਜੀਆ ਤੈਂ ਪਰ ਵਾਰਿਆ।
 ਇਹ ਦੁਖ ਜਾ ਕਹੂੰ ਕਿਸ ਆਗੇ।
 ਰੁੱਮ ਰੁੱਮ ਘਾ ਪਰੇਮ ਕੇ ਲਾਗੇ।

24.

ਐਸੀ ਮਨ ਮੇਂ ਆਇਉ ਰੇ।
 ਦੁੱਖ ਸੁਖ ਸਭ ਵੰਵਾਇਉ ਰੇ।
 ਹਾਰ ਸਿੰਗਾਰ ਕੇ ਆਗ ਲਗਾਊਂ,
 ਤਨ ਪਰ ਢਾਂਡ ਮਚਾਇਉ ਰੇ।

ਸੁਣ ਕੇ ਗਿਆਨ ਕੀਆਂ ਐਸੀ ਬਾਤਾਂ, ਨਾਮ-ਨਿਸ਼ਾਂ¹ ਤਭੀ ਅਨਘਾਤਾਂ,
 ਕੋਇਲ ਵਾਂਙ ਮੈਂ ਕੂਕਾਂ ਰਾਤਾਂ, ਤੈਂ ਅਜੇ ਭੀ ਤਰਸ ਨਾ ਆਇਉ ਰੇ।
 ਗਲ ਮਿਰਗਾਨੀ² ਸੀਸ ਖੱਪਰੀਆ, ਦਰਸ਼ਨ ਕੀ ਭੀਖ ਮੰਗਣ ਚੜ੍ਹਿਆ,
 ਜੋਗਨ ਨਾਮ ਬਹੁਲਤ ਧਰਿਆ, ਅੰਗ ਭਿਬੂਤ ਰਮਾਇਉ³ ਰੇ।
 ਇਸ਼ਕ ਮੁੱਲਾਂ ਨੇ ਬਾਂਗ ਸੁਣਾਈ, ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣਨੀ ਵਾਜਬ⁴ ਆਈ,
 ਕਰ ਕਰ ਸਿਦਕ ਸਿਜਦੇ ਵੱਲ ਧਾਈ, ਮੂੰਹ ਮਹਿਰਾਬ⁵ ਟਿਕਾਇਉ ਰੇ।
 ਪਰੇਮ ਨਗਰ ਵਾਲੇ ਉਲਟੇ ਚਾਲੇ, ਮੈਂ ਮੋਈ ਭਰ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲੇ,
 ਆਣ ਫਸੀ ਆਪੇ ਵਿਚ ਜਾਲੇ, ਹੱਸ ਹੱਸ ਆਪ ਕੁਹਾਇਉ⁶ ਰੇ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਸੰਗ ਪ੍ਰੀਤ ਲਗਾਈ, ਜੀਆ⁷ ਜਾਮੇ⁸ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਸਾਈ,
 ਮੁਰਸ਼ਦ ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ ਸਾਈਂ, ਜਿਸ ਦਿਲ ਮੇਰਾ ਭਰਮਾਇਉ ਰੇ।

[ਬੇ]

25.

ਬਸ ਕਰ ਜੀ ਹੁਣ ਬਸ ਕਰ ਜੀ।
 ਇਕ ਬਾਤ ਅਸਾਂ ਨਾਲ ਹੱਸ ਕਰ ਜੀ।
 ਤੁਸੀਂ ਦਿਲ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਹੋ, ਐਵੇਂ ਸਾਥੋਂ ਦੂਰ ਕਿਉਂ ਨੱਸਦੇ ਹੋ⁹,

¹ ਨਾਮ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ, ² ਮਿਰਗ ਦੀ ਖੱਲ, ³ ਮਲਣਾ, ⁴ ਯੋਗ, ⁵ ਡਾਟ,

⁶ ਕਤਲ ਕਰਾਇਓ, ⁷ ਜਾਨ ⁸ ਸ਼ਰੀਰ।

ਪਾਠਾਂਤਰ :

⁹ ਤਦ ਸਾਨੂੰ ਦੂਰ ਕਿਉਂ ਦਸਦੇ ਹੋ।

ਨਾਲੇ ਘੱਤ ਜਾਦੂ ਦਿਲ ਖੱਸਦੇ ਹੋ, ਹੁਣ ਕਿਤਵਲ ਜਾਸੇ ਨੱਸ ਕਰ ਜੀ,
 ਬਸ ਕਰ ਜੀ ਹੁਣ ਬਸ ਕਰ ਜੀ।
 ਤੁਸੀਂ ਮੋਇਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਨਾ ਮੁੱਕਦੇ ਸੀ, ਖਿੱਦੇ ਵਾਂਙ ਖੁੰਡੀ ਨਿੱਤ ਕੁੱਟਦੇ ਸੀ¹,
 ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਦਾ ਗਲ ਘੁੱਟਦੇ ਸੀ, ਹੁਣ ਤੀਰ ਲਗਾਓ ਕੱਸ ਕਰ ਜੀ।
 ਬਸ ਕਰ ਜੀ ਹੁਣ ਬਸ ਕਰ ਜੀ।
 ਤੁਸੀਂ ਛਪਦੇ ਹੋ ਅਸਾਂ ਪਕੜੇ ਹੋ, ਅਸਾਂ ਨਾਲ ਜੁਲਫ ਦੇ ਜਕੜੇ² ਹੋ,
 ਤੁਸੀਂ ਅਜੇ ਛਪਣ ਨੂੰ ਤਕੜੇ ਹੋ, ਹੁਣ ਜਾਣ ਨਾ ਮਿਲਦਾ ਨਸ ਕਰ ਜੀ।
 ਬਸ ਕਰ ਜੀ ਹੁਣ ਬਸ ਕਰ ਜੀ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੋਹ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਬਰਦੀ³ ਹਾਂ, ਤੇਰਾ ਮੁੱਖ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਰਦੀ ਹਾਂ,
 ਨਿੱਤ ਸੌ ਸੌ ਮਿੰਨਤਾਂ ਕਰਦੀ ਹਾਂ, ਹੁਣ ਬੈਠ ਪਿੰਜਰ ਵਿਚ ਧੱਸ ਕਰ ਜੀ⁴।
 ਬਸ ਕਰ ਜੀ ਹੁਣ ਬਸ ਕਰ ਜੀ।

26.

ਬੁਲ੍ਹਾ ਕੀ ਜਾਣੇ ਜਾਤ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਕੌਣ।
 ਨਾ ਸੂਹਾਂ ਨਾ ਕੰਮ ਬਖੇੜੇ ਵੰਞੇ ਜਾਗਣ ਸੌਣ।
 ਰਾਂਝੇ ਨੂੰ ਮੈਂ ਗਾਲੀਆਂ ਦੇਵਾਂ ਮਨ ਵਿਚ ਕਰਾਂ ਦੁਆਈਂ।
 ਮੈਂ ਤੇ ਰਾਂਝਾ ਇਕੋ ਕੋਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਜਮਾਈਂ।
 ਜਿਸ ਬੇਲੇ ਵਿਚ ਬੇਲੀ ਦਿੱਸੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਲਵਾਂ ਬਲਾਈਂ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੋਹ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਛੱਡ ਕੇ ਜੰਗਲ ਵੱਲ ਨਾ ਜਾਈਂ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਕੀ ਜਾਣਾ ਜਾਤ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਕੌਣ।

27.

ਬੁਲ੍ਹਾ ਕੀ ਜਾਣਾ ਮੈਂ ਕੌਣ।
 ਨਾ ਮੈਂ ਮੋਮਨ⁵ ਵਿਚ ਮਸੀਤਾਂ, ਨਾ ਮੈਂ ਵਿਚ ਕੁਫਰ⁶ ਦੀਆਂ ਗੀਤਾਂ,
 ਨਾ ਮੈਂ ਪਾਕਾਂ⁷ ਵਿਚ ਪਲੀਤਾਂ⁸, ਨਾ ਮੈਂ ਮੂਸਾ ਨਾ ਫਰਅੌਨ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਕੀ ਜਾਣਾ ਮੈਂ ਕੌਣ।
 ਨਾ ਮੈਂ ਅੰਦਰ ਬੇਦ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਨਾ ਵਿਚ ਭੰਗਾਂ ਨਾ ਸ਼ਰਾਬਾਂ,
 ਨਾ ਵਿਚ ਰਿਦਾਂ ਮਸਤ ਖਰਾਬਾਂ, ਨਾ ਵਿਚ ਜਾਗਣ ਨਾ ਵਿਚ ਸੌਣ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਕੀ ਜਾਣਾ ਮੈਂ ਕੌਣ।
 ਨਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਦੀ⁹ ਨਾ ਗਮਨਾਕੀ¹⁰, ਨਾ ਮੈਂ ਵਿਚ ਪਲੀਤੀ¹¹ ਪਾਕੀ¹²,
 ਨਾ ਮੈਂ ਆਬੀ ਨਾ ਮੈਂ ਖਾਕੀ, ਨਾ ਮੈਂ ਆਤਿਸ਼ ਨਾ ਮੈਂ ਪੌਣ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਕੀ ਜਾਣਾ ਮੈਂ ਕੌਣ।

¹ ਨਿੱਤ ਖਿੱਦੇ ਵਾਂਗੂੰ ਕੁੱਟਦੇ ਸੀ, ² ਅਸਾਂ ਵਿਚ ਜਿਗਰ ਦੇ ਜਕੜੇ ਹੋ, ³ ਦਾਸੀ,
⁴ ਹੁਣ ਰਹੁ ਪਿੰਜਰ ਵਿਚ ਫਸ ਕਰ ਜੀ, ⁵ ਮੁਸਲਮਾਨ, ⁶ ਝੂਠ, ⁷ ਪਨਿਤਰ, ⁸ ਪਾਪੀਆਂ,
⁹ ਖੁਸ਼ੀ, ¹⁰ ਗਮੀ, ¹¹ ਅਪਵਿੱਤ੍ਰਤਾ, ¹² ਪਵਿੱਤ੍ਰਤਾ।

ਨਾ ਮੈਂ ਅਰਬੀ ਨਾ ਲਹੌਰੀ, ਨਾ ਮੈਂ ਹਿੰਦੀ ਸ਼ਹਿਰ ਨਗੌਰੀ,
ਨਾ ਹਿੰਦੂ ਨਾ ਤੁਰਕ ਪਸ਼ੌਰੀ, ਨਾ ਮੈਂ ਰਹਿੰਦਾ ਵਿਚ ਨਦੌਰੀ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਕੀ ਜਾਣਾ ਮੈਂ ਕੌਣ।

ਨਾ ਮੈਂ ਭੇਤ ਮਜ਼ਹਬ ਦਾ ਪਾਇਆ, ਨਾ ਮੈਂ ਆਦਮ ਹੱਵਾ ਜਾਇਆ,
ਨਾ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਧਰਾਇਆ, ਨਾ ਵਿਚ ਬੈਠਣ ਨਾ ਵਿਚ ਭੌਣ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਕੀ ਜਾਣਾ ਮੈਂ ਕੌਣ।

ਅੱਵਲ ਆਖਰ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਣਾਂ, ਨਾ ਕੋਈ ਦੂਜਾ ਹੋਰ ਪਛਾਣਾਂ,
ਮੈਥੋਂ ਹੋਰ ਨਾ ਕੋਈ ਸਿਆਣਾ, ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ੋਹ ਖੜਾ ਹੈ ਕੌਣ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਕੀ ਜਾਣਾ ਮੈਂ ਕੌਣ।

28.

ਬੰਸੀ ਕਾਹਨ ਅਚਰਜ¹ ਬਜਾਈ

ਬੰਸੀ ਵਾਲਿਆ ਚਾਕਾ ਰਾਂਝਾ, ਤੇਰਾ ਸੁਰ ਹੈ ਸਭ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ,
ਤੇਰੀਆਂ ਮੌਜਾਂ ਸਾਡਾ ਮਾਂਝਾ, ਸਾਡੀ ਸੁਰਤੀ ਆਪ ਮਿਲਾਈ।

ਬੰਸੀ ਕਾਹਨ ਅਚਰਜ ਬਜਾਈ।

ਬੰਸੀ ਵਾਲਿਆ ਕਾਹਨ ਕਹਾਵੇਂ, ਸਬ ਦਾ ਨੇਕ ਅਨੂਪ ਮਨਾਵੇਂ,
ਅੱਖੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਵੇਂ, ਕੈਸੀ ਬਿਖੜੀ² ਖੇਲ ਰਚਾਈ।

ਬੰਸੀ ਕਾਹਨ ਅਚਰਜ ਬਜਾਈ।

ਬੰਸੀ ਸਭ ਕੋਈ ਸੁਣੇ ਸੁਣਾਵੇ, ਅਰਥ ਇਸ ਕਾ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਪਾਵੇ,
ਜੇ ਕੋਈ ਅਨਹਦ ਕੀ ਸੁਰ ਪਾਵੇ, ਸੋ ਇਸ ਬੰਸੀ ਕਾ ਸੌਦਾਈ।

ਬੰਸੀ ਕਾਹਨ ਅਚਰਜ ਬਜਾਈ।

ਸੁਣੀਆਂ ਬੰਸੀ ਦੀਆਂ ਘੰਗੋਰਾਂ, ਕੂਕਾਂ ਤਨ ਮਨ ਵਾਂਙੂੰ ਮੋਰਾਂ,
ਡਿੱਠੀਆਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਤੋੜਾਂ ਜੋੜਾਂ, ਇਕ ਸੁਰ ਦੀ ਸਭ ਕਲਾ ਉਠਾਈ।

ਬੰਸੀ ਕਾਹਨ ਅਚਰਜ ਬਜਾਈ।

ਇਸ ਬੰਸੀ ਦਾ ਲੰਮਾ ਲੇਖਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਢੂੰਡਾ ਤਿਸ ਨੇ ਦੇਖਾ,
ਸਾਦੀ ਇਸ ਬੰਸੀ ਦੀ ਰੇਖਾ, ਏਸ ਵਜੂਦੋਂ³ ਸਿਫਤ⁴ ਉਠਾਈ।

ਬੰਸੀ ਕਾਹਨ ਅਚਰਜ ਬਜਾਈ।

ਇਸ ਬੰਸੀ ਦੇ ਪੰਜ ਸਤ ਤਾਰੇ, ਆਪ ਆਪਣੀ ਸੁਰ ਭਰਦੇ ਸਾਰੇ,
ਇਕ ਸੁਰ ਸਭ ਦੇ ਵਿਚ ਦਮ ਮਾਰੇ, ਸਾਡੀ ਇਸ ਨੇ ਹੋਸ਼ ਭੁਲਾਈ।

ਬੰਸੀ ਕਾਹਨ ਅਚਰਜ ਬਜਾਈ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਪੁੱਜ ਪਏ ਤਕਰਾਰ⁵, ਬੂਹੇ ਆਣ ਖਲੋਤੇ ਯਾਰ,
ਰੱਖੀਂ ਕਲਮੇ⁶ ਨਾਲ ਬਿਉਪਾਰ, ਤੇਰਾ ਹਜ਼ਰਤ ਭਰੇ ਗਵਾਹੀ।

ਬੰਸੀ ਕਾਹਨ ਅਚਰਜ ਬਜਾਈ।

¹ ਅਨੋਖੀ, ² ਅੱਖੀ, ³ ਸਰੀਰ 'ਚੋਂ, ⁴ ਗੁਣ, ⁵ ਝਗੜਾ, ⁶ ਨਾਮ।

ਬਹੁੜੀਂ ਵੇ ਤਬੀਬਾ¹ ਮੈਂਡੀ ਖਬਰ ਗਈਆ²।

ਤੇਰੇ ਇਸ਼ਕ ਨਚਾਇਆ ਕਰ ਥੱਈਆ ਥੱਈਆ।

ਇਸ਼ਕ ਡੇਰਾ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤਾ,

ਭਰ ਕੇ ਜ਼ਹਿਰ ਪਿਆਲਾ ਮੈਂ ਪੀਤਾ,

ਝਬਦੇ ਆਵੀਂ ਵੇ ਤਬੀਬਾ ਨਹੀਂ ਤੇ ਮੈਂ ਮਰ ਗਈਆ।

ਤੇਰੇ ਇਸ਼ਕ ਨਚਾਇਆ ਕਰ ਥੱਈਆ ਥੱਈਆ।

ਛੁੱਪ ਗਿਆ ਸੂਰਜ ਬਾਹਰ ਰਹਿ ਗਈਆ ਲਾਲੀ,

ਹੋਵਾਂ ਮੈਂ ਸਦਕੇ ਮੁੜ ਜੇ ਦੇਂ ਵਿਖਾਲੀ,

ਮੈਂ ਭੁੱਲ ਗਈਆ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਨਾ ਗਈਆ।

ਤੇਰੇ ਇਸ਼ਕ ਨਚਾਇਆ ਕਰ ਥੱਈਆ ਥੱਈਆ।

ਤੇਰੇ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਸਾਰ ਵੇ ਮੈਂ ਨਾ ਜਾਣਾਂ,

ਇਹ ਸਿਰ ਆਇਆ ਏ ਮੇਰਾ ਹੇਠ ਵਦਾਣਾਂ,

ਸੱਟ³ ਪਈ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਤਾਂ ਕੂਕਾਂ ਦਈਆ⁴।

ਤੇਰੇ ਇਸ਼ਕ ਨਚਾਇਆ ਕਰ ਥੱਈਆ ਥੱਈਆ।

ਏਸ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਸਾਨੂੰ ਹਟਕ ਨਾ ਮਾਏ,

ਲਾਹੂ ਜਾਂਦੜੇ ਬੇੜੇ ਮੋੜ ਕੋਣ ਹਟਾਏ,

ਮੇਰੀ ਅਕਲ ਭੁੱਲੀ ਨਾਲ ਮੁਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਗਈਆ।

ਤੇਰੇ ਇਸ਼ਕ ਨਚਾਇਆ ਕਰ ਥੱਈਆ ਥੱਈਆ।

ਏਸ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਝੰਗੀ ਵਿਚ ਮੇਰ ਬੁਲੋਂਦਾ,

ਸਾਨੂੰ ਕਾਬਾ ਤੇ ਕਿਬਲਾ ਪਿਆਰਾ ਯਾਰ ਦਸੋਂਦਾ,

ਸਾਨੂੰ ਘਾਇਲ ਕਰਕੇ ਫਿਰ ਖਬਰ ਨਾ ਲਈਆ।

ਤੇਰੇ ਇਸ਼ਕ ਨਚਾਇਆ ਕਰ ਥੱਈਆ ਥੱਈਆ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ ਦੇ ਬਹਿ ਸੂਹੇ,

ਜਿਸ ਪਹਿਨਾਏ ਸਾਨੂੰ ਸਾਵੇਂ ਸੂਹੇ⁶

ਜਾਂ ਮੈਂ ਮਾਰੀ ਉਡਾਰੀ ਮਿਲ ਪਿਆ ਵਹੀਆ।

ਤੇਰੇ ਇਸ਼ਕ ਨਚਾਇਆ ਕਰ ਥੱਈਆ ਥੱਈਆ।

¹ ਹਕੀਮਾਂ,

ਪਾਠਾਂਤਰ :

² ਮੈਂਡੀ ਜਿੰਦ ਗਈਆ

³ ਗਈ ਜਾਨ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਕੂਕੇਂਦਿਆਂ ਦੀਆ

⁴ ਦੇਵਾਂ, ਮਾਰਾਂ, ⁵ ਹਰੇ, ⁶ ਲਾਲ

ਜਿਸ ਪਹਿਨਾਏ ਸਾਲੂ ਸੂਹੇ

ਭਰਵਾਸਾ¹ ਕੀ ਆਸ਼ਨਾਈ² ਦਾ।

ਡਰ ਲਗਦਾ ਬੇ-ਪਰਵਾਹੀ ਦਾ।

ਇਬਰਾਹੀਮ ਚਿਖਾ ਵਿਚ ਧਾਇਉ, ਸੁਲੇਮਾਨ ਨੂੰ ਭੱਠ ਝੁਕਾਇਉ,
ਜੂਨਸ ਮੱਛੀ ਤੋਂ ਨਿਗਲਾਇਉ, ਫੜ ਯੂਸਫ ਮਿਸਰ ਵਿਕਾਈਦਾ।

ਭਰਵਾਸਾ ਕੀ ਆਸ਼ਨਾਈ ਦਾ।

ਜ਼ਿਕਰੀਆਂ ਸਿਰ ਕਲਵੱਤਰ³ ਚਲਾਇਉ, ਸਾਬਰ ਦੇ ਤਨ ਕੀੜੇ ਪਾਇਉ,
ਸੁੰਨੀਆਂ ਗਲ ਜੁੱਨਾਰ ਪਵਾਇਉ, ਕਿਤੇ ਉਲਟਾ ਪੋਸ਼⁴ ਲੁਹਾਈ ਦਾ।

ਭਰਵਾਸਾ ਕੀ ਆਸ਼ਨਾਈ ਦਾ।

ਪੈਗੰਬਰ ਤੇ ਨੂਰ ਉਪਾਇਉ, ਨਾਮ ਇਮਾਮ ਹੁਸੈਨ ਧਰਾਇਉ,
ਝੁਲਾ ਜਿਬਰਾਈਲ ਝੁਲਾਇਉ, ਫਿਰ ਪਿਆਸਾ ਗਲਾ ਕਟਾਈਦਾ।

ਭਰਵਾਸਾ ਕੀ ਆਸ਼ਨਾਈ ਦਾ।

ਜਾ ਜ਼ਕਰੀਆ ਰੁੱਖ ਛੁਪਾਇਆ, ਛਪਣਾਂ ਉਸ ਦਾ ਬੁਰਾ ਮਨਾਇਆ,
ਆਰਾ ਸਿਰ ਤੇ ਚਾ ਵਗਾਇਆ, ਸਣੇ ਰੁੱਖ ਚਰਾਈਦਾ।

ਭਰਵਾਸਾ ਕੀ ਆਸ਼ਨਾਈ ਦਾ।

ਯਈਹਾ ਉਸ ਦਾ ਯਾਰ ਕਹਾਇਆ, ਨਾਲ ਓਸੇ ਦੇ ਨੇਹੁੰ ਲਗਾਇਆ,
ਰਾਹ ਸ਼ਰਹ ਦਾ ਉੱਨ ਬਤਲਾਇਆ, ਸਰ ਉਸ ਦਾ ਥਾਲ ਕਟਾਈਦਾ।

ਭਰਵਾਸਾ ਕੀ ਆਸ਼ਨਾਈ ਦਾ।

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਹੁਣ ਸਹੀ⁵ ਸੰਵਾਤੇ ਹੈ, ਹਰ ਸੂਰਤ ਨਾਲ ਪਛਾਤੇ ਹੈ,
ਕਿਤੇ ਆਤੇ ਹੈ ਕਿਤੇ ਜਾਤੇ ਹੈ, ਹੁਣ ਮੈਥੋਂ ਭੁੱਲ ਨਾ ਜਾਈ ਦਾ।

ਭਰਵਾਸਾ ਕੀ ਆਸ਼ਨਾਈ ਦਾ।

31.⁶

ਭੈਣਾਂ ਮੈਂ ਕੱਤਦੀ ਕੱਤਦੀ ਹੁੱਟੀ।

ਖਿੜੀ ਪਿੱਛੇ ਪਛਵਾੜੇ ਰਹਿ ਗਈ, ਹੱਥ ਵਿਚ ਰਹਿ ਗਈ ਜੁੱਟੀ।

¹ ਭਰੋਸਾ, ² ਮੇਲ ਮਿਲਾਪ, ਮੁਹੱਬਤ, ਇਸ਼ਕ ³ ਆਰਾ, ⁴ ਖੱਲ, ⁵ ਠੀਕ।
ਪਾਠਾਂਤਰ :

⁶ ਭੈਣਾਂ ਮੈਂ ਕੱਤਦੀ ਕੱਤਦੀ ਹੁੱਟੀ
ਪੜੀ ਪੱਛੀ ਪਿਛਵਾੜੇ ਰਹਿ ਗਈ,
ਹੱਥ ਵਿਚ ਰਹਿ ਗਈ ਜੁੱਟੀ।
ਅੱਗੇ ਚਰਖਾ ਪਿਛੇ ਪੀਹੜਾ,
ਹੱਥ ਮੇਰਿਓਂ ਤੰਦ ਟੁੱਟੀ।
ਰਲ ਮਿਲ ਸਈਆਂ ਪਾਣੀ ਗਈਆਂ,

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 70 ਤੇ)

ਅੱਗੇ ਚਰਖਾ ਪਿੱਛੇ ਪੀਹੜਾ, ਮੇਰੇ ਹੱਥੋਂ ਤੰਦ ਤਰੁੱਟੀ¹।

ਭੈਣਾਂ ਮੈਂ ਕੱਤਦੀ ਕੱਤਦੀ ਹੁੱਟੀ²।

ਦਾਜ਼ ਜਵਾਹਰ ਅਸਾਂ ਕੀ ਕਰਨਾ, ਜਿਸ ਪਰੇਮ ਕਟਵਾਈ ਮੁੱਠੀ।

ਓਹੋ ਚੋਰ ਮੇਰਾ ਪਕੜ ਮੰਗਾਓ ਜਿਸ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦ ਕੁੱਠੀ।

ਭੈਣਾਂ ਮੈਂ ਕੱਤਦੀ ਕੱਤਦੀ ਹੁੱਟੀ।

ਭਲਾ ਹੋਇਆ ਮੇਰਾ ਚਰਖਾ ਟੁੱਟਾ, ਮੇਰੀ ਜਿੰਦ ਅਜ਼ਾਬੋਂ ਛੁੱਟੀ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਨੇ ਨਾਚ ਨਚਾਏ, ਓਥੇ ਧੁੰਮ ਪਈ ਕੜ-ਕੁੱਟੀ³।

ਭੈਣਾਂ ਮੈਂ ਕੱਤਦੀ ਕੱਤਦੀ ਹੁੱਟੀ।

32.

ਭਾਵੇਂ ਜਾਣ ਨਾ ਜਾਣ ਵੇ ਵਿਹੜੇ ਆ ਵੜ ਮੇਰੇ।

ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਕੁਰਬਾਨ ਵੇ ਵਿਹੜੇ ਆ ਵੜ ਮੇਰੇ।

ਤੇਰੇ ਜਿਹਾ ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਨਾ ਕੋਈ, ਢੂੰਡਾਂ ਜੰਗਲ ਬੇਲਾ ਰੋਗੀ,

ਢੂੰਡਾਂ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਜਹਾਨ ਵੇ, ਵਿਹੜੇ ਆ ਵੜ ਮੇਰੇ।

ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਾਣੇ ਚਾਕ ਮਗੀਂ ਦਾ, ਰਾਂਝਾ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਕਹੀਂਦਾ,

ਸਾਡਾ ਤਾਂ ਦੀਨ ਈਮਾਨ⁴ ਵੇ, ਵਿਹੜੇ ਆ ਵੜ ਮੇਰੇ।

ਮਾਪੇ ਛੋੜ ਲੱਗੀ ਲੜ ਤੇਰੇ, ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ ਸਾਈਂ⁵ ਮੇਰੇ।

ਲਾਈਆਂ ਦੀ ਲੱਜ⁶ ਪਾਲ ਵੇ, ਵਿਹੜੇ ਆ ਵੜ ਮੇਰੇ।

(ਸਫਾ 69 ਦੇ ਫੁੱਟਨੋਟ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਮੈਂ ਵਿਚ ਦੁੱਖੜ ਫੁੱਟੀ।

ਸੈ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਪਿੱਛੋਂ ਛੱਲੀ ਲਾਹੀ,

ਕਾਗ ਮਰੇਂਦਾ ਝੁੱਟੀ।

ਭੌਂਦਾ ਭੌਂਦਾ ਊਰਾ ਡਿੱਗਾ,

ਛਿੱਬ ਉਲਝੀ ਤੰਦ ਟੁੱਟੀ।

ਆਸ਼ਕ ਬੱਕਰੀ ਮਸ਼ੂਕ ਕਸਾਈ,

ਮੈਂ ਮੈਂ ਕਰਦੀ ਕੁੱਠੀ।

ਭਲਾ ਹੋਇਆ ਮੇਰਾ ਚਰਖਾ ਟੁੱਟਾ,

ਮੇਰੀ ਜਿੰਦ ਅਜ਼ਾਬੋਂ ਛੁੱਟੀ।

ਚੋਰੀ ਉਹੀ ਪਕੜ ਮੰਗਾਇਓ,

ਜਿਸ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦ ਘੁੱਟੀ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਨੇ ਨਾਚ ਨਚਾਏ,

ਉੱਥੇ ਧੁੰਮ ਪਈ ਕੜਕੁੱਟੀ।

¹ ਟੁੱਟੀ, ² ਥੱਕ ਗਈ, ³ ਢੋਲ ਦੀ ਆਵਾਜ਼, ਡਰੋ ਦੀ ਚੋਟ, ⁴ ਯਕੀਨ,

⁵ ਮਾਲਿਕ, ⁶ ਸ਼ਰਮ।

33.

ਬੇਹੱਦ ਰਮਜ਼ਾਂ ਦਸਦਾ ਨੀਂ ਢੋਲਣ ਮਾਹੀ।

ਮੀਮ ਦੇ ਉਹਲੇ ਵੱਸਦਾ ਨੀਂ ਢੋਲਣ ਮਾਹੀ।

ਔਲੀਆ ਮਨਸੂਰ ਕਹਾਵੇ, ਰਮਜ਼ਾਂ¹ ਅਨਲਹੱਕ² ਆਪ ਬਤਾਵੇ,
ਆਪੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੂਲੀ ਚੜ੍ਹਾਵੇ, ਤੇ ਕੋਲ ਖਲੋਕੇ ਹੱਸਦਾ ਨੀ, ਢੋਲਣ ਮਾਹੀ।

[ਪੇ]

34.

ਪਾਣੀ ਭਰ ਭਰ ਗਈਆਂ ਸੱਭੇ ਆਪੇ ਆਪਣੀ ਵਾਰ।
ਇਕ ਭਰ ਆਈਆਂ ਇਕ ਭਰ ਚਲੀਆਂ ਇਕ ਖਲੀਆਂ ਬਾਂਹ ਪਸਾਰ।
ਹਾਰ ਹਮੇਲਾਂ ਪਾਈਆਂ ਗਲ ਵਿੱਚ ਬਾਹੀਂ ਛਣਕੇ ਚੂੜਾ।
ਕੰਨੀਂ ਬੁੱਕ ਬੁੱਕ ਮਫਰੀਆਲੇ³ ਸਭ ਅਡੰਬਰ ਕੂੜਾ।
ਅੱਗੇ ਸ਼ੌਹ ਨੇ ਝਾਤ ਨਾ ਪਾਈ ਐਵੇਂ ਗਿਆ ਸ਼ਿੰਗਾਰ।
ਪਾਣੀ ਭਰ ਭਰ ਗਈਆਂ ਸੱਭੇ ਆਪੇ ਆਪਣੀ ਵਾਰ।
ਹੱਥੀਂ ਮਹਿੰਦੀ ਪੈਰੀਂ ਮਹਿੰਦੀ ਸਿਰ ਤੇ ਧੜੀ ਗੁੰਦਾਈ,
ਤੇਲ ਫੁਲੇਲ ਪਾਨਾਂ ਦਾ ਬੀੜਾ, ਦੰਦੀਂ ਮਿੱਸੀ ਲਾਈ,
ਕੋਈ ਜੂ ਸਦ ਪਈਓ ਨੇ ਡਾਢੀ ਵਿੱਸਰਿਆ ਘਰ ਬਾਰ।
ਪਾਣੀ ਭਰ ਭਰ ਗਈਆਂ ਸੱਭੇ ਆਪੇ ਆਪਣੀ ਵਾਰ।
ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਦੇ ਪੰਧ ਪਵੇਂ ਜੇ, ਤਾਂ ਤੂੰ ਰਾਹ ਪਛਾਣੇਂ,
ਪਉ-ਸਤਾਰਾਂ⁴ ਪਾਸਿਉਂ ਮੰਗਦਾ, ਦਾਅ ਪਿਆ ਤ੍ਰੈ-ਕਾਣੇ⁵,
ਗੁੰਗੀ ਡੋਰੀ⁶ ਕਮਲੀ ਹੋਈ ਜਾਨ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਹਾਰ।
ਪਾਣੀ ਭਰ ਭਰ ਗਈਆਂ ਸੱਭੇ ਆਪੇ ਆਪਣੀ ਵਾਰ।

35.

ਪਤੀਆਂ⁷ ਲਿਖੁੰਗੀ ਮੈਂ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਪੀਆ ਮੈਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਵੇ।
ਆਂਗਨ⁸ ਬੜਾ ਡਰਾਉਣਾ ਕਿਤ ਬਿਧਿ ਰੈਣ ਵਿਹਾਵੇ।
ਕਾਗਜ਼ ਕਰੂੰ ਲਿਖ ਦਾਮਨੇ⁹ ਨੈਣ ਆਂਸੂ ਲਾਉਂ।
ਬਿਰਹੋਂ ਜਾਰੀ¹⁰ ਹੋਂ ਜਰੀ ਦਿਲ ਫੂਕ ਜਲਾਉਂ।
ਪਾਂਧੇ ਪੰਡਤ ਜਗਤ ਕੇ ਪੁੱਛ ਰਹੀਆਂ ਸਾਰੇ।
ਬੇਦ ਪੋਥੀ ਕਿਆ ਦੇਸ਼ ਹੈ ਉਲਟੇ ਭਾਗ ਹਮਾਰੇ।
ਨੀਂਦ ਗਈ ਕਿਤੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਉਹ ਭੀ ਵੈਰਨ ਹਮਾਰੇ।
ਰੋ ਰੋ ਜੀਓ ਲਾਉਂਦੀਆਂ ਗ਼ਮ ਕਰਨੀ ਆਂ ਦੂਣਾ।
ਨੈਣੋਂ ਨੀਰ ਨਾ ਚਲੇ ਕਿਸੇ ਕਿਆ ਕੀਤਾ ਟੂਣਾ।

¹ ਭੇਦ, ² ਮੈਂ ਹੀ ਰੱਬ ਹਾਂ, ³ ਝੁਮਕੇ, ⁴ ਜਿੱਤ (ਪਾਉਂ ਬਾਰਾਂ), ⁵ ਤਿੰਨ ਕਾਣੇ (ਹਾਰ),
⁶ ਬੋਲੀ, ⁷ ਚਿੱਠੀਆਂ, ⁸ ਵਿਹੜਾ, ⁹ ਪੱਲੇ, ¹⁰ ਸਾੜ।

ਪੀੜ ਪਰਾਈ ਜਰ ਰਹੀ ਦੁੱਖ ਰੁੰਮ ਰੁੰਮ ਜਾਗੇ।
 ਬੇਦਰਦੀ ਬਾਂਹੀਂ ਟੋਹ ਕੇ ਮੁੜ ਪਾਛੇ ਭਾਗੇ।
 ਭਾਈਆ ਵੇ ਜੋਤਸ਼ੀਆ ਇਕ ਬਾਤ ਸੱਚੀ ਵੀ ਕਹੀਓ।
 ਜੋ ਮੈਂ ਗੀਣੀ ਕਰਮ ਦੀ ਤੁਸੀਂ ਚੁੱਪ ਕੇ ਹੋ ਰਹੀਓ।
 ਇਕ ਹਨੇਰੀ ਕੋਠੜੀ ਦੂਜਾ ਦੀਵਾ ਨਾ ਬਾਤੀ।
 ਬਾਂਹੋਂ ਫੜ ਕੇ ਲੈ ਚਲੇ ਕੋਈ ਸੰਗ ਨਾ ਸਾਥੀ।
 ਭੱਜ ਸਕਾਂ ਨਾ ਭੱਜਾਂ ਜਾਂ ਸੱਚ ਇਸ਼ਕ ਫਕੀਰੀ।
 ਦੁਲੜੀ² ਤਿਲੜੀ³ ਚੌਲੜੀ⁴ ਗਲ ਪਰੇਮ ਜੰਜੀਰੀ।
 ਪਾਪੀ ਦੋਨੋਂ ਗੁੰਮ ਹੁਏ ਸਿਰ ਲਾਗੀ ਜਾਣੀ।
 ਗਏ ਅਨਾਇਤ ਕਾਦਰੀ ਮੈਂ ਫਿਰ ਕਠਨ ਕਹਾਣੀ।
 ਇਕ ਫਿਕਰਾਂ ਦੀ ਗੋਦੜੀ⁵ ਲੱਗੇ ਪਰੇਮ ਦੇ ਧਾਗੇ।
 ਸੁੱਖੀਆ ਹੋਵੇ ਪੈ ਸਵੇਂ ਕੋਈ ਦੁੱਖੀਆ ਜਾਗੇ।
 ਦਸਤ⁶ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਟੋਕਰੀ ਕੋਈ ਲਿਓ ਬਪਾਰੀ।
 ਦਰ ਦਰ ਹੋਕਾ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਸਬ ਚਲਣਹਾਰੀ।
 ਪਰੇਮ ਨਗਰ ਚਲ ਵਸੀਏ ਜਿਥੇ ਕੰਤ ਹਮਾਰਾ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਤੋਂ ਮੰਗਨੀ ਹਾਂ ਜੇ ਦੇ ਨਜ਼ਾਰਾ।
 ਪੱਤੀਆਂ ਲਿਖੁੰਗੀ ਮੈਂ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਪੀਆ ਮੈਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਵੇ।
 ਆਂਗਨ ਬੜਾ ਡਰਾਵਣਾ ਕਿਤ ਬਿਧ ਰੈਣ ਵਿਹਾਵੇ।

36.

ਪਰਦਾ ਕਿਸ ਤੋਂ ਰਾਖੀ ਦਾ।

ਕਿਉਂ ਓਹਲੇ ਬਹਿ ਬਹਿ ਝਾਕੀਦਾ।

ਪਹਿਲੋਂ ਆਪੇ ਸਾਜਨ ਸਾਜੇ ਦਾ, ਹੁਣ ਦਸਨਾ ਏਂ ਸਬਕ ਨਮਾਜੇ ਦਾ,
 ਹੁਣ ਆਇਆ ਆਪ ਨਜ਼ਾਰੇ ਨੂੰ, ਵਿਚ ਲੈਲਾ ਬਣ ਬਣ ਝਾਕੀ ਦਾ।

ਪਰਦਾ ਕਿਸ ਤੋਂ ਰਾਖੀ ਦਾ।

ਸ਼ਾਹ ਸ਼ਮਸ ਦੀ ਖੱਲ ਲੁਹਾਇਓ, ਮਨਸੂਰ ਨੂੰ ਸੂਲੀ ਦਵਾਇਓ,
 ਜ਼ਕਰੀਏ ਸਿਰ ਕਲਵੱਤਰ ਧਰਾਇਓ, ਕੀ ਲੇਖਾ ਰਹਿਆ ਬਾਕੀ ਦਾ।

ਪਰਦਾ ਕਿਸ ਤੋਂ ਰਾਖੀ ਦਾ।

ਕੁੰਨ⁷ ਕਿਹਾ ਫਅਕੂਨ⁸ ਕਹਾਇਆ, ਬੇ-ਚੁਨੀ⁹ ਦਾ ਚੂਨ¹⁰ ਬਣਾਇਆ,
 ਖਾਤਰ ਤੇਰੀ ਜਗਤ ਬਣਾਇਆ, ਸਿਰ ਪਰ ਛਤਰ ਲੱਲਾਕੀ¹¹ ਦਾ।

ਪਰਦਾ ਕਿਸ ਤੋਂ ਰਾਖੀ ਦਾ।

¹ ਲੂੰ ਲੂੰ, ² ਦੋ ਲੜੀ, ਦੂਹਰੀ, ³ ਤਿੰਨ ਲੜੀ, ⁴ ਚਾਰ ਲੜੀ, ⁵ ਵਿਛਾਉਣਾ,
⁶ ਹੱਥ, ⁷ ਹੋਜਾ, ⁸ ਹੋ ਗਿਆ, ⁹ ਸੁੱਧ ਬ੍ਰਹਮ, ¹⁰ ਦੁਨੀਆਂ ¹¹ ਵਿਸ਼ਵ, ਆਸਮਾਨ।

ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਵਲ ਧਾਇਆ ਏ, ਨਾ ਰਹਿੰਦਾ ਛੁਪਾ ਛੁਪਾਇਆ ਏ,
ਕਿਤੇ ਬੁਲ੍ਹਾ ਨਾਮ ਧਰਾਇਆ ਏ, ਵਿਚ ਓਹਲਾ ਰਖਿਆ ਖ਼ਾਕੀ ਦਾ।

ਪਰਦਾ ਕਿਸ ਤੋਂ ਰਾਖੀ ਦਾ।

ਕਿਉਂ ਓਹਲੇ ਬਹਿ ਬਹਿ ਝਾਕੀ ਦਾ।

37.

ਪੜਤਾਲਿਉ ਹੁਣ ਆਸ਼ਕ ਕਿਹੜੇ¹।

ਨੇਹੁ ਲੱਗਾ ਮਤ ਗਈ ਗਵਾਤੀ, ਨਾਹੁਨੋ² ਅਕਰਬ ਜ਼ਾਤ ਪਛਾਤੀ,
ਸਾਈਂ ਭੀ ਸ਼ਾਹ ਰੱਗ ਤੋਂ ਨੇੜੇ, ਪੜਤਾਲਿਉ ਹੁਣ ਆਸ਼ਕ ਕਿਹੜੇ।
ਹੀਰੋ ਹੋ ਮੁੜ ਰਾਂਝਾ ਹੋਈ, ਇਹ ਗੱਲ ਵਿਰਲਾ ਜਾਣੇ ਕੋਈ,
ਚੁੱਕ ਪਏ ਸਭ ਝਗੜੇ ਝੇੜੇ, ਪੜਤਾਲਿਉ³ ਹੁਣ ਆਸ਼ਕ ਕਿਹੜੇ।
ਲੈ ਬਰਾਤਾਂ ਰਾਤੀਂ ਜਾਗਣ, ਨੂਰ⁴ ਨਬੀ⁵ ਦੇ ਬਰਸਣ ਲਾਗਣ,
ਉਹੋ ਵੇਖ ਅਸਾਡੇ ਝੇੜੇ, ਪੜਤਾਲਿਉ ਹੁਣ ਆਸ਼ਕ ਕਿਹੜੇ।
ਅਨੁਲਹੱਕ⁶ ਆਪ ਕਹਾਇਆ ਲੋਕਾ, ਮਨਸੂਰ ਨਾ ਦੋਂਦਾ ਆਪੇ ਹੋਕਾ,
ਮੁੱਲਾਂ ਬਣ ਬਣ ਆਵਣ ਨੇੜੇ, ਪੜਤਾਲਿਉ ਹੁਣ ਆਸ਼ਕ ਕਿਹੜੇ।
ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਸ਼ਰੀਅਤ ਕਾਜ਼ੀ ਹੈ, ਹਕੀਕਤ ਪਰ ਭੀ ਰਾਜ਼ੀ ਹੈ,
ਸਾਈਂ ਘਰ ਘਰ ਨਿਆਉਂ ਨਬੇੜੇ, ਪੜਤਾਲਿਉ ਹੁਣ ਆਸ਼ਕ ਕਿਹੜੇ।

38.

ਪਿਆਰਿਆ ਸਾਨੂੰ ਮਿੱਠੜਾ ਨਾ ਲੱਗਦਾ ਸ਼ੋਰ।
ਹੁਣ ਮੈਂ ਤੇ ਰਾਜ਼ੀ ਰਹਿਨਾਂ,
ਪਿਆਰਿਆ ਸਾਨੂੰ ਮਿੱਠੜਾ ਨਾ ਲੱਗਦਾ ਸ਼ੋਰ।
ਮੈਂ ਘਰ ਖਿਲਾ ਸ਼ਗੂਫ਼ਾ ਹੋਰ,
ਵੇਖੀਆਂ ਬਾਗ਼ ਬਹਾਰਾਂ ਹੋਰ,
ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਕਹਿਣਾ,
ਪਿਆਰਿਆ ਸਾਨੂੰ ਮਿੱਠੜਾ ਨਾ ਲੱਗਦਾ ਸ਼ੋਰ।
ਹੁਣ ਮੈਂ ਸੋਈ ਨੀ ਮੇਰੀਏ ਮਾਂ,

ਪਾਠਾਂਤਰ :

¹ ਪੜਤਾਲੀ ਲਾ ਆਸ਼ਕ ਕਉਣ ਕਿਹੜੇ

² ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨੇੜੇ ਕਰ

³ ਸਾਈਂ ਚਕ ਪਵਣ ਸੁਭ ਝੇੜੇ

⁴ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ⁵ ਰਸੂਲ, ਪੈਗੰਬਰ।

⁶ ਮੈਂ ਰਬ ਹਾਂ

⁷ ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ, ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਤੇ ਕਾਜ਼ੀ,
ਹੱਕ ਹਕੀਕਤ ਤੇ ਹੈ ਰਾਜ਼ੀ

ਪੂਣੀ ਮੇਰੀ ਲੈ ਗਿਆ ਕਾਂ,
 ਡੋ ਡੋ ਕਰਦੀ ਮਗਰੇ ਜਾਂ,
 ਪੂਣੀ ਦੇ ਦਈਂ ਸਾਈਂ ਦੇ ਨਾਂ,
 ਪਿਆਰਿਆ ਸਾਨੂੰ ਮਿੱਠੜਾ ਨਾ ਲੱਗਦਾ ਸ਼ੋਰ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸਾਈਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ, ਮਿਹਰ ਅਨਾਇਤ ਕਰੇ ਹਜ਼ਾਰ,
 ਇਹੋ ਕੋਲਾ ਤੇ ਇਹੋ ਕਰਾਰ², ਦਿਲਬਰ ਦੇ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ,
 ਪਿਆਰਿਆ ਸਾਨੂੰ ਮਿੱਠੜਾ ਨਾ ਲੱਗਦਾ ਸ਼ੋਰ।

39.

ਪੀਆ ਪੀਆ ਕਰਤੇ ਹਮੀ ਪੀਆ ਹੋਏ ਅਬ ਪੀਆ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹੀਏ।
 ਹਿਜਰ³ ਵਸਲ⁴ ਹਮ ਦੋਨੋ ਛੋੜੇ ਅਬ ਕਿਸ ਕੇ ਹੋ ਰਹੀਏ।
 ਪੀਆ ਪੀਆ ਕਰਤੇ ਹਮੀ ਪੀਆ ਹੋਏ।
 ਮਜਨੂੰ ਲਾਲ ਦੀਵਾਨੇ ਵਾਂਞੂੰ ਅਬ ਲੈਲਾ ਹੋ ਰਹੀਏ
 ਪੀਆ ਪੀਆ ਕਰਤੇ ਹਮੀ ਪੀਆ ਹੋਏ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੋਹ ਘਰ ਮੇਰੇ ਆਏ ਅਬ ਕਿਉਂ ਤਾਅਨੇ ਸਹੀਏ।
 ਪੀਆ ਪੀਆ ਕਰਤੇ ਹਮੀ ਪੀਆ ਹੋਏ।

40.

ਪਿਆਰੇ ਬਿਨ ਮਸਲੂਤ⁵ ਉੱਠ ਜਾਣਾ।
 ਤੂੰ ਕਦੀਏ ਤੇ ਹੋ ਸਿਆਣਾ।
 ਕਰਕੇ ਚਾਵੜ⁶ ਚਾਰ ਦਿਹਾੜੇ ਥੀਸੋਂ ਅੰਤ ਨਿਮਾਣਾ।
 ਜੁਲਮ ਕਰੋਂ ਤੇ ਲੋਕ ਸਤਾਵੇਂ ਛੱਡ ਦੇ ਜੁਲਮ ਸਤਾਣਾ⁷।
 ਪਿਆਰੇ ਬਿਨ ਮਸਲੂਤ ਉੱਠ ਜਾਣਾ।
 ਜਿਸ ਜਿਸ ਦਾ ਵੀ ਮਾਣ ਕਰੋਂ ਤੂੰ ਸੋ ਵੀ ਸਾਥ ਨਾ ਜਾਣਾ।
 ਸ਼ਹਿਰ ਖਾਮੋਸ਼ਾਂ ਵੇਖ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਜਿਸ ਵਿਚ ਜਗ ਸਮਾਣਾ।
 ਪਿਆਰੇ ਬਿਨ ਮਸਲੂਤ ਉੱਠ ਜਾਣਾ।
 ਭਰ ਭਰ ਪੂਰ ਲੰਘਾਵੇ ਡਾਢਾ ਮਲਕੁਲ-ਮੌਤ⁸ ਮੁਹਾਣਾ⁹।
 ਐਥੇ ਹੈਨ ਤਨਤੇ¹⁰ ਸਭ ਮੈਂ ਅਵਗੁਣਹਾਰ ਨਿਮਾਣਾ।
 ਪਿਆਰੇ ਬਿਨ ਮਸਲੂਤ ਉੱਠ ਜਾਣਾ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਦੁਸ਼ਮਨ ਨਾਲ ਬੁਰੇ ਵਿਚ, ਹੋ ਦੁਸ਼ਮਨ ਬਲ ਢਾਣਾ।
 ਮਹਿਬੂਬ-ਰਬਾਨੀ¹¹ ਕਰੇ ਰਸਾਈ¹² ਬੋਢ ਜਾਏ ਮਲਕਾਣਾ¹³।
 ਪਿਆਰੇ ਬਿਨ ਮਸਲੂਤ ਉੱਠ ਜਾਣਾ।

¹ ਵਚਨ, ² ਇਕਰਾਰ, ³ ਵਿਛੋੜਾ, ⁴ ਮਿਲਾਪ, ⁵ ਸਲਾਹ, ⁶ ਚੋੜ, ⁷ ਢਾਡਾ,
⁸ ਮੌਤ ਦਾ ਫਰਿਸ਼ਤਾ (ਯਮਰਾਜ), ⁹ ਮਲਾਹ, ¹⁰ ਕਜੀਏ (ਟੰਟੇ), ¹¹ ਪਿਆਰਾ ਮੁਰਸ਼ਦ,
¹² ਪਹੁੰਚ, ¹³ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦਾ।

ਪਿਆਰਿਆ ਸੰਭਲ ਕੇ ਨੇਹੂੰ ਲਾ ਪਿੱਛੋਂ ਪਛਤਾਵੇਂਗਾ :
 ਜਾਂਦਾ ਜਾਹ ਨਾ ਆਵੀਂ ਫੇਰ, ਓਥੇ ਬੇ-ਪਰਵਾਹੀ ਢੇਰ,
 ਓਥੇ ਡਹਿਲ¹ ਖਲੋਂਦੇ ਸ਼ੇਰ, ਤੂੰ ਵੀ ਫੀਧਿਆ ਜਾਵੇਂਗਾ।
 ਪਿਆਰਿਆ ਸੰਭਲ ਕੇ ਨੇਹੂੰ ਲਾ ਪਿੱਛੋਂ ਪਛਤਾਵੇਂਗਾ।
 ਖੂਹ ਵਿਚ ਯੂਸਫ ਪਾਇਉ ਨੇ, ਫੜ ਵਿਚ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਕਾਇਉ ਨੇ,
 ਇਕ ਅੱਟੀ ਮੁੱਲ ਪਵਾਇਉ ਨੇ, ਤੂੰ ਕੌਡੀ ਮੁੱਲ ਪਵਾਵੇਂਗਾ।
 ਪਿਆਰਿਆ ਸੰਭਲ ਕੇ ਨੇਹੂੰ ਲਾ ਪਿੱਛੋਂ ਪਛਤਾਵੇਂਗਾ।

ਪਾਠਾਂਤਰ : ਕਾਫੀ 41

ਦਿਲਬਰ ਸੰਭਲ ਕੇ ਨੇਹੂੰ ਲਾਇ ਪਿੱਛੋਂ ਪਛਤਾਵਹਿੰਗਾ।
 ਜਾਣੇਗਾ ਤੂੰ ਤਾਂ ਜਾ ਰੋਇ ਰੋਇ ਹਾਲ ਵੰਞਾਵਹਿੰਗਾ।
 ਜਾਂਦੇ ਜਾਇ ਨ ਆਵੈ ਫੇਰਿ
 ਓਥੇ ਬੇਪਰਵਾਹੀਆ ਢੇਰ
 ਓਥੇ ਡਹਿਲ ਖਲੋਂਦੇ ਸ਼ੇਰ ਓਥੇ ਤੂੰ ਭੀ ਛਲਿਆ ਜਾਵੇਂਗਾ।
 ਓਥੇ ਇਸ਼ਕ ਜੁਲੈਖਾ ਹੈ
 ਓਥੇ ਆਸ਼ਕ ਤੜਫਨ ਹੈ
 ਓਥੇ ਮਜਨੂੰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਓਥੇ ਤੂੰ ਕਿਆ ਲਿਆਵਹਿੰਗਾ
 ਯੂਸਫ ਖੂਹ ਵਹਾਇਆ ਨੇ
 ਜਾ ਬਾਜ਼ਾਰਿ ਖਲਵਾਇਆ ਨੇ
 ਤੇ ਅੱਟੀ ਮੁੱਲ ਪਵਾਇਆ ਨੇ
 ਤੇ ਕਉਡੀ ਮੁੱਲ ਵਿਕਾਵੇਂਗਾ।
 ਇਕਨਾ ਦੇ ਪੋਸ ਲੁਹਾਈਦੇ
 ਇਕ ਆਰਿਆਂ ਨਾਲਿ ਚਿਰਾਈਦੇ
 ਇਕ ਸੂਲੀ ਪਕੜਿ ਚੜ੍ਹਾਈਦੇ
 ਤੂੰ ਭੀ ਸੀਸ ਕਟਾਵੇਂਗਾ।
 ਕਲਾਲਾਂ ਦਾ ਘਰਿ ਪਾਸੇ
 ਓਥੇ ਆਵਣ ਮਸਤ ਪਿਆਸੇ
 ਭਰਿ ਭਰਿ ਪੀਣ ਪਿਆਲੇ ਖਾਸੇ
 ਤੂੰ ਭੀ ਜੀਉ ਲਲਚਾਵਹਿੰਗਾ
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਗੈਰ ਸ਼ਰਾ ਨ ਹੋਇ
 ਸੁਖ ਦੀ ਨੀਂਦੁ ਭਰਿ ਕਰਿ ਸੋਇ
 ਅਨਲਹੱਕ ਨ ਮੁਖੋਂ ਬੁਗੋਇ, ਚੜ੍ਹ ਸੂਲੀ ਢੋਲਾ ਗਾਵਹਿੰਗਾ।

¹ ਡਰ ਕੇ।

ਨੇਹੁ ਲਾ ਵੇਖ ਜੁਲੈਖਾਂ ਲਏ, ਓਥੇ ਆਸ਼ਕ ਤੜਫਣ ਪਏ,
 ਮਜਨੂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਹੈ ਹੈ, ਤੂੰ ਓਥੋਂ ਕੀ ਲਿਆਵੇਂਗਾ।
 ਪਿਆਰਿਆ ਸੰਭਲ ਕੇ ਨੇਹੁ ਲਾ ਪਿਛੋਂ ਪੱਛੋਤਾਵੇਂਗਾ।
 ਉਥੇ ਇਕਨਾਂ ਪੈਵਸਤ¹ ਲੁਹਾਈਦੇ, ਇਕ ਆਰਿਆ ਨਾਲ ਚਿਰਾਈਦੇ,
 ਇਕ ਸੂਲੀ ਪਕੜ ਚੜ੍ਹਾਈਦੇ, ਉਥੇ ਤੂੰ ਵੀ ਸੀਸ ਕਟਾਵੇਂਗਾ।
 ਪਿਆਰਿਆ ਸੰਭਲ ਕੇ ਨੇਹੁ ਲਾ ਪਿਛੋਂ ਪੱਛੋਤਾਵੇਂਗਾ।
 ਘਰ ਕਲਾਲਾਂ² ਦਾ ਤੇਰੇ ਪਾਸੇ, ਓਥੇ ਆਵਣ ਮਸਤ ਪਿਆਸੇ,
 ਭਰ ਭਰ ਪੀਵਣ ਪਿਆਲੇ ਕਾਸੇ, ਤੂੰ ਵੀ ਜੀਅ ਲਲਚਾਵੇਂਗਾ।
 ਪਿਆਰਿਆ ਸੰਭਲ ਕੇ ਨੇਹੁ ਲਾ ਪਿਛੋਂ ਪੱਛੋਤਾਵੇਂਗਾ।
 ਦਿਲਬਰ ਹੁਣ ਗਿਉਂ ਕਿਤ ਲੋਉ³, ਭਲਕੇ ਕੀ ਜਾਣਾਂ ਕੀ ਹੋ,
 ਮਸਤਾਂ ਦੇ ਨਾ ਕੋਲ ਖਲੋ, ਤੂੰ ਵੀ ਮਸਤ ਸਦਾਵੇਂਗਾ।
 ਪਿਆਰਿਆ ਸੰਭਲ ਕੇ ਨੇਹੁ ਲਾ ਪਿਛੋਂ ਪੱਛੋਤਾਵੇਂਗਾ।
 ਬੁਲ੍ਹਿਆ ਗੈਰ ਸ਼ਰਾ ਨਾ ਹੋ, ਸੁੱਖ ਦੀ ਨੀਂਦਰ ਭਰਕੇ ਸੌ,
 ਮੂੰਹੋਂ ਅਨਲਹੱਕ⁴ ਬਗੋ⁵, ਚੜ੍ਹ ਸੂਹੀ ਢੋਲੇ ਗਾਵੇਂਗਾ।
 ਪਿਆਰਿਆ ਸੰਭਲ ਕੇ ਨੇਹੁ ਲਾ ਪਿਛੋਂ ਪੱਛੋਤਾਵੇਂਗਾ।

42.

ਤਾਘ ਮਾਹੀ ਦੀ ਜਲੀਆਂ।

ਨਿੱਤ ਕਾਗ ਉਡਾਵਾਂ ਖਲੀਆਂ।

ਕਉਡੀ ਦਮੜੀ ਪੱਲੇ ਨਾ ਕਾਈ, ਪਾਰ ਵੰਵਣ ਨੂੰ ਮੈਂ ਸਧਰਾਈ,
 ਨਾਲ ਮਲਾਰਾਂ ਦੇ ਨਹੀਂ ਆਸ਼ਨਾਈ⁶, ਝੋੜਾ⁷ ਕਰਾਂ ਵਲੱਲੀਆਂ।

ਤਾਘ ਮਾਹੀ ਦੀ ਜਲੀਆਂ।

ਨੈ ਚੰਦਲ ਦੇ ਸ਼ੋਰ ਕਿਨਾਰੇ, ਘੁੰਮਣ ਘੇਰ ਵਿਚ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰੇ,
 ਡੁੱਬ ਡੁੱਬ ਮੋਏ ਤਾਰੂ ਭਾਰੇ, ਜੇ ਸ਼ੋਰ ਕਰਾਂ ਤਾਂ ਝੱਲੀ ਆਂ।

ਤਾਘ ਮਾਹੀ ਦੀ ਜਲੀਆਂ।

ਨੈ ਚੰਦਲ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਪਾਰੇ, ਤਾਰੂ ਗੋਤੇ ਖਾਂਦੇ ਆਹੇ,
 ਮਾਹੀ ਮੁੰਡੇ ਪਾਰ ਸਿਧਾਏ, ਮੈਂ ਕੇਵਲ ਰਹੀਆਂ ਕੱਲੀਆਂ।

ਤਾਘ ਮਾਹੀ ਦੀ ਜਲੀਆਂ।

ਨੈ ਚੰਦਲ ਦੀਆਂ ਤਾਰੂ ਫਾਟਾਂ, ਖਲੀ ਉਡੀਕਾਂ ਮਾਹੀ ਦੀਆਂ ਵਾਟਾਂ⁸,
 ਇਸ਼ਕ ਮਾਹੀ ਦੇ ਲਾਈਆਂ ਚਾਟਾਂ⁹, ਜੇ ਕੂਕਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਗਲੀਆਂ।

ਤਾਘ ਮਾਹੀ ਦੀ ਜਲੀਆਂ।

ਪਾਰ ਝਨਾਓਂ ਜੰਗਲ ਬੇਲੇ, ਓਥੇ ਖੂਨੀ ਸ਼ੋਰ ਬਘੇਲੇ¹⁰,

¹ ਖੱਲ; ਪੋਸਤ, ² ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਠੋਕੇਦਾਰ, ³ ਪਾਸੇ, ⁴ ਮੈਂ ਰੱਬ ਹਾਂ, ⁵ ਆਖ, ⁶ ਜਾਣ ਪਛਾਣ, ਪਿਆਰ, ⁷ ਝਗੜਾ, ⁸ ਰਾਹ, ⁹ ਚੁਪੇੜਾਂ, ¹⁰ ਬਘਿਆੜ।

ਝਬ ਰੱਬ ਮੈਨੂੰ ਮਾਹੀ ਮੇਲੇ, ਮੈਂ ਏਸ ਫਿਕਰ ਵਿਚ ਗਲੀਆਂ।

ਤਾਂਘ ਮਾਹੀ ਦੀ ਜਲੀਆਂ।

ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਲਟਕਦੇ ਤਾਰੇ, ਇਕ ਲਟਕੇ ਇਕ ਲਟਕਣਹਾਰੇ,
ਮੈਂ ਉੱਠ ਆਈ ਨਦੀ ਕਿਨਾਰੇ, ਹੁਣ ਪਾਰ ਲੰਘਣ ਨੂੰ ਖਲੀਆਂ।

ਤਾਂਘ ਮਾਹੀ ਦੀ ਜਲੀਆਂ।

ਮੈਂ ਮਨ-ਤਾਰੂ ਸਾਰ ਕੀ ਜਾਣਾਂ, ਵੰਝ ਚੱਪਾ ਨਾ ਤੁਲ੍ਹਾ¹ ਪੁਰਾਨਾ,
ਘੁੰਮਣ ਘੇਰ ਨਾ ਟਾਂਗ ਟਿਕਾਣਾ, ਰੋ ਰੋ ਫਾਟਾਂ ਤਲੀਆਂ।

ਤਾਂਘ ਮਾਹੀ ਦੀ ਜਲੀਆਂ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਘਰ ਮੇਰੇ ਆਵੇ, ਹਾਰ ਸਿੰਗਾਰ ਮੇਰੇ ਮਨ ਭਾਵੇ,
ਮੂੰਹ ਮੁਕਟ ਮੱਥੇ ਤਿਲਕ ਲਗਾਵੇ, ਜੇ ਵੇਖੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਭਲੀਆਂ।

ਤਾਂਘ ਮਾਹੀ ਦੀ ਜਲੀਆਂ।

ਨਿੱਤ ਕਾਗ ਉਡਾਵਾਂ ਖਲੀਆਂ।

43.

ਤੁਸੀਂ ਆਓ ਮਿਲੋ ਮੇਰੀ ਪਿਆਰੀ।

ਮੇਰੇ ਟੁਰਨੇ ਦੀ ਹੋਈ ਤਿਆਰੀ।

ਸੱਭੇ ਰਲ ਕੇ ਟੋਰਨ ਆਈਆਂ, ਆਈਆਂ ਫੁੱਫੀਆਂ ਚਾਚੀਆਂ ਤਾਈਆਂ,

ਸੱਭੇ ਰੋਂਦੀਆਂ ਜ਼ਾਰੋ-ਜ਼ਾਰ², ਮੇਰੇ ਟੁਰਨੇ ਦੀ ਹੋਈ ਤਿਆਰੀ।

ਸੱਭੇ ਆਖਣ ਇਹ ਗੱਲ ਜਾਣੀ, ਰਵੀਂ ਤੂੰ ਹਰ ਦਮ ਹੋ ਨਿਮਾਣੀ,

ਤਾਹੀਂ ਲੱਗੋਂਗੀ ਓਥੇ ਪਿਆਰੀ, ਮੇਰੇ ਟੁਰਨੇ ਦੀ ਹੋਈ ਤਿਆਰੀ।

ਸੱਭੇ ਟੋਰ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜੀਆਂ, ਮੈਂ ਹੋ ਇਕ ਇਕੱਲੜੀ ਟੁਰੀਆਂ,

ਹੋਈ ਆਂ ਡਾਰੋਂ ਮੈਂ ਕੁੰਜ ਨਿਆਰੀ, ਮੇਰੇ ਟੁਰਨੇ ਦੀ ਹੋਈ ਤਿਆਰੀ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਮੇਰੇ ਘਰ ਆਵੇ, ਮੈਂ ਕੁਚੱਜੀ ਨੂੰ ਲੈ ਗਲ ਲਾਵੇ,

ਇਕੋ ਸ਼ੌਹ ਦੀ ਏ ਬਾਤ ਨਿਆਰੀ, ਮੇਰੇ ਟੁਰਨੇ ਦੀ ਹੋਈ ਤਿਆਰੀ।

44.

ਤੁਸੀਂ ਕਰੋ ਅਸਾਡੀ ਕਾਰੀ।

ਕੇਹੀ ਹੋ ਗਈ ਵੇਦਨ³ ਭਾਰੀ।

ਉਹ ਘਰ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਆਇਆ, ਉਸ ਆ ਮੈਨੂੰ ਭਰਮਾਇਆ,

ਪੁੱਛੋ ਜਾਦੂ ਹੈ ਕਿ ਸਾਇਆ, ਉਸ ਤੋਂ ਲੋ ਹਕੀਕਤ ਸਾਰੀ।

ਤੁਸੀਂ ਕਰੋ ਅਸਾਡੀ ਕਾਰੀ।

ਓਹੋ ਦਿਲ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਵੱਸਦਾ, ਬੈਠਾ ਨਾਲ ਅਸਾਡੇ ਹੱਸਦਾ,

ਪੁੱਛਾਂ ਬਾਤਾਂ ਤੇ ਉੱਠ ਨੱਸਦਾ, ਲੈ ਬਾਜ਼ਾਂ ਵਾਂਙ ਉਡਾਰੀ।

ਤੁਸੀਂ ਕਰੋ ਅਸਾਡੀ ਕਾਰੀ।

¹ ਬੇੜੀ, ² ਜ਼ਾਰ ਜ਼ਾਰ, ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ, ³ ਕਸ਼ਟ।

ਮੈਂ ਸ਼ੌਹ ਦਰਿਆਵਾਂ ਪਈ ਆਂ, ਠਾਠਾਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਗਈ ਆਂ,
ਵੜ ਕੇ ਘੁੰਮਣ ਘੋਰ ਭਵਈਆਂ, ਪੁਰ ਬਰਖਾ ਰੈਣ ਅੰਧਆਰੀ।

ਤੁਸੀਂ ਕਰੋ ਅਸਾਡੀ ਕਾਰੀ।

ਸਈਆਂ ਐਡ ਫਨਿਫਰ ਚਾਏ, ਤਾਰੇ ਖਾਰਿਆਂ ਹੇਠ ਛੁਪਾਏ,
ਮੁੰਜ ਦੀਆਂ ਰੱਸੀਆਂ ਨਾਗ ਬਣਾਏ, ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਬਲਿਹਾਰੀ।

ਤੁਸੀਂ ਕਰੋ ਅਸਾਡੀ ਕਾਰੀ।

ਇਹ ਜੋ ਮੁਰਲੀ ਕਾਨ੍ਹ ਵਜਾਈ, ਦਿਲ ਮੇਰੇ ਨੂੰ ਚੋਟ ਲਗਾਈ,
ਆਹ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਕਰਦੀ ਆਹੀ, ਮੈਂ ਰੋਵਾਂ ਜ਼ਾਰੇ-ਜ਼ਾਰੀ¹।

ਤੁਸੀਂ ਕਰੋ ਅਸਾਡੀ ਕਾਰੀ।

ਇਸ਼ਕ ਦੀਵਾਨੇ ਲੀਕਾਂ ਲਾਈਆਂ, ਡਾਢੀਆਂ ਘਣੀਆਂ ਸੱਬਾਂ ਪਾਈਆਂ,
ਹਾਂ ਮੈਂ ਬੱਕਰੀ ਕੋਲ ਕਸਾਈਆਂ, ਰਹਿੰਦਾ ਸਹਿਮ ਹਮੇਸ਼ਾ ਭਾਰੀ।

ਤੁਸੀਂ ਕਰੋ ਅਸਾਡੀ ਕਾਰੀ।

ਇਸ਼ਕ ਰੁਹੇਲਾ² ਨਾਹੀਂ ਛੱਪਦਾ, ਅੰਦਰ ਧਰਿਆ ਬੰਨੀ ਨੱਚਦਾ,
ਮੈਨੂੰ ਦਿਉ ਸੁਨੇਹੜਾ ਸੱਚ ਦਾ, ਮੇਰੀ ਕਰੋ ਕੋਈ ਗਮਖ਼ਾਰੀ।

ਤੁਸੀਂ ਕਰੋ ਅਸਾਡੀ ਕਾਰੀ।

ਮੈਂ ਕੀ ਮਿਹਰ ਮੁਹੱਬਤ ਜਾਣਾਂ, ਸਈਆਂ ਕਰਦੀਆਂ ਜ਼ੋਰ ਧਿਛਾਣਾ,
ਗਲ ਗਲ ਮੇਵਾ ਕੀ ਹਦਵਾਣਾ, ਕੀ ਕੋਈ ਵੈਦ ਪਸਾਰੀ।

ਤੁਸੀਂ ਕਰੋ ਅਸਾਡੀ ਕਾਰੀ।

ਨੌ ਸ਼ੌਹ ਜਿਸ ਦਾ ਬਾਂਸ ਬਰੇਲੀ, ਟੁੱਟੀ ਡਾਲੋਂ ਰਹੀ ਇਕੇਲੀ,
ਕੂਕੇ ਬੇਲੀ ਬੇਲੀ ਬੇਲੀ, ਉਹਦੀ ਕਰੋ ਕੋਈ ਦਿਲਦਾਰੀ।

ਤੁਸੀਂ ਕਰੋ ਅਸਾਡੀ ਕਾਰੀ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਦੇ ਜੇ ਮੈਂ ਜਾਵਾਂ, ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਧੜ ਫੇਰ ਨਾ ਪਾਵਾਂ,
ਚਿਥੇ ਜਾਵਾਂ ਫੇਰ ਨਾ ਆਵਾਂ, ਏਥੇ ਐਵੇਂ ਉਮਰ ਗੁਜ਼ਾਰੀ।

ਤੁਸੀਂ ਕਰੋ ਅਸਾਡੀ ਕਾਰੀ।

ਕਹੀ ਹੋ ਗਈ ਵੇਦਨ ਭਾਰੀ।

ਪਾਠਾਂਤਰ ਨੰ : 44

ਤੁਸੀਂ ਕਰੋ ਅਸਾਡੀ ਕਾਰੀ

ਨੀ ਕੋਈ ਹੋ ਗਈ ਵੇਦਨ ਭਾਰੀ। ਰਹਾਉ।

ਇਹ ਦਿਲ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਵਸਦਾ

ਬਹਿ ਨਾਲ ਅਸਾਡੇ ਹੱਸਦਾ

ਪੁਛਨੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਤਾਂ ਉਠਿ ਨੱਸਦਾ

ਲੈ ਕੇ ਬਾਜ਼ਾਂ ਵਾਂਗ ਉਡਾਰੀ

ਤੁਸੀਂ ਕਰੋ ਅਸਾਡੀ ਕਾਰੀ।

¹ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ, ² ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ, ³ ਡਾਢਾ।

ਹੁਣ ਮੈਂ ਸ਼ਹੂ ਦਰਯਾਵੇਂ ਪਈਆਂ
 ਠਾਠਾਂ ਲਹਰਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਆਈਆਂ
 ਘੁੰਮਣ ਘੇਰਾਂ ਪਕੜ ਭਵਾਈਆਂ
 ਉਪਰੋਂ ਬਰਖਾ ਰੈਣ ਅੰਧਾਰੀ
 ਤੁਸੀਂ ਕਰੋ ਅਸਾਡੀ ਕਾਰੀ।
 ਵੇ ਤੈਂ ਕੈਸੇ ਚੋਜ ਰਚਾਏ
 ਤਾਰੇ ਖਾਰੀ ਹੇਠ ਲੁਕਾਏ
 ਮੁੰਜ ਦੀ ਰੱਸੀ ਨਾਗ ਬਣਾਏ
 ਤੇਰੇ ਸੋਹਰਾਂ ਤੋਂ ਬਲਿਹਾਰੀ
 ਤੁਸੀਂ ਕਰੋ ਅਸਾਡੀ ਕਾਰੀ।
 ਇਹ ਜੋ ਮੁਰਲੀ ਕਾਨ੍ਹ ਬਜਾਈ
 ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਚੇਟਕ ਲਾਈ
 ਆਹੀਂ ਨਾਲੇ ਭਰਦੀ ਆਹੀਂ
 ਮੈਂ ਰੋਵਾਂ ਜ਼ਾਰੋ ਜ਼ਾਰੀ
 ਤੁਸੀਂ ਕਰੋ ਅਸਾਡੀ ਕਾਰੀ।
 ਇਸ਼ਕ ਦਿਵਾਨੇ ਲੀਕਾਂ ਲਾਈਆਂ
 ਇਸਨੇ ਘਣੀਆਂ ਸੱਥਾਂ ਪਾਈਆਂ
 ਮੈਂ ਤਾਂ ਬੱਕਰੀ ਵੱਸ ਕਸਾਈਆਂ
 ਸਹਮ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਿਪਤ ਨਿਆਰੀ
 ਤੁਸੀਂ ਕਰੋ ਅਸਾਡੀ ਕਾਰੀ।
 ਇਹੋ ਦਿਲ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਆਯਾ
 ਇਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਉਂ ਭਰਮਾਯਾ
 ਪੁਛਨੀਆਂ ਜਾਦੂ ਹੈ ਕਿ ਸਾਯਾ
 ਇਸ ਤੋਂ ਲਵੋ ਹਕੀਕਤ ਸਾਰੀ
 ਤੁਸੀਂ ਕਰੋ ਅਸਾਡੀ ਕਾਰੀ।
 ਮੈਂ ਇੰਵਾਣੀ ਨੇਹੁੰ ਕੀ ਜਾਣਾ
 ਇਹ ਕੀ ਕਰਦਾ ਲੋਕ ਧਿਛਾਣਾ
 ਕਿਆ ਗੁਲ ਮੇਵਾ ਹੈ ਹਿੰਦਵਾਣਾ
 ਕਿਆ ਕੋਈ ਦਾਰੂ ਵੈਦ ਪਸਾਰੀ
 ਤੁਸੀਂ ਕਰੋ ਅਸਾਡੀ ਕਾਰੀ।
 ਬਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੂ ਦੇ ਜੇ ਮੈਂ ਜਾਵਾਂ
 ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਧੜ ਫੇਰ ਨ ਪਾਵਾਂ
 ਉਥੇ ਜਾਵਾਂ ਨਾ ਦੁਖ ਪਾਵਾਂ
 ਭੈੜੀ ਐਵੇਂ ਉਮਰ ਗੁਜ਼ਾਰੀ
 ਤੁਸੀਂ ਕਰੋ ਅਸਾਡੀ ਕਾਰੀ।

ਤੂੰ ਕਿਧਰੋਂ ਆਇਆ ਕਿਧਰ ਜਾਣਾ, ਆਪਣਾ ਦੱਸ ਟਿਕਾਣਾ।
 ਜਿਸ ਠਾਣੇ ਦਾ ਤੂੰ ਮਾਣ ਕਰੇਂ, ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਨਾ ਜਾਸੀ ਠਾਣਾ।
 ਜੁਲਮ ਕਰੇਂ ਤੇ ਲੋਕ ਸਤਾਵੇਂ, ਕਸਬਾ ਫੜਿਉ ਲੁੱਟ ਖਾਣਾ।
 ਮਹਿਬੂਬ² ਸੁਜਾਨੀ ਕਰੇ ਆਸਾਨੀ, ਖੌਫ ਜਾਏ ਮਲਕਾਣਾ।
 ਸ਼ਹਿਰ ਖਮੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਚਲ ਵੱਸੀਏ ਜਿੱਥੇ ਮੁਲਕ ਸਮਾਣਾ।
 ਭਰ ਭਰ ਪੂਰ ਲੰਘਾਵੇ ਡਾਢਾ ਮਲਕ-ਉਲ-ਮੌਤ ਮੁਹਾਣਾ।
 ਕਰੇ ਚਾਵੜ ਚਾਰ ਦਿਹਾੜੇ ਓੜਕ ਤੂੰ ਉੱਠ ਜਾਣਾ।
 ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਥੀਂ ਏ ਬੁਲ੍ਹਾ ਔਗੁਣਹਾਰ ਪੁਰਾਣਾ।
 ਤੂੰ ਕਿਧਰੋਂ ਆਇਆ ਕਿਧਰ ਜਾਣਾ ਆਪਣਾ ਦੱਸ ਟਿਕਾਣਾ।

46.

ਤੂੰ ਨਹੀਉਂ ਮੈਂ ਨਾਹੀਂ ਵੇ ਸਜਣਾ ਤੂੰ ਨਹੀਉਂ ਮੈਂ ਨਾਹੀਂ।
 ਖੋਲੇ³ ਦੇ ਪਰਛਾਵੇਂ⁴ ਵਾਂਙੂੰ ਘੁਮ ਰਿਹਾ ਮਨ ਮਾਹੀਂ।
 ਤੂੰ ਨਹੀਉਂ ਮੈਂ ਨਾਹੀਂ ਵੇ ਸਜਣਾ ਤੂੰ ਨਹੀਉਂ ਮੈਂ ਨਾਹੀਂ।
 ਜਾਂ ਬੋਲਾਂ ਤੂੰ ਨਾਲੇਂ ਬੋਲੇਂ ਚੁੱਪ ਕਰਾਂ ਮਨ ਨਾਹੀਂ।
 ਤੂੰ ਨਹੀਉਂ ਮੈਂ ਨਾਹੀਂ ਵੇ ਸਜਣਾ ਤੂੰ ਨਹੀਉਂ ਮੈਂ ਨਾਹੀਂ।
 ਜਾਂ ਸੌਵਾਂ ਤੇ ਨਾਲੇ ਸੌਵੇਂ ਜਾਂ ਟੁਰਾਂ ਤਾਂ ਰਾਹੀਂ।
 ਤੂੰ ਨਹੀਉਂ ਮੈਂ ਨਾਹੀਂ ਵੇ ਸਜਣਾ ਤੂੰ ਨਹੀਉਂ ਮੈਂ ਨਾਹੀਂ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਘਰ ਆਇਆ ਸਾਡੇ ਜਿੰਦੜੀ ਘੋਲ ਘੁਮਾਈਂ।
 ਤੂੰ ਨਹੀਉਂ ਮੈਂ ਨਾਹੀਂ ਵੇ ਸਜਣਾ ਤੂੰ ਨਹੀਉਂ ਮੈਂ ਨਾਹੀਂ।

47.

ਤੈਂ ਕਿਤ ਪਰ ਪਾਉਂ ਪਸਾਰਾ ਏ।
 ਕੋਈ ਦਮ ਕਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਏ।
 ਇਕ ਪਲਕ ਛਲਕ ਦਾ ਮੇਲਾ ਏ, ਕੁਝ ਕਰ ਲੈ ਇਹੋ ਵੇਲਾ ਏ,
 ਇਕ ਘੜੀ ਗਨੀਮਤ ਦਿਹਾੜਾ ਏ, ਤੈਂ ਕਿਤ ਪਰ ਪਾਉਂ ਪਸਾਰਾ ਏ।
 ਇਕ ਰਾਤ ਸਰਾਂ ਦਾ ਰਹਿਣਾ ਏ, ਏਥੇ ਆ ਕਰ ਫੁੱਲ ਨਾ ਬਹਿਣਾ ਏ,
 ਕਲ ਸਭ ਦਾ ਰੂਚ ਨਕਾਰਾ⁶ ਏ, ਤੈਂ ਕਿਤ ਪਰ ਪਾਉਂ ਪਸਾਰਾ ਏ।
 ਤੂੰ ਓਸ ਮਕਾਨੋਂ ਆਇਆ ਹੈਂ, ਏਥੇ ਆਦਮ⁷ ਬਣ ਸਮਾਇਆ ਏ,
 ਹੁਣ ਛੱਡ ਮਜਲਸ⁸ ਕੋਈ ਕਾਰਾ⁹ ਏ, ਤੈਂ ਕਿਤ ਪਰ ਪਾਉਂ ਪਸਾਰਾ ਏ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਇਹ ਭਰਮ ਤੁਮੁਰਾ ਏ, ਸਿਰ ਚੁੱਕਿਆ ਪਰਬਤ ਭਾਰਾ ਏ,
 ਉਸ ਮੰਜਲ ਰਾਹ ਨਾ ਖਾਹੜਾ¹⁰ ਏ, ਤੈਂ ਕਿਤ ਪਰ ਪਾਉਂ ਪਸਾਰਾ ਏ।

¹ ਹੁਨਰ, ² ਪਿਆਰਾ, ³ ਢੱਠਾ ਘਰ, ⁴ ਭੂਤ, ⁵ ਪੈਰ, ⁶ ਨਗਾਰਾ, ⁷ ਮਨੁੱਖ,
⁸ ਸੰਗਤ, ⁹ ਕੰਮ, ¹⁰ ਰਾਹ।

ਟੁੱਕ¹ ਬੂਝ ਕੌਣ ਛੁਪ ਆਇਆ ਏ।

ਕਿਸੇ ਭੇਖੀ ਭੇਖ ਵਟਾਇਆ ਏ।

ਜਿਸ ਨਾ ਦਰਦ ਦੀ ਬਾਤ ਕਹੀ ਉਸ ਪਰੇਮ ਨਗਰ ਨਾ ਝਾਤ ਪਈ,
ਉਹ ਡੁੱਬ ਮੋਈ ਸਭ ਘਾਤ ਗਈ, ਉਹ ਕਿਉਂ ਚੰਦਰੀ ਨੇ ਜਾਇਆ ਏ।

ਟੁੱਕ ਬੂਝ ਕੌਣ ਛੁਪ ਆਇਆ ਏ।

ਮਾਨੰਦ ਪਲਾਸ² ਬਣਾਇਉ ਈ, ਮੇਰੀ ਸੂਰਤ ਚਾ ਲਿਖਾਇਉ ਈ,
ਮੁੱਖ ਕਾਲਾ ਕਰ ਦਿਖਲਾਇਉ ਈ, ਕਿਆ ਸਿਆਹੀ ਰੰਗ ਲਗਾਇਆ ਏ।

ਟੁੱਕ ਬੂਝ ਕੌਣ ਛੁਪ ਆਇਆ ਏ।

ਇਕ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਂ ਖਜ਼ਾਨਾ ਏ, ਸੰਗ ਚੋਰਾਂ ਯਾਰਾਂ ਦਾਨਾ ਏ,
ਉਸ ਰਹਿਮਤ ਦਾ ਖਸਮਾਨਾ ਏ, ਸੰਗ ਖੌਫ਼ ਰਕੀਬ³ ਬਣਾਇਆ ਏ।

ਟੁੱਕ ਬੂਝ ਕੌਣ ਛੁਪ ਆਇਆ ਏ।

ਦੂਈ⁴ ਦੂਰ ਕਰੋ ਕੋਈ ਸ਼ੋਰ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਤੁਰਕ ਹਿੰਦੂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ,
ਸਭ ਸਾਧ ਕਹੋ ਕੋਈ ਚੋਰ ਨਹੀਂ, ਹਰ ਘਟ ਵਿਚ ਆਪ ਸਮਾਇਆ ਏ।

ਟੁੱਕ ਬੂਝ ਕੌਣ ਛੁਪ ਆਇਆ ਏ।

ਐਵੇਂ ਕਿੱਸੇ ਕਾਹਨੂੰ ਘੜਨਾ ਏ, ਤੇ ਗੁਲਸਤਾਂ, ਬੋਸਤਾਂ ਪੜ੍ਹਨਾ ਏ,
ਐਵੇਂ ਬੇਮੁਜਬਾ ਕਿਉਂ ਲੜਨਾ ਏ, ਕਿਸ ਉਲਟਾ ਵੇਦ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਏ।

ਟੁੱਕ ਬੂਝ ਕੌਣ ਛੁਪ ਆਇਆ ਏ।

ਸ਼ਰੀਅਤ ਸਾਡੀ ਦਾਈ ਏ, ਤਰੀਕਤ ਸਾਡੀ ਮਾਈ ਏ,
ਅੱਗੋਂ ਹੱਕ ਹਕੀਕਤ ਆਈ ਏ, ਅਤੇ ਮਾਰਫ਼ਤੋਂ ਕੁਝ ਪਾਇਆ ਏ।

ਟੁੱਕ ਬੂਝ ਕੌਣ ਛੁਪ ਆਇਆ ਏ।

ਹੈ ਵਿਰਲੀ ਬਾਤ ਬਤਾਵਣ ਦੀ, ਤੁਸੀਂ ਸਮਝੋ ਦਿਲ ਤੇ ਲਾਵਣ ਦੀ,
ਕੋਈ ਗੱਤ ਦੱਸੋ ਇਸ ਬਾਵਣ ਦੀ, ਇਹ ਕਾਹਨੂੰ ਭੇਤ ਬਣਾਇਆ ਏ।

ਟੁੱਕ ਬੂਝ ਕੌਣ ਛੁਪ ਆਇਆ ਏ।

ਇਹ ਪੜ੍ਹਨਾ ਇਲਮ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਦਸਣਾ ਨਾ ਮੰਜੂਰ ਹੋਇਆ,
ਜਿਸ ਦਸਿਆ ਸੋ ਮਨਸੂਰ ਹੋਇਆ, ਇਸ ਸੂਲੀ ਪਕੜ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਏ।

ਟੁੱਕ ਬੂਝ ਕੌਣ ਛੁਪ ਆਇਆ ਏ।

ਮੈਨੂੰ ਕਿਸਬ⁶ ਨਾ ਫ਼ਿਕਰ ਤਮੀਜ਼⁷ ਕੀਤਾ, ਦੁੱਖ ਤਨ ਆਰਫ਼ ਬਾਜ਼ੀਦ ਕੀਤਾ,
ਕਰ ਜ਼ਹਦ⁸ ਕਿਤਾਬ-ਮਜੀਦ⁹ ਕੀਤਾ, ਕਿਸੇ ਬੇ-ਮਿਹਨਤ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਏ।

ਟੁੱਕ ਬੂਝ ਕੌਣ ਛੁਪ ਆਇਆ ਏ।

¹ ਜ਼ਰਾ, ² ਇੱਕ ਥਿਰਫ਼, ³ ਸ਼ਰੀਕ, ⁴ ਦੂੈਸ਼, ⁵ ਬੇਲੋੜਾ, ⁶ ਹੁਨਰ, ⁷ ਪਛਾਣ,
⁸ ਤਪ, ⁹ ਕੁਰਾਨ-ਮਜੀਦ।

ਇਸ ਦੁਖ ਸੇ ਕਿਚਰਕ ਭਾਗੋਂਗਾ, ਰਹੇਂ ਸੁੱਤਾ ਕਦ ਤੂੰ ਜਾਗੋਂਗਾ,
ਫੇਰ ਉਠਦਾ ਰੋਵਣ ਲਾਗੋਂਗਾ, ਕਿਸੇ ਗਫਲਤ ਮਾਰ ਸੁਲਾਇਆ ਏ।

ਟੁੱਕ ਬੂਝ ਕੌਣ ਛੁਪ ਆਇਆ ਏ।

ਗੈਨ ਐਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਇਕ ਠਹਿਰਾ, ਇਕ ਨੁਕਤੇ ਦਾ ਹੈ ਫ਼ਰਕ ਪੜਾ,
ਜੋ ਨੁਕਤਾ ਦਿਲ ਥੀਂ ਦੂਰ ਕਰਾ, ਫਿਰ ਗੈਨ ਵਾ ਐਨ ਜਿਤਾਇਆ ਏ।

ਟੁੱਕ ਬੂਝ ਕੌਣ ਛੁਪ ਆਇਆ ਏ।

ਜਿਹੜਾ ਮਨ ਵਿਚ ਲੱਗਾ ਦੂਆ¹ ਰੇ, ਇਹ ਕੌਣ ਕਹੇ ਮੈਂ ਮੂਆ ਰੇ,
ਤਨ ਸਭ ਅਨਾਇਤ ਹੂਆ ਰੇ, ਫਿਰ ਬੁਲ੍ਹਾ ਨਾਮ ਧਰਾਇਆ ਏ।

ਟੁੱਕ ਬੂਝ ਕੌਣ ਛੁਪ ਆਇਆ ਏ।

ਕਿਸ ਭੇਖੀ ਭੇਖ ਵਟਾਇਆ ਏ।

49.

ਟੂਣੇ ਕਾਮਨ ਕਰਕੇ ਨੀ ਮੈਂ ਪਿਆਰਾ ਯਾਰ ਮਨਾਵਾਂਗੀ।

ਇਸ ਟੂਣੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਫੁਕਾਂਗੀ, ਸੂਰਜ ਅਗਨ ਜਲਾਵਾਂਗੀ।

ਟੂਣੇ ਕਾਮਨ ਕਰਕੇ ਨੀ ਮੈਂ ਪਿਆਰਾ ਯਾਰ ਮਨਾਵਾਂਗੀ।

ਅੱਖੀਆਂ ਕਾਜਲ ਕਾਲੇ ਬਾਦਲ, ਭਵਾਂ ਸੇ ਆਗ ਲਗਾਵਾਂਗੀ।

ਟੂਣੇ ਕਾਮਨ ਕਰਕੇ ਨੀ ਮੈਂ ਪਿਆਰਾ ਯਾਰ ਮਨਾਵਾਂਗੀ।

ਔਰਤ ਬਸਾਤ² ਨਹੀਂ ਕੁਝ ਮੇਰੀ ਜੋਬਨ ਧੜੀ ਗੁੰਦਾਂਵਾਂਗੀ।

ਟੂਣੇ ਕਾਮਨ ਕਰਕੇ ਨੀ ਮੈਂ ਪਿਆਰਾ ਯਾਰ ਮਨਾਵਾਂਗੀ।

ਸਤ ਸਮੁੰਦਰ ਦਿਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਿਲ ਸੇ ਲਹਿਰ ਉਠਾਵਾਂਗੀ।

ਟੂਣੇ ਕਾਮਨ ਕਰਕੇ ਨੀ ਮੈਂ ਪਿਆਰਾ ਯਾਰ ਮਨਾਵਾਂਗੀ।

ਬਿਜਲੀ ਹੋ ਕਰ ਚਮਕ ਡਰਾਵਾਂ ਮੈਂ ਬਾਦਲ ਘਿਰ ਘਿਰ ਜਾਵਾਂਗੀ।

ਟੂਣੇ ਕਾਮਨ ਕਰਕੇ ਨੀ ਮੈਂ ਪਿਆਰਾ ਯਾਰ ਮਨਾਵਾਂਗੀ।

ਇਸ਼ਕ ਅੰਗੀਠੀ ਹਰਮਲ³ ਤਾਰੇ ਸੂਰਜ ਅਗਨ ਚੜ੍ਹਾਵਾਂਗੀ।

ਟੂਣੇ ਕਾਮਨ ਕਰਕੇ ਨੀ ਮੈਂ ਪਿਆਰਾ ਯਾਰ ਮਨਾਵਾਂਗੀ।

ਨਾ ਮੈਂ ਵਿਆਹੀ ਨਾ ਮੈਂ ਕਵਾਰੀ ਬੇਟਾ ਗੋਦ ਖਿਡਾਵਾਂਗੀ।

ਟੂਣੇ ਕਾਮਨ ਕਰਕੇ ਨੀ ਮੈਂ ਪਿਆਰਾ ਯਾਰ ਮਨਾਵਾਂਗੀ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਲਾਮਕਾਨ⁴ ਦੀ ਪਟੜੀ ਉੱਤੇ, ਬਹਿ ਕੇ ਨਾਦ ਵਜਾਵਾਂਗੀ।

ਟੂਣੇ ਕਾਮਨ ਕਰਕੇ ਨੀ ਮੈਂ ਪਿਆਰਾ ਯਾਰ ਮਨਾਵਾਂਗੀ।

[ਜੀਮ]

50.

ਜਿਚਰ ਨਾ ਇਸ਼ਕ ਮਜਾਜ਼ੀ ਲਾਗੇ।

ਸੂਈ ਸੀਵੇ ਨਾ ਬਿਨ ਧਾਗੇ।

¹ ਦੁੱਸ, ² ਹਿੰਮਤ, ³ ਇੱਕ ਹਰੀ ਬੂਟੀ, ⁴ ਬੇਘਰ।

ਇਸ਼ਕ ਮਜ਼ਾਜ਼ੀ ਦਾਤਾ ਹੈ।
 ਜਿਸ ਪਿੱਛੇ ਮਸਤ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ।
 ਇਸ਼ਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੱਡੀ ਪੈਂਦਾ।
 ਸੋਈ ਨਿਰਜੀਵਤ ਮਰ ਜਾਂਦਾ।
 ਇਸ਼ਕ ਪਿਤਾ ਤੇ ਮਾਤਾ ਏ।
 ਜਿਸ ਪਿੱਛੇ ਮਸਤ ਹੋ ਜਾਤਾ ਏ।
 ਆਸ਼ਕ ਦਾ ਤਨ ਸੁੱਕਦਾ ਜਾਏ।
 ਮੈਂ ਖੜੀ ਚੰਦ ਪਿਰ ਕੇ ਸਾਏ।
 ਵੇਖ ਮਸ਼ੂਕਾਂ ਖਿੜ ਖਿੜ ਹਾਸੇ,
 ਇਸ਼ਕ ਬੇਤਾਲ ਪੜ੍ਹਾਤਾ ਹੈ।
 ਜਿਸ ਤੇ ਇਸ਼ਕ ਇਹ ਆਇਆ ਹੈ,
 ਉਹ ਬੇਬਸ ਕਰ ਦਿਖਲਾਇਆ ਹੈ,
 ਨਸ਼ਾ ਰੋਮ ਰੋਮ ਮੇਂ ਆਇਆ ਹੈ,
 ਇਸ ਵਿਚ ਨਾ ਰੱਤੀ ਉਹਲਾ ਹੈ,
 ਹਰ ਤਰਫ ਦਸੋਂਦਾ ਮੌਲਾ¹ ਹੈ,
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਆਸ਼ਕ ਵੀ ਹੁਣ ਤਰਦਾ ਹੈ।
 ਜਿਸ ਫਿਕਰ ਪੀਆ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਹੈ,
 ਰੱਬ ਮਿਲਦਾ ਵੇਖ ਉਚਰਦਾ ਹੈ,
 ਮਨ ਅੰਦਰ ਹੋਇਆ ਝਾਤਾ² ਹੈ।
 ਜਿਸ ਪਿੱਛੇ ਮਸਤ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ।

51.

ਜਿਸ ਤਨ ਲਗਿਆ ਇਸ਼ਕ ਕਮਾਲ।
 ਨਾਚੇ ਬੇਸੁਰ ਤੇ ਬੇਤਾਲ।
 ਦਰਦਮੰਦਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਾ ਛੇੜੇ, ਆਪੇ ਆਪਣਾ ਦੁੱਖ ਸਹੇੜੇ,
 ਜੰਮਣਾ ਜੀਉਣਾ ਮੂਲ ਹੁਗੇੜੇ³, ਆਪਣਾ ਬੁਝੇ ਆਪ ਖਿਆਲ।
 ਜਿਸ ਤਨ ਲਗਿਆ ਇਸ਼ਕ ਕਮਾਲ।
 ਜਿਸ ਨੇ ਵੇਸ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਕੀਤਾ, ਪੁਰ ਦਰਬਾਰੋਂ ਫਤਵਾ⁴ ਲੀਤਾ,
 ਜਦੋਂ ਹਜ਼ੂਰੋਂ ਪਿਆਲਾ ਪੀਤਾ, ਕੁਝ ਨਾ ਰਿਹਾ ਸਵਾਲ ਜਵਾਬ।
 ਜਿਸ ਤਨ ਲਗਿਆ ਇਸ਼ਕ ਕਮਾਲ।
 ਜਿਸਦੇ ਅੰਦਰ ਵਸਿਆ ਯਾਰ, ਉਠਿਆ ਯਾਰੋ ਯਾਰ ਪੁਕਾਰ,
 ਨਾ ਉਹ ਚਾਹੇ ਰਾਗ ਨਾ ਤਾਰ, ਐਵੇਂ ਬੈਠਾ ਖੇਡੇ ਹਾਲ।
 ਜਿਸ ਤਨ ਲਗਿਆ ਇਸ਼ਕ ਕਮਾਲ।

¹ ਰੱਬ, ² ਝਾਕੀ, ³ ਉਘੇੜ ਦੇਵੇ, ⁴ ਫੈਸਲਾ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਨਗਰ ਸਚ ਪਾਇਆ, ਬੂਠਾ ਰੋਲਾ ਸਭ ਮੁਕਾਇਆ,
ਸੱਚਿਆਂ ਕਾਰਨ ਸੱਚ ਸੁਣਾਇਆ, ਪਾਇਆ ਉਸਦਾ ਪਾਂਕ¹ ਜਮਾਲ।
ਜਿਸ ਤਨ ਲਗਿਆ ਇਸ਼ਕ ਕਮਾਲ।

52.

ਜਿੰਦ ਕੁੜਕੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਆਈ।

ਆਪੇ ਹੈਂ ਤੂੰ ਲਹਿਮਕ-ਲਹਿਮਾ² ਆਪੇ ਹੈਂ ਤੂੰ ਨਿਆਰਾ,
ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਸੁਣ ਤੇਰੀਆਂ ਮੇਰਾ ਅਕਲ ਗਿਆ ਉੱਡ ਸਾਰਾ,
ਸ਼ਰੀਅਤ ਤੋਂ ਬੇਸ਼ਰੀਅਤ ਕਰਕੇ ਭਲੀ ਖੁੱਭਣ ਵਿਚ ਪਾਈ।
ਜਿੰਦ ਕੁੜਕੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਆਈ।

ਜੱਗਾ ਇਸ਼ਕ ਤੁਸਾਡਾ ਦਿਸਦਾ ਪਰਬਤ ਕੋਲੋਂ ਭਾਰਾ,
ਇਕ ਘੜੀ ਦੇ ਵੇਖਣ ਕਾਰਨ ਚੁਕ ਲਿਆ ਜੱਗ ਸਾਰਾ,
ਕੀਤੀ ਮਿਹਨਤ ਮਿਲਦੀ ਨਾਹੀਂ ਹੁਣ ਕੀ ਕਰੇ ਲੁਕਾਈ।
ਜਿੰਦ ਕੁੜਕੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਆਈ।

ਵਾ-ਵੇਲਾ³ ਕੀ ਕਰਨਾ ਜਿੰਦ ਜੁ ਸਾੜੇ ਸੁ ਸਾੜੇ,
ਸੁੱਖਾਂ ਦਾ ਇਕ ਪੂਲਾ⁴ ਨਾਹੀਂ ਦੁੱਖਾਂ ਦੇ ਖਲਵਾੜੇ,
ਹੋਣੀ ਸੀ ਜੁ ਉਸ ਦਿਨ ਹੋਈ ਹੁਣ ਕੀ ਕਰੀਏ ਭਾਈ।
ਜਿੰਦ ਕੁੜਕੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਆਈ।

ਸਲਾਹ ਨਾ ਮੰਨਦਾ ਵਾਤ ਨਾ ਪੁੱਛਦਾ ਆਖ ਵੇਖਾਂ ਕੀ ਕਰਦਾ,
ਕਲ ਮੈਂ ਕਮਲੀ ਤੇ ਉਹ ਕਮਲਾ ਹੁਣ ਕਿਉਂ ਮੈਥੋਂ ਡਰਦਾ,
ਉਹਲੇ ਬਹਿ ਕੇ ਰਮਜ਼⁵ ਚਲਾਈ ਦਿਲ ਨੂੰ ਚੋਟ ਲਗਾਈ।
ਜਿੰਦ ਕੁੜਕੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਆਈ।

ਸੀਨੇ ਬਾਣ ਧੰਦਾਲਾਂ⁶ ਗਲ ਵਿਚ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਜਾਲਾਂ,
ਚਾ ਚਾ ਸਿਰ ਭੋਏਂ ਤੇ ਮਾਰਾਂ ਰੋ ਰੋ ਯਾਰ ਸੰਭਾਲਾਂ,
ਅੱਗੇ ਵੀ ਸਈਆਂ ਨੇ ਨੇਹੁੰ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਹੀ ਪ੍ਰੀਤ ਲਗਾਈ।
ਜਿੰਦ ਕੁੜਕੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਆਈ।

ਜੱਗ ਵਿਚ ਰੋਸ਼ਨ ਨਾਂ ਤੁਸਾਡਾ ਆਸ਼ਕ ਤੋਂ ਕਿਉਂ ਨੱਸਦੇ ਹੋ,
ਵੱਸ ਰੱਸ ਵਿਚ ਬੁਕਲ ਦੇ ਆਪਣਾ ਭੇਤ ਨਾ ਦੱਸਦੇ ਹੋ,
ਵਿਚੋਕੜੇ ਵਿਚਕਾਰੋਂ ਫੜ ਕੇ ਮੈਂ ਕਰ ਉਲਟੀ ਲਟਕਾਈ।
ਜਿੰਦ ਕੁੜਕੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਆਈ।

ਅੰਦਰ ਵਾਲਿਆ ਬਾਹਰ ਆਵੀਂ ਬਾਹੋਂ ਪਕੜ ਖਲੋਵਾਂ,
ਜ਼ਾਹਰਾ ਮੈਥੋਂ ਲੁੱਕਣ ਛਿਪਣ ਬਾਤਨ⁷ ਕੋਲੇ ਹੋਵਾਂ,

¹ ਪਵਿੱਤਰ, ² ਗੋਸ਼ਤ, ਪੋਸਤ, ³ ਉਪਰਾਲਾ, ⁴ ਭਰੀ, ⁵ ਇਸ਼ਾਰਾ, ⁶ ਧੰਦਿਆਂ ਦੇ ਸੰਗਲ, ⁷ ਅੰਦਰੋਂ।

ਐਸੇ ਬਾਤਨ ਫਟੀ ਜੁਲੈਖਾਂ ਮੈਂ ਬਾਤਨ ਬਿਰਲਾਈ¹।

ਜਿੰਦ ਕੁੜਿਕੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਆਈ।

ਆਖਣੀਆਂ ਸੀ ਆਖ ਸੁਣਾਈਆਂ ਮਚਲਾ ਸੁਣਦਾ ਨਾਹੀਂ,

ਹੱਥ ਮਰੋੜਾਂ ਫਾਟਾਂ ਤਲੀਆਂ ਰੋਵਾਂ ਢਾਹੀਂ ਢਾਹੀਂ,

ਲੈਣੇ ਥੀਂ ਮੁੜ ਦੇਣਾ ਆਇਆ ਇਹ ਤੇਰੀ ਭਲਿਆਈ।

ਜਿੰਦ ਕੁੜਿਕੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਆਈ।

ਇਕ ਇਕ ਲਹਿਰ ਅਜਿਹੀ ਆਵੇ ਨਹੀਂ ਦੱਸਣੀਆਂ ਸੋ ਦੱਸਾਂ,

ਸੱਚ ਆਖਾਂ ਤਾਂ ਸੂਲੀ ਫਾਹਾ ਝੂਠ ਕਹਾਂ ਤਾਂ ਵੱਸਾਂ,

ਐਸੀ ਨਾਜ਼ਕ ਬਾਤ ਕਿਉਂ ਆਖਾਂ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਹੋਵੇ ਪਰਾਈ।

ਜਿੰਦ ਕੁੜਿਕੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਆਈ।

ਵਹੀ ਵਸੀਲਾ ਪਾਕਾਂ ਦਾ ਤੁਸੀਂ ਆਪੇ ਸਾਡੇ ਹੋਵੋ,

ਜਾਗਦਿਆਂ ਸੰਗ ਸਾਡੇ ਜਾਗੋ ਸਵਾਂ ਤਾਂ ਨਾਲੇ ਸੋਵੋ,

ਜਿਸ ਨੇ ਤੈਂ ਸੰਗ ਪਰੀਤ ਲਗਾਈ ਕਿਹੜੇ ਸੁੱਖ ਸੁਵਾਈ।

ਜਿੰਦ ਕੁੜਿਕੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਆਈ।

ਐਸੀਆਂ ਲੀਕਾਂ ਲਾਈਆਂ ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਕਈ ਘਰ ਗਾਲੇ,

ਉਪਰਵਾਰੋਂ ਪਾਵੇਂ ਝਾਤੀ ਵਤੀ² ਫਿਰੋਂ ਦੁਆਲੇ,

ਲੁੱਕਣ ਛਿਪਣ ਤੇ ਛਲ ਜਾਵਣ ਇਹ ਤੇਰੀ ਵਡਿਆਈ।

ਜਿੰਦ ਕੁੜਿਕੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਆਈ।

ਤੇਰਾ ਮੇਰਾ ਨਿਆਉਂ ਨਬੋੜੇ ਰੂਮੋਂ ਕਾਜ਼ੀ ਆਵੇ,

ਖੋਲ੍ਹ ਕਿਤਾਬਾਂ ਕਰੇ ਤਸੱਲੀ ਦੋਹਾਂ ਇਕ ਬਤਾਵੇ,

ਭਰਮਿਆ ਕਾਜ਼ੀ ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਮੈਂ ਕਾਜ਼ੀ ਭਰਮਾਈ।

ਜਿੰਦ ਕੁੜਿਕੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਆਈ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਤੂੰ ਕੇਹਾ ਜੇਹਾ ਹੁਣ ਤੂੰ ਕਿਹਾ ਮੈਂ ਕਹੀ,

ਤੈਨੂੰ ਜੋ ਮੈਂ ਢੂੰਡਣ ਲੱਗੀ ਮੈਂ ਭੀ ਆਪ ਨਾ ਰਹੀ,

ਪਾਇਆ ਜਾਹਰ ਬਾਤਨ ਤੈਨੂੰ ਬਾਹਰ ਅੰਦਰ ਰੁਜ਼ਨਾਈ³।

ਜਿੰਦ ਕੁੜਿਕੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਆਈ।

53.

ਜੇ ਰੰਗ ਰੰਗਿਆ ਗੂੜ੍ਹਾ ਰੰਗਿਆ ਮੁਰਸ਼ਦ ਵਾਲੀ ਲਾਲੀ ਓ ਯਾਰ।

ਆਹਦ⁴ ਵਿਚੋਂ ਅਹਿਮਦ⁵ ਹੋਇਆ ਵਿਚੋਂ ਸੀਮ ਨਿਕਾਲੀ ਓ ਯਾਰ।

ਦਰਮੁਆਨੀ⁶ ਦੀ ਧੂਮ ਮਚੀ ਹੈ ਨੈਣਾਂ ਤੋਂ ਘੁੰਡ ਉਠਾਲੀ ਓ ਯਾਰ।

ਜੇ ਰੰਗ ਰੰਗਿਆ ਗੂੜ੍ਹਾ ਰੰਗਿਆ ਮੁਰਸ਼ਦ ਵਾਲੀ ਲਾਲੀ ਓ ਯਾਰ।

¹ ਵਿਰਲਾਪ ਕੀਤਾ, ² ਤੁਰੀ, ³ ਚਾਨਣ, ⁴ ਰੱਬ, ਅਰੂਪ, ⁵ ਰਸੂਲ, ਰੂਪਵਾਨ,
⁶ ਅਮੋਲਕ ਵਿਚਾਰ, ਬ੍ਰਹਮ-ਗਿਆਨ।

ਸੂਰਤ ਯੂਸਫ਼¹ ਮੁਜ਼ਮੱਲ² ਵਾਲਾ ਬਦਲਾਂ ਗਰਜ ਸੰਭਾਲੀ ਓ ਯਾਰ।
 ਜੁਲਫ਼ ਸਿਆਹ ਦੇ ਵਿਚ ਬੈਜ਼ਾ³ ਦੇ ਚਮਕਾਰ ਵਖਾਲੀ ਓ ਯਾਰ।
 ਜੋ ਰੰਗ ਰੰਗਿਆ ਗੂੜ੍ਹਾ ਰੰਗਿਆ ਮੁਰਸ਼ਦ ਵਾਲੀ ਲਾਲੀ ਓ ਯਾਰ।
 ਮੂਤੂ-ਕਿਬਲਾ-ਅੱਤਾ⁴-ਮੂਤੂ ਹੋਈਆਂ ਮੋਇਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਜਵਾਲੀ ਓ ਯਾਰ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਮੇਰੇ ਘਰ ਆਇਆ ਕਰ ਕਰ ਨਾਚ ਵਖਾਲੀ ਓ ਯਾਰ।
 ਜੋ ਰੰਗ ਰੰਗਿਆ ਗੂੜ੍ਹਾ ਰੰਗਿਆ ਮੁਰਸ਼ਦ ਵਾਲੀ ਲਾਲੀ ਓ ਯਾਰ।

[ਚੇ]

54.

ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਕਰੀਂ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਨੂੰ।
 ਸੱਚ ਸੁਣਕੇ ਲੋਕ ਨਾ ਸਹਿੰਦੇ ਨੀ, ਸੱਚ ਆਖੀਏ ਤਾਂ ਗਲ ਪੈਂਦੇ ਨੀ,
 ਫਿਰ ਸੱਚੇ ਪਾਸ ਨਾ ਬਹਿੰਦੇ ਨੀ, ਸੱਚ ਮਿੱਠਾ ਆਸ਼ਕ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ।
 ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਕਰੀਂ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਨੂੰ।
 ਸੱਚ ਸ਼ਰਾ ਕਰੇ ਬਰਬਾਦੀ ਏ, ਸੱਚ ਆਸ਼ਕ ਦੇ ਘਰ ਸ਼ਾਦੀ ਏ,
 ਸੱਚ ਕਰਦਾ ਨਵੀਂ ਆਬਾਦੀ ਏ, ਜਿਹੀ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਤਰੀਕਤ ਹਾਰੇ ਨੂੰ।
 ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਕਰੀਂ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਨੂੰ।
 ਚੁੱਪ ਆਸ਼ਕ ਤੋਂ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਏ, ਜਿਸ ਆਈ ਸੱਚ ਸੁਗੰਧੀ ਏ,
 ਜਿਸ ਮਾਲੂ ਸੁਹਾਗ ਦੀ ਗੁੰਦੀ ਏ, ਛੱਡ ਦੁਨੀਆਂ ਕੂੜ ਪਸਾਰੇ ਨੂੰ।
 ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਕਰੀਂ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਨੂੰ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਸੱਚ ਹੁਣ ਬੋਲੇ ਹੈਂ, ਸੱਚ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਤਰੀਕਤ ਫੋਲੇ ਹੈਂ,
 ਗੱਲ ਚੌਥੇ-ਪਦਾ⁵ ਦੀ ਖੋਲੇ ਹੈਂ, ਜਿਹਾ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਤਰੀਕੇ ਹਾਰੇ ਨੂੰ।
 ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਕਰੀਂ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਨੂੰ।

55.

ਚਲੋ ਦੇਖੀਏ ਉਸ ਮਸਤਾਨੜੇ ਨੂੰ,
 ਜਿਦੀ ਤਿੰਵਣਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਪਈ ਏ ਧੁੰਮ।
 ਉਹ ਤੇ ਮੈਂ ਵਹਿਦਿਤਾ⁷ ਵਿਚ ਰੰਗਦਾ ਏ,
 ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਦਾ ਜਾਤ ਦੇ ਕੀ ਹੋ ਤੁਮ।
 ਜੀਦ੍ਹਾ ਸ਼ੌਰ ਚੁਫੇਰੇ ਪੈਂਦਾ ਏ,
 ਉਹ ਕੋਲ ਤੇਰੇ ਨਿੱਤ ਰਹਿੰਦਾ ਏ,
 ਨਾਲੇ ਨਾਹਨ ਅਕਰਬ⁸ ਕਹਿੰਦਾ ਏ,
 ਨਾਲੇ ਆਖੇ ਵਫੀਅਨਫੋਸਾ-ਕੁਨ⁹।

¹ ਜੁਲੈਖਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ, ² ਕੰਬਲੀ ਵਾਲਾ, ³ ਅੱਖ ਦੀ ਪੁਤਲੀ, ⁴ ਮਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਰਨਾ, ⁵ ਖੁਸ਼ੀ, ⁶ ਸਹਿਜ-ਪਦ, ਮੁਕਤੀ, ⁷ ਏਕਤਾ, ⁸ (ਰੱਬ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਆਖਦਾ ਹੈ) ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਹਾਂ, ⁹ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਖੁਦਾ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਹਨ।

ਛੱਡ ਝੂਠ ਭਰਮ ਦੀ ਬਸਤੀ ਨੂੰ,
 ਕਰ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਕਾਇਮ ਮਸਤੀ ਨੂੰ,
 ਗਏ ਪਹੁੰਚ ਸਜਣ ਦੀ ਹਸਤੀ ਨੂੰ,
 ਜਿਹੜੇ ਹੋ ਗਏ ਸੁਮੁਨ-ਬੁਕਮੁਨਵ-ਉਮਯੁਨ¹।
 ਨਾ ਤੇਰਾ ਏ ਨਾ ਮੇਰਾ ਏ,
 ਜਗ ਫਾਨੀ² ਝਗੜਾ ਝੇੜਾ ਏ,
 ਬਿਨਾਂ ਮੁਰਸ਼ਦ ਰਹਿਬਰ³ ਕਿਹੜਾ ਏ,
 ਪੜ੍ਹ-ਫੜ੍ਹ-ਰੂਨੀ-ਅਜ਼-ਕੁਰ-ਕੁਨ⁴।
 ਬੁਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਇਹ ਬਾਤ ਇਸ਼ਾਰੇ ਦੀ,
 ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੱਗ ਗਈ ਤਾਂਘ ਨਜ਼ਾਰੇ ਦੀ,
 ਦਸ ਪੈਂਦੀ ਘਰ ਵਣਜਾਰੇ ਦੀ,
 ਹੈ ਯਦਉੱਲਾ-ਫੋਕਾ-ਐਦੀ-ਕੁਮ⁵।

[ਹੋ]

56.

ਹਾਜੀ ਲੋਕ ਮੱਕੇ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ,
 ਮੇਰਾ ਰਾਂਝਾ ਮਾਹੀ ਮੱਕਾ,
 ਨੀ ਮੈਂ ਕਮਲੀ ਹਾਂ।
 ਮੈਂ ਤੇ ਮੰਗ ਰਾਂਝੇ ਦੀ ਹੋਈਆਂ, ਮੇਰਾ ਬਾਬਲ ਕਰਦਾ ਧੱਕਾ⁶,
 ਨੀ ਮੈਂ ਕਮਲੀ ਹਾਂ।
 ਹਾਜੀ ਲੋਕ ਮੱਕੇ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ, ਮੇਰੇ ਘਰ ਵਿਚ ਨੌਂ ਸ਼ੌਹ ਮੱਕਾ,
 ਨੀ ਮੈਂ ਕਮਲੀ ਹਾਂ।
 ਵਿਚੇ ਹਾਜੀ ਵਿਚੇ ਗਾਜੀ, ਵਿਚੇ ਚੋਰ ਉਚੱਕਾ,
 ਨੀ ਮੈਂ ਕਮਲੀ ਹਾਂ।
 ਹਾਜੀ ਲੋਕ ਮੱਕੇ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ, ਅਸਾਂ ਜਾਣਾ ਤਖ਼ਤ ਹਜ਼ਾਰੇ,
 ਨੀ ਮੈਂ ਕਮਲੀ ਹਾਂ।
 ਜਿਤ ਵੱਲ ਯਾਰ ਉਤੇ ਵੱਲ ਕਾਅਬਾ, ਭਾਵੇਂ ਫੋਲ ਕਿਤਾਬਾਂ ਚਾਰੇ,
 ਨੀ ਮੈਂ ਕਮਲੀ ਹਾਂ।

57.

ਹਜ਼ਾਬ⁷ ਕਰੇ ਦਰਵੇਸ਼ੀ ਕੋਲੋਂ ਕਦ ਤਕ ਹੁਕਮ ਚਲਾਵੇਗਾ।

¹ ਗੁੰਗੋ, ਬੋਲੇ ਤੇ ਅੰਨ੍ਹੇ, ਉਹ ਰਜ਼ੂਹ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ, ² ਨਾਸ਼ਵਾਨ, ³ ਰਾਹ ਦੱਸਣ ਵਾਲਾ, ⁴ ਸਾਰਾ ਵਾਧਾ ਜਾਂ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਉਸ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਹੋਈ, ⁵ ਅੱਲਾਹ ਦਾ ਹੱਥ ਸਭ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲੋਂ ਉੱਤਮ ਹੈ, ⁶ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ, ⁷ ਪੜਦਾ

ਗਲ ਅਲਫੀ¹ ਸਿਰ-ਪਾ-ਬਰਹਿਨ² ਭਲਕੇ ਰੂਪ ਵਟਾਵੇਂਗਾ।
 ਇਸ ਲਾਲਚ ਨਫਸਾਨੀ ਕੋਲੋਂ ਓੜਕ ਮੂਨ ਮਨਾਵੇਂਗਾ।
 ਘਾਟ ਜ਼ਿਕਾਤ³ ਮੰਗਣਗੇ ਪਿਆ ਕਹੁ ਕੀ ਅਮਲ ਵਿਖਾਵੇਂਗਾ।
 ਆਣ ਬਣੀ ਸਿਰ ਪਰ ਭਾਰੀ ਅੱਗੋਂ ਕੀ ਬਤਲਾਵੇਂਗਾ।
 ਹਜਾਬ ਕਰੇਂ ਦਰਵੇਸ਼ੀ ਕੋਲੋਂ ਕਦ ਤਕ ਹੁਕਮ ਚਲਾਵੇਂਗਾ।
 ਹਕ ਪਰਾਇਆ ਜਾਤੋਂ ਨਾਹੀਂ ਖਾ ਕਰ ਭਾਰ ਉਠਾਵੇਂਗਾ।
 ਫੇਰ ਨਾ ਆ ਕਰ ਬਦਲਾ ਦੇਸੋਂ ਲਾਖੀ ਖੇਤ ਲੁਟਾਵੇਂਗਾ।
 ਦਾਅ ਲਾ ਕੇ ਵਿਚ ਜਗ ਦੇ ਜੂਏ ਜਿੱਤੇ ਦਮ ਹਰਾਵੇਂਗਾ।
 ਹਜਾਬ ਕਰੇਂ ਦਰਵੇਸ਼ੀ ਕੋਲੋਂ ਕਦ ਤਕ ਹੁਕਮ ਚਲਾਵੇਂਗਾ।
 ਜੈਸੀ ਕਰਨੀ ਵੈਸੀ ਭਰਨੀ ਪਰੇਮ ਨਗਰ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਏ,
 ਏਥੇ ਦੋਜ਼ਖ ਕੱਟ ਤੂੰ ਦਿਲਬਰ ਅੱਗੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਬਹਾਰਾ ਏ,
 ਕੇਸਰ ਬੀਜ ਜੁ ਕੇਸਰ ਜੰਮੇ ਲਸਣ ਬੀਜ ਕੀ ਖਾਵੇਂਗਾ।
 ਹਜਾਬ ਕਰੇਂ ਦਰਵੇਸ਼ੀ ਕੋਲੋਂ ਕਦ ਤਕ ਹੁਕਮ ਚਲਾਵੇਂਗਾ।
 ਕਰੋ ਕਮਾਈ ਮੇਰੇ ਭਾਈ ਇਹੋ ਵਕਤ ਕਮਾਵਣ ਦਾ,
 ਪੈਂ-ਸਤਾਰਾਂ⁴ ਪੈਂਦੇ ਨੇ ਹੁਣ ਦਾਅ ਨਾ ਬਾਜ਼ੀ ਹਾਰਣ ਦਾ,
 ਉਜੜੀ ਖੇਡ ਛਪਣਗੀਆਂ ਨਰਦਾਂ ਝਾੜੂ ਕਾਨ ਉਠਾਵੇਂਗਾ।
 ਹਜਾਬ ਕਰੇਂ ਦਰਵੇਸ਼ੀ ਕੋਲੋਂ ਕਦ ਤਕ ਹੁਕਮ ਚਲਾਵੇਂਗਾ।
 ਖਾਵੇਂ ਰਾਸ ਚਬਾਵੇਂ ਬੀੜੇ ਅੰਗ ਪੁਸ਼ਾਕ ਲਗਾਇਆ ਈ,
 ਟੇਢੀ ਪਗੜੀ ਅੱਕੜ ਚਲੋਂ ਜੁੱਤੀ ਪੈਰ ਅੜਾਇਆ ਈ,
 ਪਲਦਾ ਹੈਂ ਤੂੰ ਜਿਸਮ ਦਾ ਬਕਰਾ ਆਪਣਾ ਆਪ ਕੁਹਾਵੇਂਗਾ।
 ਹਜਾਬ ਕਰੇਂ ਦਰਵੇਸ਼ੀ ਕੋਲੋਂ ਕਦ ਤਕ ਹੁਕਮ ਚਲਾਵੇਂਗਾ।
 ਪਲ ਦਾ ਵਾਸਾ ਵੱਸਣ ਏਥੇ ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਅਗੇ ਡੇਰਾ ਏ,
 ਲੈ ਲੈ ਤੁਹਫੇ ਘਰ ਨੂੰ ਘਲੀਂ ਇਹੋ ਵੇਲਾ ਤੇਰਾ ਏ,
 ਓਥੇ ਹੱਥ ਨਾ ਲਗਦਾ ਕੁਝ ਵੀ ਏਥੋਂ ਹੀ ਲੈ ਜਾਵੇਂਗਾ।
 ਹਜਾਬ ਕਰੇਂ ਦਰਵੇਸ਼ੀ ਕੋਲੋਂ ਕਦ ਤਕ ਹੁਕਮ ਚਲਾਵੇਂਗਾ।
 ਪੜ੍ਹ ਸਬਕ ਮੁਹੱਬਤ ਓਸੇ ਦਾ ਤੂੰ ਬੇਮੁਜਬ⁵ ਕਿਉਂ ਡੁਬਨਾ ਏਂ,
 ਪੜ੍ਹ ਪੜ੍ਹ ਕਿੱਸੇ ਮਗਜ਼ ਖਪਾਵੇਂ ਕਿਉਂ ਖੁਭਣ ਵਿਚ ਖੁਭਨਾ ਏਂ,
 ਹਰਫ਼ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਇਕੋ ਨੁਕਤਾ ਕਾਹੇ ਕੋ ਉੱਠ ਲਦਾਵੇਂਗਾ।
 ਹਜਾਬ ਕਰੇਂ ਦਰਵੇਸ਼ੀ ਕੋਲੋਂ ਕਦ ਤਕ ਹੁਕਮ ਚਲਾਵੇਂਗਾ।
 ਭੁੱਖ ਮਰੋਂਦਿਆਂ ਨਾਮ ਅਲ੍ਹਾ ਦਾ ਇਹੋ ਬਾਤ ਚੰਗੇਰੀ ਏ,
 ਦੋਵੇਂ ਥੋਕ ਪਥਰ ਥੀਂ ਭਾਰੇ ਐਖੀ ਜਿਹੀ ਇਹ ਫੇਰੀ ਏ,

¹ ਖਫ਼ਣੀ, ² ਨੰਗਾ (ਸਿਰੋਂ ਪੈਰੋਂ), ³ ਜੁਗਾਤ, ਟੈਕਸ, ⁴ ਪੈਂ ਬਾਰਾਂ, ਜਿੱਤ, ⁵ ਬੇਲੋੜਾ।

ਆਣ ਬਣੀ ਜਦ ਸਿਰ ਪਰ ਭਾਰੀ ਅੱਗੋਂ ਕੀ ਬਤਲਾਵੇਂਗਾ।
 ਹਜਾਬ ਕਰੋਂ ਦਰਵੇਸ਼ੀ ਕੋਲੋਂ ਕਦ ਤਕ ਹੁਕਮ ਚਲਾਵੇਂਗਾ।
 ਅੰਮਾਂ ਬਾਬਾ ਬੇਟੀ ਬੇਟਾ ਪੁੱਛ ਵੇਖਾਂ ਕਿਉਂ ਰੋਂਦੇ ਨੀ,
 ਰੰਨਾਂ ਕੰਜਕਾਂ¹ ਭੈਣਾਂ ਭਾਈ ਵਾਰਸ ਆਣ ਖਲੋਂਦੇ ਨੀ,
 ਇਹ ਜੋ ਲੁੱਟਦੇ ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਲੁੱਟਦਾ ਕਦ ਤਕ ਹੁਕਮ ਚਲਾਵੇਂਗਾ।
 ਹਜਾਬ ਕਰੋਂ ਦਰਵੇਸ਼ੀ ਕੋਲੋਂ ਕਦ ਤਕ ਹੁਕਮ ਚਲਾਵੇਂਗਾ।
 ਇਕ ਇਕੱਲਿਆਂ ਜਾਣਾ ਈ ਤੈਂ ਨਾਲ ਨਾ ਕੋਈ ਜਾਵੇਗਾ,
 ਬ੍ਰੈਸ਼-ਕਬੀਲ² ਰੋਂਦਾ ਪਿੱਟਦਾ ਰਾਹੋਂ ਹੀ ਮੁੜ ਆਵੇਗਾ,
 ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਬਾਹਰ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਵਾਸਾ ਓਥੇ ਡੇਰਾ ਪਾਵੇਂਗਾ।
 ਹਜਾਬ ਕਰੋਂ ਦਰਵੇਸ਼ੀ ਕੋਲੋਂ ਕਦ ਤਕ ਹੁਕਮ ਚਲਾਵੇਂਗਾ।
 ਕਰਾਂ ਨਸੀਹਤ ਵੱਡੀ ਜੇ ਕੋਈ ਸੁਣ ਕਰ ਦਿਲ ਤੇ ਲਾਵੇਂਗਾ,
 ਮੋਏ ਤਾਂ ਰੋਜ਼ ਹਸ਼ਰ³ ਨੂੰ ਉੱਠਣ ਆਸ਼ਕ ਨਾ ਮਰ ਜਾਵੇਂਗਾ।
 ਜੇ ਤੂੰ ਮਰੇਂ ਮਰਨ ਤੋਂ ਅਗੇ ਮਰਨੇ ਦਾ ਮੁੱਲ ਪਾਵੇਂਗਾ।
 ਹਜਾਬ ਕਰੋਂ ਦਰਵੇਸ਼ੀ ਕੋਲੋਂ ਕਦ ਤਕ ਹੁਕਮ ਚਲਾਵੇਂਗਾ।
 ਜਾਂ ਰਾਹ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦਾ ਪਕੜੇਂਗਾ ਤਾਂ ਓਟ ਮੁਹੰਮਦੀ ਹੋਵੇਗਾ।
 ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕਰਦੀ ਨਾਹੀ ਇਹੋ ਖਲਕਤ ਰੋਵੇਂਗਾ।
 ਹੁਣ ਸੁਤਿਆਂ ਤੈਨੂੰ ਕੌਣ ਜਗਾਏ ਜਾਗਦਿਆਂ ਪਛਤਾਵੇਂਗਾ।
 ਹਜਾਬ ਕਰੋਂ ਦਰਵੇਸ਼ੀ ਕੋਲੋਂ ਕਦ ਤਕ ਹੁਕਮ ਚਲਾਵੇਂਗਾ।
 ਜੇ ਤੂੰ ਸਾਡੇ ਆਖੇ ਲੱਗੇਂ ਤੈਨੂੰ ਤਖ਼ਤ ਬਹਾਵਾਂਗੇ,
 ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਆਲਮ⁴ ਢੂੰਡੇ ਤੈਨੂੰ ਆਣ ਮਿਲਾਵਾਂਗੇ,
 ਜ਼ੁਹਦੀ⁵ ਹੋ ਕੇ ਜ਼ੁਹਦ⁶ ਕਮਾਵੇਂ ਲੈ ਪੀਆ ਗਲ ਲਾਵਾਂਗੇ।
 ਹਜਾਬ ਕਰੋਂ ਦਰਵੇਸ਼ੀ ਕੋਲੋਂ ਕਦ ਤਕ ਹੁਕਮ ਚਲਾਵੇਂਗਾ।
 ਐਵੇਂ ਉਮਰ ਗਵਾਈਆ ਔਗਤ⁷ ਅਕਬਤ⁸ ਚਾ ਰੁੜ੍ਹਾਇਆ ਈ,
 ਲਾਲਚ ਕਰ ਕਰ ਦੁਨੀਆਂ ਉਤੇ ਮੁਖ ਸਫੈਦੀ ਆਇਆ ਈ,
 ਅਜੇ ਵੀ ਸੁਣ ਜੇ ਤਾਇਬ⁹ ਹੋਵੇਂ ਤਾਂ ਆਸ਼ਨਾ¹⁰ ਸਦਾਵੇਂਗਾ।
 ਹਜਾਬ ਕਰੋਂ ਦਰਵੇਸ਼ੀ ਕੋਲੋਂ ਕਦ ਤਕ ਹੁਕਮ ਚਲਾਵੇਂਗਾ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਦੇ ਚਲਨਾ ਏ ਤਾਂ ਚਲ ਕਿਹਾ ਚਿਰ ਲਾਇਆ ਈ,
 ਜਿਕੋ ਧੱਕੇ ਕੀ ਕਰਨੇ ਜਾਂ ਵਤਨੋਂ ਦਫ਼ਤਰ ਆਇਆ ਈ,
 ਵਾਚਦਿਆਂ ਖ਼ਤ ਅਕਲ ਗਈਉ ਈ ਰੋ ਰੋ ਹਾਲ ਵੰਝਾਵੇਂਗਾ।
 ਹਜਾਬ ਕਰੋਂ ਦਰਵੇਸ਼ੀ ਕੋਲੋਂ ਕਦ ਤਕ ਹੁਕਮ ਚਲਾਵੇਂਗਾ।

¹ ਕੁੜੀਆਂ, ² ਟੱਬਰ, ³ ਅੰਤ-ਸਮਾਂ, ⁴ ਦੁਨੀਆਂ, ⁵ ਤਪੱਸਵੀ, ⁶ ਤਪ,
⁷ ਅਵਿਗਤ, ⁸ ਅੰਤ, ⁹ ਅਧੀਨ, ¹⁰ ਪ੍ਰੀਤਵਾਨ।

ਖਾਕੀ¹ ਖਾਕ ਸੁੰ ਰਲ ਜਾਣਾ
 ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਜ਼ੋਰ ਧਿਛਾਣਾ।
 ਗਏ ਸੋ ਗਏ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਆਏ ਮੇਰੇ ਜਾਨੀ ਮੀਤ ਪਿਆਰੇ,
 ਮੇਰੇ ਬਾਝੋਂ ਰਹਿੰਦੇ ਨਾਹੀਂ ਹੁਣ ਕਿਉਂ ਅਸਾਂ ਵਿਸਾਰੇ,
 ਖਾਕੀ ਖਾਕ ਸੁੰ ਰਲ ਜਾਣਾ।
 ਚਿਤ ਪਿਆਰ ਨਾ ਜਾਏ ਸਾਥੋਂ ਉੱਭੇ ਸਾਹ ਨਾ ਰਹਿੰਦੇ,
 ਅਸੀਂ ਮੋਇਆਂ ਦੇ ਪਰਲੇ ਪਾਰ ਜੀਉਂਦਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਬਹਿੰਦੇ,
 ਖਾਕੀ ਖਾਕ ਸੁੰ ਰਲ ਜਾਣਾ।
 ਓਥੇ ਮਗਰ ਪਿਆਦੇ² ਲਗੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਏਥੇ ਆਏ,
 ਏਥੇ ਸਾਨੂੰ ਰਹਿਣ ਨਾ ਮਿਲਦਾ ਅੱਗੇ ਕਿਤ ਵਲ ਧਾਏ,
 ਖਾਕੀ ਖਾਕ ਸੁੰ ਰਲ ਜਾਣਾ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਏਥੇ ਰਹਿਣ ਨਾ ਮਿਲਦਾ ਰੋਂਦੇ ਪਿਟਦੇ ਚੱਲੇ,
 ਇਕੋ ਨਾਮ ਓਸੇ ਦਾ ਖਰਚੀ ਪੈਸਾ ਹੋਰ ਨਾ ਪੱਲੇ,
 ਖਾਕੀ ਖਾਕ ਸੁੰ ਰਲ ਜਾਣਾ।
 ਨਾ ਕਰ ਜ਼ੋਰ ਧਿਛਾਣਾ।

ਪਾਠਾਂਤਰ—ਨੰ. 58

ਖਾਕੀ ਖਾਕ ਸਿਉਂ ਰਲ ਜਾਣਾ
 ਕਿਛੁ ਨਹੀਂ ਜ਼ੋਰ ਧਿਛਾਣਾ
 ਗਏ ਸੋ ਗਏ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਆਏ
 ਮੇਰੇ ਜਾਨੀ ਮੀਤ ਪਿਆਰੇ
 ਮੈਂ ਬਾਝੋਂ ਪਲ ਰਹਿੰਦੇ ਨਾਹੀਂ,
 ਹੁਣ ਕਿਉਂ ਅਸਾਂ ਵਿਸਾਰੇ
 ਵਿਚ ਕਬਰਾਂ ਦੇ ਖ਼ਬਰ ਨਾ ਕਾਈ
 ਮਾਰੂ ਕੇਹਾ ਝੁਲਾਣਾ
 ਖਾਕੀ ਖਾਕ ਸਿਉਂ ਰਲ ਜਾਣਾ
 ਕਿਛੁ ਨਹੀਂ ਜ਼ੋਰ ਧਿਛਾਣਾ।
 ਚਿੱਤ ਪਇਆ ਨਾ ਜਾਏ ਸਾਥੋਂ
 ਉਭੇ ਸਾਹ ਨਾ ਰਹਿੰਦੇ,
 ਅਸੀਂ ਮੋਇਆਂ ਦੇ ਪਰਲੇ ਪਾਰੋਂ

¹ ਮਿੱਟੀ ਦਾ, ² ਪੈਦਲ ਸਿਪਾਹੀ।

ਜੀਵੰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਬਹਿੰਦੇ
 ਅੱਜ ਕਿ ਭਲਕ ਤੁਰਣ ਦਾ ਸਾਨੂੰ
 ਹੋਸੀ ਵੱਡਾ ਕਹਾਣਾ
 ਖਾਕੀ ਖਾਕ ਸਿਉਂ ਰਲ ਜਾਣਾ
 ਕਿਛੁ ਨਹੀਂ ਜ਼ੋਰ ਧਿਛਾਣਾ
 ਉਥੇ ਮਗਰ ਪਿਆਦੇ ਲਗੇ
 ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਆਏ
 ਇਥੇ ਸਾਨੂੰ ਰਹਿਣ ਨਾ ਮਿਲਦਾ
 ਅਗੇ ਕਿਤ ਵਲ ਜਾਏ।
 ਜੇ ਕੁਛ ਅਗਲਿਆਂ ਸਿਰ ਬੀਤੀ,
 ਅਸਾਂ ਭੀ ਉਹੋ ਟਿਕਾਣਾ।
 ਖਾਕੀ ਖਾਕ ਸਿਉਂ ਰਲ ਜਾਣਾ
 ਕਿਛੁ ਨਹੀਂ ਜ਼ੋਰ ਧਿਛਾਣਾ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਏਥੇ ਰਹਿਣ ਨਾ ਮਿਲਦਾ
 ਰੋਂਦੇ ਪਿਟਦੇ ਚੱਲੇ
 ਇਕ ਨਾਮ ਉਸੇ ਦਾ ਖਰਚੀ
 ਬਿਆ ਨਹੀਂ ਕੁਝ ਪੱਲੇ
 ਮੈਂ ਸੁਫਨਾ ਸਭ ਜਗ ਭੀ ਸੁਫਨਾ
 ਹੋਰ ਸੁਫਨਾ ਲਗੇ ਭਿਆਣਾ
 ਖਾਕੀ ਖਾਕ ਸਿਉਂ ਰਲ ਜਾਣਾ,
 ਕਿਛੁ ਨਹੀਂ ਜ਼ੋਰ ਧਿਛਾਣਾ।

[ਦਾਲ]

59.

ਦਿਲ ਲੋਚੇ ਮਾਹੀ ਯਾਰ ਨੂੰ।

ਇਕ ਹੱਸ ਹੱਸ ਗੱਲ ਕਰਦੀਆਂ, ਇਕ ਰੋਂਦੀਆਂ ਧੌਂਦੀਆਂ ਮਰਦੀਆਂ,
 ਕਹੋ ਫੁੱਲੀ ਬਸੰਤ ਬਹਾਰ ਨੂੰ, ਦਿਲ ਲੋਚੇ ਮਾਹੀ ਯਾਰ ਨੂੰ।
 ਮੈਂ ਨ੍ਹਾਤੀ ਧੌਤੀ ਰਹਿ ਗਈ, ਇਕ ਗੰਢ ਮਾਹੀ ਦਿਲ ਬਹਿ ਗਈ,
 ਭਾ ਲਾਈਏ ਹਾਰ ਸ਼ਿਗਾਰ ਨੂੰ, ਦਿਲ ਲੋਚੇ ਮਾਹੀ ਯਾਰ ਨੂੰ।
 ਮੈਂ ਕਮਲੀ ਕੀਤੀ ਦੂਤੀਆਂ¹, ਦੁੱਖ ਘੋਰ ਚੁਫੇਰੋਂ ਲੀਤੀਆਂ,
 ਘਰ ਆ ਮਾਹੀ ਦੀਦਾਰ ਨੂੰ, ਦਿਲ ਲੋਚੇ ਮਾਹੀ ਯਾਰ ਨੂੰ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਮੇਰੇ ਘਰ ਆਇਆ, ਮੈਂ ਘੁੱਟ ਰਾਂਝਣ ਗਲ ਲਾਇਆ,
 ਦੁੱਖ ਗਏ ਸਮੁੰਦਰ ਪਾਰ ਨੂੰ, ਦਿਲ ਲੋਚੇ ਮਾਹੀ ਯਾਰ ਨੂੰ।

¹ ਚੁਗਲ-ਖੋਰਾਂ ਨੇ।

ਢੋਲਾ ਆਦਮੀ ਬਣ ਆਇਆ।

ਆਪੇ ਆਹੂ¹ ਆਪੇ ਚੀਤਾ ਆਪੇ ਮਾਰਨ ਧਾਇਆ,
ਆਪੇ ਸਾਹਿਬ ਆਪੇ ਬਰਦਾ² ਆਪੇ ਮੁੱਲ ਵਿਕਾਇਆ,

ਢੋਲਾ ਆਦਮੀ ਬਣ ਆਇਆ।

ਕਦੀ ਹਾਥੀ ਤੇ ਅਸਵਾਰ ਹੋਇਆ ਕਦੀ ਠੂਠਾ ਡਾਂਗ ਭੁਵਾਇਆ,
ਕਦੀ ਰਾਵਲ ਜੋਗੀ ਭੋਗੀ ਹੋ ਕੇ ਸਾਂਗੀ ਸਾਂਗ ਬਣਾਇਆ,

ਢੋਲਾ ਆਦਮੀ ਬਣ ਆਇਆ।

ਬਾਜ਼ੀਗਰ ਕਿਆ ਬਾਜ਼ੀ ਖੇਲੀ ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਤਲੀ ਵਾਂਙ ਨਚਾਇਆ,
ਮੈਂ ਉਸ ਪੜਤਾਲੀ ਨਚਣਾ ਹਾਂ ਜਿਸ ਗਤ ਮਿਤ ਯਾਰ ਲਿਖਾਇਆ,

ਢੋਲਾ ਆਦਮੀ ਬਣ ਆਇਆ।

ਹਾਬੀਲ³ ਕਾਬੀਲ⁴ ਆਦਮ ਦੇ ਜਾਏ ਆਦਮ ਕਿਸ ਦਾ ਜਾਇਆ!
ਬਲ੍ਹਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਭੀ ਅੱਗੇ ਆਹਾ ਦਾਦਾ ਗੋਦ ਖਿਡਾਇਆ,

ਢੋਲਾ ਆਦਮੀ ਬਣ ਆਇਆ।

ਪਾਠਾਂਤਰ— ਨੰ. 60

ਮਉਲਾ ਆਦਮ ਬਣ ਆਇਆ

ਮਾਟੀ ਵਿਚੋਂ ਹੀਰਾ ਲੱਧਾ, ਗੋਬਰ ਮਹਿੰ ਦੁਧ ਪਾਇਆ। ੧। ਰਹਾਉ।

ਸਭੇ ਉਠ ਕਤਾਰੀਂ ਬੱਧੇ

ਧੰਨੇ ਦਾ ਵੱਗ ਚਰਾਇਆ

ਸਾਡੀ ਭਾਜੀ ਲੇਵੇ ਨਾਹੀ

ਬਿਦਰ ਦੇ ਸਾਗ ਅਘਾਇਆ

ਕਹੂੰ ਹਾਥੀ ਅਸਵਾਰ ਹੋਇਆ

ਕਹੂੰ ਠੂਠਾ ਡਾਂਗ ਭਵਾਇਆ।

ਕਹੂੰ ਰਾਵਲ ਜੋਗੀ ਭੋਗੀ

ਕਹੂੰ ਸਾਂਗੀ ਸਾਂਗ ਰਚਾਇਆ।

ਆਪ ਆਹੂ ਆਪੇ ਚੀਤਾ

ਆਪੇ ਮਾਰਨ ਧਾਇਆ

ਆਪੇ ਸਾਹਿਬ ਆਪੇ ਬਰਦਾ

ਆਪੇ ਮੁੱਲ ਵਿਕਾਇਆ

ਬਾਜ਼ੀਗਰ ਕਿਆ ਬਾਜ਼ੀ ਖੇਲ

¹ ਹਰਨ, ² ਦਾਸ ³ ਹਜ਼ਰਤ, ⁴ ਆਦਮ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹਾਬੀਲ ਨੇ ਕਾਬੀਲ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਪੁਤਲੀ ਵਾਂਗੂ ਨਚਾਯਾ
 ਮੈਂ ਉਸ ਪੜਤਾਲੀ ਨੱਚਨਾ ਹਾਂ
 ਜਿਸ ਗਤ ਮਤ ਯਾਰ ਲਖਾਯਾ।
 ਹਾਬਿਲ ਕਾਬਿਲ ਆਦਮ ਦੇ ਜਾਏ
 ਤੇ ਆਦਮ ਕੈਂ ਦਾ ਜਾਇਆ?
 ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸਭਨਾਂ ਥੀਂ ਅਗੇ ਆਹਾ
 ਜਿਨ ਦਾਦਾ ਗੋਦਿ ਦਿਖਾਇਆ।

[ਰੇ]

61.

ਰਾਂਝਾ ਜੋਗੀੜਾ ਬਣ ਆਇਆ¹।
 ਵਾਹ ਸਾਂਗੀ ਸਾਂਗ ਰਚਾਇਆ।
 ਏਸ ਜੋਗੀ ਦੇ ਨੈਣ ਕਟੋਰੇ, ਬਾਜ਼ਾਂ ਵਾਂਙੂ ਲੈਂਦੇ ਡੋਰੇ,
 ਮੁੱਖ ਡਿਠਿਆਂ ਦੁੱਖ ਜਾਵਣ ਝੋਰੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖੀਆਂ ਲਾਲ ਵੰਜਾਇਆ²।
 ਰਾਂਝਾ ਜੋਗੀੜਾ ਬਣ ਆਇਆ।
 ਏਸ ਜੋਗੀ ਦੀ ਕੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ³, ਕੰਨ ਵਿਚ ਮੁੰਦਰਾਂ ਗਲ ਵਿਚ ਗਾਨੀ,
 ਸੂਰਤ ਇਸ ਦੀ ਯੂਸਫ਼ ਸਾਨੀ, ਏਸ ਅਲਫ਼ੋਂ ਆਹਦ⁴ ਬਣਾਇਆ।
 ਰਾਂਝਾ ਜੋਗੀੜਾ ਬਣ ਆਇਆ।
 ਰਾਂਝਾ ਜੋਗੀ ਤੇ ਮੈਂ ਜੋਗਿਆਨੀ, ਇਸ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਭਰਸਾਂ ਪਾਣੀ,
 ਏਵੇਂ ਪਿਛਲੀ ਓਮਰ ਵਿਹਾਣੀ, ਏਸ ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਭਰਮਾਇਆ,
 ਰਾਂਝਾ ਜੋਗੀੜਾ ਬਣ ਆਇਆ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਦੀ ਇਹ ਗਤ⁵ ਬਣਾਈ⁶, ਪ੍ਰੀਤ ਪੁਰਾਣੀ ਸ਼ੋਰ ਮਚਾਈ,
 ਇਹ ਗੱਲ ਕੀਕੁੰ ਛਪੇ ਛੁਪਾਈ, ਨੀ ਤਖ਼ਤ ਹਜ਼ਾਰਿਉਂ ਧਾਇਆ⁷।
 ਰਾਂਝਾ ਜੋਗੀੜਾ ਬਣ ਆਇਆ।
 ਵਾਹ ਸਾਂਗੀ ਸਾਂਗ ਰਚਾਇਆ।

1 ਰਾਂਝਾ ਜੋਗੀੜਾ ਬਣ ਆਇਆ ਨੀ
 ਵਾਹ ਵਾਹ! ਸਾਂਗੀ ਸਾਂਗ ਰਚਾਇਆ ਨੀ

2 ਗੁਆਇਆ
 ਮੁੱਖ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵਣ ਦੁੱਖ ਝੋਰੇ,
 ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖੀਆਂ ਨਾਲ ਲਖਾਇਆ ਨੀ।

3 ਏਸ ਜੋਗੀ ਦੀ ਕੀ ਵੇ ਨਿਸ਼ਾਨੀ।

4 ਅਰੂਪ, ਰੱਬ, ⁵ ਹਾਲਤ

6 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਦੀ ਹੁਣ ਗਤ ਪਾਈ

7 ਇਹ ਗੱਲ ਕੀਕੁਰ ਛਪੇ ਛੁਪਾਈ
 ਲੈ ਤਖ਼ਤ ਹਜ਼ਾਰੇ ਨੂੰ ਧਾਇਆ ਨੀ।

62.

ਰਾਂਝਾ ਰਾਂਝਾ ਕਰਦੀ ਨੀ, ਮੈਂ ਆਪੇ ਰਾਂਝਾ ਹੋਈ।
 ਸੱਦੇ ਨੀ ਮੈਨੂੰ ਧੀਦੇ ਰਾਂਝਾ, ਹੀਰ ਨਾ ਆਖੇ ਕੋਈ।
 ਰਾਂਝਾ ਮੈਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਰਾਂਝੇ ਵਿਚ, ਹੋਰ ਖਿਆਲ ਨਾ ਕੋਈ।
 ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਉਹ ਆਪ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਆਪ ਕਰੇ ਦਿਲਜੋਈ।
 ਰਾਂਝਾ ਰਾਂਝਾ ਕਰਦੀ ਨੀ, ਮੈਂ ਆਪੇ ਰਾਂਝਾ ਹੋਈ।
 ਹੱਥ ਖੁੰਡੀ ਮੇਰੇ ਅੱਗੇ ਮੰਗੂ¹, ਮੋਢੇ ਭੂਰਾ ਲੋਈ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਹੀਰ ਸਲੇਟੀ ਵੇਖੋ, ਕਿੱਥੇ ਜਾ ਖਲੋਈ।
 ਰਾਂਝਾ ਰਾਂਝਾ ਕਰਦੀ ਨੀ, ਮੈਂ ਆਪੇ ਰਾਂਝਾ ਹੋਈ।
 ਸੱਦੇ ਨੀ ਮੈਨੂੰ ਧੀਦੇ ਰਾਂਝਾ, ਹੀਰ ਨਾ ਆਖੇ ਕੋਈ।

63.

ਰਾਤੀਂ ਜਾਗੋਂ ਕਰੋਂ ਇਬਾਦਤ²,
 ਰਾਤੀਂ ਜਾਗਣ ਕੁੱਤੇ।
 ਤੈਥੋਂ ਉੱਤੇ।
 ਭੌਂਕਣ ਬੰਦ ਮੂਲ ਨਾ ਹੁੰਦੇ,
 ਜਾ ਰੂੜੀ ਤੇ ਸੁੱਤੇ।
 ਤੈਥੋਂ ਉੱਤੇ।
 ਖਸਮ³ ਆਪਣੇ ਦਾ ਦਰ ਨਾ ਛੱਡਦੇ,
 ਭਾਵੇਂ ਵੱਜਣ ਜੁੱਤੇ।
 ਤੈਥੋਂ ਉੱਤੇ।
 ਬੁਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਕੋਈ ਰਖਤ⁴ ਵਿਹਾਜ ਲੈ,
 ਨਹੀਂ ਤੇ ਬਾਜ਼ੀ ਲੈ ਗਏ ਕੁੱਤੇ।
 ਤੈਥੋਂ ਉੱਤੇ।

64.

ਰੋਜ਼ੇ ਹੱਜ ਨਿਮਾਜ਼ ਨੀ ਮਾਏ।
 ਮੈਨੂੰ ਪੀਆ ਨੇ ਆਣ ਭੁਲਾਏ।
 ਜਾਂ ਪੀਆ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਪਈਆਂ, ਮੰਤਕ⁵ ਨਹਿਵ⁶ ਸੱਭੇ ਭੁੱਲ ਗਈਆਂ,
 ਉਸ ਅਨਹਦ-ਤਾਰ⁷ ਵਜਾਏ, ਰੋਜ਼ੇ ਹੱਜ ਨਿਮਾਜ਼ ਨੀ ਮਾਏ।
 ਜਾਂ ਪੀਆ ਮੇਰੇ ਘਰ ਆਇਆ, ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਵਕਾਇਆ⁸,
 ਹਰ ਮੁਜ਼ਹਰ⁹ ਵਿਚ ਉਹ ਦਿਸਦਾ, ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਜਲਵਾ ਜਿਸ ਦਾ।
 ਲੋਕਾਂ ਖਬਰ ਨਾ ਕਾਏ, ਰੋਜ਼ੇ ਹੱਜ ਨਿਮਾਜ਼ ਨੀ ਮਾਏ।

¹ ਚੋਣਾ (ਮੱਝਾਂ ਦਾ), ² ਭਗਤੀ, ³ ਮਾਲਿਕ, ⁴ ਵਣਜ, ਲਾਹਾ, ⁵ ਤਰਕ (Logic),
⁶ ਵਾਕ-ਵਿਚਾਰ (Syntax), ⁷ ਅਨਾਹਤ ਸੰਗੀਤ, ⁸ ਤ੍ਰੀਕਾ, ⁹ ਪਰਗਟ।

ਰਹੁ ਰਹੁ ਵੇ ਇਸ਼ਕਾ ਮਾਰਿਆ ਈ।

ਕਹੁ ਕਿਸ ਨੂੰ ਪਾਰ ਉਤਾਰਿਆ ਈ।

ਆਦਮ ਕਣਕੋਂ ਮਨ੍ਹਾ ਕਰਾਇਆ, ਆਪੇ ਮਗਰ ਸ਼ੈਤਾਨ ਦੁੜਾਇਆ,
ਕਢ ਬਹਿਸਤੋਂ¹ ਜ਼ਮੀਨ ਰੁਲਾਇਆ, ਕੇਡ ਪਸਾਰ ਪਸਾਰਿਆ ਈ।

ਰਹੁ ਰਹੁ ਵੇ ਇਸ਼ਕਾ ਮਾਰਿਆ ਈ।

ਈਸਾ ਨੂੰ ਬਿਨ ਬਾਪ ਜੰਮਾਇਆ, ਨੂਹੇ ਪਰ ਤੂਫਾਨ ਮੰਗਾਇਆ,
ਨਾਲ ਪਿਓ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਲੜਾਇਆ, ਡੋਬ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਈ।

ਰਹੁ ਰਹੁ ਵੇ ਇਸ਼ਕਾ ਮਾਰਿਆ ਈ।

ਮੂਸੇ ਨੂੰ ਕੋਹ-ਤੂਰ ਚੜ੍ਹਾਇਓ, ਅਸਮਾਈਲ ਨੂੰ ਜ਼ਿਬਾਹ² ਕਰਾਇਓ,
ਯੂਨਸ ਮੱਛੀ ਤੋਂ ਨਿਗਲਾਇਓ, ਕੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰੁੱਤਬੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਈ।

ਰਹੁ ਰਹੁ ਵੇ ਇਸ਼ਕਾ ਮਾਰਿਆ ਈ।

ਖ਼ੁਬ ਜ਼ਲੈਖਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਲਾਇਓ, ਯੂਸਫ ਖੂਹ ਦੇ ਵਿਚ ਪਵਾਇਓ,
ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਇਲਜ਼ਮ ਦਿਵਾਇਓ, ਤਾਂ ਮਰਾਤਬ³ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਈ।

ਰਹੁ ਰਹੁ ਵੇ ਇਸ਼ਕਾ ਮਾਰਿਆ ਈ।

ਭੱਠ ਸੁਲੇਮਾਨ ਨੂੰ ਝੁਕਾਇਓ, ਇਬਰਾਹੀਮ ਚਿਖਾ ਵਿਚ ਪਾਇਓ,
ਸਾਬਰ ਦੇ ਤਨ ਕੀੜੇ ਪਾਇਓ, ਹੁਸਨ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇ ਮਾਰਿਆ ਈ।

ਰਹੁ ਰਹੁ ਵੇ ਇਸ਼ਕਾ ਮਾਰਿਆ ਈ।

ਮਨਸੂਰ ਸਰਮਦ ਦਾ ਗਲਾ ਕਟਾਇਓ, ਰਾਹਬ ਦਾ ਕਢਵਾਇਓ ਪਿੱਤਾ,
ਜ਼ਕਰੀਆ ਸਿਰ ਕਲੱਵਤਰ ਕੀਤਾ, ਫੇਰ ਉਹਨਾਂ ਕੰਮ ਕੀ ਸਾਰਿਆ ਈ।

ਰਹੁ ਰਹੁ ਵੇ ਇਸ਼ਕਾ ਮਾਰਿਆ ਈ।

ਸ਼ਾਹ ਸਰਮਦ ਦਾ ਗਲਾ ਕਟਾਇਓ, ਸ਼ਮਸ ਤੇ ਜਾਂ ਸੁਖਨ ਅਲਾਇਓ,
ਕੁਮਰ ਯਾਜ਼ਨੀ ਆਪ ਕਹਾਇਓ, ਸਿਰ ਪੈਰੋਂ ਖੱਲ ਉਤਾਰਿਆ ਈ।

ਰਹੁ ਰਹੁ ਵੇ ਇਸ਼ਕਾ ਮਾਰਿਆ ਈ।

ਏਸ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਬੜੇ ਅਡੰਬਰ, ਇਸ਼ਕ ਨਾ ਛੱਪਦਾ ਬਾਹਰ ਅੰਦਰ,
ਇਸ਼ਕ ਕੀਤਾ ਸ਼ਾਹ ਸਰਫ ਕਲੰਦਰ, ਬਾਰਾਂ ਵਰ੍ਹੇ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਠਾਰਿਆ ਈ।

ਰਹੁ ਰਹੁ ਵੇ ਇਸ਼ਕਾ ਮਾਰਿਆ ਈ।

ਇਸ਼ਕ ਲੇਲਾ ਦੇ ਹੁੰਮਾਂ ਪਾਈਆਂ, ਤਾਂ ਮਜ਼ਨੂੰ ਨੇ ਅੱਖੀਆਂ ਲਾਈਆਂ,
ਉਹਨੂੰ ਧਾਰਾਂ ਇਸ਼ਕ ਚੁੰਘਾਈਆਂ, ਖੂਹੇ ਬਰਸ ਗੁਜ਼ਾਰਿਆ ਈ।

ਰਹੁ ਰਹੁ ਵੇ ਇਸ਼ਕਾ ਮਾਰਿਆ ਈ।

ਇਸ਼ਕ ਹੋਰੀਂ ਹੀਰ ਵੱਲ ਧਾਏ, ਤਾਂ ਹੀਏ ਰਾਂਝੇ ਕੰਨ ਪੜਵਾਏ,
ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਵਿਆਹੁਣ ਆਏ, ਸਿਰ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦਾ ਵਾਰਿਆ ਈ।

¹ ਸੁਰਗ ਵਿਚੋਂ, ² ਕਤਲ, ³ ਮਰਤਬਾ।

ਰਹੁ ਰਹੁ ਵੇ ਇਸ਼ਕਾ ਮਾਰਿਆ ਈ।
 ਸੱਸੀ ਥਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਰੁਲਾਈ, ਸੋਹਣੀ ਕੱਚੇ ਘੜੇ ਰੁੜਾਈ,
 ਰੋੜੇ ਪਿੱਛੇ ਗੱਲ ਗਵਾਈ, ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਕਰ ਮਾਰਿਆ ਈ।
 ਰਹੁ ਰਹੁ ਵੇ ਇਸ਼ਕਾ ਮਾਰਿਆ ਈ।
 ਫੌਜਾਂ ਕਤਲ ਕਰਾਈਆਂ ਭਾਈਆਂ, ਮਸ਼ਕਾਂ ਚੂਹਿਆਂ ਤੋਂ ਕਟਵਾਈਆਂ,
 ਡਿੱਠੀ ਕੁਦਰਤ ਤੇਰੀ ਸਾਈਆਂ, ਸਿਰ ਤੈਥੋਂ ਬਲਿਹਾਰਿਆ ਈ।
 ਰਹੁ ਰਹੁ ਵੇ ਇਸ਼ਕਾ ਮਾਰਿਆ ਈ।
 ਕੈਰੋਂ ਪਾਂਡੋ ਕਰਨ ਲੜਾਈਆਂ, ਅਠਾਰਾਂ ਖੂਹਣੀਆਂ ਤਦੋਂ ਖਪਾਈਆਂ,
 ਮਾਰਨ ਭਾਈ ਸਕਿਆਂ ਭਾਈਆਂ, ਕੀ ਓਥੇ ਨਿਆਂ ਨਿਤਾਰਿਆ ਈ।
 ਰਹੁ ਰਹੁ ਵੇ ਇਸ਼ਕਾ ਮਾਰਿਆ ਈ।
 ਨਮਰੂਦ ਨੇ ਵੀ ਖੁਦਾ ਸਦਾਇਆ, ਉਸ ਨੇ ਰੱਬ ਨੂੰ ਤੀਰ ਚਲਾਇਆ,
 ਮੱਛਰ ਤੋਂ ਨਮਰੂਦ ਮਰਵਾਇਆ, ਕਾਰੂੰ ਜ਼ਮੀਂ ਨਿਘਾਰਿਆ ਈ।
 ਰਹੁ ਰਹੁ ਵੇ ਇਸ਼ਕਾ ਮਾਰਿਆ ਈ।
 ਫਰਐਨ ਨੇ ਜਦੋਂ ਖੁਦਾ ਕਹਾਇਆ, ਨੀਲ ਨਦੀ ਦੇ ਵਿਚ ਆਇਆ,
 ਓਸੇ ਨਾਲ ਅਸ਼ਟੰਡ ਜਗਾਇਆ, ਖੁਦੀਓਂ ਕਰ ਤਦ ਮਾਰਿਆ ਈ।
 ਰਹੁ ਰਹੁ ਵੇ ਇਸ਼ਕਾ ਮਾਰਿਆ ਈ।
 ਲੰਕਾ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਨਾਦਾ¹ ਬਜਾਇਓ, ਲੰਕਾ ਰਾਮ ਕੋਲੋਂ ਲੁਟਵਾਇਓ,
 ਹਰਨਾਕਸ਼ ਕਿੱਤਾ ਬਹਿਸ਼ਤ ਬਨਾਇਓ, ਉਹ ਵਿਚ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਮਾਰਿਆ ਈ।
 ਰਹੁ ਰਹੁ ਵੇ ਇਸ਼ਕਾ ਮਾਰਿਆ ਈ।
 ਸੀਤਾ ਦੈਂਹਸਰ ਲਈ ਬੇਚਾਰੀ, ਤਦ ਹਨੂਵੰਤ² ਨੇ ਲੰਕਾ ਸਾੜੀ,
 ਰਾਵਣ ਦੀ ਸਭ ਢਾਹ ਅਟਾਰੀ³, ਓੜਕ ਰਾਵਣ ਮਾਰਿਆ ਈ।
 ਰਹੁ ਰਹੁ ਵੇ ਇਸ਼ਕਾ ਮਾਰਿਆ ਈ।
 ਗੋਪੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀ ਚੱਜ ਕਮਾਇਆ, ਮੱਖਣ ਕਾਨ੍ਹ ਤੋਂ ਲੁਟਵਾਇਆ,
 ਰਾਜੇ ਕੰਸ ਨੂੰ ਪਕੜ ਮੰਗਵਾਇਆ, ਬੋਦੀਓਂ ਪਕੜ ਪਛਾੜਿਆ ਈ।
 ਰਹੁ ਰਹੁ ਵੇ ਇਸ਼ਕਾ ਮਾਰਿਆ ਈ।
 ਆਪੇ ਚਾ ਇਮਾਮ ਬਣਾਇਆ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਯਜ਼ੀਦ ਲੜਾਇਆ,
 ਚੌਧੀਂ ਤਬਕੀਂ ਸ਼ੋਰ ਮਚਾਇਆ, ਸਿਰ ਨੇਜ਼ੇ ਤੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਈ।
 ਰਹੁ ਰਹੁ ਵੇ ਇਸ਼ਕਾ ਮਾਰਿਆ ਈ।
 ਮੁਗਲਾਂ ਜ਼ਹਿਰ ਪਿਆਲੇ ਪੀਤੇ, ਭੂਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਰਾਜੇ ਕੀਤੇ,
 ਸਭ ਅਸ਼ਰਾਫ਼⁴ ਫਿਰਨ ਚੁੱਪ ਕੀਤੇ, ਭਲਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਝਾੜਿਆ ਈ।
 ਰਹੁ ਰਹੁ ਵੇ ਇਸ਼ਕਾ ਮਾਰਿਆ ਈ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਫਕੀਰ ਵਿਚਾਰਾ, ਕਰ ਕਰ ਚਲਿਆ ਕੂਚ ਨਗਾਰਾ,

¹ ਵਾਜਾ, ² ਹਨੂੰਮਾਨ, ³ ਮਹੱਲ, ⁴ ਭਲੇਮਾਣਸ।

ਰੋਸ਼ਨ ਜੱਗ ਵਿਚ ਨਾਮ ਹਮਾਰਾ¹, ਨੂਰੋਂ ਸਰਜ ਉਤਾਰਿਆ ਈ।

ਰਹੁ ਰਹੁ ਵੇ ਇਸ਼ਕਾ ਮਾਰਿਆ ਈ।

ਕਹੁ ਕਿਸ ਨੂੰ ਪਾਰ ਉਤਾਰਿਆ ਈ।

66.

ਰੈਣ ਗਈ ਲਟਕੇ ਸਭ ਤਾਰੇ।

ਅਬ ਤੋ ਜਾਗ ਮੁਸਾਫਰ ਪਿਆਰੇ।

ਆਵਾਗੋਣ ਸਰਾਈਂ ਡੇਰੇ, ਸਾਥ ਤਿਆਰ ਮੁਸਾਫਰ ਤੇਰੇ।

ਤੈਂ ਨਾ ਸੁਣਿਉ ਕੂਚ ਨਗਾਰੇ, ਅਬ ਤੋ ਜਾਗ ਮੁਸਾਫਰ ਪਿਆਰੇ।

ਕਰ ਲੈ ਅੱਜ ਕਰਨੀ ਦੇ ਬੇਰਾ², ਬਹੁੜ³ ਨਾ ਹੋਸੀ ਆਵਣ ਤੇਰਾ,

ਸਾਥੀ ਚਲੋ ਚੱਲ ਪੁਕਾਰੇ, ਅਬ ਤੋ ਜਾਗ ਮੁਸਾਫਰ ਪਿਆਰੇ।

ਕਿਆ ਸਰਧਨ⁴ ਕਿਆ ਨਿਰਧਨ⁵ ਪੌੜੇ, ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਕੋ ਦੌੜੇ,

ਲੱਧਾ ਨਾਮ ਲੈ ਲਿਓ ਸਭਾਰੇ, ਅਬ ਤੋ ਜਾਗ ਮੁਸਾਫਰ ਪਿਆਰੇ।

ਮੂਤੀ ਚੂਨੀ ਪਾਰਸ ਪਾਸੇ, ਪਾਸ ਸਮੁੰਦਰ ਮਰੋ ਪਿਆਸੇ,

ਖੋਲ੍ਹ ਅੱਖੀਂ ਉੱਠ ਬਹੁ ਭਿਕਾਰੇ, ਅਬ ਤੋ ਜਾਗ ਮੁਸਾਫਰ ਪਿਆਰੇ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਦੀ ਪੈਰੀਂ ਪੜੀਏ, ਗਫਲਤ⁶ ਛੋੜ ਕੁਝ ਹੀਲਾ⁷ ਕਰੀਏ।

ਮਿਰਗ ਜਤਨ ਬਿਨ ਖੇਤ ਉਜਾੜੇ, ਅਬ ਤੋ ਜਾਗ ਮੁਸਾਫਰ ਪਿਆਰੇ।

ਰੈਣ ਗਈ ਲਟਕੇ ਸਭ ਤਾਰੇ।

ਅਬ ਤੋ ਜਾਗ ਮੁਸਾਫਰ ਪਿਆਰੇ।

ਪਾਠਾਂਤਰ— ਨੰ: 66

ਅਬ ਤੂੰ ਜਾਗ ਸੁਦਾਗਰ ਪਿਆਰੇ,

ਰੈਣ ਗਈ ਲੁੜਕੇ ਸਭ ਤਾਰੇ।

ਆਵਾਗਉਣ ਸਰਾਈਂ ਡੇਰੇ, ਸਭੇ ਤਿਆਰ ਮੁਸਾਫਰ ਤੇਰੇ।

ਅਜੇ ਨ ਸੁਣੋਂ ਤੈਂ ਕੂਚ ਨਗਾਰੇ।

ਕਰ ਲੈ ਅੱਜ ਕਰਨ ਦੀ ਵੇਰਾ, ਬਹੁੜ ਨ ਹੋਸੀ ਆਵਣ ਤੇਰਾ।

ਅਬ ਕਿਛੁ ਕਰਹੁ ਕਰਨ ਦੀ ਬਰੀਆ

ਅੰਤ ਕੀ ਬਾਰ ਸਭੀ ਮਤਿ ਹਿਰੀਆ

ਸਾਥ ਤੇਰਾ ਚਲ ਚਲਹਿ ਪੁਕਾਰੇ।

ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਨਛੇ ਕਉ ਦਉਰੇ

ਕਿਆ ਸਰਧਨ ਕਿਆ ਨਿਰਧਨ ਬਉਰੇ

ਲਾਹਾ ਨਾਮ ਤੂੰ ਲੈ ਸੰਭਾਰੇ।

ਮੋਤੀ ਚੂਨੀ ਪਾਰਸ ਪਾਸੇ

¹ ਤੁਮਾਰਾ, ² ਵੇਲਾ, ³ ਮੁੜ ਕੇ, ⁴ ਅਮੀਰ, ⁵ ਗਰੀਬ, ⁶ ਸੁਸਤੀ, ⁷ ਉਪਰਾਲਾ।

ਪਾਸ ਸਮੁੰਦਰ ਮਰਹੁ ਪਿਆਸ
 ਖੋਲ੍ਹ ਅੱਖੀਂ ਉਠ ਲੈ ਛਿਟਕਾਰੇ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਪਰੀਏ
 ਗਫਲਤ ਛੋਡਿ ਕਿਛ ਹੀਲਾ ਕਰੀਏ
 ਮਿ੍ਗ ਜਤਨ ਬਿਨ ਖੇਤ ਉਜਾਰੇ ਅਬ ਤੂੰ....

[ਸੀਨ]

67.

ਸਾਡੇ ਵੱਲ ਮੁੱਖੜਾ ਮੋੜ,
 ਵੇ ਪਿਆਰਿਆ,
 ਸਾਡੇ ਵੱਲ ਮੁੱਖੜਾ ਮੋੜ।
 ਆਪੇ ਲਾਈਆਂ ਕੁੰਡੀਆਂ ਤੈਂ, ਤੇ ਆਪ ਬਿੱਚਦਾ ਹੈਂ ਡੋਰ।
 ਸਾਡੇ ਵੱਲ ਮੁੱਖੜਾ ਮੋੜ।
 ਅਰਸ਼ ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਬਾਂਗਾਂ ਮਿਲੀਆਂ, ਮੱਕੇ ਪੈ ਗਿਆ ਸ਼ੋਰ।
 ਸਾਡੇ ਵੱਲ ਮੁੱਖੜਾ ਮੋੜ।
 ਡੋਲੀ ਪਾ ਕੇ ਲੈ ਚੱਲੇ ਖੇੜੇ, ਨਾ ਕੁਝ ਉਜ਼ਰਾ ਨਾ ਜ਼ੋਰ।
 ਸਾਡੇ ਵੱਲ ਮੁੱਖੜਾ ਮੋੜ।
 ਜੇ ਮਾਏ ਤੈਨੂੰ ਖੇੜੇ ਪਿਆਰੇ, ਡੋਲੀ ਪਾ ਦੇਵੀਂ ਹੋਰ।
 ਸਾਡੇ ਵੱਲ ਮੁੱਖੜਾ ਮੋੜ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੋਹ ਅਸਾਂ ਮਰਨਾ ਨਾਹੀਂ, ਵੇ ਮਰ ਗਿਆ ਕੋਈ ਹੋਰ।
 ਸਾਡੇ ਵੱਲ ਮੁੱਖੜਾ ਮੋੜ।

68.

ਸਾਈਂ ਛਪ ਤਮਾਸ਼ੇ ਨੂੰ ਆਇਆ,
 ਤੁਸੀਂ ਰਲ ਮਿਲ ਨਾਮ ਧਿਆਓ।
 ਲਟਕ² ਸਜਨ ਦੀ ਨਾਹੀਂ ਛਪਦੀ, ਸਾਰੀ ਖਲਕਤ ਸਿੱਕਦੀ³ ਤੱਪਦੀ,
 ਤੁਸੀਂ ਦੂਰ ਨਾ ਚੁੰਡਨ ਜਾਓ, ਤੁਸੀਂ ਰਲ ਮਿਲ ਨਾਮ ਧਿਆਓ।
 ਰਲ ਮਿਲ ਸਈਓ ਅਤਣ⁴ ਪਾਓ, ਇਕ ਬੰਨੇ ਵਿਚ ਜਾ ਸਮਾਓ;
 ਨਾਲੇ ਗੀਤ ਸਜਣ ਦਾ ਗਾਓ, ਤੁਸੀਂ ਰਲ ਮਿਲ ਨਾਮ ਧਿਆਓ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਬਾਤ ਅਨੋਖੀ ਏਹਾ, ਨੱਚਣ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਘੁੰਗਟ ਕੇਹਾ,
 ਤੁਸੀਂ ਪਰਦਾ ਅੱਖੀਂ ਥੀਂ ਲਾਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਰਲ ਮਿਲ ਨਾਮ ਧਿਆਓ।

69.

ਸਾਨੂੰ ਆ ਮਿਲ ਯਾਰ ਪਿਆਰਿਆ।
 ਦੂਰ ਦੂਰ ਅਸਾਥੋਂ ਗਿਉਂ, ਅਸਲਾਤੇ ਆ ਕੇ ਬਹਿ ਰਹਿਉਂ,

¹ ਇਨਕਾਰ, ² ਮਸਤੀ, ³ ਤਰਸਦੀ, ⁴ ਤਿੰਵਣ।

ਕੀ ਕਸਰ ਕਸੂਰ ਵਿਸਾਰਿਆ, ਸਾਨੂੰ ਆ ਮਿਲ ਯਾਰ ਪਿਆਰਿਆ।
 ਮੇਰਾ ਇਕ ਅਨੋਖਾ ਯਾਰ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਉਸੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੈ,
 ਕਿਡੇ ਸਮਝੇ ਵਡ ਪਰਵਾਰਿਆ, ਸਾਨੂੰ ਆ ਮਿਲ ਯਾਰ ਪਿਆਰਿਆ।
 ਜਦੋਂ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਪੈ ਗਈ, ਧੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟ ਕੇ ਲੈ ਗਈ,
 ਮੂੰਹ ਬਾਹਰਵੀਂ ਸਦੀ ਪਸਾਰਿਆ, ਸਾਨੂੰ ਆ ਮਿਲ ਯਾਰ ਪਿਆਰਿਆ।
 ਦਰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹਸਰ ਅਜ਼ਾਬ ਦਾ, ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਹੋਇਆ ਪੰਜਾਬ ਦਾ,
 ਡਰ ਹਾਵੀਏ ਦੋਜ਼ਖ ਮਾਰਿਆ, ਸਾਨੂੰ ਆ ਮਿਲ ਯਾਰ ਪਿਆਰਿਆ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਮੇਰੇ ਘਰ ਆਵਸੀ, ਮੇਰੀ ਬਲਦੀ ਭਾ¹ ਬੁਝਾਵਸੀ,
 ਅਨਾਇਤ ਦਮਦਮ ਨਾਲ ਚਿਤਾਰਿਆ, ਸਾਨੂੰ ਆ ਮਿਲ ਯਾਰ ਪਿਆਰਿਆ।

ਪਾਠਾਂਤਰ—ਨੰ. 69

ਸਾਨੂੰ ਆ ਮਿਲ ਯਾਰ ਪਿਆਰਿਆ!
 ਦੂਰ ਦੂਰ ਅਸਾਥੋਂ ਰਹਿ ਗਇਓਂ
 ਅਰਸ਼ ਤੇ ਆ ਕੇ ਬਹਿ ਰਹਿਓਂ
 ਕੀ ਕਸਰ ਕਸੂਰ ਵਿਸਾਰਿਆ
 ਸਾਨੂੰ ਆ ਮਿਲ ਯਾਰ ਪਿਆਰਿਆ!
 ਮੇਰਾ ਇਕ ਅਨੋਖਾ ਯਾਰ ਏ
 ਮੇਰਾ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਏ
 ਕਦੀ ਆਵੀਂ ਦੋ ਪੁੜ ਵਾਲਿਆ
 ਸਾਨੂੰ ਆ ਮਿਲ ਯਾਰ ਪਿਆਰਿਆ!
 ਜਦ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਪੈ ਗਈ।
 ਧੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟ ਕੇ ਲੈ ਗਈ
 ਮੂੰਹ ਬਾਹਰਵੀਂ ਸਦੀ ਪਸਾਰਿਆ
 ਸਾਨੂੰ ਆ ਮਿਲ ਯਾਰ ਪਿਆਰਿਆ!
 ਦਰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹਸਰ ਅਜ਼ਾਬ ਦਾ
 ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਹੋਯਾ ਪੰਜਾਬ ਦਾ
 ਵਿਚ ਹਾਵਿਆਂ ਦੋਜ਼ਖਾਂ ਮਾਰਿਆ
 ਸਾਨੂੰ ਆ ਮਿਲ ਯਾਰ ਪਿਆਰਿਆ!
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਮੇਰੇ ਘਰ ਆਵਸੀ
 ਮੇਰੀ ਬਲਦੀ ਭਾਹ ਬੁਝਾਵਸੀ
 ਅਸਾਂ ਦਮ ਬਦਮ ਚਿਤਾਰਿਆ
 ਸਾਨੂੰ ਆ ਮਿਲ ਯਾਰ ਪਿਆਰਿਆ!

¹ ਅੱਗ।

ਸਭ ਇਕੋ ਰੰਗ ਕਪਾਹੀਂ ਦਾ।

ਤਾਣੀ ਤਾਣਾ ਪੇਟਾ ਨਲੀਆਂ, ਪੀਠ ਨੜਾ ਤੇ ਛੱਬਾਂ ਛੱਲੀਆਂ,
ਆਪੇ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਜਿਤਾਵਣ, ਵੱਖੋ ਵੱਖੀ ਜਾਹੀਂ ਦਾ।

ਸਭ ਇਕੋ ਰੰਗ ਕਪਾਹੀਂ ਦਾ।

ਚੌਸੀ ਪੈਸੀ ਖੱਦਰ ਧੋਤਰ, ਮਲ ਮਲ ਖਾਸਾ ਇੱਕਾ ਸੂਤਰ,
ਪੂਣੀ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆਵੇ, ਭਗਵਾ¹ ਭੇਸ ਗੋਸਾਈਂ ਦਾ।

ਸਭ ਇਕੋ ਰੰਗ ਕਪਾਹੀਂ ਦਾ।

ਕੁੜੀਆਂ ਹੱਥੀਂ ਛਾਪਾਂ ਛੱਲੇ, ਆਪੇ ਆਪੇ ਨਾਮ ਸਵੱਲੇ,
ਸੱਭਾ² ਹਿੱਕਾ³ ਚਾਂਦੀ ਆਖੇ, ਕਣਕਣ ਚੂੜਾ ਬਾਹੀਂ ਦਾ।

ਸਭ ਇਕੋ ਰੰਗ ਕਪਾਹੀਂ ਦਾ।

ਭੇਡਾਂ ਬਕਰੀਆਂ ਚਾਰਨ ਵਾਲਾ, ਉਠ ਮਝੀਆਂ ਦਾ ਕਰੇ ਸੰਭਾਲਾ,
ਰੂੜੀ ਉਤੇ ਗੱਦੋਂ ਚਾਰੇ, ਉਹ ਭੀ ਵਾਗੀ ਗਾਈਂ ਦਾ।

ਸਭ ਇਕੋ ਰੰਗ ਕਪਾਹੀਂ ਦਾ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਦੀ ਜ਼ਾਤ ਕੀ ਪੁੱਛਨੈਂ, ਸ਼ਾਕਰ ਹੋ ਰਜ਼ਾਈਂ ਦਾ,
ਜੇ ਤੂੰ ਲੋਚੋਂ ਬਾਗ਼ ਬਹਾਰਾਂ, ਚਾਕਰ ਰਹੁ ਅਰਾਈਂ⁴ ਦਾ।

ਸਭ ਇਕੋ ਰੰਗ ਕਪਾਹੀਂ ਦਾ।

71.

ਸਜਣਾਂ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਕੋਲੋਂ ਤਨ ਦਾ ਲਹੂ ਛਾਣੀਦਾ।

ਦੁੱਖਾਂ ਸੁੱਖਾਂ ਕੀਤਾ ਏਕਾ, ਨਾ ਕੋਈ ਸਹੁਰਾ ਨਾ ਕੋਈ ਪੇਕਾ,
ਦਰਦ ਵਿਹੂਣੀ ਪਈ ਦਰ ਤੇਰੇ⁵, ਤੂੰ ਹੈਂ ਦਰਦ ਰੰਜਾਣੀ⁶ ਦਾ।

ਸਜਣਾਂ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਕੋਲੋਂ ਤਨ ਦਾ ਲਹੂ ਛਾਣੀਦਾ।

ਕਢ ਕਲੇਜਾ ਕਰਨੀ ਆਂ ਬੇਰੇ⁷, ਇਹ ਭੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਲਾਇਕ ਤੇਰੇ,
ਹੋਰ ਤੋਫੀਕ⁸ ਨਹੀਂ ਵਿਚ ਮੇਰੇ, ਪੀਉ ਕਟੋਰਾ ਪਾਣੀ ਦਾ।

ਸਜਣਾਂ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਕੋਲੋਂ ਤਨ ਦਾ ਲਹੂ ਛਾਣੀਦਾ।

ਹੁਣ ਕਿਉਂ ਰੋਂਦੇ ਨੈਣ ਨਿਰਾਸੇ, ਆਪੇ ਓੜਕ ਫਾਹੀ ਫਾਸੇ⁹।

ਹੁਣ ਤਾਂ ਛੁੱਟਣ ਔਖਾ ਹੋਇਆ, ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਨਿਮਾਣੀ ਦਾ।

ਸਜਣਾਂ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਕੋਲੋਂ ਤਨ ਦਾ ਲਹੂ ਛਾਣੀਦਾ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਪਿਆ ਹੁਣ ਗੱਜੇ, ਇਸ਼ਕ ਦਮਾਮੇ¹⁰ ਸਿਰ ਤੇ ਵੱਜੇ,

¹ ਗੇਰੂਆ, ² ਸਾਰੇ, ³ ਇਕੋ, ⁴ ਅਨਾਇਤ ਸ਼ਾਹ ਜੀ।

⁵ ਦਰ ਦਰ ਹੋਇ ਪਈ ਦਰ ਤੇਰੇ

⁶ ਮਾਰੀ ਹੋਈ, ⁷ ਟੋਟੇ, ⁸ ਹਿੰਮਤ,

⁹ ਆਪੇ ਉਡਿ ਉਡਿ ਫਾਹੀ ਫਾਸੇ, ¹⁰ ਢੋਲ।

ਚਾਰ ਦਿਹਾੜੇ ਗੋਇਲ ਵਾਸਾ, ਓੜਕ ਕੂਚ ਨੱਕਾਰੇ¹ ਦਾ।
ਸਜਣਾਂ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਕੋਲੋਂ ਤਨ ਦਾ ਲਹੂ ਛਾਣੀਦਾ।

72.

ਸਦਾ ਮੈਂ ਸਾਹਵਰਿਆਂ ਘਰ ਜਾਣਾ,
ਨੀ ਮਿਲ ਲਓ ਸਹੇਲੜੀਓ।
ਤੁਸਾਂ ਵੀ ਹੋਸੀ ਅੱਲਾ ਭਾਣਾ,
ਨੀ ਮਿਲ ਲਓ ਸਹੇਲੜੀਓ।

ਰੰਗ ਬਰੰਗੀ ਸੂਲ ਉਪੱਠੇ ਚੰਬੜ ਜਾਵਣ ਮੈਨੂੰ।
ਦੁੱਖ ਅਗਲੇ ਮੈਂ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਵਾਂ ਪਿਛਲੇ ਸੌਂਪਾਂ ਕਿਹਨੂੰ।
ਇਕ ਵਿਛੋੜਾ ਸਈਆਂ ਦਾ ਜਿਉਂ ਭਾਰੋਂ ਕੁੰਜ ਵਿਛੁੰਨੀ।
ਮਾਪਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਕੁਝ ਦਿੱਤਾ ਇਕ ਚੋਲੀ ਇਕ ਚੁੰਨੀ।
ਦਾਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੇਖ ਕੇ ਹੁਣ ਮੈਂ ਹੰਝੂ ਭਰ ਭਰ ਰੁੰਨੀ।
ਸੱਸ ਨਨਾਣਾਂ ਦੇਵਣ ਤਾਹਨੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਭਾਰੀ ਪੁੰਨੀ।
ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਸੱਤਾਰ² ਸੁਣੀਂਦਾ ਇਕ ਵੇਲਾ ਟਲ ਜਾਵੇ।
ਅਦਲ³ ਕਰੇ ਤਾਂ ਜਾਹ ਨਾ ਕਾਈ ਫਜ਼ਲੋ⁴ ਬਖਰਾ ਪਾਵੇ।

ਸਦਾ ਮੈਂ ਸਾਹਵਰਿਆਂ ਘਰ ਜਾਣਾ,
ਨੀ ਮਿਲ ਲਓ ਸਹੇਲੜੀਓ।
ਤੁਸਾਂ ਵੀ ਹੋਸੀ ਅੱਲਾ ਭਾਣਾ,
ਨੀ ਮਿਲ ਲਓ ਸਹੇਲੜੀਓ।

73.

ਸੁਨੋ ਤੁਮ ਇਸ਼ਕ ਕੀ ਬਾਜ਼ੀ⁵, ਮਲਾਇਕ⁶ ਹੋਂ ਕਹਾਂ ਰਾਜ਼ੀ,
ਯਹਾਂ ਬਿਰਹੋਂ ਪਰ ਹੈਰਾ ਜੀ, ਵੇਖਾਂ ਫਿਰ ਕੌਣ ਹਾਰੇਗਾ।
ਸਾਜਨ ਕੀ ਭਾਲ ਹੁਣ ਹੋਈ, ਮੈਂ ਲਹੂ ਨੈਣ ਭਰ ਰੋਈ,
ਨੱਚੇ ਹਮ ਲਾਹ ਕਰ ਲੋਈ, ਹੈਰਤ⁷ ਕੇ ਪੱਥਰ ਮਾਰੇਗਾ।
ਮਹੂਰਤ ਪੂਛ ਕਰ ਜਾਊਂ, ਸਾਜਨ ਕਾ ਦੇਖਨੇ ਪਾਊਂ,
ਉਸੇ ਮੈਂ ਲੇ ਗਲੇ ਲਾਊਂ, ਨਹੀਂ ਫਿਰ ਖੁਦ ਗੁਜ਼ਾਰੇਗਾ।
ਇਸ਼ਕ ਕੀ ਤੇਗ⁸ ਸੇ ਮੂਈ, ਨਹੀਂ ਵੇਹ ਜਾਤ ਕੀ ਦੂਈ⁹,
ਔਰ ਪੀਆ ਪੀਆ ਕਰ ਮੂਈ, ਮੋਇਆਂ ਫਿਰ ਰੂਹ ਚਿਤਾਰੇਗਾ।
ਸਾਜਨ ਕੀ ਭਾਲ ਸਰ¹⁰ ਦੀਆ, ਲਹੂ ਮਧ¹¹ ਅਪਨਾ ਪੀਆ,
ਕਫਨ ਬਾਹੋਂ ਸੇ ਸੀ ਲੀਆ, ਲਹਦ¹² ਮੈਂ ਪਾ ਉਤਾਰੇਗਾ।

¹ ਨਗਾਰਾ ਓੜਕ ਕੂਚ ਬਖਾਣੀ ਦਾ

² ਰੱਬ, ³ ਇਨਸਾਫ, ⁴ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ, ⁵ ਖੇਡ, ⁶ ਫਰਿਸ਼ਤਾ, ⁷ ਹੈਰਾਨੀ,
⁸ ਤਲਵਾਰ, ⁹ ਦ੍ਰੋਸ਼, ¹⁰ ਸਿਰ, ¹¹ ਰਿੜ, ¹² ਕਬਰ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਇਸ਼ਕ ਹੈ ਤੇਰਾ, ਉਸੀ ਨੇ ਜੀ ਲੀਆ ਮੇਰਾ,
ਮੇਰੇ ਘਰ ਬਾਰ ਕਰ ਫੇਰਾ, ਵੇਖਾਂ ਸਿਰ ਕੌਣ ਵਾਰੇਗਾ।

74.

ਸੇ ਵਣਜਾਰੇ ਆਏ ਨੀ ਮਾਏ ਸੇ ਵਣਜਾਰੇ ਆਏ।
ਲਾਲਾਂ ਦਾ ਉਹ ਵਣਜ ਕਰੇਂਦੇ ਹੋਕਾ ਆਖ ਸੁਣਾਏ।
ਲਾਲ ਨੇ ਗਹਿਣੇ ਸੋਨੇ ਸਾਥੀ ਮਾਏ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਵਾਂ,
ਸੁਣਿਆ ਹੋਕਾ ਮੈਂ ਦਿਲ ਗੁਜ਼ਰੀ ਮੈਂ ਭੀ ਲਾਲ ਲਿਆਵਾਂ,
ਇਕ ਨਾ ਇਕ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਲਾਵਾਂ,
ਲੋਕ ਜਾਨਣ ਇਹ ਲਾਲਾਂ ਵਾਲੇ ਲਈਆਂ ਮੈਂ ਭਰਮਾਏ,
ਸੇ ਵਣਜਾਰੇ ਆਏ ਨੀ ਮਾਏ ਸੇ ਵਣਜਾਰੇ ਆਏ।
ਓੜਕ ਜਾ ਖਲੋਤੀ ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਮੈਂ ਮਨੋਂ ਸਧਰਾਈਆਂ,
ਭਾਈ ਵੇ ਲਾਲਾਂ ਵਾਲਿਉ ਮੈਂ ਵੀ ਲਾਲ ਲੇਵਣ ਨੂੰ ਆਈਆਂ,
ਉਹਨਾਂ ਭਰੇ ਸੰਦੂਕ ਵਿਖਾਲੇ ਮੈਨੂੰ ਗੀਝਾਂ ਆਈਆਂ,
ਵੇਖੇ ਲਾਲ ਸੁਹਾਨੇ ਸਾਰੇ ਇਕ ਤੋਂ ਇਕ ਸਵਾਏ।
ਸੇ ਵਣਜਾਰੇ ਆਏ ਨੀ ਮਾਏ ਸੇ ਵਣਜਾਰੇ ਆਏ।
ਭਾਈ ਵੇ ਲਾਲਾਂ ਵਾਲਿਆ ਵੀਰਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਦਸਾਈਂ,
ਜੇ ਤੂੰ ਆਈ ਹੈਂ ਲਾਲ ਖਰੀਦਣ ਧੜ ਤੋਂ ਸੀਸ ਲਹਾਈਂ,
ਡਮ੍ਹਾ¹ ਕਦੀ ਸੂਈ ਦਾ ਨਾ ਸਹਿਆ ਸਿਰ ਕਿਥੋਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਈ,
ਲਾਜਮ² ਹੋ ਕੇ ਮੁੜ ਘਰ ਆਈ ਪੁੱਛਣ ਗਵਾਂਢੀ ਆਏ।
ਸੇ ਵਣਜਾਰੇ ਆਏ ਨੀ ਮਾਏ ਸੇ ਵਣਜਾਰੇ ਆਏ।
ਤੂੰ ਜੁ ਗਈ ਸੈਂ ਲਾਲ ਖਰੀਦਣ ਉੱਚੀ ਅੱਡੀ ਚਾਈ ਨੀ,
ਕਿਹੜਾ ਮੁਹਰਾ ਓਥੋਂ ਰੰਨੇ ਤੂੰ ਲੈ ਕੇ ਘਰ ਆਈ ਨੀ,
ਲਾਲ ਸੀ ਭਾਰੇ ਮੈਂ ਸਾਂ ਹਲਕੀ ਖਾਲੀ ਕੰਨੀ ਸਾਈ ਨੀ।
ਭਾਰਾ ਲਾਲ ਅਨਮੁੱਲਾ ਓਥੋਂ ਮੈਥੋਂ ਚੁੱਕਿਆ ਨਾ ਜਾਏ।
ਸੇ ਵਣਜਾਰੇ ਆਏ ਨੀ ਮਾਏ ਸੇ ਵਣਜਾਰੇ ਆਏ।
ਕੱਚੀ ਕੱਚ ਵਿਹਾਜਣ ਜਾਣਾ ਲਾਲ ਵਿਹਾਜਣ ਚੱਲੀ,
ਪੱਲੇ ਖਰਚ ਨਾ ਸਾਖ³ ਨਾ ਕਾਈ ਹੱਥੋਂ ਹਾਰਨ ਚੱਲੀ,
ਮੈਂ ਮੋਟੀ ਮੁਸ਼ਟੰਡੀ⁴ ਦਿੱਸਾਂ ਲਾਲ ਨੂੰ ਚਾਰਨ ਚੱਲੀ,
ਜਿਸ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਮੁੱਲ ਲੈ ਕੇ ਦੇਣਾ ਸੋ ਸ਼ਾਹ ਮੂੰਹ ਨਾ ਲਾਏ।
ਸੇ ਵਣਜਾਰੇ ਆਏ ਨੀ ਮਾਏ ਸੇ ਵਣਜਾਰੇ ਆਏ।
ਗਲੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਫਿਰੋਂ ਦੀਵਾਨੀ ਨੀ ਕੁੜੀਏ ਮੁਟਿਆਰੇ,
ਲਾਲ ਚੁਗੋਂਦੀ ਨਾਜ਼ਕ ਹੋਈ ਇਹ ਗੱਲ ਕੌਣ ਨਿਤਾਰੇ,

¹ ਜਖਮ, ਦੁਖ, ² ਮਜਬੂਰ, ³ ਪੜਤ, ⁴ ਬਦਮਾਸ਼।

ਜਾਂ ਮੈਂ ਮੁੱਲ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਮੁੱਲ ਕਰਨ ਉਹ ਭਾਰੇ,
 ਡਮ੍ਹ ਸੂਈ ਦਾ ਕਦੇ ਨਾ ਖਾਧਾ ਉਹ ਆਖਣ ਸਿਰ ਵਾਰੇ,
 ਜਿਹੜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਲਾਲ ਵਿਹਾਜਣ ਉਹਨਾਂ ਸੀਸ ਲੁਹਾਏ।
 ਸੇ ਵਣਜਾਰੇ ਆਏ ਨੀ ਮਾਏ ਸੇ ਵਣਜਾਰੇ ਆਏ।
 ਲਾਲਾਂ ਦਾ ਉਹ ਵਣਜ ਕਰੋਂਦੇ ਹੋਕਾ ਆਖ ਸੁਣਾਏ।

75.

ਸਈਓ ਹੁਣ ਮੈਂ ਸਾਜਨ ਪਾਇਓ ਈ।
 ਹਰਿ ਹਰ ਦੇ ਵਿਚ ਸਮਾਇਓ ਈ।

ਅਨਾਅਹਦ¹ ਦਾ ਗੀਤ ਸੁਣਾਇਉ,
 ਅਨਾਅਹਿਮਦ² ਹੂੰ ਫਿਰ ਫਰਮਾਇਉ,
 ਅਨਾਅਰਬ³ ਬੇ ਐਨ ਬਤਾਇਉ,
 ਫਿਰ ਨਾਮ ਰਸੂਲ ਧਰਾਇਉ ਈ।
 ਸਈਓ ਹੁਣ ਮੈਂ ਸਾਜਨ ਪਾਇਓ ਈ।
 ਫਸੁਮਾਵਜਉਲ⁴ ਅੱਲਾ ਨੂਰ ਤੇਰਾ,
 ਹਰ ਹਰ ਕੇ ਬੀਚ ਜ਼ਹੂਰ ਤੇਰਾ,
 ਹੈ ਅਲਇਨਸਾਨ⁵ ਮਜ਼ਕੂਰ⁶ ਤੇਰਾ,
 ਏਥੇ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਲੋਕਾਇਉ ਈ।
 ਸਈਓ ਹੁਣ ਮੈਂ ਸਾਜਨ ਪਾਇਓ ਈ।
 ਤੂੰ ਆਇਉ ਤੇ ਮੈਂ ਨਾ ਆਈ,
 ਗੰਜ ਮਖੜੀ⁷ ਦੀ ਤੈਂ ਮੁਰਲੀ ਬਜਾਈ।
 ਆਖ ਅਲੱਸਤ⁸ ਗਵਾਹੀ ਚਾਹੀ,
 ਓਥੇ ਕਾਲੂਬਲਾ⁹ ਸੁਣਾਇਉ ਈ।
 ਸਈਓ ਹੁਣ ਮੈਂ ਸਾਜਨ ਪਾਇਓ ਈ।
 ਪਰਗਟ ਹੋ ਕਰ ਨੂਰ ਸਦਾਇਉ,
 ਅਹਿਮਦ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਕਰਾਇਉ,
 ਨਾਬੂਦੋਂ ਕਰ ਬੁਦ ਦਿਖਲਾਇਉ,
 ਫਨਫਖਤੋਫੀਏ¹⁰ ਸੁਣਾਇਉ ਈ।
 ਸਈਓ ਹੁਣ ਮੈਂ ਸਾਜਨ ਪਾਇਓ ਈ।
 ਨਾਹੁਨੁਅਕਰਬ¹¹ ਲਿਖ ਦਿੱਤੋਈ,

¹ ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ (ਖੁਦਾ ਦੀ ਸ਼ਾਨ), ² ਮੈਂ ਪੈਗੰਬਰ ਹਾਂ, ³ ਮੈਂ ਅਰਬ ਨਿਵਾਸੀ ਹਾਂ,
⁴ ਅੱਲਾ ਦਾ ਚਿਹਰਾ (ਸ਼ਕਲ), ⁵ ਇਨਸਾਨ, ⁶ ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ,
⁷ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ, ⁸ ਕੀ ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਰੱਬ ਨਹੀਂ, ⁹ ਮੈਂ ਹੀ ਹਾਂ, ¹⁰ ਇਸ ਵਿਚ ਫ਼ਾਇਦਾ,
¹¹ ਸਾਡੇ ਨੇੜੇ ਆਓ।

ਹੁਵਾਮਾਕੁਮ¹ ਸਬਕ ਦਿੱਤੇਈ,
 ਵਫੀਅਨਫੋਸੇਕੁਮ² ਹੁਕਮ ਕੀਤੇਈ,
 ਫਿਰ ਕੇਹਾ ਘੁੰਗਟ ਪਾਇਉ ਈ।
 ਸਈਓ ਹੁਣ ਮੈਂ ਸਾਜਨ ਪਾਇਓ ਈ।
 ਭਰ ਕੇ ਵੱਹਦਤ³ ਜਾਮ ਪਿਲਾਇਉ,
 ਮਨਸੂਰੇ⁴ ਨੂੰ ਮਸਤ ਕਰਾਇਉ,
 ਉਸ ਤੋਂ ਅਨੁਲਹੱਕ⁵ ਆਪ ਕਰਾਇਉ,
 ਫਿਰ ਸੂਲੀ ਪਕੜ ਚੜ੍ਹਾਇਉ ਈ।
 ਸਈਓ ਹੁਣ ਮੈਂ ਸਾਜਨ ਪਾਇਓ ਈ।
 ਘੁੰਘਟ ਖੋਲ੍ਹ ਜਮਾਲ ਵਿਖਾਇਆ,
 ਸ਼ੈਖ ਜੁੰਨੈਦ ਕਮਾਲ ਸਦਾਇਆ,
 ਲੈਸਾਫੀਜੰਨਤੀ⁶ ਹਾਲ ਬਣਾਇਆ,
 ਅਸ਼ਰਫ⁷ ਇਨਸਾਨ ਬਣਾਇਉ ਈ।
 ਸਈਓ ਹੁਣ ਮੈਂ ਸਾਜਨ ਪਾਇਓ ਈ।
 ਵਲਕਦਕਰਮਨਾ⁸ ਯਾਦ ਕਰਾਇਉ,
 ਲਾਇੱਲਾਹ⁹ ਦਾ ਪਰਦਾ ਲਾਹਿਉ,
 ਇੱਲਅੱਲਾਹੂ¹⁰ ਕਹੋ ਝਾਤੀ ਪਾਇਉ,
 ਫਿਰ ਭੁੱਲਾ ਨਾਮ ਧਰਾਇਉ ਈ।
 ਸਈਓ ਹੁਣ ਮੈਂ ਸਾਜਨ ਪਾਇਓ ਈ।
 ਹਰਿ ਹਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਸਮਾਇਉ ਈ।

[ਐਨ]

76.

ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਨਵੀਉਂ ਨਵੀਂ ਬਹਾਰ।
 ਜਾਂ ਮੈਂ ਸਬਕ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਮਸਜਦ ਕੋਲੋਂ ਜੀਉੜਾ ਡਰਿਆ,
 ਡੇਰੇ ਜਾ ਠਾਕਰ ਦੇ ਵੜਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਵੱਜਦੇ ਨਾਦ ਹਜ਼ਾਰ।
 ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਨਵੀਉਂ ਨਵੀਂ ਬਹਾਰ।
 ਜਾਂ ਮੈਂ ਰਮਜ਼ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਪਾਈ, ਮੈਨਾ ਤੋਤਾ ਮਾਰ ਗਵਾਈ,
 ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਹੋਈ ਸਫਾਈ, ਜਿਤਵੱਲ ਵੇਖਾਂ ਯਾਰੋ ਯਾਰ।
 ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਨਵੀਉਂ ਨਵੀਂ ਬਹਾਰ।
 ਹੀਰ ਰਾਂਝੇ ਦੇ ਹੋ ਗਏ ਮੇਲੇ, ਭੁੱਲੀ ਹੀਰ ਢੂੰਡੋਂਦੀ ਬੇਲੇ,

¹ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ, ² ਆਪਣੇ ਨਫਸ ਨਾਲ, ³ ਏਕਤਾ, ⁴ ਮਨਸੂਰ, ⁵ ਬਿਲਕੁਲ ਸੱਚ, ⁶ ਜੰਨਤ (ਸੂਰਗ ਵਿਚ) ਵਿਚ ਜਾਣਾ, ⁷ ਸ਼ਰੋਮਣੀ, ⁸ ਬੇਸ਼ਕ ਅਸੀਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਾਂ, ⁹ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ, ¹⁰ ਬੇਸ਼ਕ ਅੱਲਾ ਮੌਲਾ ਤੇ ਬਾਕੀ ਰੌਲਾ।

ਰਾਂਝਾ ਯਾਰ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਖੇਲੇ, ਮੈਨੂੰ ਸੁਧ ਰਹੀ ਨਾ ਸਾਰ¹।

ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਨਵੀਉਂ ਨਵੀਂ ਬਹਾਰ।

ਬੇਦ ਕੁਰਾਨਾਂ ਪੜ੍ਹ ਪੜ੍ਹ ਥੱਕੇ, ਸੱਜਦੇ ਕਰਦਿਆਂ ਘੱਸ ਗਏ ਮੱਥੇ,
ਨਾ ਰੱਬ ਤੀਰਥ ਨਾ ਰੱਬ ਮੱਕੇ, ਜਿਸ ਪਾਯਾ ਤਿਸ ਨੂਰ ਅਨਵਾਰ।

ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਨਵੀਉਂ ਨਵੀਂ ਬਹਾਰ।

ਫੁਕ ਮੁਸੱਲਾ ਭੰਨ ਸੁੱਟ ਲੋਟਾ, ਨਾ ਫੜ ਤਸਬੀ² ਆਸਾ ਸੋਟਾ³,
ਆਸ਼ਕ ਕਹਿੰਦੇ ਦੇ ਦੇ ਹੋਕਾ, ਤਰਕ ਹਲਾਲੋਂ ਖਾਹ ਮੁਰਦਾਰ।

ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਨਵੀਉਂ ਨਵੀਂ ਬਹਾਰ।

ਉਮਰ ਗਵਾਈ ਵਿਚ ਮਸੀਤੀ, ਅੰਦਰ ਭਰਿਆ ਨਾਲ ਪਲੀਤੀ⁴,
ਕਦੇ ਨਮਾਜ਼ੀ ਤੋਂਹੀਦਾ⁵ ਨਾ ਕੀਤੀ, ਹੁਣ ਕੀ ਕਰਨਾ ਏਂ ਸ਼ੋਰ ਪੁਕਾਰ⁶।

ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਨਵੀਉਂ ਨਵੀਂ ਬਹਾਰ।

ਇਸ਼ਕ ਭੁਲਾਇਆ ਸਜਦਾ ਤੇਰਾ, ਹੁਣ ਕਿਉਂ ਐਵੇਂ ਪਾਵੇਂ ਝੇੜਾ,
ਬੁਲ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਚੁਪ ਬਥੇਰਾ, ਇਸ਼ਕ ਕਰੋਂਦਾ ਮਾਰੋ ਮਾਰ⁷।

ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਨਵੀਉਂ ਨਵੀਂ ਬਹਾਰ।

77.

ਇਸ਼ਕ ਹਕੀਕੀ ਨੇ ਮੁੱਠੀ⁸ ਕੁੜੇ,

ਮੈਨੂੰ ਦੱਸੋ ਪੀਆ ਦਾ ਦੇਸ।

ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਬਾਲ ਇਵਾਣੀ, ਪੀਤ⁹ ਲਗਾ ਕੇ ਲੁੱਟੀ ਕੁੜੇ,

ਮੈਨੂੰ ਦੱਸੋ ਪੀਆ ਦਾ ਦੇਸ।

ਮਨਤਕ¹⁰ ਮਅਨੇ¹¹ ਕੰਨਜ਼¹² ਕਦੂਰੀ¹³, ਮੈਂ ਪੜ੍ਹ ਪੜ੍ਹ ਇਲਮ ਵਗੁੱਚੀ ਕੁੜੇ,

ਮੈਨੂੰ ਦੱਸੋ ਪੀਆ ਦਾ ਦੇਸ।

ਨਮਾਜ਼ ਰੋਜ਼ਾ ਓਹਨਾਂ ਕੀ ਕਰਨਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੇਮ ਸੁਰਾਹੀ ਲੁੱਟੀ ਕੁੜੇ,

ਮੈਨੂੰ ਦੱਸੋ ਪੀਆ ਦਾ ਦੇਸ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਦੀ ਮਜਲਸ ਬਹਿ ਕੇ, ਸਭ ਕਰਨੀ ਮੇਰੀ ਛੁੱਟੀ ਕੁੜੇ,

ਮੈਨੂੰ ਦੱਸੋ ਪੀਆ ਦਾ ਦੇਸ।

¹ ਮੈਨੂੰ ਸੁਧ ਬੁਧ ਰਹੀ ਨਾ ਸਾਰ : , ² ਮਾਲਾ, ³ ਕਾਸਾ (ਪਿਆਲਾ), ⁴ ਅਪਵਿੱਤਰਤਾ, ⁵ ਰਬ ਨੂੰ ਇਕ ਮੰਨਣਾ,

⁶ ਕਦੇ ਨਮਾਜ਼ ਵਹਾਦਤ ਨਾ ਕੀਤੀ,
ਹੁਣ ਕਿਉਂ ਕਰਨਾ ਏਂ ਧਾੜੇ ਧਾੜ।

⁷ ਬੁਲ੍ਹਾ ਹੋ ਰਹੁ ਚੁਪ ਚੁਪੇਰਾ,
ਚੁੱਕੀ ਸਗਲੀ ਕੂਕ ਪੁਕਾਰ।

⁸ ਲੁੱਟੀ, ⁹ ਪ੍ਰੀਤ, ¹⁰ ਦਲੀਲ, ਤਰਕ, ¹¹ ਅਰਥ, ¹² ਖਜ਼ਾਨਾ, ¹³ ਫਿਕਾ ਦੀ ਕਿਤਾਬ।

ਇਸ਼ਕ ਅਸਾਂ ਨਾਲ ਕੇਹੀ ਕੀਤੀ ਲੋਕ ਮਰੋਦੇ ਤਾਅਨੇ।
 ਦਿਲ ਦੀ ਵੇਦਨ¹ ਕੋਈ ਨਾ ਜਾਣੇ ਅੰਦਰ ਦੇਸ ਬਗਾਨੇ।
 ਜਿਸ ਨੂੰ ਚਾਟ ਅਮਰ ਦੀ ਹੋਵੇ ਸੋਈ ਅਮਰ ਪਛਾਣੇ।
 ਏਸ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਔਖੀ ਘਾਟੀ ਜੋ ਚੜ੍ਹਿਆ ਸੋ ਜਾਣੇ।
 ਇਸ਼ਕ ਅਸਾਂ ਨਾਲ ਕੇਹੀ ਕੀਤੀ ਲੋਕ ਮਰੋਦੇ ਤਾਅਨੇ।
 ਆਤਸ਼² ਇਸ਼ਕ ਫ਼ਰਾਕ³ ਤੇਰੇ ਦਿਲ ਦੀ ਪਲ ਵਿਚ ਸਾੜ ਵਿਖਾਈਆਂ,
 ਏਸ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਸਾੜੇ ਕੋਲੋਂ ਜਗ ਵਿਚ ਦਿਆਂ ਦੁਹਾਈਆਂ,
 ਜਿਸ ਤਨ ਲੱਗੇ ਸੋ ਤਨ ਜਾਣੇ ਦੂਜਾ ਕੋਈ ਨਾ ਜਾਣੇ।
 ਇਸ਼ਕ ਅਸਾਂ ਨਾਲ ਕੇਹੀ ਕੀਤੀ ਲੋਕ ਮਰੋਦੇ ਤਾਅਨੇ।
 ਇਸ਼ਕ ਕਸਾਈ ਨੇ ਜੇਹੀ ਕੀਤੀ ਰਹਿ ਗਈ ਖ਼ਬਰ ਨਾ ਕਾਈ,
 ਇਸ਼ਕ ਚਵਾਤੀ⁴ ਲਾਈ ਛਾਤੀ ਫੇਰ ਨਾ ਝਾਤੀ ਪਾਈ,
 ਮਾਪਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਫੁਪ ਫੁਪ ਰੋਵਾਂ ਕਰ ਕਰ ਲੱਖ ਬਗਾਨੇ।
 ਇਸ਼ਕ ਅਸਾਂ ਨਾਲ ਕੇਹੀ ਕੀਤੀ ਲੋਕ ਮਰੋਦੇ ਤਾਅਨੇ।
 ਹਿਜ਼ਰ ਤੇਰੇ ਨੇ ਝੱਲੀ ਕਰਕੇ ਕਮਲੀ ਨਾਮ ਧਰਾਇਆ,
 ਸੁਮਨ⁵ ਹੁਤਮਨ⁶ ਵ ਉਮਯੁਨ⁷ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣਾ ਵਕਤ ਲੰਘਾਇਆ,
 ਕਰ ਹੁਣ ਨਜ਼ਰ ਕਰਮ ਦੀ ਸਾਈਆਂ ਨ ਕਰ ਜ਼ੋਰ ਧੜਾਣੇ,
 ਇਸ਼ਕ ਅਸਾਂ ਨਾਲ ਕੇਹੀ ਕੀਤੀ ਲੋਕ ਮਰੋਦੇ ਤਾਅਨੇ।
 ਹੱਸ ਬੁਲਾਵਾਂ ਤੇਰਾ ਜਾਨੀ ਯਾਦ ਕਰਾਂ ਹਰ ਵੇਲੇ,
 ਪੱਲ ਪੱਲ ਦੇ ਵਿਚ ਦਰਦ ਜੁਦਾਈ ਤੇਰਾ ਸ਼ਾਮ ਸਵੇਲੇ,
 ਰੋ ਰੋ ਯਾਦ ਕਰਾਂ ਦਿਨ ਰਾਤੀਂ ਪਿਛਲੇ ਵਕਤ ਵਿਹਾਣੇ।
 ਇਸ਼ਕ ਅਸਾਂ ਨਾਲ ਕੇਹੀ ਕੀਤੀ ਲੋਕ ਮਰੋਦੇ ਤਾਅਨੇ।
 ਇਸ਼ਕ ਤੇਰਾ ਦਰਕਾਰ⁸ ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਹਰ ਹੀਲੇ,
 ਪਾਕ ਰਸੂਲ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਮੇਰੇ ਖ਼ਾਸ ਵਸੀਲੇ,
 ਬੁਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਜੇ ਮਿਲੇ ਪਿਆਰਾ ਲੱਖ ਕਰਾਂ ਸ਼ੁਕਰਾਨੇ।
 ਇਸ਼ਕ ਅਸਾਂ ਨਾਲ ਕੇਹੀ ਕੀਤੀ ਲੋਕ ਮਰੋਦੇ ਤਾਅਨੇ।

79.

ਇਲਮੋਂ ਬਸ ਕਰੀਂ ਓ ਯਾਰ।
 ਇਲਮ ਨਾ ਆਵੇ ਵਿਚ ਸੁਮਾਰ, ਇਕੋ ਅਲਫ਼ ਤੇਰੇ ਦਰਕਾਰ।
 ਜਾਂਦੀ ਉਮਰ ਨਹੀਂ ਇਤਬਾਰ, ਇਲਮੋਂ ਬੱਸ ਕਰੀਂ ਓ ਯਾਰ।
 ਇਲਮੋਂ ਬਸ ਕਰੀਂ ਓ ਯਾਰ।

¹ ਵੇਦਨਾ, ² ਅੱਗ, ³ ਵਿਛੋੜਾ, ⁴ ਚਿਣਗ, ⁵ ਚੁਪ ਗੜ੍ਹਪ, ⁶ ਖ਼ਾਮੋਸ਼, ⁷ ਸੁੰਨ ਮਸੁੰਨੀ, ⁸ ਲੋੜੀਂਦਾ।

ਪੜ੍ਹ ਪੜ੍ਹ ਇਲਮ ਲਗਾਵੇਂ ਢੇਰ, ਕੁਰਾਨ ਕਿਤਾਬਾਂ ਚਾਰ ਚੁਫੇਰ,
ਗਿਰਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿਚ ਅਨ੍ਹੇਰ, ਬਾਝੋਂ ਰਾਹਬਰ¹ ਖ਼ਬਰ ਨਾ ਸਾਰ।
ਇਲਮੋਂ ਬਸ ਕਰੀਂ ਓ ਯਾਰ।

ਪੜ੍ਹ ਪੜ੍ਹ ਸ਼ੈਖ ਮਸਾਇਖ ਹੋਇਆ, ਭਰ ਭਰ ਪੇਟ ਨੀਂਦਰ ਭਰ ਸੋਇਆ,
ਜਾਂਦੀ ਵਾਰੀ ਨੈਣ ਭਰ ਰੋਇਆ, ਡੁੱਬਾ ਵਿਚ ਉਰਾਰ ਨਾ ਪਾਰ।
ਇਲਮੋਂ ਬਸ ਕਰੀਂ ਓ ਯਾਰ।

ਪੜ੍ਹ ਪੜ੍ਹ ਸ਼ੈਖ ਮਸਾਇਖ ਕਹਾਵੇਂ, ਉਲਟੇ ਮਸਲ ਘਰੋਂ ਬਣਾਵੇਂ,
ਬੇ-ਅਕਲਾਂ ਨੂੰ ਲੁਟ ਲੁਟ ਖਾਵੇਂ, ਉਲਟੇ ਸਿਧੇ ਕਰੇਂ ਕਰਾਰ।
ਇਲਮੋਂ ਬਸ ਕਰੀਂ ਓ ਯਾਰ।

ਪੜ੍ਹ ਪੜ੍ਹ ਨਫਲ² ਨਮਾਜ਼ ਗੁਜ਼ਾਰੋਂ, ਉੱਚੀਆਂ ਬਾਂਗਾਂ ਚਾਂਘਾਂ ਮਾਰੋਂ,
ਮੰਬਰ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਵਾਅਜ਼³ ਪੁਕਾਰੋਂ, ਕੀਤਾ ਤੈਨੂੰ ਹਿਰਸ⁴ ਖ਼ੁਆਰ।
ਇਲਮੋਂ ਬਸ ਕਰੀਂ ਓ ਯਾਰ।

ਪੜ੍ਹ ਪੜ੍ਹ ਮੁੱਲਾਂ ਹੋਇ ਕਾਜ਼ੀ, ਅੱਲਾਹ ਇਲਮਾਂ ਬਾਹਝੋਂ ਰਾਜ਼ੀ,
ਹੋਏ ਹਿਰਸ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਤਾਜ਼ੀ, ਨਫਾ ਨੀਅਤ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰ,
ਇਲਮੋਂ ਬਸ ਕਰੀਂ ਓ ਯਾਰ।

ਪੜ੍ਹ ਪੜ੍ਹ ਮਸਲੇ ਰੋਜ਼ ਸੁਣਾਵੇਂ, ਖਾਣਾ ਸ਼ਕ ਸ਼ੁਬਹੇ ਦਾ ਖਾਵੇਂ,
ਦੱਸੋਂ ਹੋਰ ਤੇ ਹੋਰ ਕਮਾਵੇਂ, ਅੰਦਰ ਖੋਟ ਬਾਹਰ ਸੌਂਚਿਆਰ।
ਇਲਮੋਂ ਬਸ ਕਰੀਂ ਓ ਯਾਰ।

ਪੜ੍ਹ ਪੜ੍ਹ ਇਲਮ ਨਜ਼ੂਮ ਵਿਚਾਰੇ, ਗਿਣਦਾ ਰਾਸਾਂ ਬੁਰਜ ਸਤਾਰੇ,
ਪੜ੍ਹੇ ਅਜ਼ੀਮਤਾਂ ਮੰਤਰ ਝਾੜੇ, ਅਬਜਦ⁵ ਗਿਣੇ ਤਅਵੀਜ਼⁶ ਸੁਮਾਰ।
ਇਲਮੋਂ ਬਸ ਕਰੀਂ ਓ ਯਾਰ।

ਇਲਮੋਂ ਪਏ ਕਜ਼ੀਏ ਹੋਰ, ਅੱਖੀਂ ਵਾਲੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਕੋਰ,
ਫੜੇ ਸਾਧ ਤੇ ਛੱਡੋ ਚੋਰ, ਦੋਹੀਂ ਜਹਾਨੀਂ ਹੋਇਆ ਖ਼ੁਆਰ।
ਇਲਮੋਂ ਬਸ ਕਰੀਂ ਓ ਯਾਰ।

ਇਲਮੋਂ ਪਏ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਫਸਤੇ⁷, ਰਾਹੀ ਅਟਕ ਰਹੇ ਵਿਚ ਰਸਤੇ,
ਮਾਰਿਆ ਹਿਜਰ ਹੋਏ ਦਿਲ ਖਸਤੇ⁸, ਪਿਆ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਸਿਰ ਭਾਰ।
ਇਲਮੋਂ ਬਸ ਕਰੀਂ ਓ ਯਾਰ।

ਇਲਮੋਂ ਮੀਆਂ ਜੀ ਕਹਾਵੇਂ, ਤੰਬਾ ਚੁੱਕ ਚੁੱਕ ਮੰਡੀ ਜਾਵੇਂ,
ਪੇਲਾ ਲੈ ਕੇ ਫੁਰੀ ਚਲਾਵੇਂ, ਨਾਲ ਕਸਾਈਆਂ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ।
ਇਲਮੋਂ ਬਸ ਕਰੀਂ ਓ ਯਾਰ।

ਬਹੁਤਾ ਇਲਮ ਅਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਝੁੱਗਾ ਝਾ ਓਸੇ ਦਾ ਸੜਿਆ,

¹ ਰਾਹ ਦੱਸਣ ਵਾਲਾ, ² ਬਹੁਤ ਬੰਦਗੀ, ³ ਧਾਰਮਕ ਲੈਕਚਰ, ⁴ ਲੋਭ, ⁵ ਅਰਬੀ ਕਾਇਦੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅੱਖਰ, ⁶ ਤਾਵੀਤ, ⁷ ਅੜਿੱਕੇ, ⁸ ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ।

ਗਲ ਵਿਚ ਤੌਕ¹ ਲਾਹਨਤ ਦਾ ਪੜਿਆ, ਆਖਿਰ ਗਿਆ ਉਹ ਬਾਜ਼ੀ ਹਾਰ।

ਇਲਮੋਂ ਬਸ ਕਰੀਂ ਓ ਯਾਰ।

ਜਦ ਮੈਂ ਸਬਕ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਪੜਿਆ, ਦਰਿਆ ਵੇਖ ਵਹਦਤ ਦਾ ਵੜਿਆ,
ਘੁੰਮਣ ਘੇਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵੜਿਆ, ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ ਲਾਇਆ ਪਾਰ।

ਇਲਮੋਂ ਬਸ ਕਰੀਂ ਓ ਯਾਰ।

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਨਾ ਰਾਫ਼ਜ਼ੀ² ਨਾ ਹੈ ਸੁੰਨੀ³, ਆਲਮ ਫ਼ਾਜ਼ਲ ਨਾ ਆਲਮ ਜੁੰਨੀ⁴,
ਇਕੋ ਪੜਿਆ ਇਲਮ ਲਦੁੰਨੀ⁵, ਵਾਹਦ ਅਲਫ਼ ਮੀਮ ਦਰਕਾਰ।

ਇਲਮੋਂ ਬਸ ਕਰੀਂ ਓ ਯਾਰ।

[ਫ਼ੇ]

80.

ਫ਼ਸੁਮਾ⁶ ਵਜਉਲ-ਅੱਲਾ⁷ ਦਸਨਾ ਏਂ ਅੱਜ ਓ ਯਾਰ।

ਘੁੰਘਟ ਖੋਲ ਮੁੱਖ ਵੇਖ ਨਾ ਮੇਰਾ,

ਐਬ ਨਿਮਾਣੀ ਦੇ ਕੱਜ⁸ ਓ ਯਾਰ।

ਫ਼ਸੁਮਾ ਵਜਉਲ-ਅੱਲਾ ਦਸਨਾ ਏਂ ਅੱਜ ਓ ਯਾਰ।

ਮੈਂ ਅਣਜਾਣੀ ਤੇਰਾ ਨੇਹੁੰ ਕੀ ਜਾਣਾ,

ਲਾਵਣ ਦਾ ਨਹੀਂ ਚੱਜ⁹ ਓ ਯਾਰ।

ਫ਼ਸੁਮਾ ਵਜਉਲ-ਅੱਲਾ ਦਸਨਾ ਏਂ ਅੱਜ ਓ ਯਾਰ।

ਹਾਜ਼ੀ ਲੋਕ ਮੱਕੇ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ,

ਸਾਡਾ ਹੈ ਤੂੰ ਹੱਜ ਓ ਯਾਰ।

ਫ਼ਸੁਮਾ ਵਜਉਲ-ਅੱਲਾ ਦਸਨਾ ਏਂ ਅੱਜ ਓ ਯਾਰ।

ਡੂੰਘੀ ਨਦੀ ਤੇ ਤੁਲਾਹ¹⁰ ਪੁਰਾਣਾ,

ਮਿਲਸਾਂ ਕਿਹੜੇ ਪੱਜ ਓ ਯਾਰ।

ਫ਼ਸੁਮਾ ਵਜਉਲ-ਅੱਲਾ ਦਸਨਾ ਏਂ ਅੱਜ ਓ ਯਾਰ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਮੈਂ ਜਾਹਰ ਡਿੱਠਾ,

ਲਾਹ ਮੂੰਹੋਂ ਤੋਂ ਲਜ ਓ ਯਾਰ।

ਫ਼ਸੁਮਾ ਵਜਉਲ-ਅੱਲਾ ਦਸਨਾ ਏਂ ਅੱਜ ਓ ਯਾਰ।

[ਕਾਫ਼]

81.

ਕੱਤ ਕੁੜੇ ਨਾ ਵੱਤ ਕੁੜੇ।

ਫੱਲੀ ਲਾਹ ਭੜੋਲੇ ਘੱਤ ਕੁੜੇ।

¹ ਨਿਸ਼ਾਨੀ, ² ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਮੱਤ ਦੇ, ³ ਫ਼ਿਰਕੇ, ⁴ ਫਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਇਲਮ, ⁵ ਬਿਨਾਂ ਯਤਨ ਕੀਤਿਆਂ ਰੱਬ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ ਗਿਆਨ। ⁶ ਅੱਡ ਹੋ ਜਾ, ਪਰੇ ਹੋ ਜਾ, ⁷ ਰੱਬ ਦਾ ਡਰ, ਭੈ, ⁸ ਢੱਕ, ⁹ ਤਰੀਕਾ, ¹⁰ ਬੇੜੀ।

ਜੇ ਪੂਣੀ ਪੂਣੀ ਕੱਤੋਂਗੀ, ਤਾਂ ਨੰਗੀ ਮੂਲ ਨਾ ਵੱਤੋਂਗੀ,
ਸੈ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਜੇ ਕੱਤੋਂਗੀ, ਤਾਂ ਕਾਂਗ ਮਾਰੇਗਾ ਝੁਟ ਕੁੜੇ।

ਕੱਤ ਕੁੜੇ ਨਾ ਵੱਤ ਕੁੜੇ।

ਵਿਚ ਗਫਲਤ¹ ਜੇ ਤੈਂ ਦਿਨ ਜਾਲੇ, ਕੱਤ ਕੇ ਕੁਝ ਨਾ ਲਿਉ ਸੰਭਾਲੇ,
ਬਾਝੋਂ ਗੁਣ ਸ਼ਹੁ ਆਪਣੇ ਨਾਲੇ, ਤੇਰੀ ਕਿਉਂ ਕਰ ਹੋਸੀ ਗੱਤ ਕੁੜੇ।

ਕੱਤ ਕੁੜੇ ਨਾ ਵੱਤ ਕੁੜੇ।

ਮਾਂ ਪਿਓ ਤੇਰੇ ਗੰਢੀ ਪਾਈਆਂ, ਅਜੇ ਨਾ ਤੈਨੂੰ ਸੁਰਤਾਂ ਆਈਆਂ,
ਦਿਨ ਥੋੜੇ ਤੇ ਚਾਅ ਮਕਾਈਆਂ, ਨਾ ਆਸੋਂ ਪੈਕੇ ਵੱਤ ਕੁੜੇ।

ਕੱਤ ਕੁੜੇ ਨਾ ਵੱਤ ਕੁੜੇ।

ਜੇ ਦਾਜ ਵਿਹੂਣੀ ਜਾਵੇਂਗੀ, ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਭਲੀ ਨਾ ਭਾਵੇਂਗੀ,
ਉਥੇ ਸ਼ਹੁ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਰਿਝਾਵੇਂਗੀ, ਕੁਝ ਲੈ ਫਕਰਾਂ² ਦੀ ਮੱਤ ਕੁੜੇ।

ਕੱਤ ਕੁੜੇ ਨਾ ਵੱਤ ਕੁੜੇ।

ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਦੀਆਂ ਦਾਜ ਰੰਗਾਏ ਨੀ, ਓਹਨਾਂ ਸੂਹੇ ਸਾਹਲੂ ਪਾਏ ਨੀ,
ਤੂੰ ਪੈਰ ਉਲਟੇ ਕਿਉਂ ਚਾਏ ਨੀ, ਜਾ ਓਥੇ ਲੱਗੀ³ ਤੱਤ⁴ ਕੁੜੇ।

ਕੱਤ ਕੁੜੇ ਨਾ ਵੱਤ ਕੁੜੇ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਘਰ ਆਪਣੇ ਆਵੇ, ਚੂੜਾ ਬੀੜਾ ਸਭ ਸੁਹਾਵੇ,
ਗੁਣ ਹੋਸੀ ਤਾਂ ਗਲੇ ਲਗਾਵੇ, ਨਹੀਂ ਰੋਸੋਂ ਨੈਣੀਂ ਰੱਤ ਕੁੜੇ।

ਕੱਤ ਕੁੜੇ ਨਾ ਵੱਤ ਕੁੜੇ।

ਪਾਠਾਂਤਰ ਨੰ: 81.

ਕੱਤ ਕੁੜੇ ਨਾ ਵੱਤ ਕੁੜੇ! ਛੱਲੀ ਲਾਹ ਭੜੋਲੇ ਘੱਤ ਕੁੜੇ।

ਜੇ ਪੂਣੀ ਪੂਣੀ ਕੱਤੋਂਗੀ

ਤਾਂ ਨੰਗੀ ਮੂਲ ਨਾ ਵੱਤੋਂਗੀ

ਸੈ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਜੇ ਕੱਤੋਂਗੀ

ਤਾਂ ਕਾਂਗ ਮਰੀਗਾ ਝੁਟ ਕੁੜੇ।

ਵਿਚ ਗਫਲਤ ਜੇ ਤੈਂ ਦਿਨ ਜਾਲੇ

ਕੱਤ ਕੇ ਕੁਝ ਨਾ ਲਿਉ ਸੰਭਾਲੇ

ਬਾਝੋਂ ਗੁਣ ਸ਼ਹੁ ਆਪਣੇ ਨਾਲੇ

ਤੇਰੀ ਕਿਉਂ ਕਰ ਹੋਸੀ ਗੱਤ ਕੁੜੇ।

ਜੇ ਦਾਜ ਵਿਹੂਣੀ ਜਾਵੇਂਗੀ

ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਭਲੀ ਨਾ ਭਾਵੇਂਗੀ

ਉਥੇ ਸ਼ਹੁ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਰਿਝਾਵੇਂਗੀ,

¹ ਸੁਸਤੀ, ² ਫਕੀਰਾ, ³ ਵਗ ਕੇ ਛੇਤੀ, ⁴ ਛੇਤੀ, ਝੱਟ।

ਕੁਝ ਲੈ ਫਕਰਾਂ ਦੀ ਮੱਤ ਕੁੜੇ।
 ਮਾਂ ਪਿਓ ਤੇਰੇ ਗੰਢੀਂ ਪਾਈਆਂ
 ਅਜੇ ਨਾ ਤੈਨੂੰ ਖਬਰਾਂ ਆਈਆਂ
 ਦਿਨ ਥੋੜੇ ਤੇ ਚਾ ਮੰਗਾਈਆਂ
 ਨਾ ਆਸੋਂ ਪੈਕੇ ਵੱਤ ਕੁੜੇ।
 ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਦੀਆਂ ਦਾਜ ਰੰਗਾਏ
 ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੂਹੇ ਸਾਲੂ ਪਾਏ
 ਤੂੰ ਪੈਰ ਉਲਟੇ ਕਿਉਂ ਚਾਏ ਨੀ
 ਜਾ ਉਥੇ ਲੱਗੀ ਤੱਤ ਕੁੜੇ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਘਰ ਆਪਣੇ ਆਵੇ
 ਚੂੜਾ ਬੀੜਾ ਸਭ ਸੁਹਾਵੇ
 ਗੁਣ ਹੋਸੀ ਤਾਂ ਗਲੇ ਲਾਵੇ।
 ਨਹੀਂ ਰੋਸੇਂ ਨੈਣੀਂ ਰੱਤ ਕੁੜੇ।

82.

ਕਪੂਰੀ ਰੇਵੜੀ ਕਿਉਂ ਕਰ ਲੜੇ ਪਤਾਸੇ ਨਾਲ।
 ਤੇਲ ਤਿਲਾਂ ਦੇ ਲੱਛੂ ਨੇ ਜਲੇਬੀ ਪਕੜ ਰੰਗਾਈ,
 ਡਰਦੇ ਨੱਠੇ ਕੰਦ ਸ਼ਕਰ ਤੋਂ ਮਿਸਰੀ ਨਾਲ ਲੜਾਈ,
 ਕਾਂ ਲਗੜ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲੱਗੇ ਗੱਦੋਂ ਦੀ ਗੱਲੂ ਲਾਲ।
 ਕਪੂਰੀ ਰੇਵੜੀ ਕਿਉਂ ਕਰ ਲੜੇ ਪਤਾਸੇ ਨਾਲ।
 ਹੋ ਫ਼ਰਿਆਦੀ ਲੱਖਪਤੀਆਂ ਨੇ ਲੂਣ ਤੇ ਦਸਤਕ ਲਾਈ,
 ਗੁਲਗਲਿਆਂ ਮਨਸੂਬਾ ਬੱਧਾ ਪਾਪੜ ਚੋਟ ਚਲਾਈ,
 ਭੇਡਾਂ ਮਾਰ ਪਲੰਗਾਂ ਖਪਾਏ ਗੁਰਗਾਂ ਬੁਰਾ ਅਹਿਵਾਲ।
 ਕਪੂਰੀ ਰੇਵੜੀ ਕਿਉਂ ਕਰ ਲੜੇ ਪਤਾਸੇ ਨਾਲ।
 ਗੁੜ ਦੇ ਲੱਛੂ ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਕੇ ਪੇੜਿਆਂ ਤੇ ਫ਼ਰਿਆਦੀ,
 ਬਰਫ਼ੀ ਨੂੰ ਕਹੇ ਦਾਲ ਚਨੇ ਦੀ ਤੂੰ ਹੈਂ ਮੇਰੀ ਬਾਂਦੀ,
 ਚੜ੍ਹ ਸਹੇ ਸ਼ੀਹਣੀਆਂ ਤੇ ਨੱਚਣ ਲੱਗੇ ਵੱਡੀ ਪਈ ਧਮਾਲ।
 ਕਪੂਰੀ ਰੇਵੜੀ ਕਿਉਂ ਕਰ ਲੜੇ ਪਤਾਸੇ ਨਾਲ।
 ਸ਼ਕਰ ਖੰਡ ਕਹੇ ਮਿਸਰੀ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਵੇਖ ਸਫ਼ਾਈ,
 ਚਿੜਵੇ ਚਨੇ ਇਹ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਬਦਾਨੇ ਨਾਲ ਲੜਾਈ,
 ਚੂਹਿਆਂ ਕੰਨ ਬਿੱਲੀ ਦੇ ਕੁਤਰੇ ਹੋ ਹੋ ਕੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ।
 ਕਪੂਰੀ ਰੇਵੜੀ ਕਿਉਂ ਕਰ ਲੜੇ ਪਤਾਸੇ ਨਾਲ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਹੁਣ ਕਿਆ ਬਤਾਵੇ ਜੋ ਦਿਸੇ ਸੋ ਲੜਦਾ।

¹ ਚੀਤਾ।

ਲੱਤ ਬਲੱਤੀ, ਗੁੱਤ ਬਗੁੱਤੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੱਥ ਫੜਦਾ,
ਵੇਖੋ ਕੇਹੀ ਕਿਆਮਤ ਆਈ ਆਇਆ ਖਰ ਦੱਜਾਲ¹।
ਕਪੂਰੀ ਰੇਵੜੀ ਕਿਉਂ ਕਰ ਲੜੇ ਪਤਾਸੇ ਨਾਲ।

83.

ਕਦੀ ਆ ਮਿਲ ਬਿਰਹੋਂ ਸਿਤਾਈ ਨੂੰ।
ਇਸ਼ਕ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਹੈ ਹੈ ਕੂਕੋਂ,
ਤੂੰ ਕੀ ਜਾਣੇ ਪੀੜ ਪਰਾਈ ਨੂੰ।

ਕਦੀ ਆ ਮਿਲ ਬਿਰਹੋਂ ਸਿਤਾਈ ਨੂੰ।
ਜੋ ਕੋਈ ਇਸ਼ਕ ਵਿਹਾਜਿਆ ਲੋੜੇ,
ਸਿਰ ਦੇਵੇ ਪਹਿਲੇ ਸਾਈਂ ਨੂੰ,

ਕਦੀ ਆ ਮਿਲ ਬਿਰਹੋਂ ਸਿਤਾਈ ਨੂੰ।
ਅਮਲਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਲੰਘ ਲੰਘ ਗਈਆਂ,
ਸਾਡੀਆਂ ਲੱਜਾਂ ਮਾਹੀ ਨੂੰ।

ਕਦੀ ਆ ਮਿਲ ਬਿਰਹੋਂ ਸਿਤਾਈ ਨੂੰ।
ਗਮ ਦੇ ਵਹਿਣ ਸਿਤਮ² ਦੀਆਂ ਕਾਂਗਾਂ,
ਕਿਸੇ ਕਅਰ³ ਕੱਪੜ ਵਿਚ ਪਾਈ ਨੂੰ।

ਕਦੀ ਆ ਮਿਲ ਬਿਰਹੋਂ ਸਿਤਾਈ ਨੂੰ।
ਮਾਂ ਪਿਓ ਛੱਡ ਸਈਆਂ ਮੈਂ ਭੁੱਲੀਆਂ,
ਬਲਿਹਾਰੀ ਰਾਮ ਦੁਹਾਈ ਨੂੰ।

ਕਦੀ ਆ ਮਿਲ ਬਿਰਹੋਂ ਸਿਤਾਈ ਨੂੰ।

84.

ਕਦੀ ਮੋੜ ਮੁਹਾਰਾਂ ਢੋਲਿਆ।
ਤੇਰੀਆਂ ਵਾਟਾਂ ਤੋਂ ਸਿਰ ਘੋਲਿਆ।
ਮੈਂ ਨ੍ਹਾਤੀ ਧੋਤੀ ਰਹਿ ਗਈ, ਕੋਈ ਗੰਢ ਸੱਜਨ ਦਿਲ ਬਹਿ ਗਈ,
ਕੋਈ ਸੁਖਨ⁴ ਅਵੱਲਾ ਬੋਲਿਆ, ਕਦੀ ਮੋੜ ਮੁਹਾਰਾਂ ਢੋਲਿਆ।
ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਕਦੀ ਘਰ ਆਵਸੀ, ਮੇਰੀ ਬਲਦੀ ਭਾ⁵ ਬੁਝਾਵਸੀ,
ਜੀਹਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਨੇ ਮੂੰਹ ਖੋਲ੍ਹਿਆ, ਕਦੀ ਮੋੜ ਮੁਹਾਰਾਂ ਢੋਲਿਆ।

85.

ਕਦੀ ਆਪਣੀ ਆਖ ਬੁਲਾਉਗੇ।
ਮੈਂ ਬੇਗੁਣ ਕਿਆ ਗੁਣ ਕੀਆ ਹੈ, ਤਨ ਪੀਆ ਹੈ ਮਨ ਪੀਆ ਹੈ,
ਉਹ ਪੀਆ ਸੁ ਮੋਰਾ ਜੀਆ ਹੈ, ਪੀਆ ਪੀਆ ਸੇ ਰਲ ਮਿਲ ਜਾਉਗੇ।
ਕਦੀ ਆਪਣੀ ਆਖ ਬੁਲਾਉਗੇ।

¹ ਝੂਠਾ, ² ਜ਼ੁਲਮ, ³ ਬੇਹ, ਡੂੰਘਾਈ, ⁴ ਬੋਲ, ⁵ ਅੱਗ।

ਮੈਂ ਫ਼ਾਨੀ¹ ਆਪ ਕੇ ਦੂਰ ਕਰਾਂ, ਤੈਂ ਬਾਕੀ ਆਪ ਹਜ਼ੂਰ ਕਰਾਂ,
ਜੇ ਅਜ਼ਹਾਰ ਵਾਂਙ ਮਨਸੂਰ ਕਰਾਂ, ਖੜ ਸੂਲੀ ਪਕੜ ਚੜ੍ਹਾਉਗੇ।

ਕਦੀ ਆਪਣੀ ਆਖ ਬੁਲਾਉਗੇ।

ਮੈਂ ਜਾਗੀ ਸਭ ਜਗ ਸੋਇਆ ਹੈ, ਖੁਲੀ ਪਲਕ ਤੇ ਉਠ ਕੇ ਰੋਇਆ ਹੈ,
ਜੁਜ਼² ਮਸਤੀ ਕਾਮ ਨਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਕਦੀ ਮਸਤ ਅਲੱਸਤ ਬਣਾਉਗੇ।

ਕਦੀ ਆਪਣੀ ਆਖ ਬੁਲਾਉਗੇ।

ਜਦੋਂ ਅਨਹਦ ਬਣ ਦੇ ਨੈਣ ਧਰੇ, ਅੱਗੇ ਸਿਰ ਬਣ ਧੜ ਕੇ ਲਾਖ ਪੜੇ,
ਉੱਛਲ ਰੰਗਣ ਦੇ ਦਰਿਆ ਚੜ੍ਹੇ, ਮੇਰੇ ਲਹੂ ਦੀ ਨਦੀ ਵਗਾਉਗੇ।

ਕਦੀ ਆਪਣੀ ਆਖ ਬੁਲਾਉਗੇ।

ਕਿਸੇ ਆਸ਼ਕ ਨਾ ਸੁੱਖ ਸੋਣਾ ਏ, ਅਸਾਂ ਰੋ ਰੋ ਕੇ ਮੁੱਖ ਧੋਣਾ ਏ,
ਇਹ ਜਾਦੂ ਹੈ ਕਿ ਟੂਣਾ ਏ, ਇਸ ਰੋਗ ਦਾ ਭੋਗ ਬਣਾਉਗੇ।

ਕਦੀ ਆਪਣੀ ਆਖ ਬੁਲਾਉਗੇ।

ਕਹੋ ਕਿਆ ਸਿਰ ਇਸ਼ਕ ਬਿਚਾਰੇਗਾ, ਫਿਰ ਕਿਆ ਥੀਸੀ ਨਿਰਵਾਰੇਗਾ,
ਜਬ ਦਾਰ³ ਉੱਪਰ ਸਿਰ ਵਾਰੇਗਾ, ਤਬ ਪਿੱਛੇ ਢੋਲ ਵਜਾਉਗੇ।

ਕਦੀ ਆਪਣੀ ਆਖ ਬੁਲਾਉਗੇ।

ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਮਨ ਕਬਾਬ ਕੀਆ, ਆਖੋਂ ਕਾ ਅਰਕ ਸ਼ਰਾਬ ਕੀਆ,
ਰਗ ਤਾਰਾਂ ਹੱਡ ਰੁਬਾਬ ਕੀਆ, ਕਿਆ ਮਤਿ ਕਾ ਨਾਮ ਬੁਲਾਉਗੇ।

ਕਦੀ ਆਪਣੀ ਆਖ ਬੁਲਾਉਗੇ।

ਸ਼ਕਰੰਜੀ ਕੋ ਕਿਆ ਕੀਜੀਏਗਾ, ਮਨ ਭਾਣਾ ਸੌਦਾ ਲੀਜੀਏਗਾ,
ਇਹ ਦੀਨ ਦੁਨੀ ਕਿਸ ਦੀਜੀਏਗਾ, ਮੁਝੇ ਆਪਣਾ ਦਰਸ ਬਤਾਉਗੇ।

ਕਦੀ ਆਪਣੀ ਆਖ ਬੁਲਾਉਗੇ।

ਮੈਨੂੰ ਆਣ ਨਜ਼ਾਰੇ ਤਾਇਆ ਹੈ, ਦੋ ਨੈਣਾਂ ਬਰਖਾ ਲਾਇਆ ਹੈ,
ਬਣ ਰੋਜ਼ ਅਨਾਇਤ ਆਇਆ ਹੈ, ਐਵੇਂ ਆਪਣਾ ਆਪ ਜਿਤਾਉਗੇ।

ਕਦੀ ਆਪਣੀ ਆਖ ਬੁਲਾਉਗੇ।

ਬੁਲਾ ਸ਼ਹੂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਜਾਉਗੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਗੇ,
ਦੀਦਾਰ⁴ ਤਦਾਹੀਂ ਪਾਉਗੇ, ਬਣ ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ ਘਰ ਆਉਗੇ।

ਕਦੀ ਆਪਣੀ ਆਖ ਬੁਲਾਉਗੇ।

86.

ਕਦੀ ਆ ਮਿਲ ਯਾਰ ਪਿਆਰਿਆ।

ਤੇਰੀਆਂ ਵਾਟਾਂ⁵ ਤੋਂ ਸਿਰ ਵਾਰਿਆ।

ਚੜ੍ਹ ਬਾਗੀਂ ਕੋਇਲ ਕੂਕਦੀ।

ਨਿਤ ਸੋਜ-ਇ-ਅਲਮ ਦੇ ਫੂਕਦੀ।

¹ ਨਾਸ਼ਵਾਨ, ² ਹਿੱਸਾ, ਮਾਮੂਲੀ, ³ ਸੂਲੀ, ⁴ ਦਰਸ਼ਨ, ⁵ ਰਾਹਾਂ।

ਮੈਨੂੰ ਤਤੜੀ ਕੋ ਸ਼ਾਮ ਵਿਸਾਰਿਆ।
 ਕਦੀ ਆ ਮਿਲ ਯਾਰ ਪਿਆਰਿਆ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਕਦੀ ਘਰ ਆਵਸੀ।
 ਮੇਰੀ ਬਲਦੀ ਭਾ¹ ਬੁਝਾਵਸੀ।
 ਉਹਦੀ ਵਾਟਾਂ ਤੋਂ ਸਿਰ ਵਾਰਿਆ।
 ਕਦੀ ਆ ਮਿਲ ਯਾਰ ਪਿਆਰਿਆ।
 ਤੇਰੀਆਂ ਵਾਟਾਂ ਤੋਂ ਸਿਰ ਵਾਰਿਆ।

87.

ਕਰ ਕੱਤਣ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਕੁੜੇ।
 ਨਿਤ ਮੱਤੀ ਦੇਂਦੀ ਮਾਂ ਧੀਆ, ਕਿਉਂ ਫਿਰਨੀ ਏਂ ਐਵੇਂ ਆ ਧੀਆ,
 ਨੀ ਸ਼ਰਮ ਹਯਾ ਨਾ ਗਵਾ ਧੀਆ, ਤੂੰ ਕਦੀ ਤਾਂ ਸਮਝ ਨਾਦਾਨ ਕੁੜੇ।
 ਕਰ ਕੱਤਣ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਕੁੜੇ।
 ਚਰਖਾ ਮੁਫਤ ਤੇਰੇ ਹੱਥ ਆਇਆ, ਪੱਲਿਉਂ ਨਹੀਉਂ ਕੁਝ ਖੋਲ੍ਹ ਗਵਾਇਆ,
 ਨਹੀਉਂ ਕਦਰ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਪਾਇਆ, ਜਦ ਹੋਇਆ ਕੰਮ ਆਸਾਨ ਕੁੜੇ।
 ਕਰ ਕੱਤਣ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਕੁੜੇ।
 ਚਰਖਾ ਬਣਿਆ ਖਾਤਰ ਤੇਰੀ, ਖੇਡਣ ਦੀ ਕਰ ਹਿਰਸ ਬੁਰੇੜੀ,
 ਹੋਣਾ ਨਹੀਉਂ ਹੋਰ ਵਡੇਰੀ, ਮਤ ਕਰ ਕੋਈ ਅਗਿਆਨ ਕੁੜੇ।
 ਕਰ ਕੱਤਣ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਕੁੜੇ।
 ਚਰਖਾ ਤੇਰਾ ਰੰਗ ਰੰਗੀਲਾ, ਰੀਸ ਕਰੋਂਦਾ ਸਭ ਕਬੀਲਾ,
 ਚਲਦੇ ਚਾਰੇ ਕਰ ਲੈ ਗੀਲਾ, ਹੋ ਘਰ ਦੇ ਵਿਚ ਆਵਾਦਾਨ² ਕੁੜੇ।
 ਕਰ ਕੱਤਣ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਕੁੜੇ।
 ਇਸ ਚਰਖੇ ਦੀ ਕੀਮਤ ਭਾਰੀ, ਤੂੰ ਕੀ ਜਾਣੇ ਕਦਰ ਗਵਾਰੀ³,
 ਉੱਚੀ ਨਜ਼ਰ ਫਿਰੋਂ ਹੰਕਾਰੀ, ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸ਼ਾਨ ਗੁਮਾਨ ਕੁੜੇ।
 ਕਰ ਕੱਤਣ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਕੁੜੇ।
 ਮੈਂ ਕੂਕਾਂ ਕਰ ਖਲੀਆਂ ਬਾਹੀਆਂ, ਨਾ ਹੋ ਗਾਫਲ ਸਮਝ ਕਦਾਈਂ,
 ਐਸਾ ਚਰਖਾ ਘੜਨਾ ਨਾਹੀਂ, ਫੇਰ ਕਿਸੇ ਤਰਖਾਣ ਕੁੜੇ।
 ਕਰ ਕੱਤਣ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਕੁੜੇ।
 ਇਹ ਚਰਖਾ ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਗਵਾਯਾ, ਕਿਉਂ ਤੂੰ ਖੋਹ ਦੇ ਵਿਚ ਰੁਲਾਯਾ,
 ਜਦ ਦਾ ਹੱਥ ਤੇਰੇ ਇਹ ਆਯਾ, ਤੂੰ ਕਦੇ ਨਾ ਡਾਹਿਆ ਆਣ ਕੁੜੇ।
 ਕਰ ਕੱਤਣ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਕੁੜੇ।
 ਨਿੱਤ ਮਤੀਂ ਦਿਆਂ ਵਲੱਲੀ ਨੂੰ, ਇਸ ਭੋਲੀ ਕਮਲੀ ਝੱਲੀ ਨੂੰ,
 ਜਦ ਪਵੇਗਾ ਵਖਤ ਇਕੱਲੀ ਨੂੰ, ਤਦ ਹਾਏ ਹਾਏ ਕਰਸੀ ਜਾਨ ਕੁੜੇ।
 ਕਰ ਕੱਤਣ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਕੁੜੇ।

¹ ਅੱਗ, ² ਆਬਾਦ, ³ ਗੰਵਾਰ, ਪੇਂਡੂ।

ਮੁਢੋਂ ਦੀ ਤੂੰ ਰਿਜ਼ਕ ਵਿਗੁਣੀ, ਗੋਹੜਿਉਂ ਨਾ ਤੂੰ ਕੱਤੀ ਪੂਣੀ,
ਹੁਣ ਕਿਉਂ ਫਿਰਨੀ ਏਂ ਨਿੰਮੋਝੁਣੀ, ਕਿਸ ਦਾ ਕਰੇਂ ਗੁਮਾਨ¹ ਕੁੜੇ।

ਕਰ ਕੱਤਣ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਕੁੜੇ।

ਨਾ ਤੱਕਲਾ ਰਾਸ ਕਰਾਵੇਂ ਤੂੰ, ਨਾ ਬਾਇੜ ਮਾਲੁ ਪਵਾਵੇਂ ਤੂੰ,
ਕਿਉਂ ਘੜੀ ਮੁੜੀ ਚਰਖਾ ਚਾਵੇਂ ਤੂੰ, ਤੂੰ ਕਰਨੀ ਏਂ ਆਪਣਾ ਜ਼ਿਆਨ² ਕੁੜੇ।

ਕਰ ਕੱਤਣ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਕੁੜੇ।

ਡਿੰਗਾ ਤੱਕਲਾ ਰਾਸ ਕਰਾ ਲੈ, ਨਾਲ ਸ਼ਤਾਬੀ ਬਾਇੜ ਪਵਾ ਲੈ,
ਜਿਉਂ ਕਰ ਵਗੇ ਤਿਵੇਂ ਵਗਾ ਲੈ, ਮਤ ਕਰ ਕੋਈ ਅਗਿਆਨ ਕੁੜੇ।

ਕਰ ਕੱਤਣ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਕੁੜੇ।

ਅੱਜ ਘਰ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਕਪਾਹ ਕੁੜੇ, ਤੂੰ ਝਬ ਝਬ ਵੇਲਣਾ ਡਾਹ ਕੁੜੇ,
ਰੂੰ ਵੇਲ ਪਿੰਜਾਵਣ ਜਾਹ ਕੁੜੇ, ਮੁੜ ਕਲੁ ਨਾ ਤੇਰਾ ਜਾਣ ਕੁੜੇ।

ਕਰ ਕੱਤਣ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਕੁੜੇ।

ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਦੀਆਂ ਸਭ ਸਈਆਂ ਨੀ, ਕੱਤ ਪੂਣੀਆਂ ਸਭਨਾਂ ਲਈਆਂ ਨੀ,
ਤੇਨੂੰ ਬੈਠੀ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਪਈਆਂ ਨੀ, ਕਿਉਂ ਬੈਠੀ ਏਂ ਹੁਣ ਹੈਰਾਨ ਕੁੜੇ।

ਕਰ ਕੱਤਣ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਕੁੜੇ।

ਦੀਵਾ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਜਗਾਵੀਂ, ਕੱਤ ਕੱਤ ਸੂਤ ਭਰ ਵੱਟੀ³ ਪਾਵੀਂ,
ਅੱਖੀਂ ਵਿਚੋਂ ਰਾਤ ਲੰਘਾਵੀਂ, ਅੱਖੀਂ ਕਰਕੇ ਜਾਨ ਕੁੜੇ।

ਕਰ ਕੱਤਣ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਕੁੜੇ।

ਰਾਜ ਪੇਕਾ ਦਿਨ ਚਾਰ ਕੁੜੇ, ਨਾ ਖੇਡੋ ਖੇਡ ਗੁਜ਼ਾਰ ਕੁੜੇ।
ਨਾ ਹੋ ਵਿਹਲੀ ਕਰ ਕਾਰ ਕੁੜੇ, ਘਰ ਬਾਰ ਨਾ ਕਰ ਵੀਰਾਨ ਕੁੜੇ।

ਕਰ ਕੱਤਣ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਕੁੜੇ।

ਤੂੰ ਸੁੱਤਿਆਂ ਰੈਣ ਗੁਜ਼ਾਰ ਨਹੀਂ, ਮੁੜ ਆਉਣਾ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਨਹੀਂ,
ਫਿਰ ਬਹਿਣਾ ਏਸ ਭੰਡਾਰ ਨਹੀਂ, ਵਿਚ ਇੱਕੋ ਜੇਡੋ ਹਾਣ ਕੁੜੇ।

ਕਰ ਕੱਤਣ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਕੁੜੇ।

ਤੂੰ ਸਦਾ ਨਾ ਪੇਕੇ ਰਹਿਣਾ ਏਂ, ਨਾ ਪਾਸ ਅੰਬੜੀ ਦੇ ਬਹਿਣਾ ਏ,
ਭਾ ਅੰਤ ਵਿਛੋੜਾ ਸਹਿਣਾ ਏਂ, ਵੱਸ ਪਏਂਗੀ ਸੱਸ ਨਨਾਣ ਕੁੜੇ।

ਕਰ ਕੱਤਣ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਕੁੜੇ।

ਕੱਤ ਲੈ ਨੀ ਕੁਝ ਕਤਾ ਲੈ ਨੀ, ਹੁਣ ਤਾਣੀ ਤੰਦ ਉਣਾ ਲੈ ਨੀ,
ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਦਾਜ ਰੰਗਾ ਲੈ ਨੀ, ਤੂੰ ਤਦ ਹੋਵੇਂ ਪਰਧਾਨ ਕੁੜੇ।

ਕਰ ਕੱਤਣ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਕੁੜੇ।

ਜਦ ਘਰ ਬੇਗਾਨੇ ਜਾਵੇਂਗੀ, ਮੁੜ ਵਤ ਨਾ ਓਥੋਂ ਆਵੇਂਗੀ,
ਓਥੇ ਜਾ ਕੇ ਪਛੋਤਾਵੇਂਗੀ, ਕੁਝ ਅਗਦੋਂ⁴ ਕਰ ਸਮਿਆਨ ਕੁੜੇ।

¹ ਅਹੰਕਾਰ, ² ਨੁਕਸਾਨ, ³ ਬੱਤੀ, ⁴ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ।

ਕਰ ਕੱਤਣ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਕੁੜੇ।
 ਅੱਜ ਐਡਾ ਤੇਰਾ ਕੰਮ ਕੁੜੇ, ਕਿਉਂ ਹੋਈ ਏਂ ਬੇ-ਗ਼ਮ¹ ਕੁੜੇ,
 ਕੀ ਕਰ ਲੈਣਾ ਉਸ ਦੰਮ ਕੁੜੇ, ਜਦ ਘਰ ਆਇ ਮਹਿਮਾਨ ਕੁੜੇ।
 ਕਰ ਕੱਤਣ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਕੁੜੇ।
 ਜਦ ਸਭ ਸਈਆਂ ਟੁਰ ਜਾਉਣਗੀਆਂ, ਫਿਰ ਓਥੇ ਮੂਲ ਨਾ ਆਉਣਗੀਆਂ,
 ਆ ਚਰਖੇ ਮੂਲ ਨਾ ਡਾਹੁਣਗੀਆਂ, ਤੇਰਾ ਤਿੰਵਣ ਪਿਆ ਵੀਰਾਨ ਕੁੜੇ।
 ਕਰ ਕੱਤਣ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਕੁੜੇ।
 ਕਰ ਮਾਣ ਨਾ ਹੁਸਨ ਜਵਾਨੀ ਦਾ, ਪਰਦੇਸ ਨਾ ਰਹਿਣ ਸੀਲਾਨੀ ਦਾ,
 ਕੋਈ ਦੁਨੀਆਂ ਝੂਠੀ ਫ਼ਾਨੀ² ਦਾ, ਨਾ ਰਹਿਸੀ ਨਾਮ ਨਿਸ਼ਾਨ ਕੁੜੇ।
 ਕਰ ਕੱਤਣ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਕੁੜੇ।
 ਇਕ ਔਖਾ ਵੇਲਾ ਆਵੇਗਾ, ਸਭ ਸਾਕ ਸੈਣ ਭਜ ਜਾਵੇਗਾ,
 ਕਰ ਮਦਤ ਪਾਰ ਲੰਘਾਵੇਗਾ, ਉਹ ਬੁਲ੍ਹੇ ਦਾ ਸੁਲਤਾਨ ਕੁੜੇ।
 ਕਰ ਕੱਤਣ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਕੁੜੇ।

88.

ਕੌਣ ਆਇਆ ਪਹਿਨ ਲਿਬਾਸ ਕੁੜੇ।
 ਤੁਸੀਂ ਪੁੱਛੋ ਨਾਲ ਇਖ਼ਲਾਸ³ ਕੁੜੇ।
 ਹੱਥ ਖ਼ੂਡੀ ਮੋਢੇ ਕੰਬਲ ਕਾਲਾ, ਅੱਖੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵਸੇ ਉਜਾਲਾ⁴,
 ਚਾਕ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਹੈ ਮਤਵਾਲਾ⁵, ਪੁੱਛੋ ਬਿਠਾ ਕੇ ਪਾਸ ਕੁੜੇ।
 ਕੌਣ ਆਇਆ ਪਹਿਨ ਲਿਬਾਸ ਕੁੜੇ।
 ਚਾਕਰ ਚਾਕ ਨਾ ਇਸ ਨੂੰ ਆਖੋ, ਇਹ ਨ ਖ਼ਾਲੀ ਗੁੱਝੜੀ ਘਾਤੋਂ,
 ਵਿਛੜਿਆ ਹੋਇਆ ਪਹਿਲੀ ਰਾਤੋਂ, ਆਇਆ ਕਰਨ ਤਲਾਸ਼ ਕੁੜੇ।
 ਕੌਣ ਆਇਆ ਪਹਿਨ ਲਿਬਾਸ ਕੁੜੇ।
 ਨਾ ਇਹ ਚਾਕਰ ਚਾਕ ਕਹੀ ਦਾ, ਨਾ ਇਸ ਜ਼ੌਰ ਸ਼ੌਕ ਮਹੀ ਦਾ,
 ਨਾ ਮੁਸ਼ਤਾਕ ਹੈ ਦੁੱਧ ਦਹੀਂ ਦਾ, ਨਾ ਉਸ ਭੁੱਖ ਪਿਆਸ ਕੁੜੇ।
 ਕੌਣ ਆਇਆ ਪਹਿਨ ਲਿਬਾਸ ਕੁੜੇ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੂ ਲੁਕ ਬੈਠਾ ਓਹਲੇ, ਦੱਸੇ ਭੇਤ ਨਾ ਮੁੱਖ ਸੇ ਬੋਲੇ,
 ਬਾਬਲ ਵਰ ਖੇੜਿਆਂ ਤੋਂ ਟੋਲੇ, ਵਰ ਮਾਂਹਦਾ⁶ ਮਾਂਹਦੇ⁷ ਪਾਸ ਕੁੜੇ।
 ਕੌਣ ਆਇਆ ਪਹਿਨ ਲਿਬਾਸ ਕੁੜੇ।
 ਤੁਸੀਂ ਪੁੱਛੋ ਬਿਠਾ ਕੇ ਪਾਸ ਕੁੜੇ।

89.

ਖੇਡ ਲੈ ਵਿਚ ਵਿਹੜੇ ਘੁੰਮੀ ਘੁੰਮ।

¹ ਬੇਫ਼ਿਕਰ, ² ਨਾਸ਼ਵਾਨ, ³ ਪਿਆਰ, ਤ੍ਰੀਕਾ, ⁴ ਚਾਨਣ, ⁵ ਮਸਤ, ⁶ ਮੇਰਾ,
⁷ ਮੇਰੇ।

ਏਸ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਆਲਾ ਸੌਂਹਦਾ ਆਲੇ ਦੇ ਵਿਚ ਤਾਕੀ¹।
 ਤਾਕੀ ਦੇ ਵਿਚ ਛੇਜ ਵਿਛਾਵਾਂ ਨਾਲ ਪੀਆ ਸੰਗ ਰਾਤੀ²।
 ਏਸ ਵਿਹੜੇ ਦੇ ਨੌਂ ਦਰਵਾਜੇ ਦਸਵਾਂ ਗੁਪਤ ਰਖਾਤੀ।
 ਓਸ ਗਲੀ ਦੀ ਮੈਂ ਸਾਰ ਨਾ ਜਾਣਾਂ ਜਹਾਂ ਆਵੇ ਪੀਆ ਜਾਤੀ।
 ਏਸ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਚਰਖਾ ਸੌਂਹਦਾ ਆਲੇ ਦੇ ਵਿਚ ਤਾਕੀ।
 ਆਪਣੇ ਪੀਆ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰੇਸਾਂ ਚਰਖੇ ਦੇ ਹਰ ਢੇਰੇ।
 ਏਸ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਮਕਨਾ ਹਾਥੀ ਸੰਗਲ ਨਾਲ ਕਹੇੜੇ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਫਕੀਰ ਸਾਈਂ ਦਾ ਜਾਗਦਿਆਂ ਕੌਂ ਛੇੜੇ।
 ਖੇਡ ਲੈ ਵਿਚ ਵਿਹੜੇ ਘੁੰਮੀ ਘੁੰਮ।

90.

ਕੀਹਨੂੰ ਲਾ-ਮਕਾਨੀ³ ਦੱਸਦੇ ਹੋ।
 ਤੁਸੀਂ ਹਰ ਰੰਗ ਦੇ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਹੋ।
 ਕੁਨਫਯੀਕੂਨ⁴ ਤੈਂ ਆਪ ਕਹਾਇਆ, ਤੈਂ ਬਾਝੋਂ ਹੋਰ ਕਿਹੜਾ ਆਇਆ,
 ਇਸਕੋਂ ਸਭ ਜਹੂਰ ਬਣਾਇਆ, ਆਸ਼ਕ ਹੋ ਕੇ ਵੱਸਦੇ ਹੋ।
 ਕੀਹਨੂੰ ਲਾ-ਮਕਾਨੀ ਦੱਸਦੇ ਹੋ।
 ਪੁੱਛੇ ਆਦਮ ਕਿਸ ਨੇ ਆਂਦਾ ਏ, ਕਿੱਥੋਂ ਆਇਆ ਕਿਥੇ ਜਾਂਦਾ ਏ,
 ਓਥੇ ਕਿਸ ਦਾ ਤੈਨੂੰ ਲਾਂਹਜਾ⁵ ਏ, ਓਥੇ ਖਾ ਦਾਣਾ ਉਠ ਨੱਸਦੇ ਹੋ।
 ਕੀਹਨੂੰ ਲਾ-ਮਕਾਨੀ ਦੱਸਦੇ ਹੋ।
 ਆਪੇ ਸੁਣੋਂ ਤੇ ਆਪ ਸੁਣਾਵੋਂ, ਆਪੇ ਗਾਵੋਂ ਆਪ ਬਜਾਵੋਂ,
 ਹੱਥੋਂ ਕੋਲ ਸਰੋਦ ਸੁਣਾਵੋਂ, ਕਿਤੇ ਜਾਹਲ ਹੋ ਕੇ ਨੱਸਦੇ ਹੋ।
 ਕੀਹਨੂੰ ਲਾ-ਮਕਾਨੀ ਦੱਸਦੇ ਹੋ।
 ਤੇਰੀ ਵਹਦਤ ਤੂਏਂ ਪੁਚਾਵੋਂ, ਅਨੁਲਹੱਕ⁶ ਦੀ ਤਾਰ ਮਿਲਾਵੋਂ,
 ਸੂਲੀ ਤੇ ਮਨਸੂਰ ਚੜ੍ਹਾਵੋਂ, ਓਥੇ ਕੋਲ ਖਲੋ ਕੇ ਹੱਸਦੇ ਹੋ।
 ਕੀਹਨੂੰ ਲਾ-ਮਕਾਨੀ ਦੱਸਦੇ ਹੋ।
 ਜਿਵੇਂ ਸਿਕੰਦਰ ਤਰਫ ਨੌਸ਼ਾਬਾਂ, ਹੋ ਰਸੂਲ ਲੈ ਆਇਆ ਕਿਤਾਬਾਂ,
 ਯੂਸਫ ਹੋ ਕੇ ਅੰਦਰ ਖੁਆਬਾਂ, ਜੁਲੈਖਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਖੱਸਦੇ ਹੋ,
 ਕੀਹਨੂੰ ਲਾ-ਮਕਾਨੀ ਦੱਸਦੇ ਹੋ।
 ਕਿਤੇ ਰੂਮੀ ਹੋ ਕਿਤੇ ਜੰਗੀ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਟੋਪੀ ਪੋਸ਼ ਫ਼ਰੰਗੀ ਹੋ,
 ਕਿਤੇ ਮੈ-ਖਾਨੇ⁷ ਵਿਚ ਭੰਗੀ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਮਿਹਰ ਮਹਿਰੀ ਬਣ ਵਸਦੇ ਹੋ।
 ਕੀਹਨੂੰ ਲਾ-ਮਕਾਨੀ ਦੱਸਦੇ ਹੋ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ 'ਅਨਾਇਤ' ਆਰਫ ਹੈ, ਉਹ ਦਿਲ ਮੇਰੇ ਦਾ ਵਾਰਸ ਹੈ,

¹ ਖਿੜਕੀ, ² ਰੱਤੀ, ਰੰਗੀ, ³ ਬਿਨਾਂ ਮਕਾਨ ਤੋਂ, ⁴ ਹੋ ਜਾ ਅਮਰ (ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ), ⁵ ਡਰ, ⁶ ਮੈਂ ਰੱਬ ਹਾਂ, ⁷ ਸ਼ਰਾਬਖਾਨਾ।

ਮੈਂ ਲੋਹਾ ਤੇ ਉਹ ਪਾਰਸ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਓਸੇ ਦੇ ਸੰਗ ਖੱਸਦੇ ਹੋ।

ਕੀਹਨੂੰ ਲਾ-ਮਕਾਨੀ ਦੱਸਦੇ ਹੋ।

ਤੁਸੀਂ ਹਰ ਰੰਗ ਦੇ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਹੋ।

91.

ਕੇਹੇ ਲਾਰੇ ਦੇਨਾ ਏਂ ਸਾਨੂੰ ਦੋ ਘੜੀਆਂ ਮਿਲ ਜਾਈਂ।

ਨੇੜੇ ਵੱਸੋਂ ਥਾਂ ਨਾ ਦੱਸੋਂ,

ਢੂੰਡਾਂ ਕਿਤ ਵਲ ਜਾਹੀਂ।

ਆਪੇ ਝਾਤੀ ਪਾਈ ਅਹਿਮਦ,

ਵੇਖਾਂ ਤਾਂ ਮੁੜ ਨਾਹੀਂ।

ਆਖ ਗਿਉਂ ਮੁੜ ਆਇਉਂ ਨਹੀਂ।

ਸੀਨੇ ਦੇ ਵਿਚ ਭੜਕਣ ਭਾਹੀਂ¹।

ਇਕਸੇ ਘਰ ਵਿਚ ਵੱਸਦੀਆਂ ਰਸਦੀਆਂ,

ਕਿਤ ਵਲ ਕੂਕ ਸੁਣਾਈਂ।

ਪਾਂਧੀ ਜਾਂ ਮੇਰਾ ਦੇਹ ਸੁਨੇਹਾ।

ਦਿਲ ਦੇ ਉਹਲੇ ਲੁਕਦਾ ਕੇਹਾ।

ਨਾਮ ਅੱਲਾਹ ਦੇ ਨਾ ਹੋ ਵੈਰੀ,

ਮੁੱਖ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਨਾ ਤਰਸਾਈਂ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਕੀ ਲਾਇਆ ਮੈਨੂੰ,

ਰਾਤ ਅਧੀ ਹੈ ਤੇਰੀ ਮਹਿਮਾ।

ਔਝੜ ਬੇਲੇ ਸਭ ਕੋਈ ਡਰਦਾ,

ਸੋ ਢੂੰਡਾਂ ਮੈਂ ਚਾਈਂ ਚਾਈਂ।

ਕੇਹੇ ਲਾਰੇ ਦੇਨਾ ਏਂ ਸਾਨੂੰ ਦੋ ਘੜੀਆਂ ਮਿਲ ਜਾਈਂ।

92.

ਕਿਉਂ ਇਸ਼ਕ ਅਸਾਂ ਤੇ ਆਇਆ ਏ।

ਤੂੰ ਆਇਆ ਹੈ ਮੈਂ ਪਾਇਆ ਏ।

ਇਬਰਾਹੀਮ ਚਾ ਚਿਖਾ ਸੁਟਾਇਉ, ਜ਼ਕਰੀਏ ਸਿਰ ਕਲਵੱਤਰ ਧਰਾਇਉ,

ਯੂਸਫ ਹੱਟੋ ਹੱਟੋ ਵਿਕਾਇਉ, ਕਹੁ ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਲਿਆਇਆ ਏ।

ਕਿਉਂ ਇਸ਼ਕ ਅਸਾਂ ਤੇ ਆਇਆ ਏ।

ਸ਼ੇਖ ਸੁਨਆਨੋਂ ਖੂਕ² ਚਰਾਇਉ, ਸ਼ਮਸ ਦੀ ਖੱਲ ਉਲਟ ਲੁਹਾਇਉ,

ਸੂਲੀ ਤੇ ਮਨਸੂਰ ਚੜ੍ਹਾਇਉ, ਕਰ ਹੱਥ ਹੁਣ ਮੈਂ ਵਲ ਧਾਇਆ ਏ।

ਕਿਉਂ ਇਸ਼ਕ ਅਸਾਂ ਤੇ ਆਇਆ ਏ।

ਜਿਸ ਘਰ ਵਿਚ ਤੇਰਾ ਫੇਰ ਹੋਇਆ, ਸੋ ਜਲ ਬਲ ਕੋਇਲਾ ਢੇਰ ਹੋਇਆ,

¹ ਅੱਗਾਂ, ² ਸੂਰ।

ਜਦ ਰਾਖ ਉੱਡੀ ਤਦ ਸੇਰ ਹੋਇਆ, ਕਹੁ ਕਿਸ ਗਲ ਦਾ ਸਧਰਾਇਆ¹ ਏ।
 ਕਿਉਂ ਇਸ਼ਕ ਅਸਾਂ ਤੇ ਆਇਆ ਏ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਜਹੁ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਰੀਏ, ਤਨ ਭੱਠੀ ਮਨ ਅਹਿਰਣ² ਕਰੀਏ,
 ਪਰੇਮ ਹਥੋੜਾ ਮਾਰਨ ਕਰੀਏ, ਦਿਲ ਲੋਹਾ ਅੱਗ ਪੰਘਾਇਆ ਏ।
 ਕਿਉਂ ਇਸ਼ਕ ਅਸਾਂ ਤੇ ਆਇਆ ਏ।
 ਤੂੰ ਆਇਆ ਹੈ ਮੈਂ ਪਾਇਆ ਏ।

93.

ਕੀ ਕਰਦਾ ਨੀ ਕੀ ਕਰਦਾ,
 ਕੋਈ ਪੁੱਛੋ ਖਾਂ ਦਿਲਬਰ³ ਕੀ ਕਰਦਾ।
 ਇਕਸੇ ਘਰ ਵਿਚ ਵੱਸਦਿਆਂ ਰੱਸਦਿਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਵਿਚ ਪਰਦਾ।
 ਕੋਈ ਪੁੱਛੋ ਖਾਂ ਦਿਲਬਰ ਕੀ ਕਰਦਾ।
 ਵਿਚ ਮਸੀਤ ਨਿਮਾਜ਼ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਬੁੱਤ ਖਾਨੇ ਜਾ ਵੜਦਾ।
 ਕੋਈ ਪੁੱਛੋ ਖਾਂ ਦਿਲਬਰ ਕੀ ਕਰਦਾ।
 ਆਪ ਇੱਕੋ ਕਈ ਲਖ ਘਰਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਭ ਘਰ ਘਰ ਦਾ।
 ਕੋਈ ਪੁੱਛੋ ਖਾਂ ਦਿਲਬਰ ਕੀ ਕਰਦਾ।
 ਜਿਤਵਲ⁴ ਵੇਖਾਂ ਉੱਤ⁵ ਵਲ⁶ ਓਹੋ ਹਰ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਦਾ।
 ਕੋਈ ਪੁੱਛੋ ਖਾਂ ਦਿਲਬਰ ਕੀ ਕਰਦਾ।
 ਮੂਸਾ ਤੇ ਫਰਾਐਨ ਬਣਾ ਕੇ ਦੋ ਹੋ ਕੇ ਕਿਉਂ ਲੜਦਾ।
 ਕੋਈ ਪੁੱਛੋ ਖਾਂ ਦਿਲਬਰ ਕੀ ਕਰਦਾ।
 ਹਾਜ਼ਰ ਨਾਜ਼ਰ ਉਹੋ ਹਰ ਥਾਂ ਚੂਚਕ ਕਿਸ ਨੂੰ ਖੜਦਾ⁷।
 ਕੋਈ ਪੁੱਛੋ ਖਾਂ ਦਿਲਬਰ ਕੀ ਕਰਦਾ।
 ਐਸੀ ਨਾਜ਼ਕ⁸ ਬਾਤ ਕਿਉਂ ਕਹਿੰਦਾ ਨਾ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਨਾ ਜਰਦਾ⁹।
 ਕੋਈ ਪੁੱਛੋ ਖਾਂ ਦਿਲਬਰ ਕੀ ਕਰਦਾ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੋਹ ਦਾ ਇਸ਼ਕ ਬਘਲਾ¹⁰ ਰੱਤ ਪੀਂਦਾ ਗੋਸ਼ਤ¹¹ ਚਰਦਾ।
 ਕੀ ਕਰਦਾ ਨੀ ਕੀ ਕਰਦਾ।
 ਕੋਈ ਪੁੱਛੋ ਖਾਂ ਦਿਲਬਰ ਕੀ ਕਰਦਾ।

94.

ਕੀ ਕਰਦਾ ਬੇਪਰਵਾਹੀ ਜੇ।
 ਕੀ ਕਰਦਾ ਬੇਪਰਵਾਹੀ ਜੇ।

¹ ਸੱਧਰ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ, ਲਲਚਾਇਆ, ² ਲੋਹੇ ਦਾ ਘਨਾਕਾਰ ਟੁਕੜਾ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਗਰਮ ਲੋਹੇ ਨੂੰ ਰੱਖ ਕੇ ਕੁਟਦੇ ਹਨ, ³ ਪਿਆਰਾ, ⁴ ਜਿੱਧਰ, ⁵ ਉਸ, ⁶ ਪਾਸੇ, ⁷ਦੋਜ਼ਖ ਕਿਸ ਨੂੰ ਖੜਦਾ, ⁸ ਕੋਮਲ, ⁹ ਝੱਲਦਾ, ¹⁰ ਬਘਿਆੜ, ¹¹ ਮਾਸ।

ਕੁੰਨ¹ ਕਿਹਾ ਫਯੀਕੂਨ² ਕਹਾਇਆ, ਬਾਤਨ³ ਜ਼ਾਹਰ⁴ ਦੇ ਵਲ ਆਇਆ
ਬੇਚੁਨੀ⁵ ਦਾ ਚੂਨ⁶ ਬਣਾਇਆ, ਬਿਖੜੀ ਖੇਡ ਮਚਾਈ ਜੇ।

ਕੀ ਕਰਦਾ ਬੇਪਰਵਾਹੀ ਜੇ।

ਸਿਰ ਮਖੜੀ⁷ ਦਾ ਜਿਸ ਦੰਮ ਬੋਲਾ, ਘੁੰਘਟ ਅਪਨੇ ਮੂੰਹ ਸੇ ਬੋਲਾ,
ਹੁਣ ਕਿਉਂ ਕਰਦਾ ਸਾਥੋਂ ਓਹਲਾ, ਸਭ ਵਿਚ ਹਕੀਕਤ ਆਈ ਜੇ।

ਕੀ ਕਰਦਾ ਬੇਪਰਵਾਹੀ ਜੇ।

ਕਰਮੰਨਾ⁸ ਬਨੀ ਆਦਮ ਕਿਹਾ, ਕੋਈ ਨਾ ਕੀਤਾ ਤੇਰੇ ਜਿਹਾ,
ਸ਼ਾਨ ਬਜ਼ੁਰਗੀ ਦੇ ਸੰਗ ਇਹਾ, ਡਫੜੀ ਖੂਬ ਵਜਾਈ ਜੇ।

ਕੀ ਕਰਦਾ ਬੇਪਰਵਾਹੀ ਜੇ।

ਆਪੇ ਬੇਪਰਵਾਹੀਆਂ ਕਰਦੇ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਸੇ ਆਪੇ ਡਰਦੇ,
ਰਿਹਾ ਸਮਾ ਵਿਚ ਹਰ ਹਰ ਘਰ ਦੇ, ਭੁੱਲੀ ਫਿਰੇ ਲੋਕਾਈ ਜੇ।

ਕੀ ਕਰਦਾ ਬੇਪਰਵਾਹੀ ਜੇ।

ਚੇਟਕ ਲਾ ਦੀਵਾਨਾ ਹੋਇਆ, ਲੈਲਾ ਬਣ ਕੇ ਮਜਨੂੰ ਮੋਹਿਆ,
ਆਪੇ ਰੋਇਆ ਆਪੇ ਧੋਇਆ, ਕਹੀ ਕੀਤੀ ਆਸ਼ਨਾਈ⁹ ਜੇ।

ਕੀ ਕਰਦਾ ਬੇਪਰਵਾਹੀ ਜੇ।

ਆਪੇ ਹੈਂ ਤੂੰ ਸਾਜਨ ਸਈਆਂ, ਅਕਲ ਦਲੀਲਾਂ ਸਭ ਉਠ ਗਈਆਂ,
ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਲਈਆਂ, ਹੁਣ ਕਰਦਾ ਕਿਉਂ ਜੁਦਾਈ ਜੇ।

ਕੀ ਕਰਦਾ ਬੇਪਰਵਾਹੀ ਜੇ।

95.

ਕਿਉਂ ਓਹਲੇ ਬਹਿ ਬਹਿ ਝਾਕੀ ਦਾ।

ਇਹ ਪਰਦਾ ਕਿਸ ਤੋਂ ਰਾਖੀ ਦਾ।

ਕਾਰਨ ਪੀਤ ਮੀਤ ਬਣ ਆਇਆ, ਮੀਮ ਦਾ ਘੁੰਗਟ ਮੁੱਖ ਪਰ ਪਾਇਆ,
ਅਹਿਦ ਤੇ ਅਹਿਮਦ ਨਾਮ ਧਰਾਇਆ, ਸਿਰ ਛਤਰ ਝਲੇ ਲੋਲਾਕੀ¹⁰ ਦਾ।

ਕਿਉਂ ਓਹਲੇ ਬਹਿ ਬਹਿ ਝਾਕੀ ਦਾ।

ਤੁਸੀਂ ਆਪੇ ਆਪ ਹੀ ਸਾਰੇ ਹੋ, ਕਿਉਂ ਕਹਿੰਦੇ ਅਸੀਂ ਨਿਆਰੇ ਹੋ,
ਆਏ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੱਜ਼ਾਰੇ ਹੋ, ਵਿਚ ਬਰਜ਼ਖ਼¹¹ ਰਖਿਆ ਖਾਕੀ ਦਾ।

ਕਿਉਂ ਓਹਲੇ ਬਹਿ ਬਹਿ ਝਾਕੀ ਦਾ।

ਤੁਝ ਬਾਝੋਂ ਦੂਸਰਾ ਕਿਹੜਾ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਪਾਇਆ ਉਲਟਾ ਝੇੜਾ ਹੈ,
ਇਹ ਡਿੱਠਾ ਬੜਾ ਅੰਧੇਰਾ ਹੈ, ਹੁਣ ਆਪ ਨੂੰ ਆਪੇ ਆਖੀ ਦਾ।

ਕਿਉਂ ਓਹਲੇ ਬਹਿ ਬਹਿ ਝਾਕੀ ਦਾ।

ਕਿਤੇ ਰੂਮੀ ਹੋ ਕਿਤੇ ਸ਼ਾਮੀ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਸਾਹਿਬ ਕਿਤੇ ਗੁਲਾਮੀ ਹੋ,

¹ ਹੋ ਜਾ, ² ਅਮਰ, ³ ਅੰਦਰ, ⁴ ਬਾਹਰ, ⁵ ਬ੍ਰਹਮ, ⁶ ਦੁਨੀਆਂ, ⁷ ਲੁਕੀ ਹੋਈ,
⁸ ਅਸੀਂ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ (ਜਮ੍ਹਾ), ⁹ ਜਾਣ ਪਛਾਣ, ¹⁰ ਵਿਸ਼ਵ, ¹¹ ਉਹਲਾ ਪਰਦਾ।

ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤਮਾਸ਼ੀ ਹੋ, ਕਹੋ ਖੋਟਾ ਖਰਾ ਸੌ ਲਾਖੀ ਦਾ।

ਕਿਉਂ ਉਹਲੇ ਬਹਿ ਬਹਿ ਝਾਕੀ ਦਾ।

ਜਿਸ ਤਨ ਵਿਚ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਜੋਸ਼ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਬੇਖੁਦ ਹੋ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋਇਆ,
ਉਹ ਕਿਉਂ ਕਰ ਰਹੇ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਪਿਆਲਾ ਪੀਤਾ ਸਾਕੀ ਦਾ।

ਕਿਉਂ ਉਹਲੇ ਬਹਿ ਬਹਿ ਝਾਕੀ ਦਾ।

ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਅਸਾਨੂੰ ਧਾਏ ਜੀ, ਕਦ ਰਹਿੰਦੇ ਛਪੇ ਛਪਾਏ ਜੀ,
ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਾਹ 'ਅਨਾਇਤ' ਬਣ ਆਏ ਜੀ, ਹੁਣ ਲਾ ਲਾ ਨੈਣ ਝਮਾਕੀ ਦਾ।

ਕਿਉਂ ਉਹਲੇ ਬਹਿ ਬਹਿ ਝਾਕੀ ਦਾ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਤਨ ਭਾ ਦੀ ਭੱਠੀ ਕਰ, ਅੱਗ ਬਾਲ ਹੱਡਾਂ ਤਨ ਮਾਟੀ ਕਰ,
ਇਹ ਸ਼ੌਕ ਮੁਹੱਬਤ ਬਾਟੀ ਕਰ, ਇਹ ਬੁੱਧੁਵਾ ਇਸ ਬਿਧ ਝਾਕੀ ਦਾ।

ਕਿਉਂ ਉਹਲੇ ਬਹਿ ਬਹਿ ਝਾਕੀ ਦਾ।

ਪਾਠਾਂਤਰ ਨੰ. 95.

ਕਹੁ ਪੜਦਾ ਕਿਸ ਥੀਂ ਰਾਖੀਦਾ,
ਕਿਉਂ ਉਹਲੇ ਬਹਿ ਬਹਿ ਝਾਕੀਦਾ।

ਪਹਿਲੇ ਆਪ ਸਾਜਨਾ ਸਾਜੀ
ਹੁਣ ਦੱਸਨਾ ਏਂ ਸਬਕ ਨਿਮਾਜੀ
ਖੋਹਾਯਾ ਆਪ ਨਜ਼ਾਰੇ ਨੂੰ
ਵਿਚ ਲਹਿੰਦਾ ਬਣ ਬਣ ਝਾਕੀਦਾ।

ਸ਼ਾਹ ਸ਼ੱਮਸੇ ਦਾ ਪੋਸਤ ਲੁਹਾਇਓ
ਮਨਸੂਰ ਸੂਲੀ ਚਾਇ ਚੜ੍ਹਾਇਓ
ਜ਼ਕਰੀਏ ਸਿਰ ਕਲਵੱਤਰ ਧਰਾਇਓ
ਕੀ ਲੇਖਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਬਾਕੀ ਦਾ।

ਕੁਨ ਕਿਹਾ ਫ਼ਯੂਕੂਨ ਕਹਾਇਆ
ਬੇਚੂਨੀ ਦਾ ਚੂਨ ਬਣਾਇਆ
ਖ਼ਾਤਰ ਕੈਂ ਦੀ ਜਗਤ ਕਰਾਇਆ
ਸਿਰ ਪਰ ਛੱਤਰ ਲੌਲਾਕੀ ਦਾ।

ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਤਰਫੇ ਧਾਇਆ
ਨਾ ਰਹਿੰਦਾ ਛਪਿਆ ਛਪਾਇਆ
ਕਿਤੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਨਾਮ ਧਰਾਇਆ
ਵਿਚ ਉਹਲਾ ਰੱਖਿਆ ਖ਼ਾਕੀ ਦਾ।

ਕਹੁ ਪੜਦਾ ਕਿਸ ਥੀਂ ਰਾਖੀ ਦਾ।

੧. ਝਮਕਦੇ ਹਾਂ।

96.

ਕੀ ਬੇਦਰਦਾਂ ਸੰਗ ਯਾਰੀ!

ਰੋਵਣ ਅੱਖੀਆਂ ਜ਼ਾਰੇ ਜ਼ਾਰੀ!

ਸਾਨੂੰ ਗਏ ਬੇਦਰਦੀ ਛੱਡ ਕੇ, ਹਿਜਰੇ ਸਾਂਗ ਸੀਨੇ ਵਿਚ ਗੱਡ ਕੇ,
ਜਿਸਮੋਂ ਜਿੰਦ ਨੂੰ ਲੈ ਗਏ ਕੱਢ ਕੇ, ਇਹ ਗੱਲ ਕਰ ਗਏ ਹੈ ਸਿਆਰੀ,

ਕੀ ਬੇਦਰਦਾਂ ਸੰਗ ਯਾਰੀ!

ਬੇਦਰਦਾਂ ਦਾ ਕੀ ਭਰਵਾਸਾ, ਖ਼ੌਫ਼ ਨਹੀਂ ਦਿਲ ਅੰਦਰ ਮਾਸਾ,
ਚਿੜੀਆਂ ਮੌਤ ਗਵਾਰਾਂ ਹਾਸਾ, ਮਗਰੋਂ ਹੱਸ ਹੱਸ ਤਾੜੀ ਮਾਰੀ।

ਕੀ ਬੇਦਰਦਾਂ ਸੰਗ ਯਾਰੀ!

ਆਵਣ ਕਹਿ ਗਏ ਫੇਰ ਨਾ ਆਏ, ਆਵਣ ਦੇ ਸਭ ਕੋਲ ਭੁਲਾਏ,
ਮੈਂ ਭੁੱਲੀ ਭੁੱਲ ਨੈਣ ਲਗਾਏ, ਕੇਹੇ ਮਿਲੇ ਸਾਨੂੰ ਠੱਗ ਬਪਾਰੀ।

ਕੀ ਬੇਦਰਦਾਂ ਸੰਗ ਯਾਰੀ!

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਇਕ ਸੌਦਾ ਕੀਤਾ, ਕੀਤਾ ਜ਼ਹਿਰ ਪਿਆਲਾ ਪੀਤਾ,
ਨਾ ਕੁਝ ਨਫ਼ਾ ਨਾ ਟੋਟਾ ਲੀਤਾ, ਦਰਦ ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ ਗਠੜੀ ਭਾਰੀ।

ਕੀ ਬੇਦਰਦਾਂ ਸੰਗ ਯਾਰੀ!

ਰੋਵਣ ਅੱਖੀਆਂ ਜ਼ਾਰੇ ਜ਼ਾਰੀ!

97.

ਕਿਉਂ ਲੜਨਾ ਹੈਂ ਕਿਉਂ ਲੜਨਾ ਹੈਂ ਗ਼ੈਰ ਗੁਨਾਹੀ।

ਲਾਤੱਤਹੱਰੁਕ¹ ਖੁਦ ਲਿਖਿਓ ਈ ਕਿਸ ਨੂੰ ਦੇਨਾ ਏਂ ਫਾਹੀ।

ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਤੇ ਅਹਿਲ ਕੁਰਾਨ ਭੀ ਆਹੇ ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਸੱਦੇ ਆਈ।

ਅਲਸਤੋਬੇਰੁਕੂਮ² ਵਾਰਦ ਹੋਯਾ ਕਾਲੂਬਲਾ³ ਧੁੰਮ ਪਾਈ।

ਕੁਨਫਯੀਕੂਨ⁴ ਆਵਾਜ਼ਾ ਹੋਯਾ ਤਦਾਂ ਅਸੀਂ ਭੀ ਕੋਲੇ⁵ ਆਹੀ।

ਲੱਜ਼ਤ ਮਾਰ ਦੀਵਾਨੀ ਕੀਤੀ ਨਹੀਂ ਜਾਤੀ ਅਸਲੀ ਆਹੀ।

ਕਿਉਂ ਲੜਨਾ ਹੈਂ ਕਿਉਂ ਲੜਨਾ ਹੈਂ ਗ਼ੈਰ ਗੁਨਾਹੀ।

98.

ਕੀ ਜਾਣਾਂ ਮੈਂ ਕੋਈ।

ਵੇ ਅੜਿਆ,

ਕੀ ਜਾਣਾਂ ਮੈਂ ਕੋਈ।

ਜੇ ਕੋਈ ਅੰਦਰ ਬੋਲੇ ਚਾਲੇ ਜਾਤ ਅਸਾਡੀ ਹੋਈ।

ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਨੇਹੁੰ ਲਗਾਇਆ ਉਹੋ ਜਿਹੀ ਹੋਈ।

ਕੀ ਜਾਣਾਂ ਮੈਂ ਕੋਈ।

¹ ਹਰਗਿਜ਼ ਹਿਲਣ ਜੁਲਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ, ਅਹਿਲ, ਅਟੱਲ, ਭਾਣਾ, ਹੁਕਮ,
² ਕੀ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਰੱਬ ਹੈਂ, ³ ਬੇਸ਼ਕ, ⁴ ਹੋ ਜਾ ਅਮਰ (ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ), ⁵ ਨਾਲ, ਨੇੜੇ ਹੀ।

ਚਿੱਟੀ ਚਾਦਰ ਲਾਹ ਸੁੱਟ ਕੁੜੀਏ ਪਹਿਨ ਫਕੀਰਾਂ ਦੀ ਲੋਈ।
ਚਿੱਟੀ ਚਾਦਰ ਨੂੰ ਦਾਗ ਲਗੇਗਾ ਲੋਈ ਨੂੰ ਦਾਗ ਨ ਕੋਈ।
ਕੀ ਜਾਣਾਂ ਮੈਂ ਕੋਈ।

ਅਲਫ ਪਛਾਤਾ ਬੇ ਪਛਾਤੀ ਤੇ ਤਲਾਵਤ ਹੋਈ।
ਸੀਨ ਪਛਾਤਾ ਸੀਨ ਪਛਾਤਾ ਸਾਦਕ ਸਾਬਰ ਹੋਈ।
ਕੀ ਜਾਣਾਂ ਮੈਂ ਕੋਈ।

ਕੂ ਕੂ ਕਰਦੀ ਕਮਰੀ ਆਹੀ ਗਲ ਵਿਚ ਤੌਕਾ ਪਿਉਈ।
ਬਸ ਨਾ ਕਰਦੀ ਕੂ ਕੂ ਕੋਲੋਂ ਕੂ ਕੂ ਅੰਦਰ ਮੋਈ।
ਕੀ ਜਾਣਾਂ ਮੈਂ ਕੋਈ।

ਜੋ ਕੁਝ ਕਰਸੀ ਅੱਲ੍ਹਾ ਭਾਣਾ ਕਿਆ ਕੁਝ ਕਰਸੀ ਕੋਈ।
ਜੋ ਕੁਝ ਲੇਖ ਮੱਥੇ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਮੈਂ ਉਸ ਤੇ ਸ਼ਾਕਰ ਹੋਈ।
ਕੀ ਜਾਣਾਂ ਮੈਂ ਕੋਈ।

ਆਸ਼ਕ ਬਕਰੀ ਮਾਸ਼ੂਕ ਕਸਾਈ ਮੈਂ ਮੈਂ ਕਰਦੀ ਕੋਹੀ?।
ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਮੈਂ ਮੈਂ ਬਹੁਤਾ ਕਰਦੀ ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਮੋਈ ਮੋਈ।
ਕੀ ਜਾਣਾਂ ਮੈਂ ਕੋਈ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਅਨਾਇਤ ਕਰਕੇ ਸ਼ੌਕ ਸ਼ਰਾਬ ਦਿਤੋਈ।
ਭਲਾ ਹੋਇਆ ਅਸੀਂ ਦੂਰੋਂ ਛੁੱਟੇ ਨੇੜੇ ਆਨ ਲੱਧੋਈ।
ਕੀ ਜਾਣਾਂ ਮੈਂ ਕੋਈ।

ਵੇ ਅੜਿਆ,
ਕੀ ਜਾਣਾਂ ਮੈਂ ਕੋਈ।

ਪਾਠਾਂਤਰ ਨੰ: 98.

ਕਿਆ ਜਾਣਾ ਮੈਂ ਕੋਈ ਰੇ ਬਾਬਾ! ਕਿਆ ਜਾਣਾ ਮੈਂ ਕੋਈ
ਜੋ ਕੋਈ ਅੰਦਰ ਬੋਲੇ ਚਾਲੇ, ਜ਼ਾਤ ਅਸਾਡੀ ਸੋਈ
ਜਿਸਦੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਨੇਹੂੰ ਲਗਾਯਾ ਉਹੋ ਜੇਹੀ ਹੋਈ।
ਕਿਆ ਜਾਣਾ

ਚਿੱਟੀ ਚਾਦਰ ਲਾਹ ਸੁੱਟ ਕੁੜੀਏ, ਪਹਿਨ ਫਕੀਰਾਂ ਦੀ ਲੋਈ।
ਇਸ ਚਾਦਰ ਨੂੰ ਦਾਗ ਲਗੇਗਾ, ਲੋਈ ਨੂੰ ਦਾਗ ਨ ਕੋਈ।
ਕਿਆ ਜਾਣਾ

ਅਲਫ ਪਛਾਤਾ, ਬੇ ਪਛਾਤੀ, ਤੇ ਤਲਾਵਤ ਹੋਈ।
ਸੀਨ ਪਛਾਤਾ ਸੀਨ ਪਛਾਤਾ, ਸਾਦਕ ਸਾਬਰ ਹੋਈ।
ਕਿਆ ਜਾਣਾ

ਕੂ ਕੂ ਕਰਦੀ ਕਮਰੀ ਆਹੀ, ਗਲ ਵਿਚ ਤਉਕ ਪਇਓ ਈ

¹ ਪੰਛੀ ਦੇ ਗਲ ਦੀ ਗਾਨੀ, ² ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਬਸ ਨ ਕਰਦੀ ਕੂ ਕੂ ਕੋਇਲ, ਕੂ ਕੂ ਅੰਦਰ ਮੋਈ।

ਕਿਆ ਜਾਣਾ

ਜੇ ਕਿਛੁ ਕਰਸੀ ਅੱਲਾ ਭਾਣਾ, ਕਿਆ ਕੁਛੁ ਕਰਸੀ ਕੋਈ

ਜੇ ਕਿਛੁ ਲੇਖ ਮੱਥੇ ਦਾ ਲਿਖਿਆ, ਉਸ ਤੇ ਸ਼ਾਕਿਰ ਹੋਈ।

ਕਿਆ ਜਾਣਾ

ਆਸ਼ਕ ਬੱਕਰੀ ਮਾਸ਼ੁਕ ਕਸਾਈ, ਮੈਂ ਮੈਂ ਕਰਦੀ ਕੋਹੀ

ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਮੈਂ ਮੈਂ ਬਹੁਤਾ ਕਰਦੀ, ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਮੈਂ ਮੋਈ।

ਕਿਆ ਜਾਣਾ

ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਅਨਾਇਤ ਕਰਕੇ, ਸ਼ੁਕ ਸ਼ਰਾਬ ਦਿਤੇ ਈ

ਭਲਾ ਹੋਇਆ ਅਸੀਂ ਦੂਰੋਂ ਛੁੱਟੇ, ਨੇੜੇ ਲਾਲ ਲਧੋ ਈ।

ਕਿਆ ਜਾਣਾ

[ਗਾਫ਼]

99.

ਗੁਰ ਜੋ ਚਾਹੇ ਸੋ ਕਰਦਾ ਏ।

ਮੇਰੇ ਘਰ ਵਿਚ ਚੋਰੀ ਹੋਈ, ਸੁੱਤੀ ਰਹੀ ਨਾ ਜਾਗਿਆ ਕੋਈ,

ਮੈਂ ਗੁਰ ਫੜ ਸੋਝੀ ਹੋਈ, ਜੋ ਮਾਲ ਗਿਆ ਸੋ ਤਰਦਾ ਏ।

ਗੁਰ ਜੋ ਚਾਹੇ ਸੋ ਕਰਦਾ ਏ।

ਪਹਿਲੇ ਮਖੜੀ¹ ਆਪ ਖਜ਼ਾਨਾ ਸੀ, ਓਥੇ ਹੈਰਤ² ਹੈਰਤਖ਼ਾਨਾ ਸੀ,

ਫਿਰ ਵਹਦਤ ਦੇ ਵਿਚ ਆਣਾ ਸੀ, ਕੁਲ ਜੁਜ਼³ ਦਾ ਮੁਜ਼ਮਲ⁴ ਪਰਦਾ ਏ।

ਗੁਰ ਜੋ ਚਾਹੇ ਸੋ ਕਰਦਾ ਏ।

ਕੁਨਫਯੀਕੂਨ ਆਵਾਜ਼ਾ ਦੋਂਦਾ, ਵਹਦਤ ਵਿਚੋਂ ਕਸਰਤ ਲੈਂਦਾ,

ਪਹਿਨ ਲਬਾਸ ਬੰਦਾ ਬਣ ਬਹਿੰਦਾ, ਕਰ ਬੰਦਗੀ ਮਸਜਦ ਵੜਦਾ ਏ।

ਗੁਰ ਜੋ ਚਾਹੇ ਸੋ ਕਰਦਾ ਏ।

ਰੋਜ਼ ਮੀਸਾਕ⁵ ਅਲੱਸਤ ਸੁਣਾਵੇ, ਕਾਲੂਬਲਾ⁶ ਅਸ਼ਹਦ ਨਾ ਚਾਹਵੇ,

ਫਿਰ ਕੁਝ ਆਪਣਾ ਆਪ ਛੁਪਾਵੇ, ਉਹ ਗਿਣ ਗਿਣ ਵਸਤਾਂ ਧਰਦਾ ਏ।

ਗੁਰ ਜੋ ਚਾਹੇ ਸੋ ਕਰਦਾ ਏ।

ਗੁਰ ਅੱਲ੍ਹਾ ਆਪ ਕਹੇਂਦਾ ਏ, ਗੁਰ ਅਲੀ ਨਬੀ ਹੋ ਬਹਿੰਦਾ ਏ,

ਘਰ ਹਰ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਏ, ਉਹ ਖ਼ਾਲੀ ਭਾਂਡੇ ਭਰਦਾ ਏ।

ਗੁਰ ਜੋ ਚਾਹੇ ਸੋ ਕਰਦਾ ਏ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਨੂੰ ਘਰ ਵਿਚ ਪਾਇਆ, ਜਿਸ ਸਾਂਗੀ ਸਾਂਗ ਬਣਾਇਆ,

ਲੋਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਭੇਤ ਛੁਪਾਇਆ, ਉਹ ਦਰਸ ਪਰਮ⁷ ਦਾ ਪੜ੍ਹਦਾ ਏ।

ਗੁਰ ਜੋ ਚਾਹੇ ਸੋ ਕਰਦਾ ਏ।

¹ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ, ² ਵਿਸਮਾਦ, ³ ਹਿੱਸਾ, ⁴ ਇਕੱਠ, ⁵ ਵਹਿਦਾ, ⁶ ਮੈਂ ਗਵਾਹੀ ਦੇਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੂੰ ਬੇਸ਼ਕ ਮੇਰਾ ਰੱਬ ਹੈਂ, ⁷ ਉੱਤਮ।

ਗੱਲ ਰੋਲੇ ਲੋਕਾਂ ਪਾਈ ਏ।

ਗੱਲ ਰੋਲੇ ਲੋਕਾਂ ਪਾਈ ਏ।

ਸੱਚ ਆਖ ਮਨਾ ਕਿਉਂ ਡਰਨਾ ਏਂ, ਇਸ ਸਚ ਪਿੱਛੇ ਤੂੰ ਤਰਨਾ ਏਂ,
ਸੱਚ ਸਦਾ ਆਬਾਦੀ ਕਰਨਾ ਏਂ, ਸੱਚ ਵਸਤ ਅਚੰਭਾ¹ ਆਈ ਏ।

ਗੱਲ ਰੋਲੇ ਲੋਕਾਂ ਪਾਈ ਏ।

ਬਾਹਮਣ ਆਣ ਜਜਮਾਨ ਡਰਾਏ, ਪਿੱਤਰ ਪੀੜ ਦੱਸ ਭਰਮ ਦੁੜਾਏ,
ਆਪੇ ਦਸ ਕੇ ਜਤਨ ਕਰਾਏ, ਪੂਜਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਾਈ ਏ।

ਗੱਲ ਰੋਲੇ ਲੋਕਾਂ ਪਾਈ ਏ।

ਪੁੱਤਰ ਤੁਸਾਂ ਦੇ ਉੱਪਰ ਪੀੜਾ, ਗੁੜ ਚਾਵਲ ਮਨਾਓ ਲੀੜਾ,
ਜੰਜੂ ਪਾਓ ਲਾਹੋ ਬੀੜਾ, ਚੁੱਲੀ ਤੁਰਤ ਪਵਾਈ ਏ।

ਗੱਲ ਰੋਲੇ ਲੋਕਾਂ ਪਾਈ ਏ।

ਪੀੜ ਨਹੀਂ ਐਵੇਂ ਨਿਕਲਣ ਲੱਗੀ, ਰੋਕ² ਰੁਪਈਆ ਭਾਂਡੇ ਢੱਗੀ,
ਹੋਵੇ ਲਾਖੀ ਦਰੁੱਸਤ ਨਾ ਬੱਗੀ, ਬੁਲ੍ਹਾ ਇਹ ਬਾਤ ਬਣਾਈ ਏ।

ਗੱਲ ਰੋਲੇ ਲੋਕਾਂ ਪਾਈ ਏ।

ਪਿਰਤਮ ਚੰਡੀ ਮਾਤ ਬਣਾਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੂਜੇ ਸਰਬ ਲੋਕਾਈ,
ਪਾਛੀ ਵੱਢ ਕੇ ਜੰਜ ਚੜ੍ਹਾਈ, ਡੋਲੀ ਠਮ ਠਮ ਆਈ ਏ।

ਗੱਲ ਰੋਲੇ ਲੋਕਾਂ ਪਾਈ ਏ।

ਭੁੱਲ ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਜਾਣ ਖੁਦਾਈ, ਬੁੱਤਾਂ ਅੱਗੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਈ,
ਜਿਹੜੇ ਘੜ ਕੇ ਆਪ ਬਣਾਈ, ਸ਼ਰਮ ਰੱਤਾ ਨਾ ਆਈ ਏ।

ਗੱਲ ਰੋਲੇ ਲੋਕਾਂ ਪਾਈ ਏ।

ਵੇਖੋ ਤੁਲਸੀ ਮਾਤ ਬਣਾਈ, ਸਾਲਗ ਰਾਮੀ ਸੰਗ ਪਰਨਾਈ,
ਹੱਸ ਹੱਸ ਡੋਲੀ ਚਾ ਚੜ੍ਹਾਈ, ਸਾਲਾ ਸਹੁਰਾ ਬਣੇ ਜਵਾਈ ਏ।

ਗੱਲ ਰੋਲੇ ਲੋਕਾਂ ਪਾਈ ਏ।

ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਸਭ ਵਿਆਹਵਣ, ਪਰਦੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਕਜਾਵਣ,
ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਕੀ ਆਖਣ ਆਵਣ, ਨਾ ਮਾਤਾ ਕਿਸੇ ਵਿਆਹੀ ਏ।

ਗੱਲ ਰੋਲੇ ਲੋਕਾਂ ਪਾਈ ਏ।

ਸ਼ਾਹ ਰਗ ਥੀਂ ਰੱਬ ਦਿਸਦਾ ਨੇੜੇ ਲੋਕਾਂ ਪਾਏ ਲੰਮੇ ਝੋੜੇ,
ਵਾਂ³ ਕੇ⁴ ਝਗੜੇ ਕੌਣ ਨਬੋੜੇ, ਭਜ ਭਜ ਉਮਰ ਗਵਾਈ ਏ।

ਗੱਲ ਰੋਲੇ ਲੋਕਾਂ ਪਾਈ ਏ।

ਬਿਰਛ ਬਾਗ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜੁਦਾਈ, ਬੰਦਾ ਰੱਬ ਤੀਵੀਂ ਬਣ ਆਈ,
ਪਿਛਲੇ ਸੋਤੇ ਤੇ ਖਿੜ ਆਈ, ਦੁਹਬਤਾ⁵ ਆਣ ਮਿਟਾਈ ਏ।

¹ ਹੈਰਾਨੀ, ² ਰੋਕੜੀ, ਨਕਦ, ³ ਉਥੋਂ, ⁴ ਦੇ, ⁵ ਦੁਬਿਧਾ, ਦ੍ਰਿਸ਼।

ਗੱਲ ਰੋਲੇ ਲੋਕਾਂ ਪਾਈ ਏ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਆਪੇ ਭੁੱਲ ਭੁਲਾਇਆ ਏ, ਆਪੇ ਚਿਲਿਆਂ¹ ਵਿਚ ਦਬਾਇਆ ਏ,
ਆਪੇ ਹੋਕਾ ਦੇ ਸੁਣਾਇਆ ਏ, ਮੁੱਝ ਮੇਂ ਭੇਤ ਨਾ ਕਾਈ ਏ।

ਗੱਲ ਰੋਲੇ ਲੋਕਾਂ ਪਾਈ ਏ।

ਗਰਮ ਸਰਦ ਹੋ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਾਲਾ, ਹਰਕਤ ਕੀਤਾ ਚਿਹਰਾ ਕਾਲਾ,
ਤਿਸ ਨੂੰ ਆਖਣ ਜੀ ਸੁਖਾਲਾ, ਇਸ ਦੀ ਕਰੋ ਦਵਾਈ ਏ।

ਗੱਲ ਰੋਲੇ ਲੋਕਾਂ ਪਾਈ ਏ।

ਅੱਖੀਆਂ ਪੱਕੀਆਂ ਆਖਣ ਆਈਆਂ, ਅਲਸੀ ਸਮਝ ਕੇ ਆਉਣੀ ਮਾਈਆਂ,
ਆਪੇ ਭੁੱਲ ਗਈਆਂ ਹੁਣ ਸਾਈਆਂ, ਹੁਣ ਤੀਰਥ ਪਾਸ ਸੁਧਾਈ ਏ।

ਗੱਲ ਰੋਲੇ ਲੋਕਾਂ ਪਾਈ ਏ।

ਜੇ ਕੋਈ ਦਿਸਦਾ ਏਹੋ ਪਿਆਰਾ, ਬੁਲ੍ਹਾ ਆਪੇ ਵੇਖਣਹਾਰਾ,
ਆਪੇ ਬੇਦ ਕੁਰਾਨ ਪੁਕਾਰਾ, ਜੋ ਸੁਫਨੇ ਵਸਤ ਭੁਲਾਈ ਏ।

ਗੱਲ ਰੋਲੇ ਲੋਕਾਂ ਪਾਈ ਏ।

ਪੋਸਤ ਆਖੇ ਮਿਲੇ ਅਫੀਮ, ਬੰਦਾ ਭਾਲੇ ਕਾਦਰ ਕਰੀਮ,
ਨਾ ਕੋਈ ਦਿੱਸੇ ਗਿਆਨ ਹਕੀਮ, ਅਕਲ ਤੁਸਾਡੀ ਜਾਈ ਏ।

ਗੱਲ ਰੋਲੇ ਲੋਕਾਂ ਪਾਈ ਏ।

ਜੇ ਕੋਈ ਦਿਸਦਾ ਏਹੋ ਪਿਆਰਾ, ਬੁਲ੍ਹਾ ਆਪੇ ਵੇਖਣਹਾਰਾ,
ਆਪੇ ਬੇਦ ਕੁਰਾਨ ਪੁਕਾਰਾ, ਜੋ ਸੁਫਨੇ ਵਸਤ ਭੁਲਾਈ ਏ।

ਗੱਲ ਰੋਲੇ ਲੋਕਾਂ ਪਾਈ ਏ।

101.

ਘੁੰਘਟ ਚੁੱਕ ਓ ਸਜਣਾ ਹੁਣ ਸ਼ਰਮਾਂ ਕਾਹਨੂੰ ਰੱਖੀਆਂ ਵੇ।
ਜੁਲਫ਼ ਕੁੰਡਲ ਨੇ ਘੇਰਾ ਪਾਇਆ, ਬਿਸੀਅਰ² ਹੋ ਕੇ ਡੰਗ ਚਲਾਇਆ,
ਵੇਖ ਅਸਾਂ ਵੱਲ ਤਰਸ ਨਾ ਆਇਆ, ਕਰਕੇ ਮੂਠੀ ਅੱਖੀਆਂ ਵੇ।

ਘੁੰਘਟ ਚੁੱਕ ਓ ਸਜਣਾ ਹੁਣ ਸ਼ਰਮਾਂ ਕਾਹਨੂੰ ਰੱਖੀਆਂ ਵੇ।
ਦੋ ਨੈਣਾਂ ਦਾ ਤੀਰ ਚਲਾਇਆ, ਮੈਂ ਆਜਿਜ ਦੇ ਸੀਨੇ ਲਾਇਆ,
ਘਾਇਲ ਕਰਕੇ ਮੁੱਖ ਛੁਪਾਇਆ, ਚੋਰੀਆਂ ਇਹ ਕਿਨ ਦੱਸੀਆਂ ਵੇ।

ਘੁੰਘਟ ਚੁੱਕ ਓ ਸਜਣਾ ਹੁਣ ਸ਼ਰਮਾਂ ਕਾਹਨੂੰ ਰੱਖੀਆਂ ਵੇ।
ਬਿਹੋਂ ਕਟਾਰੀ ਤੂੰ ਕੱਸ ਕੇ ਮਾਰੀ, ਤਦ ਮੈਂ ਹੋਈ ਬੇਦਿਲ ਭਾਰੀ,
ਮੁੜ ਨਾ ਲਈ ਤੈਂ ਸਾਰ ਹਮਾਰੀ, ਪਤੀਆਂ³ ਤੇਰੀਆਂ ਕੱਚੀਆਂ ਵੇ।

ਘੁੰਘਟ ਚੁੱਕ ਓ ਸਜਣਾ ਹੁਣ ਸ਼ਰਮਾਂ ਕਾਹਨੂੰ ਰੱਖੀਆਂ ਵੇ।
ਨੇਹੁਂ ਲਗਾ ਕੇ ਮਨ ਹਰ⁴ ਲੀਤਾ, ਫੇਰ ਨ ਆਪਣਾ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਤਾ,
ਜਹਿਰ ਪਿਆਲਾ ਮੈਂ ਇਹ ਪੀਤਾ, ਸੋ ਅਕਲੋਂ ਮੈਂ ਕੱਚੀਆਂ ਵੇ।

¹ ਚਾਲੀਹਾ, ਚਾਲੀ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਤਪ, ² ਨਾਗ, ³ ਚਿੱਠੀਆਂ, ⁴ ਜਿੱਤ।

ਘੁੰਘਟ ਚੁੱਕ ਓ ਸਜਣਾ ਹੁਣ ਸ਼ਰਮਾਂ ਕਾਹਨੂੰ ਰੱਖੀਆਂ ਵੇ।

102.

ਘੁੰਘਟੇ ਓਹਲੇ ਨਾ ਲੁੱਕ ਸੋਹਣਿਆ,
ਮੈਂ ਮੁਸ਼ਤਾਕ¹ ਦੀਦਾਰ ਦੀ ਹਾਂ।
ਜਾਨੀ ਬਾਝ ਦੀਵਾਨੀ ਹੋਈ, ਟੋਕਾਂ ਕਰਦੇ ਲੋਕ ਸਭੋਈ,
ਦੇ ਕਰ ਯਾਰ ਕਰੇ ਦਿਲਜੋਈ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਫ਼ਰਿਆਦ ਪੁਕਾਰਦੀ ਹਾਂ।
ਮੈਂ ਮੁਸ਼ਤਾਕ ਦੀਦਾਰ ਦੀ ਹਾਂ।
ਮੁਫ਼ਤ ਵਿਕਾਂਦੀ ਜਾਂਦੀ ਬਾਂਦੀ, ਮਿਲ ਮਾਹੀਆ ਜਿੰਦ ਐਵੇਂ ਜਾਂਦੀ,
ਇਕਦਮ ਹਿਜਰ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਸਹਿੰਦੀ, ਮੈਂ ਬੁਲਬੁਲ ਇਸ ਗੁਲਜ਼ਾਰ² ਦੀ ਹਾਂ।
ਮੈਂ ਮੁਸ਼ਤਾਕ ਦੀਦਾਰ ਦੀ ਹਾਂ।

103.

ਘਰ ਮੇਂ ਗੰਗਾ ਆਈ ਸੰਤੋ ਘਰ ਮੇਂ ਗੰਗਾ ਆਈ।
ਆਪੇ ਮੁਰਲੀ ਆਪ ਘਨਈਆ ਆਪੇ ਜਾਦੁਰਾਈ³।
ਆਪ ਗੋਬਰੀਆ⁴ ਆਪ ਗਡਰੀਆ⁵ ਆਪੇ ਦੇਤ ਦਿਖਾਈ।
ਅਨਹਦ ਦੁਾਰ ਕਾ ਆਯਾ ਗੁਰੀਆ⁶ ਕੰਛਣ ਦਸਤ ਚੜਾਈ।
ਸੰਡ⁷ ਮੁੰਡਾ⁸ ਮੋਹੇ ਪਰੀਤੀ ਕੋਰੇਨ⁹ ਕੰਨਾਂ ਮੇਂ ਪਾਈ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫਲ ਖਾ ਲਿਓ ਰੇ ਗੋਸਾਈ¹⁰ ਥੋੜੀ ਕਰੇ ਬਢਾਈ।
ਘਰ ਮੇਂ ਗੰਗਾ ਆਈ ਸੰਤੋ ਘਰ ਮੇਂ ਗੰਗਾ ਆਈ।

104.

ਘੜਿਆਲੀ ਦਿਉ ਨਿਕਾਲ ਨੀ।
ਅੱਜ ਪੀ ਘਰ ਆਇਆ ਲਾਲ ਨੀ।
ਘੜੀ ਘੜੀ ਘੜਿਆਲ ਬਜਾਵੇ, ਰੈਣ ਵਸਲ ਦੀ ਪਿਆ ਘਟਾਵੇ,
ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਬਾਤ ਜੇ ਪਾਵੇ, ਹੱਥੋਂ ਚਾ ਸੱਟੇ ਘੜਿਆਲ ਨੀ।
ਅੱਜ ਪੀ ਘਰ ਆਇਆ ਲਾਲ ਨੀ।
ਅਨਹਦ ਵਾਜਾ ਵੱਜੇ ਸੁਹਾਨਾ, ਮੁਤਰਿਬ¹⁰ ਸੁਘੜਾ ਤਾਨ ਤਰਾਨਾ,
ਨਿਮਾਜ਼ ਰੋਜ਼ਾ ਭੁਲ ਗਿਆ ਦੁਗਾਨਾ, ਮਧ ਪਿਆਲਾ ਧਨ ਕਲਾਲ ਨੀ।
ਅੱਜ ਪੀ ਘਰ ਆਇਆ ਲਾਲ ਨੀ।
ਮੁਖ ਵੇਖਣ ਦਾ ਅਜਬ ਨਜ਼ਾਰਾ, ਦੁੱਖ ਦਿਲੇ ਦਾ ਉੱਠ ਗਿਆ ਸਾਰਾ,
ਰੈਣ ਵਡੀ ਕਿਆ ਕਰੇ ਪਸਾਰਾ, ਦਿਨ ਅੱਗੇ ਧਰੇ ਦੀਵਾਲ ਨੀ।
ਅੱਜ ਪੀ ਘਰ ਆਇਆ ਲਾਲ ਨੀ।
ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਖ਼ਬਰ ਨਾ ਕਾਈ, ਕਿਆ ਜਾਣਾਂ ਮੈਂ ਕਿਤ ਵਿਆਹੀ,

¹ ਸ਼ੋਕੀਨ, ² ਬਾਗ਼, ³ ਜਾਦੂਗਰ, ⁴ ਗੋਹਾ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲਾ, ⁵ ਚਾਰਨ ਵਾਲਾ,
⁶ ਗਵਾਲਾ, ⁷ ਮੂੰਹ, ⁸ ਸਿਰ, ⁹ ਤੁੰਗਲ, ¹⁰ ਗਵਈਆ।

ਇਹ ਗੱਲ ਕਿਉਂ ਕਰ ਛਪੇ ਛਪਾਈ, ਹੁਣ ਹੋਇਆ ਫਜ਼ਲ¹ ਕਮਾਲ ਨੀ।

ਅੱਜ ਪੀ ਘਰ ਆਇਆ ਲਾਲ ਨੀ।

ਟੂਣੇ ਕਾਮਣ ਕਰੇ ਬਥੇਰੇ, ਸਹਿਰੇ² ਆਏ ਵੱਡੇ ਵਡੇਰੇ³,

ਹੁਣ ਘਰ ਆਇਆ ਜਾਨੀ ਮੇਰੇ⁴, ਰਹਾਂ ਲੱਖ ਵਰ੍ਹੇ ਇਹਦੇ ਨਾਲ⁵ ਨੀ।

ਅੱਜ ਪੀ ਘਰ ਆਇਆ ਲਾਲ ਨੀ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਦੀ ਸੇਜ ਪਿਆਰੀ, ਨੀ ਮੈਂ ਤਾਰਨਹਾਰੇ ਤਾਰੀ,

ਕਿਵੇਂ ਕਿਵੇਂ ਹੁਣ ਆਈ ਵਾਰੀ, ਹੁਣ ਵਿਛੜਨ ਹੋਇਆ ਮੁਹਾਲ ਨੀ।

ਘੜਿਆਲੀ ਦਿਉ ਨਿਕਾਲ ਨੀ,

ਅੱਜ ਪੀ ਘਰ ਆਇਆ ਲਾਲ ਨੀ।

[ਲਾਮ]

105.

ਲਨਤਰਾਨੀ⁶ ਦੱਸ ਕੇ ਜਾਨੀ ਹੁਣ ਕਿਉਂ ਮੁੱਖ ਛੁਪਾਇਆ ਈ?

ਮੈਂ ਢੋਲਣ ਵਿਚ ਫਰਕ ਨਾ ਕੋਈ ਏਨੁਮਾ ਫੁਰਮਾਇਆ ਈ।

ਆਓ ਸਜਣ ਗਲ ਲੱਗ ਸੌਵਾਂ ਮੈਂ ਹੁਣ ਘੁੰਘਟ ਪਾਇਆ ਈ।

ਲਨਤਰਾਨੀ ਦੱਸ ਕੇ ਜਾਨੀ ਹੁਣ ਕਿਉਂ ਮੁੱਖ ਛੁਪਾਇਆ ਈ?

ਤਨ ਸਾਬਰ ਦੇ ਕੀੜੇ ਪਾਏ ਜੋ ਚੜ੍ਹਿਆ ਸੋ ਪਾਇਆ ਈ।

ਮਨਸੂਰ ਕੋਲੋਂ ਕੁਝ ਜਾਹਰ ਹੋਇਆ ਸੂਲੀ ਪਕੜ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਈ।

ਲਨਤਰਾਨੀ ਦੱਸ ਕੇ ਜਾਨੀ ਹੁਣ ਕਿਉਂ ਮੁੱਖ ਛੁਪਾਇਆ ਈ।

ਦੱਸੋ ਨੁਕਤਾ ਜਾਤ ਇਲਾਹੀ ਸੱਜਦਾ ਕਿਸ ਕਰਾਇਆ ਈ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਾ ਮੰਨਿਆ ਸ਼ੈਤਾਨ ਖਾਰ ਕਰਾਇਆ ਈ।

ਲਨਤਰਾਨੀ ਦੱਸ ਕੇ ਜਾਨੀ ਹੁਣ ਕਿਉਂ ਮੁੱਖ ਛੁਪਾਇਆ ਈ।

[ਮੀਮ]

106.

ਮਾਹੀ ਵੇ ਤੈਂ ਮਿਲਿਆਂ ਸਭ ਦੁਖ ਹੋਵਣ ਦੂਰ।

ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਾਣੇ ਚਾਕ ਚਕੇਟਾ ਸਾਡਾ ਰੱਬ ਗਫੂਰ।

ਮਾਹੀ ਵੇ ਤੈਂ ਮਿਲਿਆਂ ਸਭ ਦੁਖ ਹੋਵਣ ਦੂਰ।

ਜੀਹਦੇ ਮਿਲਣ ਦੀ ਖਾਤਰ ਚਸਮਾਂ⁷ ਬਹਿੰਦੀਆਂ ਸੀ ਨਿਤ ਝੂਰ।

ਮਾਹੀ ਵੇ ਤੈਂ ਮਿਲਿਆਂ ਸਭ ਦੁਖ ਹੋਵਣ ਦੂਰ।

ਉੱਠ ਗਈ ਹਿਜਰ⁸ ਜੁਦਾਈ⁹ ਜਿਗਰੋਂ ਜਾਹਰ ਦਿਸਦਾ ਨੂਰ।

ਮਾਹੀ ਵੇ ਤੈਂ ਮਿਲਿਆਂ ਸਭ ਦੁਖ ਹੋਵਣ ਦੂਰ।

¹ ਕਿਰਪਾ, ² ਜਾਦੂਗਰ, ³ ਜਾਦੂਗਰ ਆ ਵੱਡੇ ਵਡੇਰੇ, ⁴ ਕਿਵੇਂ ਕਿਵੇਂ ਵਸ ਆਇਆ ਮੇਰੇ, ⁵ ਲੱਖ ਬਰਸ ਰਹਿ ਹੋਗੀ ਨਾਲ, ⁶ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਕਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਵੇਖ ਸਕਦਾ (ਖੁਦਾ ਦਾ ਮੁਸਾ ਨੂੰ ਹੁਕਮ), ⁷ ਅੱਖਾਂ, ⁸ ਵਿਛੋੜਾ, ⁹ ਵਿਛੋੜਾ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਰਮਜ਼ ਸਮਝ ਦੀ ਪਾਈਆ ਨਾ ਨੇੜੇ ਨਾ ਦੂਰ।
ਮਾਹੀ ਵੇ ਤੈਂ ਮਿਲਿਆਂ ਸਭ ਦੁਖ ਹੋਵਣ ਦੂਰ।

107.

ਮਾਏ ਨਾ ਮੁੜਦਾ ਇਸ਼ਕ ਦੀਵਾਨਾ ਸ਼ਹੁ ਨਾਲ ਪਰੀਤਾਂ ਲਾ ਕੇ
ਇਸ਼ਕ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦੀ ਲੱਗ ਗਈ ਬਾਜ਼ੀ ਖੇਡਾਂ ਮੈਂ ਦਾਓ ਲਗਾ ਕੇ।
ਮਾਰਨ ਬੋਲੀ ਤੇ ਬੋਲੀ ਨਾ ਬੋਲਾਂ ਸੁਣਾਂ ਨਾ ਕੰਨ ਲਾ ਕੇ।
ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਸ਼ੈਤਾਨ ਨਚੋਂਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਰੱਖ ਸਮਝਾ ਕੇ।
ਤੇੜ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਲਈ ਬਾਜ਼ੀ ਫਿਰਦੀ ਨੱਕ ਵਢਾ ਕੇ।
ਮੈਂ ਵੇ ਅੰਜਾਣੀ ਖੇਡ ਵਿਗੁੱਚੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਮੈਂ ਆਕੇ ਬਾਕੇ।
ਇਹ ਖੇਡਾਂ ਹੁਣ ਲਗਦੀਆਂ ਝੋਡਾਂ¹ ਘਰ ਪੀਆ ਦੇ ਆ ਕੇ।
ਸਈਆਂ ਨਾਲ ਮੈਂ ਪਾਵਾਂ ਗਿੱਧਾ ਦਿਲਬਰ ਲੁੱਕ ਲੁੱਕ ਝਾਕੇ।
ਪੁੱਛੋ ਨੀ ਇਹ ਕਿਉਂ ਸ਼ਰਮਾਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਨਾ ਭੇਤ ਬਤਾ ਕੇ।
ਕਾਫ਼ਰ ਕਾਫ਼ਰ ਆਖਣ ਤੈਨੂੰ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਸੁਣਾ ਕੇ।
ਮੋਮਨ ਕਾਫ਼ਰ ਮੈਨੂੰ ਦੋਵੇਂ ਨਾ ਦਿਸਦੇ ਵਹਦਤ ਦੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ।
ਚੋਲੀ ਚੁੰਨੀ ਤੇ ਫੂਕਿਆ ਝਗਾ ਪੂਣੀ ਸ਼ਿਰਕ² ਜਲਾ ਕੇ।
ਵਾਰਿਆ ਕੁਫ਼ਰ ਵਡਾ ਮੈਂ ਦਿਲ ਥੀਂ ਤਲੀ ਤੇ ਸੀਸ ਟਿਕਾ ਕੇ।
ਮੈਂ ਵਡਭਾਗੀ ਮਾਰਿਆ ਖ਼ਾਵਿੰਦ ਹੱਥੀਂ ਜ਼ਹਿਰ ਪਿਲਾ ਕੇ।
ਵਸਲ ਕਰਾਂ ਮੈਂ ਨਾਲ ਸਜਣ ਦੇ ਸ਼ਰਮ ਹਯਾ ਗਵਾ ਕੇ।
ਵਿਚ ਚਮਨ ਮੈਂ ਪਲੰਘ ਵਿਛਾਇਆ ਯਾਰ ਸੁੱਤੀ ਗੁਲ ਲਾ ਕੇ।
ਸਿਰ ਦੇਹੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਗਈ ਸਿਰ ਦੇਹੀ ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਨੂੰ ਪਾ ਕੇ।
ਮਾਏ ਨਾ ਮੁੜਦਾ ਇਸ਼ਕ ਦੀਵਾਨਾ ਸ਼ਹੁ ਨਾਲ ਪਰੀਤਾਂ ਲਾ ਕੇ।

108.

ਮਾਟੀ³ ਕੁਦਮ⁴ ਕਰੋਂਦੀ ਯਾਰ।
ਮਾਟੀ ਜੋੜਾ ਮਾਟੀ ਘੋੜਾ, ਮਾਟੀ ਦਾ ਅਸਵਾਰ।
ਮਾਟੀ ਮਾਟੀ ਨੂੰ ਦੌੜਾਏ ਮਾਟੀ ਦਾ ਖੜਕਾਰ।
ਮਾਟੀ ਕੁਦਮ ਕਰੋਂਦੀ ਯਾਰ।
ਮਾਟੀ ਮਾਟੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਗੀ ਮਾਟੀ ਦੇ ਹਥਿਆਰ।
ਜਿਸ ਮਾਟੀ ਪਰ ਬਹੁਤੀ ਮਾਟੀ ਤਿਸ ਮਾਟੀ ਹੰਕਾਰ।
ਮਾਟੀ ਕੁਦਮ ਕਰੋਂਦੀ ਯਾਰ।
ਮਾਟੀ ਬਾਡਾ ਬਗੀਚਾ ਮਾਟੀ ਮਾਟੀ ਦੀ ਗੁਲਜ਼ਾਰ।
ਮਾਟੀ ਮਾਟੀ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਆਈ ਮਾਟੀ ਦੀ ਏ ਬਹਾਰ।
ਮਾਟੀ ਕੁਦਮ ਕਰੋਂਦੀ ਯਾਰ।

¹ ਮਖੌਲ, ² ਖੁਦਾ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਸ਼ਰੀਕ ਕਰਨਾ, ³ ਸਰੀਰ, ⁴ ਫੁਸਾਦ।

ਹੱਸ ਖੇਡ ਮੁੜ ਮਾਟੀ ਹੋਈ ਮਾਟੀ ਪਾਉ¹ ਪਸਾਰ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਇਹ ਬੁਝਾਰਤ ਬੁਝੋਂ ਲਾਹ ਸਿਰੋਂ ਭੋਏਂ ਮਾਰ।
 ਮਾਟੀ ਕੁਦਮ ਕਰੋਂਦੀ ਯਾਰ।

ਪਾਠਾਂਤਰ ਨੰ. 108

ਮਾਟੀ ਕੁਦਮ ਕਰੋਂਦੀ ਯਾਰ
 ਵਾਹ ਵਾਹ ਮਾਟੀ ਦੀ ਗੁਲਜ਼ਾਰ।
 ਮਾਟੀ ਘੋੜਾ ਮਾਟੀ ਜੋੜਾ, ਮਾਟੀ ਦਾ ਅਸਵਾਰ
 ਮਾਟੀ ਮਾਟੀ ਨੂੰ ਦੋੜਾਵੇ, ਮਾਟੀ ਦਾ ਖੜਕਾਰ
 ਮਾਟੀ ਮਾਟੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਗੀ, ਮਾਟੀ ਦੇ ਹਥਿਆਰ
 ਜਿਸ ਮਾਟੀ ਪਰ ਬਹੁਤੀ ਮਾਟੀ, ਤਿਸ ਮਾਟੀ ਅਹੰਕਾਰ
 ਮਾਟੀ ਬਾਗ਼ ਬਗ਼ੀਚਾ ਮਾਟੀ, ਮਾਟੀ ਦੀ ਗੁਲਜ਼ਾਰ
 ਮਾਟੀ ਮਾਟੀ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਆਈ, ਮਾਟੀ ਦੀ ਏ ਬਹਾਰ।
 ਹੱਸ ਖੇਡ ਫਿਰ ਮਾਟੀ ਹੋਵੇ, ਪੈਂਦੀ ਪਾਉਂ ਪਸਾਰ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਬੁਝਾਰਤ ਬੁਝੇ, ਲਾਹਿ ਸਿਰੋਂ ਭੋਇ ਭਾਰ।

109.

ਮਿੱਤਰ ਪਿਆਰੇ ਕਾਰਨ ਨੀ ਮੈਂ ਲੋਕ ਉਲ੍ਹਾਮੋਂ ਲੈਨੀ ਹਾਂ।
 ਲੱਗਾ ਨੇਹੁ ਮੇਰਾ ਜਿਸ ਸੇਤੀ, ਸਰਹਾਣੇ ਵੇਖ ਪਲੰਘ ਦੇ ਜੀਤੀ,
 ਆਲਮ ਕਿਉਂ ਸਮਝਾਵੇ ਗੀਤੀ, ਮੈਂ ਡਿੱਠੇ ਬਾਝ ਨਾ ਰਹਿਨੀ ਹਾਂ।
 ਮਿੱਤਰ ਪਿਆਰੇ ਕਾਰਨ ਨੀ ਮੈਂ ਲੋਕ ਉਲ੍ਹਾਮੋਂ ਲੈਨੀ ਹਾਂ।
 ਤੁਸੀਂ ਸਮਝਾਓ ਵੀਰੋ ਭੋਰੀ ਰਾਝਣ ਵੇਹਦਾ² ਮੈਥੋਂ ਚੋਰੀ,
 ਜੀਹਦੇ ਇਸ਼ਕ ਕੀਤੀ ਮੈਂ ਡੋਰੀ, ਮੈਂ ਨਾਲ ਆਰਾਮ ਨ ਬਹਿਨੀ ਹਾਂ।
 ਮਿੱਤਰ ਪਿਆਰੇ ਕਾਰਨ ਨੀ ਮੈਂ ਲੋਕ ਉਲ੍ਹਾਮੋਂ ਲੈਨੀ ਹਾਂ।
 ਬਿਰਹੋਂ ਆ ਵਝਿਆ ਵਿਚ ਵਿਹੜੇ, ਜ਼ੋਰੋ ਜ਼ੋਰ ਦੇਵੇ ਤਨ ਘੇਰੇ,
 ਦਾਰੂ ਦਰਦ ਨਾ ਬਾਝੋਂ ਤੇਰੇ, ਮੈਂ ਸਜਣਾ ਬਾਝ ਮਰੇਨੀ ਹਾਂ।
 ਮਿੱਤਰ ਪਿਆਰੇ ਕਾਰਨ ਨੀ ਮੈਂ ਲੋਕ ਉਲ੍ਹਾਮੋਂ ਲੈਨੀ ਹਾਂ।
 ਬੁਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਘਰ ਰਾਝਣ ਆਵੇ, ਮੈਂ ਤੱਤੀ ਨੂੰ ਲੈ ਗਲ ਲਾਵੇ,
 ਨਾਲ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਰੈਣ ਵਿਹਾਵੇ, ਨਾਲ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਰਹਿਨੀ ਹਾਂ।
 ਮਿੱਤਰ ਪਿਆਰੇ ਕਾਰਨ ਨੀ ਮੈਂ ਲੋਕ ਉਲ੍ਹਾਮੋਂ ਲੈਨੀ ਹਾਂ।

ਪਾਠਾਂਤਰ ਨੰ. 109

ਮਿਤ੍ਰ ਪਿਆਰੇ ਕਾਰਣ ਨੀ ਮੈਂ
 ਲੋਕ ਉਲ੍ਹਾਮੋਂ ਲੈਨੀ ਹਾਂ।
 ਲਗਾ ਨੇਹੁ ਮੇਰਾ ਜਿਸ ਸੇਤੀ

¹ ਪੈਰ, ² ਵੇਖਦਾ।

ਸਰ੍ਹਾਣੇ ਵੇਖ ਪਲੰਘ ਦੇ ਜੇਤੀ
 ਆਲਮ ਕਿਉਂ ਸਮਝਾਵੇ ਏਤੀ
 ਮੈਂ ਡਿਠੇ ਬਾਬੂ ਨ ਰਹਿਨੀ ਹਾਂ।
 ਤੁਸੀਂ ਸਮਝਾਓ ਬਹੁੜੀ ਬਹੁੜੀ
 ਰਾਂਝਨ ਵੈਂਦਾ ਮੈਂਬਹੁੰ ਚੋਰੀ
 ਜੈਂਦੇ ਇਸ਼ਕ ਕੀਤੀ ਮੈਂ ਡਉਰੀ
 ਨਾਲ ਅਰਾਮ ਨ ਬਹਿਨੀ ਹਾਂ।
 ਬਿਰਹੋਂ ਆ ਵੜਿਆ ਵਿਚ ਵਿਹੜੇ
 ਜ਼ੋਰੋਂ ਜ਼ੋਰ ਦੇਵੇ ਤਨ ਘੇਰੇ
 ਦਾਰੂ ਦਰਦ ਨ ਬਾਝਹੁੰ ਤੇਰੇ
 ਸੱਜਨਾਂ ਬਾਝ ਮਰੇਨੀ ਹਾਂ।
 ਬੁਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਘਰਿ ਰਾਂਝਣ ਆਵੇ
 ਮੈਂ ਤੱਤੀ ਨੂੰ ਲੈ ਗਲ ਲਾਵੇ
 ਨਾਲ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਰੈਣ ਵਿਹਾਵੇ
 ਬਾਂਦੀ ਬਣਕੇ ਰਹਿਨੀ ਹਾਂ।
 ਮਿਤ੍ਰ ਪਿਆਰੇ.....।

110.

ਮੁਰਲੀ ਬਾਜ ਉਠੀ ਅਣਘਾਤਾਂ।
 ਸੁਣ ਕੇ ਭੁੱਲ ਗਈਆਂ ਸਭ ਬਾਤਾਂ।
 ਲੱਗ ਗਏ ਅਨਹਦ ਬਾਣ ਨਿਆਰੇ, ਝੂਠੀ ਦੁਨੀਆਂ ਕੂੜ ਪਸਾਰੇ,
 ਸਾਈਂ ਮੁੱਖ ਵੇਖਣ ਵਣਜਾਰੇ, ਮੈਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਈਆਂ ਸਭ ਬਾਤਾਂ।
 ਮੁਰਲੀ ਬਾਜ ਉਠੀ ਅਣਘਾਤਾਂ।
 ਹੁਣ ਮੈਂ ਚੈਂਚਲ¹ ਮਿਰਗ² ਫਹਾਇਆ, ਓਸੇ ਮੈਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਬਹਾਇਆ।
 ਸਿਰਫ ਦੁਗਾਨਾ ਇਸ਼ਕ ਪੜ੍ਹਾਇਆ, ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਦੋ ਤ੍ਰੈ ਚਾਰ ਕਾਤਾਂ।
 ਮੁਰਲੀ ਬਾਜ ਉਠੀ ਅਣਘਾਤਾਂ।
 ਬੂਹੇ ਆਣ ਖਲੋਤਾ ਯਾਰ, ਬਾਬਲ ਪੁੱਜ ਪਿਆ ਤਕਰਾਰ³,
 ਕਲਮੇ ਨਾਲ ਜੇ ਰਹੇ ਵਿਹਾਰ, ਨਬੀ ਮੁਹੰਮਦ ਭਰੇ ਸਫਾਤਾਂ⁴।
 ਮੁਰਲੀ ਬਾਜ ਉਠੀ ਅਣਘਾਤਾਂ।
 ਬੁਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਮੈਂ ਹੁਣ ਬਰਲਾਈ⁵, ਜਦ ਦੀ ਮੁਰਲੀ ਕਾਹਨ ਬਜਾਈ,
 ਬਾਵਰੀ ਹੋ ਤੁਸਾਂ ਵਲ ਧਾਈ, ਖੋਜੀਆਂ ਕਿਤ ਵਲ ਦਸਤ ਬਰਾਤਾਂ।
 ਮੁਰਲੀ ਬਾਜ ਉਠੀ ਅਣਘਾਤਾਂ।

¹ ਚੈਂਚਲ, ² ਮਨ, ³ ਝਗੜਾ, ⁴ ਗੁਣ, ⁵ ਵਿਰਲਾਪ ਕਰਦੀ ਹਾਂ।

ਮੁਰਲੀ ਬਾਜ ਉਠੀ ਬਨ ਘਾਟਾ
 ਸੁਣ ਧੁਨ ਭੁੱਲ ਗਈਆਂ ਸੁਧ ਸਾਤਾਂ।
 ਲਗ ਗਏ ਅਨਹਦ ਬਾਣ ਨਿਆਰੇ
 ਛਟ ਗਏ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਕੂੜ ਪਸਾਰੇ
 ਤੇਰਾ ਮੁੱਖ ਦੇਖਣ ਦੇ ਵਣਜਾਰੇ
 ਮੈਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਈਆਂ ਸਭ ਬਾਤਾਂ।
 ਅਸਾਂ ਚੰਚਲ ਮਿਰਗ ਫਹਾਇਆ
 ਓਸੇ ਮੈਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਬਹਾਇਆ
 ਹਰਛ ਦੁਗਾਨਾ ਉਸੇ ਪੜ੍ਹਾਇਆ
 ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਦੋ ਚਾਰ ਰੁਕਾਤਾਂ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਮੈਂ ਤਦ ਬਰਲਾਈ
 ਜਦ ਦੀ ਮੁਰਲੀ ਕਾਨ੍ਹ ਵਜਾਈ
 ਬਉਰੀ ਹੋਈ ਤੈਂ ਵਲ ਧਾਈ
 ਕਹੁ ਜੀ ਕਿਤ ਵਲ ਦਸਤ ਬਰਾਤਾਂ।

111.

ਮੁੱਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰਦਾ ਈ
 ਮੁੱਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰਦਾ ਈ।
 ਮੁੱਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਸਬਕ ਪੜ੍ਹਾਇਆ,
 ਅਲਫ਼ੋ ਅੱਗੇ ਕੁਝ ਨਾ ਆਇਆ,
 ਉਹ ਬੇ ਈ ਬੇ ਪੁਕਾਰਦਾ ਈ।
 ਮੁੱਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰਦਾ ਈ।

112.

ਮਨ ਅਟਕਿਉ ਸ਼ਾਮ ਸੁੰਦਰ ਸੌਂ।
 ਕਹੂੰ ਵੇਖੂੰ ਬਾਹਮਣ ਕਹੂੰ ਸੇਖਾ,
 ਆਪ ਆਪ ਕਰਨ ਸਭ ਲੇਖਾ,
 ਕਿਆ ਕਿਆ ਖੇਲਿਆ ਹੁਨਰ ਸੌਂ।
 ਮਨ ਅਟਕਿਉ ਸ਼ਾਮ ਸੁੰਦਰ ਸੌਂ।
 ਸੂਹਝ ਪੜੀ ਤਬ ਰਾਮ ਦੁਹਾਈ,
 ਹਮ ਤੁਮ ਏਕ ਨਾ ਦੂਜਾ ਕਾਈ,
 ਇਸ ਪਰੇਮ ਨਗਰ ਕੇ ਘਰ ਸੌਂ।
 ਮਨ ਅਟਕਿਉ ਸ਼ਾਮ ਸੁੰਦਰ ਸੌਂ।

¹ ਸ਼ੇਖ।

ਪੰਡਿਤ ਕੌਣ ਕਿਤ ਲਿਖ ਸੁਣਾਏ,
 ਨਾ ਕਹੀਂ ਜਾਏ ਨਾ ਕਹੀਂ ਆਏ,
 ਜੈਸੇ ਗੁਰ ਕਾ ਕੰਗਣ ਕਰ ਸੌਂ।
 ਮਨ ਅਟਕਿਉ ਸ਼ਾਮ ਸੁੰਦਰ ਸੌਂ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸੁਹ ਦੀ ਪੈਰੀਂ ਪੜੀਏ,
 ਸੀਸ ਕਾਟ ਕਰ ਅੱਗੇ ਧਰੀਏ।
 ਹੁਣ ਮੈਂ ਹਰਿ ਦੇਖਾ ਹਰ ਹਰ ਸੁਆ।
 ਮਨ ਅਟਕਿਉ ਸ਼ਾਮ ਸੁੰਦਰ ਸੌਂ।

113.

ਮੂੰਹ ਆਈ ਬਾਤ ਨਾ ਰਹਿੰਦੀ ਏ।
 ਝੂਠ ਆਖਾਂ ਤੇ ਕੁਝ ਬਚਦਾ ਏ, ਸੱਚ ਆਖਿਆਂ ਭਾਂਬੜ ਮਚਦਾ ਏ,
 ਜੀ ਦੋਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਜਚਦਾ² ਏ, ਜਚ ਜਚ ਕੇ ਜਿਹਥਾ ਕਹਿੰਦੀ ਏ।
 ਮੂੰਹ ਆਈ ਬਾਤ ਨਾ ਰਹਿੰਦੀ ਏ।
 ਜਿਸ ਪਾਇਆ ਭੇਤ ਕਲੰਦਰ³ ਦਾ, ਰਾਹ ਖੋਜਿਆ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਦਾ,
 ਉਹ ਵਾਸੀ ਹੈ ਸੁੱਖ ਮੰਦਰ ਦਾ, ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਨਾ ਚੜ੍ਹਦੀ ਲਹਿੰਦੀ ਏ।
 ਮੂੰਹ ਆਈ ਬਾਤ ਨਾ ਰਹਿੰਦੀ ਏ।
 ਇਕ ਲਾਜ਼ਮ⁴ ਬਾਤ ਅਦਬ ਦੀ ਏ, ਸਾਨੂੰ ਬਾਤ ਮਲੂਮੀ ਸਭ ਦੀ ਏ,
 ਹਰ ਹਰ ਵਿਚ ਸੂਰਤ ਰੱਬ ਦੀ ਏ, ਕਿਤੇ ਜ਼ਾਹਰ ਕਿਤੇ ਛੁਪੇਂਦੀ ਏ।
 ਮੂੰਹ ਆਈ ਬਾਤ ਨਾ ਰਹਿੰਦੀ ਏ।
 ਏਥੇ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਅਨੋਰਾ ਏ, ਇਹ ਤਿਲਕਣਬਾਜ਼ੀ ਵਿਹੜਾ ਏ,
 ਵੜ ਅੰਦਰ ਵੇਖੋ ਕਿਹੜਾ ਏ, ਕਿਉਂ ਖਫ਼ਤਣ⁵ ਬਾਹਰ ਢੂੰਡੇਂਦੀ ਏ।
 ਮੂੰਹ ਆਈ ਬਾਤ ਨਾ ਰਹਿੰਦੀ ਏ।
 ਏਥੇ ਲੇਖਾ ਪਾਓਂ ਪਸਾਰਾ ਏ, ਇਹਦਾ ਵਖਰਾ ਭੇਤ ਨਿਆਰਾ ਏ,
 ਇਹ ਸੂਰਤ ਦਾ ਚਮਕਾਰਾ⁶ ਏ, ਜਿਵੇਂ ਚਿਣਗ ਦਾਰੂ ਵਿਚ ਪੈਂਦੀ ਏ।
 ਮੂੰਹ ਆਈ ਬਾਤ ਨਾ ਰਹਿੰਦੀ ਏ।
 ਕਿਤੇ ਨਾਜ਼ ਅਦਾ ਦਿਖਲਾਈਦਾ, ਕਿਤੇ ਹੋ ਰਸੂਲ ਮਿਲਾਈਦਾ,
 ਕਿਤੇ ਆਸ਼ਕ ਬਣ ਬਣ ਆਈਦਾ, ਕਿਤੇ ਜਾਨ ਜੁਦਾਈ ਸਹਿੰਦੀ ਏ।
 ਮੂੰਹ ਆਈ ਬਾਤ ਨਾ ਰਹਿੰਦੀ ਏ।
 ਜਦੋਂ ਜ਼ਾਹਰ ਹੋਏ ਨੂਰ ਹੁਗੀ, ਜਲ ਗਏ ਪਹਾੜ ਕੋਹ-ਤੂਰ ਹੁਗੀ,
 ਤਦੋਂ ਦਾਰ ਚੜ੍ਹੇ ਮਨਸੂਰ ਹੁਗੀ, ਓਥੇ ਸ਼ੇਖੀ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਵੈਂਦੀ ਏ।
 ਮੂੰਹ ਆਈ ਬਾਤ ਨਾ ਰਹਿੰਦੀ ਏ।
 ਜੇ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਾਂ ਇਸਰਾਰ⁷ ਤਾਈਂ, ਸਭ ਭੁੱਲ ਜਾਵਣ ਤਕਰਾਰ⁸ ਤਾਈਂ,

¹ ਪਾਸੇ, ² ਰੁਕਦਾ, ³ ਫਕੀਰੀ, ⁴ ਜ਼ਰੂਰ, ⁵ ਖਬਤ, ⁶ ਚਮਤਕਾਰ, ⁷ ਭੇਤ, ⁸ ਝਗੜਾ।

ਫਿਰ ਮਾਰਨ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਯਾਰ ਤਾਈਂ, ਏਥੇ ਮਖੜੀ ਗੱਲੀ ਸੋਹੋਂਦੀ ਏ।

ਮੂੰਹ ਆਈ ਬਾਤ ਨਾ ਰਹਿੰਦੀ ਏ।

ਅਸਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਇਲਮ ਤਹਿਕੀਕੀ¹ ਏ, ਓਥੇ ਇਕੋ ਹਰਫ ਹਕੀਕੀ ਏ,
ਹੋਰ ਝਗੜਾ ਸਭ ਵਧੀਕੀ ਏ, ਰੋਲਾ ਪਾ ਪਾ ਬਹਿੰਦੀ ਏ।

ਮੂੰਹ ਆਈ ਬਾਤ ਨਾ ਰਹਿੰਦੀ ਏ।

ਐ ਸ਼ਾਹ ਅਕਲ ਤੂੰ ਆਇਆ ਕਰ, ਸਾਨੂੰ ਅਦਬ ਅਦਾਬ ਸਿਖਾਇਆ ਕਰ,
ਮੈਂ ਝੁਠੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਕਰ, ਜੋ ਮੂਰਖ ਮਾਹਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀ ਏ।

ਮੂੰਹ ਆਈ ਬਾਤ ਨਾ ਰਹਿੰਦੀ ਏ।

ਵਾਹ ਵਾਹ ਕੁਦਰਤ ਬੇਪਰਵਾਹੀ ਏ, ਦੇਵੇ ਕੈਦੀ ਦੇ ਸਿਰ ਸ਼ਾਹੀ ਏ,
ਐਸਾ ਬੇਟਾ ਜਾਇਆ ਮਾਈ ਏ, ਸਭ ਕਲਮਾ ਉਸ ਦਾ ਕਹਿੰਦੀ ਏ।

ਮੂੰਹ ਆਈ ਬਾਤ ਨਾ ਰਹਿੰਦੀ ਏ।

ਇਸ ਆਜਿਜ਼² ਦਾ ਕੀ ਹੀਲਾ ਏ, ਰੰਗ ਜ਼ਰਦ ਤੇ ਮੁੱਖੜਾ ਪੀਲਾ ਏ,
ਜਿਥੇ ਆਪੇ ਆਪ ਵਸੀਲਾ ਏ, ਓਥੇ ਕੀ ਅਦਾਲਤ ਕਹਿੰਦੀ ਏ।

ਮੂੰਹ ਆਈ ਬਾਤ ਨਾ ਰਹਿੰਦੀ ਏ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਅਸਾਂ ਥੀਂ ਵੱਖ ਨਹੀਂ, ਬਿਨ ਸ਼ਹੁ ਥੀਂ ਦੂਜਾ ਕੱਖ ਨਹੀਂ,
ਪਰ ਵੇਖਣ ਵਾਲੀ ਅੱਖ ਨਹੀਂ, ਤਾਹੀਂ ਜਾਨ ਜੁਦਾਈਆਂ ਸਹਿੰਦੀ ਏ।

ਮੂੰਹ ਆਈ ਬਾਤ ਨਾ ਰਹਿੰਦੀ ਏ।

114.

ਮੇਰੇ ਮਾਹੀ ਕਿਉਂ ਚਿਰ ਲਾਇਆ ਏ।

ਕਹਿ ਬੁਲ੍ਹਾ ਹੁਣ ਪ੍ਰੇਮ ਕਹਾਣੀ, ਜਿਸ ਤਨ ਲੱਗੇ ਸੋ ਤਨ ਜਾਣੇ,
ਅੰਦਰ ਝਿੜਕਾਂ ਬਾਹਰ ਤਾਅਨੇ, ਨੇਹੂੰ ਲਾ ਇਹ ਸੁੱਖ ਪਾਇਆ ਏ।

ਮੇਰੇ ਮਾਹੀ ਕਿਉਂ ਚਿਰ ਲਾਇਆ ਏ।

ਨੈਣਾਂ ਕਾਰ³ ਰੋਵਣ ਦੀ ਪਕੜੀ, ਇਕ ਮਰਨਾ ਦੋ ਜਗ ਦੀ ਫਕੜੀ⁴,
ਬ੍ਰਿਹੋਂ ਜਿੰਦ ਅਵੱਲੀ ਜਕੜੀ, ਨੀ ਮੈਂ ਰੋ ਰੋ ਹਾਲ ਵੰਜਾਇਆ ਏ।

ਮੇਰੇ ਮਾਹੀ ਕਿਉਂ ਚਿਰ ਲਾਇਆ ਏ।

ਮੈਂ ਪਿਆਲਾ ਤਹਿਕੀਕ⁵ ਲੀਤਾ ਏ ਜੋ ਭਰ ਕੇ ਮਨਸੂਰ ਪੀਤਾ ਏ,
ਦੀਦਾਰ ਮਅਰਾਜ ਪੀਆ ਲੀਤਾ ਏ, ਮੈਂ ਖੂਹ ਥੀਂ ਵੁਜੂ⁶ ਸਜਾਯਾ ਏ।

ਮੇਰੇ ਮਾਹੀ ਕਿਉਂ ਚਿਰ ਲਾਇਆ ਏ।

ਇਸ਼ਕ ਮੁੱਲਾਂ ਨੇ ਬਾਂਗ ਦਿਵਾਈ, ਸ਼ਹੁ ਆਵਣ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਾਈ,
ਕਰ ਨੀਯਤ ਸਜਦੇ ਵੱਲ ਧਾਈ, ਨੀ ਮੈਂ ਮੂੰਹ ਮਹਿਰਾਬ ਲਗਾਯਾ ਏ।

¹ ਲੁਕੀ ਹੋਈ, ² ਨਿਮਾਣਾ, ³ ਕੰਮ, ⁴ ਬਦਨਾਮੀ, ⁵ ਸਚਾਈ ਦੀ ਭਾਲ,
⁶ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਪੰਜ ਇਸ਼ਨਾਨਾ।

ਮੇਰੇ ਮਾਹੀ ਕਿਉਂ ਚਿਰ ਲਾਇਆ ਏ।
 ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਘਰ ਲਪਟ ਲਗਾਈਂ, ਰਸਤੇ ਮੈਂ ਸਭ ਬਣ ਤਣ ਜਾਈਂ,
 ਮੈਂ ਵੇਖਾਂ ਆ 'ਅਨਾਇਤ' ਸਾਈਂ, ਇਸ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ਹੁ ਮਿਲਾਇਆ ਏ।
 ਮੇਰੇ ਮਾਹੀ ਕਿਉਂ ਚਿਰ ਲਾਇਆ ਏ।

115.

ਮੇਰੇ ਕਿਉਂ ਚਿਰ ਲਾਇਆ ਮਾਹੀ।
 ਨੀ ਮੈਂ ਉਸ ਤੋਂ ਘੋਲ-ਘੁਮਾਈ।
 ਦਰਦ-ਫ਼ਰਾਕ² ਬਥੇਰਾ ਕਰਿਆ, ਇਹ ਦੁੱਖ ਮੈਥੋਂ ਜਾਏ ਨਾ ਜਰਿਆ,
 ਟਮਕ ਅਸਾਡੇ ਸਿਰ ਤੇ ਧਰਿਆ, ਡੋਈ ਬੁਗਚਾ ਲੋਹ ਕੜਾਹੀ।
 ਮੇਰੇ ਕਿਉਂ ਚਿਰ ਲਾਇਆ ਮਾਹੀ।
 ਜਾਗਦਿਆਂ ਮੈਂ ਘਰ ਵਿਚ ਮੁੱਠੀ³, ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਬੈਠੀ ਉੱਠੀ,
 ਜਿਸ ਦੀ ਮਾਂ ਮੈਂ ਓਸੇ ਕੁੱਠੀ⁴, ਹੁਣ ਕੀ ਕਰ ਲਿਆ ਬੇਪਰਵਾਹੀ।
 ਮੇਰੇ ਕਿਉਂ ਚਿਰ ਲਾਇਆ ਮਾਹੀ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਵਾਹੀ, ਮੈਂ ਬਲਿਹਾਰੀ ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਾਹੀ,
 ਤੇਰੀ ਸੂਰਤ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰੀ, ਮੈਂ ਵੇ ਬਿਚਾਰੀ ਘੋਲ ਘੁਮਾਈ।
 ਮੇਰੇ ਕਿਉਂ ਚਿਰ ਲਾਇਆ ਮਾਹੀ।
 ਮੇਰੇ ਮਾਹੀ ਦੇ ਪੰਜ ਪੀਰ ਪਨਾਹੀ, ਢੂੰਡਣ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਚ ਲੋਕਾਈ,
 ਮੇਰੇ ਮਾਹੀ ਤੇ ਫ਼ਜ਼ਲ⁵ ਇਲਾਹੀ⁶, ਜਿਸ ਨੇ ਗੈਬੋਂ ਤਾਰ ਹਿਲਾਈ।
 ਮੇਰੇ ਕਿਉਂ ਚਿਰ ਲਾਇਆ ਮਾਹੀ।
 ਕੁਨਫ਼ਜ਼ੀਉਨ⁷ ਆਵਾਜ਼ਾ ਆਇਆ, ਤਖ਼ਤ ਹਜ਼ਾਰਿਉਂ ਰਾਂਝਾ ਧਾਇਆ,
 'ਚੂਚਕ' ਦਾ ਉਸ ਚਾਕ ਸਦਾਇਆ, ਉਹ ਆਹਾ ਸਾਹਿਬ ਸਫ਼ਾਈ।
 ਮੇਰੇ ਕਿਉਂ ਚਿਰ ਲਾਇਆ ਮਾਹੀ।
 ਚੱਲ ਰਾਂਝਾ ਮੁਲਤਾਨ ਚਲਾਹੋਂ, ਗੋਸ਼⁸ ਬਹਾਵਲ ਪੀਰ ਮਨਾਵੋਂ,
 ਆਪਣੀ ਤੁਰਤ ਮੁਰਾਦ ਲਿਆਵੋਂ, ਮੇਰਾ ਜੀ ਰੱਬ ਮੌਲਾ ਚਾਹੀ।
 ਮੇਰੇ ਕਿਉਂ ਚਿਰ ਲਾਇਆ ਮਾਹੀ।
 ਜਿੱਥੇ ਇਸ਼ਕ ਡੇਰਾ ਘਤ ਬਹਿੰਦਾ, ਓਥੇ ਸਬਰ ਕਰਾਰ ਨਾ ਰਹਿੰਦਾ,
 ਕੋਈ ਛੁੱਟਕਣ ਐਵੇਂ ਕਹਿੰਦਾ, ਗਲ ਪਈ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਫਾਹੀ।
 ਮੇਰੇ ਕਿਉਂ ਚਿਰ ਲਾਇਆ ਮਾਹੀ।
 ਆ ਜੇਵ ਖੇੜਿਆਂ ਦੀ ਢੁਕੀ, ਮੈਂ ਹੁਣ ਹੀਰ ਨਿਮਾਣੀ ਮੁੱਕੀ,
 ਮੇਰੀ ਰੱਤ ਸਰੀਰੋਂ ਮੁੱਕੀ, ਵਲ ਵਲ ਮਾਰੇ ਬਿਰਹੋਂ ਖਾਈ।
 ਮੇਰੇ ਕਿਉਂ ਚਿਰ ਲਾਇਆ ਮਾਹੀ।

¹ ਕੁਰਬਾਨ, ² ਵਿਛੋੜਾ, ³ ਲੁੱਟੀ, ⁴ ਕਤਲ ਕੀਤੀ, ⁵ ਕਿਰਪਾ, ⁶ ਰੱਬੀ, ⁷ ਅਮਰ
 ਹੋ ਜਾ, ⁸ ਗੋਸ਼ ਪੀਰ।

ਖੇੜਾ ਫੁੱਲ ਘੋੜੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹਿਆ, ਫੱਕਰ¹ ਪੂੜ ਗਰਦ ਵਿਚ ਰਲਿਆ,
ਏਡਾ ਮਾਣ ਕਿਉਂ ਕੂੜਾ ਕਰਿਆ, ਉਸ ਕੀਤੀ ਬੇਪਰਵਾਹੀ।

ਮੇਰੇ ਕਿਉਂ ਚਿਰ ਲਾਇਆ ਮਾਹੀ।

ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਪੀਰ ਖੇੜਿਆਂ ਦਾ ਆਇਆ, ਉਸ ਨੇ ਕੇਹਾ ਸ਼ੋਰ ਮਚਾਇਆ,
ਮੈਨੂੰ ਮਾਹੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਇਆ, ਤਾਹੀਏਂ ਕੀਤੀ ਹਾਲ ਦੁਹਾਈ।

ਮੇਰੇ ਕਿਉਂ ਚਿਰ ਲਾਇਆ ਮਾਹੀ।

ਮੈਂ ਮਾਹੀ ਦੀ ਮਾਹੀ ਮੇਰਾ, ਗੋਸ਼ਤ² ਪੋਸਤ³ ਬੇਰਾ-ਬੇਰਾ⁴,
ਦਿਨ ਹਸ਼ਰ ਦੇ ਕਰਸਾਂ ਝੇੜਾ, ਜਦ ਦੇਸੀ ਦਾਦ⁵ ਇਲਾਹੀ।

ਮੇਰੇ ਕਿਉਂ ਚਿਰ ਲਾਇਆ ਮਾਹੀ।

ਚੂਚਕ ਕਾਜੀ ਸਦ ਬਹਾਇਆ, ਮੈਂ ਮਨ ਰਾਂਝੂ ਮਾਹੀ ਭਾਇਆ,
ਧੱਕੇ ਧੱਕੇ ਨਿਕਾਰ ਪੜ੍ਹਾਇਆ, ਉਸ ਕੀਤਾ ਫਰਜ਼ ਅਦਾਈ।

ਮੇਰੇ ਕਿਉਂ ਚਿਰ ਲਾਇਆ ਮਾਹੀ।

ਤੇਲ ਵਟਨਾ ਕੰਧੇ ਮਲਿਆ, ਚੋਇਆ ਚੰਨਣ ਮੱਥੇ ਰਲਿਆ,
ਮਾਹੀ ਮੇਰਾ ਬੇਲੇ ਵੜਿਆ, ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਨੀ ਕੰਛਣ ਬਾਹੀ।

ਮੇਰੇ ਕਿਉਂ ਚਿਰ ਲਾਇਆ ਮਾਹੀ।

ਹੋਰ ਸੱਭੋ ਕੁਝ ਟੱਸਣ⁶ ਕਰਿਆ, ਇਹ ਦੁੱਖ ਜਾਏ ਨਾ ਮੈਥੋਂ ਜਰਿਆ,
ਟਮਕ⁷ ਰਾਂਝਣ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਧਰਿਆ, ਮੋਢੇ ਬੁਗਚਾ ਲੋਹ ਕੜਾਹੀ।

ਮੇਰੇ ਕਿਉਂ ਚਿਰ ਲਾਇਆ ਮਾਹੀ।

ਟਮਕ ਸੱਟ ਟਿੱਲੇ ਵਲ ਜਾਵੇ, ਬੈਠਾ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਧਿਆਵੇ,
ਕੰਨ ਪੜਵਾ ਕੇ ਮੁੰਦਰਾਂ ਪਾਵੇ, ਗੁੜ ਲੈ ਕੇ ਦੋ ਸੋਰ ਸ਼ਾਹੀ।

ਮੇਰੇ ਕਿਉਂ ਚਿਰ ਲਾਇਆ ਮਾਹੀ।

ਗੁਰ ਗੋਰਖ ਨੂੰ ਪੀਰ ਮਨਾਵੇ, ਹੀਰੇ ਹੀਰੇ ਕਰ ਕੁਰਲਾਵੇ,
ਜਿਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮੂੰਡ-ਮੁੰਡਾਵੇ, ਉਹ ਮੂੰਹ ਪੀਲਾ ਜ਼ਰਦ ਮਲਾਹੀ।

ਮੇਰੇ ਕਿਉਂ ਚਿਰ ਲਾਇਆ ਮਾਹੀ।

ਜੋਗੀ ਜੋਗ ਸਿਧਾਰਨ ਆਇਆ, ਸਿਰ ਦਾੜ੍ਹੀ ਮੂੰਹ ਮੋਨ ਮੁਨਾਇਆ⁸,
ਇਸ ਤੇ ਭਗਵਾ ਭੇਸ ਵਟਾਇਆ, ਕਾਲੀ ਸਿਹਲੀ ਗਲ ਵਿਚ ਪਾਈ।

ਮੇਰੇ ਕਿਉਂ ਚਿਰ ਲਾਇਆ ਮਾਹੀ।

ਜੋਗੀ ਸ਼ਹਿਰ ਖੇੜਿਆਂ ਦੇ ਆਵੇ, ਜਿਸ ਘਰ ਮਤਲਬ ਸੋ ਘਰ ਪਾਵੇ,
ਬੂਹੇ ਜਾ ਕੇ ਨਾਦ ਵਜਾਵੇ, ਆਪੇ ਹੋਇਆ ਫ਼ਜ਼ਲ ਇਲਾਹੀ।

ਮੇਰੇ ਕਿਉਂ ਚਿਰ ਲਾਇਆ ਮਾਹੀ।

ਬੂਹੇ ਪੈ ਖੁੜਬਿਆ⁹ ਧੜਾਣੇ¹⁰, ਟੁੱਟ ਪਿਆ ਖੱਪਰ¹¹ ਡੁਲੂ ਪੈ ਦਾਣੇ,

¹ ਰਾਂਝਾ, ² ਮਾਸ, ³ ਖੱਲ, ⁴ ਟੁਕੜੇ ਟੁਕੜੇ, ⁵ ਸ਼ਾਬਾਸ਼, ⁶ ਸ਼ਗਨ, ⁷ ਢੋਲ, ⁸ ਘੋਨ ਮੋਨ ਹੋਇਆ, ⁹ ਲੜਿਆ, ਅੜਿਆ, ¹⁰ ਐਵੇਂ, ¹¹ ਕਾਸਾ।

ਇਸ ਦੇ ਵਲ ਫਲ ਕੋਣ ਪਛਾਣੇ, ਚੀਣਾ ਰੁੱਲ ਗਿਆ ਵਿਚ ਪਾਹੀ¹।

ਮੇਰੇ ਕਿਉਂ ਚਿਰ ਲਾਇਆ ਮਾਹੀ।

ਚੀਣਾ ਚੁਣ ਚੁਣ ਝੋਲੀ ਪਾਵੇ, ਬੈਠਾ ਹੀਰੇ ਤਰਫ਼ ਤਕਾਵੇ,
ਜੋ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ ਲੇਖ ਸੋ ਪਾਵੇ, ਰੋ ਰੋ ਲੜਦੇ ਨੈਣ ਸਿਪਾਹੀ।

ਮੇਰੇ ਕਿਉਂ ਚਿਰ ਲਾਇਆ ਮਾਹੀ।

ਇਹ ਗੱਲ ਸਹਿਤੀ ਨਣਦ ਪਛਾਤੀ, ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਵੇਦਨ² ਇੱਕੋ ਜਾਤੀ,
ਉਹ ਵੀ ਆਹੀ ਸੀ ਮਦਮਾਤੀ³, ਓਥੇ ਦੋਹਵਾਂ ਸੱਬਰ ਪਾਹੀ।

ਮੇਰੇ ਕਿਉਂ ਚਿਰ ਲਾਇਆ ਮਾਹੀ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਸਹਿਤੀ ਫੰਦ⁴ ਮਚਾਇਆ, ਹੀਰ ਸਲੇਟੀ ਨਾਗ ਲੜਾਇਆ,
ਜੋਗੀ ਮੰਤਰ ਝਾੜਨ ਆਇਆ, ਦੁਹਾਂ ਦੀ ਆਸ ਮੁਰਾਦ ਪੁਚਾਈ।

ਮੇਰੇ ਕਿਉਂ ਚਿਰ ਲਾਇਆ ਮਾਹੀ।

116.

ਮੇਰੇ ਘਰ ਆਇਆ ਪੀਆ ਹਮਾਰਾ।

ਵਾਹ ਵਾਹ ਵਾਹਦਤ ਕੀਨਾ ਸ਼ੋਰ, ਅਨਹਦ ਬਾਂਸਰੀ ਦੀ ਘੰਗੋਰ⁵,
ਅਸਾਂ ਹੁਣ ਪਾਇਆ ਤਖ਼ਤ ਲਾਹੌਰ, ਮੇਰੇ ਘਰ ਆਇਆ ਪੀਆ ਹਮਾਰਾ।
ਜਲ ਗਏ ਮੇਰੇ ਬੇਟ ਨਿਖੇਟ, ਲਗ ਗਈ ਪ੍ਰੇਮ ਸੱਚੇ ਦੀ ਚੋਟ,
ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਓਸ ਖਸਮ ਦੀ ਓਟ, ਮੇਰੇ ਘਰ ਆਇਆ ਪੀਆ ਹਮਾਰਾ।
ਹੁਣ ਕਿਆ ਕੰਨੋਂ ਸਾਲ ਵਸਾਲ, ਲੱਗ ਗਿਆ ਮਸਤ ਪਿਆਲਾ ਹਾਥ,
ਹੁਣ ਮੇਰੀ ਭੁੱਲ ਗਈ ਜ਼ਾਤ ਸਫ਼ਾਤ⁶, ਮੇਰੇ ਘਰ ਆਇਆ ਪੀਆ ਹਮਾਰਾ।
ਹੁਣ ਕਿਆ ਕੀਨੇ ਬੀਸ ਪਚਾਸ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਪਾਈ ਅਸਾਂ ਵਲ ਝਾਤ,
ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਜੱਗ ਦਿਸਦਾ ਲਾਲ, ਮੇਰੇ ਘਰ ਆਇਆ ਪੀਆ ਹਮਾਰਾ।
ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਆਸ ਦੀ ਫ਼ਾਸ, ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਆਇਆ ਹਮਰੇ ਪਾਸ।
ਸਾਈਂ ਪੁਚਾਈ⁷ ਸਾਡੀ ਆਸ, ਮੇਰੇ ਘਰ ਆਇਆ ਪੀਆ ਹਮਾਰਾ।

117.

ਮੇਰੇ ਨੌਸ਼ਹੁ ਦਾ ਕਿਤ ਮੋਲ⁸।

ਮੇਰੇ ਨੌਸ਼ਹੁ ਦਾ ਕਿਤ ਮੋਲ।

ਅਗਲੇ ਵੱਲ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਨਾ ਕੋਈ ਰਹੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਫੋਲ।
ਸੱਚੀਆਂ ਨੂੰ ਪਏ ਵੱਜਣ ਪੌਲੇ⁹ ਝੂਠੀਆਂ ਕਰਨ ਕਲੋਲ।
ਚੰਗ ਚੰਗੇਰੇ ਪਰੇ ਪਰੇਰੇ ਅਸੀਂ ਆਈਆਂ ਸੀ ਅਨਭੋਲ।
ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਜੇ ਬੋਲਾਂਗਾ ਹੁਣ ਕੌਣ ਸੁਣੇ ਮੇਰੇ ਬੋਲ।

ਮੇਰੇ ਨੌਸ਼ਹੁ ਦਾ ਕਿਤ ਮੋਲ।

ਮੇਰੇ ਨੌਸ਼ਹੁ ਦਾ ਕਿਤ ਮੋਲ।

¹ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ, ² ਵੇਦਨਾ, ³ ਮਸਤ, ਮਖਮੂਰ, ⁴ ਸਾਜ਼ਸ਼, ⁵ ਘਨਕੋਰ, ਧੁਨਕਾਰ,
⁶ ਸਿਫਤ (ਗੁਣ) ਦਾ ਬਹੁ ਬਚਨ, ⁷ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ, ⁸ ਮੁੱਲ, ⁹ ਜੁੱਤੀਆਂ।

ਮੇਰੀ ਬੁੱਕਲ ਦੇ ਵਿਚ ਚੋਰ।

ਨੀ—ਮੇਰੀ ਬੁੱਕਲ ਦੇ ਵਿਚ ਚੋਰ।

ਕੀਹਨੂੰ ਕੂਕ ਸੁਣਾਵਾਂ ਨੀ ਮੇਰੀ ਬੁੱਕਲ ਦੇ ਵਿਚ ਚੋਰ¹,
ਚੋਰੀ ਚੋਰੀ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਜਗਤ ਵਿਚ ਪੈ ਗਿਆ ਸ਼ੋਰ।

ਮੇਰੀ ਬੁੱਕਲ ਦੇ ਵਿਚ ਚੋਰ।

ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੜਨੇ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਹਿੰਦੂ ਡਰਦੇ ਗੋਰ।
ਦੇਵੋਂ ਏਸੇ ਦੇ ਵਿਚ ਮਰਦੇ ਇਹੋ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਖੋਰ²।

ਮੇਰੀ ਬੁੱਕਲ ਦੇ ਵਿਚ ਚੋਰ।

ਕਿਤੇ ਰਾਮਦਾਸ ਕਿਤੇ ਫਤਹਿ ਮੁਹੰਮਦ ਇਹੋ ਕਦੀਮੀ³ ਸ਼ੋਰ।
ਮਿਟ ਗਿਆ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਝਗੜਾ ਨਿਕਲ ਪਿਆ ਕੁਝ ਹੋਰ⁴।

ਮੇਰੀ ਬੁੱਕਲ ਦੇ ਵਿਚ ਚੋਰ।

ਅਰਸ਼⁵ ਮਨੱਵਰ⁶ ਬਾਂਗਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਸੁਣੀਆਂ ਤਖ਼ਤ ਲਾਹੌਰ।
ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ ਕੁੰਡੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਲੁਕ ਛੁਪ ਖਿਚਦਾ ਡੋਰ।

ਮੇਰੀ ਬੁੱਕਲ ਦੇ ਵਿਚ ਚੋਰ।

ਜਿਸ ਢੂੰਡਾਇਆ ਤਿਸ ਨੇ ਪਾਇਆ ਨਾ ਝੁਰ ਝੁਰ ਹੋਯਾ ਮੋਰ।
ਪੀਰ ਪੀਰਾਂ ਬਗ਼ਦਾਦ ਅਸਾਡਾ ਮੁਰਸ਼ਦ ਤਖ਼ਤ ਲਾਹੌਰ।

ਮੇਰੀ ਬੁੱਕਲ ਦੇ ਵਿਚ ਚੋਰ।

ਇਹੋ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਆਖੋ ਸਾਰੇ ਆਪ ਗੁੱਡੀ ਆਪ⁷ ਡੋਰ।
ਮੈਂ ਦਸਨਾਂ ਤੁਸੀਂ ਪਕੜ ਲਿਆਓ ਬੁਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਚੋਰ⁸।

ਮੇਰੀ ਬੁੱਕਲ ਦੇ ਵਿਚ ਚੋਰ।

ਨੀ—ਮੇਰੀ ਬੁੱਕਲ ਦੇ ਵਿਚ ਚੋਰ।

ਮੇਰਾ ਰਾਂਝਾ ਹੁਣ ਕੋਈ ਹੋਰ।

ਤਖ਼ਤ ਮਨੱਵਰ ਬਾਂਗਾਂ ਮਿਲੀਆਂ,

¹ ਸਾਧੇ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕੂਕ ਸੁਣਾਵਾਂ.....

² ਦੁਸ਼ਮਣੀ, ³ ਪੁਰਾਣਾ,

⁴ ਚੁੱਕ ਗਏ ਸਭ ਝਗੜੇ ਝੜੇ,
ਨਿੱਕਲ ਗਿਆ ਕੋਈ ਹੋਰ।

⁵ ਅੰਬਰ, ⁶ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਵਾਨ,

⁷ ਉਹ ਅਸੀਂ ਸਭ ਇੱਕੋ ਕੋਈ,
ਆਪ ਗੁੱਡੀ ਆਪ ਡੋਰ।

⁸ ਤੁਸੀਂ ਪਕੜ ਲੋਹ ਮੈਂ ਦੱਸਨਾ ਹਾਂ,
ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਚੁਗਲੀ ਮੋਰ।

ਤਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਤਖ਼ਤ ਲਾਹੋਰ।
 ਇਸ਼ਕੇ ਮਾਰੇ ਐਵੇਂ ਫਿਰਦੇ,
 ਜਿਵੇਂ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਢੋਰ¹।
 ਰਾਂਝਾ ਤਖ਼ਤ ਹਜ਼ਾਰੇ ਦਾ ਸਾਈਂ,
 ਹੁਣ ਓਥੋਂ ਹੋਇਆ ਚੋਰ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਅਸਾਂ ਮਰਨਾ ਨਾਹੀਂ,
 ਕਬਰ ਪਾਇ ਕੋਈ ਹੋਰ।

ਮੇਰਾ ਰਾਂਝਾ ਹੁਣ ਕੋਈ ਹੋਰ।

120.

ਮੈਨੂੰ ਛੱਡ ਗਏ ਆਪ ਲੱਦ ਗਏ ਮੈਂ ਵਿਚ ਕੀ ਤਕਸੀਰ²।
 ਰਾਤੀਂ ਨੀਂਦ ਨ ਦਿਨ ਸੁੱਖ ਸੁੱਤੀ ਅੱਖੀਂ ਪਲਟਿਆ ਨੀਰ।
 ਛਵੀਆਂ ਤੇ ਤਲਵਾਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਤਿੱਖੇ ਤੀਰ।
 ਇਸ਼ਕੇ ਜੇਡ ਨਾ ਜ਼ਾਲਮ ਕੋਈ ਇਹ ਜ਼ਹਿਮਤ³ ਬੇਪੀਰ⁴।
 ਇਕ ਪਲ ਸਾਇਤ⁵ ਆਰਾਮ ਨਾ ਆਵੇ ਬੁਰੀ ਬ੍ਰਿਹੋਂ ਦੀ ਪੀੜ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੂ ਜੇ ਕਰੇ ਅਨਾਇਤ⁶ ਦੁੱਖ ਹੋਵਣ ਤਗ਼ਯੀਰ⁷।
 ਮੈਨੂੰ ਛੱਡ ਗਏ ਆਪ ਲੱਦ ਗਏ ਮੈਂ ਵਿਚ ਕੀ ਤਕਸੀਰ।

121.

ਮੈਨੂੰ ਦਰਦ ਅਵੱਲੜੇ ਦੀ ਪੀੜ।
 ਮੈਨੂੰ ਦਰਦ ਅਵੱਲੜੇ ਦੀ ਪੀੜ।
 ਆ ਮੀਆਂ ਰਾਂਝਾ ਦੇ ਦੇ ਨਜ਼ਾਰਾ ਮੁਆਫ਼ ਕਰੀਂ ਤਕਸੀਰ।
 ਮੈਨੂੰ ਦਰਦ ਅਵੱਲੜੇ ਦੀ ਪੀੜ।
 ਤਖ਼ਤ ਹਜ਼ਾਰਿਉਂ ਰਾਂਝਾ ਟੁਰਿਆ ਹੀਰ ਨਿਮਾਣੀ ਦਾ ਪੀਰ।
 ਮੈਨੂੰ ਦਰਦ ਅਵੱਲੜੇ ਦੀ ਪੀੜ।
 ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਨੌਸ਼ਹੂ ਆਵੇ ਜਾਵੇ ਕੀ ਬੁਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਤਕਸੀਰ।
 ਮੈਨੂੰ ਦਰਦ ਅਵੱਲੜੇ ਦੀ ਪੀੜ।

ਪਾਠਾਂਤਰ ਨੰ. 121.

ਮੈਨੂੰ ਦਰਦ ਅਵੱਲੜੇ ਦੀ ਪੀੜ
 ਸਹੀਓ! ਦਰਦ ਅਵੱਲੜੇ ਦੀ ਪੀੜ।
 ਮੈਨੂੰ ਛੱਡ ਗਏ ਆਪ ਲੱਦ ਗਏ
 ਮੈਂ ਵਿਚ ਕੀ ਤਕਸੀਰ।
 ਰਾਤੀਂ ਨੀਂਦ ਨ ਦਿਨ ਸੁੱਖ ਸੁੱਤੀ।

¹ ਪਸ਼ੂ, ² ਭੁਲ, ³ ਬੀਮਾਰੀ, ⁴ ਲਾਇਲਾਜ, ⁵ ਘੜੀ, ਸਮਾਂ, ⁶ ਮਿਹਰਬਾਨੀ,
⁷ ਦੂਰ।

ਅੱਖੀਂ ਪਲਟਿਆ ਨੀਰ।
 ਤੋਪਾਂ ਤੇ ਤਲਵਾਰਾਂ ਕੋਲੋਂ
 ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਤਿਖੜੇ ਤੀਰ।
 ਇਸ਼ਕੇ ਜੇਡ ਨ ਜ਼ਾਲਮ ਕੋਈ
 ਇਹ ਜ਼ਹਿਮਤ ਬੇਪੀਰ।
 ਇਕ ਪਲ ਸਾਇਤ ਆਰਾਮ ਨ ਆਵੇ,
 ਬੁਰੀ ਥਿਹੋਂ ਦੀ ਪੀੜ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਜੇ ਕਰੇ ਇਨਾਇਤ
 ਦੁਖ ਹੋਵਣ ਤਗਯੀਰ।

122.

ਮੈਨੂੰ ਇਸ਼ਕ ਹੁਲਾਰੇ ਦੋਂਦਾ।
 ਮੂੰਹ ਚੜ੍ਹਿਆ ਯਾਰ ਬੁਲੋਂਦਾ।
 ਪੁੱਛਦਾ ਹੈਂ ਕੀ ਜ਼ਾਤ ਸੱਫਾਤ ਮੇਰੀ, ਉਹੋ ਆਦਮ ਵਾਲੀ ਮੀਜ਼ਾ¹ ਤੇਰੀ,
 ਨਹਨ-ਅਕਰਬ² ਦੇ ਵਿਚ ਘਾਤ ਮੇਰੀ, ਵਿਚ ਰੱਬ ਦਾ ਸਿਰ ਝੁਲੋਂਦਾ,
 ਮੈਨੂੰ ਇਸ਼ਕ ਹੁਲਾਰੇ ਦੋਂਦਾ।
 ਕਿਤੇ ਸ਼ਈਯਾ ਏ ਕਿਤੇ ਸੁੰਨੀ ਏ, ਕਿਤੇ ਜਟਾਧਾਰੀ ਕਿਤੇ ਮੁੰਨੀ ਏ,
 ਮੇਰੀ ਸਭ ਸੇ ਫ਼ਾਰਗ³ ਕੁੰਨੀ⁴ ਏ, ਜੋ ਕਹਾਂ ਸੋ ਯਾਰ ਮਨੋਂਦਾ।
 ਮੈਨੂੰ ਇਸ਼ਕ ਹੁਲਾਰੇ ਦੋਂਦਾ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਦੂਰੋਂ ਚਲ ਕੇ ਆਇਆ ਜੀ, ਉਹਦੀ ਸੂਰਤ ਨੇ ਭਰਮਾਇਆ ਜੀ,
 ਓਸੇ ਪਾਕ ਜਮਾਲ⁵ ਵਿਖਾਇਆ ਜੀ, ਉਹ ਹਿੱਕ ਦਮ ਨਾ ਭੁਲੋਂਦਾ।
 ਮੈਨੂੰ ਇਸ਼ਕ ਹੁਲਾਰੇ ਦੋਂਦਾ।
 ਮੂੰਹ ਚੜ੍ਹਿਆ ਯਾਰ ਬੁਲੋਂਦਾ।

123.

ਮੈਨੂੰ ਸੁੱਖ ਦਾ ਸੁਨੇਹੜਾ ਤੂੰ ਝਬ⁶ ਲਿਆਵੀਂ ਵੇ,
 ਪਾਂਧੀਆ ਹੋ।
 ਮੈਂ ਕੁਬੜੀ ਮੈਂ ਡੁਬੜੀ ਹੋਈ ਆਂ,
 ਮੇਰੇ ਸਭ ਦੁੱਖੜੇ ਬਤਲਾਵੀਂ ਵੇ।
 ਪਾਂਧੀਆ ਹੋ।
 ਖੁਲ੍ਹੀਆਂ ਲਿਟਾਂ ਗੱਲ ਦਸਤ⁷ ਪਰਾਂਦਾ,
 ਇਹ ਗੱਲ ਆਖੀਂ ਨਾ ਸ਼ਰਮਾਵੀਂ ਵੇ।
 ਪਾਂਧੀਆ ਹੋ।

¹ ਸੁਭਾਅ, ² (ਰੱਬ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਆਖਦਾ ਹੈ) ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਹਾਂ, ³ ਮੁਕਤ,
⁴ ਹੋਈ, ⁵ ਹੁਸਨ, ⁶ ਛੇਤੀ, ⁷ ਹਥ (ਵਿਚ)।

ਇਕ ਲੱਖ ਦੇਂਦੀ ਮੈਂ ਦੋ ਲੱਖ ਦੇਸਾਂ,
ਮੈਨੂੰ ਪਿਆਰਾ ਆਣ ਮਿਲਾਵੀਂ ਵੇ।

ਪਾਂਧੀਆ ਹੋ।

ਯਾਰਾਂ ਲਿਖ ਕਿਤਾਬਤ¹ ਭੇਜੀ,
ਕਿਤੇ ਗੋਸ਼ੇ ਬਹਿ ਸਮਝਾਵੀਂ ਵੇ।

ਪਾਂਧੀਆ ਹੋ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਦੀਆਂ ਮੁੜਨ ਮੁਹਾਰਾਂ,
ਲਿਖ ਪੱਤੀਆਂ² ਤੂੰ ਝਬ ਪਾਵੀਂ ਵੇ।

ਪਾਂਧੀਆ ਹੋ।

ਮੈਨੂੰ ਸੁੱਖ ਦਾ ਸੁਨੇਹੜਾ ਤੂੰ ਝਬ ਲਿਆਵੀਂ ਵੇ,
ਪਾਂਧੀਆ ਹੋ।

124.

ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਹੋਇਆ ਹੁਣ ਮੈਥੋਂ ਗਈ ਗਵਾਤੀ ਮੈਂ।
ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਹੋਇਆ ਕਿਉਂ ਮੈਂ ਕਮਲੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈਂ।
ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਹੋਇਆ ਹੁਣ ਮੈਥੋਂ ਗਈ ਗਵਾਤੀ ਮੈਂ।
ਮੈਂ ਵਿਚ ਵੇਖਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਮੈਂ ਵਿਚ ਦਿਸਨਾਏਂ ਮੈਂ।
ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਹੋਇਆ ਹੁਣ ਮੈਥੋਂ ਗਈ ਗਵਾਤੀ ਮੈਂ।
ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰ ਤੀਕਰ ਵੀ ਤੂੰ ਹੈਂ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਹੈਂ ਤੈਂ।
ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਹੋਇਆ ਹੁਣ ਮੈਥੋਂ ਗਈ ਗਵਾਤੀ ਮੈਂ।
ਛੁੱਟ ਪਈ ਉਰਾਰੋਂ ਪਾਰੋਂ ਨਾ ਬੇੜੀ ਨਾ ਨੈਂ।
ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਹੋਇਆ ਹੁਣ ਮੈਥੋਂ ਗਈ ਗਵਾਤੀ ਮੈਂ।
ਮਨਸੂਰ ਪਿਆਰੇ ਕਿਹਾ ਅਨੁਲਹੱਕ ਕਰੋ³ ਕਹਾਇਆ⁴ ਕੈਂ।
ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਹੋਇਆ ਹੁਣ ਮੈਥੋਂ ਗਈ ਗਵਾਤੀ ਮੈਂ।
ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਓਸੇ ਦਾ ਆਸ਼ਕ ਆਪਣਾ ਆਪ ਵੰਜਾਇਆ ਤੈਂ।
ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਹੋਇਆ ਹੁਣ ਮੈਥੋਂ ਗਈ ਗਵਾਤੀ ਮੈਂ।

125.

ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਕਰ ਜਾਵਾਂ ਕਅਬੇ ਨੂੰ,
ਦਿਲ ਲੋਚੇ ਤਖ਼ਤ ਹਜ਼ਾਰੇ ਨੂੰ।
ਲੋਕੀ ਸੱਜਦਾ ਕਅਬੇ ਨੂੰ ਕਰਦੇ ਸਾਡਾ ਸੱਜਦਾ ਯਾਰ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ।
ਦਿਲ ਲੋਚੇ ਤਖ਼ਤ ਹਜ਼ਾਰੇ ਨੂੰ।
ਅਉਗੁਣ ਵੇਖ ਨਾ ਭੁੱਲ ਮੀਆਂ ਰਾਝਾ ਯਾਦ ਕਰੀਂ ਏਸ ਕਾਰੇ ਨੂੰ।
ਦਿਲ ਲੋਚੇ ਤਖ਼ਤ ਹਜ਼ਾਰੇ ਨੂੰ।

¹ ਲੇਖਣੀ, ਚਿੱਠੀ, ² ਚਿੱਠੀਆਂ, ³ ਕਤਲ ਹੋ ਕੇ, ⁴ ਅਖਵਾਇਆ, ⁵ ਕੌਣ।

ਮੈਂ ਮਨਤਾਰੂ ਤਰਨ ਨਾ ਜਾਣਾਂ ਸ਼ਰਮ ਪਈ ਤੁੱਧ ਤਾਰੇ ਨੂੰ।
 ਦਿਲ ਲੋਚੇ ਤਖ਼ਤ ਹਜ਼ਾਰੇ ਨੂੰ।
 ਤੇਰਾ ਸਾਨੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਢੂੰਡ ਲਿਆ ਜਗ ਸਾਰੇ ਨੂੰ।
 ਦਿਲ ਲੋਚੇ ਤਖ਼ਤ ਹਜ਼ਾਰੇ ਨੂੰ।
 ਬਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਅਨੋਖੀ ਤਾਰੇ ਅਉਗੁਣਹਾਰੇ ਨੂੰ।
 ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਕਰ ਜਾਵਾਂ ਕਅਬੇ ਨੂੰ,
 ਦਿਲ ਲੋਚੇ ਤਖ਼ਤ ਹਜ਼ਾਰੇ ਨੂੰ।

126.

ਮੈਂ ਕੁਸੁੰਬੜਾ¹ ਚੁਣ ਚੁਣ ਹਾਰੀ।
 ਏਸ ਕੁਸੁੰਬੇ ਦੇ ਕੰਡੇ ਭਲੇਰੇ ਅੜ ਅੜ ਚੁੰਨੜੀ ਪਾੜੀ।
 ਏਸ ਕੁਸੁੰਬੇ ਦਾ ਹਾਕਮ ਕਰੜਾ ਜ਼ਾਲਮ ਏ ਪਟਵਾਰੀ।
 ਮੈਂ ਕੁਸੁੰਬੜਾ ਚੁਣ ਚੁਣ ਹਾਰੀ।
 ਏਸ ਕੁਸੁੰਬੇ ਦੇ ਚਾਰ ਮੁਕੱਦਮ² ਮੁਆਮਲਾ ਮੰਗਦੇ ਭਾਰੀ।
 ਹੋਰਨਾਂ ਚੁਗਿਆ ਫੂਹਿਆ-ਫੂਹਿਆ³ ਮੈਂ ਭਰ ਲਈ ਪਟਾਰੀ।
 ਮੈਂ ਕੁਸੁੰਬੜਾ ਚੁਣ ਚੁਣ ਹਾਰੀ।
 ਚੁੱਗ ਚੁੱਗ ਕੇ ਮੈਂ ਢੇਰੀ ਕੀਤਾ ਲੱਥੇ ਆਣ ਬਪਾਰੀ।
 ਅੱਖੀ ਘਾਟੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਪੈਂਡਾ, ਸਿਰ ਪਰ ਗਠੜੀ ਭਾਰੀ।
 ਮੈਂ ਕੁਸੁੰਬੜਾ ਚੁਣ ਚੁਣ ਹਾਰੀ।
 ਅਮਲਾਂ⁴ ਵਾਲੀਆਂ ਸਭ ਲੰਘ ਗਈਆਂ ਰਹਿ ਗਈ ਔਗੁਣਹਾਰੀ।
 ਸਾਰੀ ਉਮਰਾ ਖੇਡ ਗਵਾਈ ਓੜਕ ਬਾਜ਼ੀ ਹਾਰੀ।
 ਮੈਂ ਕੁਸੁੰਬੜਾ ਚੁਣ ਚੁਣ ਹਾਰੀ।
 ਅਲੱਸਤ⁵ ਕਿਹਾ ਜਦ ਅੱਖੀਆਂ ਲਾਈਆਂ ਹੁਣ ਕਿਉਂ ਯਾਰ ਵਿਸਾਰੀ।
 ਇੱਕੋ ਘਰ ਵਿਚ ਵਸਦੀਆਂ ਰਸਦੀਆਂ ਹੁਣ ਕਿਉਂ ਰਹੀ ਨਯਾਰੀ।
 ਮੈਂ ਕੁਸੁੰਬੜਾ ਚੁਣ ਚੁਣ ਹਾਰੀ।
 ਮੈਂ ਕਮੀਨੀ ਕੁਚੱਜੀ ਕੋਹਜੀ⁶ ਬੇਗੁਣ ਕੌਣ ਵਿਚਾਰੀ।
 ਬਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਦੇ ਲਾਇਕ ਨਾਹੀਂ ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ ਤਾਰੀ।
 ਮੈਂ ਕੁਸੁੰਬੜਾ ਚੁਣ ਚੁਣ ਹਾਰੀ।

127.

ਮੈਂ ਉਡੀਕਾਂ ਕਰ ਰਹੀ ਕਦੀ ਆ ਕਰ ਫੇਰਾ।
 ਮੈਂ ਜੋ ਤੈਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕੋਈ ਘਲ ਸੁਨੇਹੁੜਾ।
 ਚਸਮਾਂ⁷ ਸੇਜ ਵਿਛਾਈਆਂ ਦਿਲ ਕੀਤਾ ਡੇਰਾ।

¹ ਕੁਸੁੰਬੜਾ, ² ਮੁਆਮਲਾ ਜਾਂ ਟੈਕਸ ਲੈਣ ਵਾਲੇ, ³ ਥੋੜ੍ਹਾ-ਥੋੜ੍ਹਾ, ⁴ ਅਮਲੀ ਜੀਵਨ, ⁵ ਰੱਬ ਹੈ, ⁶ ਕੁਸੁਹਣੀ, ⁷ ਅੱਖਾਂ।

ਲਟਕ ਚਲੇਂਦਾ ਆਂਵਦਾ ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ ਮੇਰਾ।
 ਮੈਂ ਉਡੀਕਾਂ ਕਰ ਰਹੀ ਕਦੀ ਆ ਕਰ ਫੇਰਾ।
 ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕੌਣ ਹੈ ਜਾ ਆਖੇ ਜਿਹੜਾ।
 ਮੈਂ ਵਿਚ ਕੀ ਤਕਸੀਰ ਹੈ ਮੈਂ ਬਰਦਾ¹ ਤੇਰਾ।
 ਤੈਂ ਬਾਝੋਂ ਮੇਰਾ ਕੌਣ ਹੈ ਦਿਲ ਢਾ² ਨਾ ਮੇਰਾ।
 ਮੈਂ ਉਡੀਕਾਂ ਕਰ ਰਹੀ ਕਦੀ ਆ ਕਰ ਫੇਰਾ।
 ਦਸਤ ਕੰਗਣ ਬਾਹੀਂ ਚੁੜੀਆਂ ਗਲ ਨੌਰੰਗ ਚੋਲਾ।
 ਮਾਹੀ ਮੈਨੂੰ ਕਰ ਗਿਆ ਕੋਈ ਰਾਵਲ ਰੋਲਾ।
 ਜਲ ਬਲ ਆਹੀਂ ਮਾਰਦੀਆਂ ਦਿਲ ਪੱਥਰ ਮੇਰਾ।
 ਮੈਂ ਉਡੀਕਾਂ ਕਰ ਰਹੀ ਕਦੀ ਆ ਕਰ ਫੇਰਾ।
 ਕਿਆ ਤੇਰੀ ਮਾਂਗ ਸੰਧੂਰ ਭਰੀ ਸੋਹੇ ਰਤੜਾ ਚੋਲਾ।
 ਪਈ ਵਾਂਙ ਸਮੀਂ ਮੈਂ ਕੂਕਦੀ ਕਰ ਢੋਲਾ ਢੋਲਾ।
 ਅਣਗਿਣਵੇਂ ਸੂਲਾਂ ਪਾ ਲਿਆ ਸੂਲਾਂ ਦਾ ਖੇਰਾ।
 ਮੈਂ ਉਡੀਕਾਂ ਕਰ ਰਹੀ ਕਦੀ ਆ ਕਰ ਫੇਰਾ।
 ਮੈਂ ਜਾਤਾ ਦੁੱਖ ਘਰ ਆਪਣੇ ਦੁੱਖ ਪੈ ਘਰ ਕਈਆਂ।
 ਜਿਹਾ ਸਿਰ ਸਿਰ ਭਾਂਬੜ ਭੜਕਿਆ ਸਭ ਟਪਦੀਆਂ ਗਈਆਂ।
 ਹੁਣ ਆਣ ਪਈ ਸਿਰ ਆਪਣੇ ਸਭ ਚੁੱਕ ਗਿਆ ਝੇੜਾ।
 ਮੈਂ ਉਡੀਕਾਂ ਕਰ ਰਹੀ ਕਦੀ ਆ ਕਰ ਫੇਰਾ।
 ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਾਹਵਰੇ ਮੱਤੀਆਂ ਸੋਈ ਪੇਕੇ ਹੋਵਣ।
 ਸ਼ਹੁ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਇਲ³ ਏ ਚੜ੍ਹ ਸੇਜੇ ਸੋਵਣ।
 ਜਿਸ ਘਰ ਕੌਂਤ ਨ ਬੋਲਿਆ ਸੋਈ ਖਾਲੀ ਵੇੜਾ।
 ਮੈਂ ਉਡੀਕਾਂ ਕਰ ਰਹੀ ਕਦੀ ਆ ਕਰ ਫੇਰਾ।
 ਮੈਂ ਢੂੰਡ ਸ਼ਹਿਰ ਭਾਲਿਆ ਘੱਲਾਂ ਕਾਸਦ⁴ ਕਿਹੜਾ।
 ਹੁਣ ਚੜ੍ਹੀਆਂ ਡੋਲੀ ਪਰੇਮ ਦੀ ਦਿਲ ਧੜਕੇ ਮੇਰਾ।
 ਦਿਲਦਾਰ ਮੁਹੰਮਦ ਆਰਬੀ⁵ ਹੱਥ ਪਕੜੀਂ ਮੇਰਾ।
 ਮੈਂ ਉਡੀਕਾਂ ਕਰ ਰਹੀ ਕਦੀ ਆ ਕਰ ਫੇਰਾ।
 ਪਹਿਲੀ ਪਉੜੀ ਉਤਰੀ ਪੁਲ ਸਰਾਤੇ⁶ ਡੇਰਾ।
 ਹਾਜੀ ਮੱਕੇ ਜਾਵਣ ਮੈਂ ਮੁੱਖ ਵੇਖਾਂ ਤੇਰਾ।
 ਆ ਅਨਾਇਤ ਕਾਦਰੀ ਦਿਲ ਚਾਹੇ ਮੇਰਾ।
 ਮੈਂ ਉਡੀਕਾਂ ਕਰ ਰਹੀ ਕਦੀ ਆ ਕਰ ਫੇਰਾ।
 ਪਹਿਲੀ ਰਾਤ ਹੈ ਸਾਲ ਦੀ ਦਿਲ ਖੋਫੇ⁷ ਮੇਰਾ।

¹ ਦਾਸ, ² ਤੋੜ, ³ ਕੁਰਬਾਨ, ਸਹਿਮਤ, ⁴ ਸੁਨੇਹਾ ਲੈ ਜਾਣ ਵਾਲਾ, ⁵ ਅਰਬ ਦਾ, ⁶ ਪੁਲੇ ਸਰਾਤ, ਭੀੜਾ ਪੁਲ (ਅਗਲੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ), ⁷ ਡਰੇ।

ਡੂੰਘੀ ਘੋਰ ਕਢੋਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਲਹਿਦੋਂ¹ ਡੇਰਾ।
 ਪਹਿਲਾ ਬੰਦ ਬੋਲਦਿਆਂ ਮੂੰਹ ਕਅਬੇ ਮੇਰਾ।
 ਮੈਂ ਉਡੀਕਾਂ ਕਰ ਰਹੀ ਕਦੀ ਆ ਕਰ ਫੇਰਾ।
 ਮਿਲੀ ਹੈ ਬਾਂਗ ਰਸੂਲ ਦੀ ਫੁੱਲ ਖਿੜਿਆ ਮੇਰਾ।
 ਸਦਾ ਹੋਇਆ ਮੈਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਹਾਂ ਹਾਜ਼ਰ ਤੇਰਾ।
 ਹਰ ਪੱਲ ਤੇਰੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਇਹੋ ਸਜਦਾ ਮੇਰਾ।
 ਮੈਂ ਉਡੀਕਾਂ ਕਰ ਰਹੀ ਕਦੀ ਆ ਕਰ ਫੇਰਾ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਭੜਕਣ ਸ਼ਹੁ ਲਈ ਸੀਨੇ ਵਿਚ ਭਾਹੀ²।
 ਅੱਖਾ ਪੈਂਡਾ ਪਰੇਮ ਦਾ ਸੋ ਘਟਦਾ ਨਾਹੀ।
 ਪੈ ਧੱਕੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਝੇੜ ਦੇ ਸਿਰ ਧਾਈਂ ਬੇਰਾ।
 ਮੈਂ ਉਡੀਕਾਂ ਕਰ ਰਹੀ ਕਦੀ ਆ ਕਰ ਫੇਰਾ।

128.

ਮੈਂ ਪਾਇਆ ਏ ਮੈਂ ਪਾਇਆ ਏ।

ਤੈਂ ਆਪ ਸਰੂਪ ਵਟਾਇਆ ਏ।

ਕਹੂੰ ਤੁਰਕ³ ਕਿਤਾਬਾਂ⁴ ਪੜ੍ਹਤੇ ਹੋ, ਕਹੂੰ ਭਗਤ ਹਿੰਦੂ ਜਪ ਕਰਤੇ ਹੋ,
 ਕਹੂੰ ਗੋਰਕੰਡੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਤੇ ਹੋ, ਹਰ ਘਰ ਘਰ ਲਾਡ ਲਡਾਇਆ ਏ।

ਤੈਂ ਆਪ ਸਰੂਪ ਵਟਾਇਆ ਏ।

ਕਿਤੇ ਵੈਰੀ ਹੋ ਕਿਤੇ ਬੇਲੀ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਆਪ ਗੁਰੂ ਕਿਤੇ ਚੇਲੀ⁵ ਹੋ,
 ਕਿਤੇ ਮਜਨੂੰ ਹੋ ਕਿਤੇ ਲੇਲੀ ਹੋ, ਹਰ ਘਟ ਘਟ ਬੀਚ ਸਮਾਇਆ ਏ।

ਤੈਂ ਆਪ ਸਰੂਪ ਵਟਾਇਆ ਏ।

ਕਹੂੰ ਗਾਫਲ ਕਹੂੰ ਨਮਾਜ਼ੀ ਹੋ, ਕਹੂੰ ਮੰਬਰ⁶ ਤੇ ਬਹਿ ਕਾਜ਼ੀ ਹੋ,
 ਕਹੂੰ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਗਾਜ਼ੀ ਹੋ, ਕਹੂੰ ਆਪਣਾ ਪੰਥ ਬਣਾਇਆ ਏ।

ਤੈਂ ਆਪ ਸਰੂਪ ਵਟਾਇਆ ਏ।

ਕਹੂੰ ਮਸਜਦ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਏ, ਕਹੂੰ ਬਣਿਆ ਠਾਕੁਰ ਦੁਆਰਾ ਏ,
 ਕਹੂੰ ਬੈਰਾਗੀ ਜਪ ਧਾਰਾ ਏ, ਕਹੂੰ ਸ਼ੈਖਨ⁷ ਬਣ ਬਣ ਆਇਆ ਏ।

ਤੈਂ ਆਪ ਸਰੂਪ ਵਟਾਇਆ ਏ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਦਾ ਮੈਂ ਮੁਤਹਾਜ਼⁸ ਹੋਇਆ, ਮਹਾਰਾਜ ਮਿਲੇ ਮੇਰਾ ਕਾਜ ਹੋਇਆ,
 ਮੁਝੇ ਪੀਆ ਕਾ ਦਰਸ ਮਅਰਾਜ⁹ ਹੋਇਆ,
 ਲੱਗਾ ਇਸ਼ਕ ਤਾਂ ਇਹ ਗੁਣ ਗਾਇਆ ਏ,

ਮੈਂ ਪਾਇਆ ਏ ਮੈਂ ਪਾਇਆ ਏ।

ਤੈਂ ਆਪ ਸਰੂਪ ਵਟਾਇਆ ਏ।

¹ ਕਬਰ ਵਿਚ, ² ਅੱਗਾਂ, ³ ਮੁਸਲਮਾਨ, ⁴ ਕੁਰਾਨ, ⁵ ਚੇਲਾ, ⁶ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਮਸੀਤ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਪਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬੜਾ, ⁷ ਸ਼ੈਖ, ⁸ ਮੁਥਾਜ, ⁹ ਨੇੜਤਾ, ਨਸੀਬ ਹੋਇਆ।

ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿਛੁ ਪਾਇਆ ਹੈ
 ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰ ਅਲਖ ਲਖਾਇਆ ਹੈ।
 ਕਹੂੰ ਵੈਰ ਪੜਾ ਕਹੂੰ ਬੇਲੀ ਹੋ
 ਕਹੂੰ ਮਜਨੂੰ ਹੋ ਕਹੂੰ ਲੇਲੀ ਹੋ
 ਕਹੂੰ ਆਪ ਗੁਰੁ ਕਹੂੰ ਚੇਲੀ ਹੋ
 ਆਪ ਆਪ ਕਾ ਪੰਥ ਬਤਾਇਆ ਹੈ।
 ਕਹੂੰ ਮਸਜਿਦ ਕਾ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ
 ਕਹੂੰ ਬਣਿਆ ਠਾਕੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ
 ਕਹੂੰ ਬੈਰਾਗੀ ਜਟਧਾਰਾ ਹੈ
 ਕਹੂੰ ਸ਼ੇਖ ਨਬੀ ਬਣ ਆਇਆ ਹੈ।
 ਕਹੂੰ ਤੁਰਕ ਹੋ ਕਲਮਾ ਪੜ੍ਹਤੇ ਹੋ
 ਕਹੂੰ ਭਗਤ ਹਿੰਦੂ ਜਪ ਕਰਤੇ ਹੋ
 ਕਹੂੰ ਘੋਰ ਗੁਫਾ ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਤੇ ਹੋ
 ਕਹੂੰ ਘਰਿ ਘਰਿ ਲਾਡ ਲਡਾਇਆ ਹੈ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਮੈਂ ਥੀਂ ਬੇਮੁਹਤਾਜ ਹੋਆ
 ਮਹਾਰਾਜ ਮਿਲਿਆ ਮੇਰਾ ਕਾਜ ਹੋਆ
 ਦਰਸ ਪੀਆ ਕਾ ਮੁਝਹਿ ਇਲਾਜ ਹੋਆ
 ਆਪਿ ਆਪ ਮੈਂ ਆਪੁ ਸਮਾਇਆ ਹੈ।

129.

ਮੈਂ ਚੂਹਰੇਟੜੀ ਹਾਂ ਸੱਚੇ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਬਾਰੋਂ।
 ਪੈਰੋਂ ਨੰਗੀ ਸਿਰੋਂ ਝੰਡੋਲੀ¹ ਸੁਨੇਹਾ ਆਇਆ ਪਾਰੋਂ।
 ਤੜਬਰਾਟ² ਕੁਝ ਬਣਦਾ ਨਾਹੀਂ ਕੀ ਲੈਸਾਂ ਸੰਸਾਰੋਂ।
 ਮੈਂ ਪਕੜਾਂ ਛਜਲੀ ਹਿਰਸ ਉਡਾਵਾਂ ਛੱਟਾਂ ਮਾਲਗੁਜ਼ਾਰੋਂ।
 ਮੈਂ ਚੂਹਰੇਟੜੀ ਹਾਂ ਸੱਚੇ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਬਾਰੋਂ।
 ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਨਾ ਹੁੰਦੇ ਐਸੇ ਦੋ ਜਰਮੇ³ ਤਰੈ ਜਰਮੇ
 ਹਰਾਮ ਹਲਾਲ ਪਛਾਤਾ ਨਾਹੀਂ ਅਸੀਂ ਦੋਹਾਂ ਤੇ ਨਹੀਂ ਭਰਮੇ,
 ਗੁਰੂ ਪੀਰ ਦੀ ਪਰਖ ਅਸਾਨੂੰ ਸਭਨਾਂ ਤੋਂ ਸਿਰ ਵਾਰੋਂ।
 ਮੈਂ ਚੂਹਰੇਟੜੀ ਹਾਂ ਸੱਚੇ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਬਾਰੋਂ।
 ਘੁੰਡੀ ਮੁੰਡੀ ਦਾ ਬੁਹਲ ਬਹਾਇਆ ਬਖਰਾ ਲਿਆ ਦੀਦਾਰੋਂ।
 ਝੰਡ ਮੁੱਖ ਪੀਆ ਤੋਂ ਲਾਇਆ ਸ਼ਰਮ ਰਹੀ ਦਰਬਾਰੋਂ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਦੇ ਹੋ ਕੇ ਰਹੀਏ ਛੁੱਟ ਗਏ ਕਾਰ ਬਗਾਰੋਂ।
 ਮੈਂ ਚੂਹਰੇਟੜੀ ਹਾਂ ਸੱਚੇ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਬਾਰੋਂ।

¹ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਵਾਲ, ² ਘਬਰਾਹਟ, ³ ਜਨਮੇ।

ਮੈਂ ਚੋੜੇਟਰੀ ਆਂ ਸੱਚੇ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਰਕਾਰੋਂ।
 ਧਿਆਨ ਕੀ ਛੱਜਲੀ ਗਿਆਨ ਕਾ ਝਾੜੂ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਨਿੱਤ ਝਾੜੂ,
 ਮੈਂ ਚੋੜੇਟਰੀ ਆਂ ਸੱਚੇ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਰਕਾਰੋਂ।
 ਕਾਜ਼ੀ ਜਾਣੇ ਹਾਕਮ ਜਾਣੇ ਫਾਰਗ ਖਤੀ ਬੇਗਾਰੋਂ।
 ਦਿਨੇ ਰਾਤ ਮੈਂ ਏਹੇ ਮੰਗਦੀ ਦੂਰ ਨਾ ਕਰ ਦਰਬਾਰੋਂ।
 ਮੈਂ ਚੋੜੇਟਰੀ ਆਂ ਸੱਚੇ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਰਕਾਰੋਂ।
 ਤੁੱਧ ਬਾਝੋਂ ਮੇਰਾ ਹੋਰ ਨਾ ਕੋਈ ਕੈ¹ ਵੱਲ ਕਰੂੰ ਪੁਕਾਰੋਂ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਅਨਾਇਤ ਕਰਕੇ ਬਖਰਾ ਮਿਲੇ ਦੀਦਾਰੋਂ।
 ਮੈਂ ਚੋੜੇਟਰੀ ਆਂ ਸੱਚੇ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਰਕਾਰੋਂ।

131.

ਮੈਂ ਪਾਪੜਿਆਂ² ਤੋਂ ਨੱਸਨਾ ਹਾਂ।
 ਮੈਂ ਪਾਪੜਿਆਂ ਤੋਂ ਨੱਸਨਾ ਹਾਂ।
 ਕੋਈ ਮੁਨਸੱਫ³ ਹੋ ਨਿਰਵਾਰੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਦੱਸਨਾ ਹਾਂ।
 ਮੈਂ ਪਾਪੜਿਆਂ ਤੋਂ ਨੱਸਨਾ ਹਾਂ।
 ਆਲਮ-ਫ਼ਾਜ਼ਲ⁴ ਮੇਰੇ ਭਾਈ ਪਾਪੜਿਆਂ ਮੇਰੀ ਅਕਲ ਗਵਾਈ,
 ਦੇ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਹੁਲਾਰੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਦੱਸਨਾ ਹਾਂ।
 ਮੈਂ ਪਾਪੜਿਆਂ ਤੋਂ ਨੱਸਨਾ ਹਾਂ।

132.

ਮੈਂ ਗੱਲ ਓਥੇ ਦੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।
 ਪਰ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਵੀ ਡਰਦਾ ਹਾਂ।
 ਨਾਲ ਰੂਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਾ ਲਾਇਆ, ਤੁਸੀਂ ਚਲੋ ਮੈਂ ਨਾਲੇ ਆਇਆ
 ਏਥੇ ਪਰਦਾ ਚਾ ਬਣਾਇਆ ਮੈਂ ਭਰਮ ਭੁਲਾਇਆ ਫਿਰਦਾ ਹਾਂ।
 ਪਰ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਵੀ ਡਰਦਾ ਹਾਂ।
 ਨਾਲ ਹਾਕਮ ਦੇ ਖੇਲ ਅਸਾਡੀ, ਜੇ ਮੈਂ ਮੀਰੀ⁵ ਤਾਂ ਮੈਂ ਫਾਡੀ⁶,
 ਧਰੀ ਧਰਾਈ ਪੂੰਜੀ ਤੁਹਾਡੀ, ਮੈਂ ਅਗਲਾ ਲੇਖਾ ਭਰਦਾ ਹਾਂ।
 ਪਰ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਵੀ ਡਰਦਾ ਹਾਂ।
 ਦੇ ਪੂੰਜੀ ਮੁਰਖ ਝੁੰਜਲਾਇਆ, ਮਗਰ ਚੋਰਾਂ ਦੇ ਪੈੜਾ ਲਾਇਆ,
 ਚੋਰਾਂ ਦੀ ਮੈਂ ਪੈੜ ਲਿਆਇਆ, ਹਰ ਸ਼ਬ⁷ ਧਾੜੇ ਧੜਦਾ ਹਾਂ।
 ਪਰ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਵੀ ਡਰਦਾ ਹਾਂ।
 ਨਾ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਉਹ ਰੱਜਦਾ ਏ, ਨਾ ਮਿੰਨਤ ਕੀਤੀ ਸੱਜਦਾ ਏ,

¹ ਕਿਸ, ² ਬੋੜਾ ਪੜ੍ਹੇ, ³ ਨਿਆਂਕਾਰ, ⁴ ਵਿਦਵਾਨ, ⁵ ਖੇਡ ਵਿਚ ਅੱਵਲ, ⁶ ਖੇਡ ਵਿਚ ਅਖੀਰ, ⁷ ਰਾਤ।

ਜਾਂ ਮੁੜ ਬੈਠਾਂ ਤਾਂ ਭੱਜਦਾ ਏ, ਮੁੜ ਮਿੰਨਤਜ਼ਾਰੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਪਰ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਵੀ ਡਰਦਾ ਹਾਂ।

ਕੀ ਸੁੱਖ ਪਾਇਆ ਮੈਂ ਆਣ ਇਥੇ, ਨਾ ਮੰਜ਼ਲ ਨਾ ਡੇਰੇ ਜਿੱਥੇ,
ਘੰਟਾ ਕੂਚ ਸੁਣਾਵਾਂ ਕਿੱਥੇ, ਨਿੱਤ ਉਠ ਕਚਾਵੇ¹ ਕੜਦਾ² ਹਾਂ।

ਪਰ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਵੀ ਡਰਦਾ ਹਾਂ।

ਬੁਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਬੇਅੰਤ ਡੂੰਘਾਈ, ਦੋ ਜਗ ਬੀਚ ਨਾ ਲੱਗਦੀ ਕਾਈ,
ਉਗਰ³ ਪਾਰ ਦੀ ਖਬਰ ਨਾ ਕਾਈ, ਮੈਂ ਬੇ ਸਿਰ ਪੈਰੀਂ ਤਰਦਾ ਹਾਂ।

ਮੈਂ ਗੱਲ ਓਥੇ ਦੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਪਰ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਵੀ ਡਰਦਾ ਹਾਂ।

133.

ਮੈਂ ਪੁੱਛਾਂ ਸ਼ਹੂ ਦੀਆਂ ਵਾਟਾਂ ਨੀ।

ਕੋਈ ਕਰੇ ਅਸਾਂ ਨਾਲ ਬਾਤਾਂ ਨੀ।

ਭੁੱਲੇ ਰਹੇ ਨਾਮ ਨਾ ਜਪਿਆ, ਗਡਲਤ⁴ ਅੰਦਰ ਯਾਰ ਹੈ ਛਪਿਆ,
ਉਹ ਸਿੱਧੂ ਪੁਰਖਾ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਵਸਿਆ, ਲਗੀਆਂ ਨਫਸ ਦੀਆਂ ਚਾਟਾਂ ਨੀ।

ਕੋਈ ਕਰੇ ਅਸਾਂ ਨਾਲ ਬਾਤਾਂ ਨੀ।

ਜਪ ਲੈ ਨਾ ਹੋ ਭੋਲੀ ਭਾਲੀ, ਮਤ ਤੂੰ ਸਦਾਏਂ ਮੁੱਖ ਮੁਕਾਲੀ⁵,
ਉਲਟੀ ਪਰੇਮ ਨਗਰ ਦੀ ਚਾਲੀ, ਭੜਕਣ ਇਸ਼ਕ ਦੀਆਂ ਲਾਟਾਂ ਨੀ।

ਕੋਈ ਕਰੇ ਅਸਾਂ ਨਾਲ ਬਾਤਾਂ ਨੀ।

ਭੋਲੀ ਨਾ ਹੋ ਹੋ ਸਿਆਣੀ, ਇਸ਼ਕ ਨੂਰ ਦਾ ਭਰ ਲੈ ਪਾਣੀ,
ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਛੋੜ ਕਹਾਣੀ, ਇਹ ਯਾਰ ਮਿਲਣ ਦੀਆਂ ਘਾਤਾਂ ਨੀ।

ਕੋਈ ਕਰੇ ਅਸਾਂ ਨਾਲ ਬਾਤਾਂ ਨੀ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਰੱਬ ਬਣ ਬੈਠੋਂ ਆਪੇ, ਤਦ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਪਏ ਸਿਆਪੇ,
ਦੂਤੀ ਵਿਹੜਾ ਦੁਸ਼ਮਨ ਮਾਪੇ ਸਭ ਕੜਕ ਪਈਆਂ ਆਫਾਤਾਂ⁶ ਨੀ।

ਮੈਂ ਪੁੱਛਾਂ ਸ਼ਹੂ ਦੀਆਂ ਵਾਟਾਂ ਨੀ।

ਕੋਈ ਕਰੇ ਅਸਾਂ ਨਾਲ ਬਾਤਾਂ ਨੀ।

134.

ਮੈਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਨਾ ਰਹਿ ਗਈ ਰਾਈ।

ਜਬ ਕੀ ਪੀਆ ਸੰਗ ਪ੍ਰੀਤ ਲਗਾਈ।

ਜਦ ਵਸਲ⁸ ਵਸਾਲ⁹ ਬਣਾਏਗਾ, ਤਦ ਗੁੰਗੇ ਦਾ ਗੁੜ ਖਾਏਗਾ,
ਸਿਰ ਪੈਰ ਨਾ ਆਪਣਾ ਪਾਏਗਾ, ਮੈਂ ਇਹ ਹੋਰ ਨਾ ਕਿਸੇ ਬਣਾਈ।

ਜਬ ਕੀ ਪੀਆ ਸੰਗ ਪ੍ਰੀਤ ਲਗਾਈ।

¹ ਕਾਠੀ, ² ਕਸਦਾ, ³ ਉਰਲਾ ਪਾਰ, ⁴ ਸੁਸਤੀ, ⁵ ਮੂੰਹ ਕਾਲੀ, ਕਾਲੇ ਮੂੰਹ ਵਾਲੀ, ⁶ ਆਫਾਤਾਂ, ਕਸ਼ਟ, ⁷ ਅਹੰ, ਅਹੰਕਾਰ, ⁸ ਮਿਲਾਪ, ⁹ ਮਿਲਾਪ।

ਹੋਏ ਨੈਣ ਨੈਣਾਂ ਦੇ ਬਰਦੇ¹, ਦਰਸ਼ਨ ਸੈ ਕੋਹਾਂ ਤੇ ਕਰਦੇ,
ਪੱਲ ਪੱਲ ਦੌੜਨ ਮਾਰੇ ਡਰ ਦੇ, ਤੈਂ ਕੋਈ ਲਾਲਚ ਘੜ ਭ੍ਰਮਾਈ।

ਜਬ ਕੀ ਪੀਆ ਸੰਗ ਪ੍ਰੀਤ ਲਗਾਈ।

ਹੁਣ ਅਸਾਂ ਵਹਦਤ² ਵਿਚ ਘਰ ਪਾਇਆ, ਵਾਸਾ ਹੋਰਤ³ ਦੇ ਸੰਗ ਆਇਆ,
ਜੀਵਨ ਜੀਮਣ ਮਰਨ ਵੰਜਾਇਆ, ਆਪਣੀ ਸੁੱਧ ਬੁੱਧ ਰਹੀ ਨਾ ਕਾਈ।

ਜਬ ਕੀ ਪੀਆ ਸੰਗ ਪ੍ਰੀਤ ਲਗਾਈ।

ਮੈਂ ਜਾਤਾ ਸੀ ਇਸ਼ਕ ਸੁਖਾਲਾ, ਚਹੁੰ ਨਦੀਆਂ ਦਾ ਵਹਿਣ ਉਜਾਲਾ,
ਕਦੀ ਤੇ ਅੱਗ ਭੜਕੇ ਕਦੀ ਪਾਲਾ, ਨਿੱਤ ਬਿਰਹੋਂ ਅੱਗ ਲਗਾਈ।

ਜਬ ਕੀ ਪੀਆ ਸੰਗ ਪ੍ਰੀਤ ਲਗਾਈ।

ਡਉਂ ਡਉਂ ਇਸ਼ਕ ਨੱਕਾਰੇ⁴ ਵੱਜਦੇ, ਆਸ਼ਕ ਵੇਖ ਉਤੇ ਵੱਲ ਭੱਜਦੇ,
ਤੜ ਤੜ ਤਿੜਕ ਗਏ ਲੜ ਲੱਜ ਦੇ, ਲੱਗ ਗਿਆ ਨੇਹੁੰ ਤਾਂ ਸ਼ਰਮ ਸੁਧਾਈ।

ਜਬ ਕੀ ਪੀਆ ਸੰਗ ਪ੍ਰੀਤ ਲਗਾਈ।

ਪਿਆਰੇ ਬੱਸ ਕਰ ਬਹੁਤੀ ਹੋਈ, ਤੇਰਾ ਇਸ਼ਕ ਮੇਰੀ ਦਿਲਜੋਈ⁵,
ਤੈਂ ਬਿਨ ਮੇਰਾ ਸੱਕਾ ਨਾ ਕੋਈ, ਅੰਮਾਂ ਬਾਬਲ ਭੈਣ ਨਾ ਭਾਈ।

ਜਬ ਕੀ ਪੀਆ ਸੰਗ ਪ੍ਰੀਤ ਲਗਾਈ।

ਕਦੀ ਜਾ ਅਸਮਾਨੀ ਬਹਿੰਦੇ ਹੋ, ਕਦੀ ਇਸ ਜੱਗ ਦਾ ਦੁੱਖ ਸਹਿੰਦੇ ਹੋ,
ਕਦੀ ਪੀਰਮੁਗਾਂ⁶ ਬਣ ਬਹਿੰਦੇ ਹੋ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਕਸੇ ਨਾਚ ਨਚਾਈ।

ਜਬ ਕੀ ਪੀਆ ਸੰਗ ਪ੍ਰੀਤ ਲਗਾਈ।

ਤੇਰੇ ਹਿਜਰੇ⁷ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਹੁਜਰਾ⁸ ਏ, ਦੁੱਖ ਡਾਢਾ ਮੈਂ ਪਰ ਗੁਜਰਾ ਏ,
ਕਦੇ ਹੋ ਮਾਇਲ ਮੇਰਾ ਮੁਜਰਾ⁹ ਏ, ਮੈਂ ਤੈਥੋਂ ਘੋਲ ਘੁਮਾਈ।

ਜਬ ਕੀ ਪੀਆ ਸੰਗ ਪ੍ਰੀਤ ਲਗਾਈ।

ਤੁਧ ਕਾਰਨ ਮੈਂ ਐਸਾ ਹੋਇਆ, ਨੌਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਕਰ ਸੋਇਆ,
ਦਰ ਦਸਵੇਂ ਤੇ ਆਣ ਖਲੋਇਆ, ਕਦੇ ਮੰਨ ਮੇਰੀ ਆਸ਼ਨਾਈ।

ਜਬ ਕੀ ਪੀਆ ਸੰਗ ਪ੍ਰੀਤ ਲਗਾਈ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਵਾਰੇ ਹਾਂ, ਮੁੱਖ ਵੇਖਣ ਦੇ ਵਣਜਾਰੇ ਹਾਂ,
ਕੁਝ ਅਸੀਂ ਵੀ ਤੈਨੂੰ ਪਿਆਰੇ ਹਾਂ, ਕਿ ਮੈਂ ਐਵੇਂ ਘੋਲ ਘੁਮਾਈ।

ਮੈਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਨਾ ਰਹਿ ਗਈ ਰਾਈ।

ਜਬ ਕੀ ਪੀਆ ਸੰਗ ਪ੍ਰੀਤ ਲਗਾਈ।

135.

ਮੈਂ ਬੇ-ਕੈਦ¹⁰ ਮੈਂ ਬੇ ਕੈਦ।

ਨਾ ਰੋਗੀ ਨਾ ਵੈਦ।

¹ ਦਾਸ, ² ਏਕਤਾ, ³ ਹੋਰਾਨੀ, ਵਿਸਮਾਦ, ⁴ ਢੋਲ, ⁵ ਭਰਵਾਸਾ, ⁶ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਮੋਢੀ, ⁷ ਵਿਛੋੜਾ, ⁸ ਵਾਸ, ⁹ ਨਾਚ, ¹⁰ ਆਜ਼ਾਦ।

ਨਾ ਮੈਂ ਸੋਮਨ ਨਾ ਮੈਂ ਕਾਫਰ,
 ਨਾ ਸਈਯਦ ਨਾ ਸੈਦ¹।
 ਚੌਧੀਂ ਤਬਕੀ² ਸੀਰ³ ਅਸਾਡਾ⁴,
 ਕਿਤੇ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਕੈਦ।
 ਖ਼ਰਾਬਾਤ⁵ ਮੈਂ ਜਾਲ ਅਸਾਡੀ⁶,
 ਨਾ ਸ਼ੋਭਾ ਨਾ ਗ਼ੈਬ⁷।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹ ਦੀ ਜ਼ਾਤ ਕੀ ਪੁੱਛਨੈ,
 ਨਾ ਪੈਦਾ ਨਾ ਪੈਦ⁸।

136.

ਮੈਂ ਵੈਸਾਂ ਜੋਗੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮੱਥਿ ਤਿਲਕ ਲਗਾ ਕੇ।
 ਮੈਂ ਵੈਸਾਂ ਨਾ ਰਹਿਸਾਂ ਹੋੜੇ, ਕੌਣ ਕੋਈ ਮੈਂ ਜਾਂਦੀ ਨੂੰ ਮੋੜੇ,
 ਮੈਨੂੰ ਮੁੜਨਾ ਹੋਇਆ ਮੁਹਾਲ, ਸਿਰ ਤੇ ਮਿਹਣਾ ਚਾ ਕੇ।
 ਮੈਂ ਵੈਸਾਂ ਜੋਗੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮੱਥਿ ਤਿਲਕ ਲਗਾ ਕੇ।
 ਜੋਗੀ ਨਹੀਂ ਇਹ ਦਿਲ ਦਾ ਮੀਤਾ, ਭੁੱਲ ਗਈ ਮੈਂ ਪਿਆਰ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ,
 ਮੈਨੂੰ ਰਹੀ ਨਾ ਕੁੱਝ ਸੰਭਾਲ, ਉਸ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾ ਕੇ।
 ਮੈਂ ਵੈਸਾਂ ਜੋਗੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮੱਥਿ ਤਿਲਕ ਲਗਾ ਕੇ।
 ਏਸ ਜੋਗੀ ਮੈਨੂੰ ਕਹੀਆਂ ਲਾਈਆਂ, ਹੈਨ ਕਲੇਜੇ ਕੁੰਡੀਆਂ ਪਾਈਆਂ,
 ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਪਾਇਆ ਜਾਲ, ਮਿੱਠੀ ਬਾਤ ਸੁਣਾ ਕੇ।
 ਮੈਂ ਵੈਸਾਂ ਜੋਗੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮੱਥਿ ਤਿਲਕ ਲਗਾ ਕੇ।
 ਮੈਂ ਜੋਗੀ ਨੂੰ ਖੂਬ ਪਛਾਤਾ, ਲੋਕਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕਮਲੀ ਜਾਤਾ,
 ਲੁੱਟੀ ਝੰਗ ਸਿਆਲ, ਕੰਨੀਂ ਮੁੰਦਰਾਂ ਪਾ ਕੇ।
 ਮੈਂ ਵੈਸਾਂ ਜੋਗੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮੱਥਿ ਤਿਲਕ ਲਗਾ ਕੇ।
 ਜੇ ਜੋਗੀ ਘਰ ਆਵੇ ਮੇਰੇ, ਮੁੱਕ ਜਾਵਣ ਸਭ ਝਗੜੇ ਝੋੜੇ,
 ਲਾਂ ਸੀਨੇ ਦੇ ਨਾਲ, ਲੱਖ ਲੱਖ ਸ਼ਗਨ ਮਨਾ ਕੇ।
 ਮੈਂ ਵੈਸਾਂ ਜੋਗੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮੱਥਿ ਤਿਲਕ ਲਗਾ ਕੇ।
 ਮਾਏ ਨੀ ਇਕ ਜੋਗੀ, ਦਰ ਸਾਡੇ ਉਸ ਧੂੰਆਂ ਪਾਇਆ,
 ਮੰਗਦਾ ਹੀਰ ਸਿਆਲ, ਬੈਠਾ ਭੇਸ ਵਟਾ ਕੇ।
 ਮੈਂ ਵੈਸਾਂ ਜੋਗੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮੱਥਿ ਤਿਲਕ ਲਗਾ ਕੇ।
 ਤਾਅਨੇ ਨਾ ਦੇ ਫੁੱਫੀ ਤਾਈ, ਏਥੇ ਜੋਗੀ ਨੂੰ ਕਿਸਮਤ ਲਿਆਈ,
 ਹੁਣ ਹੋਇਆ ਫਜ਼ਲ⁹ ਕਮਾਲ, ਆਇਆ ਹੈ ਜੋਗ ਸਿਧਾ ਕੇ।
 ਮੈਂ ਵੈਸਾਂ ਜੋਗੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮੱਥਿ ਤਿਲਕ ਲਗਾ ਕੇ।

¹ ਨਾ ਮੁੱਲਾਂ ਨਾ ਸੈਦ, ² ਆਸਮਾਨ, ³ ਸਾਂਝ, ⁴ ਚੌਧੀਂ ਤਬਕੀ ਸੈਰ ਅਸਾਡਾ,
⁵ ਪੈਦਾਇਸ਼, ⁶ ਖ਼ਰਾਬਾਤ ਹੈ ਜ਼ਾਤ ਅਸਾਡੀ, ⁷ ਨਾ ਸ਼ੋਭਾ ਨਾ ਐਬ, ⁸ ਪੈਦਾਇਸ਼,
⁹ ਰਹਿਮਤ, ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ।

ਮਾਹੀ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਨੂਰ ਇਲਾਹੀ¹, ਅਨਹਦ ਦੀ ਜਿਸ ਮੁਰਲੀ ਵਾਹੀ,
ਮੁਠੀਓ ਸੁ ਹੀਰ ਸਿਆਲ, ਡਾਢੇ ਕਾਮਣ ਪਾ ਕੇ।

ਮੈਂ ਵੈਸਾਂ ਜੋਗੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮੱਥੇ ਤਿਲਕ ਲਗਾ ਕੇ।
ਲੱਖਾਂ ਗਏ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਆਏ, ਉਸ ਦੇ ਭੇਤ ਕਿਸੇ ਨਾ ਪਾਏ,
ਗੱਲਾਂ ਤਾਂ ਮੁਸੇ ਨਾਲ, ਪਰ ਕੋਹ ਤੂਰ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ।

ਮੈਂ ਵੈਸਾਂ ਜੋਗੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮੱਥੇ ਤਿਲਕ ਲਗਾ ਕੇ।
ਅਬਦਾ² ਰਸੂਲ ਕਹਾਇਆ, ਵਿਚ ਮਿਅਰਾਜ³ ਬੁੱਰਾਕ⁴ ਮੰਗਾਇਆ,
ਜਿਬਰਾਈਲ ਪਕੜ ਲੈ ਆਇਆ, ਹਰਾਂ ਮੰਗਲ ਗਾ ਕੇ।

ਮੈਂ ਵੈਸਾਂ ਜੋਗੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮੱਥੇ ਤਿਲਕ ਲਗਾ ਕੇ।
ਏਸ ਜੋਗੀ ਦੇ ਸੁਣੋ ਅਖਾੜੇ, ਹਸਨ ਹੁਸੈਨ ਨਬੀ ਦੇ ਪਿਆਰੇ,
ਮਾਰਿਓ ਸੂ ਵਿਚ ਜੱਦਾਲ⁵, ਪਾਣੀ ਬਿਨ ਤਰਸਾ ਕੇ।

ਮੈਂ ਵੈਸਾਂ ਜੋਗੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮੱਥੇ ਤਿਲਕ ਲਗਾ ਕੇ।
ਏਸ ਜੋਗੀ ਦੀ ਸੁਣੋ ਕਹਾਣੀ, ਸੋਹਣੀ ਡੁੱਬੀ ਡੁੱਬੇ ਪਾਣੀ,
ਫਿਰ ਰਲਿਆ ਮਹੀਂਵਾਲ, ਸਾਰਾ ਰਖਤ ਲੁਟਾ ਕੇ।

ਮੈਂ ਵੈਸਾਂ ਜੋਗੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮੱਥੇ ਤਿਲਕ ਲਗਾ ਕੇ।
ਡਾਂਵਾਂ ਡੋਲੀ ਲੈ ਚੱਲੇ ਖੇੜੇ, ਮੁੱਢ ਕਦੀਮੀ⁶ ਦੁਸ਼ਮਨ ਜਿਹੜੇ,
ਰਾਂਝਾ ਤਾਂ ਹੋਇਆ ਨਾਲ, ਸਿਰ ਤੇ ਟਮਕ ਵਜਾ ਕੇ।

ਮੈਂ ਵੈਸਾਂ ਜੋਗੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮੱਥੇ ਤਿਲਕ ਲਗਾ ਕੇ।
ਜੋਗੀ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਜਾਦੂ ਸਾਇਆ⁷, ਭਰ ਭਰ ਪਿਆਲਾ ਜ਼ੋਕ⁸ ਪਿਲਾਇਆ,
ਮੈਂ ਪੀ ਪੀ ਨਿਹਾਲ, ਅੰਗ ਬਿਭੂਤ⁹ ਰਮਾ ਕੇ।

ਮੈਂ ਵੈਸਾਂ ਜੋਗੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮੱਥੇ ਤਿਲਕ ਲਗਾ ਕੇ।
ਜੋਗੀ ਨਾਲ ਕਰੋਢੇ ਝੇੜੇ, ਕੋਹੇ ਪਾ ਬੈਠੇ ਕਾਜ਼ੀ ਘੋਰੇ,
ਵਿਚ ਕੈਦੋ ਪਾਈ ਮੁਕਾਲ¹⁰, ਕੂੜਾ ਬਰਾ¹¹ ਲਗਾ ਕੇ,

ਮੈਂ ਵੈਸਾਂ ਜੋਗੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮੱਥੇ ਤਿਲਕ ਲਗਾ ਕੇ।
ਬੁਲ੍ਹਾ ਮੈਂ ਜੋਗੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹੀ, ਲੋਕਾਂ ਕਮਲਿਆਂ ਖ਼ਬਰ ਨਾ ਕਾਂਈ,
ਮੈਂ ਜੋਗੀ ਦਾ ਮਾਲ, ਪੰਜੇ ਪੀਰ ਮਨਾ ਕੇ।

ਮੈਂ ਵੈਸਾਂ ਜੋਗੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮੱਥੇ ਤਿਲਕ ਲਗਾ ਕੇ।

[ਨੂਨ]

137.

ਨਿੱਤ ਪੜ੍ਹਨਾ ਏਂ ਇਸਤਗੱਫ਼ਾਰ¹²,
ਕੈਸੀ ਤੋਬਾ ਹੈ ਇਹ ਯਾਰ।

¹ ਰੱਬੀ, ² ਇਬਾਦਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ³ ਰੱਬ ਦੀ ਨੇੜਤਾ, ⁴ ਉਹ ਸਵਾਰੀ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਰਸੂਲ ਚੜ੍ਹੇ, ⁵ ਯੁੱਧ, ⁶ ਪੁਰਾਣੇ, ⁷ ਛਾਇਆ, ਟੁਣਾ, ਭੂਤ, ⁸ ਸ਼ੌਕ, ਇਸ਼ਕ, ⁹ ਸੁਆਹ, ¹⁰ ਮੂੰਹ-ਕਾਲਖ, ¹¹ ਤਦਬੀਰ, ਯਤਨ, ¹² ਮੰਦਿਆਂ ਕੰਮਾਂ ਤੋਂ ਤੋਬਾ।

ਸਾਂਵੇਂ ਦੇ ਕੇ ਲਵੇਂ ਸਵਾਈ, ਵਾਧਿਆਂ ਦੀ ਤੂੰ ਬਾਜ਼ੀ ਲਾਈ,
ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਇਹ ਕਿਥੋਂ ਪਾਈ, ਨਿੱਤ ਪੜ੍ਹਨਾ ਏਂ ਇਤਸਗੱਫਾਰ।
ਨਿੱਤ ਪੜ੍ਹਨਾ ਏਂ ਇਸਤਗੱਫਾਰ।

ਜਿਥੇ ਨਾ ਜਾਣਾ ਓਥੇ ਜਾਏਂ, ਮਾਲ ਪਰਾਇਆ ਮੂੰਹ ਧਰ ਖਾਏਂ,
ਕੂੜ ਕਿਤਾਬਾਂ ਸਿਰ ਤੇ ਚਾਏਂ, ਇਹ ਤੇ ਇਤਬਾਰ।
ਨਿੱਤ ਪੜ੍ਹਨਾ ਏਂ ਇਸਤਗੱਫਾਰ।

ਜ਼ਾਲਮ ਜ਼ੁਲਮੋਂ ਨਾਹੀਂ ਡਰਦੇ, ਆਪਣੀ ਅਮਲੀ¹ ਆਪੇ ਮਰਦੇ,
ਮੂੰਹੋਂ ਤੋਬਾ ਦਿਲੋਂ ਨਾ ਕਰਦੇ, ਏਥੇ ਓਥੇ ਹੋਣ ਖੁਆਰ।
ਕੈਸੀ ਤੋਬਾ ਹੈ ਇਹ ਯਾਰ।

ਸੌਂ ਦਿਨ ਜੀਵੇਂ ਇਕ ਦਿਨ ਮਰਸੋਂ, ਉਸ ਦਿਨ ਖੌਫ ਖੁਦਾ ਦਾ ਕਰਸੋਂ,
ਇਸ ਤੋਬਾ ਥੀਂ ਤੋਬਾ ਕਰਸੋਂ, ਉਹ ਤੋਬਾ ਕਿਸ ਕਾਰ।
ਨਿੱਤ ਪੜ੍ਹਨਾ ਏਂ ਇਸਤਗੱਫਾਰ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹ ਦੀ ਸੁਣੋ ਹਕਾਇਤ², ਹਾਦੀ³ ਫੜਿਆਂ ਹੋਈ ਹਦਾਇਤ,
ਮੇਰਾ ਸਾਈਂ ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ, ਉਹੋ ਲੰਘਾਵੇ ਪਾਰ।
ਨਿੱਤ ਪੜ੍ਹਨਾ ਏਂ ਇਸਤਗੱਫਾਰ।
ਕੈਸੀ ਤੋਬਾ ਹੈ ਇਹ ਯਾਰ।

ਪਾਠਾਂਤਰ ਨੰ. 137.

ਤੋਬਾ ਨਾ ਕਰ ਯਾਰ ਕੈਸੀ ਤੋਬਾ ਹੈ
ਨਿਤ ਪੜ੍ਹਦੇ ਇਸਤਗੱਫਾਰ ਕੈਸੀ ਤੋਬਾ ਹੈ,
ਸਾਵੀਂ ਦੇ ਕੇ ਲਹੋਂ ਸਵਾਈ
ਡਿਉਢੀਆਂ ਤੇ ਬਾਜ਼ੀ ਲਾਈ
ਇਹ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਕਿਥੇ ਪਾਈ
ਇਹ ਤੁਹਾਡੀ ਕਿਰਦਾਰ ਕੈਸੀ ਤੋਬਾ ਹੈ,
ਜਿਥੇ ਨਾ ਜਾਣਾ ਤੂੰ ਉਥੇ ਜਾਏਂ,
ਹੱਕ ਬਿਗਾਨਾ ਮੁੱਕਰ ਖਾਏਂ
ਕੂੜ ਕਿਤਾਬਾਂ ਸਿਰ ਤੇ ਚਾਏਂ
ਇਹ ਤੇਰਾ ਇਤਬਾਰ ਕੈਸੀ ਤੋਬਾ ਹੈ।
ਮੂੰਹੋਂ ਤੋਬਾ ਦਿਲੋਂ ਨਾ ਕਰਦਾ
ਨਾਹੀਂ ਖੌਫ ਖੁਦਾ ਦਾ ਧਰਦਾ
ਇਸ ਤੋਬਾ ਥੀਂ ਤੋਬਾ ਕਰੀਏ
ਤਾਂ ਬਖਸ਼ੇ ਗੱਫਾਰ ਕੈਸੀ ਤੋਬਾ ਹੈ।
ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਸੁਣੋ ਹਕਾਇਤ

¹ ਕੰਮਾਂ ਨਾਲ, ² ਕਹਾਣੀ, ³ ਹਿਦਾਇਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।

ਹਾਦੀ ਪਕੜਿਆਂ ਹੋਗੁ ਹਦਾਇਤ
ਮੇਰਾ ਮੁਰਸ਼ਦ ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ
ਉਹ ਲਘਾਏ ਪਾਰ ਕੈਸੀ ਤੋਬਾ ਹੈ।

138.

ਨਾ ਜੀਵਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਬਿਨ ਨਾ ਜੀਵਾਂ।
ਇਹਨਾਂ ਸੁੱਕਿਆਂ ਫੁੱਲਾਂ ਵਿਚ ਬਾਸਾ ਨਹੀਂ,
ਪਰਦੇਸ ਗਿਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਆਸ ਨਹੀਂ,
ਜਿਹੜੇ ਸਾਈਂ ਸਾਜਣ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਨਹੀਂ,

ਨਾ ਜੀਵਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਬਿਨ ਨਾ ਜੀਵਾਂ।
ਤੂੰ ਕੀ ਸੁੱਤਾ ਏਂ ਚਾਦਰ ਤਾਣ ਕੇ,
ਸਿਰ ਮੌਤ ਖਲੋਤੀ ਤੇਰੇ ਆਣ ਕੇ,
ਕੋਈ ਅਮਲ² ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਕੇ,

ਨਾ ਜੀਵਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਬਿਨ ਨਾ ਜੀਵਾਂ।
ਕੀ ਮੈਂ ਖੱਟਿਆ ਤੇਰੀ ਹੋ ਕੇ,
ਦੋਵੇਂ ਨੈਣ ਗਵਾਇ ਰੋ ਕੇ,
ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਲਈਏ ਮੁੱਖ ਧੋ ਕੇ,

ਨਾ ਜੀਵਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਬਿਨ ਨਾ ਜੀਵਾਂ।
ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਬਦੇਸੋਂ³ ਆਉਂਦਾ,
ਹੱਥ ਕੰਗਣਾ ਤੇ ਬਾਹੀਂ ਲਟਕਾਉਂਦਾ,
ਸਿਰ ਸਦਕਾ ਤੇਰੇ ਨਾਉਂ ਦਾ,

ਨਾ ਜੀਵਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਬਿਨ ਨਾ ਜੀਵਾਂ।

139.

ਨੀ ਮੈਨੂੰ ਲਗੜਾ ਇਸ਼ਕ ਅਵੱਲ ਦਾ।
ਅਵੱਲ ਦਾ ਰੋਜ਼ ਅਜ਼ਲ⁴ ਦਾ।
ਵਿਚ ਕੜਾਹੀ ਤਲ ਤਲ ਜਾਵੇ, ਤਲਿਆਂ ਨੂੰ ਚਾ ਤਲਦਾ,
ਨੀ ਮੈਨੂੰ ਲਗੜਾ ਇਸ਼ਕ ਅਵੱਲ ਦਾ।
ਮੋਇਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵਲ ਵਲ ਮਾਰੇ, ਵਲਿਆਂ ਨੂੰ ਚਾ ਵਲਦਾ।
ਨੀ ਮੈਨੂੰ ਲਗੜਾ ਇਸ਼ਕ ਅਵੱਲ ਦਾ।
ਕਿਆ ਜਾਣਾਂ ਕੋਈ ਚਿਣਗ ਕੱਖੀ ਏ, ਨਿੱਤ ਸੂਲ ਕਲੇਜੇ ਸਲਦਾ।
ਨੀ ਮੈਨੂੰ ਲਗੜਾ ਇਸ਼ਕ ਅਵੱਲ ਦਾ।
ਤੀਰ ਜਿਗਰ ਵਿਚ ਲੱਗਾ ਇਸ਼ਕੋਂ? ਨਹੀਂ ਹਲਾਇਆਂ ਹਲਦਾ।
ਨੀ ਮੈਨੂੰ ਲਗੜਾ ਇਸ਼ਕ ਅਵੱਲ ਦਾ।

¹ ਖੁਸ਼ਬੂ, ² ਕੰਮ, ³ ਪਰਦੇਸੋਂ, ⁴ ਅਖੀਰ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਦਾ ਨੇਹੂੰ¹ ਅਨੋਖਾ, ਨਹੀਂ ਰਲਾਇਆਂ ਰਲਦਾ।
ਨੀ ਮੈਨੂੰ ਲਗੜਾ ਇਸ਼ਕ ਅਵੱਲ ਦਾ।
ਅਵੱਲ ਦਾ ਰੋਜ਼ ਅਜ਼ਲ ਦਾ।

140.

ਨੀ ਮੈਂ ਹੁਣ ਸੁਣਿਆ ਇਸ਼ਕ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਕੀ ਨਾਤਾ।
ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਇਕ ਪਿਆਲਾ ਪੀ ਭੁੱਲ ਜਾਵਣ ਸਭ ਬਾਤਾ²
ਘਰ ਘਰ ਸਾਈਂ ਹੈ ਉਹ ਸਾਈਂ ਹਰ ਹਰ ਨਾਲ ਪਛਾਤਾ।
ਅੰਦਰ ਸਾਡੇ ਮੁਰਸ਼ਦ ਵੱਸਦਾ ਨੇਹੂੰ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਜਾਤਾ।
ਮੰਤਕ³ ਮਅਨੇ⁴ ਕੰਨਜ਼⁵ ਕਦੂਰੀ⁶ ਪੜ੍ਹਿਆ ਇਲਮ ਗਵਾਤਾ।
ਨਮਾਜ਼ ਰੋਜ਼ਾ ਓਸ ਕੀ ਕਰਨਾ ਜਿਸ ਮਧ ਪੀਤੀ ਮਧਮਾਤਾ।
ਪੜ੍ਹ ਪੜ੍ਹ ਪੰਡਿਤ ਮੁੱਲਾਂ ਹਾਰੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਭੇਦ ਪਛਾਤਾ।
ਜ਼ਰੀ⁷ ਬਾਫਦੀ⁸ ਕਦਰ ਕੀ ਜਾਣੇ ਛੱਟ ਓਨਾਂ ਜਤ ਕਾਤਾ।
ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਦੀ ਮਜਲਸ⁹ ਬਹਿ ਕੇ ਹੋ ਗਿਆ ਗੁੰਗਾ ਬਾਤਾ¹⁰।
ਨੀ ਮੈਂ ਹੁਣ ਸੁਣਿਆ ਇਸ਼ਕ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਕੀ ਨਾਤਾ।

141.

ਨੀ ਕੁਟੀਚਲ¹¹ ਮੇਰਾ ਨਾਂ।
ਮੁੱਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਸਬਕ ਪੜ੍ਹਾਇਆ, ਅਲਫੋ ਅੱਗੇ ਕੁੱਝ ਨਾ ਆਇਆ।
ਉਸ ਦੀਆਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਖਾਂਦੀ ਸਾਂ, ਨੀ ਕੁਟੀਚਲ ਮੇਰਾ ਨਾਂ।
ਕਿਵੇਂ ਕਿਵੇਂ ਦੋ ਅੱਖੀਆਂ ਲਾਈਆਂ, ਰਲ ਕੇ ਸਈਆਂ ਮਾਰਨ ਆਈਆਂ,
ਨਾਲੇ ਮਾਰੇ ਬਾਬਲ ਮਾਂ, ਨੀ ਕੁਟੀਚਲ ਮੇਰਾ ਨਾਂ।
ਸਾਹਵਰੇ ਸਾਨੂੰ ਵੜਨ ਨਾ ਦੇਂਦੇ, ਨਾਨਕ ਦਾਦਕ ਘਰੋਂ ਕਢੇਂਦੇ,
ਮੇਰਾ ਪੇਕੇ ਨਹੀਓਂ ਥਾਂ, ਨੀ ਕੁਟੀਚਲ ਮੇਰਾ ਨਾਂ।
ਪੜ੍ਹਨ ਸੇਤੀ ਸਭ ਮਾਰਨ ਆਹੀਂ, ਬਿਨ ਪੜ੍ਹਿਆਂ ਹੁਣ ਛੱਡਦਾ ਨਾਹੀਂ,
ਨੀ ਮੈਂ ਮੁੜ ਕੇ ਕਿੱਤ ਵੱਲ ਜਾਂ, ਨੀ ਕੁਟੀਚਲ ਮੇਰਾ ਨਾਂ।
ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਕੀ ਲਾਈ ਮੈਨੂੰ, ਮਤ ਕੁਝ ਲੱਗੇ ਉਹ ਹੀ ਤੈਨੂੰ,
ਤਦ ਕਰੇਗਾ ਤੂੰ ਨਿਆਂ, ਨੀ ਕੁਟੀਚਲ ਮੇਰਾ ਨਾਂ।

142.

ਨੀ ਸਈਓ ਮੈਂ ਗਈ ਗਵਾਚੀ।
ਖੋਲ੍ਹ ਘੁੰਘਟ ਮੁੱਖ ਨਾਚੀ।
ਜਿਤ ਵਲ ਵੇਖਾਂ ਉੱਤ ਵੱਲ ਓਹੀ, ਕਸਮ ਓਸੇ ਦੀ ਹੋਰ ਨਾ ਕੋਈ,

¹ ਪ੍ਰੇਮ, ² ਗੱਲਾਂ, ³ ਤਰਕ (logic), ⁴ ਅਰਥ, ⁵ ਖਜ਼ਾਨਾ, ⁶ ਛਿਕਾ ਦੀ ਕਿਤਾਬ, ^{7/8} ਕੀਮਤੀ ਕਪੜੇ, ⁹ ਸੰਗਤ, ¹⁰ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ¹¹ ਢੀਠ, ਕੁਟੀਚਰ।

ਫਹਿਵ¹ ਮੁਅਉਮਰ² ਫਿਰ ਗਈ ਧ੍ਰੋਹੀ, ਜਬ ਗੋਰ³ ਤੇਰੀ ਬਾਚੀ।
 ਨੀ ਸਈਓ ਮੈਂ ਗਈ ਗਵਾਚੀ।
 ਨਾਮ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਾ ਮੇਰਾ ਸਈਓ, ਜੋ ਆਖਾਂ ਤੁਸੀਂ ਚੁੱਪ ਕਰ ਰਹੀਓ,
 ਇਹ ਗੱਲ ਮੂਲ ਕਿਸੇ ਨਾ ਸਹੀਓ, ਬੁਲ੍ਹਾ ਖੂਬ ਹਕੀਕਤ⁴ ਜਾਚੀ।
 ਨੀ ਸਈਓ ਮੈਂ ਗਈ ਗਵਾਚੀ।
 ਖੋਲ੍ਹ ਘੁੰਗਟ ਮੁੱਖ ਨਾਚੀ।
ਪਾਠਾਂਤਰ ਨੰ. 142

ਨੀ ਸਹੀਓ! ਮੈਂ ਗਈ ਗਵਾਚੀ
 ਖੋਲ੍ਹ ਘੁੰਘਟ ਮੁੱਖ ਨਾਚੀ।
 ਜਿਤ ਵਲ ਦੇਖਾਂ ਦਿਸਦਾ ਓਹੀ
 ਕਸਮ ਉਸੇ ਦੀ ਹੋਰ ਨਾ ਕੋਈ
 ਉਹੋ ਮੁਹਕਮ ਫਿਰ ਗਈ ਦੋਹੀ
 ਜਬ ਗੁਰ ਪੱਤਰੀ ਵਾਚੀ।
 ਨਾਮ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਾ ਮੇਰਾ ਸਹੀਓ!
 ਜੇ ਆਖਾਂ ਤਾਂ ਚੁੱਪ ਕਰ ਰਹੀਓ
 ਇਹ ਗੱਲ ਮੂਲ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਹੀਓ
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਖੂਬ ਹਕੀਕਤ ਜਾਚੀ!

[ਵਾਓ]

143.

ਵਾਹ ਵਾਹ ਰਮਜ਼ ਸਜਣ ਦੀ ਹੋਰ,
 ਆਸ਼ਕ ਬਿਨਾਂ ਨਾ ਸਮਝੇ ਕੋਰ।
 ਕੋਠੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਦੇਵਾਂ ਹੋਕਾ, ਇਸ਼ਕ ਵਿਹਾਜਿਉ⁵ ਕੋਈ ਨਾ ਲੋਕਾ,
 ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਨਾ ਖਾਣਾ ਧੋਖਾ, ਜੰਗਲ ਬਸਤੀ ਮਿਲੇ ਨਾ ਠੋਰ⁶।
 ਵਾਹ ਵਾਹ ਰਮਜ਼ ਸਜਣ ਦੀ ਹੋਰ।
 ਆਸ਼ਕ ਦੋਹੀਂ ਜਹਾਨੀ ਮੁੱਠੇ⁷, ਨਾਜ਼⁸ ਮਸ਼ੂਕਾਂ ਦੇ ਉਹ ਕੁੱਠੇ,
 ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਫੱਟਿਆ ਕੋਈ ਨਾ ਛੁੱਟੇ, ਕੀਤੋ ਸੂ ਬਾਂਦਾ⁹ ਫੱਟ ਫਲੋਰ।
 ਵਾਹ ਵਾਹ ਰਮਜ਼ ਸਜਣ ਦੀ ਹੋਰ।
 ਦੇ ਦੀਦਾਰ ਹੋਇਆ ਜਦ ਰਾਹੀ, ਅਚਣਚੇਤ ਪਈ ਗਲ ਫਾਹੀ,
 ਡਾਢੀ ਕੀਤੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ, ਮੈਨੂੰ ਮਿਲ ਗਿਆ ਠੱਗ ਲਾਹੋਰ।
 ਵਾਹ ਵਾਹ ਰਮਜ਼ ਸਜਣ ਦੀ ਹੋਰ।

¹ ਭੁਲ, ² ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਦਾ ਆਬਾਦ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ, ³ ਕਬਰ, ⁴ ਸੱਚਾਈ,
⁵ ਵਣਜ ਕਰਿਓ, ⁶ ਟਿਕਾਣਾ, ⁷ ਲੁਟੇ, ⁸ ਨਖ਼ਰੇ, ⁹ ਨੌਕਰ।

ਸ਼ੀਰੀ¹ ਹੈ ਬਿਰਹੋ ਦਾ ਖਾਣਾ, ਕੋਹ² ਚੋਟੀ ਫ਼ਰਹਾਦ ਨਿਮਾਣਾ,
ਯੂਸਫ਼ ਮਿਸਰ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਕਾਣਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਹੀਂ ਵੇਖਣ ਕੋਰ।

ਵਾਹ ਵਾਹ ਰਮਜ਼ ਸਜਣ ਦੀ ਹੋਰ।

ਲੈਲਾ ਮਜਨੂੰ³ ਦੋਵੇਂ ਬਰਦੇ, ਸੋਹਣੀ ਡੁੱਬੀ ਵਿਚ ਬਹਿਰ ਦੇ,
ਹੀਰ ਵੰਝਾਏ ਸੱਭੇ ਘਰ ਦੇ, ਇਸ ਦੀ ਖਿੱਚੀ ਮਾਹੀ ਡੋਰ।

ਵਾਹ ਵਾਹ ਰਮਜ਼ ਸਜਣ ਦੀ ਹੋਰ।

ਆਸ਼ਕ ਫਿਰਦੇ ਚੁੱਪ ਚੁਪਾਤ, ਜੈਸੇ ਮਸਤ ਸਦਾ ਮਧ⁴ ਮਾਤੇ,
ਦਾਮ ਜ਼ੁਲਫ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ ਫਾਥੇ, ਓਥੇ ਚੱਲੇ ਵੱਸ ਨਾ ਜੋਰ।

ਵਾਹ ਵਾਹ ਰਮਜ਼ ਸਜਣ ਦੀ ਹੋਰ।

ਜੇ ਉਹ ਆਣ ਮਿਲੇ ਦਿਲਜਾਨੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਜਾਨ ਕਰਾਂ ਕੁਰਬਾਨੀ,
ਸੂਰਤ ਦੇ ਵਿਚ ਯੂਸਫ਼ ਸਾਨੀ, ਆਲਮ ਦੇ ਵਿਚ ਜਿਸ ਦਾ ਸ਼ੋਰ।

ਵਾਹ ਵਾਹ ਰਮਜ਼ ਸਜਣ ਦੀ ਹੋਰ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਕੋਈ ਨਾ ਵੇਖੇ, ਜੋ ਵੇਖੇ ਸੋ ਕਿਸੇ ਨਾ ਲੇਖੇ,
ਉਸ ਦਾ ਰੰਗ ਨਾ ਰੂਪ ਨਾ ਰੇਖੇ⁵, ਉਹ ਈ ਹੋਵੇ ਹੋ ਕੇ ਚੋਰ।

ਵਾਹ ਵਾਹ ਰਮਜ਼ ਸਜਣ ਦੀ ਹੋਰ।

ਆਸ਼ਕ ਬਿਨਾਂ ਨਾ ਸਮਝੇ ਕੋਰ।

144.

ਵਾਹ ਸੋਹਣਿਆਂ ਤੇਰੀ ਚਾਲ ਅਜਾਇਬ⁶ ਲਟਕਾਂ ਨਾਲ ਚਲੇਂਦੇ ਓ।

ਆਪੇ ਜ਼ਾਹਿਰ⁷ ਆਪੇ ਬਾਤਨ⁸ ਆਪੇ ਲੁੱਕ ਲੁੱਕ ਬਹਿੰਦੇ ਓ।

ਆਪੇ ਮੁੱਲਾਂ ਆਪੇ ਕਾਜ਼ੀ ਆਪੇ ਇਲਮ ਪੜ੍ਹੇਂਦੇ ਓ।

ਵਾਹ ਸੋਹਣਿਆਂ ਤੇਰੀ ਚਾਲ ਅਜਾਇਬ ਲਟਕਾ ਨਾਲ ਚਲੇਂਦੇ ਓ।

ਘੱਤ ਜੰਨਾਰ⁹ ਕੁਫ਼ਰ¹⁰ ਦਾ ਗਲ ਵਿਚ ਬੁੱਤ ਖਾਨੇ ਵੜ ਬਹਿੰਦੇ ਓ।

ਲੋਲਾਕ¹¹ ਲਮਾ¹² ਅਫ਼ਲਾਕ¹³ ਵਿਚਾਰੇ ਆਪੇ ਧੁੰਮ ਮਚੇਂਦੇ ਓ।

ਵਾਹ ਸੋਹਣਿਆਂ ਤੇਰੀ ਚਾਲ ਅਜਾਇਬ ਲਟਕਾਂ ਨਾਲ ਚਲੇਂਦੇ ਓ।

ਜਾਤ ਤੋਂ ਹੈ ਅਸ਼ਰਾਫ਼¹⁴ ਰੰਝੇਟਾ ਲਾਈਆਂ ਦੀ ਲਾਜ ਰਖੇਂਦੇ ਓ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਅਨਾਇਤ ਮੈਨੂੰ ਪਲ ਪਲ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਂਦੇ ਓ।

ਵਾਹ ਸੋਹਣਿਆਂ ਤੇਰੀ ਚਾਲ ਅਜਾਇਬ ਲਟਕਾਂ ਨਾਲ ਚਲੇਂਦੇ ਓ।

¹ ਮਿੱਠਾ, ² ਪਹਾੜ, ³ ਨਸ਼ਾ, ⁴ ਸ਼ਕਲ, ⁵ ਅਜੀਬ, ⁶ ਪਰਗਟ, ⁷ ਲੁਪਤ,
⁸ ਜਨੇਊ, ⁹ ਝੂਠ।

¹⁰ ਹਦੀਸ ਕਦਸੀ:— ਇਸ

^{11/12} ਹਦੀਸ ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੈ: 'ਲੋਲਾਕ ਲਮਾ ਖਲਕਤ ਅਲਅਫ਼ਲਾਕ' ਜਿਸ
ਦੇ ਅਰਥ ਹਨ ਕਿ ਐ ਮੁਹੰਮਦ ਜੇ ਤੂੰ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਸਮਾਨ ਪੈਦਾ ਨਾ ਕਰਦਾ।

¹³ ਸ਼ਰੀਫ਼।

ਵਾਹ ਵਾਹ ਫਿੰਝ¹ ਪਈ ਦਰਬਾਰ।

ਖਲਕ² ਤਮਾਸ਼ੇ ਆਈ ਯਾਰ।

ਅਸਾਂ ਅੱਜ ਕੀ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਲ ਕੀ ਕਰਨਾ ਭੱਠ ਅਸਾਡਾ ਆਇਆ,
ਐਸੀ ਵਾਹ ਕਿਆਰੀ ਬੀਜੀ ਚਿੜੀਆਂ ਖੇਤ ਵੰਜਾਇਆ,
ਜਿਹੜੇ ਮਗਰ ਪਿਆਦੇ³ ਲੱਗੇ ਉੱਠ ਚੱਲੇ ਪੁਹਤੇ⁴ ਤਾਰ⁵।

ਵਾਹ ਵਾਹ ਫਿੰਝ ਪਈ ਦਰਬਾਰ।

ਇਕ ਉਲੂਮਾ ਸਈਆਂ ਦਾ ਹੈ ਦੂਜਾ ਹੈ ਸੰਸਾਰ।

ਨੰਗ ਨਾਮੂਸ ਏਥੋਂ ਦੇ ਏਥੇ ਲਾਹ ਪਗੜੀ ਭੋਇੰ ਮਾਰ।

ਨਾਮ ਸਾਈਂ ਦੇ ਕੰਡੇ ਲਵਾਏ ਖਿਲ⁶ ਪਈ ਗੁਲਜ਼ਾਰ।

ਵਾਹ ਵਾਹ ਫਿੰਝ ਪਈ ਦਰਬਾਰ।

ਨੱਢਾ ਗਿਰਦਾ⁷ ਬੁੱਢਾ ਗਿਰਦਾ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਵਾਰੀ,

ਕੀ ਬੀਵੀ ਕੀ ਬਾਂਦੀ ਲੌਂਡੀ ਕੀ ਧੋਬਣ ਭਠਿਆਰੀ,

ਅਮਲਾਂ ਸੇਤੀ ਹੋਣ ਨਬੇੜੇ ਨਬੀ ਲੰਘਾਵੇ ਪਾਰ।

ਵਾਹ ਵਾਹ ਫਿੰਝ ਪਈ ਦਰਬਾਰ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਜਾਵੇ ਆਪਣਾ ਬਹਾਨਾ ਕਰਦਾ,

ਗੂਣੇ⁸ ਗੂਣੀ⁹ ਭਾਂਡੇ ਘੜ ਕੇ ਠੀਕਰੀਆਂ ਕਰ ਧਰਦਾ,

ਇਹ ਤਮਾਸ਼ਾ ਵੇਖ ਕੇ ਚਲ ਅਗਲਾ ਵੇਖ ਬਜ਼ਾਰ।

ਵਾਹ ਵਾਹ ਫਿੰਝ ਪਈ ਦਰਬਾਰ।

ਖਲਕ ਤਮਾਸ਼ੇ ਆਈ ਯਾਰ।

146.

ਵੱਤ ਨਾ ਕਰਸਾਂ ਮਾਣ ਰੰਝੇਟੇ ਯਾਰ ਦਾ ਵੇ ਅੜਿਆ।

ਜਾਨ ਕਰਾਂ ਕੁਰਬਾਨ ਭੇਤ ਨਾ ਦੱਸਨਾ ਏਂ,

ਢੂੰਡਾਂ ਤਕੀਏ¹⁰ ਦੁਆਰ ਤੈਨੂੰ ਉੱਠ ਨੱਸਨਾ ਏਂ,

ਰਲ ਮਿਲ ਸਈਆਂ ਪੁੱਛਣ ਗਈਆਂ,

ਹੋਇਆ ਵਕਤ ਭੰਡਾਰ¹¹ ਦੇ ਵੇ ਅੜਿਆ।

ਵੱਤ ਨਾ ਕਰਸਾਂ ਮਾਣ ਰੰਝੇਟੇ ਯਾਰ ਦਾ ਵੇ ਅੜਿਆ।

ਇਸ਼ਕ ਅੱਲਾਹ ਦੀ ਜ਼ਾਤ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮਿਹਣਾ,

ਕਿਹਨੂੰ ਕਰਾਂ ਪੁਕਾਰ ਕਿਸੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ,

ਓਸੇ ਦੀ ਗੱਲ ਉਹੋ ਜਾਣੇ,

ਕੌਣ ਕੋਈ ਮਾਰਦਾ ਵੇ ਅੜਿਆ।

ਵੱਤ ਨਾ ਕਰਸਾਂ ਮਾਣ ਰੰਝੇਟੇ ਯਾਰ ਦਾ ਵੇ ਅੜਿਆ।

¹ ਕੁਸ਼ਤੀ, ² ਖਲਕਤ, ³ ਪੈਦਲ ਸਿਪਾਹੀ, ⁴ ਪਹੁੰਚੇ, ⁵ ਸਿਰ ਦੀ ਮੰਗ, ⁶ ਖਿੜ, ⁷ ਡਿਗਦਾ, ⁸ ਬੋਰੇ, ⁹ ਬੋਰੀਆਂ, ¹⁰ ਟਿਕਾਣਾ, ¹¹ ਤਿੰਜਣ।

ਅੱਜ ਅਜੋਕੜੀ ਰਾਤ ਮੇਰੇ ਘਰ ਵੱਸ ਖਾਂ ਵੇ ਅੜਿਆ,
 ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਘੁੰਡੀਆਂ ਖੋਲ੍ਹ ਅਸਾਂ ਨਾਲ ਹੱਸ ਖਾਂ ਵੇ ਅੜਿਆ,
 ਜਦ ਕੀਤੇ ਕੋਲ ਕਰਾਰ ਕੀ ਇਤਬਾਰ,
 ਸੋਹਣੇ ਯਾਰ ਦਾ ਵੇ ਅੜਿਆ।

ਵੱਤ ਨਾ ਕਰਸਾਂ ਮਾਣ ਰੰਝੇਟੇ ਯਾਰ ਦਾ ਵੇ ਅੜਿਆ।
 ਇਕ ਕਰਦੀਆਂ ਖੁਦੀ ਹੰਕਾਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤਾਰਨੈਂ ਵੇ ਅੜਿਆ,
 ਇਕ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਨਿੱਤ ਖੁਆਰ ਸੜੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾੜਨੈਂ ਵੇ ਅੜਿਆ,
 ਮੈਂਡੇ ਸੋਹਣੇ ਯਾਰ ਦਾ ਕੀ ਇਤਬਾਰ,
 ਤੇਰੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਵੇ ਅੜਿਆ।

ਵੱਤ ਨਾ ਕਰਸਾਂ ਮਾਣ ਰੰਝੇਟੇ ਯਾਰ ਦਾ ਵੇ ਅੜਿਆ।
 ਚਿੱਕੜ ਭਰੀਆਂ ਨਾਲ ਉੱਠ ਝੁੰਬਰ¹ ਘੱਤਨਾ ਏਂ² ਵੇ ਅੜਿਆ,
 ਮੈਂ ਲਾਇਆ ਹਾਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਮੈਥੋਂ ਉੱਠ ਨੱਸਨਾ ਏਂ ਵੇ ਅੜਿਆ,
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਘਰ ਆਇਆ ਪਿਆਰਾ,
 ਹੋਇਆ ਵਕਤ ਦੀਦਾਰ ਵੇ ਅੜਿਆ।

ਵੱਤ ਨਾ ਕਰਸਾਂ ਮਾਣ ਰੰਝੇਟੇ ਯਾਰ ਦਾ ਵੇ ਅੜਿਆ।

ਪਾਠਾਂਤਰ ਨੰ: 146.

ਵਤ ਨ ਕਰਸਾਂ ਮਾਣ ਰੰਝੇਟੇ ਯਾਰ ਦਾ ਵੇ ਅੜਿਆ।
 ਇਸ਼ਕ ਅੱਲ੍ਹਾ ਦੀ ਜ਼ਾਤ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮਿਹਣਾ
 ਕਿਉਂ ਕਰ ਕਰਾਂ ਪੁਕਾਰ ਕਿਸੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ
 ਅੱਗੇ ਦੀ ਗੱਲਿ ਓਹਾ ਜਾਣੇ ਕੌਣ ਦਮ ਮਾਰਦਾ ਵੇ ਅੜਿਆ।
 ਅੱਜ ਅਜੋਕੜੀ ਰਾਤ ਮੇਰੇ ਘਰ ਵੱਸ ਖਾਂ
 ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਘੁੰਡੀਆਂ ਖੋਲ੍ਹ ਅਸਾਂ ਨਾਲ ਹੱਸ ਖਾਂ
 ਦਿਲਬਰ ਯਾਰ ਕਰਾਰ ਕੀਤੋਈ ਕੀ ਇਤਬਾਰ ਵੇ ਅੜਿਆ।
 ਜਾਨ ਕਰਾਂ ਕੁਰਬਾਨ ਭੇਤ ਨ ਦੱਸਨਾ ਏਂ
 ਢੂੰਡਾਂ ਤਕੀਏ ਦਾਇਰੇ ਉਠਿ ਉਠਿ ਨੱਸਨਾ ਏਂ
 ਰਲ ਮਿਲ ਸਈਆਂ ਪੁਛਦੀਆਂ ਹੋਯਾ ਵਕਤ ਭੰਡਾਰ ਵੇ ਅੜਿਆ।
 ਹਿਕ ਕਰਦੀਆਂ ਖੁਦੀ ਹੰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਥੀਂ ਤਾਰਨਾ ਏਂ
 ਹਿਕ ਪਿੱਛੇ ਫਿਰਨ ਖੁਆਰ, ਸੜੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾੜਨਾ ਏਂ
 ਮੈਂਡੇ ਯਾਰ ਕੀ ਇਤਬਾਰ ਤੇਰੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਵੇ ਅੜਿਆ।
 ਚਿੱਕੜ-ਭਰੀਆਂ ਨਾਲ ਤੂੰ ਝੁੰਮਰ ਘੱਤਨਾ ਏਂ
 ਲਾਇਆ ਹਾਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ, ਮੈਥੀਂ ਉਠਿ ਨੱਸਨਾ ਏਂ
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਘਰ ਆਉ ਹੋਇਆ ਵਕਤ ਦੀਦਾਰ ਦਾ ਵੇ ਅੜਿਆ।

¹ ਨਾਚ, ² ਨਚਦਾ ਹੈ।

ਵੱਲ ਪਰਦੇ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਯਾਰ ਆਪੇ ਮੇਲ ਮਿਲਾਇਆ ਏ।
ਹੁਣ ਮੈਂ ਮੋਈ ਨੀ ਮੇਰੀਏ ਮਾਂ, ਮੇਰੀ ਪੂਣੀ ਲੈ ਗਿਆ ਕਾਂ,
ਪਿੱਛੇ ਡੋਂ ਡੋਂ ਕਰਦੀ ਜਾਂ¹, ਜਿਸ ਮੇਰਾ ਵਤਨ² ਛੁਡਾਯਾ ਏ।

ਵੱਲ ਪਰਦੇ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਯਾਰ ਆਪੇ ਮੇਲ ਮਿਲਾਇਆ ਏ।
ਕਾਂਵਾਂ ਪੂਣੀ ਦਈਂ ਪੀਆ ਦੇ ਨਾਂ, ਤੇਰੀਆਂ ਮਿੰਨਤਾਂ ਕਰਦੀ ਹਾਂ,
ਜ਼ਰਬਾਂ³ ਤੇਰੀਆਂ ਜਰਨੀ⁴ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਮੈਨੂੰ ਮੂਰ ਕਰਾਇਆ ਏ।

ਵੱਲ ਪਰਦੇ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਯਾਰ ਆਪੇ ਮੇਲ ਮਿਲਾਇਆ ਏ।
ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਭਲਾ ਨ ਲੱਗਦਾ ਸ਼ੋਰ, ਮੈਂ ਘਰ ਖਿੜਿਆ ਸ਼ਗੂਫ਼ਾ⁵ ਹੋਰ,
ਬੇ ਨਾ ਤੇ ਨਾ ਸੇ ਨਾ ਹੋਰ, ਇੱਕੋ ਅਲਫ਼ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਏ।

ਵੱਲ ਪਰਦੇ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਯਾਰ ਆਪੇ ਮੇਲ ਮਿਲਾਇਆ ਏ।
ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਮਜ਼ਨੂੰ ਆਖੋ ਨਾ, ਦਿਨ ਦਿਨ ਲੈਲਾਂ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂ,
ਡੇਰਾ ਯਾਰ ਬਣਾਏ ਤਾਂ, ਇਹ ਤਨ ਬੰਗਲਾ ਬਣਾਇਆ ਏ।

ਵੱਲ ਪਰਦੇ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਯਾਰ ਆਪੇ ਮੇਲ ਮਿਲਾਇਆ ਏ।
ਬੁਲ੍ਹਾ ਅਨਾਇਤ ਕਰੇ ਹਜ਼ਾਰ, ਇਹੋ ਕੌਲ ਇਹੋ ਤਕਰਾਰ,
ਵੱਲ ਪਰਦੇ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਯਾਰ ਆਪੇ ਮੇਲ ਮਿਲਾਇਆ ਏ।

ਵੱਲ ਪਰਦੇ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਯਾਰ ਆਪੇ ਮੇਲ ਮਿਲਾਇਆ ਏ।

ਵੇਖੋ ਨੀ ਕੀ ਕਰ ਗਿਆ ਮਾਹੀ।

ਲੈ ਦੇ ਕੇ ਦਿਲ ਹੋ ਗਿਆ ਰਾਹੀ⁶।

ਅੰਮਾਂ ਝਿੜਕੇ ਬਾਬਲ ਮਾਰੇ, ਤਾਅਨੇ ਦੇਂਦੇ ਵੀਰ ਪਿਆਰੇ,
ਮੈਂ ਜੇਹੀ ਬੁਰੀ ਬੁਰਿਆਰ ਵੇ ਲੋਕਾ, ਮੈਨੂੰ ਦੇਵੇ ਉਤੇ ਵੱਲ ਤੁਾਹੀ⁷।

ਵੇਖੋ ਨੀ ਕੀ ਕਰ ਗਿਆ ਮਾਹੀ।

ਆ ਬੂਹੇ ਤੇ ਨਾਦ ਵਜਾਇਆ⁸, ਅਕਲ ਫਿਕਰ ਸਭ ਚਾ ਗਵਾਯਾ,
ਅੱਲਾ ਦੀ ਸਹੁੰ ਅੱਲਾ ਜਾਣੇ, ਹੱਸਦਿਆਂ ਗਲ ਵਿਚ ਪੈ ਗਈ ਫਾਹੀ।

ਵੇਖੋ ਨੀ ਕੀ ਕਰ ਗਿਆ ਮਾਹੀ।

ਰਹੁ ਇਸ਼ਕਾ ਕੀ ਕਰੋ ਅਖਾੜੇ, ਸ਼ਾਹ ਮਨਸੂਰ ਸੂਲੀ ਤੇ ਚਾੜ੍ਹੇ⁹,

¹ ਜਾਵਾਂ, ² ਦੇਸ਼, ³ ਸੱਟਾਂ, ⁴ ਝੱਲਦੀ, ⁵ ਕਰੁੰਬਲ, ਕਲੀ, ਫੁੱਲ (ਅਣਖਿੜਿਆ)।
⁶ ਲੈਂਦਾ ਹੀ ਦਿਲ ਹੋ ਗਿਆ ਰਾਹੀ।

⁷ ਭਜਾ

⁸ ਬੂਹੇ ਤੇ ਉਨ ਨਾਦ ਵਜਾਇਆ

⁹ ਇਸ਼ਕ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਪਏ ਪਵਾੜੇ,
ਕੁਝ ਸਲਾਂ ਕੁਝ ਕਰਮਾਂ ਸਾੜੇ,
ਮਨਸੂਰ ਹੋਰਾਂ ਚਾ ਬੁਰਕੇ ਸਾੜੇ,

ਆਣ ਬਣੀ ਜਦ ਨਾਲ ਅਸਾਡੇ, ਬੁਲ੍ਹੇ ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਲੋਈ ਲਾਹੀ¹।

ਵੇਖੋ ਨੀ ਕੀ ਕਰ ਗਿਆ ਮਾਹੀ।

ਲੇ ਦੇ ਕੇ ਦਿਲ ਹੋ ਗਿਆ ਰਾਹੀ।

149.

ਵੇਖੋ ਨੀ ਸ਼ਹੁ ਅਨਾਇਤ ਸਾਈਂ।

ਮੈਂ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਕਿਵੇਂ ਅਦਾਈਂ²।

ਕਦੀ ਆਵੇ ਕਦੀ ਆਵੇ ਨਾਹੀਂ, ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਮੈਨੂੰ ਭੜਕਣ ਭਾਹੀਂ³।

ਨਾਮ ਅੱਲਾ ਪੈਗਾਮ⁴ ਸੁਣਾਈਂ, ਮੁੱਖ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਨਾ ਤਰਸਾਈਂ।

ਵੇਖੋ ਨੀ ਸ਼ਹੁ ਅਨਾਇਤ ਸਾਈਂ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਕੇਹੀ ਲਾਈ ਮੈਨੂੰ, ਰਾਤ ਹਨੇਰ ਉੱਠ ਟੁਰਦੀ ਨੈ ਨੂੰ,

ਜਿਸ ਓਹੜਾ ਤੋਂ ਸਭ ਕੋਈ ਡਰਦਾ, ਸੋ ਮੈਂ ਢੂੰਡਾਂ ਚਾਈਂ ਚਾਈਂ।

ਵੇਖੋ ਨੀ ਸ਼ਹੁ ਅਨਾਇਤ ਸਾਈਂ।

ਮੈਂ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਕਿਵੇਂ ਅਦਾਈਂ।

150.

ਵੇਖੋ ਨੀ ਪਿਆਰਾ ਮੈਨੂੰ ਸੁਫਨੇ ਮੇਂ ਛੱਲ ਗਿਆ।

ਮੈਂ ਸੋਈ ਹੋਈ ਮੁੱਠੀ ਆਂ, ਮੈਂ ਵਾਂਗ ਜੁਲੈਖਾਂ ਕੁੱਠੀ ਆਂ,

ਚਾ ਇਸ਼ਕ ਨੇ ਮੈਂ ਫੱਟੀ ਆਂ, ਮੇਰਾ ਬੰਦ ਬੰਦ ਹਿੱਲ ਗਿਆ।

ਵੇਖੋ ਨੀ ਪਿਆਰਾ ਮੈਨੂੰ ਸੁਫਨੇ ਮੇਂ ਛੱਲ ਗਿਆ।

ਮੈਂ ਸਿਆਣੀਆਂ ਸਭ ਬੁਲਾਈਆਂ, ਮੈਂ ਔਸੀਆਂ ਸਭ ਪਵਾਈਆਂ,

ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਨਜ਼ਮੀਆਂ, ਮੇਰੀ ਨੈਣੀਂ ਨੀਰ ਉੱਛਲ ਗਿਆ।

ਵੇਖੋ ਨੀ ਪਿਆਰਾ ਮੈਨੂੰ ਸੁਫਨੇ ਮੇਂ ਛੱਲ ਗਿਆ।

ਨੇੜੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆਈਦਾ, ਸਾਨੂੰ ਦੂਰੋਂ ਨਹੀਂ ਦਿਖਲਾਈਦਾ,

ਨੱਜ਼ਾਰੇ ਤੋਂ ਡਰਾਈਦਾ, ਕੋਹ ਤੂਰ ਪਹਾੜ ਜਲ ਗਿਆ।

ਵੇਖੋ ਨੀ ਪਿਆਰਾ ਮੈਨੂੰ ਸੁਫਨੇ ਮੇਂ ਛੱਲ ਗਿਆ।

ਪੀਆ ਨੇ ਨੈਣ ਬਾਣ ਲਾ ਕੇ, ਬਿਰਹੋਂ ਸੁੰ ਚਹਿਚਿਹਾ ਕੇ,

ਫਰਹਾਦ ਕੋਹ ਕਟਾ ਕੇ, ਸ਼ੀਰੀਂ ਸੋਂ ਰਲ ਗਿਆ।

ਵੇਖੋ ਨੀ ਪਿਆਰਾ ਮੈਨੂੰ ਸੁਫਨੇ ਮੇਂ ਛੱਲ ਗਿਆ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਆਪ ਤੋਂ ਲਭਾਈਦਾ, ਸ਼ਹੁ ਅਨਾਇਤ ਹੈ ਪਾਈਦਾ,

ਨੇੜੇ ਹੀ ਪਛੋਤਾਈਦਾ, ਬੁਲ੍ਹਾ ਅੱਜ ਸ਼ਹੁ ਮਿਲ ਗਿਆ।

ਵੇਖੋ ਨੀ ਪਿਆਰਾ ਮੈਨੂੰ ਸੁਫਨੇ ਮੇਂ ਛੱਲ ਗਿਆ।

[ਹੋ]

151.

ਹੱਥੀ ਢਿਲਕ ਗਈ ਮੇਰੇ ਚਰਖੇ ਦੀ ਹੁਣ ਮੈਥੋਂ ਕਤਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ।

¹ ਅਸਾਂ ਭੀ ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਲੋਹੀ ਲਾਹੀ, ² ਨਖਰੇ, ³ ਅੱਗਾਂ, ⁴ ਸੁਨੇਹਾ, ⁵ ਹਨੇਰਾ, ⁶ ਪਹਾੜ।

ਹੁਣ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਿਆ ਕਦ ਹੋਵੇ ਮੈਨੂੰ ਪਿਆਰਾ ਮੂੰਹ ਦਿਖਲਾਵੇ।
 ਤਕਲੇ ਨੂੰ ਵੱਲ ਪੈ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਕੌਣ ਲੁਹਾਰ ਲਿਆਵੇ।
 ਹੱਥੀ ਢਿਲਕ ਗਈ ਮੇਰੇ ਚਰਖੇ ਦੀ ਹੁਣ ਮੈਥੋਂ ਕੱਤਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ।
 ਤੱਕਲਿਉਂ ਵੱਲ ਕੱਢ ਲੁਹਾਰਾ ਤੰਦ ਚਲੇਂਦਾ ਨਾਹੀਂ,
 ਘੜੀ ਘੜੀ ਇਹ ਝੋਲੇ ਖਾਂਦਾ ਛੱਲੀ¹ ਕਿਤ ਬਿਧ ਲਾਹਵੇ।
 ਹੱਥੀ ਢਿਲਕ ਗਈ ਮੇਰੇ ਚਰਖੇ ਦੀ ਹੁਣ ਮੈਥੋਂ ਕੱਤਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ।
 ਪਲੀਤਾ ਨਹੀਂ ਜੋ ਬੀੜੀ ਬੰਨ੍ਹਾਂ ਬਾਇੜ ਹੱਥ ਨਾ ਆਵੇ।
 ਚਮੜਿਆਂ² ਨੂੰ ਚੋਪੜ ਨਾਹੀਂ ਮਾਲੂ ਪਈ ਬੜਲਾਵੇ।
 ਹੱਥੀ ਢਿਲਕ ਗਈ ਮੇਰੇ ਚਰਖੇ ਦੀ ਹੁਣ ਮੈਥੋਂ ਕੱਤਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ।
 ਤੁੰਜਣ ਕੱਤਣ ਸੱਦਣ ਸਈਆਂ ਬਿਰਹੋਂ ਢੋਲ ਬਜਾਵੇ।
 ਤੀਲੀ ਨਹੀਂ ਜੋ ਪੂਣੀਆਂ ਵੱਟਾਂ ਵੱਛਾ ਗੋਹੜੇ ਖਾਵੇ।
 ਹੱਥੀ ਢਿਲਕ ਗਈ ਮੇਰੇ ਚਰਖੇ ਦੀ ਹੁਣ ਮੈਥੋਂ ਕੱਤਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ।
 ਮਾਹੀ ਛਿੜ ਗਿਆ ਨਾਲ ਮਹੀਂ ਦੇ ਹੁਣ ਕੱਤਣ ਕਿਸ ਨੂੰ ਭਾਵੇ।
 ਜਿੱਤ ਵੱਲ ਯਾਰ ਉਤੇ ਵੱਲ ਅੱਖੀਆਂ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਬੋਲੇ ਵੱਲ ਧਾਵੇ।
 ਹੱਥੀ ਢਿਲਕ ਗਈ ਮੇਰੇ ਚਰਖੇ ਦੀ ਹੁਣ ਮੈਥੋਂ ਕੱਤਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ।
 ਅਰਜ਼ ਏਹੋ ਮੈਨੂੰ ਆਣ ਮਿਲੇ ਹੁਣ ਕੌਣ ਵਸੀਲਾ ਜਾਵੇ³।
 ਸੈ ਮਣਾਂ ਦਾ ਕੱਤ ਲਿਆ ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਮੈਨੂੰ ਗਲ ਲਾਵੇ।
 ਹੱਥੀ ਢਿਲਕ ਗਈ ਮੇਰੇ ਚਰਖੇ ਦੀ ਹੁਣ ਮੈਥੋਂ ਕੱਤਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ।

152.

ਹੁਣ ਮੈਂ ਲਖਿਆ⁴ ਸੋਹਣਾ ਯਾਰ।

ਜਿਸ ਦੇ ਹੁਸਨ ਦਾ ਗਰਮ ਬਜ਼ਾਰ।

ਜਦ ਅਹਿਦ⁵ ਇਕ ਇਕੱਲਾ ਸੀ, ਨਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੋਈ ਤਜੱਲਾ⁶ ਸੀ,
 ਨਾ ਰੱਬ ਰਸੂਲ ਨਾ ਅੱਲਾ ਸੀ, ਨਾ ਜੱਬਾਰ⁷ ਤੇ ਨਾ ਕਹਾਰ⁸।

ਹੁਣ ਮੈਂ ਲਖਿਆ ਸੋਹਣਾ ਯਾਰ।

ਬੇਚੂਨ⁹ ਵ ਬੇਚਗੂਨਾ¹⁰ ਸੀ, ਬੇਸ਼ਬੀਯਾ¹¹ ਬੇਨਮੂਨਾ ਸੀ।

ਨਾ ਕੋਈ ਰੰਗ ਨਾ ਨਮੂਨਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਗੂਨਾਂ ਗੂਨਾ¹² ਹਜ਼ਾਰ।

¹ ਗਲੋਟਾ, ² ਚਰਮਖਾਂ, ³ ਗਰਜ਼ ਇਹੋ ਮੈਨੂੰ ਆਣ ਮਿਲੇ,

ਹੁਣ ਕੌਣ ਵਸੀਲਾ ਪਾਵੇ।

⁴ ਜਾਣ ਲਿਆ, ⁵ ਪਾ ਲਿਆ, ⁶ ਰੱਬ, ਨਿਰਾਕਾਰ, ⁷ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਚਾਨਣ,

⁸ ਜਬਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ] ਰੱਬ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ,

⁹ ਕਹਿਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ]

¹⁰ ਨਿਰਾਕਾਰ

¹¹ ਪਰਮਾਤਮਾ,

¹² ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੋ ਅਦੁੱਤੀ ਹੈ, ¹² ਕਈ ਗੁਣਾਂ।

ਹੁਣ ਮੈਂ ਲਖਿਆ ਸੋਹਣਾ ਯਾਰ।

ਪਿਆਰਾ ਪਹਿਨ ਪੋਸ਼ਾਕਾਂ ਆਇਆ, ਆਦਮ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਧਰਾਇਆ,
ਅਹਦਿ¹ ਤੇ ਬਣ ਅਹਿਮਦ² ਆਇਆ, ਨਬੀਆਂ ਦਾ ਸਰਦਾਰ।

ਹੁਣ ਮੈਂ ਲਖਿਆ ਸੋਹਣਾ ਯਾਰ।

ਕੁਨ³ ਕਿਹਾ ਫਯੀਕੂਨ⁴ ਕਹਾਇਆ, ਬੇਚੂਨੀ⁵ ਸੇ ਚੂਨ⁶ ਬਣਾਇਆ,
ਅਹਦ ਦੇ ਵਿਚ ਮੀਮ ਰਲਾਇਆ, ਤਾਂ ਕੀਤਾ ਐਡ ਪਸਾਰ।

ਹੁਣ ਮੈਂ ਲਖਿਆ ਸੋਹਣਾ ਯਾਰ।

ਤਜ਼ੁ ਮਸੀਤ ਤਜ਼ੁ ਬੁੱਤਖਾਨਾ, ਬਰਕੀ⁷ ਰਹਾਂ ਨਾ ਰੇਜ਼ਾ ਜਾਨਾ,
ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਵਜੂ ਨਮਾਜ਼ ਦੁਗਾਨਾ, ਤੈਂ ਪਰ ਜਾਨ ਕਰਾਂ ਬਲਿਹਾਰ।

ਹੁਣ ਮੈਂ ਲਖਿਆ ਸੋਹਣਾ ਯਾਰ।

ਪੀਰ ਪੈਗੰਬਰ ਇਸ ਦੇ ਬਰਦੇ, ਇਸ ਮਲਾਇਕ⁸ ਸਜਦੇ ਕਰਦੇ,
ਸਰ ਕਦਮਾਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਧਰਦੇ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਉਹ ਸਰਕਾਰ।

ਹੁਣ ਮੈਂ ਲਖਿਆ ਸੋਹਣਾ ਯਾਰ।

ਜੇ ਕੋਈ ਉਸ ਨੂੰ ਲਖਿਆ ਚਾਹੇ, ਬਾਝ ਵਸੀਲੇ ਲਖਿਆ ਨ ਜਾਏ,
ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ ਭੇਤ ਬਤਾਏ, ਤਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਸਭ ਇਸਰਾਰ।

ਹੁਣ ਮੈਂ ਲਖਿਆ ਸੋਹਣਾ ਯਾਰ।

ਜਿਸ ਦੇ ਹੁਸਨ ਦਾ ਗਰਮ ਬਜ਼ਾਰ।

153.

ਹਿੰਦੂ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਮੁਸਲਮਾਨ।

ਬਹੀਏ ਤਿੰਜਣ ਤਜ ਅਭਿਮਾਨ।

ਸੁੰਨੀ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹਮ ਸ਼ਾਯੀਆ।

ਸੁਲ੍ਹਾ ਕੁੱਲ ਕਾ ਮਾਰਗ ਲੀਆ।

ਭੁੱਖੇ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹਮ ਰੱਜੇ।

ਨੰਗੇ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹਮ ਕੱਜੇ।

ਰੋਂਦੇ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹਮ ਹੱਸਦੇ।

ਉਜੜੇ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹਮ ਵੱਸਦੇ।

ਪਾਪੀ ਨਾਂ ਸੁਧਰਮੀ⁹ ਨਾਂ।

ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਕੀ ਰਾਹ ਨਾ ਜਾਣਾਂ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਜੇ ਹਰਿ ਚਿਤ ਲਾਗੇ।

ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਦੂਜਨ¹⁰ ਤਿਆਗੇ।

¹ ਰੱਬ, ਨਿਰਾਕਾਰ, ² ਰਸੂਲ, ਸਾਕਾਰ, ³ ਹੋ ਜਾ, ⁴ ਹੋ ਗਿਆ, ⁵ ਨਿਰਾਕਾਰ, ਰੱਬ,
⁶ ਸਾਕਾਰ, ਸ਼ਿਸ਼ਟੀ, ⁷ ਇਕ ਲੰਮੀ ਟੋਪੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਾਹਦ ਤੇ ਦਰਵੇਸ਼ ਸਿਰ 'ਤੇ ਲੈਂਦੇ
ਹਨ, ⁸ ਫਰਿਸ਼ਤੇ, ⁹ ਚੰਗੇ ਧਰਮ ਵਾਲੇ, ¹⁰ ਦੁਸ਼ਮਣ।

ਹੁਣ ਕਿਸ ਥੀਂ ਆਪ ਛੁਪਾਈਦਾ।

ਕਿਤੇ ਮੁੱਲਾਂ ਹੋ ਬੁਲੇਂਦੇ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਸੁੰਨਤ ਫ਼ਰਜ਼ ਦਸੇਂਦੇ ਹੋ,
ਕਿਤੇ ਰਾਮ ਦੁਹਾਈ ਦੇਂਦੇ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਮੱਥੇ ਤਿਲਕ ਲਗਾਈਦਾ।

ਹੁਣ ਕਿਸ ਥੀਂ ਆਪ ਛੁਪਾਈਦਾ।

ਮੈਂ ਮੇਰੀ ਹੈ ਕਿ ਤੇਰੀ ਹੈ, ਇਹ ਅੰਤ ਭਸਮ¹ ਦੀ ਢੇਰੀ ਹੈ
ਇਹ ਢੇਰੀ ਪੀਆ ਨੇ ਘੇਰੀ ਹੈ, ਢੇਰੀ ਨੂੰ ਨਾਚ ਨਚਾਈਦਾ।

ਹੁਣ ਕਿਸ ਥੀਂ ਆਪ ਛੁਪਾਈਦਾ।

ਕਿਤੇ ਬੇਸਿਰ ਚੌੜਾਂ ਪਾਓਗੇ, ਕਿਤੇ ਜੋੜ ਇਨਸਾਨ ਹੰਢਾਓਗੇ
ਕਿਤੇ ਆਦਮ ਹੱਵਾ ਬਣ ਆਓਗੇ, ਕਦੀ ਮੈਥੋਂ ਵੀ ਭੁੱਲ ਜਾਈਦਾ।

ਹੁਣ ਕਿਸ ਥੀਂ ਆਪ ਛੁਪਾਈਦਾ।

ਬਾਹਰ ਜਾਹਰ² ਡੇਰਾ ਪਾਇਉ? ਆਪੇ ਢੋਂ ਢੋਂ ਢੋਲ ਬਜਾਇਉ,
ਜਗ ਤੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਜਿਤਾਯੋ, ਫਿਰ ਅੱਬਦੁੱਲ ਦੇ ਘਰ ਧਾਈਦਾ।

ਹੁਣ ਕਿਸ ਥੀਂ ਆਪ ਛੁਪਾਈਦਾ।

ਜੋ ਭਾਲ ਤੁਸਾਡੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਮੋਇਆਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਮਰਦਾ ਹੈ,
ਉਹ ਮੋਇਆਂ ਵੀ ਤੈਥੋਂ ਡਰਦਾ ਹੈ, ਮਤ ਮੋਇਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੁਹਾਈਦਾ।

ਹੁਣ ਕਿਸ ਥੀਂ ਆਪ ਛੁਪਾਈਦਾ।

ਬਿੰਦਰਾਬਨ ਮੇਂ ਗਊਆਂ ਚਰਾਵੇ, ਲੰਕਾ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਨਾਦ ਵਜਾਵੇ।
ਮੱਕੇ ਦਾ ਬਣ ਹਾਜੀ ਆਵੇ, ਵਾਹ ਵਾਹ ਰੰਗ ਵਟਾਈਦਾ।

ਹੁਣ ਕਿਸ ਥੀਂ ਆਪ ਛੁਪਾਈਦਾ।

ਮਨਸੂਰ ਤੁਸਾਂ ਤੇ ਆਇਆ ਏ, ਤੁਸਾਂ ਸੂਲੀ ਪਕੜ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਏ,
ਮੇਰਾ ਭਾਈ ਬਾਬਲ ਜਾਇਆ ਏ, ਦਿਓ ਖੂਨ ਬਹਾ ਮੇਰੇ ਭਾਈ ਦਾ।

ਹੁਣ ਕਿਸ ਥੀਂ ਆਪ ਛੁਪਾਈਦਾ।

ਤੁਸੀਂ ਸਭਨੀਂ ਭੇਸੀਂ ਥੀਂਦੇ³ ਹੋ, ਆਪੇ ਮਧ⁴ ਹੋ ਆਪੇ ਪੀਂਦੇ ਹੋ,
ਮੈਨੂੰ ਹਰ ਜਾ ਤੁਸੀਂ ਦਸੀਂਦੇ ਹੋ, ਆਪੇ ਆਪ ਕੋ ਆਪ ਚੁਕਾਈਦਾ।

ਹੁਣ ਕਿਸ ਥੀਂ ਆਪ ਛੁਪਾਈਦਾ।

ਹੁਣ ਪਾਸ ਤੁਸਾਡੇ ਵੱਸਾਂਗੀ, ਨਾ ਬੇਦਿਲ ਹੋ ਕੇ ਨੱਸਾਂਗੀ,
ਸਭ ਭੇਤ ਤੁਸਾਡੇ ਦੱਸਾਂਗੀ, ਕਿਉਂ ਮੈਨੂੰ ਅੰਗ ਨਾ ਲਾਈਦਾ?

ਹੁਣ ਕਿਸ ਥੀਂ ਆਪ ਛੁਪਾਈਦਾ।

ਵਾਹ ਜਿਸ ਪਰ ਕਰਮ ਅਵੇਹਾ⁵ ਹੈ, ਤਹਿਕੀਕ⁶ ਉਹ ਵੀ ਤੈਂ ਜੇਹਾ ਹੈ,
ਸੱਚ ਸਹੀ ਰਵਾਇਤ⁷ ਏਹਾ ਹੈ, ਤੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਮਿਹਰ ਤਰ ਜਾਈਦਾ।

ਹੁਣ ਕਿਸ ਥੀਂ ਆਪ ਛੁਪਾਈਦਾ।

¹ ਮਿਟੀ, ² ਪਰਗਟ, ³ ਡਮਡਮ, ⁴ ਰਹਿੰਦੇ, ⁵ ਨਸ਼ਾ, ⁶ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ, ⁷ ਭਾਲ,
⁸ ਪਰੰਪਰਾ।

ਵਿਚ ਭਾਂਬੜ ਬਾਗ ਲਵਾਈਦਾ, ਜਿਹੜਾ ਵਿਚੋਂ ਆਪ ਵਖਾਈਦਾ,
ਜਾਂ ਅਲਫੋਂ ਅਹਦ ਬਣਾਈਦਾ, ਤਾਂ ਬਾਤਨ¹ ਕਿਆ ਬਤਲਾਈਦਾ।

ਹੁਣ ਕਿਸ ਥੀਂ ਆਪ ਛੁਪਾਈਦਾ।

ਬੇਲਾ ਅੱਲਾ ਵਾਲੀ ਮਾਲਕ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਆਪੇ ਆਪਣੇ ਸਾਲਕ ਹੋ,
ਆਪੇ ਖਲਕਤ ਆਪੇ ਖਾਲਿਕ ਹੋ, ਆਪੇ ਅਮਰ ਮਅਰੂਫ² ਕਰਾਈਦਾ।

ਹੁਣ ਕਿਸ ਥੀਂ ਆਪ ਛੁਪਾਈਦਾ।

ਕਿਧਰੇ ਚੋਰ ਹੋ ਕਿਧਰੇ ਕਾਜ਼ੀ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਮੰਬਰ³ ਤੇ ਬਹਿ ਵਾਅਜ਼ੀ⁴ ਹੋ।
ਕਿਤੇ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਗ਼ਾਜ਼ੀ ਹੋ, ਆਪੇ ਆਪਣਾ ਕਟਕ ਚੜ੍ਹਾਈਦਾ।

ਹੁਣ ਕਿਸ ਥੀਂ ਆਪ ਛੁਪਾਈਦਾ।

ਆਪੇ ਯੂਸਫ ਕੈਦ ਕਰਾਇਉ, ਯੂਨਸ ਮਛਲੀ ਤੋਂ ਨਿਗਲਾਇਉ,
ਸਾਬਰ ਕੀੜੇ ਘਤ ਬਹਾਇਉ, ਫੇਰ ਓਹਨਾਂ ਤਖ਼ਤ ਚੜ੍ਹਾਈਦਾ।

ਹੁਣ ਕਿਸ ਥੀਂ ਆਪ ਛੁਪਾਈਦਾ।

ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਹੁਣ ਸਹੀ ਸਿੰਵਾਤੇ ਹੋ, ਹਰ ਸੂਰਤ ਨਾਲ ਪਛਾਤੇ ਹੋ,
ਕਿਤੇ ਆਤੇ ਹੋ ਕਿਤੇ ਜਾਤੇ ਹੋ ਹੁਣ ਮੈਥੋਂ ਭੁੱਲ ਨਾ ਜਾਈਦਾ।

ਹੁਣ ਕਿਸ ਥੀਂ ਆਪ ਛੁਪਾਈਦਾ।

ਪਾਠਾਂਤਰ ਨੰ. 154.

ਕਹੁ ਕਿਸ ਥੀਂ ਆਪ ਛੁਪਾਈਦਾ।

ਕਹੁ ਕਿਸ ਥੀਂ ਆਪ ਛੁਪਾਈਦਾ।

ਕਹੁ ਮੁੱਲਾਂ ਹੋਇ ਬੁਲੇਦੇ ਹੋ

ਕਹੁ ਰਾਮ ਦੁਹਾਈ ਦੇਂਦੇ ਹੋ

ਕਹੁ ਸੁੰਨਤ ਮਜ਼ਬ ਦਸੇਂਦੇ ਹੋ

ਕਹੁ ਮਾਥੇ ਤਿਲਕ ਲਗਾਈਦਾ।

ਕਿਤੇ ਚੋਰ ਬਣੇ ਕਿਤੇ ਕਾਜ਼ੀ ਹੋ

ਕਿਤੇ ਮੰਬਰ ਤੇ ਬਹਿ ਵਾਅਜ਼ੀ ਹੋ

ਕਿਤੇ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਗ਼ਾਜ਼ੀ ਹੋ

ਆਪ ਆਪਣਾ ਕਟਕ ਚੜ੍ਹਾਈਦਾ।

ਤੁਸੀਂ ਸਭਨੀਂ ਭੇਖੀਂ ਥੀਂਦੇ ਹੋ

ਆਪਿ ਮਦ ਹੋ ਆਪੇ ਪੀਂਦੇ ਹੋ

ਤੇ ਹਰ ਜਾ ਤੁਸੀਂ ਦਿਸੀਂਦੇ ਹੋ

ਆਪਿ ਆਪ ਕੂੰ ਆਪ ਲੁਕਾਈਦਾ।

ਜ਼ਾਹਰ ਬਾਤਨ ਡੇਰਾ ਪਾਇਓ

ਆਪੇ ਡੋਂ ਡੋਂ ਢੋਲ ਵਜਾਇਓ

ਜਗ ਤੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਜਤਾਇਓ

¹ ਅੰਦਰੂਨੀ, ਅਪਰਗਟ, ² ਪ੍ਰਸਿੱਧ, ³ ਵਿਆਖਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਖੜ੍ਹਾ,
⁴ ਵਾਅਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਉਪਦੇਸ਼ਕ।

ਫਿਰ ਅਬਦੁੱਲਾ ਦੇ ਘਰ ਧਾਈਦਾ।
 ਮੈਂ ਮੇਰੀ ਹੈ ਕਿ ਤੇਰੀ ਹੈ
 ਇਹ ਅੰਤ ਭਸਮ ਕੀ ਢੇਰੀ ਹੈ
 ਇਹ ਢੇਰੀ ਪੀਆ ਕੇਰੀ ਹੈ
 ਢੇਰੀ ਨੂੰ ਨਾਚ ਨਚਾਈਦਾ।
 ਬਿੰਦਾਬਨ ਮੇਂ ਗਊ ਚਰਾਵੇਂ
 ਲੰਕਾ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਨਾਦ ਵਜਾਵੇਂ
 ਮੱਕੇ ਦਾ ਹਾਜੀ ਬਣ ਆਵੇਂ
 ਇਹ ਵਲਫਲ ਕਿਸ ਦਿਖਲਾਈਦਾ।
 ਮਨਸੂਰ ਤੁਸਾਂ ਵਲ ਆਇਆ ਸੀ
 ਸੋ ਸੂਲੀ ਪਕੜਿ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਸੀ
 ਮੇਰਾ ਭਾਈ ਬਾਬਲ ਜਾਇਆ ਸੀ।
 ਹੁਣ ਖ਼ੁੰਨ ਦਿਓ ਮਿਰੇ ਭਾਈ ਦਾ।
 ਯੂਸਫ ਖੂਹੇ ਦੇ ਵਿਚ ਪਾਯੋ
 ਯੂਨਸ ਮੱਛੀ ਥੀਂ ਨਿਗਲਾਯੋ
 ਸਾਬਰ ਕਿਹੜੇ ਘਾਟ ਵਹਾਯੋ
 ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਤਖਤ ਚੜ੍ਹਾਈਦਾ।
 ਕਹੁ ਕਿਸ ਥੀਂ ਆਪ ਛਿਪਾਈਦਾ
 ਜੋ ਤਲਬ ਤੁਸਾਡੀ ਕਰਦਾ ਹੈ
 ਸਿਮਰਨ ਥੀਂ ਅੱਗੇ ਮਰਦਾ ਹੈ
 ਮੋਯਾ ਭੀ ਤੈਥੋਂ ਡਰਦਾ ਹੈ
 ਫਿਰ ਮੁਯਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੁਹਾਈਦਾ।
 ਵਾਹ ਜਿਸ ਪਰ ਕਰਮ ਇਵੇਹਾ ਹੈ
 ਤਹਿਕੀਕ ਸੋ ਭੀ ਤੈਂ ਜੇਹਾ ਹੈ
 ਸਚ ਸਹੀ ਰਵਾਇਤ ਏਹਾ ਹੈ
 ਤੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਮਿਹਰ ਤਰ ਜਾਹੀਦਾ।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਮੈਂ ਸਹੀ ਸਿਵਾਤੇ ਹੋ
 ਹਰ ਸੂਰਤ ਨਾਲ ਪਛਾਤੇ ਹੋ
 ਕਿਤੇ ਆਤੇ ਹੋ ਕਿਤੇ ਜਾਤੇ ਹੋ
 ਹੁਣ ਮੈਂ ਥੀਂ ਭੁਲਿ ਨ ਜਾਈਦਾ।

155.

ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਕੌਣ ਪਛਾਣੇ ਹੁਣ ਮੈਂ ਹੋ ਗਈ ਨੀ ਕੁਝ ਹੋਰ।
 ਹਾਦੀ¹ ਮੈਨੂੰ ਸਬਕ ਪੜ੍ਹਾਇਆ, ਓਥੇ ਗੈਰ ਨਾ ਆਇਆ ਜਾਇਆ,
 ਮੁਤਲਕ² ਜ਼ਾਤ ਜਮਾਲ³ ਵਿਖਾਇਆ, ਵਹਦਤ ਪਾਇਆ ਨੀ ਸ਼ੋਰ।

¹ ਹਦਾਇਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਉਪਦੇਸ਼ਕ, ² ਇਕ, ³ ਹੁਸਨ।

ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਕੌਣ ਪਛਾਣੇ ਹੁਣ ਮੈਂ ਹੋ ਗਈ ਨੀ ਕੁਝ ਹੋਰ।
 ਅੱਵਲ ਹੋ ਕੇ ਲਾਮਕਾਨੀ¹, ਜ਼ਾਹਰ ਬਾਤਨ ਦਿਸਦਾ ਜਾਨੀ,
 ਰਿਹਾ ਨਾ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਨਿਸ਼ਾਨੀ, ਮਿਟ ਗਿਆ ਝਗੜਾ ਸ਼ੋਰ।
 ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਕੌਣ ਪਛਾਣੇ ਹੁਣ ਮੈਂ ਹੋ ਗਈ ਨੀ ਕੁਝ ਹੋਰ।
 ਪਿਆਰਾ ਆਪ ਜਮਾਲ ਵਿਖਾਲੇ, ਮਸਤ ਕਲੰਦਰ² ਹੋਣ ਮਤਵਾਲੇ³,
 ਹੰਸਾਂ ਦੇ ਹੁਣ ਵੇਖ ਲੈ ਚਾਲੇ, ਬੁਲ੍ਹਾ ਕਾਰਾਂ ਦੀ ਹੁਣ ਗਈ ਟੋਰ।
 ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਕੌਣ ਪਛਾਣੇ ਹੁਣ ਮੈਂ ਹੋ ਗਈ ਨੀ ਕੁਝ ਹੋਰ।

156.

ਹੋਰੀ ਖੇਲੂੰਗੀ ਕਹਿ ਬਿਸਮਿਲਾਹ
 ਨਾਮ ਨਬੀ ਕੀ ਰਤਨ ਚੜ੍ਹੀ ਬੂੰਦ ਪੜੀ ਅੱਲਾ ਅੱਲਾ।
 ਰੰਗ ਰੰਗੀਲੀ ਓਹੀ ਖਿਲਾਵੇ ਜੋ ਸਿੱਖੀ ਹੋਵੇ ਫ਼ਨਾਫ਼ੀ ਅੱਲਾ।
 ਹੋਰੀ ਖੇਲੂੰਗੀ ਕਹਿ ਬਿਸਮਿਲਾਹ।
 ਅਲਸਤੋਬੇਰੋਬਕੂਮ⁴ ਪ੍ਰੀਤਮ ਬੋਲੇ ਸਭ ਸਖੀਆਂ ਨੇ ਘੁੰਘਟ ਖੋਲ੍ਹੇ,
 ਕਾਲੂ ਬਲਾ ਹੀ ਯੂੰ ਕਰ ਬੋਲੇ ਲਾਇਲਾਹ⁵ ਇਲਇੱਲਾ।
 ਹੋਰੀ ਖੇਲੂੰਗੀ ਕਹਿ ਬਿਸਮਿਲਾਹ।
 ਨਾਹਨ ਅਕਰਬ⁶ ਕੀ ਬੰਸੀ ਬਜਾਈ ਮਨ⁷ ਅਰਫ਼ਾ ਨਫ਼ਸਾਸੂੰ ਕੀ ਕੂਕ ਸੁਣਾਈ,
 ਫ਼ਸਮਾ⁸ ਵੱਜੁਉਲਾ ਕੀ ਧੂਮ ਮਚਾਈ ਵਿਚ ਦਰਬਾਰ ਰਸੂਲ ਅੱਲਾ।
 ਹੋਰੀ ਖੇਲੂੰਗੀ ਕਹਿ ਬਿਸਮਿਲਾਹ।
 ਹਾਥ ਜੋੜ ਕਰ ਪਾਓ ਪੜ੍ਹੰਗੀ ਆਜਿਜ਼ ਹੋ ਕਰ ਬੇਨਤੀ ਕਰੂੰਗੀ,
 ਝਗੜਾ ਕਰ ਭਰ ਝੋਲੀ ਲੂੰਗੀ ਨੂਰ ਮੁਹੰਮਦ⁹ ਸਲਉਲਾਹ।
 ਹੋਰੀ ਖੇਲੂੰਗੀ ਕਹਿ ਬਿਸਮਿਲਾਹ।
 ਫ਼ਜ਼ਕਰੂਨੀ¹⁰ ਕੀ ਹੋਰੀ ਬਨਾਉਂ ਫ਼ਜ਼ਕਰੂਨੀ¹¹ ਪੀਆ ਕੋ ਰਿਝਾਉਂ,
 ਐਸੇ ਪੀਆ ਕੇ ਮੈਂ ਬਲ ਬਲ ਜਾਉਂ ਕੈਸਾ ਪੀਆ ਸੁਭਾਨ ਅੱਲਾ¹²।
 ਹੋਰੀ ਖੇਲੂੰਗੀ ਕਹਿ ਬਿਸਮਿਲਾਹ।
 ਸਿਬਗਤਉਲਾਹੇ¹³ ਕੀ ਭਰ ਪਿਚਕਾਰੀ ਅਲਾਹੁ¹⁴ ਉਸਮੱਦ ਪੀ ਮੂੰਹ ਪਰ ਮਾਰੀ,
 ਨੂਰ ਨਬੀ ਦਾ ਹੱਕ ਸੇ ਜਾਰੀ ਨੂਰ ਮੁਹੰਮਦ-ਸੱਲਾਇਲਾ¹⁵।
 ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹ ਦੀ ਧੂਮ ਮਚੀ ਹੈ ਲਾਇ ਲਾ ਇਲ ਇਲਾ।
 ਹੋਰੀ ਖੇਲੂੰਗੀ ਕਹਿ ਬਿਸਮਿਲਾਹ।

¹ ਬੇਘਰ, ² ਫ਼ਕੀਰ, ³ ਖੁਦਾ ਵਿਚ ਗਰਕ ਹੋਣਾ, ⁴ ਕੀ ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਰੱਬ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ⁵ ਬੇਸ਼ਕ ਕੋਈ ਰੱਬ ਨਹੀਂ। ਬਿਸਮਿਲਾਹ—ਅੱਲਾ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਅਰੰਭ ਕਰਨਾ, ⁶ ਰੱਬ ਆਖਦਾ ਹੈ, 'ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਹਾਂ', ⁷ ਆਪਣੇ ਨਫ਼ਸ ਨੂੰ ਪਛਾਣੋ, ⁸ ਤਾਂ ਰੱਬ ਦਾ ਨੂਰ ਵੇਖੋਗੇ, ⁹ ਅਲਾਹ ਦੀ ਬਜ਼ੁਰਗੀ ਦਾ ਮੁਹੰਮਦ ਨੂਰ ਹੈ। ¹⁰ ਮੇਰਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰੋ। ¹¹ ਮੇਰਾ ਸ਼ੁਕਰ ਕਰੋ। ¹² ਅੱਲਾਹ ਤਾਅਲਾ ਦੀ ਦੁਆ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ¹³ ਅਲਾਹ ਤਾਅਲਾ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ, ¹⁴ ਅੱਲਾਹ ਤਾਅਲਾ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼, ਇਲਮ, ਵਸੀਲਾ। ¹⁵ ਅੱਲਾਹ ਤਾਅਲਾ ਦੀ ਰਹਿਮਤ।

ਸਹਾਇਕ ਗ੍ਰੰਥਾਵਲੀ

1. ਕਾਨੂੰਨੇ ਇਸ਼ਕ (ਕਾਫੀਆਂ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ), ਹਿੱਸਾ ਪਹਿਲਾ ਤੇ ਦੂਜਾ
ਸੰਪਾਦਕ ਮੈਂ: ਅਨਵਰ ਅਲੀ ਰੋਹਤਕੀ,
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ : ਅੱਲਾਹ ਵਾਲੇ ਦੀ ਕੌਮੀ ਦੁਕਾਨ, ਲਾਹੌਰ।
2. ਸੂਫੀ ਮੱਤ ਸਾਧਨਾ ਔਰ ਸਾਹਿਤ : ਰਾਮ ਪੂਜਨ ਤਿਵਾਰੀ
ਗਿਆਨ ਮੰਡਲ ਲਿਮਿਟੇਡ, ਬਨਾਰਸ, 2013 ਵਿਕ੍ਰਮੀ।
3. ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੀਰੋ : ਮੈਂ: ਮੌਲਾ ਬਖ਼ਸ਼ ਕੁਸ਼ਤਾ
ਲਾਹੌਰ ਬੁੱਕ ਸ਼ਾਪ
4. ਹੰਸ ਚੋਗ : ਬਾਵਾ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ
ਲਾਹੌਰ ਬੁੱਕ ਸ਼ਾਪ
5. ਦ' ਸਪਿਰਿਟ ਆਫ਼ ਓਰੀਐਂਟਲ ਪੋਇਟ੍ਰੀ : ਪ੍ਰੋ: ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ
6. ਸਿੰਬਾਲਿਜ਼ਮ : ਟੀ ਐਸ. ਐਲੀਅਟ
7. ਕਾਫੀਆਂ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ : ਹਾਫ਼ਜ਼ ਮੁਹੰਮਦ ਦੀਨ,
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ : ਚਿਰਾਗ਼ਦੀਨ ਸਿਰਾਜਦੀਨ, ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਲਾਹੌਰ।
8. ਕਾਫੀਆਂ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ : ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਲੱਭੂ ਰਾਮ ਐਂਡ ਸਨਜ਼
ਨੌਲੱਖਾ ਬਾਜ਼ਾਰ, ਲਾਹੌਰ।
9. ਮਿਸਟਿਸਿਜ਼ਮ ਈਸਟ ਐਂਡ ਵੈਸਟ : ਰੂਡਲਫ਼ ਓਟੋ, ਕੋਲੀਅਰ ਬੁਕਸ, ਨਿਊਯਾਰਕ।
10. ਕਾਫੀਆਂ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ : ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਭਾਈ ਸੋਹਰ ਸਿੰਘ ਐਂਡ ਸਨਜ਼, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।
11. ਮੌਲਾ ਆਦਮੀ ਬਣ ਆਇਆ—(ਫਾਰਸੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ) (ਕਾਫੀਆਂ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ):
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਮੋਹਨ ਲਾਲ, ਚਾਂਦ ਬੁਕ ਡਿਪੋ, ਖਾਰੀ ਬਾਓਲੀ, ਦਿੱਲੀ।
12. ਕਾਫੀਆਂ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ :
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਭਾਰਤ ਪੁਸਤਕ ਭੰਡਾਰ, ਅੱਡਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਜਲੰਧਰ ਸ਼ਹਿਰ।
13. ਅਵਾਰਡ-ਅਲ-ਮਆਰਫ਼ : ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰੋ: ਗੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ
ਪੰਚਨਦ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ, ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ-1963
14. ਦ' ਕੁਰਾਨਿਕ ਸੂਫੀਇਜ਼ਮ : ਡਾ. ਮੀਰ ਵਲੀਉੱਦੀਨ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਮੋਤੀ ਲਾਲ, ਬਨਾਰਸੀ ਦਾਸ, ਦਿੱਲੀ-1959
15. ਪੰਜਾਬੀ ਦੁਨੀਆਂ, ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਅੰਕ (ਜਨਵਰੀ-ਫ਼ਰਵਰੀ 1962)
ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ, ਪਟਿਆਲਾ।
16. ਪੰਜਾਬੀ ਦੁਨੀਆਂ, ਸੂਫੀ ਸਾਹਿਤ ਅੰਕ (ਨਵੰਬਰ-ਦਸੰਬਰ 1964)
ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ, ਪਟਿਆਲਾ।
17. ਫ਼ੀਰੋਜ਼-ਅਲ-ਲਗ਼ਾਤ, ਫ਼ਾਰਸੀ : ਮੌਲਵੀ ਫ਼ੀਰੋਜ਼-ਉੱਦੀਨ ਸਾਹਿਬ,
ਫ਼ੀਰੋਜ਼ ਸਨਜ਼ ਲਿਮਿਟੇਡ, ਲਾਹੌਰ।
18. ਕਾਫੀਆਂ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ : ਡਾ: ਫ਼ਕੀਰ ਮੁਹੰਮਦ ਫ਼ਕੀਰ।
19. ਖ਼ਜ਼ੀਨਾਤੁ-ਲ-ਅਸਫੀਆ : ਗ਼ੁਲਾਮ ਸਰਵਰ।
20. ਤਜਕਰਾ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ : ਜ਼ਿਆ-ਉੱਦ-ਦੀਨ ਅਹਿਮਦ, ਬਰਨੀ।
21. ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕਲਾਮ (ਰਿਸਾਲਾ ਸੂਫੀ) : ਤੀਰਥ ਰਾਮ ਫ਼ੀਰੋਜ਼ਪੁਰੀ।
22. ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਬਾਨ ਦਾ ਅਦਬ ਤੇ ਤਾਰੀਖ਼ : ਅਬਦੁਲ ਗ਼ਫ਼ੂਰ ਭੱਟੀ।
23. ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਫੀ ਪੋਇਟਸ : ਡਾ: ਲਾਜਵੰਤੀ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ।
24. ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ : ਐਸਬਰਨ
ਇਤਿਹਾਸਿਕ

ਤਸੱਵੁਫ਼ ਦਾ ਅਸਲਾ

ਡਾ. ਲਾਜਵੰਤੀ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ¹ ਦੇ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਜਦੋਂ ਸਿਕੰਦਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਤਸੱਵੁਫ਼ ਤੇ ਅਧਿਆਤਮਕਤਾ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਤੋਂ ਯੂਨਾਨ ਆ ਗਏ ਤੇ ਉਥੋਂ ਇਸਲਾਮ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਰਾਮ ਪੂਜਨ ਤਿਵਾਰੀ² ਵੀ ਤਸੱਵੁਫ਼ ਦਾ ਮੋਢੀ ਈਰਾਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਅਨਾਇਤ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥ 'ਦਸਤੂਰ-ਅਲ-ਅਮਲ' ਵਿਚੋਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕਤੀ ਆਦਿ ਦੇ ਅਨੇਕ ਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਅਨਾਇਤ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਯੋਗ ਦੀਆਂ ਕ੍ਰਿਆਵਾਂ, ਆਸਣਾਂ, ਸਾਧਨਾਂ ਆਦਿ ਦਾ ਉਲੇਖ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਨਾਇਤ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਸਬੰਧੀ ਕਈ ਵਿਚਾਰ ਭਾਰਤ ਉੱਤੇ ਸਿਕੰਦਰ ਦੇ ਹਮਲੇ ਮਗਰੋਂ ਯੂਨਾਨ ਤੀਕ ਵੀ ਪੁੱਜ ਗਏ ਤੇ ਯੂਨਾਨ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸਲਾ ਭਾਰਤੀ ਸੀ, ਹੋਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪੁੱਜ ਗਏ। ਆਲੋਚਕਾਂ ਤੇ ਖੋਜੀਆਂ ਨੇ ਤਸੱਵੁਫ਼ ਨੂੰ ਇੰਜ ਭਾਰਤ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਆਖਿਆ ਹੈ ਪਰ ਸ਼ਿਬਲੀ³ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਹੈ।

¹ Panjabi Sufi Poets; P. 46, Dr. Lajwanti Rama-Krishna.

² उसी काल में बुल्ले शाह और इनायत शाह जैसे भी सूफ़ी हुए थे। इनायतशाह ने अपने ग्रन्थ दस्तूर-उल-अमल में मुक्ति पाने के विभिन्न साधनों का जिक्र करते हुए योग की क्रियाओं का उल्लेख किया है। उसी ग्रन्थ में इनायतशाह ने यह भी बतलाया है कि परमात्मा सम्बन्धी ज्ञान को अलेकज़ेण्डर अपने साथ भारत वर्ष से ग्रीस ले गया था और वहां से इस्लाम धर्म के अनुयायियों ने उसे पाया।

—सूफ़ी मत साधना और साहित्य, पृ: 424, रामपूजन तिवारी।

3

تصوّف کا اصلی مایہ خمیر عشق حقیقی ہے۔ جو سرتاپا جذبہ آؤد جوش
 ہے۔ عشق حقیقی کی بدولت مجازی کی بھی قدر ہوتی۔ اور اس آگ نے
 تمام سینہ دل گرما دیئے۔ اب زبان سے جو کچھ نکلتا تھا۔ گرمی سے
 عالی نہیں ہوتا تھا۔ اربابِ دل ایک طرف : اہل ہوس کی باتوں میں
 بھی تاثیر آگئی۔ سب پہلے صوفیانہ خیالات حضرت سلطان ابو سعید
 ابراہیم نے آوا کئے۔

ਉਹ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੂਫੀਆਨਾ ਖ਼ਿਆਲ ਅਬੂਸਈਦ ਅਬੂਅਲ-ਖ਼ੈਰ ਨੇ ਦਿੱਤੇ। ਅਬੂਸਈਦ ਅਬੂ-ਅਲ-ਖ਼ੈਰ ਦਾ ਕਾਲ 968 ਈਸਵੀ ਤੋਂ 1049 ਈਸਵੀ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਐਥੇ ਨੇ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪਹਿਲਾ ਅਜ਼ੀਮ ਸੂਫੀ ਸ਼ਾਇਰ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਫ਼ਾਰਸੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਨੂੰ ਤਸੱਵਫ਼ ਤੋਂ ਰੂ-ਸ਼ਨਾਸ ਕਰਵਾਇਆ। ਪਰ ਹਿੰਦੀ ਆਲੋਚਕਾਂ ਫੇਰ ਵੀ ਤਸੱਵਫ਼ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਆਖਣ ਉੱਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੈ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਹਰ ਚੰਗੇ ਗੁਣ ਦਾ ਕਾਰਣ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਹੀ ਮੰਨਦਾ ਹੈ।

ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਮੱਤ ਰਹੱਸਵਾਦ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ-ਚੱਕਰਾਂ ਵਾਲੇ ਰੂਪ ਦਾ ਨਾਂ ਸੂਫੀ ਮੱਤ ਹੈ। ਸੂਫੀ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਵਿਉਂਤਪਤੀ ਬਾਰੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਡ ਅੱਡ ਰਾਵਾਂ ਹਨ। ਸੂਫੀ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਜੁਲਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਬੜਾ ਮਨੋਹਰਜਕ ਹੈ :

ੳ) ਸਫ਼ਾ—ਇਹ ਅਰਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅਰਥ ਹਨ ਪਵਿੱਤਰ, ਸਾਫ਼ ਤੇ ਪਾਕ।

ਅ) ਅਹਿਲੇ ਸਫ਼ਾ— ਇਸ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਅਰਥ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਇਹੀ ਸ਼ਬਦ ਇਕ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦ ‘ਅਹਿਲੇ’ ਨਾਲ ਸਮਾਸ ਬਣਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ‘ਅਹਿਲੇ ਸਫ਼ਾ’ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅਰਥ ਹਨ ਮਸੀਤ ਦੇ ਬਾਹਰ ਬੈਠਣ ਵਾਲੇ ਭਿਖਾਰੀ।

ੲ) ਸੂਫ਼—ਇਹ ਵੀ ਅਰਬੀ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅਰਥ ਉੱਨ ਹਨ।

ਸੂਫੀ ਸ਼ਬਦ ਸੂਫ਼ (ਉੱਨ) ਦਾ ਵਿਉਂਤਪਤ ਰੂਪ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁੱਢਲੇ ਸੂਫੀ ਫਕੀਰ ਉੱਨ ਦੇ ਥਿਗੜੀਆਂ ਵਾਲੇ ਕਪੜੇ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਤੱਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੰਨਦੇ ਤੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਧਾਰਨ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸੰਜਮ, ਪਰਹੇਜ਼ ਤੇ ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਦੇ ਦੱਸੇ ਰਾਹ ਉੱਤੇ ਪੂਰੇ ਮਨਨ ਨਾਲ ਚੱਲਣਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਚੋਣਵੇਂ ਗੁਣ ਮੰਨੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਸੂਫੀ ਜਾਂ ਰਹੱਸਵਾਦੀ ਕਾਵਿ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਯੋਗ ਥਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਡਾ. ਲਾਜਵੰਤੀ ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਸੂਫੀ ਤਹਿਰੀਕ ਉਸ ਮਹਾਨ ਧਾਰਾ ਦੀ ਸ਼ਾਖ਼ ਮਾਤਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਜਨਮ ਤੇ ਆਰੰਭ ਅਠਵੀਂ ਨੌਵੀਂ ਸਦੀ ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਅਰਬ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਵੱਖਰੇ ਵੱਖਰੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਫੈਲਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਸ ਵਿਚ ਵਿਕਾਸ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਪਰਿਵਰਤਨ ਆ ਜਾਣੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਨ। ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਵਿਚ ਇਹ ਮੱਤ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋਇਆ ਪਰ ਏਥੋਂ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਬੋਧੀ ਧਰਮਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਚੋਖਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ।

¹ ਬੁਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸਪष्ट ਭਾਸ਼ਾ ਮੈਂ ਸਨਾਪਨ-ਫਨ੍ਥੀ ਝੁਲਾਮ ਕੇ ਆਚਾਰੋਂ ਕਾ ਕਿਰੋਧ ਕਿਆ ਹੈ। ਤਸਕੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਕੀ ਕਥਿਤਾ ਸੇ ਪਤਾ ਚਲ ਜਾਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਪਕਾਰ ਸੇ ਤਸਨੇ ਅਨ੍ਤਰ-ਸੁਫ਼ਿ ਔਰ ਸਨ ਕੀ ਨਿਛਾ ਪਰ ਜ਼ੋਰ ਦਿਆ ਹੈ।ਭਾਰਤੀਯ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋ ਕਰ ਮੁਸਲਮਾਨੋਂ ਕੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਤਦਾਰ ਔਰ ਵਪਾਕ ਹੁੰਦੈ।

—ਸੂਫੀਸ਼ਤ- ਸਾਖਨਾ ਔਰ ਸਾਹਿਤ, ਪ੍ਰ: 424, 426:
ਰਾਮ ਪੂਜਨ ਤਿਕਾਰੀ

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ—ਜੀਵਨ ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ-ਦੀਖਿਆ

ਹਜ਼ਰਤ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਜਨਮ ਪਿੰਡ ਪਾਂਡੋਕੇ ਵਿਚ ਸੰਨ 1680 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਪਿੰਡ ਕਸੂਰ ਦੇ ਦੱਖਣ-ਪੂਰਬ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕੋਈ ਚੌਦਾਂ ਕੁ ਮੀਲ ਦੀ ਵਿੱਥ ਉੱਤੇ ਹੈ। ਤਹਿਸੀਲ ਕਸੂਰ ਦਾ ਹਾਲੀ ਵੀ ਇਹ ਇਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪਿੰਡ ਹੈ। ਪਾਂਡੋਕੇ ਨੂੰ ਕਈ ਖੋਜੀਆਂ ਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਪਾਂਡੋਕ ਜਾਂ ਪੰਡੋਕ ਲਿਖ ਧਰਿਆ ਹੈ ਜੋ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਦਾ ਅਸਲ ਨਾਂ ਅਬਦੁੱਲਾ ਸੀ ਤੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਆਪ ਨੂੰ ਕੋਈ ਬਾਬਾ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਸਾਈਂ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਤੇ ਕੋਈ ਸਿਰਫ਼ ਬੁੱਲ੍ਹਾ।

ਆਪ ਦਾ ਪਿਤਾ ਮੁਹੰਮਦ ਦਰਵੇਸ਼ ਜੋ ਕਿ ਸੱਯਦ ਉੱਚ-ਸ਼ਰੀਫ਼ ਗੀਲਾਨੀਆ ਜ਼ਾਤ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੀ, ਪਿਛੋਕੇ ਤੋਂ ਬਹਾਵਲਪੁਰੀ ਸੀ। ਮਲਕਵਾਲ ਤੇ ਪਾਂਡੋਕੇ ਭੱਟੀਆਂ ਵਿਚ ਆਪ ਦੀ ਜ਼ਾਤ ਬਰਾਦਰੀ ਦੇ ਹੋਰ ਲੋਕੀਂ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਬਹਾਵਲਪੁਰੋਂ ਆ ਕੇ ਪਾਂਡੋਕੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕਦੋਂ ਵਸੇ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦਾ। ਹਾਂ, ਏਨਾ ਜ਼ਰੂਰ ਆਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਪਾਂਡੋਕੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਥਾਈ ਟਿਕਾਣਾ ਜਾਂ ਪੱਕਾ ਨਿਵਾਸ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ। ਆਪ ਮੁੱਢਲੀ ਵਿੱਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਸੂਰ ਆ ਪੁੱਜੇ। ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਰਤਜ਼ਾ ਕਸੂਰੀ ਆਪ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅਧਿਆਪਕ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਅਰਬੀ ਫ਼ਾਰਸੀ ਵਿਚ ਆਪ ਨੇ ਤਾਲੀਮ ਲਈ।

ਆਪ ਦੇ ਪਿਤਾ ਮੁਹੰਮਦ ਦਰਵੇਸ਼ ਵੀ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਤਾਲੀਮ ਨਹੀਂ ਲਈ। ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਰਤਜ਼ਾ ਕੋਲੋਂ ਪੜ੍ਹਨ ਮਗਰੋਂ ਆਪ ਨੇ ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ ਕਾਦਰੀ ਸੱਤਾਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਰੂਹਾਨੀ ਗੁਰੂ ਤੇ ਮੁਰਸ਼ਦ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ। ਆਪ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਕੰਵਾਰੇ ਰਹੇ ਤੇ ਏਸੇ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਜੀਊਂਦੇ ਹੋਏ, 1171 ਹਿਜਰੀ, ਮੁਤਾਬਿਕ 1758-59 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਯਾਤ੍ਰਾ ਸਮਾਪਤ ਕਰਕੇ ਚਲਦੇ ਬਣੇ। ਖ਼ਜ਼ੀਨਾਤ ਅਲਅਸਫ਼ੀਆਂ¹ ਵਿਚੋਂ ਆਪ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਦੀ ਮਿਤੀ

وفات آپ کی ﷺ مقدس میں ہوئی۔ صاحب خزینۃ الاسفیا
 نے تاریخ آپ کی یوں لکھی ہے۔ دیکھو خزینۃ الاسفیا صفحہ ۲۰۹
 چو بیٹے شاہ شیخ ہر دو عالم
 مقام خویش اندر خلد ورنید
 تم کن شیخ اکرم ارتحالی
 دیگر یادے اکبر مست توحید
 قانون عشق حصہ دویم (مشرح کافیا) حضرت بیٹے شاہ صاحب
 قصوری شطاری) اللہ والے کی قومی دکان لاہور صفحہ ۲۵۰

ਭਾਲੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਥੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਆਪ 'ਸ਼ੇਖਰ ਦੇ ਆਲਮ' ਸਨ:
 ਚੂ ਬੁਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਸ਼ੇਖ ਹਰ ਦੇ ਆਲਮ,
 ਮੁਕਾਮ ਖ਼ੁਸ਼ ਆਂਦਰ ਖਲ ਦੇ ਰਜ਼ੀਦ।
 ਰਕਮ ਕੁਨ ਸ਼ੇਖ ਅਕਰਮ ਅਰਤਹਾਲਸ਼,
 ਦਿਗਰਹਾਦੀਏ ਅਕਬਰ ਮਸਤ ਤੋਂਹੀਦ।
 'ਦਿਗਰ ਹਾਦੀਏ ਅਕਬਰ ਮਸਤ ਤੋਂਹੀਦ' ਤੋਂ ਵਫ਼ਾਤ ਦੀ ਤਾਰੀਖ 1171
 ਹਿਜਰੀ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ।

ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ ਕਾਦਰੀ ਦੀ ਗੱਦੀ ਦੇ ਗੱਦੀਦਾਰਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਹੇਠਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ—

1. ਹਜ਼ਰਤ ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ ਕਾਦਰੀ
2. ਹਜ਼ਰਤ ਸ਼ਾਹ ਰਜ਼ਾ ਕਾਦਰੀ ਲਾਹੌਰੀ
3. ਹਜ਼ਰਤ ਸ਼ੇਖ ਮੁਹੰਮਦ ਫ਼ਾਜ਼ਲ ਲਾਹੌਰੀ
4. ਹਜ਼ਰਤ ਸ਼ੇਖ ਅੱਲਾਹ ਦਾਦ ਕਾਦਰੀ ਅਕਬਰਾਬਾਦੀ
5. ਹਜ਼ਰਤ ਸ਼ੇਖ ਜਲਾਲ
6. ਹਜ਼ਰਤ ਸੱਯਦ ਨੂਰ
7. ਹਜ਼ਰਤ ਜ਼ੀਨ-ਉੱਦ-ਦੀਨ ਚਿਸ਼ਤੀ
8. ਹਜ਼ਰਤ ਅਬਦੁਲ-ਗ਼ਫ਼ੂਰ
9. ਹਜ਼ਰਤ ਵਜੀਹ-ਉੱਦ-ਦੀਨ ਗੁਜਰਾਤੀ
10. ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਗੌਸ ਗਵਾਲੀਅਰੀ
11. ਹਜ਼ਰਤ ਸ਼ੇਖ ਹਾਜੀ ਹਮੀਦ
12. ਹਜ਼ਰਤ ਸ਼ਾਹ ਕਾਦਨ
13. ਹਜ਼ਰਤ ਸ਼ੇਖ ਅਬਦੁੱਲਾ ਸ਼ੱਤਾਰੀ
14. ਹਜ਼ਰਤ ਸ਼ੇਖ ਮੁਹੰਮਦ ਤੈਫ਼ੂਰੀਆ
15. ਹਜ਼ਰਤ ਸ਼ੇਖ ਮੁਹੰਮਦ ਆਸ਼ਿਕ
16. ਹਜ਼ਰਤ ਸ਼ੇਖ ਖ਼ੁਦਾ ਕੁਲੀ
17. ਹਜ਼ਰਤ ਸ਼ੇਖ ਖ਼ੁਦਾ ਕੁਲੀ
18. ਹਜ਼ਰਤ ਖ਼ਾਜਾ ਅਬੂ-ਉਲ-ਹਸਨ ਖਰਕਾਨੀ
19. ਹਜ਼ਰਤ ਖ਼ਾਜਾ ਅਬੂ-ਉਲ-ਮਜ਼ਫ਼ਰ ਮਗਰਬੀ
20. ਹਜ਼ਰਤ ਖ਼ਾਜਾ ਯਜ਼ੇਦ-ਉਲ-ਇਸ਼ਕੀ
21. ਹਜ਼ਰਤ ਖ਼ਾਜਾ ਮੁਹੰਮਦ ਮਗਰਬੀ
22. ਹਜ਼ਰਤ ਬਾਯਜ਼ੇਦ ਬਿਸਤਾਮੀ
23. ਹਜ਼ਰਤ ਅਮਾਮ ਜਾਅਫ਼ਰ ਸਾਦਿਕ
24. ਹਜ਼ਰਤ ਅਮਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਬਾਕਰ
25. ਹਜ਼ਰਤ ਅਮਾਮ ਜੀਨ-ਉਲ-ਆਬਦੀਨ

26. رجب رت اامام روم

27. رجب رت االی روم

كانونو-ايسك دے كرتا نے آاپ نون كسور¹ دا واسي ميناا هے। ساا انااa

كانونو ايسك دے كرتا نے سوك اناااa

آپ حضرت شاه عنایت قادری لاہوری قدس سرہ کے بڑے خلیفہ ہیں
قصور میں سکونت رکھتے تھے، بڑے شیخ عابد و زاہد صاحب جذب
و شکر عشق و محبت و حید و سماع تھے۔ خوارق آور کرامت آپ سے
بہت ظاہر ہوئے۔

قانون عشق حصہ دویم (شرح کانیہائے حضرت بلبے شاہ صاحب
قصوری شطاری) اللہ والے کی قومی دکان لاہور۔ صفحہ ۳۲۹

حضرت شاه عنایت قادری۔ آپ بھی کامل اور مکمل اولیاء اللہ ہیں سے ہیں
پسے قصور میں ہدایت خلق میں مشغول تھے، پھر لاہور تشریف لاکر خلق کو
ہدایت کرتے رہے۔ وفات آپکی ۱۱۱۱ھ میں ہوئی۔ مزار پرنوار لاہور
میں ہے۔

قانون عشق حصہ دویم (شرح کانیہائے حضرت بلبے شاہ صاحب قصوری
شطاری) اللہ والے کی قومی دکان۔ لاہور۔ صفحہ ۲۵۳

ਗੋਇਆ ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਵੇਖ ਲਿਆ ਹੈ।’ ਹਜ਼ਰਤ ਅਨਾਇਤ ਸ਼ਾਹ ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਚੁੱਪ ਕਰ ਰਹੇ। ਕੁਝ ਚਿਰ ਮਗਰੋਂ ਆਖਣ ਲੱਗੇ, ‘ਇਸ ਦਾ ਉੱਤਰ ਤੈਨੂੰ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿਆਂਗੇ।’ ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਅਟਕ ਗਿਆ। ਦੋ ਦਿਨ ਲੰਘ ਗਏ, ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੇ ਸੁਫਨੇ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਹਜ਼ਰਤ ਰਸੂਲ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਦਮਾਂ ਉੱਤੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਹਜ਼ਰਤ ਆਖਣ ਲੱਗੇ, ‘ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਤੇਰਾ ਮੁਰਸ਼ਦ ਕਿੱਥੋਂ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਤਾਂ।’ ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਆਪਣੇ ਮੁਰਸ਼ਦ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਲਿਆਇਆ। ਮੁਰਸ਼ਦ ਰਸੂਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ। ਰਸੂਲ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਬਿਠਾ ਲਿਆ। ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਭਰੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਖਲੋਤਾ ਹੈ। ਜਦ ਨਜ਼ਰਾਂ ਉੱਚੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਤਾਂ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਰਸੂਲ ਤੇ ਮੁਰਸ਼ਦ ਦੀ ਸੂਰਤ ਐਨ ਇਕੋ ਜੇਹੀ ਹੈ। ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਹੀ ਨਾ ਆਵੇ ਕਿ ਮੁਰਸ਼ਦ ਕੌਣ ਹੈ ਤੇ ਰਸੂਲ ਕੌਣ।

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਮੁਰਸ਼ਦ ਤੇ ਰਹਿਬਰ ਦੇ ਸੋਹਿਲੇ ਗਾਏ ਹਨ। ਕੁਝ ਕੁ ਹੇਠਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ—

ਹਕਾਇਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ—

ਮੇਰੇ ਦੁਖ ਦੀ ਸੁਣੋ ਹਕਾਇਤ,
ਆ ਅਨਾਇਤ ਕਰੇ ਹਦਾਇਤ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਤਾਰੀ ਆਂ

—ਅਠਵਾਰਾ

ਦੀਨ ਤੇ ਈਮਾਨ—

ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ ਦੀਨ ਅਸਾਡਾ,
ਦੀਨ ਦੁਨੀ ਮਕਬੂਲ ਅਸਾਡਾ,
ਖੁਬੀ ਮੀਂਢੀ ਦਸਤ ਪਰਾਂਦਾ,
ਫਿਰਾਂ ਉਜਾੜ ਉਜਾੜ
ਜੁਮੇ ਦੀ ਹੋਰੋ ਹੋਰ ਬਹਾਰ

—ਅਠਵਾਰਾ

ਪਤੀ—

ਅਨਾਇਤ ਸੇਜ ਤੇ ਆਵਸੀ, ਹੁਣ ਮੈਂ ਵੱਲ ਫੁੱਲ ਕੇ

—ਗੰਢਾਂ

ਰੱਬ—

ਸਾਵਣ ਸੋਹੇ ਮੇਘਲਾ, ਘਟ ਸੋਹੇ ਕਰਤਾਰ।
ਠੌਰ ਠੌਰ ਅਨਾਇਤ ਬਸੇ, ਪਪੀਹਾ ਕਰੇ ਪੁਕਾਰ

—ਬਾਰਾਂ ਮਾਹ

ਆਸ਼ਕ—

ਸਈਆਂ ਦੇਣ ਮੁਬਾਰਕ ਆਈਆਂ
ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ ਆਖਾਂ ਸਾਈਆਂ, ਆਸਾਂ ਪੁੰਨੀਆਂ

—ਬਾਰਾਂ ਮਾਹ

ਉਸਤਾਦ—

ਹਰ ਹਰ ਦੇ ਵਿਚ ਆਪ ਸਮਾਇਆ,
ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ ਆਪ ਲਖਾਇਆ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਲਖਿਆ

—ਬਾਰੂਂ ਮਾਹ

ਮੁਰਸ਼ਦ ਕਾਮਿਲ—

ਪੂਰਣ ਗੁਰੂ, ਜਿਸ ਨੇ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਝਗੜੇ ਬਖੇੜੇ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਸ਼ਾਹ
ਅਨਾਇਤ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੌਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ—

ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ ਮੁਰਸ਼ਦ ਮੇਰਾ,
ਜਿਸ ਨੇ ਕੀਤਾ ਮੈਂ ਵੱਲ ਫੇਰਾ,
ਚੁੱਕ ਗਿਆ ਸਭ ਝਗੜਾ ਝੇੜਾ,
ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਭਰਮਾਵੇ ਤਾਵੇ।

—ਸੀਹਰਫੀਆਂ

ਸ਼ੌਹ—

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਸੰਗ ਪ੍ਰੀਤ ਲਗਾਈ,
ਸੋਹਣੀ ਬਣ ਤਣ ਸਭ ਕੋਈ ਆਈ,
ਵੇਖ ਕੇ ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ ਸਾਈ,
ਜੀਅ ਮੇਰਾ ਭਰ ਆਇਓ ਰੇ।
ਅਬ ਕਿਉਂ ਸਾਜਨ ਚਿਰ ਲਾਇਓ ਰੇ।

—ਕਾਫੀਆਂ

ਸੱਜਣ—

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਘਰ ਵਸਿਆ ਆ ਕੇ,
ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ ਪਾਇਓ ਈ।
ਆ ਸੱਜਣ ਗੱਲ ਲੱਗ ਅਸਾਡੇ,
ਕੇਹਾ ਝੇੜਾ ਲਾਇਓ ਈ।

—ਕਾਫੀਆਂ

ਯਾਰ—

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਦੀ ਜਾਤ ਨਾ ਕਾਈ,
ਮੈਂ ਸ਼ੌਹ ਅਨਾਇਤ ਪਾਇਆ ਏ।
ਇਕ ਨੁਕਤਾ ਯਾਰ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਏ।

—ਕਾਫੀਆਂ

ਸ਼ੌਹ+ਮੁਰਸ਼ਦ—

ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਸੰਗ ਪ੍ਰੀਤ ਲਗਾਈ,
ਜੀਅ ਜਾਮੇ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਸਾਈ,

ਮੁਰਸ਼ਦ ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ ਸਾਈਂ,
ਜਿਸ ਦਿਲ ਮੇਰਾ ਭਰਮਾਇਓ ਰੇ।

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਤਾਰਨਹਾਰ—

ਕਿੰਨੀ ਨਿਮਰਤਾ ਤੇ ਆਪਾ ਵਾਰਨ ਵਾਲੇ ਭਾਵ ਨਾਲ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ
ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸ਼ੌਹ ਦੇ ਯੋਗ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਪਰ ਸ਼ੌਹ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਰਪਾਲਤਾ ਦੁਆਰਾ ਮੈਨੂੰ
ਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ—

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਦੇ ਲਾਇਕ ਨਾਹੀਂ,
ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ ਤਾਰੀ।

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਸਖ਼ੀ ਤੇ ਦਾਤਾ—

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਦਾ ਅਨਾਇਤ ਸ਼ਾਹ ਸਖ਼ੀ ਤੇ ਦਾਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਦੇ ਸਾਂਹੇ ਚਾਉ ਤੇ
ਲਾਡ ਪੂਰੇ ਕਰਾਏ ਹਨ। ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਉਸ ਦੇ ਬੂਹੇ ਦੀ ਸਰਦਲ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਹੈ ਤੇ ਕਹਿ ਰਿਹਾ
ਹੈ—

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ ਦੇ ਬਹਿ ਬੂਹੇ,
ਜਿਸ ਪਹਿਨਾਏ ਸਾਨੂੰ ਸਾਵੇ ਸੂਹੇ,
ਜਾ ਮੈਂ ਮਾਰੀ ਉਡਾਰੀ,
ਮਿਲ ਪਿਆ ਵਹੀਆ।
ਤੇਰੇ ਇਸ਼ਕ ਨਚਾਇਆ ਕਰ ਬੱਈਆ ਬੱਈਆ।

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਸਾਈਂ—

ਅਨਾਇਤ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਦਾ ਸਾਈਂ ਹੈ ਜੋ ਲਾਈਆਂ ਦੀ ਲਾਜ ਪਾਲਣ ਜਾਣਦਾ ਹੈ—
ਮਾਪੇ ਛੋੜ ਲੱਗੀ ਲੜ ਤੇਰੇ,
ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ ਸਾਈਂ ਮੇਰੇ,
ਲਾਈਆਂ ਦੀ ਲੱਜ ਪਾਲ ਵੇ,
ਵਿਹੜੇ ਆ ਵੜ ਮੇਰੇ।

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਆਰਫ਼—

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਦਾ ਮੁਰਸ਼ਦ ਆਰਫ਼ ਹੈ, ਮਾਅਰਫ਼ਤ ਦੇ ਭੇਦਾਂ ਤੇ ਅਸਰਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਨ
ਵਾਲਾ। ਉਸ ਨੇ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਭਾਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਉਸ ਪਾਰਸ
ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਨਾਲ ਸੋਨੇ ਜਿੰਨਾ ਕੀਮਤੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ—

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਅਨਾਇਤ ਆਰਫ਼ ਹੈ,
ਉਹ ਦਿਲ ਮੇਰੇ ਦਾ ਵਾਰਸ ਹੈ,

ਮੈਂ ਲੋਹਾ ਤੇ ਉਹ ਪਾਰਸ ਹੈ।

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਹੇਠਾਂ ਅਸੀਂ 'ਬਾਗ਼ੋ ਔਲੀਆਇ ਹਿੰਦ' ਦੇ ਕਰਤਾ ਦੀ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਪ੍ਰਤਿ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਅੰਕਿਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਵਿਚ ਕਰਤਾ ਨੇ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੂੰ 'ਮਰਦ-ਹੱਕਾਨੀ', 'ਅਜ਼ਮਤ' ਵਾਲਾ ਫ਼ਕੀਰ, 'ਮਰਦ-ਰੂਹਾਨੀ' ਅਤੇ ਪੋਸ਼ੀਦਾ ਰਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ ਆਦਿ ਆਦਰ-ਸੂਚਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਤੇ ਅਨਾਇਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦਾ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ—

ਵਿਚ ਕਸੂਰ ਪਠਾਣਾਂ ਦੇ ਇਹ, ਹੋਇਆ ਮਰਦ ਹੱਕਾਨੀ।
ਖ਼ੁਸ਼ ਅਲ ਰਸੂਲ ਅੱਲਾਹ ਦਿਉ, ਪੋਤਾ ਪੀਰ ਜੀਲਾਨੀ।
ਹਜ਼ਰਤ ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ ਪਾਸੋਂ, ਅਜ਼ਮਤ ਉਸ ਨੇ ਪਾਈ।
ਵਿਚ ਲਹੌਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੋਜ਼ਾ, ਦੱਖਣ ਪਾਸੇ ਸਾਈਂ।
ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਦਿਲ ਵਿਚ ਆਖੇ, ਮੁਰਸ਼ਦ ਫੜੀਏ ਚੁਣ ਕੇ।
ਦਿਲ ਵਿਚ ਜਿਉਂ ਕਰ ਹੋਗ ਤਸੱਲੀ, ਪਾਣੀ ਪੀਏ ਪੁਣ ਕੇ।
ਕਰ ਕੇ ਸ਼ੋਕ ਜਦ ਉਹ ਹਜ਼ਰਤ, ਮੁਰਸ਼ਦ ਢੂੰਡਣ ਭਾਈ।
ਲਹੌਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵੱਲ ਅੱਵਲ ਹਜ਼ਰਤ, ਟੁਰ ਕੇ ਨਜ਼ਰ ਟਿਕਾਈ।
ਆ ਕੇ ਵਿਚ ਲਹੌਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ, ਅੰਦਰ ਕਰਨ ਗੁਜ਼ਾਰਾ।
ਬਾਗ਼ ਜਿਹੜੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ, ਓਥੇ ਕਰਨ ਉਤਾਰਾ।
ਸੀ ਅੰਬ ਪੱਕਾ ਓਸ ਵੇਲੇ, ਨਜ਼ਰ ਵਲੀ ਨੂੰ ਆਇਆ।
ਕਰ 'ਬਿਸਮਿੱਲਾ' ਡਿੱਠਾ ਅੱਵਲ, ਅੰਬ ਹੇਠਾਂ ਉਹ ਧਾਇਆ।
ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ ਕਰੇ ਆਵਾਜ਼ਾ, 'ਸੁਣ ਤੂੰ ਮਰਦਾ ਰਾਹੀਆ।'
ਅੰਬ ਚੁਰਾਇਆ ਤੁਧ ਅਸਾਡਾ, ਦੇ ਦੇ ਸਾਨੂੰ ਭਾਈਆ।'
ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਕਹੇ, 'ਨਾ ਚੜ੍ਹਿਆ, ਉੱਪਰ ਅੰਬ ਤੁਮਾਰੇ,
ਨਾਲ ਹਵਾ ਦੇ ਅੰਬ ਟੁੱਟ ਕੇ, ਝੋਲੀ ਪਿਆ ਹਮਾਰੇ।'
'ਬਿਸਮਿੱਲਾ ਪੜ੍ਹ ਅੰਬ ਉਤਾਰਿਆ, ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੂੰ ਚੋਗੀ।'
ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਵੀ ਜਾਣ ਲਿਆ ਹੈ, ਬਰਕਤ ਇਸ ਵਿਚ ਪੂਰੀ।
ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ ਦੇ ਕਦਮੀਂ ਡਿੱਗਾ, ਉਸ ਦਮ ਮਰਦ ਰੂਹਾਨੀ।
ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਕਰ ਬੇਅੰਤ ਕਬੂਲੀ, ਪਾਇਆ ਰਾਜ਼ ਨਿਹਾਨੀ।
ਯਾਰਾਂ ਸੌ ਇਕੱਤਰ ਹਿਜਰੀ, ਜਿਸ ਦਮ ਸੀ ਆਇਆ।
ਵਿਚ ਕਸੂਰ ਮਜ਼ਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ, ਵੇਖੋ ਖ਼ੂਬ ਬਣਾਇਆ।

—ਬਾਗ਼ਿ-ਔਲੀਆਇ-ਹਿੰਦ, ਸਫ਼ਾ 38-39

ਕਲਾਮ

ੳ) ਅਠਵਾਰਾ

ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਕਾਵਿ-ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਸਤਵਾਰਾ ਜਾਂ ਅਠਵਾਰਾ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਅਠਵਾਰੇ ਵਿਚ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਕ੍ਰਮ ਅੰਕ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ : ਅਠਵਾਰਾ ਛਨਿੱਛਰਵਾਰ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਐਤਵਾਰ, ਸੋਮਵਾਰ, ਮੰਗਲਵਾਰ, ਬੁੱਧਵਾਰ, ਜੁਮੇਰਾਤ ਤੇ ਜੁਮਾ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਸਮਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸਗੋਂ ਸੱਤ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਮਗਰੋਂ ਇਕ ਪੂਰੀ ਕਾਫ਼ੀ 'ਜੁਮੇ ਦੀ ਹੋਰੋ ਹੋਰ ਬਹਾਰ' ਨਾਲ ਮੁਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਦਿਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਧਾਰਣ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਢੰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਭਾ ਕੇ ਅਖ਼ੀਰ ਉੱਤੇ ਜੁਮੇ ਨੂੰ ਫੇਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਜੁਮਾ (ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ) ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਦਾ ਦਿਨ ਹੈ। ਇਸ ਦਿਨ ਇਹ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ। ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੇ ਖਵਰੇ ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦਿਨ ਵੱਲ ਵਧੇਰੇ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਛਨਿੱਛਰਵਾਰ ਤੇ ਬਾਕੀ ਸਭ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਮੁਰਸ਼ਦ-ਬਿਰਹਾ ਹੈ ਪਰ 'ਜੁਮੇ ਦੀ ਹੋਰੋ ਹੋਰ ਬਹਾਰ' ਵਿਚ ਕਵੀ ਅਖਾਉਤੀ ਰੋਜ਼ੇ-ਨਿਮਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਤਜ ਕੇ ਇਸ਼ਕ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬੋਰ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਆਖਦਾ ਹੈ :

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਭੁੱਲਾ ਨਮਾਜ਼ ਦੁਗਾਨਾ,
ਜਦ ਦਾ ਸੁਣਿਆ ਤਾਨ ਤਰਾਨਾ,
ਅਕਲ ਕਹੇ ਮੈਂ ਜਰਾ ਨਾ ਮਾਨਾ,
ਇਸ਼ਕ ਕੂਕੇਂਦਾ ਤਾਰੋ ਤਾਰ।
ਜੁਮੇ ਦੀ ਹੋਰੋ ਹੋਰ ਬਹਾਰ।

ਅ) ਗੰਢਾਂ

ਪੁਰਾਣੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਦਾ ਸੱਦਾ ਘੱਲਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਦਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਜਾਂ ਮਿਰਾਸੀ ਲੈ ਕੇ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਉੱਤੇ ਮੌਲੀ ਦੀ ਇਕ-ਇਕ ਤੰਦ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਗੰਢ ਆਖਦੇ ਸਨ ਤੇ ਇੰਜ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਗੰਢਾਂ ਆਖਦੇ ਸਨ। ਗੰਢ ਦਾ ਅਰਥ ਮਸਲਾ ਜਾਂ ਸੁਆਲ ਵੀ ਹੈ ਪਰ ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ ਦੀਆਂ ਗੰਢਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਅਰਥਾਂ ਦੀਆਂ ਹੀ ਧਾਰਨੀ ਹਨ। ਗੰਢਾਂ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲੇ

ਅਰਥ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਦ ਕਿ ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਲਿਖਦਾ ਹੈ—

ਕਹੋ ਸੁਰਤੀ ਗੱਲ ਕਾਜ ਦੀ, ਮੈਂ ਗੰਢਾਂ ਕੇਤੀਆਂ ਪਾਉਂ।

ਸਾਹੇ ਤੇ ਜੰਜ ਆਵਸੀ ਹੁਣ ਚਾਲੀ ਗੰਢ ਘਤਾਉਂ।

ਪਰ ਅੰਤਲੀ ਗੰਢ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਅਰਥ ਮਸਲਾ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਅੰਤਮ ਗੰਢ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤੁਕਾਂ ਪੇਸ਼ ਹਨ—

ਕਰ ਬਿਸਮਿਲਾਹ ਖੋਲੀਆਂ, ਮੈਂ ਗੰਢਾਂ ਚਾਲੀ।

ਜਿਸ ਆਪਣਾ ਆਪ ਵੰਜਾਇਆ, ਸੋ ਸੁਰਜਨ ਵਾਲੀ।

ਗੰਢਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਆਹੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਦਾ ਕਿਸੇ ਅਣਦਿਸਦੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਣਾ ਤੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਬਾਰੇ ਅਨਿਸ਼ਚਤਤਾ ਵਿਚੋਂ ਉਪਜਿਆ ਧੁੜਕੂ ਤੇ ਦਹਿਲ ਹੈ। ਕਿਧਰੇ ਕਿਧਰੇ ਸੂਤ, ਦਾਜ, ਮਹਿੰਦੀ ਆਦਿ ਪ੍ਰਤੀਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਕਾਵਿ-ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਮਨੋਹਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ੲ) ਬਾਰ੍ਹਾਂ ਮਾਹ

ਬਾਰ੍ਹਾਂਮਾਹ ਦੇ ਕੋਸ਼ਗਤ ਅਰਥ ਹਨ ਸਾਲ ਦੇ ਬਾਰ੍ਹਾਂ ਮਹੀਨੇ। ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਇਹ ਕਾਵਿ ਦਾ ਉਹ ਭੇਦ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਲ ਦੇ ਬਾਰ੍ਹਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇਕ ਵਿਯੋਗਣ ਦੇ ਵਿਯੋਗ ਦਾ ਚਿਤ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ-ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਬਾਰ੍ਹਾਂ ਮਾਹੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ ਨੇ ਲੋਕ-ਗੀਤਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੋ ਕੇ ਹੀ ਇਸ ਕਾਵਿ ਭੇਦ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਹੋਵੇ।

ਇਸ ਵਿਚ ਮਹੀਨੇਵਾਰ ਵਿਯੋਗਣ ਦੀ ਵਿਯੋਗ-ਦਸ਼ਾ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਹੀ ਬਿਆਨ ਰੁੱਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਕਾਵਿ-ਭੇਦ ਦਾ ਨਾਂ ਸੀ 'ਖਟ ਰਿਤੂ ਵਰਣਨ'। ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਆਈ 'ਰੁਤੀ' ਨਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ 'ਖਟ ਰਿਤੂ ਵਰਣਨ' ਹੀ ਹੈ। ਪਿਛੋਂ ਛੇ ਰੁੱਤਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਇਹੀ ਵਰਣਨ ਬਾਰ੍ਹਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ 'ਖਟ ਰਿਤੂ ਵਰਣਨ' ਦੀ ਥਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਰ੍ਹਾਂ ਮਾਸਾਂ ਜਾਂ ਬਾਰ੍ਹਾਂਮਾਹ ਆਖਣ ਲੱਗ ਪਏ। 'ਖਟ ਰਿਤੂ ਵਰਣਨ' ਵਿਚ ਬਸੰਤ (ਚੇਤ ਤੇ ਬੈਸਾਖ), ਗ੍ਰੀਸ਼ਮ (ਜੇਠ ਤੇ ਹਾੜ), ਬਰਸਾਤ (ਸਾਵਣ ਤੇ ਭਾਦੋਂ), ਸ਼ਰਦ (ਅੱਸੂ ਤੇ ਕੱਤਕ), ਹੇਮੰਤ (ਮੱਘਰ ਤੇ ਪੋਹ) ਅਤੇ ਸ਼ਿਸ਼ੁਰ (ਮਾਘ ਤੇ ਫੱਗਣ) ਛੇ ਰੁੱਤਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਸੀ ਪਰ ਬਾਰ੍ਹਾਂ ਮਾਹ ਵਿਚ ਚੇਤ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਫੱਗਣ ਤੀਕ ਬਾਰ੍ਹਾਂ ਮਹੀਨੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਵੇਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਕ੍ਰਮ ਜ਼ਰੂਰ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਸੰਖੇਪ ਜਿਹੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਮਗਰੋਂ ਅਸੀਂ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਬਾਰ੍ਹਾਂਮਾਹੇ ਪੁਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ :

ਬੁੱਲ੍ਹੇਸ਼ਾਹ ਦੇ ਬਾਰ੍ਹਾਂਮਾਹੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਪਰੰਪਰਾ ਵਾਲਾ ਅਰਥਾਤ ਬਿਰਹਾ ਤੇ ਵਿਯੋਗ ਹੈ। ਬਿਰਹਣੀ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਕਦੇ ਸੁਨੇਹੇ ਲਿਖ ਕੇ ਘੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ

ਕਦੇ ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਬਿਰਹਾ-ਵੇਦਨਾਂ ਵਿਚ ਗ੍ਰਸੀ ਪ੍ਰੇਮ ਨਗਰ ਦੀਆਂ ਉਲਟੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਹ ਬਾਰਾਂ ਮਾਹ 'ਅੱਸੂ' ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕੱਤਕ, ਮੱਘਰ, ਪੋਹ, ਮਾਘ, ਫੱਗਣ, ਚੇਤ, ਵੈਸਾਖ, ਜੇਠ, ਹਾੜ, ਸਾਵਣ ਆਦਿ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਯੋਗਣ ਦਾ ਵਿਯੋਗ ਚਿਤ੍ਰਦਾ ਹੋਇਆ ਭਾਦਰੋਂ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਨਾਲ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਇਕ ਦੋਹਰਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਏਸੇ ਦੋਹਰੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦੋ ਹੋਰ ਛੰਦ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਮਹੀਨੇ ਏਸੇ ਯੋਜਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਵਿਬੱਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਹੇਠਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ :

ਅੱਸੂ :

ਅੱਸੂ ਲਿਖੋਂ ਸੰਦੇਸਵਾ, ਵਾਚੇ ਹਮਰਾ ਪੀਉ।

ਗੋਨੇ ਕੀਆ ਤੁਮ ਕਾਹਿ ਕੋ, ਕਲਮਲ ਹਮਰਾ ਜੀਉ। ੧।

ਅੱਸੂ ਅਸਾਂ ਤੁਸਾਡੀ ਆਸ।

ਸਾਡੀ ਜਿੰਦ ਤੁਸਾਡੇ ਪਾਸ।

ਜਿਗਰੇ ਮੁਢ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਲਾਸ।

ਦੁਖਾਂ ਹੱਡ ਸੁਕਾਏ ਮਾਸ। ਸੂਲਾਂ ਸਾੜੀਆਂ । ੧।

ਸੂਲਾਂ ਸਾੜੀ ਰਹੀ ਉਰਾਰ।

ਮੁੱਠੀ ਤਦੋਂ ਨਾ ਗਈਆ ਕਾਲ।

ਉਲਟੀ ਪ੍ਰੇਮ ਨਗਰ ਦੀ ਚਾਲ।

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਦੀ ਕਰ ਸੰਭਾਲ। ਪਿਆਰੇ ਮੈਂ ਮਾਰੀਆਂ । ੨।

ਬਾਰਾਂਮਾਹੇ ਦੀ ਬੋਲੀ ਹਿੰਦਵੀ ਹੈ। ਸੰਦੇਸਵਾ, ਵਾਚੇ, ਕਲਮਲ, ਪ੍ਰੇਮ ਨਗਰ, ਕੰਪਤ ਆਦਿ ਅਨੇਕ ਸ਼ਬਦ ਹਿੰਦਵੀ ਦੇ ਹਨ।

ਸ) ਦੋਹੜੇ

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਰਚਿਤ ਕੁਝ ਦੋਹੜੇ ਵੀ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਤੁੱਕਾਂ ਤਾਂ ਅਖਾਣ ਬਣ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਹੇਠਾਂ ਅਸੀਂ ਦੋਹੜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਬਾਨ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਕੁਝ ਤੁੱਕਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ—

1. ਲੋਕ ਕਾਫ਼ਰ ਕਾਫ਼ਰ ਆਖਦੇ ਤੂੰ 'ਆਖੋ ਆਖੋ' ਆਖ
2. ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਮਨ ਮੰਜੋਲਾ ਮੁੰਜ ਦਾ
3. ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਕਨਕ, ਕੋਂਡੀ, ਕਾਮਨੀ ਤੀਨੋ ਹੀ ਤਲਵਾਰ
4. ਭੱਠ ਨਿਮਾਜ਼ਾਂ ਤੇ ਚਿੱਕੜ ਰੋਜੇ
5. ਕੁੱਪੇ ਵਿਚ ਰੋੜ ਖੜਕਦੇ, ਮੂਰਖ ਆਖਣ ਬੋਲੇ ਕੋਂਣ
6. ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਜੈਸੀ ਸੂਰਤ ਐਨ ਦੀ, ਤੈਸੀ ਸੂਰਤ ਗੈਨ।

ਇਕ ਨੁਕਤੇ ਦਾ ਫੇਰ ਹੈ, ਭੁੱਲਾ ਵਿਰੇ ਜਹਾਨ।

7. ਬੁੱਲੇ ਸ਼ਾਹ ਚੱਲ ਓਥੇ ਚੱਲੀਏ, ਜਿੱਥੇ ਸਾਰੇ ਹੋਵਣ ਅੰਨ੍ਹੇ

8. ਹੋਰ ਨੇ ਸਭੇ ਗੱਲੜੀਆਂ ਅੱਲਾਹ ਅੱਲਾਹ ਦੀ ਗੱਲ

9. ਬੁੱਲਿਆ ਮੈਂ ਮਿੱਟੀ ਘੁਮਿਆਰ ਦੀ

10. ਬੁੱਲਿਆ ਕਾਜ਼ੀ ਰਾਜ਼ੀ ਰਿਸ਼ਵਤੇ

11. ਬੁੱਲਿਆ ਸਭ ਮਜਾਜ਼ੀ ਪੌੜੀਆਂ, ਤੂੰ ਹਾਲ ਹਕੀਕਤ ਵੇਖ

ਬੁੱਲੇ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਦੋਹੜੇ ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਦੋਹਰੇ ਵਾਂਗ ਦੋ ਤੁਕੇ (ਕਿਧਰੇ ਕਿਧਰੇ ਚਾਰ ਤੁਕੇ)

ਛੰਦ ਹਨ ਤੇ ਹਰ ਤੁਕ ਵਿਚ 13, 11 ਉੱਤੇ ਵਿਸਰਾਮ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਇਕ ਦੋਹੜਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ—

ਇਸ ਕਾ ਮੁਖ ਇਕ ਜੋਤ ਹੈ, ਘੁੰਗਟ ਹੈ ਸੰਸਾਰ।

ਘੁੰਗਟ ਮੇਂ ਵੋਹ ਛੁਪ ਗਿਆ, ਮੁਖ ਪਰ ਆਂਚਲ ਡਾਰ।

ਤਸੱਵਫ਼ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹੜਿਆਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਪਰਮ ਸੱਤਾ ਦੀ ਛਪਨ ਛੋਤ ਬਾਰੇ ਬੁੱਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ—

ਮੂੰਹ ਦਿਖਲਾਵੇ ਔਰ ਛੁਪੇ, ਛਲ ਬਲ ਹੈ ਜਗ ਦੇਸ।

ਪਾਸ ਰਹੇ ਔਰ ਨਾ ਮਿਲੇ, ਇਸ ਕੇ ਬਿਸਵੇ ਭੇਸ।

ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਬੁੱਲੇ ਨੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਬੜੀਆਂ ਖਰੀਆਂ ਖਰੀਆਂ ਵੀ ਆਖੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਪਰਮ ਦੇ ਅਖਾਉਤੀ ਮੁਹਾਫਿਜ਼ਾਂ ਉੱਤੇ ਟਿਚਕਰਾਂ ਕਸੀਆਂ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਹੇਠਾਂ ਇਕ ਚਾਰ ਤੁਕਾਂ ਦਾ ਦੋਹੜਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ—

ਬੁੱਲਿਆ ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿਚ ਨਾਹੀਂ, ਜਿੱਥੇ ਮੋਮਨ ਭੋਗ ਪਵਾਏ।

ਵਿਚ ਮਸੀਤਾਂ ਧੱਕੇ ਮਿਲਦੇ, ਮੁੱਲਾਂ ਤਿਉੜੀ ਪਾਏ।

ਦੌਲਤਮੰਦਾਂ ਨੇ ਬੁਹਿਆਂ ਉੱਤੇ, ਚੋਬਦਾਰ ਬਹਾਏ।

ਪਕੜ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਰੱਬ ਸੱਚੇ ਦਾ ਜਿੱਥੋਂ ਦੁੱਖ ਦਿਲ ਦਾ ਮਿਟ ਜਾਏ।

ਹ) ਸੀਹਰਫੀਆਂ

ਬੁੱਲੇ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸੀਹਰਫੀਆਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ, ਦੋ ਲਗਪਗ ਪੂਰੀਆਂ ਤੇ ਇਕ ਅਪੂਰੀ। ਪਹਿਲੀ ਸੀਹਰਫੀ ਵਿਚ ਡਾਲ, ਝੇ, ਜ਼ੇ, ਜ਼ੇ, ਗਾਫ਼, ਹਮਜ਼ਾ, ਅਲੋਪ ਹਨ ਪਰ ਅਲਫ਼ ਤੇ ਲਾਮ ਦੋ ਵੇਰ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਦੂਜੀ ਸੀਹਰਫੀ ਵਿਚ (ਪੇ), ਡਾਲ, ਝੇ, ਕੁਆਫ਼, ਹਮਜ਼ਾ ਆਦਿਕ ਅੱਖਰ ਅਲੋਪ ਹਨ ਪਰ ਅਲਫ਼ ਏਥੇ ਵੀ ਦੋ ਵੇਰਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਤੀਜੀ ਸੀਹਰਫੀ ਵੀ ਖੰਡਿਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਪੇ, ਟੇ, ਚੇ, ਡਾਲ, ਝੇ, ਤੋਇ, ਜ਼ੋਇ, ਐਨ, ਗੈਨ, ਗਾਫ਼, ਲਾਮ, ਮੀਮ, ਨੂਨ, ਵਾਉ, ਹੇ, ਹਮਜ਼ਾ, ਤੇ ਯੇ ਅਲੋਪ ਹਨ।

ਸੀਹਰਫੀ ਇਕ ਕਾਵਿ ਰੂਪ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਰਦੂ (ਫ਼ਾਰਸੀ) ਦੇ ਤੀਹ ਅੱਖਰਾਂ

ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਵਿ ਰਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਪੱਟੀ, ਬਾਵਨ ਅੱਖਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਉਰਦੂ ਫ਼ਾਰਸੀ ਵਿਚ ਸੀਹਰਫ਼ੀਆਂ (ਤੀਹ ਅੱਖਰੀਆਂ) ਲਿਖਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਥੋਂ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਵੀ ਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੇ ਸੀਹਰਫ਼ੀਆਂ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਤੇ ਬੈਂਤ ਦੇ ਛੰਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸੀਹਰਫ਼ੀਆਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਰੰਗ ਤਸਵੁਫ਼ ਹੀ ਹੈ।

ਕ) ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਦੀਆਂ ਕਾਫ਼ੀਆਂ¹ ਵਿਚ ਵਲਵਲਾ ਬੋਰੋਕ ਹੈ ਤੇ ਮੁਖ ਵਿਸ਼ਾ ਇਸ਼ਕ ਮਜ਼ਾਜ਼ੀ। ਕਈ ਥਾਈਂ ਅਲੰਕਾਰ ਨਗੀਨਿਆਂ ਵਾਂਗ ਜੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਰਸਾਤਮਕਤਾ ਲੈ ਤੇ ਰਾਗ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਵੀ ਇਹ ਰਚਨਾ ਅਦੁੱਤੀ ਹੈ। ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਦੋਹੜਿਆਂ ਜਾਂ ਕਾਫ਼ੀਆਂ ਨੇ ਵਧੇਰੇ ਉੱਘਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਦੋਹੜੇ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਲੋਕੋਕਤੀਆਂ ਬਣ ਗਏ ਹਨ; ਜਿਵੇਂ ਕਿ :

ੳ) ਭੱਠ ਨਮਾਜ਼ਾਂ ਤੇ ਚਿੱਕੜ ਰੋਜ਼ੇ ਕਲਮੇ ਤੇ ਫਿਰ ਗਈ ਸਿਆਹੀ।

ਅ) ਬੁਲ੍ਹਿਆ ਆਉਂਦਾ ਸਾਜਨ ਵੇਖ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਮੂਲ ਨਾ ਵੇਖ।

ੲ) ਇੱਟ ਖੜਿੱਕੇ ਦੁੱਕੜ ਵੱਜੇ, ਤੱਤਾ ਹੋਵੇ ਚੁੱਲ੍ਹਾ।

ਆਵਣ ਫ਼ਕੀਰ ਤੇ ਖਾ ਖਾ ਜਾਵਣ, ਰਾਜ਼ੀ ਹੋਵੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾ।

ਦੋਹੜਿਆਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਕਾਫ਼ੀਆਂ ਦੇ ਕਈ ਬੰਦ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜ਼ਬਾਨੀ ਯਾਦ ਹੋਏ ਹੋਏ ਹਨ।

ਕਿਧਰੇ ਕਿਧਰੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਇਸ਼ਕ ਮਜ਼ਾਜ਼ੀ ਰਾਹੀਂ ਇਸ਼ਕ ਹਕੀਕੀ ਦੀਆਂ ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਾ ਹੋਇਆ ਇਕ ਸਰੋਦੀ ਹੂਕ ਨਾਲ ਸੁਣਨ ਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੀਲ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਅਸਾਂ ਥੀਂ ਵੱਖ ਨਹੀਂ।

ਬਿਨ ਸ਼ਹੁ ਥੀਂ ਦੂਜਾ ਕੱਖ ਨਹੀਂ।

ਪਰ ਵੇਖਣ ਵਾਲੀ ਅੱਖ ਨਹੀਂ।

¹ ਕਾਫ਼ੀ ਬਾਰੇ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਵੇਖੋ 'ਕਲਾਮ ਸ਼ਾਹ-ਹੁਸੈਨ' (ਭੂਮਿਕਾ): ਸੰਪਾਦਕ ਡਾ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਲਾਹੌਰ ਬੁੱਕ ਸ਼ਾਪ ਲੁਧਿਆਣਾ।

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਕਲਾਮ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਬਾਰੇ

ਭਾਵ ਪੱਖ

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਕਲਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਿਸ਼ਾ ਇਸ਼ਕ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਭਿਵਿਅਕਤ ਕੀਤਾ ਹੈ—ਕਿਧਰੇ ਮਜ਼ਾਜ਼ੀ ਤੇ ਕਿਧਰੇ ਹਕੀਕੀ ਰੂਪ ਵਿਚ। ਉਹ ਇਕ ਮਸਤ ਫਕੀਰ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦਾ ਇਲਮ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਮੁਰਸ਼ਦ ਨਾਲ ਆਤਮਕ ਤੌਰ ਤੇ ਤਦਰੂਪ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਤੇ ਆਪੇ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਦਾ ਕਰਦਾ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸੂਖਮ ਤਹਿਆਂ ਦੀ ਬਾਹ ਪਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਪੂਰਾ-ਅਨੁਭਵ ਜਾਂ ਆਤਮ-ਗਿਆਨ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕਲਾਮ ਵਿਚੋਂ ਉੱਭਰ ਕੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਉੱਤੇ ਆਪਣੇ ਸਮਕਾਲੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਚੋਖਾ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਥਾਂ ਥਾਂ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਅਜੇਹੇ ਸੰਕੇਤਾਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਦੀ ਸਮਕਾਲੀ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਪਿਛੋਕਾ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਕਲਾਮ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਧਰਮ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਹੇਠਾਂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੇ ਕਲਾਮ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ—

ੳ) ਇਸ਼ਕ

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੇ ਇਸ਼ਕ ਹਕੀਕੀ ਦੀ ਮੰਜ਼ਲ 'ਤੇ ਅੱਪੜਨ ਲਈ ਇਸ਼ਕ ਮਜ਼ਾਜ਼ੀ ਦੇ ਰਾਹ ਨੂੰ ਫੜਨ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ਼ਕ ਮਜ਼ਾਜ਼ੀ ਦੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਇਸ਼ਕ ਹਕੀਕੀ ਦੀ ਦਾਤ ਜਾਂ ਦੌਲਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦੌਲਤ ਪਾ ਕੇ ਆਸ਼ਕ ਮਸਤ-ਕਲੰਦਰ ਤੇ ਫਕੀਰਾਂ ਦਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ—

ਜਿਚਰ ਨਾ ਇਸ਼ਕ ਮਜ਼ਾਜ਼ੀ ਲਾਗੇ।

ਸੁਈ ਸੀਵੇ ਨਾ ਬਿਨ ਧਾਗੇ।

ਇਸ਼ਕ ਮਜ਼ਾਜ਼ੀ ਦਾਤਾ ਹੈ।

ਜਿਸ ਪਿੱਛੇ ਮਸਤ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ।

ਇਸ਼ਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਡੀਂ ਰਚ ਜਾਵੇ ਉਹ ਜੀਉਂਦਿਆਂ ਮਰਨਾ ਸਿੱਖ ਜਾਂਦੇ ਹਨ—

ਇਸ਼ਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੱਡੀਂ ਪੈਂਦਾ।

ਸੋਈ ਨਿਰਜੀਵਤ ਮਰ ਜਾਂਦਾ।

ਇਸ਼ਕ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਮਾਂ ਤੇ ਇਸ਼ਕ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਪਿਉ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਸੁਰਾਂ ਤੇ ਸਭ ਤਾਲ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ—

ੳ) ਇਸ਼ਕ ਬੇਤਾਲ ਪੜ੍ਹਾਤਾ ਹੈ
ਅ) ਜਿਸ ਤਨ ਲੱਗਿਆ ਇਸ਼ਕ ਕਮਾਲ।
ਨਾਚੇ ਬੇਸੂਰ ਤੇ ਬੇਤਾਲ।

ਆਸ਼ਕ ਨੂੰ ਸਦਾ ਆਪਣੇ ਮਾਸੂਕ ਦੇ ਮਿਲਣ ਦੀ ਤਾਂਘ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂਘ ਨਸ਼ਾ ਬਣ ਕੇ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਆਦਮੀ ਸਭ ਦਲੀਲਾਂ, ਤਰਕਾਂ ਤੇ ਗਿਆਨ ਤਜ ਦਿੰਦਾ ਹੈ—

ੳ) ਜਿਸਨੇ ਵੇਸ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਕੀਤਾ,
ਧੁਰ ਦਰਬਾਰੋਂ ਫ਼ਤਵਾ ਲੀਤਾ
ਜਦੋਂ ਹਜ਼ੂਰੋਂ ਪਿਆਲਾ ਪੀਤਾ,
ਕੁਝ ਨਾ ਰਿਹਾ ਸਵਾਲ ਜਵਾਬ।

ਅ) ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਆਸ਼ਕ ਵੀ ਹੁਣ ਤਰਦਾ ਹੈ,
ਜਿਸ ਫ਼ਿਕਰ ਪੀਆ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਹੈ,
ਮਨ ਅੰਦਰ ਹੋਇਆ ਝਾਤਾ ਹੈ।

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੇ ਇਸ਼ਕ ਨੂੰ 'ਅੱਲਾਹ ਦੀ ਜ਼ਾਤ' ਕਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਨਿੱਤ ਨਵੀਂ ਬਹਾਰ ਦੇ ਸੋਹਿਲੇ ਗਾਏ ਹਨ। ਲੋਕੀਂ ਰੱਬ ਨੂੰ ਮਿਹਣੇ ਦੇਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਝਿਜਕਦੇ, ਅੱਲਾਹ ਦੀ ਜ਼ਾਤ ਨੂੰ ਤਾਅਨੇ ਦੇਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਸੰਗਦੇ—

ਇਸ਼ਕ ਅੱਲਾਹ ਦੀ ਜ਼ਾਤ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮਿਹਣਾ

ਤਾਅਨੇ ਮਿਹਣੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਈ ਵੇਰੀ ਅੱਲਾਹ ਦੀ ਜ਼ਾਤ ਦੀ, ਦੁਨੀਆਂਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅੰਨ੍ਹੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ, ਕੋਈ ਪਛਾਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਉਹ ਉਸ ਲਈ ਸੂਲੀਆਂ ਤਿਆਰ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਸਲੀਬਾਂ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਆਰੇ ਤੇ ਚਰਖੜੀਆਂ ਬਣਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਰਾਹ ਦੀ ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਦਿੰਦਾ ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਆਖਦਾ ਹੈ—

ਰਹੁ ਇਸ਼ਕਾ ਕੀ ਕਰੋ ਅਖਾੜੇ,
ਸ਼ਾਹ ਮਨਸੂਰ ਸੂਲੀ ਤੇ ਚਾੜ੍ਹੇ,
ਆਣ ਬਣੀ ਜਦ ਨਾਲ ਅਸਾਡੇ,

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਲੋਈ ਲਾਹੀ।

ਵੇਖੋ ਨੀ ਕੀ ਕਰ ਗਿਆ ਮਾਹੀ।

ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਰਾਹੀਆਂ ਲਈ 'ਮੈਂ, ਤੂੰ' ਦਾ ਝਗੜਾ ਨਿੱਬੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਿਜਦੇ, ਇਬਾਦਤਾਂ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ :

ਜਾਂ ਮੈਂ ਰਮਜ਼ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਪਾਈ,
ਮੈਨਾ ਤੋਤਾ ਮਾਰ ਗਵਾਈ,
ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਹੋਈ ਸਫ਼ਾਈ,

ਜਿੱਤ ਵੱਲ ਵੇਖਾਂ ਯਾਰੋ ਯਾਰ।

ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਨਵੀਓਂ ਨਵੀਂ ਬਹਾਰ।

ਇਸ਼ਕ ਭੁਲਾਇਆ ਸਜਦਾ ਤੇਰਾ,
ਹੁਣ ਕਿਉਂ ਐਵੇਂ ਪਾਵੇਂ ਝੋੜਾ,
ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਚੁਪ ਬਥੇਰਾ।

ਇਸ਼ਕ ਕਰੇਂਦਾ ਮਾਰੇ ਮਾਰ।

ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਨਵੀਂ ਨਵੀਂ ਬਹਾਰ।

ਜਾਮੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਾਸੂਕ ਦੀ ਸਰਬ ਵਿਆਪਕਤਾ ਤੇ ਅਨੇਕ ਰੂਪਤਾ ਮੰਨੀ ਹੈ।
ਇਹੀ ਮਨੋਤ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਦੀ ਹੈ। ਜਾਮੀ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸੁਰ ਹੋ ਕੇ ਉਹ ਆਖਦਾ ਹੈ—
ਢੋਲਾ ਆਦਮੀ ਬਣ ਆਇਆ।

ਆਪੇ ਆਹੁ ਆਪੇ ਚੀਤਾ,

ਆਪੇ ਮਾਰਨ ਧਾਇਆ।

ਆਪੇ ਸਾਹਿਬ ਆਪੇ ਬਰਦਾ,

ਆਪੇ ਮੁੱਲ ਵਿਕਾਇਆ।

ਕਦੀ ਹਾਥੀ ਤੇ ਅਸਵਾਰ ਹੋਇਆ,

ਕਦੀ ਠੂਠਾ ਡਾਂਗ ਭੁਵਾਇਆ,

ਕਦੀ ਰਾਵਲ ਜੋਗੀ ਭੋਗੀ ਹੋ ਕੇ,

ਸਾਂਗੀ ਸਾਂਗ ਬਣਾਇਆ।

ਇਸ਼ਕ ਹਕੀਕੀ ਦੀ ਮੁੱਠੀ, ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਦੀ ਜ਼ਾਤ, ਪੀਆ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਪੁੱਛਾਂ ਪੁੱਛਦੀ
ਫਿਰਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਇਲਮ ਤੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਕੇ ਅਤੇ ਨਮਾਜ਼ ਰੋਜ਼ਾ
ਤਿਆਗ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਸੁਰਾਹੀ ਪੀ ਲੈਣ ਲਈ ਉਤਾਵਲੀ ਹੋਈ ਹੋਈ ਆਖਦੀ ਹੈ—

ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਬਾਲ ਇਵਾਣੀ,

ਪ੍ਰੀਤ ਲਗਾ ਕੇ ਲੁਟੀ ਕੁੜੇ,

ਮੈਨੂੰ ਦੱਸੋ ਪੀਆ ਦਾ ਦੇਸ।

ਅ) ਮਸਤੀ ਕਿ ਬੇਹੋਸ਼ੀ

ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ਼ੇਖ ਉਲ-ਇਸਲਾਮ ਸ਼ੇਖ ਫਤਹ-ਅੱਲਾਹ ਅਵਧੀ ਤਿੰਨ ਦਿਨ

اے غیر ترا بسوئے تو میرے نے
خالی از تو مسجری نہ دیرے نے
دیدم همه طالبان و مظلومان را
آن جمله توئی و در میان غیبرے نے
جامی-

ਤੀਕ ਬੇਖੁਦੀ ਵਿਚ ਰਹੇ ਪਰ ਨਿੱਤ ਪੰਜੇ ਵੇਲੇ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਦੇ ਰਹੇ। ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਮਗਰੋਂ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਆਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੇਵਕਾਂ ਤੇ ਮੁਰੀਦਾਂ ਨੇ ਆਖਿਆ, 'ਆਪ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਤੇ ਬੇਖੁਦੀ ਵਿਚ ਰਹੇ ਹੋ।' ਆਪ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੇ, 'ਮੈਥੋਂ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹੀਦੀ ਰਹੀ ਕਿ ਨਹੀਂ?' ਸੇਵਕਾਂ ਨੇ ਆਖਿਆ, 'ਆਪ ਬਾਕਾਇਦਾ ਪੰਜ ਵੇਲੇ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਦੇ ਰਹੇ ਹੋ।' ਆਪ ਨੇ ਆਖਿਆ, 'ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਹੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ' ਮਗਰੋਂ ਇਸ ਮਸਲੇ ਉੱਤੇ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਕੋਈ ਆਖੇ ਕਿ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੀ ਨਮਾਜ਼ ਕਿਸ ਕੰਮ! ਕੋਈ ਆਖੇ ਨਮਾਜ਼ ਹੈ ਹੀ ਉਹ ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਮਾਜ਼ੀ ਬੇਖੁਦ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਅਖ਼ੀਰ ਗੱਲ ਸ਼ੇਖ ਮੁਹੰਮਦ ਈਸਾ ਕੋਲ ਪੁੱਜੀ। ਆਪ ਨੇ ਫ਼ਤਵਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਸਲੀ ਨਮਾਜ਼ ਤਾਂ ਇਹੀ ਸੀ ਜੋ ਬੇਖੁਦੀ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਹਾਂ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਮਾਜ਼ ਫੇਰ ਪੜ੍ਹਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਉੱਤੇ ਵੀ ਕਈ ਵੇਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਤੇ ਮਸਤੀ ਦਾ ਆਲਮ ਤਾਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਮੌਲਵੀ ਮੌਲਾ ਬਖਸ਼ ਕੁਸ਼ਤਾ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ, 'ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਨਾਰਾਜ਼ ਸਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਇਕ ਵਾਰੀ ਵਟਾਲੇ ਗਏ ਅਤੇ ਓਥੇ ਮਸਤੀ ਵਿਚ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਅੱਲਾਹ ਹਾਂ। ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੀਆਂ ਸਾਹਿਬ ਗੱਦੀ ਵਾਲੇ ਪਾਸ ਲੈ ਗਏ। ਜਦ ਉੱਥੇ ਵੀ ਆਪ ਨੇ ਏਹੋ ਸ਼ਬਦ ਆਖੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫ਼ੁਰਮਾਇਆ 'ਸੱਚ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈਂ ਤੂੰ ਅੱਲਾ, ਭਾਵ ਕੱਚਾ ਹੈ'। ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ ਪਾਸ ਜਾ ਕੇ ਪੱਕ ਆ।' ਮੌਲਾ ਬਖਸ਼ ਕੁਸ਼ਤਾ ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਏਸੇ ਮਸਤੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰੀ ਆਪ ਆਲਮ ਪੁਰ ਕੋਟਲਾ ਗਏ। ਜਦ ਜੁਮੇਂ ਦੀ ਨਮਾਜ਼ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਆਪ ਤਕਬੀਰ ਕਹਿਣ ਲਈ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਹੌਲੀ ਜੇਹੀ ਆਖਿਆ, 'ਅੱਲਾਹ!' ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਦੇ ਕਲਾਮ ਵਿਚ ਥਾਂ ਥਾਂ ਇਸ ਬੇਖੁਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਅ ਮਿਲਦਾ ਹੈ—

ਜਾਂ ਪੀਆ ਮੇਰੇ ਘਰ ਆਇਆ,
 ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਵਕਾਇਆ,
 ਹਰ ਮਜ਼ਹਰ ਵਿਚ ਊਹਾਂ ਦਿਸਦਾ,
 ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਜਲਵਾ ਜਿਸਦਾ,
 ਲੋਕਾਂ ਖ਼ਬਰ ਨਾ ਕਾਏ।
 ਰੋਜ਼ੇ, ਹੱਜ, ਨਿਮਾਜ਼ ਨੀ ਮਾਏ।

ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਆਮਤ ਦੇ ਦਿਨ ਅੱਲਾਹ ਤਆਲਾ ਹੁਕਮ ਦੇਵੇਗਾ ਕਿ ਮਜਨੂੰ ਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰ ਕਰੋ। ਜਦੋਂ ਮਜਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਰੱਬੀ ਹੁਕਮ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜੇਹੜੇ ਔਲੀਆ ਅੰਬੀਆ ਮੇਰੀ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਦਮ ਭਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਕਰੋ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਜਨੂੰ ਦੇ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰੋ। ਜਦੋਂ ਰੱਬ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਵਲੀ, ਫ਼ਕੀਰ ਆਦਿ ਮਜਨੂੰ ਦੇ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਹੋਵੇਗਾ, 'ਵੇਖੋ, ਮੁਹੱਬਤ

¹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੀਰੇ, ਪੰ. 56

ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਮਜਨੂੰ ਦੀ ਸੀ; ਜਦੋਂ ਤੀਕ ਜੀਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਲੈਲਾ ਦੀ ਦੋਸਤੀ ਤੇ ਮੁਹੱਬਤ ਵਿਚ ਗ਼ਰਕ ਰਿਹਾ, ਜਦੋਂ ਮਰਿਆ ਤਾਂ ਇਸੇ ਵਿਚ ਗ਼ਰਕ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਉਠਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸੇ ਵਿਚ ਗ਼ਰਕ ਹੈ। ਏਸੇ ਦੀਵਾਨਗੀ ਦੇ ਪ੍ਰਥਾਇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿੰਨਾ ਸੁਹਣਾ ਆਖਿਆ ਹੈ :

ਦੀਵਾਨਾ ਕੁਨੀ ਹਰ ਦੋ ਜਹਾਨਸ਼ ਬਖ਼ਸ਼ੀ,
ਦੀਵਾਨਾਇ ਤੇ ਹਰ ਦੋ ਜਹਾਂ ਰਾ ਚਿਹ ਕੁਨਦ।

ਅਰਥਾਤ : ਦੀਵਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਤੂੰ ਦੋ ਜਹਾਨ ਬਖ਼ਸ਼ ਦਿੱਤੇ। ਤੇਰੇ ਦੀਵਾਨੇ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਜਹਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ!

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਦੀ ਮਸਤੀ ਤੇ ਦੀਵਾਨਗੀ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਕਈ ਵੇਰ ਇੰਜ ਬੋਲ ਉਠਦੀ ਸੀ—

ਨਾ ਮੈਂ ਮੋਮਨ ਨਾ ਮੈਂ ਕਾਫ਼ਰ, ਨਾ ਸੱਯਦ ਨਾ ਸੈਦ।
ਚੌਢੀਂ ਤਬਕੀਂ ਸੈਰ ਅਸਾਡਾ, ਕਿਤੇ ਨਾ ਹੋਂਦਾ ਕੈਦ।
ਇਹੀ ਵਚਨ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਥਾਂ ਇੰਜ ਆਖੇ ਸਨ—
ਨਾ ਮੈਂ ਮੋਮਨ ਵਿਚ ਮਸੀਤਾਂ,
ਨਾ ਮੈਂ ਵਿਚ ਕੁਫ਼ਰ ਦੀਆਂ ਗੀਤਾਂ,
ਨਾ ਮੈਂ ਪਾਕਾਂ ਵਿਚ ਪਲੀਤਾਂ,
ਨਾ ਮੈਂ ਮੂਸਾ, ਨਾ ਫ਼ਰਅੰਨ,
ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਕੀ ਜਾਣਾ ਮੈਂ ਕੌਣ।

ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕਤਾ ਮੌਲਾਨਾ ਗੁਮ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋ ਕੇ ਅਪਣਾਈ ਹੋਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਹਜ਼ਰਤ ਗੁਮ ਵੀ ਫ਼ੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ :

دیوانہ کنی ہر دو جہاںش بخشی
'دیوانہ' تو ہر دو جہاں را چہ کُند

در عشق نہ پیدا و نہ پنهانم من
چیزتے مجھم نہ جسم نے جانم من
فی الجملة نہ کافر و مسلم انم من
در ہر چہ نگاہ مے کنم آنم من
- رباعی مولانا روم

ਦਰ ਇਸ਼ਕ ਨ ਪੈਦਾ-ਓ-ਨ ਪਿਨਹਾਨਮ ਮਨ।

ਚੀਜ਼ੇ ਅਜਬਮ ਨ ਜਿਸਮ ਨੇ ਜਾਨਮ ਮਨ।

ਫਿਲ ਜੁਮਲਾ ਨ ਕਾਫ਼ਰ-ਓ-ਮੁਸਲਮਾਨਮ ਮਨ।

ਦਰ ਹਰ ਚਿਹ ਨਿਗਾਹ ਮੇ ਕੁਨੇਮ ਆਨਮ ਮਨ।

—ਰੁਬਾਈ ਮੌਲਾਨਾ ਰੂਮ

ਮਾਲਕ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਫਕੀਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਹਰ ਵਸਤੂ ਤੇ ਹਰ ਨਜ਼ਾਰੇ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੇ ਮਹਿਬੂਬ ਦਾ ਖਿੜਿਆ ਚਿਹਰਾ ਦਿੱਸਦਾ ਹੈ। ਵੱਖਰੇ ਵੱਖਰੇ ਨਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੇ। ਮੌਲਾਨਾ ਜਾਮੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸ਼ੀਸ਼ਾ, ਇਕ ਦਰਪਣ ਫਰਜ਼ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੱਚ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਰਹੋ। ਇਸ ਕਸਬ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗ਼ਲਤਾਨ ਹੋ ਜਾਓ ਕਿ ਹਰ ਘੜੀ ਇਹ ਦਿਲ ਤੇ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਉਹਲੇ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਰਹੇ। ਬਿਲਕੁਲ ਏਸੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ ਜਦ ਉਹ ਆਖਦਾ ਹੈ—

ਭੇਡਾਂ ਬਕਰੀਆਂ ਚਾਰਨ ਵਾਲਾ,

ਉੱਠ ਮੱਝੀਆਂ ਦਾ ਕਰੇ ਸੰਭਾਲਾ,

ਰੂੜੀ ਉੱਤੇ ਗੱਦੋਂ ਚਾਰੇ,

ਉਹ ਵੀ ਵਾਗੀ ਗਾਈ ਦਾ।

ਸਭ ਇਕੋ ਰੰਗ ਕਪਾਹੀ ਦਾ।

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ੌਹ ਕੀ ਜ਼ਾਤ ਕੀ ਪੁਛਨੈਂ,

ਸ਼ਾਕਰ ਹੋ ਰਜ਼ਾਈ ਦਾ।

ਜੇ ਤੂੰ ਲੋੜੋਂ ਬਾਗ਼ ਬਹਾਰਾਂ,

ਚਾਕਰ ਰਹੁ ਅਰਾਈਂ ਦਾ।

ਸਭ ਇਕੋ ਰੰਗ ਕਪਾਹੀ ਦਾ।

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਆਈ 'ਬਾਤ' 'ਰਹਿੰਦੀ' ਨਹੀਂ ਏਸੇ ਲਈ ਉਹ ਨਿਸ਼ੰਗ ਤੇ ਮਸਤ ਹੋ ਕੇ ਆਖਦਾ ਹੈ—

اے خنک جانے کہ اودر بہر آئیے
دیدہ رُوئے یارِ حُزُرِ را آئیے
جامی

ੳ) ਬੁੱਲਿਆ ਧਰਮਸਾਲਾ ਧੜਵਾਈ ਰਹਿੰਦੇ, ਠਾਕਰ ਦੁਆਰੇ ਠੱਗ
ਵਿਚ ਮਸੀਤਾਂ ਕੁਸੱਤੀਏ ਰਹਿੰਦੇ, ਆਸ਼ਕ ਰਹਿਣ ਅਲੱਗ।

—ਦੋਹੜੇ

ਅ) ਬੁੱਲਿਆ ਮੁੱਲਾਂ ਤੇ ਮਸਾਲਚੀ, ਦੋਹਾਂ ਇਕੋ ਚਿੱਤ।
ਲੋਕਾਂ ਕਰਦੇ ਚਾਨਣਾ, ਆਪ ਹਨੇਰੇ ਨਿੱਤ।

—ਦੋਹੜੇ

ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਉਹ ਰੱਬ ਨੂੰ 'ਠੱਗਾਂ ਦੇ ਠੱਗ' ਦੀ ਉਪਾਧੀ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜ਼ਦਾ
ਹੋਇਆ ਆਖਦਾ ਹੈ—

ਬੁੱਲਿਆ ਪੀ ਸ਼ਰਾਬ ਤੇ ਖਾ ਕਥਾਬ,
ਹੇਠ ਬਾਲ ਹੱਡਾਂ ਦੀ ਅੱਗ।
ਚੋਰੀ ਕਰ ਤੇ ਭੰਨ ਘਰ ਰੱਬ ਦਾ,
ਓਸ ਠੱਗਾਂ ਦੇ ਠੱਗ ਨੂੰ ਠੱਗ।

—ਦੋਹੜੇ

ਨਮਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਭੱਠ ਤੇ ਰੋਜ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਚਿੱਕੜ ਆਖਣਾ ਅਥਵਾ ਕਲਮੇ ਦੇ ਸਿਰ
ਸਿਆਹੀ ਫੇਰਨੀ ਕਿੰਨੇ ਲਾਧੜਕ ਆਦਮੀ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ—

ਭਠ ਨਮਾਜ਼ਾਂ ਤੇ ਚਿੱਕੜ ਰੋਜ਼ੇ,
ਕਲਮੇ ਤੇ ਫਿਰ ਗਈ ਸਿਆਹੀ।
ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਸ਼ਹੂ ਅੰਦਰ ਮਿਲਿਆ,
ਭੁੱਲੀ ਫਿਰੇ ਲੋਕਾਈ।

—ਦੋਹੜੇ

ਫੇਰ ਮੁਲਾਣਿਆਂ ਤੇ ਕਾਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਉਹ ਠੱਗ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ
ਨੇ ਚਾਰ ਚੁਫੇਰੇ ਜਾਲ ਲਾਏ ਹੋਏ ਹਨ ਗੰਢ ਦੇ ਪੂਰਿਆਂ ਤੇ ਅਕਲ ਦੇ ਅੰਨ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ
ਫਾਹੁਣ ਲਈ—

ਮੁੱਲਾਂ ਕਾਜ਼ੀ ਸਾਨੂੰ ਰਾਹ ਬਤਾਵਣ,
ਦੇਣ ਭਰਮ ਦੇ ਫੇਰੀ।
ਇਹ ਤਾਂ ਠਗ ਜਗਤ ਦੇ,
ਜਿਹਾ ਲਾਵਣ ਜਾਲ ਚੁਫੇਰੀ।
ਕਰਮ ਸ਼ਰਾ ਦੇ ਧਰਮ ਬਤਾਵਣ,
ਸੰਗਲ ਪਾਵਣ ਪੈਰੀਂ।
ਜਾਤ ਮਜ਼ਹਬ ਇਹ ਇਸ਼ਕ ਨਾ ਪੁੱਛਦਾ,
ਇਸ਼ਕ ਸ਼ਰਾ ਦਾ ਵੈਰੀ।

—ਕਾਫੀਆਂ

ਸ਼ਰੀਅਤ¹, ਹਕੀਕਤ², ਤਰੀਕਤ³, ਤੇ ਮਾਅਰਫਤ⁴ ਦੀਆਂ ਰੂਹਾਨੀ ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੇ ਸ਼ਰੀਅਤ ਨੂੰ ਦਾਈ ਆਖਿਆ ਹੈ ਤੇ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਮਾਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਤਰੀਕਤ ਤੇ ਮਾਅਰਫਤ ਦੀਆਂ ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਆਖਦਾ ਹੈ—

ਸ਼ਰੀਅਤ ਸਾਡੀ ਦਾਈ ਏ,
 ਹਕੀਕਤ ਸਾਡੀ ਮਾਈ ਏ,
 ਅੱਗੋਂ ਹੱਕ ਤਰੀਕਤ ਆਈ ਏ,
 ਅਤੇ ਮਾਅਰਫਤੋਂ ਕੁਝ ਪਾਇਆ ਹੈ।

ੲ) ਤਦਰੂਪਤਾ

ਤਦਰੂਪਤਾ ਵਿਚ 'ਮੈਂ' ਤੇ 'ਤੂੰ' ਦਾ ਭੇਦ ਮਿਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਧਕ ਜਾਂ ਅਭਿਆਸੀ 'ਤੂੰ ਤੂੰ' ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ 'ਤੂੰ' ਰੂਪ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਆਪਾ 'ਤੂੰ' ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਨੂੰ ਅਭੇਦਤਾ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਇਹੀ ਫ਼ਨਾ ਦੀ ਮੰਜ਼ਲ ਹੈ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਅੱਪੜ ਸਾਧਕ ਆਖਦਾ ਹੈ—

ਰਾਂਝਾ ਰਾਂਝਾ ਕਰਦੀ ਨੀ,
 ਮੈਂ ਆਪੇ ਰਾਂਝਾ ਹੋਈ।
 ਸੱਦੋ ਨੀ ਮੈਨੂੰ ਧੀਦੋ ਰਾਂਝਾ,
 ਹੀਰ ਨਾ ਆਖੋ ਕੋਈ।
 ਰਾਂਝਾ ਮੈਂ ਵਿਚ, ਮੈਂ ਰਾਂਝੇ ਵਿਚ
 ਹੋਰ ਖ਼ਿਆਲ ਨਾ ਕੋਈ।
 ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਉਹ ਆਪ ਹੈ,
 ਆਪਣੀ ਆਪ ਕਰੇ ਦਿਲਜੋਈ।

¹ ਸ਼ਰੀਅਤ : ਧਾਰਮਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਜਾਂ ਰੱਬ ਤੀਕ ਪੁੱਜਣ ਦਾ ਰਾਹ ਸ਼ਰਾ ਜਾਂ ਸ਼ਰੀਅਤ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਰਾਹ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਭੇਤ ਰੱਬ ਨੇ ਪੈਗੰਬਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੱਗੇ ਆਪਣੀ ਉੱਮਤ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ।

² ਹਕੀਕਤ : ਅਸਲੀਅਤ, ਖੁਦਾ ਦੀ ਅਸਲ ਜ਼ਾਤ, ਜ਼ਾਤੇ-ਇਲਾਹੀ।

³ ਤਰੀਕਤ : ਇਹ ਸ਼ਰੀਅਤ ਤੋਂ ਵਿਪ੍ਰੀਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਰੀਅਤ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ-ਮੱਤ ਦੇ ਕਰਮ-ਕਾਂਡੀ ਜੀਵਨ ਵਾਂਗ ਬਾਹਰ ਮੁਖੀ ਸੁੱਚਮ ਤੇ ਸੋਧ ਅਥਵਾ ਰਸਮਾਂ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਹੈ ਪਰ ਤਰੀਕਤ ਜ਼ਾਹਿਰ ਦੇ ਉਲਟ ਬਾਤਨ ਜਾਂ ਅੰਦਰ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

⁴ ਮਾਅਰਫਤ : ਮਾਅਰਫਤ ਦੇ ਅਰਥ ਹਨ ਪਛਾਣ, ਸਨਾਖਤ, ਬ੍ਰਹਮ-ਗਿਆਨ।

ਇਕ ਉਰਦੂ ਸ਼ਾਇਰ ਨੇ ਇਸ ਤਦਰੂਪ ਅਵਸਥਾ ਬਾਰੇ ਬੜੇ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ
ਲਿਖਿਆ ਹੈ—

ਸ਼ਮਾ ਰੂ ਜਲਵਾ ਕੁਨਾਂ ਥਾ ਮੁਝੇ ਮਾਲੂਮ ਨਾ ਥਾ।

ਸਾਫ਼ ਪਰਦੇ ਮੇਂ ਇਆਂ ਥਾ ਮੁਝੇ ਮਾਲੂਮ ਨਾ ਥਾ।

ਗੁਲ ਮੇਂ ਬੁਲਬੁਲ ਮੇਂ ਹਰ ਏਕ ਸ਼ਾਖ ਮੇਂ ਪੱਤੇ ਮੇਂ,

ਜਾ ਬਜਾ ਉਸ ਕਾ ਨਿਸ਼ਾਂ ਥਾ ਮੁਝੇ ਮਾਲੂਮ ਨਾ ਥਾ।

ਏਕ ਮੁਦਤ ਹਰਮ-ਓ-ਦੈਰ ਮੇਂ ਢੂੰਡਾ ਨਾਹੱਕ,

ਸੈਂਬਰ ਬਰ ਮੇਂ ਨਿਹਾਂ ਥਾ ਮੁਝੇ ਮਾਲੂਮ ਨਾ ਥਾ।

ਬਾਅਜ਼ ਹਸਤੀ ਮੌਹੂਮ ਕੋ ਸਮਝੇ ਥੇ ਘਰ,

ਔਰ ਵਤਨ ਅਪਨਾ ਜਹਾਂ ਥਾ ਮੁਝੇ ਮਾਲੂਮ ਨਾ ਥਾ।

ਸੱਚ ਤੋ ਯਹਿ ਹੈ ਕਿ ਸਿਵਾ ਯਾਰ ਕੇ ਜੋ ਕੁਛ ਥਾ ਹੰਯਾਤ,

ਵਹਿਮ ਥਾ, ਸ਼ੱਕ ਥਾ, ਗੁਮਾਂ ਥਾ ਮੁਝੇ ਮਾਲੂਮ ਨਾ ਥਾ।

ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਕੁਲ-ਮਾਲਕ ਇਕੱਲਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਅਨੇਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹਿਆ। ਉਸ

ਦੀ ਅਨੇਕਤਾ ਵਿਚੋਂ ਏਕਤਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਿਆਂ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ :

ਹੁਣ ਮੈਂ ਲਿਖਿਆ ਸੋਹਣਾ ਯਾਰ,

ਜਿਸ ਦੇ ਹੁਸਨ ਦਾ ਗਰਮ ਬਾਜ਼ਾਰ।

شیخ رُو جلوہ کُتیاں تھا مجھے معلوم نہ تھا
 صاف پردے میں عیاں تھا مجھے معلوم نہ تھا
 گل میں بلبُل میں ہر ایک شاخ میں پتے میں
 جا بجا اس کا نشان تھا مجھے معلوم نہ تھا
 ایک مدت حرم و دیر میں ڈھونڈا ناحق
 سیمبر بے میں نہیں تھا مجھے معلوم نہ تھا
 بعظ ہستی موہوم کو سمجھے تھے گھر
 اور وطن اپنا جہاں تھا مجھے معلوم نہ تھا
 سچ تو یہ ہے کہ سوا یار کے جو کچھ تھا حیات
 وہم تھا شُک تھا۔ کُتیاں تھا مجھے معلوم نہ تھا

..... جے کبھی اوس نُوں لکھیا چارے،
 باض و سبیلے لکھیا نا جاپے۔

ساجھ انا ایتھ بےد بڑاپے، تاں پُلو افسرار۔

‘کانُوں نے ایتھ’ دے کرتا نے لکھیا ہے کہ جتوں سچ دا پھنسی جا
 تالیکھے سادیک آپاٹے مگر ایتھ وچ ایتھد ہوں گیا جاں آپاٹے گسول وچ
 دنا ہوں گیا تاں نسی دے نُوں نال جاں گسول دے پکا س نال اوسدے ديل
 دیاں آں جگمگا اونیآں۔ اوس نُوں پتا لگ گيا کہ مالیک-کول
 چانٹے گی چانٹے، نُوں ہی نُوں تے تانلی ہی تانلی ہے۔ کرتا دے افسل سبب
 ايس پکار گن۔

‘جس تالیکھے سادیک دنا ڈیلر گسول ہوں گيا اُور نُوں رسی سے ايس کہ
 ديل کی آں پُوں نُوں وچ اُور تے ايس کہ جگمگا نجر آنا لگا کہ اُور ‘نُوں-
 ایل-ايس-ايل-ايل-ايل’ ہے اُور ایل وچ کھینے لگا۔

دے کون و مگان نوسا ایاں جج جک نُوں

پُلو و آپا دے :

ايل اُور نال رتا ديل مہا،

مہوں بے دے کبھ نا کای۔

ايل دے ارب ‘جا تے رت’ گن۔ دُجے سبب وچ ايل اُور دے جات
 لای سبب ایل اُور ہے۔ جتوں بارت وچ اُور جاں ایل پرماتا دا
 پُتیک اُور ہے ایل ہی اُور دے جات² دا پُتیک گن ہے۔ ‘ايل’

جب طالب صادق قانی الرسول ہو گیا اور نور نبی سے اسکے دل کی آتھیں
 منور ہوئیں تو اسکو یہ نظر آنے لگا۔ کہ اللہ نور السموات والارض ہے اور پھر کہنے
 لگا۔ **درکن و مکان نیست عیاں جز یک نور**
ظاہر شد آن نور یا نواع ظہور
حسن نور و تنوع ظہور شش عالم
نور حید ہمیں ست دگر وہم و غرور
 قانون عشق - حصہ دوم - اللہ والے کی قومی دکان لاہور - صفحہ ۱۵۴

در حساب اجد الف یک جب دو
 دور اجد عشق الف او پے تو
 الف ذات حق کو کہتے ہیں اور ب ذات عالم کو۔ ذات حق وجود مطلق ہے
 اور ذات عالم عدم مطلق
 قانون عشق - اللہ والے کی قومی دکان لاہور - صفحہ ۲۰۴

ਅੱਲਾਹ ਦੀ ਜ਼ਾਤ ਹੈ ਤੇ 'ਬੇ' ਜਾਤੇ-ਆਲਿਮ ਹੈ ਜਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਾਤ ਹੈ।

ਅਲਫ਼ ਬਾਰੇ ਹਜ਼ਰਤ ਅਜ਼ੀਜ਼ੁੱਦੀਨ ਕਾਸਤੀ ਨੇ ਚੋਖੀ ਤੇ ਭਰਪੂਰ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ—

ਅਲਫ਼ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈ— ਇਕ ਲਫ਼ਜ਼ੀ ਇਕ ਖ਼ਤੀ। ਅਲਫ਼ ਲਫ਼ਜ਼ੀ ਅਦੁੱਤੀ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹੈ ਅਤੇ ਅਲਫ਼ ਖ਼ਤੀ ਸ਼ਕਲਾਂ ਤੇ ਸੂਰਤਾਂ ਵਿਚ ਕੈਦ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਅਲਫ਼ ਲਫ਼ਜ਼ੀ ਹਕੀਕਤ ਹੈ। ਮੌਲਾਨਾ ਜਾਮੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਲਫ਼ ਤੋਂ ਮੁਰਾਦ ਉਹ ਸਿੱਧੀ ਰੇਖਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਫੱਟੀ 'ਤੇ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਲਫ਼ ਉਹ ਆਵਾਜ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਜ਼ੋਰਾਂ, ਜ਼ਬਰਾਂ ਤੇ ਪੇਸ਼ਾਂ ਲੱਗ ਕੇ ਫੱਟੀ ਉੱਤੇ ਲਿਖੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਬਲਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਹਰ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਬਿਨਾਂ ਨਾ ਕੋਈ ਰਾਗ ਮਿਠਾਸ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਸੰਗੀਤ ਸੁਖਾਵਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹਜ਼ਰਤ ਅਜ਼ੀਜ਼ੁੱਦੀਨ ਕਾਸਤੀ ਆਖਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਹੀ ਮੌਲਾਨਾ ਜਾਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਲਫ਼ ਹਰ ਅੱਖਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ।

ਸ) ਆਪੇ ਦੀ ਭਾਲ (Search for Identity)

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਕੀ ਜਾਣਾਂ ਮੈਂ ਕੌਣ !

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਾ ਮੋਮਨ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਾਫ਼ਰ; ਨਾ ਪਾਕ; ਨਾ ਪਲੀਤ; ਨਾ ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਵਾਚਣਹਾਰਾ, ਨਾ ਕੁਰਾਨ ਦਾ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ, ਨਾ ਰਿੰਦ ਨਾ ਜ਼ਾਹਦ; ਨਾ ਗਿਆਨੀ ਨਾ ਅਗਿਆਨੀ, ਨਾ ਖੁਸ਼ ਨਾ ਉਦਾਸ; ਨਾ ਆਬੀ ਨਾ ਖ਼ਾਕੀ; ਨਾ ਆਤਿਸ਼ ਨਾ ਪੌਣ; ਨਾ ਅਰਬੀ ਨਾ ਲਾਹੌਰੀ; ਨਾ ਹਿੰਦੂ ਨਾ ਤੁਰਕ; ਨਾ ਮਜ਼ਹਬਾਂ ਦਾ ਭੇਤੀ ਤੇ ਖੋਜੀ ਨਾ ਆਦਮ ਤੇ ਹੱਵਾ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਔਲਾਦ, ਨਾ ਅਚੱਲ ਨਾ ਚੱਲਣਹਾਰ ਆਦਿ। ਸਭ ਕੁਝ ਗਿਣ ਗਿਣਾ ਕੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਰੂਹ ਨੂੰ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਨੰਗਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ

درمیاں حروف در صورت مختلفند
 لیکن ہمہ در ذات الف مختلفند
 از رُوئے تعین ہمہ با ہم غیرانہ
 و از رُوئے حقیقت ہمہ عین الفند
 (مولانا جامی)
 گفتم کہ الف گفت دیگر گفتم بیج
 در خانه اگر کس است یک حرف لیس است
 (حضرت عزیز الدین کاشی)

ਨੂੰ ਹਰ ਆਦਿ-ਅੰਤ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਮੰਨਦਾ ਹੋਇਆ ਆਖਦਾ ਹੈ—

ਅੱਵਲ ਆਖਰ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਣਾ,
ਨਾ ਕੋਈ ਦੂਜਾ ਹੋਰ ਪਛਾਣਾ,
ਮੈਥੋਂ ਹੋਰ ਨਾ ਕੋਈ ਸਿਆਣਾ,
ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਖੜਾ ਹੋ ਕੌਣ!
ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਕੀ ਜਾਣਾ ਮੈਂ ਕੌਣ!

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਆਪੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਬੜਾ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਮਸਲਾ ਹੈ ਤੇ ਹਰ ਯੁਗ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਚਿੰਤਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ। ਹਰ ਯੁਗ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਤਿ ਪ੍ਰਸ਼ਨਸ਼ੀਲ ਹੋ ਕੇ ਪੁੱਛਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ‘ਮੈਂ ਕੀ ਹਾਂ?’ ‘ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ?’ ‘ਮੇਰਾ ਅਸਲਾ ਕੀ ਹੈ?’ ‘ਮੇਰਾ ਅਖੀਰ ਕੀ ਹੈ?’ ਸਿਆਣੇ ਆਖਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੋਂ ਢੂੰਡਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਮਝੋ ਉਹ ਅਧਿਆਤਮਵਾਦ ਦੇ ਰਾਹ ਦਾ ਪਾਠੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੇ ਵੀ ਅਜੇਹੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਤੀ ਕੀਤੇ ਹਨ—

ਤੂੰ ਕਿੱਧਰੋਂ ਆਇਆ? ਕਿੱਧਰ ਜਾਣਾ?
ਆਪਣਾ ਦੱਸ ਟਿਕਾਣਾ।

ਜਿਸ ਠਾਣੇ ਦਾ ਤੂੰ ਮਾਣ ਕਰੇਂ,
ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਨਾ ਜਾਸੀ ਠਾਣਾ।

ਅੰਦਰੋਂ ਉੱਤਰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ—
ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਉਂ ਮੈਂ ਨਾਹੀਂ ਵੇ ਸੱਜਣਾ,
ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਉਂ ਮੈਂ ਨਾਹੀਂ।

ਬੋਲੇ ਦੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਵਾਛੂੰ,
ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਮਨ ਮਾਹੀਂ।

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਸਲੇ ਤੇ ਆਪਣੀ ਮੌਲਿਕਤਾ ਦਾ ਇਲਮ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਆਖਣ ਲੱਗਾ—

ਤੂੰ ਓਸ ਮਕਾਨੋਂ ਆਇਆ ਹੈਂ,
ਏਥੇ ਆਦਮ ਬਣ ਸਮਾਇਆ ਹੈਂ।

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੇ ਆਪਣਾ ਅਸਲਾ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੋਂ ਖੋਜ ਲਿਆ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰਲੇ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਸੁਆਲ ਪੁਛਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਹੋਰੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਤੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਇਕ ਵੇਰ ਬਾਹਰ ਨਿੱਕਲ ਪਵੇਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਘੁੱਟ ਕੇ ਤੇਰੀ ਬਾਂਹ ਫੜ ਲਵਾਂ। ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਲ ਹੀ ਜ਼ਾਹਰਾ ਨਾਲੋਂ ਬਾਤਨ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਖਦਾ ਹੈ—

ਅੰਦਰ ਵਾਲਿਆ ਬਾਹਰ ਆਵੀਂ,
ਬਾਹੋਂ ਪਕੜ ਖਲੋਵਾਂ।

ਜ਼ਾਹਰਾ ਮੈਥੋਂ ਲੁਕਣ ਛਿਪਣ,
ਬਾਤਨ ਕੋਲੇ ਹੋਵਾਂ।

ਐਸੇ ਬਾਤਨ ਫੱਟੀ ਜ਼ੁਲੈਖਾ,
ਮੈਂ ਬਾਤਨ ਬਿਰਲਾਈ।
ਜਿੰਦ ਕੁੜਿੱਕੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਆਈ।

ਹਾਬੀਲ ਤੇ ਕਾਬੀਲ ਆਦਮ-ਹੱਵਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸਨ ਪਰ ਆਦਮ ਆਪ ਕਿਸ ਦਾ
ਪੁੱਤਰ ਸੀ? ਆਦਮ ਉਸ ਸਤਿ-ਹਸਤੀ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਜੋ ਅਨਾਦਿ ਤੇ ਅਨੰਤ ਹੈ।
ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਸ ਅਨਾਦਿ ਤੇ ਅਨੰਤ ਸੱਚ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਮੰਨਦਾ ਹੋਇਆ
ਆਤਮਾ ਦੀ ਅਮਰਤਾ ਸਿੱਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਤੇ ਹੋਰ ਉੱਤਮ
ਆਤਮਾਵਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਰਮ-ਸੱਚ ਆਪ ਆਉਂਦਾ ਹੈ—

ਹਾਬੀਲ ਕਾਬੀਲ ਆਦਮ ਦੇ ਜਾਏ,
ਆਦਮ ਕਿਸ ਦਾ ਜਾਇਆ?

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ ਆਹਾ,
ਦਾਦਾ ਗੋਦ ਖਿਡਾਇਆ।
ਢੋਲਾ ਆਦਮੀ ਬਣ ਆਇਆ।

ਆਤਮਾ ਦੀ ਅਮਰਤਾ ਬਾਰੇ ਇਕ ਥਾਂ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਖ਼ਤਮ
ਹੋ ਜਾਣ ਤੇ ਲੋਕ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ
ਨਹੀਂ ਕਿ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਦਾ ਸਰੀਰ, ਅੱਖਾਂ, ਨੱਕ, ਕੰਨ, ਚਿਹਰਾ, ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ, ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਤਾਂ ਇਲਾਹੀ
ਨੂਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਛੁਹ ਨਾਲ ਇਹ ਮਿੱਟੀ ਦਮਕ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਨੂਰ ਅਮਰ ਹੈ—

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਅਸਾਂ ਮਰਨਾ ਨਾਹੀਂ,
ਵੇ ਮਰ ਗਿਆ ਕੋਈ ਹੋਰ।

ਆਪਣੀ ਮੌਲਿਕ ਜਾਤ ਤੇ ਅਸਲ-ਆਪੇ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਾਉਂਦਿਆਂ ਬੁੱਲ੍ਹੇ
ਨੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਹੀ ਆਪਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਹੀ
ਆਪਾ ਰੱਬ ਦੀ ਅੰਸ਼ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਪਾ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਆਪ ਰੱਬ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ—

ਕੀ ਜਾਣਾਂ ਮੈਂ ਕੋਈ

ਵੇ ਅੜਿਆ,

ਕੀ ਜਾਣਾਂ ਮੈਂ ਕੋਈ।

ਜੋ ਕੋਈ ਅੰਦਰ ਬੋਲੇ ਚਾਲੇ, ਜਾਤ ਅਸਾਡੀ ਹੋਈ।

ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਨੇਹੁੰ ਲਗਾਇਆ, ਉਹੋ ਜਿਹੀ ਹੋਈ।

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੇ ਆਪੇ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹੋਰ ਨਾਂ ਦਿੱਤੇ ਹਨ—

ੳ) ਅਖੰਡ ਚੇਤਨਤਾ

ਅ) ਆਨੰਦ

ੲ) ਅਨੰਤ

ਸ) ਸੋਹੰ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼

ਹ) ਖ਼ਸਮ

ਕ) ਆਪਣਾ ਪਦ

ੳ) ਅਖੰਡ ਚੇਤਨਤਾ :

ਸੁਖ ਰੂਪ ਅਖੰਡ ਚੇਤੰਨ ਹੈ ਤੂੰ,
ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਪੁਕਾਰਦਾ ਵੇਦ ਚਾਰੇ।

—ਸੀਹਰਫ਼ੀਆਂ

ਅ) ਆਨੰਦ :

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਸੰਭਾਲ ਤੂੰ ਆਪ ਤਾਈਂ,
ਤੂੰ ਤਾਂ ਸਦਾ ਅਨੰਦ ਹੈ ਚਾਨਣਾ ਏਂ।

—ਸੀਹਰਫ਼ੀਆਂ

ੲ) ਅਨੰਤ :

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਸੰਭਾਲ ਤੂੰ ਆਪ ਤਾਈਂ,
ਤੂੰ ਤਾਂ ਅਨੰਤ ਲਗ ਦੇਹ ਮੇਂ ਕਹਾਂ ਮੇਵੇਂ।

—ਸੀਹਰਫ਼ੀਆਂ

ਸ) ਸੋਹੰ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ :

ਨੇਯਤਿ ਨੇਯਤਿ ਕਰ ਵੇਦ ਪੁਕਾਰਦੇ ਨੀ,
ਨਹੀਂ ਦੂਸਰਾ ਏਸ ਦੇ ਤੁਲ ਦਾ ਏ।
ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਸੰਭਾਲ ਜਬ ਆਪ ਦੇਖਾ,
ਸਦਾ ਸੋਹੰਗ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਏ ਝੁਲਦਾ ਏ।

—ਸੀਹਰਫ਼ੀਆਂ

ਹ) ਖ਼ਸਮ :

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਬਬੇਕ ਬਿਚਾਰ ਸੇਤੀ,
ਖ਼ੁਦੀ ਛੋਡ ਖ਼ੁਦ ਹੋਏ ਖ਼ਸਮ ਸਾਈਂ।

—ਸੀਹਰਫ਼ੀਆਂ

ਕ) ਆਪਣਾ ਪਦ :

ਖ਼ੁਦੀ ਖੋਈ ਅਪਣਾ ਪਦ ਚੀਤਾ,
ਤਬ ਹੋਈ ਗੱਲ ਖ਼ੈਰ।

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਹ) ਪਰਾ-ਅਨੁਭਵ / ਆਤਮ-ਅਨੁਭਵ

ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਇਕ ਕਿਲ੍ਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨੌਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਹਨ। ਇਹ ਨੌਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਕਿਹੜੇ ਕਿਹੜੇ ਹਨ? ਇਸ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ :—

ਕੰਨ	=	ਦੋ
ਅੱਖਾਂ	=	ਦੋ
ਨਾਸਾਂ	=	ਦੋ
ਮੂੰਹ	=	ਇਕ
ਮਲ ਤੇ ਮੂਤਰ ਦੁਆਰ	=	ਦੋ
<hr/>		
ਕੁੱਲ	=	ਨੌਂ

ਦਸਵਾਂ ਦਰਵਾਜ਼ਾ (ਦਸਵਾਂ ਦੁਆਰ) ਗੁਪਤ ਹੈ। ਬੁੱਲ੍ਹ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਪਰੰਪਰਾ ਵੱਸ ਆਖਿਆ ਹੈ—

ਇਸ ਵਿਹੜੇ ਦੇ ਨੌਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ,
 ਦਸਵਾਂ ਗੁਪਤ ਰਖਾਤੀ।
 ਓਸ ਗਲੀ ਦੀ ਮੈਂ ਸਾਰ ਨਾ ਜਾਣਾਂ,
 ਜਹਾਂ ਆਵੇ ਪੀਆ ਜਾਤੀ।

ਪੀਆ ਦੇ ਆਉਣ ਦੀ ਗਲੀ ਇਹੀ ਦਸਵਾਂ ਦੁਆਰ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਏਸ ਗੁਪਤ ਦੁਆਰੇ ਤੇ ਅਪੜਨ ਨੂੰ 'ਆਪਣੇ ਘਰ' ਅੱਪੜਨਾ ਕਿਹਾ ਹੈ ਅਥਵਾ 'ਘਰ ਵਿਚ ਘਰ ਵੇਖਣਾ' ਸ਼ੀਕਾਰਿਆ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਬੂਲ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਇਕ ਸੂਖਮ ਸਰੀਰ ਹੈ, ਇਕ ਕਾਰਣ ਹੈ। ਗੁਪਤ-ਦੁਆਰ ਉਤੇ ਹੀ ਅਭਿਆਸੀ ਨੂੰ ਨਾਮ, ਧੁਨ, ਸ਼ਬਦ, ਕਲਮਾ ਜਾਂ ਬਾਂਗੇ-ਅਸਮਾਨੀ, ਗੁਰਬਾਣੀ, ਨਾਦ ਅਥਵਾ ਅਕਥ-ਕਥਾ ਦਾ ਇਲਾਹੀ ਰਾਗ ਸੁਣਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਲਈ ਸਬੂਲ ਸਰੀਰ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਸ਼ਬਦ ਉਸ ਪਰਮ-ਨਾਦ ਦਾ ਅੰਸ਼ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਕਤੀ ਬਣ ਕੇ ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਸਭ ਪਸਾਰੇ ਦਾ ਮੂਲ ਕਾਰਣ ਵੀ ਹੈ।

ਅਭਿਆਸੀਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਿੱਠੀ ਤੋਂ ਮਿੱਠੀ ਤੇ ਪਿਆਰੀ ਤੋਂ ਪਿਆਰੀ ਰਾਗਣੀ ਦੀ ਲੱਜ਼ਤ ਲੈ ਕੇ ਮੁੜ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਉਣ ਨੂੰ ਦਿਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਰੂਹ ਪਛਤਾ ਕੇ ਕਹਿ ਉਠਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਲੱਜ਼ਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਏਨੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਐਵੇਂ ਬਿਤਾ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਭੁਲੀ ਰਹੀ। ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਏਸ ਭੇਦ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਹੈ—

ਭੁਲੇ ਰਹੇ ਨਾਮ ਨਾ ਜਪਿਆ,
 ਗਫਲਤ ਅੰਦਰ ਯਾਰ ਹੈ ਛਪਿਆ,
 ਉਹ ਸਿੱਧ ਪੁਰਖਾ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਵਸਿਆ,
 ਲੱਗੀਆਂ ਨਫਸ ਦੀਆਂ ਚਾਟਾਂ ਨੀ,
 ਕੋਈ ਕਰੇ ਅਸਾਂ ਨਾਲ ਬਾਤਾਂ ਨੀ।

ਇਹ ਰਾਹ ਇਸ਼ਕ, ਸ਼ੌਕ ਤੇ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਰਾਹ ਹੈ, ਪਿਆਰੇ ਨਾਲ ਆਸ਼ਨਾਈ ਤੇ ਆਪਾ-ਭਾਵ ਦੇ ਤਿਆਗ ਦਾ ਮਾਰਗ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ 'ਨੌਂ ਦਰ ਠਾਕੇ ਧਾਵਤ ਰਹਾਏ' ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ ਤੇ 'ਦਸਵੇਂ ਨਿਜ ਘਰ ਵਾਸਾ ਪਾਏ' ਦਾ ਸ਼ਬਕ ਹੈ। ਜੋ ਨੂਰ ਤੇ ਤੱਜਲੀ ਦਸਵੇਂ, ਨਿਜ ਘਰ ਵਿਚ ਹੈ ਉਹ ਬਾਕੀ ਨੌਂਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਏਸੇ ਸ਼ਬਕ ਨੂੰ

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੇ ਇੰਜ ਦ੍ਰਿੜਾਇਆ ਹੈ—

ਤੁਧ ਕਾਰਨ ਮੈਂ ਐਸਾ ਹੋਇਆ,
ਨੌਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਕਰ ਸੋਇਆ,
ਦਰ ਦਸਵੇਂ 'ਤੇ ਆਣ ਖਲੋਇਆ,

ਕਦੇ ਮੰਨ ਮੇਰੀ ਆਸ਼ਨਾਈ।

ਜਬ ਕੀ ਪੀਆ ਸੰਗ ਪ੍ਰੀਤ ਲਗਾਈ।

ਮਨ ਤੇ ਇੰਦਰੀਆਂ ਦੇ ਘਾਟ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਉੱਠ ਕੇ, ਨੌਂ ਦੁਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰ ਕੇ, ਦਸਵੇਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਸਬੂਲ ਸਰੀਰ ਸੁੰਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਰਜ਼ੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮਹਾਤਮਾ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹੀ ਜੀਉਂਦਿਆਂ ਮਰਨਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹੀ ਮਾਰਗ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵੇਖਣ, ਕੰਨਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੁਣਨ, ਪੈਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤੁਰਨ ਤੇ ਹੱਥਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਰਗ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਫੁਰਮਾ ਰਹੇ ਹਨ—

ਨਿੱਤ ਨਿੱਤ ਮਰਾਂ ਤੇ ਨਿੱਤ ਨਿੱਤ ਜੀਵਾਂ,

ਮੇਰਾ ਨਿੱਤ ਨਿੱਤ ਕੂਚ ਮੁਕਾਮ।

—ਦੋਹੜੇ

ਕਬੀਰ ਨੇ ਏਸੇ ਮਰਨ ਨੂੰ ਬੜਾ ਅਨੰਦਦਾਇਕ ਆਖਿਆ ਹੈ ਤੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਡਰਦੀ ਹੈ ਉਸੇ ਮਰਨ ਨੂੰ ਮੈਂ ਚਾਉ ਭਰੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਉਡੀਕਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਮਰਨ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਪਰਮ ਅਨੰਦ ਜਾਂ ਉੱਤਮ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੱਜ਼ਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਲੱਜ਼ਤ ਜਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਕਹਿ ਅਨੰਦ ਬਾਹਿਰ ਨਹੀਂ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ। ਦੁਨੀਆਂ, ਭੁੱਲਣ ਸੰਸਾਰ ਇਸ ਅਨੰਦ ਨੂੰ ਬਾਹਰੋਂ ਭਾਲਦਾ ਹੈ ਤੇ ਭਟਕ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਅਨੰਦ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਇਲਮ ਨਹੀਂ।

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਸ਼ਹੁ ਅੰਦਰੋਂ ਮਿਲਿਆ,

ਭੁਲੀ ਫਿਰੇ ਲੋਕਾਈ।

—ਦੋਹੜੇ

ਇਸ ਅਨੰਦ ਦੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਣਦੀ ਮਾਣਦੀ ਰੂਹ ਸਬੂਲ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੀ। ਅੰਗ, ਉਪਅੰਗ ਸਾਰੇ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਹਨ ਤੇ ਰੂਹ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੁੱਤੇ ਦੇ ਸੁੱਤੇ ਰਹਿਣ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਨੰਦ ਨੂੰ ਜਾਗ ਕੇ ਭੰਗ ਨਾ ਕਰਨ—

ਸਈਆਂ ਛੱਡ ਗਈਆਂ ਮੈਂ ਇਕਲੜੀ ਨੂੰ

ਅੰਗ ਸਾਕ ਨਾਲੋਂ ਨਾਤਾ ਤੋੜਦੀ ਸਾਂ।

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਜਬ ਆਪ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕੀਤਾ,

ਤਾਂ ਮੈਂ ਸੁੱਤੇ ਅੰਗ ਨਾ ਮੋੜਦੀ ਸਾਂ।

—ਸੀਹਰਫੀਆਂ

ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਜਾਂ ਇਲਾਹੀ ਰਾਗ ਦੀ ਨਾ ਕੋਈ ਜਾਤ ਹੈ, ਨਾ ਰੰਗ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਰੂਪ।

ਇਹ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਮਾਨ, ਸਿੱਖ, ਈਸਾਈ, ਯਹੂਦੀ, ਜੈਨੀ, ਸਭ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਮਗਰੋਂ ਚਾਹੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਾਦ ਕਹਿ ਦੇਵੇ, ਚਾਹੇ ਬਾਂਗ, ਚਾਹੇ ਸ਼ਬਦ, ਚਾਹੇ ਧੁਨ, ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਆਖ ਦਿਉ, ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਂ ਦੇ ਦਿਉ—

ਜਬ ਜੋਗੀ ਤੁਮ ਵਸਲ ਕਰੋਗੇ,

ਬਾਂਗ ਕਹੇ ਭਾਵੇਂ ਨਾਦ ਬਜਾਵੇ।

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਇਹ ਨਾਵਾਂ, ਜਾਤਾਂ, ਪਾਤਾਂ, ਮੁਲਕਾਂ, ਕੌਮਾਂ ਦਾ ਮੁਥਾਜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਏਥੇ ਤਾਂ ਮਰਨ ਨਾਲ ਮੁੱਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਧਰਮਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਰਤ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਯੋਗ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਸੁਰਤ ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੁਰਤ ਨੂੰ ਉੱਚੇ ਤੋਂ ਉੱਚੀਆਂ ਮੰਜ਼ਲਾਂ 'ਤੇ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਜਾ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਇਲਮ ਫਿੱਕੇ ਤੇ ਬੇਮਾਅਨੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਨਿਰਾਰਥਕ ਤੇ ਵਿਅਰਥ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸਾਧਕ ਤਥਾ ਅਭਿਆਸੀ ਕਹਿ ਉੱਠਦਾ ਹੈ :

ੳ) ਇਕ ਨੁਕਤੇ ਵਿਚ ਗੱਲ ਮੁਕਦੀ ਹੈ।

ਫੜ ਨੁਕਤਾ ਛੋੜ ਹਿਸਾਬਾਂ ਨੂੰ।

... ਗੱਲ ਏਸੇ ਘਰ ਵਿਚ ਢੁੱਕਦੀ ਹੈ।

ਇਕ ਨੁਕਤੇ ਵਿਚ ਗੱਲ ਮੁੱਕਦੀ ਹੈ।

ਅ) ਇਕੋ ਅਲਫ ਪੜ੍ਹੇ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹੈ।

ੲ) ਇਕ ਨੁਕਤਾ ਯਾਰ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਏ।

ਨੁਕਤਾ ਤੋਂ ਭਾਵ 'ਨੁਕਤਾਏ ਸਵੈਦਾਂ' ਤੀਸਰਾ ਤਿਲ, ਸ਼ਿਵ-ਨੇਤਰ, ਦਿੱਬ ਚਕਸੂ ਜਾਂ ਸਿਕਸਥ ਸੈਨਸ (Sixth Sense) ਹੈ।

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਰੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਹਸ਼ਰ ਨੂੰ ਉੱਠਣਗੇ ਪਰ ਆਸ਼ਕ ਜੀਉਂਦਿਆਂ ਮਰਨਾ ਸਿਖ ਕੇ ਸਦਾ ਦਾ ਜੀਵਨ ਪਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅਮਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ—

ਕਰਾਂ ਨਸੀਹਤ ਵੱਡੀ ਜੇ ਕੋਈ, ਸੁਣ ਕਰ ਦਿਲ ਤੇ ਲਾਵੇਂਗਾ,

ਮੋਏ ਤਾਂ ਰੋਜ਼ ਹਸ਼ਰ ਨੂੰ ਉੱਠਣ ਆਸ਼ਕ ਨਾ ਮਰ ਜਾਵੇਂਗਾ,

ਜੇ ਤੂੰ ਮਰੇਂ ਮਰਨ ਤੋਂ ਅੱਗੇ,

ਮਰਨੇ ਦਾ ਮੁੱਲ ਪਾਵੇਂਗਾ।

ਇਹ ਅਨੁਭਵ ਜਾਂ ਫਲਸਫਾ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਅਰਬੀ ਵਿਚ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਮੱਤ ਵਿਚ ਇਸੇ ਨੂੰ 'ਮੂਤੂ ਕਿਬਲਾ ਅੰਤਾ ਮੂਤੂ' (ਮਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਰ) ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਇਸ ਮੰਜ਼ਲ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਆਖਦਾ ਹੈ—

ਮੂਤੂ ਕਿਬਲਾ ਅੰਤਾ ਮੂਤੂ ਹੋਈਆਂ,

ਮੋਇਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਜਵਾਲੀ ਓ ਯਾਰ।

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਮੇਰੇ ਘਰ ਆਇਆ,
 ਕਰ ਕਰ ਨਾਚ ਵਖਾਲੀ ਓ ਯਾਰ।
 ਜੇ ਰੰਗ ਚੜ੍ਹਿਆ ਗੂੜ੍ਹਾ ਚੜ੍ਹਿਆ,
 ਮੁਰਸ਼ਦ ਵਾਲੀ ਲਾਲੀ ਓ ਯਾਰ।

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੇ ਇਲਾਹੀ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਅਨਹਦ-ਸ਼ਬਦ, ਅਨਹਦ-ਵਾਜਾ, ਬੰਸੀ, ਅਨਹਦ-
 ਤਾਰ, ਅਨਹਦ-ਬਾਣ, ਅਨਹਦ-ਬਾਂਸਰੀ ਆਦਿ ਕਈ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ-
 ਅਨਹਦ-ਸ਼ਬਦ :

ਆਓ ਫਕੀਰੇ ਮੇਲੇ ਚੱਲੀਏ,
 ਆਰਫ਼ ਕਾ ਸੁਣ ਵਾਜਾ ਰੇ।
 ਅਨਹਦ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣੋਂ ਬਹੁ ਰੰਗੀ,
 ਤਜੀਏ ਭੇਖ ਪਿਆਜਾ ਰੇ।

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਅਨਹਦ ਵਾਜਾ :

ਅਨਹਦ ਵਾਜਾ ਸੁਰਬ ਮਿਲਾਪੀ,
 ਨਿਰ ਵੈਰੀ ਸਰਨਾਜਾ ਰੇ।
 ਮੇਲੇ ਬਾਝੋਂ ਮੇਲਾ ਐਂਤਰ,
 ਰੁੜ੍ਹ ਗਿਆ ਮੂਲ ਵਿਆਜਾ ਰੇ।

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਬੰਸੀ :

ੳ) ਇਸ ਬੰਸੀ ਦੇ ਪੰਜ ਸੱਤ ਤਾਰੇ
 ਆਪ ਆਪਣੀ ਸੁਰ ਭਰਦੇ ਸਾਰੇ
 ਇਕ ਸੁਰ ਸਭ ਦੇ ਵਿਚ ਦਮ ਮਾਰੇ,
 ਸਾਡੀ ਇਸ ਨੇ ਹੋਸ਼ ਭੁਲਾਈ।
 ਬੰਸੀ ਕਾਹਨ ਅਚਰਜ ਬਜਾਈ।

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਅ) ਸੁਣੀਆਂ ਬੰਸੀ ਦੀਆਂ ਘਨਘੋਰਾਂ
 ਕੂਕਾਂ ਤਨ ਮਨ ਵਾਂਙੂੰ ਮੋਰਾਂ,
 ਡਿੱਠੀਆਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਤੋੜਾਂ ਜੋੜਾਂ,
 ਇਕ ਸੁਰ ਦੀ ਸਭ ਕਲਾ ਉਠਾਈ।
 ਬੰਸੀ ਕਾਹਨ ਅਚਰਜ ਬਜਾਈ।

ਅਨਹਦ-ਤਾਰ :

ਰੋਜ਼ੇ ਹੱਜ ਨਿਮਾਜ਼ ਨੀ ਮਾਏ,
 ਮੈਨੂੰ ਪੀਆ ਨੇ ਆਣ ਭੁਲਾਏ।

ਜਾਂ ਪੀਆ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਪਈਆਂ,
 ਮਨਤਕ ਕਹਿਣ ਸਭੇ ਭੁੱਲ ਗਈਆਂ,
 ਉਸ ਅਨਹਦ ਤਾਰ ਵਜਾਏ।
 ਮੈਨੂੰ ਪੀਆ ਨੇ ਆਣ ਭੁਲਾਏ।

ਅਨਹਦ ਬਾਣ :

ਲੱਗ ਗਏ ਅਨਹਦ ਬਾਣ ਨਿਆਰੇ,
 ਝੂਠੀ ਦੁਨੀਆਂ ਕੂੜ ਪਸਾਰੇ,
 ਸਾਈਂ ਮੁਖ ਵੇਖਣ ਵਣਜਾਰੇ,
 ਮੈਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਈਆਂ ਸਭ ਬਾਤਾਂ।

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਅਨਹਦ ਬਾਂਸਰੀ :

ਵਾਹ ਵਾਹ ਵਾਹਦਤ ਕੀਨਾ ਸ਼ੋਰ,
 ਅਨਹਦ ਬਾਂਸਰੀ ਦੀ ਘੰਘੋਰ,
 ਅਸਾਂ ਹੁਣ ਪਾਇਆ ਤਖ਼ਤ ਲਾਹੌਰ

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਕ) ਸਮਕਾਲੀ ਸੰਕੇਤ

ਕਸੂਰ :

ੳ) ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਕਸਰ ਨਾਮ ਕਸੂਰ ਹੈ, ਓਥੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਾ ਸਕਣ ਬੋਲ।
 ਓਥੇ ਸੱਚੇ ਗਰਦਣ ਮਾਰੀਏ, ਓਥੇ ਝੂਠੇ ਕਰਨ ਕਲੋਲ।

—ਦੋਹੜੇ

ਅ) ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਕਸੂਰ ਬੇਦਸਤੂਰ, ਓਥੇ ਜਾਣਾ ਬਣਿਆ ਜ਼ਰੂਰ।
 ਨਾ ਕੋਈ ਪੁੰਨ ਨਾ ਦਾਨ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਲਾਗ ਦਸਤੂਰ।

—ਦੋਹੜੇ

ਲਾਹੌਰ :

ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਦੋ ਥਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਥਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਲਾਹੌਰ ਨੂੰ
 'ਤਖ਼ਤ ਲਾਹੌਰ' ਲਿਖਿਆ ਹੈ—

ੳ) ਤਖ਼ਤ ਮੁਨੱਵਰ ਬਾਂਗਾਂ ਮਿਲੀਆਂ,
 ਤਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਤਖ਼ਤ ਲਾਹੌਰ।

... ..

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਅਸਾਂ ਮਰਨਾ ਨਾਹੀਂ
 ਕਬਰ ਪਾਇ ਕੋਈ ਹੋਰ।
 ਮੇਰਾ ਰਾਂਝਾ ਹੁਣ ਕੋਈ ਹੋਰ।

ਅ) ਅਰਸ਼ ਮੁਨੱਵਰ ਬਾਂਗਾਂ ਮਿਲੀਆਂ;
 ਸੁਣੀਆਂ ਤਖ਼ਤ ਲਾਹੌਰ।
 ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ ਕੁੰਡੀਆਂ ਪਾਈਆਂ,
 ਲੁਕ ਛੁੱਪ ਖਿਚਦਾ ਡੋਰ।
 ਮੇਰੀ ਬੁੱਕਲ ਦੇ ਵਿਚ ਚੋਰ।

ਲਾਹੌਰ ਤੇ ਕਸੂਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਲ ਵੀ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤੇ ਗਏ

ਹਨ :—

ਨਗੌਰ :

ਨਾ ਮੈਂ ਅਰਬੀ ਨਾ ਲਾਹੌਰੀ,
 ਨਾ ਮੈਂ ਹਿੰਦੀ ਸ਼ਹਿਰ ਨਗੌਰੀ।

ਨਦੌਨ, ਪਸ਼ੋਰ :

ਨਾ ਮੈਂ ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਪਸ਼ੋਰੀ,
 ਨਾ ਮੈਂ ਰਹਿੰਦਾ ਵਿਚ ਨਦੌਨ,
 ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਕੀ ਜਾਣਾ ਮੈਂ ਕੌਣ।

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਮਕਾਲੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਚਿੱਤਰ ਵੀ ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀ। ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਸਾਜਨਾ (1699 ਈਸਵੀ) ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਤੇ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਮਕ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਚੌਖਾ ਪਤਾ ਸੀ।

ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਆਏ ਦਿਨ ਨਵੇਂ ਤੋਂ ਨਵਾਂ ਤੂਫ਼ਾਨ ਉਠਦਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਸੱਚੀ ਤੇ ਬੀਰਤਾ ਭਰੀ ਲਗਨ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਤੇ ਇਸ ਉੱਤੇ ਕਾਬਿਜ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਸਿਰਲੱਖ ਹੋ ਕੇ ਲੜਦੇ ਤੇ ਸੱਚੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਜਾਮ ਪੀਣ ਲਈ ਤੱਤਪਰ ਰਹਿੰਦੇ।

ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਤੇਜ਼ ਉੱਠ ਰਹੀ ਸੈਨਿਕ ਹਨੇਰੀ ਨੇ ਮੁਗ਼ਲ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੇਲ ਦੇਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਵਧ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੁਗ਼ਲ ਸਾਮਰਾਜ ਨਿੱਤ ਤੇ ਨਵੇਂ ਉੱਗਣ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਇਸ ਰਾਜਸੀ ਦਸ਼ਾ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦਾ ਆਖਦਾ ਹੈ :

ੳ) ਉਲਟੇ ਹੋਰ ਜ਼ਮਾਨੇ ਆਏ।
 ਅਸਾਂ ਹੁਣ ਭੇਤ ਸਜਨ ਦੇ ਪਾਏ
 ਆਪਣਿਆਂ ਵਿਚ ਉਲਫ਼ਤ ਨਾਹੀਂ,
 ਕਿਆ ਚਾਚੇ ਕਿਆ ਤਾਏ।

ਅ) ਮੁਗ਼ਲਾਂ ਜ਼ਹਿਰ ਪਿਆਲੇ ਪੀਤੇ,
 ਭੂਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਰਾਜੇ ਕੀਤੇ,
 ਸਭ ਅਸ਼ਰਫ਼ ਫਿਰਨ ਚੁੱਪ ਕੀਤੇ,
 ਭਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝਾਤਿਆ ਈ।

ਫੇਰ ਆਖਿਆ ਹੈ—

ੳ) ਪਿਓ ਪੁੱਤਰਾਂ ਇਤਫ਼ਾਕ ਨਾ ਕੋਈ,
ਧੀਆਂ ਨਾਲ ਨਾ ਮਾਏ।
ਸੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਮਿਲਦੇ ਧੱਕੇ,
ਝੂਠੇ ਕੋਲ ਬਹਾਏ।
..... ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੁਕਮ ਹਜ਼ੂਰੋਂ ਆਂਦਾ,
ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਹਟਾਏ।

ਅ) ਦਰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹਜ਼ਰ ਅਜ਼ਾਬ ਦਾ

ੲ) ਦਰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹਜ਼ਰ ਅਜ਼ਾਬ ਦਾ,
ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਹੋਇਆ ਪੰਜਾਬ ਦਾ,
ਡਰ ਹਾਵੀਏ ਦੋਜ਼ਖ ਮਾਰਿਆ।

ਮੈਨੂੰ ਆ ਮਿਲ ਯਾਰ ਪਿਆਰਿਆ।

ਖ) ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੇ ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਸੰਕੇਤ

ਸੁਲੇਮਾਨ :

ਸੁਲੇਮਾਨ ਇਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੈਗੰਬਰ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ। ਇਹ ਹਜ਼ਰਤ ਦਾਊਦ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ ਤੇ ਹਜ਼ਰਤ ਈਸਾ ਤੋਂ ਇਕ ਹਜ਼ਰ ਪੰਦਰ੍ਹਾਂ (1015) ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਕੋਲ ਇਕ ਅਜੇਹਾ ਤਖ਼ਤ ਸੀ ਜੋ ਆਸਮਾਨ ਵਿਚ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਵਾਂਗ ਉੱਡ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਇਬਰਾਹੀਮ :

ਆਪ ਦਾ ਅਸਲ ਨਾਉਂ ਹਜ਼ਰਤ ਖਲੀਲ ਅੱਲਾਹ ਸੀ। ਆਪ ਆਜ਼ਰ ਬੁੱਤ ਤਰਾਸ਼ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸਨ ਤੇ ਪੈਗੰਬਰ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰ ਹੋਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਉਂ ਇਸਮਾਈਲ ਤੇ ਅਸਹਾਕ ਸਨ। ਅਸਹਾਕ ਦੀ ਔਲਾਦ ਵਿਚੋਂ ਹਜ਼ਰਤ ਯਕੂਬ, ਹਜ਼ਰਤ ਮੂਸਾ ਅਤੇ ਹਜ਼ਰਤ ਈਸਾ ਆਦਿ ਪੈਗੰਬਰ ਹੋਏ। ਹਜ਼ਰਤ ਇਸਮਾਈਲ ਦੀ ਔਲਾਦ ਵਿਚੋਂ ਜਨਾਬ ਰਸੂਲ ਅੱਲਾਹ-ਸੁਲ-ਅੱਲਾਹ-ਅਲਹ-ਵਸੱਲਮ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ।

ਸਨਆਨ :

ਸਨਆਨ ਇਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਬਜ਼ੁਰਗ ਹੋਏ ਹਨ। ਆਪ ਦੇ ਲਗਪਗ ਸੱਤ ਸੌ ਮੁਰੀਦ ਸਨ। ਸ਼ੇਖ ਅੱਤਾਰ ਵੀ ਆਪ ਦੇ ਮੁਰੀਦਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਨ। ਭਗਤੀ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਤੁਰਦੇ ਇਹ ਭੁੱਲ ਕੇ ਨਸਾਰਾ ਕੌਮ ਦੀ ਇਕ ਕੁੜੀ 'ਤੇ ਆਸ਼ਕ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਸੂਰ ਚਾਰਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਮਗਰੋਂ, ਰੱਬ ਵਲੋਂ ਹੀ, ਇਹ ਫੇਰ ਸਹੀ ਰਾਹ 'ਤੇ ਆ ਗਏ।

ਹਜ਼ਰਤ ਮੂਸਾ :

ਆਪ ਯਹੂਦੀ ਮੱਤ ਦੇ ਬਾਨੀ ਤੇ ਤੂਰਾਤ ਦੇ ਕਰਤਾ ਸਨ। ਤੂਰਾਤ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਸਤਕ ਹੈ। ਯਹੂਦੀਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਤੂਰਾਤ

ਅਕਾਸ਼ ਬਾਣੀ ਹੋ ਕੇ ਹਜ਼ਰਤ ਮੂਸਾ ਨੂੰ 'ਉੱਤਰੀ' ਸੀ। ਆਪ ਦਾ ਜਨਮ ਮਸੀਹ ਤੋਂ 1571 ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਇਆ। ਆਪ ਮਿਸਰ ਦੇ ਵਾਸੀ ਸਨ। ਉੱਥੇ ਹੀ ਆਪ ਇਕ ਸੌ ਵੀਹ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਉਮਰ ਭੋਗ ਕੇ 1451 ਵਰ੍ਹੇ ਪੂਰਵ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਫ਼ੌਤ ਹੋ ਗਏ। ਇਬਰਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ 'ਮੂ' ਦੇ ਅਰਥ ਹਨ ਤਾਬੂਤ ਤੇ 'ਸਾ' ਦੇ ਅਰਥ ਹਨ ਪਾਣੀ। ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਸੰਦੂਕ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਰੋੜ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਆਪ ਦਾ ਨਾਂ ਮੂਸਾ ਪੈ ਗਿਆ।

ਹਸਨ ਹੁਸੈਨ :

ਹਸਨ ਤੇ ਹੁਸੈਨ ਹਜ਼ਰਤ ਅਲੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸਨ। ਹਸਨ ਵੱਡਾ ਸੀ ਤੇ ਹੁਸੈਨ ਉਮਰ ਵਿਚ ਛੋਟਾ ਸੀ। ਹਸਨ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਏਸੇ ਵਾਸਤੇ ਮੁਹੱਰਮ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹਸਨ ਦਾ ਸੋਗ ਵੀ ਹੁਸੈਨ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਸੈਨ ਨੇ ਵੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਜਾਮ ਪੀਤਾ ਸੀ। ਸੰਨ 61 ਹਿਜਰੀ ਵਿਚ ਕਰਬਲਾ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਹੁਸੈਨ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਕ, ਸੰਬੰਧੀ ਤੇ ਹੋਰ ਹਿਮਾਇਤੀ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਆਪ ਯਜ਼ੇਦ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਨਾਲ ਸਿਰਲੱਥ ਹੋ ਕੇ ਲੜੇ ਤੇ ਯਜ਼ੇਦ ਦੀਆਂ ਫ਼ੌਜਾਂ ਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਨਮਰੂਦ :

ਨਮਰੂਦ ਵੀ ਇਕ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਹਜ਼ਰਤ ਇਬਰਾਹੀਮ ਦਾ ਸਮਕਾਲੀ ਸੀ। ਇਹ ਖ਼ੁਦਾਈ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਦਿਮਾਗ਼ ਵਿਚ ਇਕ ਮੱਛਰ ਦੇ ਘੁਸ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਨਮਰੂਦ ਦੇ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥ ਵੀ ਇਹੀ ਹਨ ਕਿ 'ਨਾ ਮਰੇਗਾ'। ਇਸ ਦੇ ਪਿਉ 'ਕੋਸ਼' ਦੀ ਇਰਾਕ ਉੱਤੇ ਹਕੂਮਤ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਏਸੇ ਮੁਲਕ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜੁਨੈਦ :

ਆਪ ਬਗ਼ਦਾਦ ਦੇ ਇਕ ਕਾਮਿਲ ਵਲੀ ਤੇ ਆਲੀ ਹਸਤੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਆਪ ਦੇ ਆਰਫ਼ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੀਕ ਧੁੰਮਾਂ ਪਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। 297 ਹਿਜਰੀ ਵਿਚ ਆਪ ਨੇ ਵਫ਼ਾਤ ਪਾਈ।

ਕਾਰੂੰ :

ਇਹ ਇਕ ਭਾਰੀ ਧਨਾਢ ਤੇ ਦੌਲਤਮੰਦ ਸ਼ਖ਼ਸ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਚਾਲ੍ਹੀ ਖ਼ਜ਼ਾਨਿਆਂ ਦਾ ਮਾਲਿਕ ਸੀ। ਇਹ ਹਜ਼ਰਤ ਮੂਸਾ ਦੇ ਚਾਚੇ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ।

- 1 ਨਮਰੂਦ ਨੇ ਵੀ ਖ਼ਦਾ ਸਦਾਇਆ
ਉਸ ਨੇ ਰੱਬ ਨੂੰ ਤੀਰ ਚਲਾਇਆ
ਮੱਛਰ ਤੋਂ ਨਮਰੂਦ ਮਰਵਾਇਆ,
ਕਾਰੂੰ ਜ਼ਮੀਂ ਨਿਘਾਰਿਆ ਈ।
ਰਹੁ ਰਹੁ ਵੇ ਇਸ਼ਕਾ ਮਾਰਿਆ ਈ।

—ਬੁੱਲ੍ਹਾ

ਹਜ਼ਰਤ ਮੂਸਾ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮ ਤੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜ਼ਕਾਤ ਦਿੱਤਾ ਕਰੇ। ਪਰ ਇਹ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮ ਤੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਧਨ ਇਕੱਠਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਰੱਬ ਦਾ ਭਾਣਾ ਅਜੇਹਾ ਵਰਤਿਆ ਕਿ ਇਹ ਆਪਣੇ ਚਾਲ੍ਹੀ ਖਜ਼ਾਨਿਆਂ ਸਣੇ ਤਬਾਹ ਤੇ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਗਿਆ।
ਈਸਾ :

ਹਜ਼ਰਤ ਯਸੂਹ ਮਸੀਹ ਦਾ ਨਾਂ ਈਸਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉੱਮਤ ਨੂੰ ਈਸਾਈ ਆਖਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਈਸਾਈ ਸੰਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਪ ਦੀ ਮਾਤਾ ਮਰੀਅਮ ਸੀ ਅਤੇ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਪ ਦਾ ਪਿਤਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਆਪ ਖੁਦਾਵੰਦ ਤਾਅਲਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸਨ। ਆਪ ਦੀ ਰੂਹਾਨੀ ਮਾਨਤਾ ਰੱਬੀ ਪਵਿੱਤ੍ਰਤਾ ਦੀ ਲਖਾਇਕ ਹੈ। ਆਪ ਸੱਚ-ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਪਰਚਾਰਕ ਸਨ। ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਚ ਦਾ ਇਹ ਪਰਚਾਰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਲਈ ਆਪ ਨੂੰ ਸਲੀਬ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਮੱਤ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਗਲਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਪੈਗੰਬਰ ਇੰਜ ਜ਼ਲੀਲ ਹੋ ਕੇ ਨਹੀਂ ਮਰਦਾ। ਉਹ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਜ਼ਰਤ ਈਸਾ ਦੀ ਥਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਫਿਰਅੰਨ :

ਪੁਰਾਤਨ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਮਿਸਰ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਲਕਬ ਜਾਂ ਪਦਵੀ ਸੀ। ਪਰ ਇਹ ਲਕਬ 'ਸੈਤੀ ਨੇਪਤਾ' ਨਾਂ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹਜ਼ਰਤ ਮੂਸਾ ਦਾ ਸਮਕਾਲੀ ਫਿਰਅੰਨ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਇਸਰਾਈਲ ਉੱਤੇ ਬੜੇ ਜ਼ੁਲਮ ਕੀਤੇ। ਜਦੋਂ ਹਜ਼ਰਤ ਮੂਸਾ ਆਪਣੇ ਅਨੁਯਾਈਆਂ ਸਣੇ ਇਸਰਾਈਲ ਤੋਂ ਮਿਸਰ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਏ ਤਾਂ ਇਸ ਫਿਰਅੰਨ ਨੇ ਫੌਜ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਰੱਬ ਦੀ ਕਰਨੀ ਇਹ ਸਣੇ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਦੇ ਨੀਲ ਨਦੀ ਵਿਚ ਗਰਕਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਮੰਨਦਾ ਸੀ। ਖੁਦਾਈ ਦੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਦੇ ਬੰਦੇ ਹਜ਼ਰਤ ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਸਤਾਉਣ ਕਰਕੇ ਖੁਦਾ ਨੇ ਕਰੜੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ।

ਕਲਾਮ ਬੁਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਵਿਚੋਂ ਚੁਣੇ ਸੰਕੇਤ :

ਸੁਲੇਮਾਨ :

ਸੁਲੇਮਾਨ ਨੂੰ ਇਸ਼ਕ ਜੋ ਆਇਆ,
 ਮੁੰਦਰਾ ਹਥੋਂ ਚਾ ਗਵਾਇਆ,

- 1 ਫਿਰਅੰਨ ਨੇ ਜਦੋਂ ਖੁਦਾ ਕਹਾਇਆ
 ਨੀਲ ਨਦੀ ਦੇ ਵਿਚ ਆਇਆ,
 ਓਸੇ ਨਾਲ ਅਸ਼ਟੰਡ ਜਗਾਇਆ,
 ਖੁਦੀਓਂ ਕਰ ਤਦ ਮਾਰਿਆ ਈ।
 ਰਹੁ ਰਹੁ ਵੇ ਇਸ਼ਕਾ ਮਾਰਿਆ ਈ।

—ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ

ਤਖ਼ਤ ਨਾ ਪਰੀਆਂ ਦਾ ਫਿਰ ਆਇਆ,
ਭੱਠ ਝੌਂਕੇ ਪਿਆ ਬੇਹਾਲ।

—ਕਾਫੀਆਂ

ਚੰਡੀ :

ਪਿਰਤਮ ਚੰਡੀ ਮਾਤ ਬਣਾਈ,
ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੂਜੇ ਸਰਬ ਲੋਕਾਈ,
ਪਾਛੀ ਵੱਢ ਕੇ ਜੰਜ ਚੜ੍ਹਾਈ,
ਡੋਲੀ ਠੁਮ ਠੁਮ ਆਈ ਏ।
ਗੱਲ ਰੋਲੇ ਲੋਕਾਂ ਪਾਈ ਏ।

—ਕਾਫੀਆਂ

ਸੀਤਾ :

ਸੀਤਾ ਦੈਂਹਸਰ ਲਈ ਬੇਚਾਰੀ
ਤਦ ਹਨੂਵੰਤ ਨੇ ਲੰਕਾ ਸਾੜੀ,
ਰਾਵਣ ਦੀ ਸਭ ਦਾਹ ਅਟਾਰੀ,
ਓੜਕ ਰਾਵਣ ਮਾਰਿਆ ਈ।

—ਕਾਫੀਆਂ

ਆਦਮ :

ਆਦਮ ਕਣਕੋਂ ਮਨ੍ਹਾਂ ਕਰਾਇਆ,
ਆਪੇ ਮਗਰ ਸ਼ੈਤਾਨ ਦੁੜਾਇਆ,
ਕੱਢ ਬਹਿਸ਼ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਰੁਲਾਇਆ,
ਕੇਡ ਪਸਾਰ ਪਸਾਰਿਆ ਈ।

—ਕਾਫੀਆਂ

ਨੂਹ :

ਨੂਹੇ ਪਰ ਤੂਫ਼ਾਨ ਮੰਗਾਇਆ,
..... ਰਹੁ ਰਹੁ ਵੇ ਇਸ਼ਕਾ ਮਾਰਿਆ ਈ।

—ਕਾਫੀਆਂ

ਸੁਲੇਮਾਨ :

ਕਿੱਥੇ ਤਖ਼ਤ ਸੁਲੇਮਾਨ ਵਾਲਾ,
ਵਿਚ ਹਵਾ ਉਡਦਾ ਸੀ ਬਾਲਾ,
ਉਹ ਭੀ ਕਾਦਰ ਆਪ ਸੰਭਾਲਾ,
ਕੋਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਇਤਬਾਹ ਨਹੀਂ।

—ਕਾਫੀਆਂ

ਮੂਸਾ :

ਰੱਬ-ਇ-ਆਰਨੀ ਮੂਸਾ ਬੋਲੇ,
ਤਦ ਕੋਹਤੂਰ ਜਲਾਇਓ ਈ।
ਲਨਤਰਾਨੀ ਝੜਕਾਂ ਵਾਲਾ,
ਆਪੇ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਇਓ ਈ।

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਅਹਿਮਦ :

ਅਹਿਦ ਅਹਿਮਦ ਵਿਚ ਫਰਕ ਨਾ ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ,
ਇਕ ਰੱਤੀ ਭੇਤ ਮਰੋੜੀ ਦਾ।
ਇਕ ਰਾਂਝਾ ਮੈਨੂੰ ਲੋੜੀਦਾ।

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਸਾਬਰ :

ਸਾਬਰ ਨੇ ਜਦ ਨੇਹੁੰ ਲਗਾਇਆ,
ਦੇਖ ਪੀਆ ਨੇ ਕੀ ਦਿਖਲਾਇਆ,
ਰਗ ਰਗ ਅੰਦਰ ਕਿਰਮ ਚਲਾਇਆ,
ਜ਼ੋਰਾ ਵਰ ਦੀ ਗੱਲ ਮੁਹਾਲ।
ਇਸ ਨੇਹੁੰ ਦੀ ਉਲਟੀ ਚਾਲ।

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਜ਼ਕਰੀਆ :

ਜ਼ਕਰੀਆ ਨੇ ਜਦ ਪਾਇਆ ਕਹਾਰਾ,
ਜਿਸ ਦਮ ਵੱਜਿਆ ਇਸ਼ਕ ਨੱਕਾਰਾ,
ਪਰਿਆ ਸਿਰ ਤੇ ਤਿੱਖਾ ਆਰਾ,
ਕੀਤਾ ਐਡ ਜਵਾਲ।

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਇਬਰਾਹੀਮ :

ਇਬਰਾਹੀਮ ਚਿਖਾ ਵਿਚ ਪਾਇਓ

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਯੂਨਸ :

ਯੂਨਸ ਮੱਛੀ ਤੋਂ ਨਿਗਲਾਇਓ

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਜਿਬਰਾਈਲ :

ਝੁਲਾ ਜਿਬਰਾਈਲ ਝਲਾਇਓ

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਹਸਨ ਹੁਸੈਨ :

ਏਸ ਜੋਗੀ ਦੇ ਸੁਣੋ ਅਖਾੜੇ,
ਹਸਨ ਹੁਸੈਨ ਨਬੀ ਦੇ ਪਿਆਰੇ,
ਮਾਰਿਓ ਸੂ ਵਿਚ ਜਦਾਲ,
ਪਾਣੀ ਬਿਨ ਤਰਸਾ ਕੇ।
ਮੈਂ ਵੈਸਾਂ ਜੋਗੀ ਦੇ ਨਾਲ,
ਮੱਥੇ ਤਿਲਕ ਲਗਾ ਕੇ।

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਰਸੂਲ :

ਅਬਦਾ ਰਸੂਲ ਕਹਾਇਆ,
ਵਿਚ ਮਿਅਰਾਜ ਬੁੱਰਾਕ ਮੰਗਾਇਆ,
ਜਿਬਰਾਈਲ ਪਕੜ ਲੈ ਆਇਆ,
ਹੂਰਾਂ ਮੰਗਲ ਗਾ ਕੇ।
ਮੈਂ ਵੈਸਾਂ ਜੋਗੀ ਦੇ ਨਾਲ,
ਮੱਥੇ ਤਿਲਕ ਲਗਾ ਕੇ।

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ :

ਕਹੂੰ ਗਾਫ਼ਲ ਕਹੂੰ ਨਮਾਜ਼ੀ ਹੋ,
ਕਹੂੰ ਮੰਬਰ ਤੇ ਬਹਿ ਕਾਜ਼ੀ ਹੋ,
ਕਹੂੰ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਗਾਜ਼ੀ ਹੋ,
ਕਹੂੰ ਆਪਣਾ ਪੰਥ ਬਣਾਇਆ ਹੈ।
ਤੈਂ ਆਪ ਸਰੂਪ ਵਟਾਇਆ ਹੈ।

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਯਹੀਯਾ :

ਜਦੋਂ ਯਹੀਯੇ ਨੇ ਪਾਈ ਝਾਤੀ,
ਰਮਜ਼ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਲਾਈ ਕਾਤੀ,
ਜਲਵਾ ਦਿੱਤਾ ਆਪਣਾ ਜਾਤੀ,
ਤਨ ਖੰਜਰ ਕੀਤਾ ਲਾਲ।

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਮਨਸੂਰ :

ਆਪ ਇਸ਼ਾਰਾ ਅੱਖ ਦਾ ਕੀਤਾ,
ਤਾਂ ਮਧੁਵਾ ਮਨਸੂਰ ਨੇ ਪੀਤਾ,
ਸੂਲੀ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਲੀਤਾ,

ਹੋਇਆ ਇਸ਼ਕ ਕਮਾਲ।

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਮਨਸੂਰ ਤੁਸਾਂ ਤੇ ਆਇਆ ਏ,
ਤੁਸਾਂ ਸੁਲੀ ਪਕੜ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਏ,
ਮੇਰਾ ਭਾਈ ਬਾਬਲ ਜਾਇਆ ਏ,
ਦਿਉ ਖੂਨ ਬਹਾ ਮੇਰੇ ਭਾਈ ਦਾ।
ਹੁਣ ਕਿਸ ਥੀਂ ਆਪ ਲੁਕਾਈ ਦਾ।

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਰਾਮਦਾਸ/ਫਤਹ ਮੁਹੰਮਦ :

ਕਿਤੇ ਰਾਮਦਾਸ ਕਿਤੇ ਫਤਹ ਮੁਹੰਮਦ
ਇਹੋ ਕਦੀਮੀ ਸ਼ੋਰ।
ਮਿਟ ਗਿਆ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਝਗੜਾ
ਨਿਕਲ ਪਿਆ ਕੋਈ ਹੋਰ।
ਮੇਰੀ ਬੁੱਕਲ ਦੇ ਵਿਚ ਚੋਰ।

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਸਿਕੰਦਰ :

ਕਿੱਥੇ ਹੈ ਸੁਲਤਾਨ ਸਿਕੰਦਰ!
ਮੌਤ ਨਾ ਛੱਡੋ ਪੀਰ ਪੈਗੰਬਰ,
ਸੱਭੇ ਛੱਡ ਛੱਡ ਗਏ ਅਡੰਬਰ,
ਕੋਈ ਏਥੇ ਪਾਇਦਾਰ ਨਹੀਂ।
ਉੱਠ ਜਾਗ ਘੁਰਾੜੇ ਮਾਰ ਨਹੀਂ।

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਦੌਹਸਰ (ਰਾਵਣ) :

ਦੌਹਸਰ ਲੁਟਿਆ ਹੁਣ ਲਛਮਣ ਬਾਕੀ,
ਤਬ ਅਨਹਦ ਨਾਦ ਬਜਾਏ।

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਗੁਰੂ ਗੋਰਖ :

ਗੁਰੂ ਗੋਰਖ ਨੂੰ ਪੀਰ ਮਨਾਵੇ,
ਹੀਰੇ ਹੀਰੇ ਕਰ ਕੁਰਲਾਵੇ,
ਜਿਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮੂੰਡ ਮੁੰਡਾਵੇ,
ਉਹ ਪੀਲਾ ਜ਼ਰਦ ਮਲਾਹੀ।
ਮੇਰੇ ਕਿਉਂ ਚਿਰ ਲਾਇਆ ਮਾਹੀ।

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਸ਼ਮਸਤਬੇਜ਼ :

ਕੁੰਨ ਬਾਜ਼ਯਾਨੀ ਸ਼ਮਸ ਬੋਲੇ,
ਉਲਟਾ ਕਰ ਲਟਕਾਇਓ ਈ।

—ਕਾਫੀਆਂ

ਸਾਬਰ :

ਤਨ ਸਾਬਰ ਦੇ ਕੀੜੇ ਪਾਏ,
ਜੋ ਚੜ੍ਹਿਆ ਸੋ ਪਾਇਆ ਈ

—ਕਾਫੀਆਂ

ਸ਼ਾਮ :

ਦਰ ਦਰ ਲੱਖੀ ਧੁੰਮਾ ਘੱਤਣ,
ਔਖੀ ਘਾਟ ਪੁਚਾਏ ਪੱਤਣ,
ਸ਼ਾਮੇ ਵਾਸਤੇ।

—ਬਾਰੂਂ ਮਾਹ

ਮੋਹਨ :

ਪੋਹ ਹੁਣ ਪੁਛੂੰ ਜਾ ਕੇ, ਤੁਮ ਨਿਆਰੇ ਰਹੋ ਕਿਉਂ ਮੀਤ।
ਕਿਸ ਮੋਹਨ ਮਨ ਮੋਹ ਲਿਆ ਜੋ ਪੱਥਰ ਕੀਨੋ ਚੀਤ।

—ਬਾਰੂਂ ਮਾਹ

ਸ਼ਾਮ ਪੀਆ :

ਕੌਣ ਕਰੇ ਮੋਹੇ ਸੇ ਦਿਲ ਜੋਈ।
ਸ਼ਾਮ ਪੀਆ ਮੈਂ ਦੇਤੀ ਹੂੰ ਧਰੋਈ।

—ਕਾਫੀਆਂ

ਕਾਹਨ :

ਬੰਸੀ ਕਾਹਨ ਅਚਰਜ ਬਜਾਈ

—ਕਾਫੀਆਂ

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਮੈਂ ਹੁਣ ਬਰਲਾਈ,
ਜਦ ਦੀ ਮੁਰਲੀ ਕਾਹਨ ਬਜਾਈ,
ਬਾਵਰੀ ਹੋ ਤੁਸਾਂ ਵੱਲ ਧਾਈ,
ਖੋਜੀਆਂ ਕਿਤ ਵਲ ਦਸਤ ਬਰਾਤਾਂ।
ਮੁਰਲੀ ਬਾਜ ਉਠੀ ਘਣਘਾਤਾਂ।

—ਕਾਫੀਆਂ

ਰਾਂਝਾ :

ਆਪ ਛਿੜ ਜਾਂਦਾ ਨਾਲ ਮੱਝੀਂ ਦੇ,
ਸਾਨੂੰ ਕਿਉਂ ਬੋਲਿਓ ਮੋੜੀਦਾ।

ਇਕ ਰਾਂਝਾ ਸਾਨੂੰ ਲੋੜੀਦਾ।
ਰਾਂਝੇ ਜਿਹਾ ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਨਾ ਕੋਈ,
ਮਿੰਨਤਾਂ ਕਰ ਕਰ ਮੋੜੀਦਾ,
ਇਕ ਰਾਂਝਾ ਸਾਨੂੰ ਲੋੜੀਦਾ।

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਮੱਝੀਂ ਆਈਆਂ, ਰਾਂਝਾ ਯਾਰ ਨਾ ਆਇਆ,
ਫੂਕ ਬਿਰਹੋਂ ਡੋਲਾਇਆ ਈ,
ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਦਿਲ ਜਾਨੀ ਪਿਆਰਿਆ।

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਆਓ ਸਈਆਂ ਰਲ ਦਿਉ ਨੀ ਵਧਾਈ।
ਮੈਂ ਵਰ ਪਾਇਆ ਰਾਂਝਾ ਮਾਹੀ।

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਰਾਂਝੇ ਨੂੰ ਮੈਂ ਗਾਲੀਆਂ ਦੇਵਾਂ,
ਮਨ ਵਿਚ ਕਰਾਂ ਦੁਆਈਂ।
ਮੈਂ ਤੇ ਰਾਂਝੇ ਇਕੋ,
ਕੋਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਜਮਾਈਂ।

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਹੀਰ :

ਹੀਰ ਵੰਝਾਏ ਸੱਭੇ ਘਰ ਦੇ,
ਇਸ ਦੀ ਖਿੱਚੀ ਮਾਹੀ ਡੋਰ।
ਵਾਹ ਵਾਹ ਹਮਜ਼ ਸਜਨ ਦੀ ਹੋਰ।

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਚੂਚਕ :

ਚੂਚਕ ਕਾਜ਼ੀ ਸਦ ਬਹਾਇਆ

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਸਹਿਤੀ :

ੳ) ਇਹ ਗੱਲ ਸਹਿਤੀ ਨਣਦ ਪਛਾਤੀ
ਅ) ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸਹਿਤੀ ਵੰਧ ਮਚਾਇਆ

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਲੈਲਾ ਮਜਨੂੰ :

ਮਜਨੂੰ ਲਾਲ ਦੀਵਾਨੇ ਵਾਂਙੂੰ
ਅੱਬ ਲੈਲਾ ਹੋ ਰਹੀਏ।
ਪੀਆ ਪੀਆ ਕਰਤੇ ਹਮ ਪੀਆ ਹੋਏ।

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਸੋਹਣੀ ਮਹੀਂਵਾਲ :

ਏਸ ਜੋਗੀ ਦੀ ਸੁਣੋ ਕਹਾਣੀ,
ਸੋਹਣੀ ਡੁੱਬੀ ਡੁੱਬੇ ਪਾਣੀ,
ਫਿਰ ਰਲਿਆ ਮਹੀਂਵਾਲ, ਸਾਰਾ ਤਖ਼ਤ ਲੁਟਾ ਕੇ।
ਮੈਂ ਵੈਸਾ ਜੋਗੀ ਦੇ ਨਾਲ, ਮੱਥੇ ਤਿਲਕ ਲਗਾ ਕੇ।

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਗੋਪੀਆਂ-ਕਾਹਨ :

ਗੋਪੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀ ਚੱਜ ਕਮਾਇਆ,
ਮਖਣ ਕਾਨ੍ਹ ਤੋਂ ਲੁਟਵਾਇਆ,
ਰਾਜੇ ਕੰਸ ਨੂੰ ਪਕੜ ਮੰਗਾਇਆ,
ਬੇਦੀਓਂ ਪਕੜ ਪਛਾੜਿਆ ਈ।

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਮਿਰਜ਼ਾ-ਸਾਹਿਬਾਂ :

ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਵਿਆਹੁਣ ਆਏ,
ਸਿਰ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦਾ ਵਾਰਿਆ ਈ।
ਰਹੁ ਰਹੁ ਵੇ ਇਸ਼ਕਾ ਮਾਰਿਆ ਈ।

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਰੋਡਾ-ਜਲਾਲੀ :

ਰੋਡੇ ਪਿੱਛੇ ਗੱਲ ਗਵਾਈ,
ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਕਰ ਮਾਰਿਆ ਈ।

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਯੂਸਫ਼ ਜੁਲੈਖਾ :

ਕਿੱਥੇ ਯੂਸਫ਼ ਮਾਹਿ ਕਠਿਆਨੀ,
ਲਈ ਜੁਲੈਖਾ ਫੇਰ ਜਵਾਨੀ,
ਕੀਤੀ ਮੌਤ ਨੇ ਓੜਕ ਫ਼ਾਨੀ,
ਫੇਰ ਉਹ ਹਾਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਨਹੀਂ।

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਏਸ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਵੇਖੇ ਕਾਰੇ,
ਯੂਸਫ਼ ਖੂਹ ਪੁਆਇਓ ਈ।
ਵਾਂਗ ਜੁਲੈਖਾ ਵਿਚ ਮਿਸਰ ਦੇ,
ਘੰਗਟ ਖੋਲ੍ਹ ਰੁਲਾਇਓ ਈ।

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਸੰਮੀ ਢੋਲਾ :

ਪਈ ਵਾਂਙ ਸੱਮੀਂ ਮੈਂ ਕੂਕਦੀ,

ਕਰ ਢੋਲਾ ਢੋਲਾ।

—ਕਾਫੀਆਂ

ਸੱਸੀ-ਪੁੰਨੂੰ :

ਸੱਸੀ ਦਾ ਦਿਲ ਲੁੱਟਣ ਕਾਰਨ,
ਹੋਤ ਪੁੰਨੂੰ ਬਣ ਆਇਆ ਹੈ।
ਇਕ ਨੁਕਤਾ ਯਾਰ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਹੈ।

—ਕਾਫੀਆਂ

ਰੂਪ-ਪੱਖ

ੳ) ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਕਲਾਮ ਦੀ ਬੋਲੀ

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਜਾਂ ਬਹੁਤਾ ਕਲਾਮ ਭਾਵੇਂ ਠੇਠ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ ਕਿਧਰੇ ਅਰਬੀ-ਫ਼ਾਰਸੀ ਤੇ ਹਿੰਦਵੀ ਦਾ ਰਲਾ ਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਅਰਬੀ-ਫ਼ਾਰਸੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਆ ਜਾਣ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਕਾਰਣ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸੂਫੀ ਸੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਉਹ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਆਰੰਭਿਕ ਤਾਲੀਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਹਿੰਦਵੀ ਰੰਗ ਉਸ ਦੇ ਬਾਰ੍ਹਾਂਮਾਹੇ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਦਿਸਦਾ ਹੈ।

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਦੇ ਕਲਾਮ ਵਿਚ ਅਰਬੀ ਫ਼ਾਰਸੀ ਦੇ ਕਈ ਵਾਕੰਸ਼ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਕਈ ਅਰਬੀ ਸ਼ਬਦ ਸਿੱਧੇ ਕੁਰਾਨ ਦੀਆਂ ਆਇਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆ ਗਏ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ, 'ਨਹਨ-ਅਕਰਬ', 'ਹਮਾਉਸਤ', 'ਸੁਮਵਜ਼ ਅੱਲਾਹ', 'ਅਲਸ ਬਿਰ ਬੇਕੁਮ', 'ਕਾਲੂ ਬਲਾ' 'ਕਨਜ਼ ਕਦੂਰੀ', 'ਲੌਲਾਕ ਲਮਾ ਖ਼ਲਕਤ ਅਲ ਅਫ਼ਲਾਕ' ਆਦਿ—

ਨਹਨਅਕਰਬ : ਨਹਨ ਅਕਰਬ ਜ਼ਾਤ ਪਛਾਤੀ

ਹਮਾਉਸਤ : ਇਸ ਹਮਾਉਸਤ ਨੇ ਅਕਲ ਵੰਜਾਇਆ।

ਸੁਮਵਜ਼ ਅਲ ਅੱਲਾਹ : ਸੁਮ ਵਜ਼ ਅਲ ਅੱਲਾਹ ਅੱਜ ਦੱਸਨਾਂ ਏਂ ਓ ਯਾਰ।

ਅਲਸਤੋ ਬਿਰਬੇਕੁਮ : ਅਲਸਤੋ ਬਿਰਬੇਕੁਮ ਜਾਂ ਜਲ ਹੋਇਆ।

ਕਾਲੂ ਬਲਾ : ਕਾਲੂ ਬਲਾ ਗਲ ਡਾਲੀ ਓ ਯਾਰ।

ਕਨਜ਼ ਕਦੂਰੀ : ਕਨਜ਼ ਕਦੂਰੀ ਮਨਤਕ ਮਅਨੇ ਸਾਰਾ ਇਲਮ ਗਵਾਤਾ ਹੈ।

ਲੌਲਾਕ ਲਮਾ ਖ਼ਲਕਤ ਅਲ ਅਫ਼ਲਾਕ :

ਲੌਲਾਕ ਲਮਾ ਖ਼ਲਕਤ ਅਲ ਅਫ਼ਲਾਕ, ਆਪੇ ਧੁੰਮ ਮਚੇਂਦੇ ਹੋ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਫ਼ਾਰਸੀ ਅਰਬੀ ਦੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਹੇਠਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ—

ਸਾਇਤ : ਵਿਚੋਂ ਜਾਇ ਹਿਜਰ ਦੀ ਸਾਇਤ

ਮਰਗ : ਸਾਡੀ ਮਰਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਾਸਾ

ਅਜ਼ਾਬ : ਮੈਂ ਛੁਟਦੀ ਏਸ ਅਜ਼ਾਬ ਤੋਂ

ਵਸਲ : ਰੰਗਣ ਚੜ੍ਹੀ ਸ਼ਾਹ ਵਸਲ ਦੀ

ਜ਼ੁਹਦ : ਜ਼ੁਹਦ ਕਮਾਈ ਚੰਗੀ ਕਰੀਏ।

ਸੱਤਾਰ : ਕੀਤਾ ਕਰਮ ਸੱਤਾਰ

ਸਿਤਮ : ਸਿਤਮ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਾਨ ਆਪਣੀ 'ਤੇ

ਜ਼ੋਕ : ਜ਼ੋਕ ਦਿੱਤੇ ਜ਼ਾਤ ਆਪਣੀ ਦਾ

ਅਨਲਹੱਕ : ਤਾਣੀ ਗੰਢਨੀ ਹਾਂ ਅਨਲਹੱਕ ਵਾਲੀ

ਸ਼ਬੋਰੋਜ਼ : ਸ਼ੁਕਰ ਕਰੋ ਸ਼ਬੋਰੋਜ਼ ਰਹਿਣਾ
 ਸਜਦਾ : ਸਜਦਾ ਕਰਦੀ ਤੇ ਹੱਥ ਜੋੜਨੀ ਹਾਂ
 ਫ਼ਹਿਮ : ਫ਼ਹਿਮ ਨਾ ਹੋਰ ਖ਼ਿਆਲ ਮੈਨੂੰ
 ਤਨਹਾ : ਇਕ ਇਕੱਲੀ ਤਨਹਾ ਚੱਲਸੋਂ
 ਤੋਸ਼ਾ : ਲੈ ਲੈ ਤੋਸ਼ਾ ਏਥੋਂ ਘੱਲਸੋਂ
 ਮਾਹਿਕਨਿਆਨੀ : ਕਿੱਥੇ ਯੂਸਫ਼ ਮਾਹਿ ਕਨਿਆਨੀ
 ਕਾਦਰ : ਉਹ ਭੀ ਕਾਦਰ ਆਪ ਸੰਭਾਲਾ
 ਬਾਦਿ-ਖ਼ਿਜ਼ਾਂ : ਬਾਦਿ ਖ਼ਿਜ਼ਾਂ ਕੀਤਾ ਬੁਰ ਹਾਲਾ

ਲਸ਼ਕਰ, ਖ਼ੁਮਾਰ, ਪਲੰਗ, ਕੁੰਨ ਬਾਜ਼ਯਾਨੀ, ਰੱਬੋਪਰਨੀ, ਲਨਤਰਾਨੀ, ਫ਼ਾਨੀ, ਕੁਨ ਫ਼ਅਕੂਨੋ, ਹਾਫ਼ਿਜ਼, ਹਿਫ਼ਜ਼, ਨਿਅਮਤ, ਕੁਫ਼ਰ, ਬਾਬ, ਦੋਜਖ ਗੋਰ, ਮਹਿਰਾਬ, ਮੁਰਸ਼ਦ, ਆਬਿਦ ਲਹਵੋ ਲਅਬ, ਆਰਫ਼, ਰਮਜ਼, ਸੁਖਨ, ਉਲਫ਼ਤ, ਅਲਫ਼ੀ, ਆਲਮ, ਆਤਸ਼, ਇਸਤਗ਼ਫ਼ਾਰ ਇਰਾਕੀ, ਸਿਹਰ, ਹਾਦੀ, ਹਿਜ਼ਾਬ, ਹਸ਼ਰ, ਹੈਰਤ, ਕਿਰਦਾਰ, ਕਾਸਿਦ, ਗੁਫ਼ਾਰ, ਤਕੱਬਰ, ਤਕਸੀਰ, ਤੋਫ਼ੀਕ, ਨਫ਼ਸਾਨੀ, ਜ਼ਾਹਿਰ, ਬਾਤਨ, ਮਤਰਬ, ਮੁਤਲਿਕ, ਕਸਬੇ ਫ਼ੁਕਰ, ਗੰਜੇ ਅਖ਼ਫ਼ੀ, ਅਮਰ ਮਅਰੂਫ਼, ਗ਼ੈਰ ਸ਼ਰਅ, ਰੋਜ਼ੇ, ਅਜ਼ਲ ਲੋਹ ਕਲਮ, ਨੰਗ ਨਾਮੂਸ, ਲਾਮਕਾਨੀ, ਸ਼ੋਕੇ ਸ਼ਰਾਬ, ਬੇਚੂਨੀ, ਚੂਨ, ਦਸਤ, ਨੂਰੇ ਰਬੀ, ਕੋਲ-ਕਰਾਰ, ਹਿਜ਼ਰ-ਵਸਲ, ਮਲਕੁਲਮੌਤ, ਮਹਿਬੂਬੇ ਰੱਬਾਨੀ, ਰਸਾਈ, ਖ਼ੋਫ਼, ਪੈਵਸਤ ਬਗੋ, ਆਸ਼ਨਾਈ, ਕਸਬ, ਰਕੀਬ, ਕਿਤਾਬ-ਮਜੀਦ, ਪਾਕ ਜਮਾਲ, ਲਹਿਮਕ ਲਹਿਮਾ, ਫ਼ਤਵਾ, ਆਹਦ, ਅਹਿਮਦ, ਦਰਮੁਆਨੀ ਮਜ਼ਮੂਲ, ਬੈਜ਼ਾ, ਮੂਤੂ ਕਿਬਲਾ ਅੰਤਾ ਮੂਤੂ, ਸ਼ਾਦੀ, ਵਹਿਦਿਤ, ਫ਼ਾਨੀ, ਜ਼ਿਕਾਤ, ਖ਼ੁਸ਼ ਕਬੀਲਾ, ਹਸ਼ਰ, ਖ਼ਾਕੀ, ਖ਼ਾਕ, ਆਹੂ, ਹਾਬੀਲ ਕਾਬੀਲ, ਖ਼ਸਮ, ਮਜ਼ਹਰ, ਜ਼ਿਬਾਹ, ਮਰਾਤਬ, ਗ਼ਫ਼ਲਤ, ਉਜ਼ਰ, ਅਦਲ, ਫ਼ਜ਼ਲ, ਤੇਗ਼, ਲਹਦ, ਲਾਜ਼ਮ, ਮਜ਼ਕੂਰ, ਫ਼ਨਫ਼ਖ਼ਤੋਫ਼ੀਏ, ਹਵਾਮਾਕੁਮ, ਲੈਸਾਫ਼ੀ ਜੰਨਤੀ, ਅਸ਼ਰਫ਼, ਆਤਸ਼ ਆਦਿ ਅਨੇਕ ਸ਼ਬਦ ਕਲਾਮ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਵਿਚੋਂ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਹਿੰਦਵੀ :

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੀਕ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਤੀਕ ਵੀ ਹਿੰਦਵੀ ਜਾਂ ਬ੍ਰਿਜਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਅਭਿਵਿਅੰਜਨਾ ਦਾ ਆਦਰਯੋਗ ਮਾਧਿਅਮ ਮੰਨ ਕੇ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕਤਾ ਦਾ ਚੌਖਾ ਗਿਆਨ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਦਰਸ਼ਨ ਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਤਕਨੀਕੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਬਾਵਾ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ ਨੇ ਦੋਹੜਿਆਂ ਵਿਚ ਬਾਹਲੀ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਰਤੀ ਹੈ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੰਗ ਵਖਰਾ ਹੈ। ਸੱਚ ਹੈ, ਦੋਹੜੇ ਸਜਦੇ ਵੀ ਬ੍ਰਿਜਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਹੀ ਹਨ। ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਹਿੰਦਵੀ ਰੰਗ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦੇ ਕੁਝ ਨਮੂਨੇ ਪੇਸ਼ ਹਨ—

1. ਅਬ ਲਗਨ ਲਗੀ ਕਿਹ ਕਰੀਏ।
 ਨਾ ਜੀ ਸਕੀਏ ਤੇ ਨਾ ਮਰੀਏ।

¹ ਬਾਵਾ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਹੰਸ ਚੋਗ, ਪੰਨਾ 284, ਲਾਹੌਰ ਬੁੱਕ ਸ਼ਾਪ ਲੁਧਿਆਣਾ

- ਤੁਮ ਸੁਣੋ ਹਮਾਰੀ ਬੈਨਾ,
ਮੋਹਿ ਰਾਤ ਦਿਨੇ ਨਹੀਂ ਚੈਨਾ,
ਹੁਣ ਪ੍ਰੀ ਬਿਨ ਪਲਕ ਨਾ ਸਰੀਏ।
ਅਬ ਲਗਨ ਲਗੀ ਕਿਹ ਕਰੀਏ।
2. ਐਸੀ ਮਨ ਮੇਂ ਆਇਉ ਰੇ,
ਦੁਖ ਸੁਖ ਸਭ ਵੰਜਾਇਉ ਰੇ,
ਹਾਰ ਸ਼ਿਗਾਰ ਕੇ ਆਗ ਲਗਾਉਂ,
ਤਨ ਪਰ ਢਾਂਡ ਅਚਾਇਉ ਰੀ।
ਸੁਣ ਕੇ ਗਿਆਨ ਕੀਆ ਐਸੀਆਂ ਬਾਤਾਂ,
ਨਾਮ ਨਿਸ਼ਾਨ ਤਭੀ ਅਨਘਾਤਾਂ
3. ਪੀਆ ਪੀਆ ਕਰਤੇ ਹਮੀਂ ਪੀਆ ਹੂਏ,
ਅਬ ਪੀਆ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਰੀਏ!
ਹਿਜਰ ਵਸਲ ਹਮ ਦੋਨੋ ਛੋੜੇ,
ਅਬ ਕਿਸੇ ਕੇ ਹੋ ਰਹੀਏ!

ਬਾਰਾਂਮਾਹੇ ਦੇ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੇ ਦੋਹਰੇ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਰਿਆਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵੀ ਹਿੰਦਵੀ ਹੈ :

1. ਅੱਸੂ ਲਿਖੂੰ ਸੰਦੇਸਵਾ ਵਾਚੇ ਮੋਰਾ ਪੀ।
ਮਗਨ ਕੀਆ ਤੁਮ ਕਾਹੇ ਕੇ ਕਲਮਲ ਆਇਆ ਜੀ।
2. ਕਹੋ ਕਤਕ ਕੈਸੀ ਜੋ ਬਣਿਓ ਕਠਨ ਸੋ ਭਾਗ।
ਸੀਸ ਕਪਰ ਹਥ ਜੋੜ ਕੇ ਮਾਂਗੋ ਭੀਖ ਸੰਜੋਗ।
3. ਫੱਗਣ ਫੂਲੇ ਖੇਤ ਜਿਉਂ, ਬਣ ਤਣ ਫੂਲ ਸਿੰਗਾਰ।
ਹਰ ਡਾਲੀ ਫੂਲ ਪਤੀਆਂ, ਗਲ ਫੂਲਣ ਕੇ ਹਾਰ।
4. ਜੇਠ ਜੇਹੀ ਮੋਹਿ ਅਗਨ ਹੈ ਜਬ ਕੇ ਬਿਛੜੇ ਮੀਤ।
ਸੁਣ ਸੁਣ ਘੁਣ ਘੁਣ ਝੁਰ ਮਰੋ ਜੋ ਤੁਮਰੀ ਯੇਹ ਪਰੀਤ।

ਹਿੰਦੂ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕਤਾ ਦੇ ਵਰਣਨ ਵੇਲੇ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਬੋਲੀ ਤੇ ਸ਼ੈਲੀ ਹਿੰਦਵੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ :

1. ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਮੈਂ ਤਬ ਬਰਮਾਈ,
ਜਬ ਕੀ ਬਾਂਸਰੀ ਕਾਨੂ ਬਜਾਈ।
2. ਘਰ ਮੇਂ ਗੰਗਾ ਆਈ ਸੰਤੋ,
ਘਰ ਮੇਂ ਗੰਗਾ ਆਈ।
ਆਪੇ ਮੁਰਲੀ ਆਪ ਘਨਈਆ ਆਪੇ ਜਾਦੂਰਾਈ,
ਆਪ ਗੋਬਰੀਆ ਆਪ ਗਡਰੀਆ ਆਪੇ ਦੇਤ ਦਿਖਾਈ।
ਅਨਹਦ ਦੁਆਰ ਕਾ ਆਇਆ ਗੁਰੀਆ ਕੰਡਣ ਦਸਤ ਚੜ੍ਹਾਈ।
ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕਈ ਪੁਰਾਣੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ

ਅਗਦੋਂ, ਅਣਘਾਤਾਂ, ਸਤ੍ਰਾਣਾ, ਸਿਆਂਤਾ, ਹਲਕਾਰਾ, ਹੁੱਟੀ, ਕਲਵੱਤ, ਕੰਜਾਂ, ਕਪਾਹੀ, ਕਾਹਣਾ, ਗੋਇਲ, ਚਾਕ, ਚਾਵੜ, ਦੀਵਾਲ, ਧਰੋਈ, ਬਿਆਣਾ, ਬਿਰਲਾਈ, ਬੇਰੇ, ਰਵਿਆ ਆਦਿ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਹਾਲੀ ਵੀ ਝੰਗ ਆਦਿ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਬੋਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਅਖਾਣ ਮੁਹਾਵਰੇ ਆਦਿ ਵੀ ਪੁਰਾਣੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੇ ਕੀਤੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਥਰਾ ਪਈਆ, ਕੁਚਮ ਕਰੋਂਦੀ, ਚੋਂਚ ਰਚਾਈ, ਜੱਕੋ ਤੱਕੋ ਕਰਨੇ, ਡਹਿਲ ਖਲੋਂਦੇ, ਤਰਾਹੀ ਦਿਉ, ਧਾੜ ਧਾੜ ਕਰਨਾ, ਰਾਵਲ ਰੋਲਾ ਕਰਨਾ ਇਤਿਆਦਿ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ‘ਸੁੱਤੇ ਸ਼ੇਰ ਉਲੰਘਣੇ’, ‘ਸਾਡੀ ਮਰਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਾਸਾ’, ‘ਸਰ੍ਹਾਣੇ ਬਾਂਹ ਦੇ ਕੇ ਸੌਣਾ’, ‘ਫੱਟਾਂ ਤੇ ਲੂਣ ਛਿੜਕਣਾ’, ‘ਜਿਸ ਤਨ ਲੱਗੀਆਂ ਸੋ ਤਨ ਜਾਣੇ’, ‘ਬਾਗ਼ ਦੀ ਮੂਲੀ ਹੋਣਾ’, ‘ਅਬ ਪਛਤਾਏ ਕਿਆ ਹੋਤ ਜਬ ਚਿੜੀਆ ਚੁਗ ਲਿਆ ਖੇਤ’, ‘ਘਾ ਵਿਚ ਹਾਥੀ ਖਲੋਤਾ ਨਹੀਂ ਲੁਕਦਾ’, ‘ਚਿੜੀਆਂ ਦਾ ਮਰਨ ਗਵਾਰਾਂ ਦਾ ਹਾਸਾ’, ‘ਖਾਵੇ ਸ਼ੇਰਾ ਤੇ ਫਾਟੀਏ ਜੁਮਾਂ’ ਆਦਿ ਕੁਝ ਕੁ ਹੋਰ ਅਖਾਣ ਮੁਹਾਵਰੇ ਆਦਿ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਸਾਨੂੰ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਦੇ ਕਲਾਮ ਵਿਚ ਥਾਂ ਥਾਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਅਸੀਂ ਹੇਠਾਂ ਕੁਝ ਕੁ ਅਖਾਣ-ਮੁਹਾਵਰੇ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ :

ਘੜੀ ਤਾਂਘ ਤੁਸਾਡੀਆਂ ਤਾਂਘਾਂ, ਰਾਤੀਂ ਸੁਤੜੇ ਸ਼ੇਰ ਉਲੰਘਾਂ।

—ਅਠਵਾਰਾ

ਸਾਡੀ ਮਰਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਾਸਾ :

ਕੰਢੇ ਵੇਖੇ ਖਲਾ ਤਮਾਸ਼ਾ, ਸਾਡੀ ਮਰਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਾਸਾ।

—ਅਠਵਾਰਾ

ਸਰ੍ਹਾਣੇ ਬਾਂਹ ਦੇ ਕੇ ਸੌਣਾ :

ਬਾਂਹ ਸਰਹਾਣੇ ਦੇ ਕਦੀ ਅਸੀਂ ਮੂਲ ਨਾ ਸਉਂਦੇ।

—ਗੰਢਾਂ

ਫੱਟਾਂ ਤੇ ਲੂਣ ਛਿੜਕਣਾ :

ਫੱਟਾਂ ਉੱਤੇ ਲੂਣ ਹੈ ਫੱਟ ਸਿੰਮਦੇ ਲਾਉਂਦੇ।

—ਗੰਢਾਂ

ਜਿਸ ਤਨ ਲੱਗੀਆਂ ਸੋ ਤਨ ਜਾਣੇ :

ਜਿਸ ਲਾਗੀ ਤਿਸ ਪੀੜ ਹੈ ਜੱਗ ਜਾਣੇ ਹਾਸਾ।

—ਗੰਢਾਂ

ਬਾਗ਼ ਦੀ ਮੂਲੀ ਹੋਣਾ :

ਅਪਣਾ ਰਹਿਣਾ ਕੀ ਕਰਾਂ ਕਿਹੜੇ ਬਾਗ਼ ਦੀ ਮੂਲੀ।

—ਗੰਢਾਂ

ਅਬ ਪਛਤਾਏ ਕਿਆ ਹੋਤ ਜਬ ਚਿੜੀਆਂ ਚੁਗ ਲਿਆ ਖੇਤ :

ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਅੱਛੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਗਏ,

ਜਬ ਹਰ ਸੇ ਕੀਆ ਨਾ ਹੋਤ।

ਅਬ ਪਛਤਾਵਾ ਕਿਆ ਕਰੇ,
ਜਬ ਚਿੜੀਆਂ ਚੁਗ ਗਈਂ ਖੇਤ।

—ਦੋਹੜਾ

ਘਾਹ ਵਿਚ ਹਾਥੀ ਖਲੋਤਾ ਨਹੀਂ ਲੁਕਦਾ :
ਤਦੋਂ ਵੇਖ ਖਾਂ ਅੰਦਰੋਂ ਕੌਣ ਜਾਗੇ,
ਨਹੀਂ ਘਾਸ ਮੈਂ ਛੁਪੇ ਹਾਥੀ ਖਲੋਇਆ।

—ਸੀਹਰਫ਼ੀਆਂ

ਚਿੜੀਆਂ ਦਾ ਮਰਨ ਗਵਾਰਾਂ ਦਾ ਹਾਸਾ :
ਚਿੜੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਗਵਾਰਾਂ ਹਾਸਾ, ਮਗਰੋਂ ਹੱਸ ਹੱਸ ਤਾੜੀ ਮਾਰੀ।

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਖਾਵੇ ਖੈਰਾ ਤੇ ਫਾਟੀਏ ਜੁੰਮਾ :
ਖਾਏ ਖੈਰਾ ਤੇ ਫਾਟੀਏ ਜੁੰਮਾ,
ਉਲਟੀ ਦਸਤਕ ਲਾਈ।

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੇ ਕਈ ਫ਼ਾਰਸੀ ਤੇ ਅਰਬੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਤਦਭਵੀਕਰਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ।
ਵਅਜ਼ੀ, ਜ਼ੁਹਦੀ, ਭਾਰ ਬਰਦਾਰ, ਵਿਰਸਾਦਾਰ, ਰਿਜ਼ਕ ਵਿਹੂਣੀ, ਦਿਲੜੀ-ਜੋਈ
ਆਦਿ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਹਨ ਜੋ ਅਰਬੀ ਫ਼ਾਰਸੀ ਦੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਅਜ਼, ਜ਼ਾਹਿਦ,
ਬਾਰ-ਬਰਦਾਰ ਵਾਰਸ, ਬੇਰਿਜ਼ਕ, ਦਿਲਜੋਈ ਦਾ ਤਦਭਵ ਰੂਪ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਯੂਰਪੀਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਫ਼ਿਰੰਗੀ ਜਾਂ ਫ਼ਰੰਗੀ ਆਖਣ
ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੇ 'ਟੋਪੀ ਪੰਜ ਫ਼ਰੰਗੀ' ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੇ ਕਈ ਥਾਈਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਦੁਹਰਾਉ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਅਜੇਹੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ
ਪ੍ਰਯੋਗ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੇਹੜੇ ਨਾਦ-ਚਿੱਤਰ ਉਤਪੰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ 'ਬਈਆ
ਬਈਆ', 'ਘੰਮੀ ਘੰਮ' ਆਦਿ।

ਪੰਜਾਬੀ ਜਨਤਾ ਵਿਚ ਪਰਚਲਤ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਕਈ ਸਮਾਸ ਜਿਵੇਂ 'ਰਾਮ ਕਹਾਣੀ',
'ਪਾਣੀ ਹਾਰ', 'ਰਾਮ ਦੁਹਾਈ', 'ਤਿਲਕਣ ਬਾਜ਼ੀ' ਆਦਿ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਲੱਗੇ ਹਨ—
ਰਾਮ ਕਹਾਣੀ :

ਕਦੀ ਸਿਰੋਂ ਨਾ ਮੁਕਦੀ ਇਹ ਰਾਮ ਕਹਾਣੀ।

—ਗੰਢਾਂ

ਪਾਣੀਹਾਰ :

ਮੈਂ ਕਿਸ ਦੀ ਪਾਣੀਹਾਰ ਹਾਂ ਏਥੇ ਕੇਤੀਆਂ ਰੋਈਆਂ।

—ਗੰਢਾਂ

ਰਾਮ ਦੁਹਾਈ :

ਸੂਝ ਪੜੀ ਤਬ ਰਾਮ ਦੁਹਾਈ।

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਤਿਲਕਣ ਬਾਜ਼ੀ :

ਏਥੇ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਅਨੁਗਾ ਏ
ਇਹ ਤਿਲਕਣ ਬਾਜ਼ੀ ਵਿਹੜਾ ਏ।

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਉਪਰੋਕਤ ਵੇਰਵੇ ਤੇ ਅੰਗ ਨਿਖੇੜ ਤੋਂ ਭਲੀ-ਭਾਤੀ ਸਿੱਧ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਦੇ ਕਲਾਮ ਵਿਚ ਸੁੱਚੇ ਮੋਤੀਆਂ ਦੀ ਆਭਾ ਹੈ। ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਮਾਂਜਿਆ, ਤਰਾਸ਼ਿਆ, ਸੁਆਰਿਆ ਤੇ ਲਿਸ਼ਕਾਰਿਆ ਹੈ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਜੌਹਰੀ ਕੀਮਤੀ ਮੋਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਦਾ ਤੇ ਪੱਥਰਾਂ ਵੱਟਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਸੁਟਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੇ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਅਮੀਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਇਸ ਦੇ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚ ਅਰਬ ਈਰਾਨ ਦੀਆਂ ਮੋਹਰਾਂ ਪਾਈਆਂ ਹਨ ਤੇ ਦੇਸੀ ਬੋਲੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਹਿੰਦਵੀ ਦੇ ਨਗੀਨੇ ਜੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਏਸੇ ਲਈ 'ਕਾਨੂੰਨੇ ਇਸ਼ਕ' ਦੇ ਕਰਤਾ ਨੇ ਬੜੀ ਸ਼ਰਧਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਜ਼ਰਤ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪਿਆਰੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਸੂਫ਼ੀ ਤੇ ਵਹਦਤ ਦੇ ਨਗਮੇ ਗਾਏ ਹਨ। ਕਲਾਮ ਨੂੰ ਇਸ ਲੇਖਕ ਨੇ ਬੜੇ ਬਲਵਾਨ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਬਲਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਰੂਹ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਮੰਨਦਿਆਂ, ਹਜ਼ਰਤ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਂਟ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, 'ਹਜ਼ਰਤ ਸ਼ਾਹ ਸਾਹਿਬ ਮਮਦੂਹ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਕੀ ਪਿਆਰੀ ਬੋਲੀ ਮੇਂ ਮਾਅਰਫ਼ਤ ਔਰ ਤੌਹੀਦ ਕੇ ਮੋਤੀਓਂ ਕੇ ਪਰੋ ਦੀਆ ਹੈ। ਔਰ ਆਸ਼ਿਕਾਨਾ ਹਾਲ ਕਾ ਕਲਾਮ ਪੁਰ-ਤਾਸੀਰ ਹੈ। ਤਾਲਿਬਾਨੇ ਹੱਕ ਔਰ ਆਸ਼ਿਕਾਨੇ ਜ਼ਾਤੇ ਮੁਤਲਿਕ ਪਰ ਏਕ ਕੈਫ਼ੀਅਤ ਪੈਦਾ ਕਰਤਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੀ ਇਬਾਰਤ ਸੇ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਤੀ। ਸ਼ੋਕ ਔਰ ਇਸ਼ਤਿਆਕੇ ਮਹਿਬੂਬੇ ਹਕੀਕੀ ਕੋ ਬੜਾਤਾ ਹੈ। ਇਸ਼ਕ ਕੀ ਅਗ ਕੋ ਭੜਕਾਤਾ ਹੈ। ਤਨ ਬਦਨ ਮੇਂ ਆਗ ਲਗਾਤਾ ਹੈ। ਪਸ ਵੁਹ ਉਨ ਕੀ ਰੂਹ ਕੀ ਗਿਜ਼ਾ ਹੈ ਔਰ ਵੁਹ ਉਸ ਕੇ ਅਹਿਲ ਨਹੀਂ।'

حضرت شاہ صاحب مدوح نے پنجاب کی پیاری بولی میں معرفت اور توحید کے
موتیوں کو پرودیا ہے۔ اور عاشقانہ حال کا کلام پر تائیر ہے۔
طالبانِ حق اور عاشقانِ ذاتِ مطلق پر ایک کیفیت پیدا کرتا ہے جو کسی
عبارت سے بیان نہیں ہو سکتی۔ شوق اور اشتیاق محبوبِ حقیقی کو
بڑھاتا ہے عشق کی آگ کو بھڑکاتا ہے۔ تن من میں آگ لگاتا ہے۔ پس
وہ اُن کی رُوح کی غذا ہے۔ اور وہ اس کے اہل نہیں۔
قانونِ عشقِ حقہ اول (شرح کاینہائے حضرت بلبلے شاہ صاحب قنوری
شطاری) اللہ دے کی قومی دوکان لاہور۔

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੇ ਚੇਤੰਨ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕਲਾਮ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਲੋਕ-ਪੱਧਰ ਦੀ ਰੱਖੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਰਾ ਤੇ ਫਿੱਕਾਅ ਦੀ ਅਰਬੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰੰਗਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਸੁਚੱਜਾ ਯਤਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਮੁਹਾਂਦਰਾ ਮੌਲਿਕ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਆਪ ਦਾ ਬੜਾ ਨੁਮਾਇਆਂ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਏਸੇ ਲਈ ਇਕ ਥਾਂ ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਦੇ ਕਲਾਮ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ਰਧਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ, 'ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਆਪਣੀ ਗੱਜਵੀਂ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਅਨਤ ਚੁਪ ਨੂੰ ਜਗਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਬੋਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਗਾਰੇ ਵੱਜ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਬਿਗਲ ਗੂੰਜ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਛੈਣੇ ਛਣਕਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਮੁੱਲਾਂ ਗਾ ਉਠਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾਚ ਨਚਦੀ ਕੁੜੀ ਬੋਖਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੜ੍ਹ ਵਗ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸਾਰੇ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੜ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹੜ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਇਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਕਵੀ ਹੈ, ਇਕ ਮੁਰੀਦ ਤੇ ਇਕ ਸੱਚਾ ਤਿਆਗੀ ਫਕੀਰ।'¹

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਰਹਿੰਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੀਕ ਪੰਜਾਬੀ-ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਖਿਉਂ ਮਿੱਠੀ ਬੋਲੀ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਂਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਅ) ਅਲੰਕਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕ

ਕਈ ਵੇਰ ਮਨੁੱਖੀ ਕਲਪਨਾ ਅਜੇਹੀਆਂ ਉਚਾਈਆਂ ਨੂੰ ਛੋਹ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਲੀ ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਣੇ। ਉਸ ਉਚਾਈ ਨੂੰ ਰੂਪਕਾਂ, ਉਪਮਾਨਾਂ ਆਦਿ ਨਾਲ ਜਾਂ ਪ੍ਰਤੀਕਾਂ ਬਿੰਬਾਂ ਆਦਿ ਦੁਆਰਾ ਮੂਰਤੀਮਾਨ² ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਮਾਤਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੇ ਵੀ ਇਕ ਸਾਧਾਰਣ ਤੋਂ ਉਚੇਰੀ ਸਤਹਿ ਦਾ

¹ Bullah Shah awakens the eternal silence by his tremendous voice. As he begins, the drums heat, the bugles blow, the cymbals clash, the muezzin joins him and the dancing girl forgets herself. All grow one as Bullah Shah pours out flood upon flood. He is a poet, a disciple and a man of renunciation in one.

-The Spirit of Oriental Poetry, P. 101, by Prof. Puran Singh.

² Generally speaking, one could define symbols as form of in direct, metaphorical speech meant to carry or suggest a hidden reality. Therefore, anything phenomenon or trait. Which bears witness to the supernatural of universal analogy in the world, any sign which tradition has invested with a supernatural meaning or powerful emotional resonance any allegory, any myth, fable or legend or poetic image indicative of the poet's mental and affective preoccupations, is used as a symbol, a correspondence or a means of suggestion.

T.S. Eliot : Symbolism, P. 47, 48

ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ। ਏਸੇ ਅਨੁਭਵ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਰੂਪਕਾਂ ਤੇ ਉਪਮਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੀ ਚੇਸ਼ਟਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹੇਠਾਂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੇ ਕਲਾਮ ਵਿਚ ਆਏ ਕੁਝ ਅਲੰਕਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ :

1. ਰੋਵਣ ਅੱਖੀਆਂ ਮੇਰੀਆਂ ਜਿਉਂ ਵਗਣ ਝਲਾਰਾਂ।

—ਗੰਢਾਂ

2. ਅੱਠਵੀਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਡਾਲਿਆ ਮੈਂ ਤਾਂ ਹੋਈ ਦੀਵਾਨੀ।
ਜਿਵੇਂ ਮਿਸਲ ਕਬਾਬ ਹੈ ਮਛਲੀ ਬਿਨ ਪਾਣੀ।

—ਗੰਢਾਂ

3. ਤਨ ਹੋਲਾਂ ਸੂਲਾਂ ਵੈਰੀਆਂ ਰੰਗ ਜਿਉਂ ਫੁੱਲ ਤੋਰੀ

—ਗੰਢਾਂ

4. ਹੰਝੂਆਂ ਦੀ ਗਲ ਹਾਰ ਨੀ ਅਸਾਂ ਦਰਦ ਹਮੇਲਾਂ

—ਗੰਢਾਂ

5. ਰਾਕਸ਼ ਨੇਹੁੰ ਹੱਡਾਂ ਨੂੰ ਖਾਂਦਾ

—ਬਾਰਾਂ ਮਾਰ

6. ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ੌਹ ਦਾ ਇਸ਼ਕ ਬਘੇਲਾ,
ਰੱਤ ਪੀਂਦਾ, ਗੋਸ਼ਤ ਚਰਦਾ।

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

7. ਜੁਲਫ ਕੁੰਡਲ ਨੇ ਘੇਰਾ ਪਾਇਆ,
ਬਿਸੀਅਰ ਹੋ ਕੇ ਡੰਗ ਚਲਾਇਆ,
ਵੇਖ ਅਸਾਂ ਵੱਲ ਤਰਸ ਨਾ ਆਇਆ,
ਕਰਕੇ ਖੂਨੀ ਅੱਖੀਆਂ ਵੇ।

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

8. ਦੋ ਨੈਣਾਂ ਦਾ ਤੀਰ ਚਲਾਇਆ,
ਮੈਂ ਆਜਿਜ਼ ਦੇ ਸੀਨੇ ਲਾਇਆ,
ਘਾਇਲ ਕਰ ਕੇ ਮੁੱਖ ਛੁਪਾਇਆ,
ਚੋਰੀਆਂ ਇਹ ਕਿਨ ਦੱਸੀਆਂ ਵੇ।

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

9. ਬਿਰਹੋਂ ਕਟਾਰੀ ਤੂੰ ਕੱਸ ਕੇ ਮਾਰੀ,
ਤਦ ਮੈਂ ਹੋਈ ਬੇਦਿਲ ਭਾਰੀ,
ਮੁੜ ਨਾ ਲਈ ਤੈਂ ਸਾਰ ਹਮਾਰੀ,
ਪੱਤੀਆਂ ਤੇਰੀਆਂ ਕੱਚੀਆਂ ਵੇ।

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੇ ਕਈ ਥਾਈਂ ਸੰਗੀਤ ਉਤਪੰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕੋ ਜੇਹੀਆਂ ਧੁਨੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਅੱਗੇ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ :

ਕੜ ਕੜ ਕੱਪੜ ਕੜਕ ਡਰਾਏ,
ਮਾਰੂ ਥਲ ਵਿਚ ਬੇੜੇ ਪਾਏ

—ਬਾਰਾਂ ਮਾਹ

ਚੇਤ ਚਮਨ ਵਿਚ ਕੋਇਲਾਂ, ਨਿੱਤ ਕੂ-ਕੂ ਕਰਨ ਪੁਕਾਰ

—ਬਾਰਾਂ ਮਾਹ

ਮੈਂ ਸੁਣ ਸੁਣ ਝੁਰ ਝੁਰ ਮਰ ਰਹੀ

—ਬਾਰਾਂ ਮਾਹ

ਸੁਣ ਸੁਣ ਘੁਣ ਘੁਣ ਝੁਰ ਮਰੋਂ ਜੋ ਤੁਮਰੀ ਯੋਗ ਪਰੀਤ

—ਬਾਰਾਂ ਮਾਹ

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੀਕਾਂ ਤੇ ਬਿੰਬਾਂ ਦੀ ਤਾਂ ਭਰਮਾਰ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਤੇ ਬਿੰਬ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਜੀਵਨ ਤੇ ਘਰੇਲੀ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿਚੋਂ ਲਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀਕਾਂ ਤੇ ਬਿੰਬਾਂ ਨੇ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾ-ਬਲ ਜਾਂ ਅਭਿਵਿਅੰਜਨਾ-ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਕ, ਬਿੰਬ ਆਦਿ ਇਹ ਵੀ ਸਿੱਧ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਸਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਸੂਖਮ ਤੋਂ ਸੂਖਮ ਅਨੁਭਵ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਤੇ ਅਭਿਵਿਅਕਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਚੋਖੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੇ ਅਥਾਹ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। 'ਘੜਿਆਲੀ ਦਿਉ ਨਿਕਾਲ ਨੀ' ਵਾਲੀ ਕਾਫ਼ੀ ਵਿਚ ਆਏ ਪ੍ਰਤੀਕ ਕਿਸ ਕਮਾਲ ਨਾਲ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਦੇ ਸੂਖਮ ਅਨੁਭਵ ਨੂੰ ਚਿੱਤਰਦੇ ਹਨ।

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹ ਦੀ ਸੇਜ ਪਿਆਰੀ,

ਨੀ ਮੈਂ ਤਾਰਨਹਾਰੇ ਤਾਰੀ ਨੀ।

ਕਿਵੇਂ ਕਿਵੇਂ ਹੁਣ ਆਈ ਵਾਰੀ,

ਹੁਣ ਵਿੱਛੜਣ ਹੋਇਆ ਮੁਹਾਲ ਨੀ।

ਘੜਿਆਲੀ ਦਿਉ ਨਿਕਾਲ ਨੀ।

ਸਾਹੁਰੇ, ਸਾਹਾ, ਦਾਜ, ਤੰਦ, ਜੰਜ, ਸਹੇਲੀਆਂ, ਪੂਣੀਆਂ, ਗੋਹੜੇ, ਅੱਟੀ, ਤਾਣਾ, ਚਰਖਾ, ਮੁਕਲਾਵਾ ਆਦਿ ਹੋਰ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਿੰਬ ਆਦਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਏ ਹਨ :

ਸਾਹੁਰੇ :

ਬਾਬਲ ਆਖਿਆ ਆਣ ਕੇ ਤੈਂ ਸਾਹਵਰਿਆਂ ਘਰ ਜਾਣਾ

—ਗੀਵਾਂ

ਸਾਹਾ :

ਸਾਹੇ ਤੇ ਜੰਜ ਆਵਸੀ ਹੁਣ ਚਾਲੀ ਗੰਢ ਘਤਾਉਂ

—ਗੀਵਾਂ

ਦਾਜ :

ਓੜਕ ਜਾਵਣ ਜਾਵਣਾ ਹੁਣ ਮੈਂ ਦਾਜ ਰੰਗਾਵਾਂ

—ਗੀਵਾਂ

ਤੰਦ :

ਝੱਲ ਵਲੱਲੀ ਮੈਂ ਹੋਈ ਤੰਦ ਕੱਤ ਨਾ ਜਾਣਾਂ

—ਗੀਢਾਂ

ਜੰਜ :

ਜੰਜ ਏਵੇਂ ਚਲ ਆਵਸੀ ਜਿਉਂ ਚੜ੍ਹਦਾ ਠਾਣਾ

—ਗੀਢਾਂ

ਪਿਆਰੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ :

ਗੁਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਭ ਪਿਆਰੀਆਂ ਮੈਂ ਕੋ ਗੁਣ ਨਾਹੀਂ

—ਗੀਢਾਂ

ਪੂਣੀ, ਗੋਹੜੇ :

ਮੈਂ ਪੂਣੀ ਕੱਤ ਨਾ ਜਾਤੀਆ ਅਜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਗੋਹੜੇ

—ਗੀਢਾਂ

ਅੱਟੀ, ਤਾਣਾ :

ੳ) ਅੱਟੀ ਇਕ ਅਟੇਰ ਕੇ ਫਿਰਾਂ ਤਾਣਾ ਤਣਦੀ

ਅ) ਤਾਣਾ ਹੋਇਆ ਪੁਰਾਣਾ, ਹੁਣ ਕੀਕਰ ਲਾਹਵਾਂ

—ਗੀਢਾਂ

ਚਰਖਾ :

ਤੂੰ ਸੁੱਤਿਆਂ ਉਮਰ ਵੰਜਾਈ ਏ,

ਤੂੰ ਚਰਖੇ ਤੰਦ ਨਾ ਪਾਈ ਏ,

ਕੀ ਕਰਸੇਂ, ਦਾਜ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ,

ਉੱਠ ਜਾਗ ਘੁਰਾੜੇ ਮਾਰ ਨਹੀਂ।

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਮੁਕਲਾਵਾ :

ਅੱਜ ਕੱਲ ਤੇਰਾ ਮੁਕਲਾਵਾ ਏ,

ਕਿਉਂ ਸੁੱਤੀ ਕਰ ਕਰ ਦਾਅਵਾ ਏ।

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਹੀਰ ਰਾਂਝੇ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਈ ਥਾਈਂ ਵਰਤਿਆ ਹੈ :

ਹੀਰ ਰਾਂਝੇ ਦੇ ਹੋ ਗਏ ਮੇਲੇ,

ਭੁੱਲੀ ਹੀਰ ਢੂੰਢੋਂਦੀ ਬੇਲੇ,

ਰਾਂਝਾ ਯਾਰ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਖੇਲੇ,

ਸੁੱਧ ਨ ਰਹੀਆ ਸੁਰਤ ਸੰਭਾਲ।

ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਨਵੀਓਂ ਨਵੀਂ ਬਹਾਰ।

ਕਾਂ ਤੇ ਲਗੜ, ਚਿੜੀਆਂ ਤੇ ਜੁੱਰੇ (ਬਿਰੁੀਆਂ, ਬਾਜ ਆਦਿ) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤ

ਬੰਨੇ, ਵਜੋਂ ਬਸਤੀ ਵਿਚ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਪੰਛੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਲਟੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਮਾਰਗ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੇ ਇੰਜ ਵਰਤਿਆ ਹੈ :

ਉਲਟੇ ਹੋਰ ਜ਼ਮਾਨੇ ਆਏ,
ਕਾਂ ਲਗੜ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲੱਗੇ,
ਚਿੜੀਆਂ ਜੁੱਰੇ ਖਾਏ।

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਉਲਟੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਇਸ ਵਿਧੀ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ 'ਉਲਟੀ ਗੰਗਾ' ਯੋਗੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਿਆ ਬਿੰਬ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਏਸੇ ਨੂੰ ਵਰਤਦਿਆਂ ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਆਖਦਾ ਹੈ :

ਉਲਟੀ ਗੰਗ ਬਹਾਇਓ ਰੇ ਸਾਧੋ,
ਤਬ ਹਰ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਏ।

ਅਤੇ :

ਉਲਟੇ ਪਾਉਂ ਪਰ ਕੁੰਭ ਕਰਨ ਜਾਏ,
ਤਬ ਲੰਕਾ ਭੇਦ ਉਪਾਏ।

ਸ਼ਰਾਬ (ਅੰਮ੍ਰਿਤ), ਕਬਾਬ (ਸਰੀਰ) ਆਦਿ ਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਉਸਤਾਦੀ ਨਾਲ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ ਤੇ ਸਰੀਰਕਤਾ ਜਾਂ ਪਦਾਰਥਕਤਾ ਉੱਤੇ ਅਧਿਆਤਮਕਤਾ ਦਾ ਕਾਬੂ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕਿੰਨੇ ਬਲਵਾਨ ਵਾਕ ਆਖੇ ਹਨ :

ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਪੀ ਸ਼ਰਾਬ ਤੇ ਖਾ ਕਬਾਬ,
ਹੇਠ ਬਾਲ ਹੱਡਾਂ ਦੀ ਅੱਗ।

ਬਣ ਜਾ ਚੋਰ ਲੁੱਟ ਘਰ ਰੱਬ ਦਾ,
ਉਸ ਠੱਗਾਂ ਦੇ ਠੱਗ ਨੂੰ ਠੱਗ।

ਕਸ਼ੁੰਭਾ ਇਕ ਹੋਰ ਬਿੰਬ ਹੈ ਜੋ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੇ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀਕ ਦੀ ਚੋਖੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਇਹ ਮਾਇਆ ਜਾਂ ਅਸਥਿਰਤਾ ਦੇ ਮੂਰਤੀਕਰਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਵਰਤਿਆ ਹੈ :

ਨੀ ਮੈਂ ਕਸ਼ੁੰਭੜਾ ਚੁਣ ਚੁਣ ਹਾਰੀ,
ਮੈਂ ਕਸ਼ੁੰਭੜਾ ਚੁਗ ਚੁਗ ਹਾਰੀ।

ਏਸ ਕਸ਼ੁੰਭੜੇ ਦੇ ਕੰਡੇ ਭਲੇਰੇ,
ਅੜ ਅੜ ਚੁੰਨੜੀ ਪਾੜੀ।

ਏਸ ਕਸ਼ੁੰਭੇ ਦਾ ਹਾਕਮ ਕਰੜਾ,
ਜ਼ਾਲਮ ਏ ਪਟਵਾਰੀ।

ਏਸ ਕਸ਼ੁੰਭੇ ਦੇ ਚਾਰ ਮਕੱਦਮ,
ਮੁਆਮਲਾ ਮੰਗਦੇ ਭਾਰੀ।

ਹੋਰਨਾਂ ਚੁਗਿਆ ਫੂਹਿਆ ਫੂਹਿਆ,
ਮੈਂ ਭਰ ਲਈ ਪਟਾਰੀ।

ਤਬੀਬ ਜਾਂ ਹਕੀਮ ਵੀ ਪੁਰਾਤਨ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ
ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅਰਥ ਗੁਰੂ, ਪੀਰ, ਰਹਿਬਰ ਜਾਂ ਮੁਰਸ਼ਦ ਕਾਮਲ ਹਨ :

ਝਬਦੇ ਆਵੀਂ ਵੇ ਤਬੀਬਾ,

ਨਹੀਂ ਤੇ ਮੈਂ ਮਰ ਗਈਆ।

ਛਪ ਗਿਆ ਸੂਰਜ ਬਾਹਰ ਰਹੀ ਆ ਲਾਲੀ,

ਹੋਵਾਂ ਮੈਂ ਸਦਕੇ ਜੇ ਮੁੜ ਦੇਵੇਂ ਦਿਖਾਲੀ,

ਮੈਂ ਭੁੱਲ ਗਈਆ, ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਨਾ ਗਈਆ

ਤੇਰੇ ਇਸ਼ਕ ਨਚਾਇਆ ਕਰ ਖੱਈਆ ਖੱਈਆ।

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਪ੍ਰਤੀਕ :

ਮਿਰਗ :

ਅਸਾਂ ਹੁਣ ਚੰਚਲ ਮਿਰਗ ਫਾਹਿਆ।

ਜਿਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਬਹਾਇਆ।

ਕਾਂ :

ਸੈ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਛੱਲੀ ਲਾਹੀ,

ਕਾਗ ਮਰੋਦਾ ਈ ਝੁੱਟੀ।

ਮੁਰਲੀ :

ਮੁਰਲੀ ਬਾਜ ਉੱਠੀ ਅਣਘਾਤਾਂ

ਸੇਜ :

ਸੇਜ ਉੱਤੇ ਸੁਖ ਸੌਣ ਨ ਦੇਵੇ ਜ਼ੋਰੋ ਜ਼ੋਰ ਜਗਾਏ

ਚੌਦਾਂ ਤਬਕ :

ਚੌਦੀਂ ਤਬਕੀਂ ਸੈਰ ਅਸਾਡੀ,

ਕਿਤੇ ਨਾ ਹੋਵਾਂ ਕੈਦ

ੲ) ਉਕਤੀਆਂ-ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ :

ਉਹ ਵੀ ਆਸ਼ਕ ਨਾ ਕਹੋ ਸਿਰ ਦੋਂਦਾ ਉਜਰ ਕਰੇ

—o—

—ਅਠਵਾਰਾ

ਜਿਸ ਦੇ ਮੱਥੇ ਭਾਗ ਹੈ ਉਹ ਰੰਗ ਘਰ ਜਾਵੇ

—o—

—ਗੰਢਾਂ

ਉਹਾ ਘੜੀ ਸੁਲੱਖਣੀ ਜਾਂ ਮੈਂ ਵੱਲ ਆਵੇਂ

—o—

—ਗੰਢਾਂ

ਉਲਟੀ ਪ੍ਰੇਮ ਨਗਰ ਦੀ ਚਾਲ

—o—

—ਬਾਰਾਂ ਮਾਹ

ਨਾ ਘਰ ਕੌਂਤ ਨਾ ਦਾਣਾ ਭੱਤਾ

—o—

—ਬਾਰਾਂ ਮਾਹ

ਕਾਲੇ ਗਏ ਤੇ ਆਏ ਬੱਗੇ
 —੦— —ਬਾਰਾਂ ਮਾਹ
 ਜੋ ਕੁਝ ਹੋਸੀ ਕਰਸੀ ਅੱਲਾ
 —੦— —ਬਾਰਾਂ ਮਾਹ
 ਅੰਧੇ ਕੋ ਅੰਧਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਰਾਹ ਬਤਾਵੇ ਕੌਣ !
 —੦— —ਦੋਹੜੇ
 ਉੱਠ ਜਾਗ ਘੁਰਾੜੇ ਮਾਰ ਨਹੀਂ,
 ਇਹ ਸੌਣ ਤੇਰੇ ਦਰਕਾਰ ਨਹੀਂ।
 —੦—
 ਇਕ ਅਲਫ਼ ਪੜ੍ਹੋ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹੈ।
 —੦—
 ਇਕ ਨੁਕਤਾ ਯਾਰ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਹੈ।
 —੦—
 ਇਕ ਨੁਕਤੇ ਵਿਚ ਗੱਲ ਮੁਕਦੀ ਹੈ।
 —੦—
 ਇਸ ਨੇਹੁੰ ਦੀ ਉਲਟੀ ਚਾਲ।
 —੦—
 ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਕੀ ਜਾਣਾਂ ਮੈਂ ਕੌਣ !
 —੦—
 ਟੂਣੇ ਕਾਮਣ ਕਰ ਕੇ ਨੀ ਮੈਂ ਪਿਆਰਾ ਯਾਰ ਮਨਾਵਾਂਗਾ
 —੦—
 ਜਿੰਦ ਕੁੜਿੱਕੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਆਈ।
 —੦—
 ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਕਰੀਂ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਨੂੰ।
 —੦—
 ਢੋਲਾ ਆਦਮੀ ਬਣ ਆਇਆ
 —੦—
 ਰਾਂਝਾ ਰਾਂਝਾ ਕਰਦੀ ਨੀ, ਮੈਂ ਆਪੇ ਰਾਂਝਾ ਹੋਈ।
 —੦—
 ਸਭ ਇਕੋ ਰੰਗ ਕਪਾਹੀ ਦਾ।
 —੦—
 ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਨਵੀਓਂ ਨਵੀਂ ਬਹਾਰ।
 —੦—

ਇਲਮੋਂ ਬੱਸ ਕਰੀਂ ਓ ਯਾਰ।

—o—

ਕਦੀ ਆਪਣੀ ਆਖ ਬੁਲਾਉਗੇ।

—o—

ਕਰ ਕੱਤਣ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਕੁੜੇ।

—o—

ਗਰ ਜੋ ਚਾਹੇ ਸੋ ਕਰਦਾ ਹੈ।

—o—

ਕੀ ਜਾਣਾ ਮੈਂ ਕੋਈ ਵੇ ਅੜਿਆ

ਕੀ ਜਾਣਾ ਮੈਂ ਕੋਈ!

—o—

ਮਾਟੀ ਕੁਦਮ ਕਰੇਂਦੀ ਯਾਰ।

—o—

ਮੂੰਹ ਆਈ ਬਾਤ ਨਾ ਰਹਿੰਦੀ ਏ।

—o—

ਮੈਂ ਪਾਪੜਿਆਂ ਤੋਂ ਨੱਸਨਾ ਹਾਂ।

—o—

ਹੁਣ ਕਿਸ ਥੀਂ ਆਪ ਛੁਪਾਈਦਾ।

—o—

ਹੁਣ ਮੈਂ ਹੋ ਗਈ ਨੀ ਕੁਝ ਹੋਰ।

—o—

—ਕਾਫ਼ੀਆਂ